This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Это цифровая коиия книги, хранящейся для иотомков на библиотечных иолках, ирежде чем ее отсканировали сотрудники комиании Google в рамках ироекта, цель которого - сделать книги со всего мира достуиными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских ирав на эту книгу истек, и она иерешла в свободный достуи. Книга иереходит в свободный достуи, если на нее не были иоданы авторские ирава или срок действия авторских ирав истек. Переход книги в свободный достуи в разных странах осуществляется ио-разному. Книги, иерешедшие в свободный достуи, это наш ключ к ирошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все иометки, иримечания и другие заииси, существующие в оригинальном издании, как наиоминание о том долгом иути, который книга ирошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использовапия

Комиания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы иеревести книги, иерешедшие в свободный достуи, в цифровой формат и сделать их широкодостуиными. Книги, иерешедшие в свободный достуи, иринадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, иоэтому, чтобы и в дальнейшем иредоставлять этот ресурс, мы иредириняли некоторые действия, иредотвращающие коммерческое исиользование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические заиросы.

Мы также иросим Вас о следующем.

- Не исиользуйте файлы в коммерческих целях.
  Мы разработали ирограмму Поиск книг Google для всех иользователей, иоэтому исиользуйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отиравляйте автоматические заиросы.
  Не отиравляйте в систему Google автоматические заиросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного иеревода, оитического расиознавания символов или других областей, где достуи к большому количеству текста может оказаться иолезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем исиользовать материалы, иерешедшие в свободный достуи.
- Не удаляйте атрибуты Google.
  В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он иозволяет иользователям узнать об этом ироекте и иомогает им найти доиолнительные материалы ири иомощи ирограммы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
  Независимо от того, что Вы исиользуйте, не забудьте ироверить законность своих действий, за которые Вы несете иолную ответственность. Не думайте, что если книга иерешла в свободный достуи в США, то ее на этом основании могут исиользовать читатели из других стран. Условия для иерехода книги в свободный достуи в разных странах различны, иоэтому нет единых иравил, иозволяющих оиределить, можно ли в оиределенном случае исиользовать оиределенную книгу. Не думайте, что если книга иоявилась в Поиске книг Google, то ее можно исиользовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских ирав может быть очень серьезным.

О программе Поиск кпиг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне достуиной и иолезной. Программа Поиск книг Google иомогает иользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый иоиск ио этой книге можно выиолнить на странице http://books.google.com/

Slav 5215.1.16

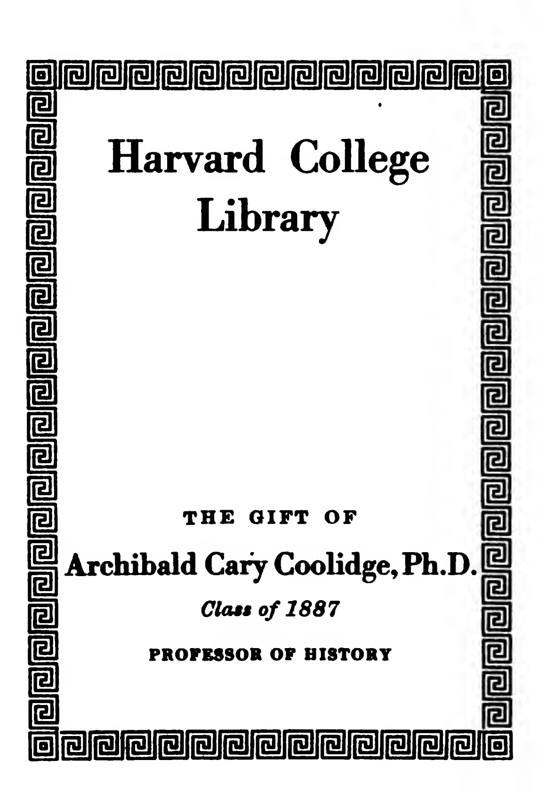

Digitized by Google

ДОКУМЕНТО

ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРІИ СѢВЕР

ИЗДАВАЕМЫЙ

ПРИ УПРАВЛЕНІИ ВИЛЕНСКАГО УЧЕ

ТОМЪ ОДИННАДЦАТ

ВИЛЬНА.
Типографія А. Г. Сыркина, Большая улица, собст

1890.

Digitized by Google

.5

. 16

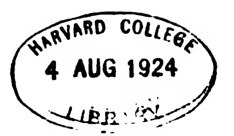

ю распоряженію г. Попечителя Виленскаго Учебнаго Округа.

Digitized by Google

ОГЛАВЛЕН

Документы б. Брестскаго Симеоновск

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

II. Документы и дѣла изъ архива Литовской духовной консисторіи.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРЕДИСЛ

томъ состоитъ изъ двухъ от
новскаго монастыря, а во вт
консисторіи. Документы І-г
нющимъ судьбы православноі
говъ Виленской Археогр. Ко
:та довольно обстоятельно из:
Археогр. Комиссіи. Авторъ
въ этомъ древнѣйшемъ рус
овѣщаній какъ лицъ измысл
іхъ ее, но не могъ изложить
іескихъ матеріаловъ. „Коми
въ актовыхъ книгахъ Брест
относящихся къ этому вопр
іходятся эти сокровища опр
іы съ цѣлью скрыть и самы
іми); быть можетъ отчасти х
редположенія эти отчасти оп
честве сохранились въ архи
ставлены намъ для напечат
ереемъ Іоанномъ Григорови
іомъ архивѣ Переяславской
ены въ Брестскій монастырь
ъ ни одного, относящагося
ашлось даже указанія на с
іъ они препровождены въ Б
анившихся доселѣ документ
і Филиповича, игумена Брест
что онъ, по пріѣздѣ своемъ
даціяхъ на чимъ жити". Мѣ
а пергаменахъ въ шести ш
го изъ этихъ „пергаменовъ"
копія одного изъ нихъ (159
поминаемая въ „Реестрѣ". Б
бившаго въ 1716 г. Симеонов

ическая библіотека, т. IV, стр. 64

Digitized by Google

имуществомъ, въ томъ числѣ и документами, на что есть указаніе въ „Реестрѣ" подъ № 274, или во время пожара въ Симеоновскомъ монастырѣ 8 ноября 1815 г. Быть можетъ они хранятся подъ спудомъ архивной пыли въ архивѣ Брестской городской думы, въ которой, по словамъ достопочтеннаго протоіерея Іоанна Григоровича, завалены дѣлами и документами три большихъ комнаты.

Документы, напечатанные въ *первомъ* отдѣлѣ относятся исключительно къ исторіи Брестскаго Симеоновскаго монастыря. Когда и кѣмъ основанъ въ Брестѣ-Литовскомъ православный монастырь, положительныхъ извѣстій не сохранилось. По словамъ автора брошюры „Аѳанасій Филиповичъ, игуменъ Брестскій", А. Маркевича, въ Брестѣ находились два мужскіе православные монастыря: Рождественскій и Симеоновскій, изъ которыхъ первый существовалъ уже въ 1480 г., а второй еще древнѣе. Свѣдѣнія эти г. Маркевичъ заимствовалъ изъ документа подъ заглавіемъ „Sprawy monasteru Brzeskiego Zamuchawieckiego ii. xx. Bazylianow Nieunitow... z miastem i. k. mci Brzesciem Litewskim" и нѣкоторыхъ другихъ документовъ, находящихся въ архивѣ Брестскаго Симеоновскаго собора". Въ числѣ доставленныхъ намъ документовъ б. Брестскаго Симеоновскаго монастыря „Sprawy monasteru Brzeskiego"... не оказалось и потому трудно судить, какія именно свѣдѣнія заимствованы г. Маркевичемъ изъ этого документа и какія изъ „другихъ" документовъ. Только въ одномъ изъ сихъ „другихъ" есть такія выраженія, которыя могутъ давать основаніе думать, что въ Брестѣ въ XVI ст. существовали два православные монастыря: Рождественскій и Симеоновскій. Въ документѣ, напечатанномъ подъ № 2, сказано между прочимъ, что игуменъ Берестейскаго монастыра Пречистое Богородицы Пахомей жаловался королю на поборцевъ, которые берутъ капщизну отъ людей его „церковныхъ", тогда какъ подданные „владычные, преорскіе, плебанскіе и монастыра св. Симеона пана Александра Солтановича, на церковныхъ земляхъ седечи, корчмы сытятъ, тыи де до скарбу (королевскаго) капщизныхъ пѣнязей николи не даютъ". Въ документѣ подъ № 3 также упоминается „игуменъ Рождественскій", которому брест. мѣщанинъ В. Куликовичъ платилъ за плацъ монастырскій „цыншу по пяти гроши литовскихъ". Въ документѣ подъ № 4 упоминается „настоятель св. Симеона монастыра" Павелъ Василевичъ, котораго брест. мѣщанинъ Филимонъ Степановичъ просилъ приложить печать къ своему листу на обмѣнъ земли. Если допустить существованіе въ Брестѣ *двухъ* монастырей православныхъ, то они существовали до временъ уніи; по введеніи уніи существовалъ одинъ только монастырь, который въ актахъ XVII ст. именуется то Рождественскимъ, то Симеоновскимъ; по документамъ XVIII ст. онъ называется исключительно Симеоновскимъ или Замухавецкимъ.

До введенія уніи въ Брестѣ было 10 православныхъ церквей [1]). Въ 1596 г. въ Брестѣ состоялись два собора, изъ которыхъ одинъ провозгласилъ унію, другой отвергъ ее и осудилъ виновниковъ ея. Ипатій Поцѣй, какъ мѣстный епископъ, приказалъ запереть всѣ православныя церкви въ Брестѣ, чтобы лишить соборъ несочувствующихъ уніи приличнаго мѣста и будущія его дѣйствія церковнаго освященія; уніатскій же соборъ состоялся въ каѳедральной церкви св. Николая [2]). Послѣ провозглашенія уніи всѣ церкви въ Брестѣ были отняты Поцѣемъ у православныхъ. Хотя до настоящаго времени не найдено документовъ, относящихся къ первымъ

---

[1]) Акты Вил. Арх. Ком. т. VI. Предисловіе стр. XXX.

[2]) Апокрисисъ, л. 22. Кояловичъ, Лит. Цер. Унія, стр. 161, 308.

Digitized by Google

намъ введенія уніи въ Брестѣ, изъ этого однако не слѣдуетъ заключать, что въ Брестѣ введена безъ борьбы и противодѣйствія со стороны православныхъ, сѣ православные священники брестскихъ церквей добровольно приняли унію. ъ Перестроги, описывая насилія, какимъ подвергаемы были уніатами православ- въ Литвѣ, говоритъ: „И тежъ берестейскимъ мѣщанамъ дали есте ся знати; вѣ- то ихъ хребетъ и мѣшокъ, и попъ ихъ Павло въ Берестью, яко есте въ тем- смродливой его мордовали, а инымъ набожнымъ священникамъ головы и бороды пообголѣвали" [1]). Вмѣстѣ съ другими церквами были отняты у православныхъ ественская и Симеоновская монастырскія церкви, монахи же разбѣжались. Какъ узнали объ этомъ фундаторы и колляторы Симеоновскаго монастыря Солтаны, приняли опустѣвшій монастырь въ свое владѣніе (въ 1604 г.) [2]).

До 1632 г. православные не имѣли ни одной церкви въ Брестѣ. Въ этомъ году ь Сигизмундъ III „ненавистникъ русскаго народа и искоренитель православ- вѣры въ Западно-русскомъ краѣ". Со вступленіемъ на престолъ сына его Вла- ва IV-го ожили надежды православныхъ на лучшія времена; во всѣхъ областяхъ но-русскихъ обнаружилось сильное движеніе на защиту вѣры, движеніе, въ ко- ъ приняли участіе всѣ сословія. Во всѣхъ областяхъ русскихъ на сеймикахъ збранія пословъ на избирательный сеймъ вопросъ о возстановленіи правъ пра- вныхъ постановленъ былъ въ посольской инструкціи наряду съ важнѣйшими сами государственными [3]). Къ этому движенію приниженнаго, безправно гони- православнаго западно-русскаго народа, если не примкнули, то по крайней мѣрѣ жали иногда довольно осязательно свое сочувствіе ему многіе изъ благонамѣ- ыхъ католиковъ высшаго сословія и даже король. Такое движеніе обнаружилось у прочимъ и въ Брестской области. Въ 1632 году Брестская уніатская капитула а въ каптурный судъ „жалостный" протестъ на земянина Берестейскаго воевод- Сигизмунда Пильневскаго, на подданныхъ державы Рафала Лешнинскаго, вое- Бѣльскаго, на подданныхъ арцибискупа Кгроховскаго, на бискупа Луцкаго (пра- внаго, Аөанасія Пузыну) и на многихъ берестейскихъ мѣщанъ, что они съ дав- времени всячески старались пріобрѣсть для отправленія своего богослуженія вь св. Симеона за Мухавцемъ. Съ этою цѣлью они составили заговоръ, дали у „до горла стояти одинъ при другомъ и не отступовати", пока не достигнутъ цѣли. Собравъ значительную сумму денегъ, они купили домъ съ огородомъ и ю; затѣмъ отправились къ православному епископу (Луцкому), выпросили у него чернцовъ, пріѣхали съ ними и слугою воеводы Бѣльскаго въ Брестъ, передали церковь Св. Симеона и помѣстили ихъ въ купленномъ ими домѣ [4]). Не смотря ѣ усилія уніатовъ Симеоновская церковь и при ней монастырь навсегда оста- во владѣніи православныхъ. Въ слѣдующемъ 1633 году, въ силу королевскаго ерсала и особаго листа на имя дворянина королевскаго Өеодора Корсака (№№ 7, 9), возвращена была православнымъ и другая церковь во имя Рождества Пресв. одицы. Такимъ образомъ, Брестскій Замухавецкій монастырь съ двумя древ- ими церквами—Рождественской и Симеоновской снова поступилъ во владѣніе славныхъ.

---

[1]) Акт. Зап. Рос. т. IV, № 149, стр. 225.

[2]) Акт. Вилен. Ар. К. т II, № 10, стр. 20.

[3]) Архивъ Ю.-З. Рос. 2-ая ч. 1-го т. № XVI и XVII. Кояловичъ, Лит. Цер. Унія т. 2, стр. 169, 381.

[4]) Акт. Вил. Арх. Ком. Т. II, № 23, 24, стр. 61—66.

Digitized by Google

Какими фундушами владѣли Рождественскій и Симеоновскій монастыри, нѣтъ положительныхъ свѣдѣній. Изъ документа подъ № 1 видно, что монастырь Рождественскій имѣлъ въ Брестѣ своихъ „церковныхъ людей“, которые были подсудны монастырской юрисдикціи и были освобождены отъ податей и повинностей государственныхъ и земскихъ. Фундаторами и колляторами Симеоновскаго монастыря были Солтаны. Въ документѣ № 2 (1546 г.) Симеоновскій монастырь называется монастыремъ „пана Александра Солтановича“. И этотъ монастырь, какъ и Рождественскій, имѣлъ въ Брестѣ „церковныхъ людей“, иначе „юрисдичанъ“, поселившихся на плацахъ, принадлежавшихъ Солтанамъ. Эти „юрисдичане“ были освобождены отъ „капщизны“, но за то были обязаны ежегодно вносить извѣстную плату (чиншъ) въ пользу монастыря (№ 1 и 2). Кромѣ этой „юрисдики“ въ Брестѣ, Симеоновскому монастырю пожалована была Солтанами деревня Муровецъ въ воеводствѣ Брестскомъ. По отнятіи уніатами Симеоновской церкви, монахи разбѣжались, опустѣлый Симеоновскій монастырь, какъ сказано выше, съ „юрисдикой“ брестской и деревней Муровецъ поступилъ во владѣніе Давида Солтана. Солтаны передали свои фундаторскія и колляторскія права Бѣльскому воеводѣ Рафалу Лешнинскому [1]; въ 1635 г. Симеоновскій монастырь съ юрисдикой своей входилъ въ составъ Непельскихъ владѣній Владислава Мопвида Дорогостайскаго, а послѣ его смерти принадлежалъ вдовѣ его Елисаветѣ Подберезской, по второму браку Тарновской (№№ 11, 12, 13, 14). Въ 1677 г. юрисдика Симеоновскаго монастыря достается по наслѣдству женѣ Николая Сапѣги, каштеляна волынскаго, и его жены Анны Харлинской, которые продали ее смоленскому хорунжему Василію Красинскому за 4000 злот. польск. (№ 36). Красинскій построилъ на свои средства часовню при Сименовской церкви во имя первомученика Стефана и пожертвовалъ Симеоновскому монастырю свою юрисдику съ тѣмъ условіемъ, чтобы монастырь былъ всегда подъ властью Могилевскаго православнаго епископа, а въ случаѣ небытности его—подъ властью Кіевопечерской лавры. По смерти своей колляторскія свои права Красинскій передаетъ Константину Выговскому, хелминскому подчашему, и его преемникамъ [2]).

Брестскій монастырь, по отнятіи его у православныхъ уніатами, по словамъ игумена Спиридона Гриневецкаго, находился въ крайнемъ упадкѣ, такъ что богослуженіе въ монастырскихъ церквахъ совершалось только въ нарочитые праздники (№ 93 стр. 138). Возстановленный при этихъ церквахъ, по возращеніи ихъ православнымъ, монастырь мало по малу, усердіемъ и стараніемъ разныхъ „патріотовъ“ и чтителей этой святыни, попреимуществу брестскяхъ мѣщанъ, обзавелся значительнымъ фундушомъ. Между такими чтителями монастыря отличалась особеннымъ усердіемъ и значительными пожертвованіями въ пользу монастыря Евдокія Пашковна (№ 18, 19, 77). Какія угодія и какъ монастырь пріобрѣлъ ихъ, видно изъ документовъ подъ (№№ 15—18, 20, 21, 22, 23, 26, 42, 44—59, 63, 77, 79.

Какъ юрисдикой, такъ и пріобрѣтенными землями монастырь спокойно владѣлъ до 1762 г. Въ этомъ году „выродки“ стародавнихъ „патріотовъ“ и чтителей монастыря, по словамъ игумена Спиридона Гриневецкаго, выхлопотали у короля Августа III-го повелѣніе объ образованіи особой коммисіи будто бы для примиренія и ула-

---

[1]) См. выше примѣчаніе 4-ое.

[2]) Акт. Вил. Арх. К. Т. III, № 62, стр. 93.

Digitized by Google

ровъ, возникшихъ между монастыремъ и магистратомъ Брестскимъ относиіхъ земель, на самомъ же дѣлѣ съ тою цѣлію, чтобы отнять эти земли ыря и присвоить ихъ себѣ. „Три года мучила насъ эта комиссія, говоритъ Спиридонъ, требуя отъ насъ денегъ за *труды* и провизіи на содержаніе, нашила монастырь почти всего фундуша, оставивъ въ его пользу самую неную часть“. Монастырь подалъ аппеляцію въ королевскій ассесорскій судъ въ Три года велъ здѣсь монастырь разорительную для себя тяжбу съ противвоими, отстаивая свои права на отнятыя у него земли исключительно давадѣнія и кой какими „обрывками“ документовъ на эти земли, что и застамена Спиридона предпринять (въ 1769 г.) поиски этихъ документовъ, которые мъ наконецъ отысканы. (№ 93, стр. 139). По представленіи игуменомъ Спи документовъ, назначено было новое судебное разбирательство этого дѣла же ассесорскомъ судѣ въ 1783 г. Противная сторона (магистратъ) не явисудебному разбирательству, и потому состоялось заочное рѣшеніе въ пользу я. Магистратъ не подчинился этому рѣшенію. Въ 1784 г. игуменъ Спирива подалъ жалобу въ тотъ-же кор. ассесорскій судъ, въ коей просилъ приу состоявшагося въ 1783 г. въ его пользу декрета и тѣхъ документовъ, ніи которыхъ состоялось это рѣшеніе, а также уплаты всѣхъ издержекъ ъ виновными и наложенія на нихъ штрафа за сопротивленіе королевскому въ пользу потерпѣвшей стороны. Въ тоже время была подана въ тотъ же сесорскій судъ жалоба Брестскаго магистрата на игумена Симеоновскаго моо томъ, что обжалованный, не смотря на постановленія королевскаго и коіго судовъ, которыми были улажены всѣ поземельные споры между городомъ ыремъ, возбуждаетъ новые споры съ городомъ, не только не хочетъ возврасужденныхъ городу земель и угодій, но заявляетъ еще новыя претензіи и ь городъ къ суду. Жалующіеся просили возвратить городу все то, что прибыло ему королевскими и комиссарскими декретами, взысканія съ обжалосудебныхъ издержекъ и штрафа не менѣе 10 т. злотыхъ. Не входя въ разтво этихъ жалобъ по существу, судъ постановилъ пріостановить исполненіе каго ассесорскаго суда 1783 г. 28 апр., осудившаго членовъ Брестскаго мана баницію, и оставаться обѣимъ сторонамъ при тѣхъ владѣніяхъ, какими ыъ доселѣ, до новаго судебнаго разбирательства (№ 81). Чѣмъ кончилось изъ бывшихъ у насъ подъ руками документовъ невидно.

архивѣ б. Симеоновскаго монастыря сохранилось значительное число докухарактеризующихъ отношенія къ этому монастырю римско-католическаго и о духовенства. Подъ № 30 напечатана протестація игумена Брестскаго Сиаго монастыря и православныхъ брестскихъ мѣщанъ, поданная въ гродскій пріора Брестскаго августиніанскаго монастыря о разбойничьемъ нападеніи огребальную процессію, сопровождавшую тѣло умершаго православнаго мѣъ церковь Св. Симеона. Въ 1678 г., въ праздникъ Св. Троицы, по римскому о, говорится въ этой протестаціи, въ то время какъ погребальная процессія, енствомъ во главѣ, въ сопровожденіи именитыхъ мѣщанъ, съ пѣніемъ поыхъ церковныхъ пѣсней, направлялась обычною дорогою, чрезъ рынокъ, въ Св. Симеона, пріоръ августиніанскаго монастыря съ своими монашествуюмонастырскою прислугою, вооруженные палками, напали на процессію, многили и изранили до крови; всѣ сопровождавшіе покойника, брестскаго мѣща-

Digitized by Google

нина, отъ страха разбѣжались, несшіе на носилкахъ тѣло покойника также убѣжали, оставивъ мертвеца среди рынка, остался одинъ только сынъ его, который вынужденъ былъ свезти на кладбище тѣло отца своего на нанятой телѣгѣ и похоронить его безъ всякихъ погребальныхъ обрядовъ. Это вопіющее дѣло, какъ и слѣдовало ожидать, осталось безнаказаннымъ. Король Янъ III, которому была подана жалоба по этому дѣлу, ограничился однимъ только *напоминаніемъ* брестскимъ августиніанамъ, дабы они не причиняли никакихъ насилій и самоуправствъ „людямъ русской вѣры и націи", не воспрещали бы имъ свободнаго отправленія дозволенныхъ законами обрядовъ, какъ напр., публичное сопровожденіе тѣхъ умершихъ на кладбище (№ 30, 31, 32). Августиніане, принявъ къ свѣдѣнію „напоминаніе" короля, повидимому пріутихли, но за то втихомолку, не безъ участія, конечно, брестскихъ іезуитовъ и свѣтскаго латинскаго духовенства, стали подущать дворянъ и мѣщанъ католиковъ къ нападенію и разгромленію Симеоновскаго монастыря, осмѣлившагося жаловаться на нихъ королю. Угрозы со стороны дворянъ и мѣщанъ были такъ дерзки, что монахи Симеоновскаго монастыря вынуждены были обратиться къ Янушу Радивилу, гетману польному, съ просьбою „защитить ихъ и охранить своимъ универсаломъ къ подвластному себѣ рыцарскому сословію". Исполняя эту просьбу, Янушъ Радивилъ въ своемъ универсалѣ (1679 г. Января 20) приказываетъ и умоляетъ подвластныхъ себѣ дворянъ не дѣлать никакихъ насилій и безправій православному Брестскому монастырю, дабы не раздражить тѣмъ простой народъ „тойже вѣры" и не подать ему (народу) тѣмъ повода къ новымъ бунтамъ (№ 33).

Въ 1608 г. Симеоновскій монастырь имѣлъ тяжебное дѣло съ Брестскими іезуитами по поводу претензіи ихъ къ двумъ огородамъ, пожертвованнымъ брестскимъ мѣщаниномъ Минкаревичемъ Симеоновскому монастырю. Іезуиты, не представивъ бурмистровско-радецкому и лавничему соединенному суду ни одного документа, подтверждающаго ихъ права на претендуемые ими огороды, требовали, чтобы судъ присудилъ имъ эти огороды на основаніи одной только присяги, которую готовы дать два подданные іезуитовъ. Судъ рѣшилъ дѣло въ пользу Симеоновскаго монастыря, представившаго надлежаще засвидѣтельствованную и активованную въ магистратѣ дарственную запись на эти огороды Минкаревича. Желая во чтобы то ни стало доказать свою „правоту", іезуиты чрезъ своего повѣреннаго адвоката взвели клевету на магистратъ, что онъ призналъ и принялъ въ свои акты завѣдомо подложную дарственную запись, составленную отъ имени брестскаго мѣщанина Лукаша Минкаревича какимъ-то „штрафованнымъ монахомъ". Магистратъ, въ лицѣ своихъ представителей—бурмистровъ, радцевъ и лавниковъ обѣихъ религій—римской и русской, а также игуменъ Симеоновскаго монастыря, подали протестъ въ гродскій судъ по поводу взведенной на нихъ клеветы. Магистратъ хотѣлъ было представить это дѣло на сеймъ, съ каковою цѣлью послалъ въ Варшаву своего повѣреннаго. Прибывши въ Варшаву и потолкавшись въ „высшихъ сферахъ", повѣренный магистрата убѣдился, какъ трудно а иногда и опасно тягаться съ всемогущими іезуитами, и потому „дабы не причинить городу своему какой-либо непріятности", вошелъ съ прокураторомъ Брестскихъ іезуитовъ въ соглашеніе, по которому обѣ стороны должны были рѣшить это дѣло въ Брестѣ третейскимъ судомъ. Чѣмъ и какъ это дѣло кончилось, неизвѣстно, видно только, что была попытка со стороны нѣкоторыхъ членовъ магистрата покончить это дѣло такъ, чтобы, по пословицѣ, и волкъ былъ сытъ, и овцы были цѣлы, т. е. подана была мысль ублаготворить іезуитовъ уступкой въ ихъ пользу двухъ *городскихъ* огородовъ.

Digitized by Google

Слухъ о такой предполагаемой сдѣлкѣ съ іезуитами дошелъ до свѣдѣнія
а Тышкевича, вотчиннаго войта Брестскаго, который своимъ заручнымъ
тымъ листомъ напомнилъ магистрату, чтобы безъ его вѣдома и согласія г
о не позволялъ себѣ отдавать кому-бы то ни было никакихъ земель, подъ
ямъ уплаты тысячи копъ литовскихъ и утраты своего имущества. Въ вид
угрозы, магистратъ, какъ видно, не допустилъ уступки въ пользу іезу
еупомянутыхъ городскихъ огородовъ. Іезуиты не удовлетворились такимъ
дѣла и порѣшили *силою* отнять у Симеоновскаго монастыря два огорода,
вичевскіе", съ каковою цѣлью они напали на эти огороды, разломали изг
брали сжатую гречиху. Когда сообщено было объ этомъ насиліи и самоупра
товъ Остафіану Тышкевичу, онъ приказалъ магистрату не допускать іезу
акому самоуправству и требовать, чтобы іезуиты искали удовлетворенія с
ензій законнымъ порядкомъ (№№ 35, 37, 38, 39, 40, 41). Іезуиты подали ж
лю на неправильное рѣшеніе Брестскаго магистрата претензіи ихъ къ выш
тымъ двумъ огородамъ Симеоновскаго монастыря. Король назначилъ ком
рая рѣшила дѣло въ пользу Симеоновскаго монастыря (43).

Отношенія уніатскаго духовенства къ Симеоновскому монастырю, какъ
письма кн. Долгорукова къ уніатскому митрополиту Льву Кшикѣ, были сто
дебны, какъ и отношенія латинскаго духовенства. (№ 60). Подтвержде
служитъ процессъ Симеоновскаго монастыря съ Брестскимъ уніатскимъ
омъ Ѳеофиломъ Годебскимъ и Брестскою капитулою о церковищѣ Воздви
наго Креста въ Брестѣ и двухъ участкахъ земли „Лапчинскихъ". Суш
процесса состояла въ слѣдующемъ. Въ 1740 г., игуменъ Симеоновскаго
я Сильвестръ Рудницкій приказалъ загородить пустопорожній плацъ („цвинт
оторомъ когда-то находилась церковь Воздвиженія Честнаго Кр
сѣялъ его гречихой и овощами. Оффиціалъ Брестской уніатской капитулы
Улинскій съ другими уніатскими священниками, собравши толпу вооружен
рами и палками людей, напали на этотъ огородъ, уничтожили до тла засѣ
ъ и овощи, изрубили и поломали изгородь, игумена Сильвестра, вышедшаг
стыря съ однимъ изъ іеромонаховъ и монастырской прислугой для вразум
зводившихъ это безчинство и самоуправство, обругали, іеромонаха прибил
ти, слугъ монастырскихъ разогнали. Процессъ этотъ характеризуетъ пра
тія современнаго польскаго общества о правосудіи. Дѣло это разбиралось *ч*
въ королевскомъ ассесорскомъ судѣ и *два* раза особыми королевскими к
и. Какъ ассесорскимъ, такъ и комиссарскимъ судами дѣло это рѣшалось в
во: комиссарскій судъ одинъ разъ рѣшилъ дѣло въ пользу уніатовъ, д
въ пользу православныхъ; ассесорскій судъ два раза рѣшилъ дѣло въ п
ославныхъ и два раза въ пользу уніатовъ. Такая противоположность рѣ
го и того-же дѣла въ высшихъ судебныхъ инстанціяхъ зависѣла не отъ
та и другая сторона каждый разъ представляла болѣе вѣскія доказательств
пользу, а исключительно отъ „усмотрѣнія" суда и отъ вліянія на исходъ
пихъ придворныхъ сферъ. Такъ какъ обѣ стороны не представили прямыхъ
скихъ доказательствъ на право владѣнія церковищемъ, то суду пришлось ог
ся показаніями свидѣтелей о давности владѣнія. На судебномъ разбирател
левскими комиссарами въ 1742 г. были допрошены только свидѣтели, пред
ые уніатами, свидѣтели-же со стороны православныхъ были прогнаны уні

Digitized by Google

изъ засѣданія суда съ бранью и ругательствами, одного же изъ нихъ инстигаторъ Брестской уніатской консисторіи побилъ до крови (стр. 81). Дѣло рѣшено было въ пользу уніатовъ. На судебномъ разбирательствѣ дѣла королевскими комиссарами въ 1749 г. присутствовавшій здѣсь въ качествѣ отвѣтчика уніатскій епископъ Ѳеофилъ Годебскій поносилъ бранными словами игумена Симеоновскаго монастыря (истца), представленныхъ имъ свидѣтелей порицалъ и не допустилъ къ показанію. Декретомъ ассесорскаго суда 1751 г. церковище Воздвиженія Честнаго Креста съ двумя участками земли „Лапчинскими" безапелляціонно присуждены въ пользу уніатовъ; построенную на церковищѣ Симеоновскимъ монастыремъ богадѣльню приказано немедлепно снести; относительно побоевъ и другихъ насилій, совершенныхъ уніатами при отнятіи церковища, судъ призналъ обѣ стороны виновными.

Не входя въ обсужденіе вопроса, кто изъ тяжущихся былъ правъ, и кто неправъ, представимъ вкратцѣ тѣ основанія, тѣ доказательства, которыя приводили обѣ стороны въ подтвержденіе своихъ правъ на спорныя участки земли, такъ какъ эта сторона процесса кромѣ юридическаго имѣетъ еще историческое значеніе. Симеоновскій монастырь основывалъ силу своихъ доказательствъ на томъ, что всѣ Брестскія уніатскія церкви принадлежали прежде, до введенія уніи, православнымъ, а не уніатамъ, ибо до уніи *уніатовъ* не существовало. Церковь Воздвиженія Честнаго Креста существовала до уніи; церковище ея „пустующее" упоминается въ произведенной 1566 г. Димитріемъ Сапѣгой ревизіи измѣренія г. Бреста и, въ частности, плацовъ, на которыхъ поселились люди Симеоновскаго монастыря (№ 64, стр. 66, 72 стр. 97); подъ *Пречистенскою* церковью разумѣли церковь Рождества Пресв. Богородицы (стр. 97), которая иногда называлась Пречистенскою. На этомъ основаніи, Симеоновскій монастырь, издревле православный, считая церковище Воздвиженія Чест. Креста *своею* собственностію, построилъ на немъ богадѣльню, не встрѣтивъ при этомъ никакого сопротивленія и протеста со стороны уніатовъ и спокойно владѣлъ имъ до 1740 года. Въ этомъ только году уніаты вздумали предъявить свои права на это церковище съ принадлежащими къ нему двумя плацами „Лапчинскими". Уніаты доказывали свои права тѣмъ, что въ „Ревизіи" Д. Сапѣги не говорится, что церковь Воздвиженія Честнаго Креста *принадлежала* Симеоновскому монастырю; что въ актѣ передачи православнымъ въ 1633 г. королевскимъ дворяниномъ Корсакомъ говорится о передачѣ только *церкви* Рождества Пресвятой Богородицы безъ *ея принадлежностей*; что кромѣ церкви Рождества Пресвятой Богородицы существовала еще *Пречистенская* церковь, въ пользу которой, а также церкви *Св. Креста* (S. Krzyza) мѣщанинъ Бѣлькевичъ пожертвовалъ 1643 г. два огорода „Лапчинскіе" (№ 73). По поводу этого послѣдняго доказательства считаемъ не лишнимъ сдѣлать историческую справку. Пожертвованіе двухъ плацовъ въ пользу уніатской церкви Пречистенской и Св. Креста Бѣлькевичемъ было *вынужденное*. Бѣлькевичъ былъ старостой Пречистенской церкви. Когда въ силу „Примирительныхъ пунктовъ" на избирательномъ сеймѣ Владислава IV и особаго указа Владислава IV была возвращена православнымъ церковь Рождества Пресвятой Богородицы, Бѣлькевичъ, подобно многимъ другимъ брестскимъ мѣщанамъ, перешелъ изъ уніи въ православіе. Священникъ Пречистенской церкви М. Ярошевичъ подалъ жалобу въ магистратъ на Бѣлькевича, что онъ самъ отступилъ отъ уніи и многихъ другихъ увлекъ своимъ примѣромъ, а также присвоилъ себѣ часть имущества, принадлежащаго Покровской церкви, въ томъ числѣ два огорода Лапчинскіе. Магистратъ призналъ, что Бѣлькевичъ дѣйствительно *растра-*

Digitized by Google

е-что изъ имущества Пречистенской церкви, вопросъ же о двухъ плацахъ ских оставилъ открытымъ въ виду, конечно, неосновательности претензіи іго священника. Священникъ подалъ апелляцію въ кор. ассесорскій судъ. ичъ, зная по опыту, что апелляція къ королевскому ассесорскому суду во одобныхъ случаяхъ служила, какъ для латинянъ, такъ и для уніатовъ, вѣрбезпеченіемъ выиграть и неправое дѣло, не желалъ судиться съ уніатами и я отъ своихъ правъ на вышеупомянутые два участка земли въ пользу уніатцерквей Пречистенской и Св. Креста на „починку и украшеніе ихъ“ (№ 73). Воздвиженія Честнаго Креста, по свидѣтельству уніатовъ, была разрушена елями во время Московской войны [1]), а Пречистенская церковь была перене- свой приходъ въ Гершановичи (№ 72, стр. 97). Трудно понять, что разуніаты подъ этимъ выраженіемъ „была перенесена въ свой приходъ—въ Герчи“, такъ какъ въ Гершановичахъ (въ Брестской экономіи) во время второй московской (1659—1667), именно въ 1662 г. была построена городничимъ тва Брестскаго Яномъ Іеронимомъ Жабой Покровская церковь и надѣндушемъ, на содержаніе священника и дьячка [2]). Съ какимъ уваженіемъ отъ уніаты къ отечественнымъ законамъ и насколько считали обязательнымъ я подчиняться имъ, можно видѣть изъ того, что епископъ Ѳеофилъ Годеб- дожидаясь окончанія судебнаго процесса о церковищѣ Воздвиженія Честнаго —такъ какъ игуменъ Симеоновскаго монастыря подалъ апелляцію на рѣшеніе . комиссаровъ, декретомъ 1742 г. рѣшившихъ дѣло о церковищѣ въ пользу ъ,—въ слѣдующемъ 1743 г. приказываетъ Брестской капитулѣ, подъ стра- казанія, принять въ свое вѣдѣніе и передать во владѣніе священнику „но- Николаю Кищенятѣ *церковь* (несуществующую) Воздвиженія Честнаго Креста ринадлежащіе ей земли и огороды, какъ безспорные, такъ и тѣ, которыми кто *законно* владѣетъ [3]).

зъ документа подъ № 6 видно, что въ Брестѣ существовало православное о, которое въ 1590 г. испросило у епископа Брестскаго Мелетія Хребтовича на учрежденіе школы при соборной церкви, а въ слѣдующемъ 1691 г. испро- короля подтвердительную жалованную грамату на эту школу [4]). По отнятіи ославныхъ уніатами всѣхъ церквей въ Брестѣ, школа эта вмѣстѣ съ соборной ю перешла въ вѣдѣніе уніатскаго Брестскаго епископа Ипатія Поцѣя, въ силу королевской граматы 1597 г., которою король пожаловалъ на содержаніе этой двѣ деревни, Торокани и Лѣсель, принадлежащія Жидичинскому монавъ воеводствѣ Брестскомъ [5]).

ногія изъ напечатанныхъ въ этомъ отдѣлѣ копіи выписей или такъ называе- „видимусовъ“ провѣрены по актовымъ книгамъ, хранящимся въ Виленскомъ ьномъ архивѣ, и о каждой изъ таковыхъ копій сдѣлала замѣтка, что она *ена по актовой книгѣ*“; тѣ же копіи, о которыхъ нѣтъ такой замѣтки, не

О разрушеніи этой церкви во время Московской войны упоминается также въ листѣ кор. Яна г. Акт. Вил. Арх. К. Т. III № 63.

Акт. Вил. Арх. К. т. III № 39, стр. 60.

Акт. Вил. Арх. Ком. т. III, № 121 стр. 185.

Акт. Зап. Рос. т. IV, № 28 стр. 37.

Тамъ же № 122.

быть провѣрены съ актовыми книгами по причинѣ несуществованія актовъ вѣстный годъ.

Во II-й отдѣлъ вошли документы и дѣла изъ архива Литовской духовной конріи, такъ называемые Минскіе, попреимуществу второй половины XVIII и перловины XIX стол. Сообщимъ краткія свѣдѣнія объ этихъ дѣлахъ и докумен- какъ они попали въ архивъ Литовской дух. консисторіи.

По возстановленіи въ западно-русской церкви православной іерархіи (1620—1632), овалась Кіевская митрополичья епархія, возстановлены, захваченныя уніа- Луцкая и Перемышльская епархіи и вновь образована Бѣлорусская іія. Въ началѣ XVIII в. Львовская, Луцкая и Перемышльская снова лись уніатскими; но въ Луцкой епархіи, которая обнимала и прежнюю правоую Владиміро-Брестскую, нѣкоторые монастыри остались вѣрными правію и вмѣстѣ съ украинскими монастырями, примкнули къ Переяславской іи; примкнули къ ней въ концѣ того-же столѣтія монастыри, находившіеся въ ѣ. Епархіальнымъ городомъ былъ Переяславъ (на лѣвой сторонѣ Днѣпра, въ 28 вер- отъ Кіева [1]). Послѣ перваго раздѣла Польши (1772 г.) единственный правоый епископъ этого государства Георгій Конисскій отошелъ съ своею паствою оссіи. Мысль объ учрежденіи въ предѣлахъ Польши православной епископіи зала русское правительство давно и вполнѣ соотвѣтствовала желанію жителей йны и Литвы, въ которой особенно затруднительно было управленіе духовными и изъ Кіева и Могилева. Начатые по этому дѣлу переговоры съ польскимъ ительствомъ увѣнчались успѣхомъ. 27-го марта 1785 г. данъ былъ Св. Синоду объ учрежденіи православной епископіи въ Польшѣ. Епископомъ на эту каназначенъ былъ Слуцкій архимандритъ Викторъ Садковскій, коему повелѣно оваться епископомъ Переяславскимъ и Бориспольскимъ, коадъюторомъ Кіевской ополіи, имѣть мѣстопребываніе въ Слуцкомъ Св. Троицкомъ монастырѣ, котобыть ему священно-архимандритомъ. Въ указѣ Св. Синода 31 марта на имя ора Садковскаго сдѣланы дальнѣйшія распоряженія касательно перевода въ къ изъ Переяславля и Кіева архивныхъ дѣлъ, касающихся управленія правоыми въ Польшѣ, устройства консисторіи въ Слуцкѣ и проч. [2]).

Въ 1789 г. Викторъ Садковскій былъ арестованъ по подозрѣнію въ государной измѣнѣ и препровожденъ въ Варшаву, гдѣ онъ вмѣстѣ съ нѣкоторыми ми консисторіи пробылъ въ тяжкомъ заключеніи три года, до 1792 г. По освоніи изъ-подъ ареста Викторъ Садковскій былъ возведенъ въ санъ архіепископа іюля 1793 г. уже именовался архіепископомъ Минскимъ, Изъяславскимъ цлавскимъ (№ 146). Какъ назначеніе Виктора епископомъ Переяславскимъ, и освобожденіе его изъ-подъ ареста въ Варшавѣ сопровождалось неподдѣльною гію вѣрныхъ сыновъ его паствы (№ 107). Съ чувствомъ глубокаго уваженія и нности обращаются къ нему его пасомые, какъ по частнымъ своимъ дѣламъ, въ особенности по дѣламъ церковнымъ. (№ 112, 117, 118, 120, 124, 132, 135, 137, 139, 140, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 154).

По возсоединеніи уніатовъ съ православною церковію въ 1839 г., когда виновэтого возсоединенія епископу Іосифу Сѣмашко подчинено было все возсоеди-

---

[1]) Чистовичъ, Очер. Ист. Зап. Рус. Ц. ч. 2, стр. 226.

[2]) М. Кояловичъ, Исторія возсоединенія Западнор. уніатовъ ст. вр. стр. 279—283.

Digitized by Google

уховенство съ своими паствами, и ему назначено мѣстопребываніе въ Вильнѣ, и документы, касавшіеся тѣхъ уѣздовъ и губерній, которые вошли въ совой Литовской епархіи, были препровождены изъ архива Минской конси- архивъ Литовской дух. консисторіи, въ которомъ они хранятся и понынѣ. ы этихъ дѣлъ мы выбрали только тѣ, которыя, по нашему мнѣнію, имѣютъ кое значеніе.

напечатанные въ этомъ отдѣлѣ дѣла и документы касаются судьбы западнокрая и попреимуществу судьбы православной церкви въ этомъ краѣ въ VIII и въ первой четверти нынѣшняго столѣтія, того именно періода истоно-русскаго края, который меньше всего разработанъ въ нашей литературѣ атку обнародованныхъ историческихъ матеріаловъ, относящихся къ этому Документы этого отдѣла можно подраздѣлить на слѣдующія группы:

Документы изображающіе тѣ способы, къ какимъ прибѣгали уніаты и кањ уничтоженію православія и русской народности въ западно-русскомъ краѣ. 84, 86, 89, 109—112, 115—117, 137, 138, 151, 167, 172, 175).

Документы, изображающіе внѣшнее и внутреннее состояніе монастырей, соъ въ вѣдѣніи переяславскихъ, потомъ минскихъ епископовъ 93, 106, 107, 108, 113, 119—124, 135, 140—145, 150, 151, 152, 154, 157, 163, 165).

Документы относящіеся къ исторіи учрежденія православнаго западноруcравительствующаго Синода", или такъ называемой „Наивысшей Консисторіи" й западнорусской іерархіи (№ 126—131).

Документы, изображающіе первыя попытки и мѣры къ возстановленію правъ сѣверо-западномъ краѣ, по присоединеніи его къ Россіи (№ 160, 171).

Дѣла и документы характеризующіе дѣятельность судебныхъ и администраучрежденій, переполненныхъ польскими чиновниками, особенно въ дѣлахъ, ся православнаго духовенства (№№ 161, 162, 164, 166, 168, 169, 173, 174).

Документы, относящіеся къ исторіи г. Якобштата вообще и, въ частности, положеніе коренныхъ русскихъ жителей этого города, тѣснимыхъ горстью ь нѣмцевъ (№ 96—101).

Дѣло, характеризующее такъ называемую „Радивилловскую комиссію", высорежденную въ 1814 году. (№ 176).

гіе изъ документовъ *первой* группы живыми красками рисуютъ бѣдственное православныхъ въ Западно-русскомъ краѣ, гонимыхъ, тѣснимыхъ со всѣхъ дружнымъ напоромъ вражескихъ силъ, не сдерживаемыхъ ни человѣческими, кими законами. Въ этихъ гоненіяхъ и издѣвательствахъ надъ беззащитнымъ іемъ и его представителями принимаютъ участіе не только частныя лица, дставители высшей государственной власти и высшихъ сословій. Вотъ нѣкихъ примѣровъ. Управляющій Минскимъ пробощствомъ виленскій каноникъ приказываетъ минскому пробощу не дозволять православнымъ въ Минскѣ публичныя процессіи. Православные, не предполагая подобныхъ своевольпоряженій каноника Слизня, продолжаютъ совершать похороны съ церковною ю и со свѣчами. 15-го октября 1753 г. скончалась прихожанка единственной емя православной Петропавловской монастырской церкви. Монастырь хотѣлъ похороны ея съ процессіею. Но едва показался впереди братчикъ со свѣчею, него напали слуги Минскаго плебана, вырвали изъ рукъ его свѣчу, затѣмъ

съ подоспѣвшею „на сей позоръ“ толпою юрисдичанъ плебанскихъ, напали на игумена, сопровождавшаго съ своими монахами тѣло покойницы, повырывали изъ рукъ ихъ свѣчи, бросали въ нихъ и въ братчиковъ камнями, ругали схизматиками и другими позорными словами, на колокольнѣ обрѣзали веревки отъ колоколовъ. Въ отсутствіи Виленскаго бискупа игуменъ Сильвестръ обратился съ жалобой на Минскаго плебана къ канонику Слизню и получилъ слѣдующую письменную резолюцію: „отнынѣ не будете совершать крестныхъ ходовъ въ Минскѣ; ибо я приказалъ воспретить вамъ крестные ходы и похоронныя процессіи, дабы вы никогда не совершали ихъ въ Минскѣ. Покажите мнѣ ваши привилеи на право совершенія ихъ“. Каноникъ Слизень должно быть запамятовалъ, что при существованіи разныхъ королевскихъ „дипломовъ“ [1]). Pacta conventa, сеймовыхъ конституцій, обезпечивающихъ для всѣхъ вообще православныхъ въ коронѣ и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ свободу отправленія богослуженія, испрошеніе особыхъ привилеевъ на свободное отправленіе православными богослуженія въ томъ или другомъ городѣ было совершенно излишне.

Не лучше жилось инокамъ Заблудовскаго монастыря. Мѣстный ксендзъ Кулаковскій насильственными мѣрами совращалъ въ католичество православныхъ прихожанъ Заблудовскаго монастыря, чему всячески противодѣйствовалъ игуменъ монастыря Софроній съ братіею. Ксендзъ, не могъ стерпѣть такой дерзости „схизматиковъ“ и потому преслѣдовалъ ихъ на всякомъ шагу. Отправился однажды игуменъ по дѣлу въ княжескій дворецъ и встрѣтилъ тамъ, въ покояхъ уполномоченнаго князей Радивиловъ, ксендза Кулаковскаго. Въ отвѣтъ на сдѣланное игуменомъ привѣтствіе хозяину и всѣмъ присутствующимъ, ксендзъ началъ говорить игумену такого рода любезности: „Ты, проклятый схизматикъ, будешь въ пеклѣ (въ аду) на самомъ днѣ“ и т. п. (№ 109). Съ простыми іеромонахами ксендзъ Кулаковскій обращался еще безцеремоннѣе. Разъ заманилъ онъ въ свою плебанію іеромонаха Лаврентія „по очень важному дѣлу“. Не подозрѣвая злаго умысла въ служителѣ алтаря Божія, іеромонахъ спокойно отправился въ плебанію. Не успѣлъ онъ сдѣлать шагу за порогъ плебніи, какъ ксендзъ Кулаковскій выбѣжалъ къ нему на встрѣчу, приказалъ своимъ батракамъ держать о. Лаврентія, а самъ билъ его по щекамъ, таскалъ за волосы и за бороду и избилъ его столь жестоко, что онъ проболѣлъ три недѣли. Послалъ ксендзъ Кулаковскій въ Заблудовскій монастырь своего ксендза комендарія будто бы за „колендой“. Монахи, со свойственнымъ русскому народу гостепріимствомъ, приняли комендарія какъ гостя, любезно угостили его чѣмъ и какъ могли и дали ему на коленду злотъ (15 коп.). Въ благодарность за гостепріимство и посильное подаяніе, комендарій, уходя изъ монастыря, сталъ поносить позорными словами Россійскую императрицу, монастырскій храмъ, православную вѣру, а іеромонаха Илію, осмѣлившагося возразить ему, схватилъ за волосы и за бороду съ такою силою, что едва могли освободить изъ рукъ его монастырскіе люди (№ 116). Въ другой разъ ксендзъ Кулаковскій еще нахальнѣе насмѣялся надъ гостепріимствомъ и добрудушіемъ Заблудовскихъ монаховъ. Однажды намѣстникъ монастыря пригласилъ ксендза Кулаковскаго къ себѣ въ гости и угостилъ прилично его сану. Проведши нѣкоторое время въ мирной бесѣдѣ, ксендзъ началъ поносить бранными словами русскую императрицу. Когда же намѣстникъ замѣтилъ ксендзу, что такъ не подобаетъ говорить о монархахъ, ксендзъ не только не

---

[1]) „Дипломъ“ короля Владислава IV, 1633 г. Пункты примиренія, конституціи разныхъ сеймовъ. См. Бантышъ Каменскаго, Унія стр. 93—99. Вилен. изд. 1866 г.

Digitized by Google

ь своей брани, но еще болѣе усиливалъ ее отборными словами. Когда на- еще разъ напомнилъ ксендзу о неприличіи его рѣчей, разгнѣванный ксендзъ ть его по щекамъ и таскать за волосы, вытащилъ его на улицу и тамъ ъ бить, приговаривая: „буду бить и убью,—какъ на собакѣ пропадетъ"! всѣхъ этихъ неистовствъ ксендза Кулаковскаго игуменъ Софроній подалъ ю въ Заблудовскій магдебурскій судъ (№ 110, 111), представилъ меморіалъ авдитору Крушевскому (116) и донесъ епископу Виктору Садковскому, прося ить отъ такого напастника (№ 109). Не помогли ни жалобы, ни заступни- іскопа Виктора предъ Виленскимъ оффиціаломъ (№ 112). Своеволіе и не- ксендза Кулаковскаго дошли до того, что игуменъ Софроній сталъ опасаться изнь и потому просилъ епископа Виктора перевесть его въ другой монастырь. ксендза Кулаковскаго былъ преемникъ его ксендзъ Пилькевичъ (№ 137, 138).
іны правительственной власти хозяйничаютъ въ церквахъ и монастыряхъ ныхъ, какъ въ своемъ домѣ. „1794 л. Мая 9, пишетъ игуменъ Дрогичин- настырей Діонисій къ епископу Виктору Садковскому, бывшая здѣсь поряд- иссія Дрогицкой земли чрезъ нарочно присланныхъ комиссаровъ, здѣшнихъ онастырей монашествующихъ взявъ подъ караулъ, содержали подъ онымъ іи цѣлый день и, отобравъ монастырскіе ключи, чинили въ церквахъ и по быскъ, а затѣмъ 4 Сентября прислали комиссара видѣлу Скарбоваго, все серебро изъ обоихъ сихъ монастырей, да съ колоколень семь колоколовъ, речи посполитой забрали", выдавъ монастырю „въ удостовѣреніе сего" (№ 151).
1795 г. еще большему позору подвергся Виленскій Св. Духовъ монастырь. мятежники, ворвавшись въ монастырь, напали на церковь, поломали замки, и все цѣнное, въ склепѣ церковномъ не пощадили мертвыхъ тѣлъ, снимали поясы, вездѣ ища „москалей" и денегъ. Поиски эти сопровождались такими ами, что тогда „не жизни, а смерти неотмѣнно было ожидать", по словамъ 'еоргія Яновскаго. Наконецъ мятежники ворвались въ келію игумена, загра- цѣнное его имущество, самого игумена бросили на землю, топтали ногами дно, поднимали съ земли за бороду, требуя денегъ и обзывая всякими не- іи словами; наконецъ одинъ изъ мятежниковъ ударилъ игумена по головѣ мъ прикладомъ такъ сильно, что игуменъ едва не лишился жизни (№ 152).
въ лучшей чести была православная вѣра у представителей высшихъ со- чи Посполитой. Вотъ собрались въ Витебскѣ на предкоронаціонный сеймикъ сановники, дворяне, шляхта, для выбора пословъ и составленія инструкціи на коронаціонный сеймъ короля Станислава Августа (1764 г.). Въ требо- редставителей воеводства тщательно обсуждены интересы общественные и гражданскіе и религіозные. Изъ религіозныхъ обществъ удостоились вни- ы, іезуиты и особенно базиліане. Положеніе католиковъ и уніи представ- агородному рыцарству неутѣшительнымъ; не забыли и православія, помя- о, но только не добрымъ словцомъ... „Въ какой реверенціи у польскихъ лагочестіе наше, у великихъ законоправильнаго онаго намѣстника Христова титулуются) поборниковъ, ваше преосвященство можете усмотрѣть съ 28 нной посламъ инструкціи", писалъ игуменъ Св. Духова Виленскаго мона- рія къ митрополиту Кіевскому Арсенію: „сверстали нашу вѣру съ плю- жидовскимъ" (№ 89)... 28-й пунктъ сей инструкціи гласитъ слѣдующее:

Digitized by Google

„Разсматривая во всѣхъ подробностяхъ положеніе католической вѣры въ нашемъ государствѣ, съ болью въ сердцѣ скорбимъ о ея приниженіи и пренебреженіи къ ней. Ибо литовскіе и русскіе города, во славу Божію и съ великою пользою для государства когда-то процвѣтавшіе одними только уніатами, теперь переполнены схизмой и жидовствомъ запаскужены. При свѣтѣ здраваго смысла мы должны понять и уразумѣть, что съ униженіемъ уніи, совершающимся на нашихъ глазахъ, укрѣпляется схизма (православіе) и жидовство, между тѣмъ какъ уничтоженіе этой схизмы было предметомъ особенной ревностной заботливости нашихъ предковъ". (№ 90, стр. 131). Если сопоставить эти соболѣзнованія о „приниженіи" уніи и „усиленіи" православія съ тѣми фактами о дѣйствительномъ положеніи, въ какомъ находилась православная вѣра въ западно-русскомъ краѣ въ описываемый періодъ времени, то нельзя не признать этихъ соболѣзнованій злою ироніею надъ *дѣйствительнымъ* положеніемъ православной вѣры. Каково было это положеніе, приведемъ слова современника игумена Св. Духова монастыря Азаріи. „Какъ предъ избраніемъ короля, такъ и по избраніи, пишетъ игуменъ къ Кіевскому митрополиту Арсенію, предъ коронаціей и по оной, какъ всегда и нынѣ злохитростно отъ духовенства папежскаго и шляхты польской чинятся глубокія на всеконечное вѣры нашея благочестивыя истребленіе совѣты и всякія удобовозможныя къ тому по сеймамъ и инымъ ихъ сборищамъ изыскиваются средства,... дабы православную вѣру нашу, схизмою ими пашквилюемую, посрамить и оную содержащихъ на спасительный, какъ они суесловствуютъ, а въ самой вещи—на погибельный путь наставить чрезъ соединеніе съ костеломъ римскимъ. И чего-жъ болѣе отъ нихъ дожидаться, какъ не онаго-жъ церквей и людей здѣшнихъ благочестивыхъ до остатка истребленія; съ коихъ въ большомъ градѣ семъ Вильнѣ, безчисленныхъ людей и церквей православныхъ имѣвшемъ, едва уже самое меншое дворовъ и домовъ правовѣрныхъ число осталось (всего 67 лицъ обоего пола, № 88)... Того ради въ разсужденіи семъ, все прочее у васъ о собраніи и присылки сюда людей и денегъ чинимое стараніе тщетно будетъ: ибо и люде здѣсь ужить немогутъ, и деньги пропадутъ, если оныхъ утѣсненій и на унію церквей и людей насильно и прелестно превращеній воспящено и отъ оныхъ сильнымъ защищеніемъ здѣшняго остатнаго страждущаго благочестія избавлено не будетъ". Единственная надежда—на помощь Божію. Игуменъ проситъ митрополита, чтобы онъ предложилъ всему подвѣдомственному ему духовенству прочитывать въ церквахъ на литургіи положенныя въ служебникѣ правила подъ заглавіями: „О призывающихъ помощи Св. Духа"... „О умиреніи церкви во время гоненій", „О вразѣхъ ненавидящихъ и обидящихъ насъ" и др. (№ 89).

Къ опасности отъ внѣшнихъ враговъ, напрягавшихъ всѣ усилія къ окончательному уничтоженію православной вѣры въ западно-русскомъ краѣ, присоединилась опасность отъ своихъ благодѣтелей, которые, можетъ быть сами не вѣдая что творятъ, чуть было не довели западнорусскую церковь до окончательной гибели. Мы разумѣемъ затѣю нѣкоторыхъ честолюбцевъ изъ православнаго духовенства, во главѣ которыхъ стоялъ игуменъ Бѣльскаго монастыря Савва Пальмовскій, освободить западнорусскую церковь отъ всякаго вліянія православной русской церкви учрежденіемъ по образцу Святѣйшаго Правительствующаго Всероссійскаго Синода своего „Правительствующаго Верховнаго Синода" или такъ назыв. „Наивысшей Консисторіи" и высшей іерархіи церковной. Эта ловко задуманная интрига была предметомъ особаго обсужденія на Варшавскомъ сеймѣ 1791 г., въ присутствіи пяти делегатовъ православныхъ, игумена Бѣльскаго монастыря Саввы Пальмовскаго, игумена Дятловицкаго

Digitized by Google

Мелетія Лесницкаго и трехъ лицъ свѣтскаго званія: одного дворянина, Илликевича Корбута, и двухъ мѣщанъ—Николая Дадана и Юрія Зембоеймѣ постановлено было созвать генеральную конгрегацію въ Пинскѣ для самостоятельнаго высшаго православнаго церковнаго правительства. На ся въ Пинскѣ генеральной конгрегаціи 15-го іюня, въ присутствіи короомиссара, были избраны члены Наивысшей Консисторіи: игуменъ Бѣльстыря Савва Пальмовскій; Сильвестръ Буллай, старшій Виленскаго и Минстырей; Протасій Невяровскій, казначей Слуцкой архимандріи; Өеодоръ й, протопопъ Черковскій; Григорій Лойка, священникъ Туровской Св. Мицеркви; Өеодоръ Іозефовичъ, священникъ Буйвицкій; Онуфрій Сухозатчикъ милиціи кн. Радивиловъ; Пантелеонъ Илликевичъ Корбутъ, Алегояновичъ—дворяне; Өеодоръ Теодоровичъ, президентъ г. Пинска; Өеодоръ ичъ, писарь Мозырскій; Иванъ Теодоровичъ, писарь Пинскій—мѣщане. Изъ а Пальмовскій избранъ президентомъ Консисторіи, остальные—ассесорами Вотъ изъ какихъ іерарховъ и свѣтскихъ сановниковъ состоялъ западно-Правительствующій Синодъ". На той-же конгрегаціи постановлено было дну епархіальную въ Мало-Польской провинціи консисторію въ Богуславѣ емъ Брацлавской и Житомірской. О семъ постановленіи конгрееланы универсалы ко всему православному духовенству съ предписаніемъ, версалъ былъ опубликованъ во всѣхъ церквахъ и былъ прибитъ къ церверямъ; всему-же православному духовенству предписано отнынѣ быть въ аивысшей Консисторіи и во всемъ ей подчиняться (№ 127). Постановленіе онгрегаціи было одобрено и утверждено на продолжавшемся Варшавскомъ 92 г.) и дано было обѣщаніе испросить согласіе Константинопольскаго паучрежденіе высшаго самостоятельнаго церковнаго правительства въ Поль). Куда повело бы это высшее церковное правительство уцѣлѣвшіе остатки аго народа, можно судить по первымъ шагамъ дѣятельности Наивысшей и. Такъ, указомъ этой консисторіи отъ 9 іюля 1791 г. между прочимъ ется настоятелямъ монастырей, протопопамъ и всему православному дунемедленно собрать и прислать въ Консисторію проникшія въ Польшу ицы книжки: „Сокращенный катехизисъ" и „О побѣдѣ на супостаты". систорія намѣрена была замѣнить эти книжки, объ этомъ умолчено. Но не лось просуществовать этому „верховному правительству", не встрѣтиввствія ни въ преданномъ православію духовенствѣ, ни въ народѣ (№№ 133, тія грозною тучею надвигались на Польшу и наконецъ разразились страшо, положившею конецъ политическому существованію Польши (1795 г.), а тѣмъ конецъ страданіямъ беззащитнаго православнаго западно-русскаго ь 1793 г. игуменъ Савва Пальмовскій подалъ епископу Виктору Садковпеніе объ увольненіи изъ епархіи (№ 136). Съ удаленіемъ Саввы Пальушилось основанное имъ на пескѣ зданіе западнорусскаго „Правительствуховнаго Синода", и западнорусская церковь вскорѣ вступила подъ кровъ о Правительствующаго Синода Всероссійскаго, къ которому съ давнихъ ыли обращены ея взоры и упованія.

демъ теперь къ обозрѣнію документовъ, относящихся къ исторіи г. Якоб-Курляндскій и Семигальскій герцогъ Іаковъ, возобновляя послѣ Шведскаго 1658 г.) города своей области, назвалъ одинъ изъ такихъ разрушенныхъ

Digitized by Google

и вновь возстановленныхъ городовъ своимъ именемъ Якобштадтъ и поселилъ въ немъ русскихъ выходцевъ изъ Витебской и Смоленской губерній. Въ 1670 году герцогъ далъ этимъ поселенцамъ грамату на разныя вольности и на свободное избраніе бурмистра, войта и ратмановъ исключительно изъ своего общества, „людей вѣры римской и греческо-русской, націи *русской*", за исключеніемъ *нѣмцевъ* и иной націи протестантовъ, которые не должны быть пріобщаемы этому праву. Грамата эта была признана послѣдующими князьями и королями польскими: Августомъ III (3 нояб. 1744 г.), Станиславомъ Августомъ (1 нояб. 1765 г.) и подтверждена конституціею 1774 г. Вопреки всѣмъ привилеямъ, конституціямъ и декретамъ, нѣкоторые изъ поселившихся въ Якобштатѣ нѣмцевъ протестантовъ обманнымъ способомъ выхлопотали ,у курляндскаго князя мандатъ (22 нояб. 1777 г.), коимъ отмѣнялось избраніе неугоднаго нѣмцамъ войта русскаго Андрея Ктипа и предоставлялось нѣмцамъ избрать войта и бурмистра изъ нѣмцевъ. Русскіе поселенцы неоднократно обращались къ князю Курляндскому съ просьбою возстановить нарушенныя ихъ права, но ни разу не удостоились даже отвѣта на свои заявленія. Князь охотно выслушивалъ заявленія нѣмцевъ, во всемъ имъ вѣрилъ. Ненависть нѣмцевъ къ русскимъ дошла до того, что всѣ налоги въ пользу княжеской казны были возложены исключительно на русскихъ обывателей. А когда русскіе подали жалобу на такую несправедливость Зельбургскому старостѣ, то ни одинъ адвокатъ (нѣмецъ) не взялся защищать ихъ дѣло (№ 101). Русскіе вынуждены были обратиться съ жалобой къ польскому королю, прося его защитить ихъ отъ посягательства нѣмцевъ на ихъ права и сохранить ихъ при прежнихъ правахъ и вольностяхъ (№ 96). Въ тоже время русскіе поселенцы Якобштата обратились къ Могилевскопу епископу Георгію Конисскому, прося его принять ихъ подъ свою защиту и покровительство и ходатайствовать предъ русскимъ правительствомъ, дабы оно чрезъ своего посланника въ Варшавѣ понудило польское правительство предписать князю Курляндскому возвратить русскимъ жителямъ г. Якобштата отнятыя у нихъ права. Нарушеніе этихъ правъ совершилось въ угоду горсти нѣмцевъ, поселившихся по торговымъ дѣламъ въ Якобштатѣ. „Мыслимое ли дѣло, писали между прочимъ русскіе якобштатцы еп. Георгію Конисскому, чтобы изъ *пяти* купцовъ и *нѣсколькихъ* мѣщанъ нѣмцевъ былъ избираемъ бурмистръ и два ратмана... Легче бы намъ было перенесть эту обиду, если бы русскіе и поляки взаимно были допускаемы къ городскимъ должностямъ въ городахъ, населенныхъ нѣмцами. Нѣтъ, нѣмцы попираютъ наши права, а свои столь ревниво охраняютъ, что не пускаютъ въ свои города *ни одного* русскаго, ни поляка" (№ 99). Въ письмѣ своемъ къ полномочному послу русскому въ Варшавѣ графу Штакельбергу Георгій Конисскій, прося защитить православныхъ жителей г. Якобштата отъ притѣсненій нѣмцевъ, выражаетъ между прочимъ свое удивленіе, что „протестанты г. Якобштата согражданамъ своимъ, грекороссійскаго исповѣданія людемъ, дѣлаютъ притѣсненія и стараются лишить ихъ правъ старѣйшихъ, чѣмъ сами имѣютъ. Они позабыли, что ея императорское величество всемилостивѣйшая государиня наша, защищая законъ нашъ грекороссійскій въ Польшѣ, соизволила всемилостивѣйше вмѣстѣ и протестантовъ принять въ защищеніе и совокупить оба исповѣданія во едино, въ своей же Россійской имперіи на всякомъ мѣстѣ всякіе свободы и выгоды имѣть всемилостивѣйше соизволяетъ, и мы всѣ подданные ея, взирая на голову нашу, всѣ должности истинной дружбы въ пользу протестантовъ исполнять готовы находимся и по возможности исполняемъ, какъ и предки наши грекороссійскаго

Digitized by Google

я люде въ Польшѣ состоявшіе съ протестантами торжественные союзы
бѣ отъ гонителей защищенію заключили и свято содержали. Я и самъ
ся предъ вашимъ сіятельствомъ преданностію къ здѣшнимъ въ Моги
ъ протестантамъ: они у мене просятъ земли въ семъ городѣ для сос
еркви своей и школы, и я прошенію ихъ опредѣляя ту же землю
довлетворю и напредъ въ чемъ можно служить готовъ нахожусь". (№
озстановлены права русскихъ поселенцевъ Якобштата, изъ дѣла не в
кіе поселенцы построили въ Якобштатѣ православную церковь и учре
онастырь, при монастырѣ госпиталь для „старыхъ и бѣдныхъ людей
пристанища", и школу „для воспитанія малыхъ ребятъ". Монаст
о изъ документа подъ № 94, пользовался правомъ рубки дерева въ к
хъ на отопленіе и на другія монастырскія нужды, а также правомъ л
озерѣ Варенговъ. Изъ донесенія игумена Якобштатскаго монастыря Гер
Георгію Конисскому 4 сент. 1778 г. видно, что Якобштатскій монас
въ это время въ бѣдственномъ положеніи: крыша на куполѣ обветша
келіи также обветшали, такъ что жить въ нихъ нельзя было безъ почи
не на что было. Игуменъ вынужденъ былъ просить у епископа
раматы на сборъ подаяній (№ 104). Кромѣ православнаго монастыря
существовалъ также уніатскій монастырь [1]).
шнее и внутреннее состояніе Литовскихъ монастырей, какъ въ предше
ь и въ описываемый періодъ времени, до присоединенія края къ Ро
видное. Причиною такого положенія монастырей были разныя неблаго
ятельства. Насильственныя мѣры, какими сопровождалось введеніе и по
неніе уніи, все болѣе и болѣе сокращали ряды ревностныхъ защитни
ой вѣры и вообще число православныхъ. Въ Вильнѣ, напр., гдѣ до
енѣе 14 церквей приходскихъ, въ 1765 г. существовала одна только
монастырская церковь, при коей числилось всего 67 прихожанъ (№
у XVIII в. и это число на половину уменьшилось. Тоже было въ бол
ей степени и въ другихъ городахъ Литвы. Матеріальныя средства
только не увеличивались, но, напротивъ, сокращались или вслѣдстві
и расхищенія старинныхъ монастырскихъ фундушей врагами правос
54), даже потомками ктиторовъ и фундаторовъ монастырей (№ 168),
небрежнаго, неумѣлаго и подчасъ недобросовѣстнаго управленія монас
душами настоятелей монастырей (№ 141, 142, 143). Причиною внутрен
въ монастыряхъ въ описываемый періодъ времени были отчасти по
ѣшательства и неурядицы въ краѣ, а еще болѣе положеніе церкви
дствіе тѣхъ же политическихъ неурядицъ. Монастыри Литовскіе въ
авлялись сами собою, только номинально подчиняясь Кіевскому мит
вѣрнѣе—коадъюторамъ его Переяславскимъ епископамъ. Внутреннее б
онастырей исключительно зависѣло отъ личныхъ качествъ ихъ настоят
ри общей скудости въ людяхъ, которая ощущалась въ то время во в
ъ монастыряхъ, еще большая ощущалась скудость въ умныхъ, дѣльны
ыхъ настоятеляхъ даже въ такихъ знаменитыхъ монастыряхъ, какъ
. Духовъ монастырь. „Виленскій монастырь (св. Духовъ), пишутъ

[1] товичъ, Очерки Ист. Запад. Рус. церкви, ч. II, стр. 252—254.

Digitized by Google

иктору Садковскому, въ которомъ въ прежнее
ествующихъ для совершенія богослуженія, была
ми, ежедневно совершалось нѣсколько литургій,
райняго его упадка. Начало такого упадка мона-
его Іакинфомъ Пелкинскимъ. О дѣяніяхъ его,
сланъ былъ на его мѣсто Варлаамъ Шишацкій,
зованный. Со вступленія его въ управленіе мо-
онъ возвратитъ монастырь въ прежнее цвѣтущее
краѣ вынудили его выѣхать за границу" [1]).
тоятелей, а также вслѣдствіе отдаленности боль-
щей іерархической власти, находившейся сначала
чномъ Кіевѣ, а затѣмъ исключительно въ Пере-
много всякаго рода неурядицъ и безпорядковъ,
41, 142, 144, 145) [2]). Недостатокъ не только хо-
монашествующихъ, въ монастыряхъ ощущался
ругіе оному приписные монастыри, при крайней
оенія и при упадкѣ пропитанія имъ приносящей
въ монашествующихъ недостаточны, свидѣтель-
исторію в. преосвященства поданные табели, пи-
къ еп. Переяславскому Виктору. Не упоминая
еляхъ нужныхъ послушникахъ, не во всякомъ
айти хотя одного къ отправленію священнослу-
аха: ибо въ Евейскомъ вмѣсто онаго засту-
нскій, не имѣя таковаго, остается пустъ, и
ымъ къ предосужденію нашея религіи, отъ мно-
Такой-же недостатокъ въ людяхъ ощущался и
., въ Бѣльскомъ (№ 106, 107), Дисне н-
ти въ людяхъ приходилось настоятелямъ мона-
во іеродіаконы людей „въ чтеніи и пѣніи сред-
иногда было столь „негодное", что епископъ
олагать такихъ грамотѣевъ „безъ соблазна лю-
103. Такая скудость монашествующихъ въ Ли-
по присоединеніи края къ Россіи (№ 160).
аго края къ Россіи долгое время никто не обра-
оложеніе, въ какомъ находилась православная,
и исповѣдники. До 1807 г. во всей тогдашней
люченіемъ монастырскихъ церквей (Виленской

[1] ...ъ удалиться за границу (въ Россію) вслѣдствіе состоявша-
...ѣвавшаго всѣмъ выходцамъ изъ Россіи, купцамъ и мона-
на вѣрность польскому королю и Речи Посполитой. На
таковую присягу, Варлаамъ Шишацкій, какъ „присяжный
Польшу на время, „по монашескому послушанію", отказался
едленно выѣхать изъ предѣловъ Польши. (Архивъ Лит. Д.

[2] ...ъ. Д. Консисторіи есть не мало другихъ дѣлъ, рисующихъ
...м., дѣло № 136.

Digitized by Google

ской, Евейской, Сурдецкой, Кронской и Кейданской),
іомъ городѣ не было православной приходской церкви, и пот
новники и воинскія команды испытывали крайнее затрудненіе
тіанскихъ требъ, а между тѣмъ „со стороны гражданскаго пра
архіепископа Минскаго Іова, никакого вниманія не было сдѣлан
Толчекъ этому важному дѣлу далъ тельшевскій городничій сво
Іитовско-Виленское губерн. правленіе о томъ, что Тельшевска
оманда цѣлый годъ „по долгу вѣры христіанской у исповѣди и
не была, по причинѣ неимѣнія во всемъ Тельшевскомъ по
ъ церквей, такъ и монастырей грекороссійскаго исповѣданія и
бовать откуда-либо благочестиваго священника“ (№ 160 стр. 22
віе отнеслось въ Минскую консисторію съ прописаніемъ ра
ородничаго, прося консисторію сдѣлать зависящее распоряжені
Минскій архіепископъ Іовъ отнесся (11 іюля 1807 г.) къ Литов
данскому губернатору Багмевскому, прося его „учинить куд
омандѣ представленіе о учрежденіи во всякомъ уѣздномъ город
честивой церкви съ духовенствомъ“. Не дождавшись въ теч
какого отвѣта, архіепископъ вторично (25 авг.) спрашивалъ Б
оженіяхъ его по сему предмету“, такъ какъ онъ, архіепископъ
быть проѣзда государя императора чрезъ Минскъ въ Бѣлосток
дарю по этому предмету записку. Багмевскій отнесся къ во
Римскому-Корсакову съ изложеніемъ своего мнѣнія, по которо
о „въ повѣтахъ Виленскомъ, Троцкомъ, Вилкомірскомъ и
ности учреждать новыя приходскія церкви, потому что тамъ
Евейскій, Виленскій, Сурдецкій, Кронскій и Кейданскій; изъ о
—Ошмянскаго, Завилейскаго, Браславскаго, Упитскаго, Россіен
Тельшевскаго слѣдуетъ учредить церкви въ Тельшѣ, Поневѣж
ъ, причисливъ къ симъ церквамъ смежные повѣты. Архіепи
Багмевскому, что указами Св. Синода запрещено монаше
мірскія требы; „при томъ же я съ моей стороны, писалъ ар
кому, не нахожу никакихъ способовъ къ умноженію въ м
го духовенства, ибо находящагося теперь въ Виленскомъ Св.
вдоваго священника едва могъ пригласить ко всегдашнему
единственно для удовлетворенія тамошнихъ прихожанъ христіан
кіепископъ Іовъ настоятельно просилъ Багмевскаго разъяснит
крайнюю необходимость учрежденія церквей „во всякомъ п
точію въ Виленской, но и въ обоихъ Литовскихъ губерніяхъ,
чиновниковъ и командъ, такъ и для другихъ разнаго званія
исповѣданія, внѣ городовъ жительствующихъ, и приходящихъ
ія каковой цѣли нужно обратить хотя по одной уніатской или
грекороссійскіе съ оставленіемъ при нихъ фундушей и тѣхъ с
рковно-служителей, которые пожелаютъ принять изъ уніи бла
. Если-же духовенство и прихожане не пожелаютъ присоединит
о доколѣ указного числа 400 мужеска пола душъ православн
множится, производить на весь новоопредѣленный причтъ ежег
ей серебромъ жалованья. Сіе самое послужило бъ истинною о

Digitized by Google

ей вѣры, а иновѣрные перестали-бы имѣть надежду о
анскій губернаторъ увѣдомилъ архіепископа Іова, что,
) представленіе военному генералъ-губернатору объ учре-
ородахъ обѣихъ губерній по одной православной церкви,
воей стороны отнесся по этому дѣлу къ министру вну-
ю (№ 160, стр. 226—230).
симъ вниманіе и заботы архіепископа Іова были обра-
зной церкви въ только-что присоединенной къ Россіи
лѣ раздѣла Польши православные монастыри: Заблудов-
колаевскій и Дрогичинскій Троицкій, отошли къ Пруссіи,
скій и Яблоченскій Онуфріевскій отошли къ Австріи.
марта 1797 г. архіепископу минскому Іову дано знать,
ъ своимъ относиться должны въ тамошнія гражданскія
)нныхъ послѣдуютъ каковыя по просьбамъ означенныхъ
ебованія объ удовлетвореніи ихъ какими духовными чи-
ъ мvромъ, таковыя и симъ подобныя тѣхъ правительствъ
безъ требованія ихъ, паче-же въ другія ни въ какія

ту, заключенному между Россіей и Франціей (1807 г.),
одящимися въ ней монастырями Заблудовскимъ, Бѣль-
цкимъ—отъ Пруссіи отошла къ Россіи. По поводу по-
астырей разныхъ просьбъ къ архіепископу Іову онъ
инять ли ему попрежнему въ свое вѣдомство оные мо-
блудовской церкви числилось до 400 дворовъ правосла-
тырѣ проживали три престарѣлые іеромонаха (въ томъ
не въ состояніи были удовлетворять прихожанъ всѣми
русское правительство назначило въ этотъ монастырь
оположеннаго епископомъ Радоузскимъ Даніиломъ. По-
шивалъ Св. Синодъ, „считать ли Заблудовскую церковь
церковью". Указомъ Св. Синода 28 окт. 1807 г. пред-
Заблудовскому, Бѣльскому и Дрогичинскому Троицкому)
. Вмѣстѣ съ тѣмъ архіепископу Іову предписывалось,
ейльсомъ, назначеннымъ для принятія отъ Пруссіи Бѣ-
кое подданство, и еще съ кѣмъ слѣдуетъ, истребовать
и учреждены, чьимъ иждивеніемъ построены, сколько
ютъ строеніе, сколько церквей, келій, отъ чего содер-
ніи таковыхъ свѣдѣній составить описи и вѣдомости и
ать таковыя-же свѣдѣнія о церквахъ приходскихъ, если
сли, по мѣстнымъ свѣдѣніямъ, окажется что нужнымъ
о духовенства, архіепископъ имѣетъ представить о томъ
Іовъ немедленно вошелъ въ сношеніе съ сенаторомъ
мѣстѣ съ тѣмъ просилъ его при устроеніи новопріобрѣ-
иманіе относительно учрежденія вновь на первый слу-
Бѣлостокѣ грекороссійскаго собора съ духовенствомъ со-
этомъ архіепископъ указалъ сенатору Тейльсу и сред-
воренію нуждъ православнаго населенія Бѣлостокской

Digitized by Google

устройствомъ въ главнѣйшихъ городахъ церквей. „Супрасльскій монастырь, ...іеп. Іовъ, имѣющій за собою знатное количество крестьянъ, находится, ...ѣ извѣстно, отъ города Бѣлостока въ близкомъ разстояніи, отъ котораго ...ı времена, какъ по исторіи объ уніи видно, претерпѣвали благочестивые ...енія и притѣсненія, то убѣждаюсь просить в. пр—ство всепокорнѣйшею ...бою учинить куда слѣдуетъ представленіе о обращеніи сего Супрасльскаго хотя во второкласный съ перемѣщеніемъ въ оный благочестивыхъ мона... ...хъ изъ вышеупомянутыхъ трехъ монастырей (Заблудовскаго, Бѣльскаго ...скаго) и о превращеніи оныхъ, какъ побѣдности ихъ, такъ и потому, что ...имѣются прихожане, коимъ исправлять мірскія требы черезъ монашеству... только правилами Св. Отецъ возбранено, но и указами Св. Синода строго ..., въ *приходскія* грекороссійскія церкви съ оставленіемъ точію при нихъ ...опорціи земли для продовольствія будущихъ священно-служителей... Симъ ...пе превосходительство изволите сдѣлать для себя честь и православнымъ ...вѣрнымъ же преграду думать о возстановленіи уніи". Въ отвѣтъ на эту просьбу сенаторъ Тейльсъ писалъ, между прочимъ, архіеп. Іову, что, въ ...айшаго манифеста о присоединеніи къ Россіи Бѣлостокской области, онъ, не почитаетъ себя и никого въ правѣ ни подъ какимъ предлогомъ вхо... ...аспоряженіе о монастыряхъ иновѣрныхъ къ нарушенію ихъ правъ или ...жащихъ" [1]). Въ письмѣ къ какому-то вліятельному лицу (Николаю Ни... архіепископъ Іовъ сообщаетъ объ отказѣ сенатора Тейльса ходатайство... ...вращеніи православнымъ Супрасльскаго уніатскаго монастыря подъ пред... ...дто онъ не можетъ сдѣлать этого вопреки высочайшему манифесту, на дѣлѣ потому, что онъ обѣщалъ Супрасльскому архимандриту возвесть его ...іатскаго епископа, какъ объ этомъ проговорился онъ, Тейльсъ, предъ ...мъ монастырей бѣлостокскихъ архимандритомъ Зосимой. „Изъ чего за... ...пишетъ архіеп. Іовъ въ томъ-же письмѣ къ Н. Н., что такое предпріятіе Тейльса клонится не къ уничтоженію уніи, а единственно къ распростра... ...въ пріобрѣтенномъ отъ Польши краѣ. Архіепископъ проситъ Н. Н. на... Петербургъ къ кому слѣдуетъ, чтобы въ Супраслѣ не былъ архіерей уніат... какъ тамъ и „католическаго нѣтъ". На основаніи собранныхъ священни... ...ковичемъ подробныхъ свѣдѣній о состояніи вышеупомянутыхъ трехъ мо... архіепископъ Іовъ, въ рапортѣ своемъ 4 іюля 1808 г. въ Св. Синодъ, Заблудовскій монастырь закрыть и образовать двуклирный приходъ; ...й и Дрогичинскій Троицкій также слѣдовало-бы упразднить и пре... приходскія церкви, но чтобы не подать прихожанамъ случая къ скорому въ унію или въ римско-католическую вѣру. оставить при прежнемъ ихъ „пока время обстоятельства перемѣнитъ". Св. Синодъ согласился съ мнѣ... ...пископа Іова и свое опредѣленіе по этому дѣлу чрезъ синодальнаго оберъ... ...кн. Голицына представилъ на высочайшее усмотрѣніе. По докладу сино... ...еръпрокурора, государю императору угодно было оставить монастыри въ ...омъ положеніи, какъ они прежде существовали" (№ 163, стр. 250—256).

---

[1]) ...расльскій монастырь основанъ Александромъ Ив. Ходкевичемъ въ 1500 г., конечно, для ..., а въ 1630 г. уніатскій митрополитъ Іосифъ Руцкій безправно отнялъ его у православ... ...ьвательно, возвращеніе православнымъ этого монастыря, даже съ *юридической* точки зрѣнія ...о возстановленіемъ нарушеннаго права. Арх. Сбор. т. IX.

Digitized by Google

направленіи дѣйствовали чиновники поляки, которыми были
истративныя и судебныя учрежденія въ Сѣверо-Западномъ
ія его къ Россіи, свидѣтельствуютъ о томъ многочисленныя
кивѣ Литовской дух. консисторіи, изъ коихъ выбраны нами
і. Вездѣ, во всѣхъ ихъ дѣйствіяхъ видна скрытая, затаенная,
висть ко всему православно-русскому, желаніе во что-бы то
ормозить на неопредѣленное время вполнѣ правое, подчасъ
ько оно начато православнымъ священникомъ или монасты-
заканчивались въ пользу потерпѣвшихъ, то не иначе какъ
ъ благовидными предлогами проволочекъ, волокинъ, замалчи-
. п., и то только благодаря энергическому содѣйствію и давле-
почти всегда принимавшей на себя вчинаніе подобныхъ дѣлъ.
актерное въ этомъ родѣ можно указать напечатанное подъ
емли и лѣса, принадлежащихъ Кронскому монастырю, помѣ-
Малаховцами. Дѣло это тянулось болѣе 30 лѣтъ (съ 1805 по
оно было слишкомъ сложно или запутано, а единственно по
брожелательству Литовско-Виленскаго губернскаго правленія,
скаго суда и межевыхъ судовъ разныхъ инстанцій. Считаемъ
ѣсь содержаніе этого дѣла, подробно изложенное въ своемъ мѣстѣ.
ѣрно дѣло подъ № 162 „о причиненіи тому-же Кронскому
отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда посланною обиды".
о по себѣ простое и несложное, продолжалось семь лѣтъ и
о Ковенскимъ нижнимъ земскимъ судомъ и предано Мин-
„вѣчному забвенію". Содержаніе дѣла обстоятельно изложено

й произволъ былъ допущенъ Бѣлостокскимъ нижнимъ зем-
енію къ проживавшему въ Заблудовскомъ монастырѣ свя-
скому. Въ 1823 г. въ Минскую духовную консисторію по-
аго монастыря донесеніе о томъ, что „25 марта, въ день
приказа Бѣлостокскаго нижняго земскаго суда, „напавъ на
вскаго, въ ночное время, съ немалою толпою евреевъ, съ
тавили экзекуцію". Экзекуція была поставлена будто-бы за
Загоровскимъ назначеннаго новымъ откупщикомъ евреемъ
'. Хотя священникъ не убилъ въ этомъ (1823 г.) ни одной
ь таковыхъ, откупщикъ еврей требовалъ уплаты не только
щаго года, но и за убой прошлаго года, за каковой упло-
откупщику, въ чемъ выдана была священнику квитанція.
ивъ человѣческаго разсудка и права гражданскаго, пишетъ
ю этому дѣлу въ консисторію, возможно ли, чтобы Заблудов-
овенство подлежали въ вѣдѣніе безсурманъ поганыхъ евреевъ
только по прихотямъ ихъ и сами они съ Заблудовскими
(католиками) налагаютъ несоразмѣрный на Заблудовское гре-
о платежъ". Таковыя нападенія на Заблудовскій монастырь
ь силу распоряженій Бѣлостокскаго нижняго земскаго суда
ю и въ предшествующіе годы. „Изъ всего видно, что Бѣло-
очетъ Заблудовскій монастырь разорить до послѣдка своими

Digitized by Google

иказаніями и экзекуціями, вовсе не принадлежащими монастырю". Въ заключеніе оей жалобы монастырь проситъ консисторію „учинить съ кѣмъ слѣдуетъ сношеніе прекращеніи таковаго зла, нападенія, грабительства военною экзекуціею во дни говыхъ праздниковъ чинимаго, чего даже за польскимъ правительствомъ никогда къ грекороссійское духовенство не претерпѣвало, какъ нынѣ за Россійскою державою господствующей вѣры гонимо". (№ 174).

Перейдемъ теперь къ обозрѣнію послѣдняго дѣла подъ № 176. Какъ по своему держанію, такъ и по тѣмъ документамъ, которые въ немъ приводятся или на которые дѣлаются ссылки, оно представляетъ немаловажный историческій интересъ. ло это возбуждено священниками Заблудовской церкви Загоровскимъ и Бирюковимъ по поводу случайно найденнаго ими въ дѣлахъ Заблудовскаго монастыря дувнаго завѣщанія княгини Маріи Янушевой Радивиловой, урожденной Молдавской подаровны, въ коемъ она завѣщала между прочимъ въ пользу Заблудовскаго мостыря 150 тысячъ злотыхъ польскихъ. Священники препроводили этотъ документъ Минскую духовную консисторію съ просьбою о взысканіи по нему записанной блудовскому монастырю суммы. Консисторія препроводила копію духовнаго завѣ въ высочайше учрежденную такъ называемую „Радивиловскую комиссію" [1]) съ осьбою сдѣлать по нему удовлетвореніе.

Прежде чѣмъ нерейти къ изложенію содержанія этого дѣла, считаемъ не лишмъ привести нѣкоторыя историческія данныя, безъ которыхъ не вполнѣ будетъ нятно самое содержаніе этого дѣла.

Янушъ Радивилъ, коронный гетманъ, былъ женатъ на дочери Молдавскаго господя Василія по имени Марія. Единственною наслѣдницею Януша и Маріи Молдальской па дочь ихъ Анна-Марія, на которой женился въ 1655 г. ея опекунъ двоюродный ія Богуславъ Радивилъ, получивъ на то разрѣшеніе папы. Вскорѣ затѣмъ оба суруга умерли (Марія 1667, Богуславъ 1669 г.). Послѣ нихъ снова единственною наѣдницею громаднаго состоянія была малолѣтняя дочь Людовика—Каролина. Князь гуславъ, отецъ Каролины, по своей матери, принадлежалъ къ Брандербургскому рфиртскому дому. Людовика-Каролина поэтому осталась на попеченіи Прусскаго ра, при которомъ обыкновенно жилъ Богуславъ; попечителями ея и опекуномъ завѣщаніи отца былъ назначенъ самъ курфистъ, а экономами и распорядителями ѣній Феръ и Винклеръ, прусскіе совѣтники, вмѣстѣ съ Незабитовскимъ и Бончею ницкимъ, слугами Радивиловъ [2]). Съ этими послѣдними лицами и пришлось правлавному духовенству вести переговоры о завѣщаніи, которое осталось послѣ Маріи лдавской или Валлашской, по которому она завѣщала разнымъ монастырямъ и цермъ 600 тысятъ злотыхъ. Въ 1682 г. ѣздила въ Кенигсбергъ депутація отъ св. ховскаго монастыря и была весьма благосклонно принята Феромъ [3]). Но помимо стыхъ обѣщаній до реализаціи завѣщаннаго капитала было весьма далеко. Сдѣлана

[1]) Свѣдѣнія о Радивиловской комиссіи, въ которой разсматривалось и закончилось дѣло изложены „Виленскомъ Вѣстникѣ" за 1888 г. (№№ 65, 67, 68) въ статьѣ С. Ф. Рубинштейна подъ заглавіемъ: дзивиловская комиссія и переходъ Радзивиловскихъ имѣній къ Витгенштейнамъ".

[2]) Żywot Bogusława Radziwiłła p. p. 99, 155, 169, 170. Пам. р. стар. въ Зап. губ. Батюшкова, VI, стр. 87. Духовное завѣщеніе Богуслава Радивила, напеч. въ VIII т. Арх. Сбор. № 113.

[3]) Арх. Сбор. т. VII, № 120.

Digitized by Google

была даже попытка склонить заинтересованное въ завѣщаніи православное духовенство къ признанію его недѣйствительности; составленъ былъ проектъ отреченія, который должны были подписать представители этого духовенства. Слуцкаго архимандрита пред-

комъ пяти или шести тысячъ злотыхъ, или же обѣ-
ги одному изъ его родственниковъ ту же Слуцкую
вское братство отыскивало завѣщанную ему сумму,
комъ и Бѣлицѣ, правильнымъ судебнымъ поряд-
ъ и споровъ, Незабитовскій, одинъ изъ правителей
ъ (въ 1687 г.) сдѣлку, на которую братство согла-
набожной хранительницы православія, осталось не
-образовъ и серебра на сумму въ 30 тыс. злотыхъ.
обѣщалъ передать братству взамѣнъ завѣщанной
имѣя намѣренія исполнить вновь принятаго обяза-
ось. Братство просто-на-просто было обманумо. Мы
него исходѣ изъ письма къ Людовикѣ-Каролинѣ,
рандербургской, которое было отправлено къ ней
енскаго братства, администраторомъ Бѣлорусской
оцкимъ скарбникомъ [2]). Въ 1690 г., вѣроятно, по
а заключена съ св. Духовскимъ братствомъ новая
ъ своего имени и всего православнаго духовенства,
завѣщанію Маріи Валашской, получивъ будто бы
ъ остальной суммы, завѣщанной ему Маріею Ва-
дѣла и документы по этому дѣлу. Объ этой кви-
занной, мы узнаемъ только отъ прокуратора массы
ъ въ Радивиловскую комиссію, по возбужденному
о взысканіи 150 тысячъ злотыхъ по духовному

ру массы радивилов. имѣній дать свой отзывъ по
зыва и объясненія по нему Минской д. консисторіи
зывѣ прокуратора, и представленныхъ имъ докумен-
духовенства незаконнымъ. Излагать подробно со-
шнимъ, такъ какъ намъ пришлось бы почти бу-
выхъ бумагъ и приведенныхъ въ нихъ докумен-
ъ остановиться на одномъ документѣ, представлен-
ловской въ комиссію, который послужилъ между
снованій къ отказу Заблудовскому монастырю въ
злотыхъ по духовному завѣщанію Маріи Валаш-
нный листъ уніатскаго митрополита Гавріила Ко-
оимъ онъ отрекается отъ суммы 150 тысячъ зло-
завѣщанію Маріи Валашской Заблудовскому мона-
юридическое значеніе могъ имѣть этотъ документъ
вской комиссіи, считаемъ необходимымъ привести
блудовской церкви.

Digitized by Google

аблудовская церковь, какъ видно изъ документа подъ № 114, основана въ . Григоріемъ Александровичемъ Ходкевичемъ первоначально приходскою ію. Слѣдовательно, она существовала въ такое время, когда объ *уніи* въ собомъ смыслѣ этого слова и помину не было. Между тѣмъ въ 1665 г. уніатскій олитъ Гавріилъ Коленда начинаетъ съ упоминаемымъ въ разсматриваемомъ дѣлѣ Богуславомъ Радивиломъ судебный процессъ, утверждая, что онъ, Богу- Радивилъ, отнялъ у *унитовъ* Заблудовскую церковь и ввелъ въ нее дизуни- тогда какъ она фундована Григоріемъ Ходкевичемъ „на унію святую съ ко- ь римскимъ". Митрополитъ Гавріилъ Коленда въ доказательство справедли- своего иска представилъ суду выписку изъ трибунальныхъ актовыхъ книгъ певой записи Григорія Ходкевича, въ которой будто-бы ясно сказано, что Гри- Ходкевичъ „въ маетности своей вѣчистой, въ Заблудовю, церковь заложеня зятя Пренасвентшой Панны збудовалъ и певное надане на тую церковь и на а релiи кгрецкой *въ уніи съ костеломъ римскимъ застаючой*, вечными часы не- не фундовалъ". Между тѣмъ, заявляетъ суду повѣренный митрополита, его ь намъ конюшій (Богуславъ Радивилъ), набывши тую маетность Заблудовъ, не зъ якой оказыи завзявши неякій противу вере светой уницкой ранкоръ (не- ь, вражда, гнѣвъ)... наступаючи на право и таковый даровный фундушъ, чи- еликую опресью церкви светой въ уніи съ светымъ костеломъ зостаючой, до ркви Заблудовской, гдѣ *отъ веку унія была* и на унію фундовано, дызунитовъ дилъ"... Замѣчательно, что митрополитъ Гавріилъ Коленда начинаетъ этотъ съ въ то время, когда, по заявленію прокуратора Радивиловскихъ имѣній новскаго, Богуславъ Радивилъ, отъ имени опекаемой имъ Анны-Маріи, до- Маріи Молдавской Янушевой Радивиловой, единственной наслѣдницы Януша ла, на которой онъ вскорѣ женился, подалъ протестъ по поводу духовнаго нія Маріи Валашской. Процессъ этотъ для *кого-то* и для *чего-то* нуженъ былъ. съ окончился въ Гродненскомъ земскомъ судѣ въ пользу уніатскаго митропо- лагодаря представленному имъ суду несомнѣнно подложному или умышленно нному документу. Митрополитъ представилъ суду выписку изъ трибунальныхъ фундуша Григорія Ходкевича, актикованнаго въ 1664 г., т. е. чрезъ 97 лѣтъ дачи подлинной записи (1567 г.). Да и дата этого *актикованнаго* документа г.) несогласна съ датой подлинной фундушевой записи Григорія Ходкевича г.), сохранившейся до позднѣйшаго времени въ архивѣ Заблудовскаго мона- (№№ 113 и 163, стр. 256). Подложность этого документа, или по крайней фальшивость его, противная сторона не доказывала на судѣ потому, что князь авъ, подавъ заявленіе о неподсудности этого дѣла земскому суду, перенесъ рѣшеніе сейма. Судъ, не принявъ во вниманіе это заявленіе, въ отсутствіи ика, постановилъ заочное рѣшеніе, по которому Заблудовская церковь, какъ *нная на унію*, возвращена уніатамъ [1]). Дѣло это разсматривалось затѣмъ въ комъ трибуналѣ, и тамъ также, какъ и въ Гродненскомъ земскомъ судѣ, Богуславъ Радивилъ, подавши „обмову" о неподсудности, перенесъ дѣло на Трибуналъ, въ отсутствіи отвѣтчика, также рѣшилъ дѣло въ пользу митро- Въ силу декрета трибунальнаго суда, митрополитъ Гавріилъ Коленда, не до- ясь исхода дѣла на сеймѣ, въ 1671 г. далъ малолѣтней наслѣдницѣ Богуслава

[1] Акты Вилен. Арх. Ком. т. I, № 25 и 26.

Digitized by Google

а Людвикѣ-Каролинѣ отрекательный листъ, коимъ отъ себя и отъ имени иковъ Заблудовской церкви отрекался отъ суммы 150 тысячъ злотыхъ, зай княгинею Маріею Валашской Заблудовской церкви. Князь Богуславъ дѣйно перенесъ дѣло Заблудовской церкви на избирательный сеймъ 1668 г., порученію князя, защищалъ это дѣло игуменъ Слуцкаго монастыря Ѳеодосій ıчъ. Въ этомъ-же году была попытка, при содѣйствіи подканцлера, порѣшить Колендо й миролюбиво, но эта попытка или не состоялась, или не удалась. ı разсматривалось на сеймѣ и въ слѣдующемъ 1669 г., но чѣмъ кончилось, но [1]), несомнѣнно только то, что въ XVIII ст. Заблудовская Успенская церсостоящимъ при ней монастыремъ, принадлежала православнымъ и докуı хранились въ Слуцкѣ, въ архивѣ Переяславской епархіи (№№ 106, 108).

ѣдства на изданіе XI-го тома „Археографическаго Сборника" даны ПопечиВиленскаго Учебнаго Округа Николаемъ Александровичемъ Сергіевскимъ.

ıаніемъ XI-го тома завѣдывалъ О. В. Щербицкій.

ıхеогр. Сбор. т. VII, №№ 113 и 117.

Digitized by Google

I.

ты б. Брестскаго (

Digitized by Google

Digitized by Google

1.

). Листъ короля Сигизмунда Августа къ в
, о непричиненіи обидъ и притѣсненій це
скаго Рождественскаго монастыря

о Рождества Пресвятой Богородицы монастыря
урмистровъ и радцевъ, что они „новины вводятъ", :
одводы, дѣлали мосты, исполняли сторожевую служ
нимъ своихъ „дѣтскихъ", сажаютъ ихъ въ тюрьму
ичего подобнаго не бывало. Король приказываетъ і
юди дѣйствительно не несли перечисленныхъ выш
;ать ихъ и не требовать отъ нихъ того, „чего пере

Августъ Божею милостію,
і великій князь Литовскій,

;тромъ, радцомъ места на-
о. Жаловалъ намъ насто-
[ресвятое Богородицы Па-
ей которые люде церковные
іашомъ Берестейскомъ, вы
крывды дѣлаете и новины
; имъ подводы и станцыи
робить, и въ стороже хо-
)бою кажете имъ у право
;кихъ своихъ посылаете,
го не бывало, и за то ихъ
, а въ томъ дей ему и лю-
крывды и тяжности ве-

ликіи отъ васъ д
такъ, какъ намъ
людки его церко
местомъ не тя
шомъ не бывали,
абысь-те тымъ лі
не дѣлали, и но
зали имъ подвод
и въ стороже ход
собою ставити, і
тягати, чого пер
бы намъ въ том
санъ въ Берест
женя 1545, м-ца
ріанъ, писарь.

Копія, писан

' дѣлъ б. Симеоновскаго монастыря, препровожденных
3 въ Симеоновскій монастырь, видно, что кромѣ *копіи*
видно, и той копіи, которая въ „Реестрѣ, помѣщена
) времени, писанъ былъ полууставомъ, съ титлами и с
обралъ въ оригиналѣ. Этимъ только можно объясни
, такъ какъ Сигизмундъ Августъ вступилъ на престо
, напечатанномъ подъ № 2.

Digitized by Google

2.

1546 г. Іюня 19. Листъ короля Сигизмунда Августа къ старостѣ Берестейскому Александру Ивановичу Ходкевичу объ освобожденіи людей, поселившихся на землѣ монастыря Св. Симеона въ Брестѣ, отъ капщизны.

Игуменъ Брестскаго монастыря Св. Симеона и Рождества Пресвятой Богородицы Пахомій жаловался королю на поборцевъ, что они не только берутъ капщизну отъ людей, поселившихся на монастырской землѣ пана Александра Солтановича, когда тѣ варятъ пиво и сытятъ медъ, но и притѣсняютъ ихъ и грабятъ, а отъ этого „крывда великая дѣетъ“, какъ ему, игумену, такъ и церкви Божіей. Между тѣмъ какъ дѣло это возникало и рѣшено въ пользу монастыря еще при его, короля, отцѣ и люди Симеоновскаго монастыря, наравнѣ съ людьми владычными, пріорскими и пробощскими закона римскаго, никогда не платили капщизны въ королевскую казну. Посему и теперь король предписываетъ не брать съ монастырскихъ людей капщизны, такъ какъ они платятъ доходъ отъ варенія пива и сыченія меда въ пользу церкви Св. Симеона и Рождества Пресв. Богородицы.

Жикгимонъ Августъ милостію Божіею, король Польскій и великій князь Литовскій, Прускій и проч.

Воеводѣ Новгородскому старосте Берестейскому державцы Виленскому и Острынскому, Кнышенскому пану Александру Ивановичу Ходкевичу, а въ небытности его подстаростему его Берестейскому тому, который отъ него тотъ замокъ нашъ вѣдаетъ, и дворяномъ нашимъ тымъ, которыхъ колвикъ посылаемъ капщизныхъ пѣнязей съ корчомъ тамошныхъ нашихъ доходовъ до скарбу нашего выбирати. Жаловалъ намъ игуменъ Берестейскаго монастыра Пречистое Богородицы Пахомей о томъ, что дей, которыи люде седячы на власной ихъ земли церковной пиво зварыли, або медъ сытылы, иноде бирали нашы и слуги ихъ отъ тыхъ людей его церковныхъ капщизна, при томъ и самыхъ ихъ грабили, и въ той де церкви Божой и ему крывда великая отъ тыхъ дѣетъ, якожъ и листъ короля его милости отца нашего на ту справу до небощика пана Богуша подскарбего передъ нами вызнавалъ, ку тому тежъ которыи де люди, кромъ нашихъ подданыхъ, владычныхъ, преорскіе, плебанскіе и монастыра Святого Симеона, пана Александра Солтановича, на церковныхъ земляхъ седечи, корчми сытятъ, тыи де до скарбу нашего капщизныхъ пѣнязей до скарбу нашего николи не даютъ, предто гды тыи люди церковные, яко закона рымского, и тые жъ люды Святого Симеона монастыра пана Александра Солтановича корчмы держатъ, а съ того на церковъ Божію платъ даютъ, и твоя бы милость, пане воевода, и тыхъ людей монастыра Пречистой Богородицы корчмы варили и шинки мели, а съ того платъ на ту церковь Божью давати не заборонялъ и перешкоды никоторой въ томъ имъ не дѣялъ, але при ихъ волности заставилъ, яко людей церковныхъ монастыра пана Александра Солтановича... Писанъ у Вильни подъ лето Божого нароженя 1546, м-ца іюня 19, индикта 4. Иванъ Горностай.

(Копія).

Digitized by Google

3.

1549 г. Мая 19. Продажная запись брестскаго мѣщанина Василія Куликовича на огородъ въ г. Брестѣ мѣщанамъ Лихобитовичамъ.

Огородомъ этимъ Куликовичъ владѣлъ по чиншевому праву отъ монастыря Брестскаго Рождества Пресв. Богородицы. Чинша платилъ игумену монастыря по пяти грошей литовскихъ въ годъ. Огородъ проданъ за *три* [1]) копы грошей литовскихъ безъ 20 грошей, по десяти пѣнязей въ грошъ. Еслибы кто иной предъявилъ свои права на этотъ огородъ судебнымъ порядкомъ и тѣмъ ввелъ въ расходы покупщика, продавецъ Куликовичъ плотитъ штрафа бурмистрамъ и радцамъ полгривны [2]), игумену Рождественскому копу грошей, покупщику 25 гривенъ 11 грошей и сверхъ того покупную сумму вдвойнѣ.

Я Василій Куликовичъ, мещанинъ Берестейскій Рожества Пресвятое Богоматере монастыра высполокъ и зъ женою моею Вощею Моловчанкою и зъ сыномъ моимъ Хомою вызнаваемъ сами на себе добровольне симъ нашимъ листомъ кождому доброму нынешнимъ и потомъ будучимъ кому будетъ потреба тое вѣдать або чтучи его слышать, продалисмо посполитою рукою огородъ свой властный добровольный, за монастыремъ Пресвятое Богоматере, не пенный а ни въ жадныимъ долгу никому иному не подписаный, Мартишю, Якову а Яцку Антоновичамъ Лихобытовичомъ тремъ братомъ за три копы грошей безъ двадцати грошей готовыхъ пѣнезей рукодайныхъ литовское личбы по десяти пѣнязей у грошъ, имъ самымъ на вѣчность и женамъ ихъ и дѣтемъ, который жо... огородъ часть моя противъ дому... Мартишова и брати его черезъ дорогу надъ самою лужею объ межу отъ огорода Супрунова Шикулчина, а отъ другое стороны также и объ межу отъ Тацины земли Куликовны Санцевы дочки... со всимъ на все такъ долго и широко, ничого на себе не оставляючи, якожъ мнѣ Василю самому и женѣ . . . . . а съ тылу . . . . . . за тотъ огородъ вжо пришла суполная заплата отъ Мартиша и отъ его брати, воленъ Мартишъ и зъ братію своею тотъ огородъ продати, и променити, або кому даровати и ку своему доброму пожитку обернути якъ собеналепей сами зрозумѣютъ. А естли бы кто колвекъ, я самъ Васили або жона моя, або сынъ мой, або ближніи наши хотели торгъ мой зрушити, або якую (перешкоду) чинити въ томъ торгу, або въ который прикладъ приводити Мартиша або его братю о тотъ огородъ, тогды тотъ маетъ напередъ вины заплатити паномъ бурмистромъ и радцомъ мѣста Берестейского полгривны, а игумену Рожественскому копу грошей, а Мартишю 25 гривни 11 гроши, и куплю, такъ и приплату маетъ ему платити вавдвое. А при томъ былъ и тое добре сведомы люде добрыи Тишко Борисовичъ, а Олешко Мордачевичъ римаръ, мещанинъ берестейски, а Иванъ Ходоровичъ, цехмистръ кушнерски, а панъ Мартиновичъ, мещанинъ Рожества Пресвятое Богоматере монастыра. А писалъ листъ дьякъ Грицъ Васько Тузовича и то ся чинило у дому Тишка Борисовича. А такъ я Васили Куликовичъ не мелъ есми своей печати, хотячи тотъ листъ свой въ лепшей моци зоставити, билъ есми чоломъ о печати тымъ жо людемъ доб-

---

[1]) Грошъ литовскій заключалъ въ себѣ 10 пѣнязей или денаріевъ; пѣнязь или денарій въ XI—XIII стол.=$1^1/_2$ копѣйкѣ русской. Грошъ литовскій составлялъ $^1/_{60}$ часть литовской копы (копа=60). Въ 1545 г. литовскій грошъ равнялся 6,49 рус. копѣйкамъ. Словарь древ. акт. языка, Горбачевскаго.

[2]) Гривна или марка—польская монетная система, заимствованная у нѣмцевъ, появляется съ 1215 г. Стоимость гривны или марки въ 1549 г. равнялась 2 р. 49,59 коп. Тамъ же стр. 209.

Digitized by Google

рымъ вышеписанымъ, Тишку Борисовичу, Олешку римарю, а Ивану Ходоровичу, и они на чоломъ-бите мое то вчинили и печати свои приложили къ сему нашему листу.

Писанъ въ Берести подъ лѣто Божого Нароженя тисащъ 1549 (҂аф҃м҃ѳ) мѣсяца мая 19, (ѳ҃і) дне индикта 7 (з҃). А цыншю съ того огорода игумену идетъ по пяти гроши литовскихъ.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ тремя печатями, оттиснутыми на сюргучѣ. Ветхъ.

4.

1569 г. Февраля 14. Листъ мѣщанина брестскаго Филимона Степановича, данный мѣщанину Омельяну Фалевичу на обмѣнъ земли.

Филимонъ Степановичъ кушнеръ, подданный Ивана Александровича Солтана, обмѣнялъ свою подгородную усадьбу (дворище Щучинское), состоящую на землѣ Ив. Алекс. Солтана, старосты Остринскаго, на таковую же усадьбу съ королевскимъ подданнымъ Омельяномъ Фалевичемъ. Для большей вѣрности своей записи Филимонъ просилъ настоятеля монастыря Св. Симеона Павла Василевича приложить къ записи свою печать.

Я Филимонъ Степановичъ кушнеръ, мещанинъ берестейскій, подданый велможнаго пана его милости пана Ивана Александровича Солтана старосты Остринскаго, ознаймую и чиню явно симъ моимъ листомъ кому будетъ потреба того ведати, або чтучи его слышати ненишнимъ и напотомъ будучимъ кождому доброму . . . . . позволилися есмо съ подданымъ мещаниномъ его кор. милости Омельяномъ Ѳалевичомъ менити на дворище его будуче на земли . . . за местомъ прозвищемъ Щучинское, которое стоитъ промежку Ѳедкова дворища, а зъ другое стороны гостинца великого, которое ему было пришло въ суме пѣнязей, то есть у дванадцати копахъ грошей мониты личбы Литовское, личечи по десети пѣнязей въ грошъ, домъ мой которы стоитъ на кгрунтѣ велможного пана его милости пана Ивана Александровича Солтана, старосты Остринского, добровольный, непенный ни въ чемъ никому невинны и ни въ жадномъ долзе незаставованный, который мне былъ пришолъ въ суме пѣнязей въ дванадцати копахъ грошей и стоячій промежку (земли) кушнера, а зъ другой стороны Дмитра Кошколуповича къ сеножати Мидвека и огорода того дворища. Перша сеножать отъ гостинца великого, которы и идетъ . . . отъ границы Михалевское подданыхъ кролевскихъ, а другая межа отъ сеножати Прозоровское, тое все добровольное и съ призволенія своего доброго Омельянъ Фалевичъ по той своей мени маетъ въ своей моцы мети и держати, детемъ и потомкомъ, албо кревнымъ ку мешканю на вечность зоставити, продати и променити и зоставити и якъ хотя которымъ обычаемъ то завести воленъ онъ, а я Филимонъ самъ, а ни жона, ани дѣти мои, ани жадный зъ близкихъ моихъ произволенное доброволное мени моей не маетъ никоторымъ обычаемъ то нарушити и повставати подъ закладомъ моимъ на его милости пана 12 копами грошей литовскихъ, а онъ Яну Совите платить маетъ и што онъ на то наложитъ наклады и шкоды, за тое все заплатить маетъ. А притомъ были и того добре сведомы подданный королевскій мещанинъ берестейскій . . . . . . , а мещанинъ монастырскій Иванъ Ничко, панъ Петкевичъ. Якожъ я Хилимонъ (Филимонъ) Кушнеръ хотечи тотъ мой листъ при лепшой моцы зоставити и просилъ есми настоятеля его

Digitized by Google

. Семеона манастыра отца Павла о приложене печати, и его ми- юзбу мою вчинилъ и печать свою къ сему моему менному листу Лета Божого нароженя 1569 (҂аф... февраля 14 (дı) дня.

Подлинный на листѣ бумаги съ ... чатью, оттиснутою на сюргучѣ.

5.

...птября 23. Продажный листъ брестскаго мѣщанина Федки Са... „оселене" свое, проданное мѣщанину Протасу Ничковичу.

...чъ, подданный Давида Солтана, старостича Остринскаго, продалъ свое ...гогожъ Давида Солтана Протасу Ничковичу за пять копъ грошей литовскихъ ... въ грошѣ. Въ числѣ свидѣтелей—войтъ Давида Солтана Антоновичъ, „подд... настырскій".

... Савичъ мешкаючи у месте Бе...ь, подданный его милости пана ...тана, старостича Острынскаго, и съ жоною моею Воньково вы...ами на себѣ тымъ нашимъ ли... есмо зъ доброе воли свое про...су Ничковичу, подданному жъ ...а нашего пана Давыда, оселене ...е никому ничимъ невинное и ...дно доброволное, объ межу ле...ой стороны Радка а Горнчихи ...стороны, и зовсимъ на все тое ... зъ огородомъ и съ сеножатю ...и, ничого на себе незоставуючи, ...суму пѣнязей до рукъ нашихъ ... есть за 5 копъ грошей литов...чи въ каждый грошъ по 10 бѣ...вей, ему самому, жене и детемъ ...ъ ихъ на вечные часы и нена...воленъ будетъ Протасъ и жена ... кому хотячи отдати, продати, ...ку наилепшому пожитку своему и обернути маетъ, а я самъ ...а моя и дети наши отъ того часу не маютъ дела жадного до той прод... и вечне о то молчати маютъ, а ... хто колвекъ зъ насъ самыхъ, а... ныхъ нашихъ якое дѣло мелъ мет... продажи нашей, и его до права ... мели, тогды маютъ напередъ в... его милости положити албо намест... милости 3 копы грошей, а сторон... только шкоды и наклады на голо... слово есть платити маютъ кром... и присяги. А притомъ были люд... и тому добре свѣдомы подданные ...шего Иванъ Бротка и Сенко Ми... Стенко Голничникъ и Карпъ М... и Карпъ Хочевичъ, цехмистръ р... якожъ за просьбою нашею великою его милость панъ Антоновичъ во... Давыда Солтана, старостича Ост... монастырски (подданный) печать с... ложить рачилъ до того нашего ... знаного. Писанъ у Берестю року 1... сяца сентября 23 дня. Иванъ П... писалъ.

Подлинный на листѣ бумаги.

Digitized by Google

6.

...словенная грамата епископа Владимирскаго и Брестскаго Ме...ная брестскимъ мѣщанамъ на построеніе школы при соборной Брестской церкви.

...не православные берестейскіе, „яко ктиторове и дозорцы всякихъ порад...естейской", обратились къ епископу Мелетію Хребтовичу съ просьбою ...школу „вольную" и одного или двухъ дьячковъ для обученія дѣтей какъ ...ъ, такъ и „сторовнихъ", которые бы науку давать хотѣли для вшелякого ...ви Божой потребныхъ". Епископъ Мелетій Хребтовичъ, посовѣтовавшись ...кономъ Могилевскимъ Ѳеофаномъ, разрѣшаетъ и благословляетъ построить ... науки грецкой", ручаясь за себя и за своихъ преемниковъ, что никто ...ѣлать никакой „переказы" этой школѣ, что дьяку этой школы и обучаю...ьно будетъ до церквей всякихъ ку спасенію и читаню слова Божія при...ь „уставниковъ, пономаровъ и инныхъ дьяковъ и священниковъ заборонять ...просили епископа позволить имъ избрать людей достойныхъ, знающихъ ... они „упоминали тѣхъ изъ своихъ единовѣрцевъ, которые о порядкахъ ...тъ", а которыхъ они „покажутъ непослушныхъ и упорныхъ, таковых ...енники упоминали бы и мечемъ духовнымъ карали".

...родскихъ староства ...ого нароженя тисеча ... первого м-ца Ген...

...ь кгродскихъ стату... Берестю одправова...олаемъ Іованскимъ, ...тимъ. Яномъ Вере...мъ Онисимовскимъ ...довыми кгродскими ...ившисе очевисто у ...насій Филиповичъ, ... Симеона, покладалъ ... фундушъ светобли...ихъ милости отца ...таворовича Богрин...копа Владимирского ...та великой лавры ... печатію завесистою ...одписомъ руки его ...ачи мещаномъ его ...рестейскимъ религіи ...ниомъ послушнымъ ...тва его милости на ... описаную и доло...инятъ и до книгъ ...ерестейскихъ былъ уписанъ. У того фундушу печатей и подписъ руки огледавши, пановъ добре выслушавши и судечи быть речь слушную, тое фундушъ принявши и до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ уписалемъ, которы уписуючи писмомъ рускимъ слово до слова такъ се въ собе маетъ: Мы смиренны Мелетій Хребтовичъ Литаваровича Бохрински, волею Божею прототронъ епископъ Владимирски и Берестейски, архимандритъ Кіевского монастыра Печерского, ознаймую всимъ, къ ведомости сей листъ мой даю, ижъ приходили до мене мещаны его милости королевской места Берестейского бурмистра, райцы, цехмистры и иные съ посполитыхъ людей живущихъ православной вѣры закону светого греческого, яко ктыторове и дозорцы вшелякихъ порадковъ церкви соборной Берестейской, будучи послушными овечками паствинны епископства и пастырства нашого, жедаючи насъ въ томъ листу благословенного, жебы есмы имъ позволили мети школу свою вольную мескую посполитую и дьяка албо двухъ ку науце сыновъ ихъ власныхъ и инныхъ хтобы колвекъ и сторонны якій се дети свои до той школы на грунте мескомъ дованой и науку давать

я вшелякого порадку и опатрованя
ожой потребныхъ. А такъ я епи-
ішъ менены, порадывшисе зъ ка-
и крилошаны нашими Берестей-
зъ епископомъ нашимъ дворнымъ
ти отцомъ Өеофаномъ Могилев-
ачечи о томъ просьбу ихъ быти
которая речь ижъ не есть ни въ
кви Божей и нашей епископіи
священикамъ здешнимъ противна,
іъ во всемъ потребна, чого я имъ
ірь словестныхъ овецъ паствынны
) отъ милостивого Бога зо всего
ріязливе жичу, абы се зъ науки
і и хвала Божая множила и ши-
ерковь Божая всими порадками
ами была украшена, позволили
всимъ паномъ мещаномъ града
у свою рускую грецкіе науки при
борной на грунте мескомъ збудо-
ьяка своего албо колко ихъ собе
ти будутъ, симъ листомъ нашимъ
яемъ и на потомные часы утвер-
змоцняемъ, которой школѣ науцѣ
къ, я самъ теперешній епископъ,
) мне будучіе и вси священники
и въ чемъ ниякой перекази чи-
аемъ и мети не будемъ подъ та-
ункaми, ижъ тому дьаку ихъ и
ое науки волно будетъ до церквей
у спасенію и читаню слова Божія
, чого имъ никто зъ насъ ани
въ, пономаровъ и инныхъ дьяковъ
никовъ нашихъ заборанять не
е будучи того еще и зъ дьячки
ка и хвала Божая множила, ведь-
у священниковъ здѣшнихъ волно
гей двое албо трое и наибольшъ
дому своимъ ку пожитку своему
церкве Божой парахвыеи своей,
никто зъ насъ духовныхъ боро-
аетъ; и о то тежъ просили насъ
своего, жебысмо имъ позволили
сти нашей росказали священни-
имъ здешнимъ о такихъ людехъ,
) порадкахъ церковныхъ ничого
недбаютъ и до ныхъ бы на вси потребы прикладать нехотели, некоторые люде маючи се добре о порадкахъ церковныхъ мало дбаютъ и до того се неприкладаютъ, тогды которыхъ они покажутъ непослушныхъ и упорныхъ быти, священники таковыхъ упоминали и мечемъ духовнымъ карали, а прецежъ повиненъ будетъ на речь пристойную ведле преможеня своего до ныхъ се приложить. Къ тому тежъ особливе жадали и просили насъ пастыря своего, жебысмо имъ зъ некоторыхъ особъ парафіи рожные справы сякіе въ речахъ домовныхъ имъ потребныхъ справовать позволили, утикать до священника такожъ зъ окрестныхъ местечокъ и селъ, который бы былъ подъ послушенствомъ нашимъ, а не иного епископства, который бы они разумѣючи собе быть годнымъ, ведь же они не даютъ ни въ чимъ ниякой причины неслушное священникомъ своимъ, только ижъ идетъ зъ месца своего отъ зверхности пастыря нашого его милости святейшаго отца патріарха судъ зложены, который уже подобно литоргисаты немогъ кромъ благословенства и позволеня его жъ милости, прото ижъ делъ тые священники ижъ несутъ межы собою и зъ ними парафіаны своими згодны, а то для того жебы священники сами въ собе почували и животовъ своихъ полечаючи паствыною своею добре робилъ и справовалъ и ихъ научалъ и въ згодѣ съ собою былъ и обачивши полехчене живота и науку ихъ волно имъ будетъ, до нихъ во всихъ справахъ своихъ духовныхъ утекать, а подъ послушенствомъ ихъ пастыровъ притичать, чого имъ тотъ свещенникъ, до которого бы се презъ яки часъ въ справахъ своихъ убегали, того боронити не маетъ. Мы епископъ звыжменены и въ томъ бачечи ихъ просьбу быть слушную и того имъ меть позволяемъ, чого имъ свещенники здешніе заборанять не маютъ подъ неблагословенствомъ нашимъ, и то для того, жебы вси свещенники здешніе маючи ведомость о томъ початкомъ собе на добродѣтель, милость и сгоду меже себе

2

Digitized by Google

обре
кти-
уду-
еніе
въ
адки
по-
ходы
по-
лов-
дер-
итъ,
въ
аго-
епо-
ому
ить
мки
ото-
иать

наша епископская есть приложона и рукою власною подписанъ. Писанъ въ Берестю лета Божого нароженя тисеча пятисотъ деведесятого м-ца іюля шостого дня. У того фундуша печать завесистая на шнуру едвабномъ бланкитномъ и подписъ руки тыми словы: Меленты Хребтовичъ, епископъ и архимандритъ власною рукою. Которы же то фундушъ светобливой памети велебного его милости отца епископа Володимерского и Берестейского черезъ особу верхъ менованую ку активованю поданы до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ, зъ которыхъ сей выписъ подъ печатью урадовою и съ подписомъ руки писарской велебному отцу Иларіану Денисовичу игумену Купятыскому и Пинскому выданъ. Писанъ у Берестю. Скоррыговалъ Павелъ Ярковичъ.

Копія [1], *писанная польскими буквами.*

7.

польскаго Владислава IV о состоявшемся на
я относительно возвращенія православнымъ
уніатами церквей.

овленіе объ „умиротвореніи православныхъ"; въ чемъ
мотрѣніе этого вопроса отложено до слѣдующаго сейма;
уждамъ православныхъ, которые въ разныхъ городахъ
сія государственныхъ чиновъ, особымъ дипломомъ пору-
знымъ въ разныхъ городахъ по одной церкви. Извѣщая
сѣхъ вѣрноподданныхъ, король приказываетъ и проситъ
безъ всякаго противодѣйствія.

отъ
вто-
оро-
Ан-
ста-

ростой . . . . становши очевисто . . . . Семенъ Рулевичъ . . . . писаръ земскій Луцкій, листъ универсалъ его королевской милости пана нашого милостивого на подане въ местахъ коронныхъ по одной церкви неунитомъ для вписаня до книгъ нинеш-

Симеоновскаго монастыря, въ своемъ „Діаріушѣ" говоритъ,
монастыря на игуменство въ Брестъ-Литовскъ (1640 г.) спра-
ринесли ему „фундаціи и привилея на пергаменахъ въ шести
которыхъ одинъ, фундушъ епископа Владимірскаго и Брест-
6 окт. 1591 г., Аѳанасій приводитъ въ своемъ „Діаріушѣ".
Аѳанасія Филиповича, были имъ активованы въ гродскихъ
у выписи изъ актовыхъ книгъ явленныхъ имъ документовъ.
ія Филиповича, стр. 64—71. Въ числѣ этихъ документовъ

Digitized by Google

родскихъ луцкихъ . . . . тамъ
просечи, абы принять и до книгъ
былъ, котораго я врядъ принявши
ь и такъ се въ собе маетъ: Włady-
arty z Bożey łaski król Polski, wiel-
e Litewski, Ruski, Pruski etc...
m wobec y każdemu zosobna, osobli-
wodom, kasztelanom, starostom, dzier-
urzędom grodskim, ratusznym, oby-
koronnym duchownego y swieckiego
dziom condiciey szlacheckiey y mieysc,
czyniemy tym listem naszym, iż gdy
szczęśliwey koronaciey naszey seymie
koienia ludzi religiey graeckiey w unii
cych, według punktow inter pacta
nych y od nas poprzysiężonych, przysc
, ale na przyszły da pan Bog seym
koienie odłożywszy, przez osobliwe
nasze, za zgodą wszech stanow, con-
aprobowane, w niektorych tylko rze-
omienionych punctow satisfactio się
edy między inszemi wolne odprawo-
nabożenstwa w panstwach naszych
religiey graeckiey, w unii z kosciołem
m nie będącym y byc nie pozwala-
iest pozwolone, a iż poddani naszy
ach naszych koronnych, w unii nie
 byc nie zezwalaiący, żadnych cerkwie
długiego aż po te czasy dla odpra-
nabożenstwa swego nie mieli y miec
li y o nie do nas pokornie suplico-
ze to my życząc, aby na wstępie sczęśli-
nowania naszego żadnego praeiudicium
eniu swym o wiarę, która iest darem
nikt nie ponosił, ale kożdy z podda-
zych wolnego nabożenstwa swego chrze-
ego bez żadney przeszkody wolnie za-
za przyczyną panów rad naszybh y koła
ego, nim dalsze uspokoienie na przy-
szłym da Pan Bog seymie, naipierwszym seymie, ludzi religiey greckiey, nie będącym w unii z kosciołem Rzymskim, będzie, po iedney cerkwi w miastach naszych, w osobliwey assecuratiey naszey mianowanych, ze wszystkiemi apparatami cerkiewnymi y do niey przynależnościami miec poddanym naszym, nie będącym w nnii, pozwolilismy y tym listem naszym pozwolamy we wszystkich miastach y miasteczkach naszych w koronie będących, w assecuratiey naszey od nas im daney mianowanych, dla ktorych odebrania y podania nieunitom posyłamy dworzanina naszego urodzonego Symeona Hulewicza Wolutynskiego, pisarza ziemie Luckiey, wierność wasza wiedząc o woli naszey, aby żadney przeszkody y pod pretextem iakim sprzeciwiaiąc się temu roskazaniu naszemu nie czynili, ale natychmiast, skoro ten list doydzie z dworzaninem urodzonym Symeonem Hulewiczem od duchowienstwa w uniey będącego mianowane cerkwie odebrali y nie będącym w uniey podali, ząmamy tego po wierności waszey, roskazuiemy y koniecznie tak miec chcemy, abyscie ynaczey dla łaski naszey, zneważaiąc zwierzchność naszą nad sobą, nie czynili. Za tym zyczemy wier. w. od Pana Boga dobrego zdrowia. Dan w Krakowie dnia dwudziestego czwartego miesiąca marca roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, panowania naszego polskiego y szwedskiego pierszego roku. У того листу подписъ руки его королевской милости тыми словы: Wladislaus rex. Который то листъ я врадъ принявши, до актъ вписати казаломъ, и есть вписанъ, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью кгродскою Луцкою естъ выданъ. Писанъ въ Луцку. Прошинскій писаръ кгродскій Луцкій.

Подлинный на листѣ бумаги съ тисненною на сюргучѣ печатью.

нечно и „фундушъ" того же Мелетія Хребтовича, данный Брестскому православному братству
ъ) на построеніе школы, отъ 6-го іюля 1590 г., коего только копія выписи изъ актовыхъ книгъ
ась, которая и напечатана здѣсь.

ı сей выписи изъ актовыхъ гродскихъ книгъ староства Брестскаго мы не могли провѣрить, такъ
овъ за 1641 годъ, въ которомъ грамота епископа Мелетія Хребтовича подана для вписанія, не
ось. Копія, какъ видно, списана неопытнымъ писцомъ и потому въ ней встрѣчается много темныхъ
понятныхъ мѣстъ.

Digitized by Google

8.

**ерсалъ короля польскаго Владислава IV о возвращеніи пра-
ımъ нѣкоторыхъ церквей, отнятыхъ уніатами.**

ıа коронаціонномъ сеймѣ постановленія о принятіи мѣръ къ умиротво-
ніатовъ, Владиславъ IV призналъ за благо возвратить православнымъ
у нихъ уніатами: въ Брестѣ—церковь Рождества Пресвятой Богородицы,
юна, въ Кобринѣ—Рождества Пресвятой Богородицы. Для передачи этихъ
воего дворянина Өеодора Корсака, распоряженіямъ котораго всѣ учрежде-
ıны и сословія должны подчиниться безпрекословно.

i Bożey krol Polski

ımu zosobna, osobli-
ınom, dzierżawcom,
lskim y wszystkim
uchownego y swiec-
ndiciy szlacheckiey,
woytowskiemu, bur-
iemu, ławniczemu y
czyniemy wiadomo,
ey koronacyi naszey
religii greckiey nie-
greckiey, w unii
ędącemi, nim dalsze
g seymie gruntowne
e cerkwie z przyna-
aszych nieunitom naznaczyliśmy. Mianowicie, w Brzesciu cerkiew Narodzenia Panny Maryi, w Kobryniu—Narodzenia Panny Maryi, w Pinsku s. Theodora Tyrona. Dla których odebrania y w possessią nieunitom podania urodzonego Theodora Korsaka zsyłamy. Chcąc miec y roskazuiąc, aby zaras te pomienione cerkwie ze wszystkiemi do nich przynależnosciami ludziom religiey greckiey nieunitom w possessią podali y skutecznie przy pomienionym dworzaninie naszym ustąpili y żadney przeszkody w używaniu wolnego nabożenstwa w nich nie czynili, inaczey nie czyniąc dla łaski naszey. Dan w Krakowie dnia XVI miesiąca marca, roku MDCXXXIII, panowania naszego polskiego y szwedskiego pierwszego roku. Władysław rex.

(Копія).

9.

**ъ короля Владислава IV дворянину Өеодору Корсаку, коимъ
ıать православнымъ церкви, обозначенныя въ универсалѣ,
въ гг. Брестѣ, Кобринѣ и Пинскѣ.**

i Bożey krol Polski

i Korsakowi dworza-
sza krolewska. Uro-
Na przeszłym szczę-
seymie, uspokoiaiąc
nieunitow z ludzmi
ım będącemi, pewne
y naznaczone, iako
le naszym opisano, przeto chcemy miec, abys wierność twoia do miast naszych Brzescia, Kobrynia, Pinska ziechał y tam cerkwie w uniwersalie naszym mianowane z przynależnościami ich w possessyą nieunitow podał, inaczey dla łaski naszey nie czyniąc. Dan w Krakowie roku Pańskiego MDCXXXIII, miesiąca marca XVI dnia, panowania naszego polskiego u szwedskiego pierwszego roku. Władysław rex.

(Копія).

Digitized by Google

10.

1633 г. мая 7. Увязчій листъ [1]) королевскаго дворянина Θеодора Корсака о передачѣ православнымъ церкви Рождества Пресв. Богородицы въ Брестѣ-Литовскомъ.

Церковь Рождества Пресв. Богородицы, отнятая у православныхъ уніатами, въ силу состоявшагося постановленія на избирательномъ сеймѣ 1632 г. короля Владислава IV, на основаніи „Пунктовъ соглашенія" между православными и уніатами, по особому королевскому листу, данному Θ. Корсаку, возвращена православнымъ съ соблюденіемъ всѣхъ требуемыхъ законами формальностей. Такъ какъ уніатскій протопопъ, прибывшій со всею Брестскою капитулою и вознымъ, всѣми мѣрами сопротивлялся передачѣ церкви и, не передавши ключей отъ церкви, ушелъ, то, по распоряженію Корсака, церковь была отперта, все въ ней найденное описано и вмѣстѣ съ церковію передано православному священнику. Актъ передачи или „увязчій листъ", съ прописаніемъ въ немъ „заруки въ сто тысячъ копъ грошей литовскихъ въ пользу государственной казны на того, ктобы осмѣлился нарушить королевское распоряженіе или рѣшился бы дѣлать непріятности какія-либо православнымъ, за подписью всѣхъ присутствующихъ сторонъ, лично явленъ Корсакомъ въ акты Брестскаго магистрата.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Lithuaniae die 8 mensis mai anno Dni 1633.

Przed urzędem burmistrzowskim y radzieckim w mieście krola iegomości Brzeskim, na zwykłym mieyscu w ratuszu stanąwszy oblicznie imć pan Teodor Korsak, dworzanin iego królewskiey mci, pokładał y oczewiście zeznał list swóy dworzański uwiążczy podania w possessyą cerkwi w Brześciu Narodzenia Nayswiętszey Panny Mariyi ludziom religii graeckiey nieunitom, mieszczanom Brześcia Litewskiego, y żądał, aby ten list uwiążczy do xiąg grodzkich brzeskich był wpisany, który wpisuiąc pismem polskim słowo do słowa tak się w sobie ma. Ja Teodor Korsak, dworzanin króla iego mci, oznaymuię tym moim uwiążczym listem, iż co na szczęśliwey elekcyi iego królewskiey mci pana naszego miłościwego stanęły pewne punkta w rozróżnieniu religii greckiey ludzi, o czym dyploma [2]) z podpisem ręki iego królewskiey mości onem dana szerzey w sobie opisuie, która dyploma y konstytucya na seymie szczęśliwey koronacyi iego król. mości iest approbowana, a iż iego krol. mość pan nasz miłościwy, nim ta dyploma do gruntownego uspokoienia przywiedziona będzie consensu wszystkiey rzeczypospolitey oboyga narodow, w miastach y miasteczkach swych ludziom religii greckiey niebędącym w unii po iedney cerkwi dla odprawowania w niey nabożeństwa pozwolić raczył, między innemi miasty y w Brzesciu Litewskim cerkiew Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi ludziom religii greckiey niebędącym w uniey dla odprawowania nabożeństwa dać, y mnie, iako dworzanina swego, dla podania w possesyą tey cerkwi Narodzenia Panny Maryi ludziom religii greckiey, niebędącym w uniey, zesłac raczył. Ja tedy czyniąc dosyć woli y rozkazowi iego krol. mości pana naszego miłościwego, za listem do mnie y do urzędow pisanym w roku teraznieyszym 1633, miesiąca Maja 6 dnia, (maiąc przy sobie dwoch woźnych Zdana Łaskowskiego, Iwana Zahueńskiego y pięciu szlachcicow pana Zygmunta Palimowskiego, pana Samuela Starowolskiego, pana Jana Łagodzkiego, pana Krzysztofa Suchodolskiego y pana Stefana Zaluceńskiego) do pomienionego miasta Brześcia Litewskiego

---

[1]) Листъ этотъ подтвержденъ королями: Михаиломъ 1670 г., Яномъ III въ 1676 г. и Августомъ II въ 1698 году, на коронаціонномъ сеймѣ въ Варшавѣ. Копіи сихъ конфирмаціонныхъ привилеевъ хранятся въ архивѣ б. Симеоновскаго Брестскаго монастыря; сохранился также подлинный „увязчій листъ" корол. дворянина Θ. Корсака.

[2]) Дипломъ этотъ напечатанъ: 1) въ Собраніи Конституцій T. III, стр. 233. 2) въ русскомъ переводѣ,— у Бантышъ-Каменскаго, Ист. изв. объ унін, изд. 1866 г., стр. 93, прим. 3.

Digitized by Google

ziechawszy a oznaymiwszy wprzód przez woźnego kapitule Brzeskiey uniatom, to iest protopopie Brzeskiemu, xiedzu Piotrowi Rogoż-

onym ludziom religii greckiey, nie będąc w unii, |mieszczanom brzeskim, dla woln odprawowania w niey nabożeństwa w posse wszelkiemi do niey przynależnościami rszy, zakonnika do niey. za proźbą i szczan brzeskich, niebędących w unii, pr em, a rzeczy cerkiewne tamże zara y woznych, tak od unitow, iako y nieunit ągnionych, spisane są, o czym w rela mego po dostatku opisano iest. Zachowaw y ludziom religii greckiey, nie będąc inii, tak duchownym, iako y świeckim dego pokoy wszelaki, y zakładam zar cą iego krol. mości sto tysięcy kop gro ewskich na skarb iego krol. mości y rzec politey na każdego takowego, któryby yą iego krol. mości y rzeczypospolitey wz t y przenagabanie iakie czynił tym ludzi unii nie będącym. Naco daię ten r iążczy list, przy pieczęci z podpisem r y, z podpisami y pieczęciami rąk wozny z pieczęciami y podpisami rąk str ichty, którzy z nich pisać umieli. Pi Brzesciu Litewskim, roku 1633, miesi ja 7 dnia. U tego listu uwiązczego p częciach przyciśnionych podpisy rąk t wy: Teodor Korsak, dworzanin iego k ści. Жданъ Ляковскій возный рукою в o. Zygmunt Paliniewski ręką swą. I utyński, wozny, ręką swą własną. K oft Suchodolski ręką swą. Iwan Łago ą swą. Który to takowy list poiazdu d nina króla iegomości pana naszego miło go uwiąższy oczewiście u sądu przyzn lo xiąg grodzkich Brzeskich iest zapis torych y ten wypis pod pieczęcią urzęd zeską y z podpisem ręki pisarskiey r zanom Brzeskim nieunitom iest wydan. P Brześciu.

Подлинный на листѣ бумаги съ отт пою на сюргучѣ печатью.

Digitized by Google

11.

густа 22. Устава, данная Валеріаномъ Гершмановскимъ, ревизоромъ стажморскаго Владислава Монвида, мѣщанамъ, живущимъ при Брестскомъ Симеоновскомъ монастырѣ подъ юрисдикціей Непельской.

;, живущіе при Брестскомъ Симеоновскомъ монастырѣ, подъ юрисдикціей Непельской, тить отъ каждаго плаца по 12 грошей литовскихъ, а капщизны за вареніе пива и меду по копѣ грошей литовскихъ.

n Gerzmanowski, sługa y rewizor o imci pana Władysława Monwida aiach starosty Żyrzmorskiego. Będąc od imci dla odebrania, a oraz y ınia maię̇ności Brzeskich, dałem noię mieszczanom w Brześciu, przy Simeona S. mieszkaiącym, a pod ĭepelską bendącym, to iest powinni placa, ile ich iest podług inwen- opisania, płacic za płokę, także z kożdego placu po groszy dwunastu Litewskich. Kapsczyzne od miodu, piwa, ile ich będzie szynkowało, po kopie groszy Litewskich. Y na tom dał ten móy list rewizorski z podpisem ręki y pieczęci prycíśnieniem mey do dalszey woli y łaski samego imści. W Brzesciu Litewskiem, augusta 22 dnia, 1635 roku.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ тисненной печатью.

12.

кабря 26. Письмо Владислава Монвида Дорогостайскаго къ православному епископу Луцкому Аѳанасію Пузынѣ.

тоявшагося на коронаціонномъ сеймѣ Владислава IV постановленія относительно приавославныхъ съ католиками, Монвидъ желалъ бы, чтобы находящіеся въ его имѣніяхъ и около Бреста православные подданные, которые „охотно и добровольно" желаютъ остаославными, пользовались бы всѣми предоставленными православнымъ правами свободнаго своей вѣры и исполненія своихъ обрядовъ; для наставленія въ вѣрѣ этихъ подданныхъ іать опытнаго монаха изъ Брестскаго Симеоновскаго монастыря; заявляетъ также о своей й волѣ, чтобы монастырь Брестскій Св. Симеона, а также церковь Непельская навсегда іравославными, обѣщаетъ при первомъ удобномъ случаѣ выдать на то грамату, а тѣмъ временемъ настоящее его письмо вполнѣ можетъ замѣнить эту грамату.

съ книгъ кгродскихъ староства аго. Лета Божого нароженя тиотъ четыредесятъ первого, м-ца іого дня.
кахъ судовыхъ кгродскихъ поатутовымъ припалыхъ и судовне отправованыхъ передъ нами Миабескимъ подстолимъ и подстаІномъ Верищакою судею, Жикги- Онихимовскимъ писаромъ, врадовыми кгродскими берестейскими, постановившисе очевисто у суду велебный отецъ Аѳанасій Филиповичъ, законникъ (монастыря) св. Симеона, покладалъ и ку активованю подалъ листъ велможнаго его милости Владислава Монвида Дорогостайскаго, чешника великаго княжества Литовскаго, старосты жижморскаго, писаны до ясне превелебнаго его милости Афанасія Пузыны, православнаго епископа Луцкаго и Острогскаго, архимандрита Жидичинского, съ печатю и съ подписомъ руки его милости

Digitized by Google

власной де дата (de data) въ року тисеча шестсотъ тридцать седмомъ, м-ца декабря 26 дня, на речь меновите въ немъ описаную и доложоную, жадаючи, абы принятъ и до книгъ судовыхъ кгродскихъ берестейскихъ уписанъ. Мы врадъ у оного листу печать и подпись руки его милости огледѣвши и читаного добре выслухавши, а видечи речь слушную, тотъ листъ принявши до книгъ судовыхъ кгродсккхъ берестейскихъ уписать велели. котораго уписуючи писмомъ полскимъ слово до слова такъ се въ собе маетъ:

Jaśnie wielebny mci xięze episkopie Łucki, moy mci panie y bracie. Jest to officii wmci pana, aby kazdy, ktory sub pastoralem curam wmci pana udaie, nie był alienowany, ale łaskawie y pastersko był przyięty, iako na szczęsliwey koronacyi krola pana naszege miłościwego Władysława, uspokaiaiąc inter dissidentes religią grecką, w konstituciey iest pozwolono y declarowano, co tedy y w moich maiętnosciach, w Brzysciu y około Brzyscia leząсych, znalesc się moze poddanych moich, ktorzy się sami dobrowolnie do nabozenstwa wmci maią y garną, braterską wmci mm. . . . ., zeszli ktorego zakonnika dobrego do nich, a mianowicie . . . Brzeskiey s. Symeona, gdzie ten zakonnik w monastyru . . . . . . tey cerkwi będącym wszelakie bezpieczenstwo y commoditatem suam miec będzie. Ja tez nie myslę y niechcę inaczey, aby ten monaster z pomienioną cerkwią takze y z Nepelską cerkwią wiecznymi czasy zostawały, na co da Pan Bog oportuno tempore y prawo uczynie y do xiąg zaniesc postaram się. Jakoz y ten samy list będzie wmci za prawo stał. A teraz się modlitwam wmci pana y dobrey przyiazni braterskiey poruczam. Dan z Pietuchowa dnia dwudziestego szostego decembra roku Panskiego 1637. У того листу при печати подпись рукою тыми словы: Wmci pana we wszem życliwy brat y rady słuzyc Władysław Monwid na Dorohostaiach, starosta Zyzmorski, ręką swą. Который же тотъ листъ его милости пана Владислава Монвида Дорогостайскаго черезъ особу верху менованую ку активованю поданого до книгъ кгродскихъ берестейскихъ его уписать, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатми врадовыми и съ подписомъ руки писарское велебному отцу Афанасію Филиповичу, законнику св. Симеона монастыря, есть выданъ. Писанъ у Берестю. Жигимонтъ Онихимовскій, писаръ.

(Копія).

13.

1638 г. сентября 18. Приказъ Елисаветы Подберевской, жены Владислава Монвида Дорогостайскаго, старостѣ имѣній брестскихъ.

Извѣщаетъ старосту, что согласно волѣ недавно скончавшагося своего мужа Владислава Монвида Дорогостайскаго, она желаетъ, чтобы Брестскій Симеоновскій монастырь пользовался всѣми предоставленными ему правами свободнаго отправленія богослуженія и чтобы никто не смѣлъ причинять этому монастырю какихъ-либо обидъ и притѣсненій; желаетъ также, чтобы монахи этого монастыря совершали богослуженіе въ Непельской церкви.

Elizabet Podberezka Monwidowa Dorohostayiska, czasznikowa w. x. Lit., staroscina Zyzmorska.

Staroście memu teraz y napotym będącemu w Brzestkich maiętnosciach mieszkaiącemu, wiadomosc daie, iz się z wolą s. pamięci imci pana małzonka mego (ktorego Pan Naywyzszy w tem roku ze mną rozłączył) zgadzam, aby monaster za Muchawcem w Brzesciu . . . . , był zachowany przy dawnych swych wolnosciach, y mieć to po was chcę, abyscie ich od wszelakich krzywd bronili, poki prawa stawać

a to im pozwalam, iako nieboszczyk ze im wolno nabozenstwo odpra- ɘrkwi, przy dworze Nepelskim bę- ɔ tym czerncom dałam list z pod- moiey y pieczęci przycisnieniem. Datt w Oszmianie murowaney 18 septembra anno 1638. Elizabet Dorohostayska ut supra.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ печатью оттиснутою на сюргучѣ.

14.

ıабря 28. Листъ графа Θеодора съ Тарнова и жены его Елисаветы Под- подтверждающій права и вольности, дарованныя прежними владѣльцами го графства православнымъ мѣщанамъ брестскимъ замухавецкимъ „религіи уси", на свободное, безпрепятственное пребываніе въ православной вѣрѣ.

мухавецкіе мѣщане, юрисдичане Непельскаго графства, просили новаго владѣльца Не- афства графа Θеодора съ Тарнова и его жену Елисавету Подберезскую, дабы онъ под- :тъ, данный имъ, мѣщанамъ замухавецкимъ, предшественникомъ его Владиславомъ Мон- ɔгостайскимъ, на свободное и безпрепятственное пребываніе „въ религіи старой Руси", каковая ихъ просьба уважена.

hrabia z Tarnowa, star. Krzepicky, t Podberezka, małzonka iego mosci. osc daiemy staroscie naszemn Ne- ɘraz y napotym będącemu, iz przy- nas mieszczanie brzescy, za Mu- eszkaiący, do Nepelskiego przysądu ɔrosząc o konfirmacyą listu sobie w Bodze z tego swiata zeszłego Władysława Monwida Dorohostai- ecessora mego, a małzonka mał- , ktory im iest dany, aby w nabo- ym religii starey Rusi nic prze- szkody od nikogo nie mieli, przy prawach swych dawnych zostawaii. Przeto my, widząc rzecz słuszną, tę list konfirmuiemy, przy wszystkich wolnosciach, w tamtem liscie opisanemi, zostawujemy. Na to się rękoma swemi podpisuiemy y pieczęci kazalismy przycisnąc. Dat w Neplach d. 28 Nowembra anno 1639. Theodor hrabia z Tarnowa, starosta Krzepicki. Elizabet Podbereska, hrabina z Tarnowa, staroscina Krzepicka ręką swą.

Подлинный на листѣ бумаги съ двумя печатями, оттиснутыми на сюргучѣ.

15.

ıстъ продажный, данный брестскими мѣщанами Оришкою Семеновою Бо- : Григоріемъ Боровикомъ законникамъ старой Руси монастыря Брестскаго Пресв. Богородицы на проданную монастырю землю „Романовскую" на Мудрицѣ.

ɔrowolny zapis wieczysty przedazy yszki Semenowey Borowskiey, także Hryhoria Borowika Semienowicza ielebnym oicom zakonnikom starey aiącym przy cerkwiach Narodzenia ıny y sw. Symeona Zamuchawiec- im, yżysmi gwałtowney potrzeby olney grunt nasz własny Roma- Mudrycy leżący za monasterem Rozestwenskim, przedali na wieczność pomienionym oycom zakonnikom za pewną sumę to iest za dziewięc kop liczby litewskiey pieniędzy pod wszystkiemi obowiązkami w tem listie opisanym. Ustnie proszony o podpis ręki do tego listu od Semenowey Borowskiey, iako pisma nieumieiętney, Roman Statyiewicz, burmistrz religii greckiey.

(Копія).

Digitized by Google

ъ, огородъ и садъ, проданные брест-
ку Рождественской церкви Василію
'.

сиповичу за 100 злотыхъ польскихъ, между
не закладывать „въ обѣ руки", даже мона-
о потомки имѣють право продать его только
правомъ. Въ случаѣ нарушенія этого условія,
тво въ свое полное распоряженіе.

alił y sam Mikołay Lichobyt wieczyste
czenie uczywił; jednak w tym budynku
ym Lichobyt wolne mieszkanie sobie do
ota swego zostawił, a z ogrodu y sadu
ytkow przychodzących, to iest rok jeden
6, zażywac jarzyny y owoce przedawac ma
olen będzie, a po wysciu roku y szesciu
dziel już oycowi Wasilowi Osipowiczowi y
zonce jego y potomkow ich wolno będzie
em y ogrodem, oprocz budynku starego,
obytowi do żywota mieszkac zostawionego,
ponowac, jako swą własnoscią, w czym
ney przeszkody czynic niema y owszem od
elakich osob u wszelakiego sądu y prawa
m własnym kosztem, ktoby chciał dzierzą-
przeszkodę czynic y z possesyi wybiiac,
nic, zastępowac, do wyiscia dawnosci, w
wie magdeburskim opisaney, opisał się. Wa-
c tym listem zapisem, iż oyciec Wasil
powicz y małżonka jego, potomkowie y suk-
orowie ich tego gruntu, sadu y ogrodu,
ogułem wszystkiego Lichobytowskiego, iako
y naymnieyszey cząstki nikomu tez w
ręce, monasterowi nieuniackiemu Roże-
ienskiemu zawodzic, ani przyłączac, granicą
odzic, ani tez długami obciągac niemaią
epowinni będą, co wiecznie tylko mieszcza-
owi prawa magdeburskiego . . . . prze-
wolno będzie bez żadney przeszkody, a
ie by się ważył nad ten list zapis oyciec
sil Osipowicz, małżonka, potomkowie y suk-
orowie ich ten grunt y ogrod Lichoby-
ski, iakim kolwiek sposobem y wymysłem
zkim w obie ręce, albo monasterowi nie-
ackiemu zawodzic, tedy od tego gruntu y

Digitized by Google

Lichobytowskiego odpadac maią wieczory magistrat ma wziąsc na ratusz y ꞏozycyi swey teraznieyszey y napotym ꞏiący trzymac y mieszczany osadzac ma, ꞏn będzie, ktory to grunt y ogrod Lichoꞏki urzędownie przez sławetnych panow Bielkiewicza rayca y Jana Dippute ꞏa, z urzędu przydanych oycu Wasilowi ꞏiczowi y małzonce jego Fiedorze . . . . . y potomkom ich, podług zapisu y ꞏkow w nim opisanych, w intromissią na ꞏość podali, zastawowac w budynku staꞏikołajowi Lichobytowi wolne mieszkanie ꞏrota jego, ktorey intromissyi nikt nie bronił, ktorego gruntu y ogrodu Lychobytowskiego teraznieysze osoby y napotym następuiące omnia onera civilia także y wszelakie contribucye y zbory do skrzynki mieyskiey oddawac maią y powinni będą, nie szczycząc się zadnemi libertacyami. Ktore oczewiste zeznanie osoby wyz mianowaney intromissya urzędowa jest do xiąg wieczystych mieyskich Brzeskich zapisana, z ktorych y ten extrakt oycowi Wasilowi Osipowiczowi y małzonce jego pod pieczęciami urzędowemi mieskiemi brzeskiemi radziecką y ławniczą iest wydan. Pisan w Brzesciu.

(Копія).

17.

. Января 12. Привилей [1]) Яна Казиміра, данный Кіевскому митрополиту Силь- Коссову, православному духовенству и всему русскому народу, въ силу Зборовскаго договора.

мъ привилеѣ король, въ силу данной казакамъ запорожскимъ подъ Зборовымъ декларацін ꞏявшагося на сеймѣ постановленія относительно *уничтоженія* уніи, которая, вмѣсто объедиꞏусскаго народа съ польскимъ, произвела разъединеніе, едва не погубившее речь посполитую, е удовлетворенія всѣхъ справедливыхъ требованій православныхъ, дѣлаетъ соотвѣтствующія ꞏяженія: 1) Вакантныя епископіи—Луцкая, Холмская, Витебская и Мстиславская со всѣми ꞏлежащими къ нимъ церквами, съ Жидичинскою архимандріей и Лещинскимъ монастыремъ ꞏются Кіевскому митрополиту Сильвестру Коссову; 2) епископія Перемышльская съ монастыꞏавршовскимъ и Смольницкимъ остаются въ пожизненномъ управленіи уніатскаго епископа ꞏцкаго, а послѣ его смерти епископія эта передается православному епископу; 3) перечисляются ꞏи селенія, въ которыхъ возвращаются православнымъ церкви, между прочимъ, въ *Вильнѣ*: Воскресенія Христова, св. Іоанна, св. Георгія (въ предмѣстьи); въ *Трокахъ*—Пресв. Богороꞏ); въ *Гроднѣ*—Воскресенія Христова; въ *Минскѣ*—Пресв. Троицы; въ *Полоцкѣ*—Рождества ꞏва; въ *Кобринѣ*—Рождества Пресв. Богородицы; въ *Витебскѣ*—Благовѣщенія Пресв. Богороꞏъ нижнемъ замкѣ и за городомъ—св. Духа; въ *Новогрудкѣ*—св. Іоанна; въ *Лидѣ*—св. Спаса; ꞏ*руйскѣ*—св. Спаса; 4) духовенству православному предоставляется право судиться у своихъ ꞏъ; 5) воспрещается отчуждать и отнимать у православныхъ церковныя имѣнія; дозволяется ꞏать церковныя братства и возстановить тѣ, которыя были запрещены; дозволяется также свои школы и типографіи; 7) духовенство православное освобождается отъ всякихъ податей, отъ военнаго постоя, отъ квартирной и подводной повинности.

ꞏtum in curia regia Warszaviensi sabꞏpost festum sanctae Agnetis Virginis ꞏa. Anno domini millesimo sexcentesimo ꞏagesimo.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Warszaviensia personaliter veniens admodum reverendus in Christo pater Josephus Kononowicz Horbacki, episkopus Vitep-

---

ꞏВъ русскомъ переводѣ привилей этотъ напечатанъ у Бантышъ-Каменскаго. Историч. изв. объ уніи. ꞏ66 г., Вильна, стр. 101.

ꞏЦерковь эта, одна изъ древнѣйшихъ православныхъ святынь въ Сѣверо-Запад. краѣ, построена вел. ꞏовскимъ Витовтомъ въ 1384 г. Церковь эта, не смотря на обѣщаніе короля въ печатаемомъ здѣсь

Digitized by Google

scensis, Mscislaviensis, Orszanensis, Mohiloviensis, ihumenus monasterii Michaelis Deaurati Kioviensis, eidem officio praesenti litteras priwilegii sacrae regiae maiestatis infra scripti pargameneas manu ejusdem sacrae regiae maiestatis subscriptas et sigillis binis, uno regni Poloniae, altero Magni Ducatus Lithuaniae, appensis signatas, ad ingrossandum in acta praesentia obtulit de tali serie verborum.

Jan Kazimierz z laski Bożey krol Polski, wielki xiąze Litewski, Ruskie, Pruskie etc.

Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym teraz y w potomne czasy, iz ziednoczenie narodow cnych Polskiego y Litewskiego Ruskiego w tey Rzeczypospolitey, ktorą Pan Bog chciał miec antimurale wszystkiego chrzescianstwa, jest naywiększe firmamentum, y dla tegoż divi nostri praedecessores naiasnieysi krolowie polscy przestrzegali tego, aby do tych cnych narodow zawsze zostawała zgoda y milosc nierozerwana, a siły spolne ich przeciwko nieprzyiacielowi Krzyża Swiętego zachowane obracane były. Dla tegoż y swiętey pamięci naiasnieyszy Władysław Czwarty, krol imci pan brat nasz, na szczęsliwey electiey swoiey, bacząc byc narod cny religii ruskiey względem uniey rozdwoiony, swiątobliwie usiłował zgodzic y ziednoczyc go z sobą, aby Rzeczpospolita żadnego nie miała przez to zatrudnienia, toż y my, szczęsliwie nastąpiwszy na panstwo przez wolne głosy wolney electiey, od Pana Boga nam powierzone przed się biorąc staralismy się oto, abysmy wnętrzne zamieszanie y krwie rozlanie, ktore Pan Bog dopuscił tempore interregni, zagasiwszy, pokoy swięty pozyskac mogli y Rzeczpospolitą uspokoic, jakoż poblagostawił Pan Bog pobożney intencyi naszey, iz za łaską iego swiętą to domowe incendium powagą naszą krolewską iest zgaszone y woysko nasze zaporozskie do wiernego poddanstwa przywrocone, ktoremu w declaratiey łaski naszey krolewskiey, pod Zborowem daney, przychęcaiąc do usług naszych y Rzeczypospolitey, a narod Ruski wszystek duchownego y swieckiego, szlacheckiego y pospolitego stanow przy prawach y wolnosciach dawnych zachowaiąc, obiecalismy na teraznieyszym seymie względem uniey zniesienia, tak iakoby z wielebnym w Bogu oycem metropolitą Kiiowskim y duchowienstwem namowione było postąpic y narod Ruski wszystek uspokoic, w ich religii greckiey ukontentowac, tedy tę krolewską obietnicę naszę przy seymowey approbatiy y tey declaratiey, pod Zborowem daney, skutkiem wypełniaiąc, wakuiące na ten czas władyctwa Łuckie, Chełmskie, Witepskie złączaiąc z Mscisławskim, z cerkwiami do nich zdawna należącemi, y archimandrią Zydyczynską także też ze wszystkiemi dobrami pomienionemu oycu metropolicie Kiiowskiemu oycu Sylwestrowi Kossowowi y osobom na to obranym y od niego poswięconym oddalismy y hoc diplomate nostro oddaiemy. A z monastyra Kupiatyckiego, w possessiey nieunitow będącego, wszelkie przewody, przeciwne punctom swiętey pamięci krola imci Władysława, znosiemy, a w władyctwie Przemyskim teraznieyszemu disunitowi exnuc ma byc oddano przed smiercią xiędza Krupeckiego: s. Spasa monastyr, s. Onuphrego że wsią Nawczawką, monastyr Ławra ze wsią Ławrowym y monastyr Smolnica, a post fata xiędza Krupeckiego już to władyctwo z maiętnosciami y wszelakiemi pożytkami do władyctwa przy nieunicie ma perpetuis temporibus zostawac. A że do władyctwa Witepskiego, Mscisławskiego dobr na wychowanie słusznych nie masz, tedy z dobr Połockiego archiepiskopstwa połowicę, ktora ma byc przez commissarza naszego wydzielona teraznieyszemu oycu władyce, naznaczylismy y de facto oddaiemy. Exercitium liberum wszystkiemu narodowi

---

привилеѣ, не была возвращена православнымъ; она до позднѣйшаго времени своего существованія принадлежала Виленскимъ базиліанамъ при св. Троицкомъ монастырѣ. См. Археогр. Сборникъ Т. V. Предисловіе.

Не возвращены были также православнымъ упоминаемыя въ привилеѣ церкви въ Вильнѣ.

О Виленскихъ церквахъ подробный библіографическій указатель см. въ книжкѣ Н. Соколова „Островоротная икона Богородицы въ г. Вильнѣ“, стр. 113—122.

Digitized by Google

nie będącym w uniey, w koronie
xięstwie Litewskim, tak iako zdawna
walamy y noszenie krzyża wieleb-
ι metropolicie w swoich dyecesiach,
ne metropolitanskie, cerkwie tez
w punctach swiętey pamięci krola
ysława wyrazone, przywracamy, to
nolensku, według przywileiu krola
rsa y Hleba pod murami Smolen-
w samym zamku, gdzie przed tym
. Awramika bywała, płac do zbu-
cerkwie y przy niey duchownych
akże w dobrach szlacheckich, ktore
awem maią w woiewodstwie Smo-
wolno cerkwie budowac y duchow-
ch przy nich chowac; w Mohilowie
. Spasa, monastyr z przynalezytoscią,
l Grodnem monastyr, w Wilnie z
wstania Panskiego y cerkiew drugą
Jana, a trzecią na przedmiesciu S.
w Trokach Panny Nayswiętszey, w
z martwych wstania Panskiego, w
więtey Troycy, w Połocku Naro-
nskiego ze wszystkiemi dobrami do
ącemi; we Mscisławiu Swiętey Troycy
do niey należącemi, w Kobryniu
a Naswiętszey Panny, w Witepsku
ınia w niznym zamku y cerkiew
toiącą Swiętego Ducha; w Nowo-
Jana, w Lidzie S. Spasa, w Ihu-
Przeczystey, w Bobroisku S. Spasa,
nie także S. Spasa; w koronie zas
cierkiew, od stanu szlacheckiego
aną, ktora im była wzięta, przywra-
odprawowania nabozenstwa wszyst-
odowi ruskiemu, nie będącym w uniey,
m Stawie S. Troycy ze wszystkiemi
lo niey zdawna należącemi, w Bełzie
, w Hrubiesiewie S. Krzyza, w Staia-
Praskowiey, w Krzemiencu S. Mi-
Iorodku S. Jlii, w Mosciech Zwiasto-
swiętszey Panny, w Buzku S. Mikoły,
e z Martwych Wstania, w Kowlu
r, w Ratnie S. Troycy. Na oddanie
erkwi skutecznie kommissarzow, kto-
ι sobie obiorą, dac pozwolilismy y
zaraz naznaczylismy; a gdzie cerkwi pogorzeli
y popustoszone są, tak w Pinsku, w Mozerzu
y w inszych mieyscach, na tych że placach
dawnych budowac y murowac wolnosc daiemy.
Także dobra od cerkwi S. Paraskowiey w
Władzimierzu odebrane przywracamy, sądy
duchowne ich według przywileiu s. pamięci
krola iego mosci Augusta, w roku tysiąc pięc-
set iedynastym danego, maią byc wcale zacho-
wane. Także bratstwa wszystkie gdzie kolwiek
są y gdzie zabraniano, iako w Smolensku za
murami u Hleba y Borysa, w Bilsku miec
pozwolamy, szkoły Kiiowskie y gdzie kolwiek
są, także drukarnie ich wcale zachowuiemy
y censurę xiąg przy oycu metropolicie y epi-
skopach w diecesyach ich zastawuemy, a ka-
duk na drukarzu Lwowskim Slozce, niesłusznie
otrzymany, znosiemy. Dobra też cerkiewne aby
żadnym sposobem nie były alienowane a ritu
graeco, iako dawne prawa są o tym, waruiemy,
y Perchinsk od władyctwa Lwowskiego nullo
iure alienowany, decretem naszym na pierwszym
terminie według praw y przywileiow do tego
władyctwa restituere obiecuiemy, a wszyst-
kich miesczan Lwowskich narodu ruskiego
przy wolnosciach y prawach ich, według przy-
wileiu s. pamięci krola Augusta y inszych
krolow mci, cale y nienaruszenie zachowuiemy,
y iesli iakie są praejudicia y transactie mimo
ten przywiley, tak w odprawowaniu nabożen-
stwa, iako w ich samych swobodach, te
wszystkie znosiemy y gdzie kolwiek w koro-
nie y w xięstwie Litewskim z dawnych praw
y przywileiow do urzędow należy. Narod ruski
aby zarowno przyimowani byli y żadney opres-
syi nie mieli, dawne prawa ich conserwuiemy,
a przeciwne gdzie by kolwiek były postępki
y transactie cassuiemy. Osobliwie też miesczan
Kiiowskich, Czerniehowskich, Winnickich, Mo-
zyrskich, Rzeczyckich, Starodubskich, Pinskich
y inszych, gdzie kolwiek wbyna zaszła, przy
dawnych prawach y wolnosciach ich zacho-
wuiemy. Kommissią y inquisitią względem
przeszłego zamieszania, według amnistie obie-
caney pod Zborowem, znosiemy. Prezbiterowie
tez popi ruscy, nie będące w uniey, aby przy

Digitized by Google

wolnosciach stanu duchownego zostawali y żadnemi powinnosciami, podwodami, podatkami, statiami ani stantiami zołnierskiemi y robociznami nigdzie nie byli onerowani, ale według praw y przywileiow incorporationum w swoim poszanowaniu zostawali y do nikogo z swieckich, tylko do starszych swoich nalezeli duchownych, tym przywileiem naszym utwierdzamy. Na ostatek cokolwiek ieszcze do gruntownego uspokoienia nalezy, a na tym seymie dla nawalnosci spraw rzeczypospolitey skutku nie wzieło, to wszystko do przyszłego seymu zachowawszy, narod wszystek ruski przy wszelakich prawach y wolnosciach zachowawszy, a teraz to dyploma, vigore approbatiey declaratiey naszey woysku Zaporozskiemu daney, z podpisem ręki naszey y pieczęcie, tak koronną, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, wydac roskazalismy. Dan w Warszawie na seymie w dzien conclusiey seymu roku Pa skiego MDCL miesiąca stycznia dnia XII p nowania naszego polskiego pierwszego, szwe skiego wtorego roku. Mathias Cielecki secr tarius regiae maiestatis. Jan Kazimierz kr Locus sigillorum eisdem literis appensoru Post cuius quidem diplomatis seu literaru pryvilegii supra scripti sacrae regiae mai statis ad oblationem praedicti episcopi rit graeci Witepscensis in acta praesentia susce tionem et ingrossationem ad affectatione offerentis eidem originale est extraditum, d quo sibi extradito idem offerens officium pra sens quietavit quietavitque per praesente Correxit Stanski.

Подлинный на 4 листахъ бумаги съ сюр гучною печатью, отъ которой сохранились только слѣды.

18.

1653 г. Апрѣля 25. Запись брестской мѣщанки Евдокіи Хоминой Андреевой въ пользу богадѣльни при церкви Св. Николая въ Врестѣ.

Жертвуетъ на вѣчныя времена въ пользу богадѣльни при церкви Св. Николая сѣножать за Дарками, называемую „шпитальною", съ тѣмъ, чтобы изъ доходовъ отъ этой сѣножати ежегодно выдавался въ пользу богадѣльни одинъ злотъ польскій и возъ дровъ. Исполненіе этого обязательства жертвовательница возлагаетъ на сына своего Давида, намѣстника Брестскаго Симеоновскаго монастыря,— а послѣ его смерти—„на законниковъ этого монастыря".

Actum in civitate Brestensi Magni Duc. Lithuaniae die 3 mai mensis anno Dom. 1653.

Stanąwszy oczewisto na urzędzie burmistrzowskim y radzieckim Brzeskim uczciwa Eudochia Paszkowna, pierwszego małzenstwa Chomina, a wtórego Andrzejowa Lulczyna, młynarka brzeska, ten list swoy wieczysty zapis do xiąg mieysklch burmistrzowskich Brzeskich przyznała w te słowa pisany. Ja Ewdokia Paszkowna, pierwszego małzenstwa Chomina, a wtorego Andrzejowa Lulczyna, młynarka brzeska, czynie wiadomo y zeznawam tym moim listem wieczystym, iż co legowałam do szpitala Brzeskiego cerkwie Brzeskiey S. Mikołaja co rok dawać po złotemu y po wozu drew z sienozątki moiey, leżącey za Darkami, wedle Krowatyna, nazwaney szpitalney, tedy jakom ja sama zazywała tego gruntu za żywota mego y zawsze one w possesyi swoiey, jako dziedziczka, a dla zbawienia zas duszy moiey z tego gruntu zawsze po złotemu y po wozu drew według obietnicy moiey w rok dawałam, tak y syn moy po mnie oyciec Dawid, zakonnik y namiestnik monastera S. Semeona, także y sukcessorowie iego, zakonnicy tegoz monastera S. Semeona, wiecznie tą sienożątkę szpitalną trzymac y onę wiecznemi czasy zażywac mają, a do przerzeczonego szpitala swiętego Mikołaja w rok po złotemu y po wozu drew za upominaniem się tych szpitalnych dawać będą powinny. Naco dla lepszey wiary y pewnosci tego listu uprosiłam panow

Digitized by Google

sąsiadow moich, aby się z imie
o tego listu rękami swemi pod-
się w Brzesciu roku Panskiego
ca aprila 29 dnia. Ustnie pro-
ni Chominey do podpisu Jan
i, burmistrz Brzeski, ręką własną.
dpisu proszony Joannes Casimie-
i, notaryus juratus Brestensis
. Bartłomiey Buyko, rayca, ręką
tedy urząd burmistrzowski radziecki za oczewistym przyznaniem tego listu wyż wpisanego od pani Chominey wszystko to do xiąg mieyskich radzieckich wpisać kazalismy, z ktorych y ten wypis oycu Dawidu Andrzejewiczu, namiestnikowi monastera Brzeskiego S. Symeona y inszym tego monastera zakonnikom z pieczęcią naszą y z podpisem ręki pisarskiey wydac kazalismy. Joannes Casimierus Kaczynski, notaryus juratus.

(Копія).

19.

ября 13. Декретъ королевской комиссіи по спорному дѣлу между на- брестской мѣщанки Евдокіи Хоминой и настоятелемъ Брестскаго Си- меоновскаго монастыря Яковомъ Карасинскимъ.

никами Евдокіи Хоминой, по второму супружеству Люльчиной, съ одной стороны, и игу- ск го Симеоновскаго монастыря съ другой, произошелъ споръ при раздѣлѣ имущества. мъ, игуменъ Симеоновскаго монастыря Яковъ Карасинскій, на основаніи духовнаго омонаха Симеоновскаго монастыря Давида, сына Евдокіи Хоминой Люльчиной, тре- нія законной части изъ имущества Евдокіи Хоминой, части мельницы и уволоки земли, й къ этой мельницѣ, въ деревнѣ Малашевичахъ. Комиссія признала претензію Симео- астыря на участіе въ ровномъ раздѣлѣ имущества Евдокіи Хоминой между ея наслѣд- овательной, такъ какъ іеромонахъ Давидъ, по монашескимъ обѣтамъ отрекшійся отъ , не имѣлъ права дѣлать завѣщанія на имущество, которое ему не принадлежало. По ію обѣихъ сторонъ, комиссія присудила въ пользу Симеоновскаго монастыря участокъ земли въ Даркахъ со всѣми его принадлежностями.

ąc szescset szescdziesiąt pierszego,
ego miesiąca Septembra.
i z Rupniewa Uieyskim, biskupem
Czernihowskim, opatem Płockim,
Kotowiczem, pisarzem w. x. Lit.,
zienskim, horodniczym Wilenskim,
ni i. kr. mci pana naszego miło-
oekonomii Brzeskiey zesłanemi,
sprawa między uczsiwą Maryną
imową Chomiczową, synową nie-
tyiey Paszkowney Chominey, a
zenstwa Andrzeiowey Lulczyney,
zeskiey, imieniem swym y imie-
wey de nomine Połoniey, lat nie
iebosczykiem Artemem Chomiczem
zyniącą, a między Jaroszem imie-
imieniem braci swoich Suprona
Heleny Chominey, córki niebosczki
aszkowny, pierszego małzenstwa Chominey, a wtórego Andrzeiowey Lulczyney, spłodzonych, tudziesz między starszym zakonu S. Bazylego klasztoru Brzeskiego, przy cerkwiach Swiętego Semiona y Narodzenia Naswiętszey Panny będącego, oycem Jakubem Karasinskim czercem, vigore testamentu przez oyca Dawida Andrzeiewicza, tegoż klasztoru y zakonu prezbytera, syna pomienioney Chominey, sprawy ninieyszey popieraziących successorow, z tey że Chominey dwoyga małżenstwa spłodzonych, na terminie dzisieyszym, gdy uczciwa Marina Artemowa rowney częsci w gruntach y w młynach, ad praesens po splondrowaniu Moskiewskim spustoszałych, domawiając się produkowała zapisy sobie ad causam praesentem służące, jeden de data w Brzesciu dnia piętnastego miesiąca Julii, roku Panskiego tysiąc szescset czterdziestego pierszego na połowicę młyna od Jacka Lo-

Digitized by Google

mazca nabytego, o trzech kołach na rzece Bugu stoiącego, na wiecznosc przyznany; drugi zapis de data w Brzesciu anno tysiąc szescset pięđziesiąt trzeciego, miesiąca Maia dnia piętnastego, u xiąg zamkowych Brzeskich przyznany, ktorym tego dowodziła actorka teraznieysza, ze do zeszłego męza swego w gotowiznie y w inszych dobrach wniosła na pułtora tysiąca złotych, za ktore pieniądze niebosczyk mąż jey Artem Chomicz pułdomu z młynem o trzech kołach, na Zabużu w miescie Brzeskim będącym, u oyczyma swego Andrzeia Lulki y u matki swey Oudocyey Pawłowny Lulczyney kupiwszy, a drugą połowicę domu z miłosci pomienionych osob sobie darowane maiąc, to wszystko iey y napotym nabyte dobra dał y zapisał, prosząc aby przy tych zapisach zachowana była y po inszych młynach y gruntach częsc sobie rowną wydzieloną miała. A ex adverso Jarosz od siebie y braci swoich Suprona y Romana wespoł z oycem Karasinskim inferebant to, ze się tey Marynie Artemowey względem successyey cale dosyc stało, jako w zapisach od aktorki produkowanych pokazuie się. Ale ociec Karasinski vigore testamentu przez Andrzeia Daniłowicza Lulkę, mieszczanina Brzeskiego, pod datą w Brzesciu dnia dwudziestego osmego January anno tysiąc szescset czterdziestego dziewiątego uczynionego, a per oblatum do xiąg zamkowych Brzeskich przez Oudocyie Paszkowne Lulczynę pod datą dnia dwudziestego osmego, miesiąca Januarii anno tysiąc szescset czterdziestego dziewiątego podanego, exdiwisiey y częsci we młynie Pelchowskim y we włoce, we wsi Małuszewiczach, do tego młyna należącey, tudziesz przysądzenia gruntu w Darkach; Jarosz zas imieniem swoim y braci swoich rownego we wszystkich dobrach działu domawiał się. My kommissarze i. kr. mci controwersy obu stron wysłuchawszy y one dobrze zrozumiawszy, poniewasz zapis y testament, przez Marynę Grodecką Artemową Chomiczową przed nami produkowane, nieodłączaią oney y córki jey, z niebosczykiem Artemem Chomiczem spłodzoney, od rowney successyey, zatym zachowawszy pomienioną Artemową przy zapisach y darowiznie jey służących, a do słusznosci y prawa pospolitego stosuiąc się y równuiąc się, rowny dział między Maryną Artemową y corką jey Polonią, lat niedorosłey, a między synami z Heleny Bukrzewiczowey, corki niebosczki Chominey, spłodzonemi, nakazuiemy tak, aby młynem wielkim Pełchowskim y włoką w Małaszewiczach, tudziesz z sianozęcią y młynem łodzieynym y drągiem na sluzie wpuł się Artemowa y potomkowie, z Heleny Bukrzeiewiczowey spłodzone, podzieliwszy się, intrate rowno z nich na się wybierali, y wiecznemi czasy z potomkami swemi onych zażywali, a co się tknie testamentu od oyca Karasinskiego czercna produkowanego, od oyca Dawida Andrzeiewicza uczynionego, poniewasz testamentem nie może nicht zapisow officiose przyznanych znosic, ani tym dysponować, czego się przed tym zrzekł, zatym interwenientią oyca Karasinskiego y produkowany od niego testament, przez oyca Dawida Andrzeiewicza, contra vocationem ex regula sancti Bazylii, ex quo inter ordines mendicantium liczy się ten zakon, w ktorym professus et preszbyter, wyrzekszy się swiata, wyrzeka się wszystkiego na swiecie będącego, stał się, ani pieczętarzow swieckich, ani przyznania urzędowego na tym testamencie niemasz, zaczym poczytawszy za nieważny testament niebosczyka oyca Dawida Andrzeiewicza y nieuznawszy ani successyey, ani rownego działu między consuccessorami z oboyga małżeństwa po nieboscze Chominey pozostałemi zakonnikom reguły swiętey S. Bazylego, grunt im tylko w Darkach z chrostami, zarosłami, sianozęciami, z ogrodami, zatokami y innemi wszelkimi do tego gruntu należącymi przynaleznosciami, tak jako przeszli possessorowie onego zażywali, za dobrowolnym ustąpieniem y pozwoleniem oboygu stron, wiecznemi czasy przysądzamy. W czym nasprzeciwnego y ten dekret nasz w naymnieyszey części naruszaiącego vadium tysiąca kop Litewskich per medium fisco y stronie ukrzywdzoney applicandum zakładamy. Na co dla lepszey wiary rękami się naszemi przy pie-

Digitized by Google

własnych podpisalismy. Dan w Rudzie ut supra. Thomasz Uieyski, biskup commisarz. Andrzey Kotowicz, pisarz .., kommissarz i. kr. mci. Roku 1679 a 27 te prawo przed nami jeneralnemi i. kr. mci commissarzami było representowane. Piotr Zur. Rybski. Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, kommissarz iego kr. mci.

(Копія).

20.

Мая 24. Фундушевая запись брестскаго мѣщанина Лукаша Хавраевича ісіи Хавраевны Глаголички на сѣножать Брестскому Симеоновскому монастырю.

сѣножати этой была заложена отцу Лукаша и Анастасіи Хавраевичей въ 500 злотыхъ ована имъ брестскимъ церквамъ Рождества Пресв. Богородицы и Св. Симеона. Лукашъ ія Хавраевичи присоединяютъ къ этой сѣножати другую ея половину, записанную тѣмъ мъ двоюроднымъ ихъ братомъ Иваномъ Хавраемъ, отказываясь отъ всякихъ своихъ правъ ножать въ пользу упомянутыхъ церквей, съ тѣмъ условіемъ, что еслибы кто имѣющій на южелалъ выкупить первую половину сѣножати, монастырь не долженъ препятствовать ьги же выкупныя, 500 злотыхъ, должны быть употреблены на нужды церкви съ вѣдома Брестскаго православнаго братства. Запись дается монастырю подъ условіемъ пребыванія его въ православіи и въ „послушенствѣ православнаго митрополита Кіевскаго".

ı in civitate Brestensi Magni Ducaie 24 mensis Mai anno dni 1664.

zędzie burmistrzowskim y radziecniescie i. krol. mci Brzeskim przed rzeiem Konstanowiczem, Janem Hlen burmistrzami, Romanom Matfiie-Grygierem Działkowiczem, Ostapem iczem raycami, na zwykłym mieyscu stanąwszy personaliter sławetny p. aholewicz y p. Łukasz Chawraiewicz pp. małżonkami swemi ten zapis nieyskich burmistrowskich Brzeskich te słowa pisany.

ıkasz Chawraiewicz y ja Anastazya wna Fedorowa Hłaholiczka, z przy- p. małżonka mego, potomkowie po- Matwieia Chawraia, mieszczanina o, czyniemy iawno y dobrowolnie ıy tym listem naszym dobrowolnym iż co pomieniony pan oyciec nasz hawray, zchodząc z tego swiata, dla duszy swoiey, legował na cerkwie wne Brzeskie, to iest Narodzenia y Panny Bogarodzicy y S. Semiona, połowicę sianożęci Warywodynskiey, leżącey za monasterem Rożestweńskim, na tamtey stronie Bużyszcza, pod gaiem samym Pełczyckiego wedle Darek, iako też y druga połowica teyże sianożęci legowane są na te cerkwie pomienione od nieboszczyka pana Iwana Chawraia, stryia naszego, tedy my tezaz tey swiątobliwey y pobożney woli oyca swego niechcąc niwczem naruszać, wiecznemi czasy tey połowy sianożęci ustępuiemy y zrzekamy się, także ani my sami, ani potomstwo nasze po nas nigdy się do tego odzywać, ani żadney pretensyi miec nie będziemy, ale wielebni oycowie zakonnicy, przy tych cerkwiach mieszkaiący, iako iuż po śmierci nieboszczyka rodzica naszego zaraz tey sianożęci zażywać poczeli, tak y teraz niechay zdrowi zażywaią y w niey korzystaią, także y sukcessorowie po nich, którzy w prawosławii statecznie y w posłuszeństwie zawsze metropolity prawosławnego Kiiowskiego znaydowali się, tą sianozęc trzymać y pożytki z niey zbierać będą, a że ta sianożęc od nieboszczyka pana Iwana Bułyky zastawnym się sposobem nieboszczyku panu oycu naszemu y panu Iwanowi Chawrajowi, stryjowi naszemu, w 500 złot. dostało, ktorey

Digitized by Google

summy ieszcze do tych czas ani nam, ani panu oycu naszemu nie oddawano, tedy ieżeliby należna osoba do tego chciała tę cianożęc u oycow kupić y spełna wszystkie 500 złotych odłożyc, maią one pieniądze niegdzie indziey, tylko na te cerkwie Narodzenia Panny Preczystey Bogarodzicy y S. Semiona Stołpnika, z wiadomością bractwa cerkiewnego Brzeskiego prawosławnego, bydz obrócone y zupełna na potrzeby domu Bożego oddane, których się my y potomstwo nasze odżywać y per successionem ich dochodzić nigdy niebędziemy, owszem ieśliby kto inszy miał o tę sianożęc, albo też o same pieniądze iakie turbacye, krzywdy y przeszkody czynic, tedy my powinni będziem u każdego prawa y sądu stawać, bronić, zastępować y oswabadzać tyle ile tego potrzeba ukaże, czyniąc to wszystko dla pomnożenia Chwały Bożey y dla zbawienia duszy swoiey, także y dla zmarłego nieboszczyka rodzica naszego; prawa też za tę sianożęc, tak od nieboszczyka pana Iwana Bułyhy, iako y od pana oyca naszego y pana stryia poczynione, które teraz podczas inkursyi różnych nieprzyiacioł pogineło, ieśliby napotym się gdzie znalezli, bona fide oddać to wszystko y wrócić przerzeczonym obiecuiemy, y na toś my dali ten nasz list dobrowolny zapis z podpisem rąk przyiacielskich y z przycisnieniem pieczęci ich. Działo się w Brzesciu roku Pańskiego 1664 miesiąca Maja 24 dnia. U tego listu zapisu dobrowolnego podpis rąk temi słowy: Ustnie proszony o podpis ręki do tego zapisu od pana Łukasza Chawraiewicza Andrzey Kystanowicz burmistrz, iako pisać nieumieiącego. Федоръ Глаголевичъ, райца берестскій рукою моею именемъ яко дающій тыхъ добръ у себѣ записъ подписуюся рукою власною. Ustnie proszony do tego zapisu z obu stron o podpis ręki Roman Matfieiewicz, rayca miasta i. kr. mci Brześcia. Ktory to list zapis dobrowolny iest do xiąg mieyskich burmistrzowskich Brzeskich wpisany y extraktem stronie potrzebuiącey wydany. Felician Casimirus Rapowicz, juratus advocatus civitatis Brest.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1661—1676 г. № 7548, стр. 309.

21.

1665 г. Мая 20. Дарственная запись Анны Колычовны Снедницкой Брестскому Симеоновскому монастырю на землю, прозываемую „Лапчинскую“.

Земля эта была заложена Снедницкимъ на три года въ 50 злотыхъ. Анна Снедницкая жертвуетъ эту землю монастырю на поминовеніе души своего мужа съ условіемъ, что если залогодатель пожелаетъ выкупить эту землю, монастырь получаетъ въ свою собственность возвращенную за эту землю сумму 50 злотыхъ.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Lit. die vigesima mensis mai anno dni 1665.

Na urzędzie burmistrzowskim y radzieckim w miescie i. kr. mosci Brzeskim przed nami Grygierem Deialkoniczem y Janem Hlebanowskim burmistrzami, Matyaszem Franciszkiem Dzierzkowskim, Romanem Matieiewiczem, Fedorem Hławlewiczem, Michałem Markiewiczem, Ostapem Marcinowiczem raycami, na zwykłym mieyscu sądowym w ratnszu, stanąwszy i. m. pani Anna Kołyczowna Janowa Snednicka, podsędkowa ziemska brzeska, iawnie y dobrowolnie przyznała y te przyznanie swoie w te słowa zapisać dała, iż co w roku 1650, miesiąca Septembra dnia 10, utściwy Alexander Zywien, mieszczanin brzeski, z żoną swą Maryną Tymofieiowną, z synem swoim Mikołaiem Zywniewiczem, ogrod swóy własny oyczysty wolny, nikomu niezawiedziony, przezywaiący się Łapczyński, za Muchawcem leżący, na Osinkach, z iedney strony y drugiey grunt wielebnych oycow zakonnikow monasteru S. Semiona, tyłem do ogrodu Dielhoniczowego, nazwanego Chmielowszczyzna, a głową

Digitized by Google

i Gierszonowskiey, nieboszczykowi mał-
i memu, i. mci panu podsędkowi ziem-
Brzeskiemu, y mnie zeznawaiącey pra-
stawnym od trzech lat do trzech lat
udziesiąt złotych polskich do oddania
eniądzy zastawił y prawnie zawiodł.
, teraz po śmierci nieboszczyka mał-
nego, chcąc za duszę iego dobrze uczy-
:iełam y rękoma memi odliczyłam u
ych zakonnikow pomienionego mona-
3rzeskiego S. Semiona, a mianowicie
Jakowa Karasińskiego, złotych 50 pol-
te pieniądze wszystkie ubogim za duszę
:zyka małżonka mego oddałam, a prze-
r ogrod Łapczyński tym oycom zakon-
Semionowskim takim prawem zastaw-
ıkim y samiśmy trzymali w pewney
złotych 50 polskich od trzech lat do
lat, aż do oddania tych 50 złotych
, puszczam. Także y prawa swoie mnie
rzeczonego Zywnia służące ze wszyst-
warunkami y condycyami na pomie-
oycow zakonnikow Semionowskich
y do rąk ich oddaię, które im tak
służyć maią, iako mnie samey służyli,
a ieżeliby przeszkoda iaka w dzierzeniu tego ogrodu bydź miała, tedy wolno im będzie z dobr moich własnych lub u mnie samey, lub też u sukcessorow moich tyh 50 złotych polskich odszukiwać. Po którym takowym przyznaniu ustnym y oczewistym, będąc z urzędu na intromissyą przydani pp. rayce, sławetny pan Matyasz Franciszek Dzierzkowski y pan Fedor Hlaholewicz do podania tego ogrodu, którzy powróciwszy się zeznali, iż ogrod przezywaiący Łapczyński, takim że prawem zastawym, iakim y imć pani Janowa Snednicka, podsędkowa ziemska Brzeska, trzymała, wielebnym oycom zakonnikom S. Semiona we złotych 50 do oddania pieniędzy w possesyą podali, którey intromissyey przez trzykrotne sługi urzędowego wołanie nikt niebronił, z prawem żadnym żaden nieodezwał się, które takowe ustne przyznanie iest do xiąg mieyskich burmistrzowskich Brzeskich wpisane y extraktem wydane. Felician Casimirus Rapowicz, notarius juratus advocatus civitatis Brestensis.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1661—1676 г. № 7548, стр. 413.

22.

Февраля 1. Дарственная запись брестскаго мѣщанина Лукаша Минкаревича на два огорода въ пользу Брестскаго Симеоновскаго монастыря.

m in civitate Brestensi Magni Ducatus
primo mensis Februaryi an. dni 1667.
ırzędzie burmistrzowskim rądzieckim
ie i. kr. mci Brzesciu przed nami
n Markiewiczem y Hawryłem Roma-
n burmistrzami, Romanem Matfieie-
Matyszem Franciszkiem Dzienkow-
dorem Hlaholewiczem, Janem Aleba-
, Grygerem Działkowiczem, Ostapem
wiczem raycami, na zwykłym mieyscu
ı stanąwszy w ratuszu personaliter
Fedor Uszywka, mieszczanin brzeski,
:rzystafowicz mularz, Matfiey Szyma-
poddani ichmościow oycow jezuitow
Brzeskich Zramienskich (?) zeznali to pod sumnieniem, iż zchodząc z tego swiata niebozczyk Łukasz Mincarewicz, mieszczanin brzeski, leżąc u domu tegoż Jakuba Krzysztofowicza, a maiąc ogrodow dwa swoie własne kupne, niwczym nikomu niewinne ani zawiedzione, długami żadnemi nieobciączone, do prawa magdeburskiego przynależące, za Muchawcem na Osinkach, w pewnych miedzach y granicach zdawna leżące, ieden ogrod ob miedzę iedną stroną ogrodu Bulczynskiego, a z drugiey strony ogrodu Bielkiewiczowskiego, tyłem do sadu Jurasiowego y do drozki na Osinki idącey, a głową ku goscincowi Wołynskiemu; drugi

Digitized by Google

›, na Osinkach leżący, z iedney czki na Osinki idącey, a z drugiey .u Czernianiczynskiego, tyłem do ı. p. Srzednickiego, a głową do łynskiego. Tedy te ogrody niekasz Mincarewicz legował wieczdzownemi czasy oycom zakonniciu za Muchawcem, przy cerkwi S. łpnika y Narodzenia Nayswiętszey zkaiącym, a leguiąc, wszystkich ıych, powinowatych oddalił y sam ekł się, daiąc moc oycom zakonenionym temi ogrodami, iako swą ›onowac, dac, przedać, darować, mienic, iako w naylepszy pozytek ;, ktorym swiadkom według legacyi ożczykowskiey dawszy wiarę, na podanie tych ogrodow przydalismy sławetnych panow: radzca pana Grygora Działkowicza y pana Jana Hlebanowskiego, ktorzy powrociwszy się zeznali y według legacyi niebożczyka Łukasza Mincarewicza oycom zakonnikom wyż pomienionym w possesyą wieczystą podali ogrody mianowane, ktorey intromissyi przez trzykrótne sługi urzędowego, własnie przybytnosci swiadkow, żaden nie bronił, ani z prawem, ani z pierwszym, iako posledniey-szym nie odezwał się. Ktora to legacya iest do xiąg mieyskich burmistrzowskich Brzeskich wieczystych wpisana y extraktem wydana. Felicianus Casimirus Rapowicz notarius juratus utriusque offitii civitatis Brestensis.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1661—1676 г., № 7548, стр. 575.

23.

рта 22. Передаточная запись, данная брестскимъ мѣщаниномъ Яковомъ скимъ Брестскому Симеоновскому монастырю на огородъ на Осинкахъ.

ъ, принадлежавшій мѣщанину Ивану Бѣлькевичу, по приговору ландвойтовскаго суда въ пользу Ивана Мушинскаго въ уплату за долгъ въ 47 злотыхъ польскихъ. Наслѣдникъ нскаго Яковъ Мушинскій передалъ свои права на этотъ огородъ Брестскому Симеоновырю. На эту запись далъ свое согласіе Димитрій Бѣлькевичъ съ предоставленіемъ себѣ и своей племянницѣ права выкупа этого огорода.

b Muszynski, potomek y sukcessor ı pana Jana Muszynskiego, czynię n zapisem moim wlewkowym, iż oytowski Brzeski nieboszczykowi emu panu Janowi Muszynskiemu szczyka pana Iwana Bielkiewicza, Brzeskiego, na Osinkach leżący, rony od goscinca Polesskiego, a ıd ogroda nieboszczyka Łukasza a, czołem do uliczki na Osinki yłem do Obołonia y goscinca Wo- v długu pewnym, to iest u złot. siedmiu polskich dekretem swoim pieniędzy przyrzeczonych podał y tedy ja po smierci teraz nieboica mego sukcessorem dobr iego cale sam jeden zostawszy, z woli własney potrzebie moiey pozyczyłem y rękami memi odliczyłem u wielebnych oycow zakonnikow za Muchawcem, przy cerkwi S. Semiona mieszkaiących, złot. czterdziescie y siedm polskich, a onym zakonnikom ten ogrod Bielkowiczowski tym że prawem, jakim y oyciec moy trzymał w złot. czterdziestu y siedmiu polskich puszczam y dekret lantwoytowski y wszystko prawo swoie na nich wlewam, ktore im tak własnie słuzyc ma, iako y rodzicowi memu y mnie samemu służyło, zaczym jeśliby im kto przeszkadzać y trudność jaką czynic chciał, mam y powinienem będę u kazdego prawa y sądu stanowszy, przerzeczonych zakonnikow swoim kosztem bronic y zastępować

Digitized by Google

ładem takowey summy y nadgrodze- szelakich szkod. Na co dla lepszey i y ten list moy zapis wlewkowy em przyiacielskim od siebie dałem im. się w Brzesciu roku 1669 miesiąca lnia dwudziestego wtorego. Ustnie pro- ɔ podpisu od pana Jana Sienkiewicza na Jakuba Krzystofowicza, przyiacioł kuba Muszynskiego, iako pisma nie- ych, Jan Jackiewicz, ręką własną, Na ten zapis zezwalamy, według ktorego wyż pomienieni oycowie zakonnicy maią z tego gruntu zażywac, az do okupienia albo mnie samego, albo siestrzenicy moiey. Dmitr Bielkiewicz, ręką własną.

Anno Dni 1676 apryla 22 ten list wlewkowy do xiąg woytowskich Brzeskich od p. Jakuba Muszynskiego mieszczanina Brzeskiego Andrzey Konstant . . . landwoyt.

(Копія).

24.

Апрѣля 1. Аттестація сборщика податей Александра Бобра, данная Брестму Симеоновскому монастырю объ освобожденіи его отъ подымной подати.

дръ Бобръ, посланный въ качествѣ „поборцы" подстаростой Брестскимъ Юріемъ Умястовскимъ вызованія Брестскаго Симеоновскаго монастыря, по пріѣздѣ на мѣсто не нашелъ ни одного инадлежащаго монастырю, въ удостовѣреніе чего и выдалъ монастырю аттестацію, въ силу оторой монастырь освобождается отъ уплаты „подымной подати" на вѣчныя времена.

исъ съ книгъ кгродскихъ староства йского.

ъ отъ нароженя Сына Божого тысеча гъ семдесятъ первого м-ца августа дня. На врадѣ кгродскомъ Бере- мъ передо мною Еримъ Станисла- 'мястовскимъ, стольникомъ Венден- подстаростимъ Берестейскимъ, поста- исе очевисто велебный отецъ Яковъ іскій, игуменъ монастыря св. Симена йского, атестацыю его милости пана здра Бобра, суколектора воеводства йского, на речь мененую и служа- іую ку активованю до книгъ кгрод- Берестейскихъ подалъ въ тые слова о: Czynie wiadomo tą moią attestatią, odaną dellatą imci pana Jerzego Sta- Umiastowskiego, podstarosciego y po- voiewodstwa Brzeskiego, w roku tysiąc szescdziesiąt siodmym, gdym przyia- chał do oycow bazilianow cerkwie Siemiona Swiętego, zadnego dymu nie maią skąndby mieli płacic, których uwolniwszy wiecznemi czasy, iako będąc deputowany dla verifikatii, daię ten moy quit z podpisem ręki mey własney. Pisan w Brzesciu trzeciego aprila anno tysiąc szescset siedmdziesiąt pierszego. У тое аттестацыи подписъ руки тыми словы: Jako succolector podpisuię się Alexandr Bobr. Котораяжъ то аттестація черезъ особу верху мененую ку активованю подана есть, до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписана, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью врадовой и подписомъ руки писарское чернцомъ св. Семена монастыря Берестейского есть выданъ. Писанъ въ Берестю. Jerzy Stanisław Umiastowski.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ тисненной печатью.

25.

**Іюля 7. Договоръ, заключенный королевскимъ секретаремъ и вицеадмини-
юмъ экономіи Брестской съ Брестскимъ Симеоновскимъ монастыремъ отно-
ю уплаты въ королевскую казну налога съ принадлежащей монастырю
мельницы на р. Бугѣ въ Даркахъ.**

тривая послѣдній инвентарь экономіи Брестской, Слизень, вицеадминистраторъ экономіи
й, остановился, между прочимъ, на слѣдующей замѣткѣ, сдѣланной въ инвентарѣ корол.
ами въ отдѣлѣ: мельницы, сожженныя непріятелемъ", противъ пункта—пятая мельница:
е въ Даркахъ на Бугѣ запустѣлое, должно приносить доходъ королевской казнѣ. Налогъ
пятую мельницу" опредѣленъ въ 10 копъ литовскихъ. Такъ какъ эта мельница была сожжена
лемъ и потому не приносила дохода королевской казнѣ, то Слизень заключилъ съ Симеонов-
онастыремъ договоръ, по которому монастырь обязывался ежегодно уплачивать въ теченіи
тъ въ пользу корол. казны по десять злотыхъ, а по истеченіи трехъ лѣтъ обязанъ построить
мельницу и уплачивать налогъ по десяти копъ литовскихъ ежегодно.

andr Kazimierz Slizien, stolnik Oszmian-
etarz iego krolewskiey mosci, vicead-
tor oekonomiey Brzeskiey, dzierzawca
polskiego, oznaymuię komu o tym
nalezy: chcąc w iak naylepszą intratą
lewskiey mosci oekonomiey Brzeskiey
, a przezierając się w inwentarzu od
ichmci pp. commissarzow uczynio-
łym pod tytulem: młyny przez nieprzy-
palone, przy punkcie młyna piątego
o verbo ad verbum: iz «łodziak w
na Bugu spustoszały powinien fructi-
rolowi imci». Tedy lubo powinnosc ta
po dziesięciu kop z tego młyna pla-
cz że teraz per hostilitatem spustoszony nie może adaequare naznaczoney quocie, takowy z oycami bazylianami S. Semiona za Muchawcem czynię, iako trzymaiącemi ten plac y grunt, contrakt, aby quotansis, poki się nie ufunduie młyn, do skarbu ikmci oekonomiey o swiętym Michale oddawali złotych dziesięc do lat trzech, a po wysciu terminu tego na każdy rok na ten że termin po kop dziesięciu litewskich wnosic będą powinni. Na co daie ten moy list z podpisem ręki moiey. Dat. w Brzesciu 7 Julii 1674. Alexandr Slizien, stolnik Oszmianski, sek. i. kr. mci.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ тисненною печатью.

26.

**Іюля 30. Продажная запись брестской мѣщанки Остафіи Дмитровой Бѣльке-
і Брестскому Симеоновскому монастырю на огородъ въ Брестѣ, на Осинкахъ.**

Бѣлькевичова, находясь въ безвыходномъ положеніи по смерти своего мужа, продала свой
огородъ Симеоновскому монастырю за 60 злотыхъ польскихъ.

m in civitate Brestensi Magni Ducatus
primo mensis Augusti anno dni 1674.
rzędzie burmistrzowskim radzieckim
ie i. kr. mci Brzeskim przed nami
n Markiewiczem y Ostapem Borowi-
rmistrzami, Matyaszem Franciszkiem
wskim, Romanom Matfiiewiczem, Ję-
Konstanowiczem, Janem Hlebanow-
stapem Marcinowiczem, Własem Ty-
m, Leontym Chilkiewiczem, Wasyłem Chawraiewiczem, Paułem Panasewiczem, Jędrzeiem Krynko, raycami na zwykłym mieyscu sądowym w ratuszu stanąwszy oczewisto Ostafia Iwanowna Dmitrowa Bielkiewiczowa list zapis w sprawie niżey mianowaney przyznała y do xiąg mieyskich burmistrzowskich Brzeskich podała w te słowa pisany. Ja Ostafia Iwanowna Dmitrowa Bielkiewiczowa imieniem swoim y dziatek swoich z Dmitrem spłodzonych ieszcze niedorosłych, czynię jawno y dob-

Digitized by Google

zeznawam tym listem zapisem moim
ey przedazy kazdemu, komuby o tym
należalo, yz zostawszy wdową po
niebozczyka małzonka mego p. Dmitra
icza z dziatkami małemi a nie maiąc
poratowania w tym sieroctwie swoim,
za tych czasow niespokoynych y trud-
rzedałem na wiecznosc ogrod o dzie-
agonach mnie y dziatkom moim nale-
tory na Osinkach leży ob miedzę
y strony ogrodu Czerniaruczyinego,
ey strony ogrodu Lapczynskiego, czo-
goscinca Wołynskiego, a tyłem do
hmielewskiego, w. oycom zakonnikom
. Bazylego w. Brzesciu za Muchaw-
y cerkwie S. Semiona mieszkaiących,
ą summę złotych 60 polskich, iakoż
ię wszystką zupełnie do siebie ode-
, pomienionych oycow zakonnikow
kwituię z onych, a im ogrod w wieczną
puszczam y urzędnie podaię, ktorego
a sama, ani dziatki moie, ani żaden
ych albo przyiacioł tak moich, iako
wiczowskich upominac się y dochodzic
y wiecznemi czasy, owszem iuz ewin-
r bronic u kazdego prawa y sądu,
o to ich miał turbować, powinna będę
tkami memi pod zakładem drugich
iesiąt złotych polskich, pod nadgrodze-
od wszelakich. Waruię też tu y to
m oycom zakonnikom przerzeczonym
m zapisem zapisuię się, iz gruntu albo
nazwanego Chmielowskiego, tamze na Osinkach lezącego, ktorego im ieszcze nieboszczyk pan Iwan Bielkiewicz, burmistrz Brzeski, szuiekier moy (?), za duszę matki y zony swey legacyinym prawem puscił, tego ogrodu, ani ia sama, ani dziatki moie upominac się y dochodzic nie mamy, ani będziemy mogli, do wykupna iednak inszego iuż ogrodu, ktorego oni przerzeczeni zakonnicy wlewkowym prawem od pana Muszyńskiego trzymaią, wolne sobie y dziatkom moim prawo zachowuię. Na co wszystko dla lepszey wiary y pewnosci oycom zakonnikom pomienionym pismo moie z podpisem rąk przyiacielskich dawszy one y przyznac przed urzędem należnym, kiedy się tego oycowie upominac y potrzebowac będą, powinna iestem pod zakładem takowey summy złot. 60 polskich. Działo się w Brzesciu roku Panskiego 1674, miesiąca Julii dnia 30. U tego zapisu podpis rąk panów przyiacioł temi słowy: Ustnie proszony od p. Ostafii Jwanowey Dmitrowey Bielkiewiczowey o podpis ręki do tego listu zapisu wieczystego Matyasz Franciszek Dzierzkowski, rayca i. k. mci Brzescia Lit. Ustnie proszony od p. Ostafii Iwanowey Dmitrowey Bielkiewiczowey o podpis ręki do tego listu zapisu wieczystego Jan Chlebanowski, rayca i. k. mci Lit. Ktory list zapis wieczysty iest do xiąg mieskich burmistrzowskich Brzeskich wpisany y extraktem stronie potrzebuiącey wydany.

Копія, провѣрена съ Актовой книгой за 1661—1676 г., стр. 1331.

27.

Октября 3. Протестація игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря на королевскихъ сборщиковъ податей.

я податей подъ предлогомъ какихъ-то числящихся на монастырѣ Брестскомъ недоимокъ
ъ (подымныхъ), заграбили монастырскую лошадь, стоющую сто злотыхъ польскихъ, между
къ тѣми же „поборцами“ выдана монастырю удостовѣреніе въ томъ, что монастырь не
имѣетъ ни одного дыма.

исъ съ книгъ кгродскихъ староства
йскаго.
отъ нароженя Сына Божого тисеча
ъ семдесятъ пятого, м-ца Октября 3 д.

На уряде кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Ерымъ Станиславомъ Умястовскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, оровiadanie czynił y protestował się wielebny

Digitized by Google

violenter wzieli y pograbili, a gdy się tego upominał, protestuiąc, u nich przez roznych osob obywatelow woiewodztwa Brzeskiego, aby konia tego wrocili, tedy oni pobrawszy corruptie, niechcieli go wrocic y nie wrocili, ale go inszemu komu w długu swym w połtarasta złotych oddali y zawiedli. Ktora to iego requisitia y upominanie się znowu protestanta złotych pięddziesiąt kosztowała. Oco wszystko tak o konia, iako y o szkody chcąc injuriatus ociec Karasinski z przerzeczonemi obzałowanemi prawem czynic, podał ten swoy proces do xiąg ninieyszych ku zapisaniu, што есть зиписано, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью врадовою и съ подписомъ руки писарское въ семъ року тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятомъ велебному отцу Іакубу Карасиньскому игумену берестейскому есть выданъ. Писанъ у Берестю.

Подлинный на листѣ бумаги съ оттиснутою на сюргучѣ печатью.

28.

**ги, данный Брестскому Симеоновскому мо-
правленія богослуженія по православному
бряду.**

nie powinni będą im zadney odmiany w religiey ich czynic, ale maią zawsze y wiecznie in pacifica possessione przy pomienioney cerkwi S. Siemiona mieszkac et liberum exercitium religionis suae miec. Na co się ręką moią podpisuię y pieczęc przycisnąc kazałem. Dat w Brzesciu dnia 30 Junii an. 1677. Mikołay Sapieha.

Подлинный на листѣ бумаги съ именною печатью, оттиснутою на сюргучѣ.

Digitized by Google

29.

1678 г. Іюня 6. Реляція вознаго объ освидѣтельствованіи имъ брестскихъ мѣщанъ, избитыхъ брестскими августіанами во время шествія погребальной процессіи, сопровождавшей тѣло умершаго брестскаго православнаго мѣщанина.

Ja Stanisław Jacewicz, ienerał iego krol. mci woiewodztwa Brzeskiego, nizey na podpisie mianowany, zeznawam tym moim relacyinym kwitem, iz w roku teraznieyszym 1678, miesiąca Junia szostego dnia, maiąc przy sobie stroną szlachtę pp. Jana Niemieyskiego y Krzysztofa Tołuckiego, za urzyciem pp. mieszczan brzeskich religiey greckiey, byłem wprzody w domu p. Łukasza Chaurowicza, mieszczanina brzeskiego, y widziałem spuchły mu nos od uderzenia y chustkę we krwie wszystkę, ktory mianował, ze iz x. przeor augustianski na pogrzebie wczorayszego dnia dał w nos pięścią y tę krew wypuscił. Potym byłem w domu Ochrima Łandycza, mieszczanina brzeskiego, y widziałem na karku iego raz sini y wspuchły, ktory powiadał, ze go to . . . . . wczorayszego dnią na pogrzebie od imc x. przeora augustyanskiego. Znowu byłem w domu Iwana Sternina, mieszczanina brzeskiego, ktorego zostałem na łozku leżącego chorego y zbitego kiiem po pleczach y po ręku, y powiadał, ze to xiędz Broharewicz zakrystyan augustyanski wczorayszego dnia na pogrzebie pobił kijem; znowu potym byłem we młynie wielkim przy sluzie y zostałem tam młynarczyka na imie Demka Hrebinka na poscieli leżącego chorego y widziałem na nim plecy y ręce zbite, spuchłe y krwią naciekłe, ktory powiadał, ze razy te ma od xiędza Broharewicza, zakrystyana augustyanskiego, ktory bijąc go na pogrzebie kij połamał. Na ostatek byłem w domu Kiriła Charcza . . . mieszczanina brzeskiego, widziałem czeladnika iego, na imie Waska Szeszka, twarz zbitą y spuchłą, ktory mianował, ze go to xięza augustyanie wczorayszego dnia na pogrzebie pięścią pobili. A tak ja generał com widział y słyszał, daię ten moj kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Stanisław Jacewicz, ienerał i. k. m. woywodztwa Brzeskiego.

Roku 1678, miesiąca Junii 14 dnia, ienerał Jacewicz ten kwit na urzędzie przyznał. Alexander Michał . . . komornik y namiestnik woiewodztwa Brzeskiego.

Подлинный на листѣ бумаги.

30.

1678 г. Іюня 18. Протестація игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря и православныхъ брестскихъ мѣщанъ на пріора Брестскаго августіанскаго монастыря о разбойничьемъ нападеніи его на погребальную процессію, сопровождавшую тѣло умершаго православнаго мѣщанина въ церковь св. Симеона.

Въ праздникъ св. Троицы, по римскому календарю, въ то время какъ погребальная процессія, съ духовенствомъ во главѣ, въ сопровожденіи именитыхъ мѣщанъ брестскихъ, съ пѣніемъ погребальныхъ пѣсней, направлялась обычною дорогою, чрезъ рынокъ, въ церковь св. Симеона, пріоръ августіанскаго монастыря съ своими монашествующими и монастырскою прислугою, вооруженные палками, напали на процессію, многихъ побили и изранили до крови; всѣ сопровождавшіе покойника, брестскаго мѣщанина, разбѣжались, несшіе на носилкахъ покойника также убѣжали, оставивши мертвеца на носилкахъ среди рынка. Сынъ покойнаго, оставшійся при мертвомъ тѣлѣ своего отца, вынужденъ былъ нанять телѣгу и свезти покойника на кладбище и похоронить его тамъ безъ всякихъ погребальныхъ обрядовъ.

Выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейскаго.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестсотъ осмого, м-ца іюня осмнадцатого дня.

Digitized by Google

На урадѣ кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Зигмунтомъ Казиміромъ Яновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, oblicznie przyszedszy wielebny w Bogu ociec Jakub Karasinski, yhumen Brzeski monastyra S. Symeona, y sławetni panowie Roman Matfieiewicz, Bazyii Chawraiewicz, Gabryel Romanowicz, Ostap Borowik, Lewko Chilkiewicz, Ostap Maranowicz, Włas Tyszewicz raycy, takze Matfiey Bukrzewicz, Konstanty Iwanowicz ławnicy y mieszczanie miasta i. krol. mci Brzescia, y Wasko Demkowicz, syn Demka Jackiewicza umarłego, swoim y wszystkich mieszczan brzeskich religii greckiey posłuszenstwa cerkwie wschodniey zostaiących, z wielkim y nieutulonym zalem przeciwko imci xiędzu Dominikowi Ihnatowiczowi zakonu S. Augustyna conwentu Brzeskiego przeorowi, imci xiędzu kaznodziei, xiędzu Broharowi zakrzystianu, y inszym tegoz conventu zakonnikom, onemu o imionach lepiey wiadomemu, protestowali się o to, iz pomieniony imc xiądz przeor brzeski, zapomniawszy boiazni Bozey y mniey sobie powazaiąc prawo pospolite, constitutiones regni et pacta conventa, ktoremi tot libertates wolne narodowi Rossyiskiemu, począwszy ab incorporatione tych samych dwoch narodow Polskiego y Rossyiskiego, są nadane y obwarowane, iakoz y na blizko przed tym seymie novella constitutione omnium ordinum consensu, pokoy wszelaki ludziom orthodoxae fidei zachowano y postanowione, ale na to wszystko obzałowany imc xiądz przeor brzeski nic nie respectuiąc, owszem, in contrarium idąc, czasu niedawnego, to iest die quinta mensis Junii anno praesenti, w swięto Troycy Przenayswiętszy juxta calendarium romanum, tertia hora post meridium, gdy pomienieni pp. raycy y mieszczanie, będąc assecurati pace publica et domestica, a naybardziey tutella et patrocinio nayjasn. krola pana naszego miłosciwęgo, teraz sczęsliwie nam panuiącego, ciało ubogiego a poboznego człowieka Demka Jackiewicza z duchowienstwem zwyczayną drogą przez rynek, more solito, z processią, z swiecami y z spiewaniem temu aktowi nalezącemi, według powinnosci chrzescianskiey do cerkwi S. Semiona prowadzili, obzałowany imc xiądz przeor augustyanski, nie maiąc zadney przyczyny do narodu rossyiskiego, tylko solo odio ductus et in con . . . praefatorum jurium czyniąc, neque debitam observantiam tak wielkiey uroczystosci swoiey zachowawszy, wazył się et praesumpsit wypasc cum tot patribus et fratribus, bene baculatis, z klasztoru, y wyz mianowany urząd Brzeski, et quod maximum—duchownych spokoynych, nil mali a quopiam sperantes, verbis inhonestis zełzył y od ciała odegnał, a potym ludzi niewinnych za ciałem idących y modlących się baculis et pugnis cum suis domesticis tłok, bił y krwią ludzką ręce kapłanskie zmazał y processią sina omni respectu sromotnie rozproszył, takze y tych, ktorzy ciało niesli, in contemptum religionis graeco-ruthenae, odbił y odegnał, ze przez czas niemały w rynku ciało samo, od wszystkich opuszczone, na marach stało, na co nie tylko chrzescianstwo, ale y roznych sekt ludzie y zydzi patrząc zdomiewali się y załowali takowey obełgi, contemptu y gwałtu, w niewinnosci stałego; tandem y sam perturbatus imc xiądz przeor z inszemi pomocnikami y bracią swoią hoc insolito excessu z kapłanami y zakonnikami będąc tantum deliquium perpetrati sunt, poszli nazad do klasztora. A syn zmarłego na imie Wasko Demkowicz, naiąwszy drąznikow, wziął ciało oyca swego y bez zadney assystencyi y ceromoniey chrzescianskiey one z wielkim zalem do grobu zaprowadził y pogrzebł. Na ktorą to takową ciężką opressią y nieznosną aggrawatią in ritu suo pomienieni protestantes, az nadder stękaiąc, iterum atque iterum protestanti sunt, declaruiąc się tę załobę swoią krolu imci szczęsliwie nam panuiącemu y Rzeczypospolitey oportuno tempore doniesc, a teraz prosili, aby to do xiąg ninieyszych przyięto y zapisano bylo, што есть записано, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью урадовою велебному отцу Карасинскому, игумену монастыра св. Си-

Digitized by Google

ı Берестейскому, и славетнымъ паномъ ıномъ зверхъ помененымъ берестейь есть выданъ. Писанъ у Берестью.

Подлинный съ печатью, оттиснутою на бумагѣ.

31.

г. Іюля 20. Упоминальный листъ короля Яна III брестскимъ августіанскимъ камъ по поводу жалобы на нихъ православныхъ брестскихъ мѣщанъ о произведенномъ погромѣ погребальной процессіи.

ıводу поданной королю брестскими мѣщанами жалобы на августіановъ о произведенномъ ими ıѣ погребальной процессіи король напоминаетъ августіанамъ, дабы они не причиняли никанасилій и самоуправствъ „людямъ русской націи и вѣры", не воспрещали бы имъ свободнаго вленія дозволенныхъ законами обрядовъ, какъ напр., публичнаго сопровожденія тѣлъ умершихъ адбище; если же они имѣютъ какія претензіи къ людямъ русской вѣры и націи, то искали бы удовлетворенія ихъ путемъ законнымъ, а не самоуправствомъ.

ыпись съ книгъ кгродскихъ староства ;тейского.

эта отъ нароженя Сына Божого тисеча ьсотъ семдесятъ восьмого, м-ца Іюля ,атого дня.

а врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ пемною Жигмонтомъ Горневскимъ, подмъ Смоленскимъ, подстаростимъ Беійскимъ, постановившисе очевисто веıй отецъ Яковъ Карасинскій, игуменъ ;тейскій монастыра св. Симеона, зъ меıи берестейскими религіи кгрецкой , его кор. милости упоминальный въ въ немъ выражоной до актъ подали ıе слова писанный. Jan trzeci z Bozey krol Polski, wielki xiąze Litewski, Ruski, Religiosis priori, superiori totique conordinis eremitarum S. Augusti Brestenevote nobis dilectis gratia nostra regia! osi devote nobis dilecti. Uskarzyli się nami duchowni y mieszczanie religiey ey Brzescia Litw., iz nabożnosc wasza, ıxtem iakimsi prawom y wolnosciom ich wnym, zabraniacie im umarłych w teyze y publice do grobow prowadzic, y w tah okazyach prowadzących ciała zmarınym na drodze zastempowac y violentie ; wazycie się. Co iako statui et religioni ıosci waszych non convenit, tak tez pray zwyczaiom supplikuiących praejudiciosum. Którzy lubo tego bezprawia y violencyi od nabożnosci waszych poniesionych in foro fori doydą, jednak y nas takowa niesłuszna poddanych (lubo alienae fidei będących) naszych commovet impetitia. Requiruiemy przeto nabożnosci waszych, abyscie napotym pomienionych duchownych, iako y mieszczan brzeskich russkich w odprawowaniu publice ceremoniy pogrzebowych y innych (ktorych im prawo pospolite nie zabrania) praepediciey nie czynili, multominus gwałtow, ktore pokoy pospolity wzruszaią, admittere nie chcieli. In quantum zas iakie praetensie słuszne do pomienioney natiey społobywatelow macie, juris via et non facti onych dochodzili. Co nie wątpiemy nabożnosc wasze nietylko requisitiey naszey, ale tez vocatiey swoiey corresponduiąc y z samey słusznosci przymicie. Dan w Jaworowie dnia 13, miesiąca Lipca, roku Panskiego tysiąc szescset siedmdziesiąt osmego, panowania naszego piątego. У того листу упоминального при печати притисненой подписъ руки его корол. милости тыми словы: Jan krol. Другій подписъ руки писарское тыми словы: xiądz Adam Sarnowski pokoiowy m. p. Съ которыхъ тотъ листъ упоминальный чрезъ особы вышъ помененые до актъ есть поданы и до книгъ урадовыхъ уписанъ, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатю врадовою и съ подписомъ руки писарское

Digitized by Google

—

NB. Кромѣ выписи имѣется и подлинный упоминальный листъ короля съ малою королевскою печатью.

~~~~

ъ православныхъ мѣщанъ на брестскаго ıышленной аттестаціи монахамъ Брестаго монастыря.

ıикъ Игнатовичъ, сдѣлавшій въ 1678 г. іюня 18 , разогнавшій ее съ нанесеніемъ побоевъ и ранъ ѣщанамъ, съ цѣлію замять это дѣло, добылъ себѣ имени брестскихъ мѣщанъ. Узнавши объ этомъ, едставителей—радцевъ и лавниковъ, подали про- они никому не давали „аттестаціи" по поводу ьной процессіи.

łhnatowiczowi, przeorowi zakonu S. Augustyna Brzeskiemu, w sprawie o zbicie y rozgromienie ludzi, na processiey pogrzebowey będących, zadney attestacyi nie dawali od siebie, ani o tym wiedzą. Jesliby zas kto inszy imieniem ich y wszystkiego miasta Brzeskiego miał w tey sprawie pomienioney przerzeczonemu iego mci xiędzu przeorowi attestatią dawac na zatłumienie prawdy y sprawiedliwosci swiętey, tedy za wzięciem doskonalszey wiadomosci o tey zmysloney attestatiey imieniem wszystkiego miasta przeciwko kazdemu takowemu prawnie tego in foro fori dochodzic deklarowali się, a teraz praecavendo indemnitati suae prosili, aby to do xiąg przyięto y zapisano było, zostawiwszy dalszą melioratią manifestaciey.

Roku 1678, miesiąca augusta 23 dnia, ten proces do xiąg podano. Thomasz Piotrowski, vicenamiestnik grodzki Brzeski.

Подлинный на листѣ бумаги безъ печати.

Digitized by Google
~~~~

33.

1679 г. Января 20. Универсалъ Януша Радивила, гетмана польнаго, къ подвластнымъ дворянамъ, дабы никто не осмѣливался дѣлать насилій и притѣсненій Брестскому православному монастырю и мѣщанамъ.

Иноки Симеоновскаго и Рождественскаго монастыря, слыша угрозы о нападеніи на ихъ монастырь и опасаясь, что эти угрозы будутъ приведены въ исполненіе, обратились съ просьбою къ кн. Радивилу, дабы онъ охранилъ ихъ своимъ универсаломъ. Радивилъ приказываетъ и умоляетъ подвластныхъ себѣ дворянъ и рыцарство не дѣлать никакихъ насилій и безправій православному Брестскому монастырю и мѣщанамъ, дабы тѣмъ не раздражить ихъ и не подать повода къ бунтамъ.

Janusz Radziwiłł, xiąze na Birzach y Dubinkach, generalny xięstwa Zmudskiego starosta, hetman polny wielkiego xięstwa Litewskiego, etc.

Oznaymuie, iz supplikowali mi czerncy monasterow Brzeskich S. Symeona y Narodzenia Naysw. Panny nazwanych, ze dla przegrozek, z ktorych się obawiaią impeticii, w monasterach swych bezpiecznie mieszkac y wolnego zazywac nie mogą nabozenstwa, abym ich uniwersałem mym ochronił y od wszelkiey violenciey obwarował. Zaczym zabiegaiąc temu, aby to pospolstwu tegoz nabozenstwa nie irritowało y do nowych buntow nie było okazyą, rycerstwu wszystkiemu pod władzą moią będącemu rozkazuię, a ichmciow wszystkich proszę y upominam, aby czerncom tym y monasterom Brzeskim nie tylko sami zadney przykrosci y bezprawia nie czynili, ale y tych, którzy by kolwiek się wazyli od za . . . .

Подлинный на полулистѣ бумаги съ тисненною печатью. Ветхъ.

34.

1679 г. Февраля 20. Конфирмація Яна III привилея, даннаго королемъ Михаиломъ Брестскому Симеоновскому монастырю на мельницу.

Король Михаилъ своимъ привилеемъ отъ 19 октября 1669 г. утвердилъ листъ королевскихъ комиссаровъ, данный Брестскому Симеоновскому монастырю на мельницу, на р. Бугѣ, противъ Рыбацкой улицы въ Даркахъ. Мельница эта, доставшаяся монастырю отъ мѣщанки Евдокіи Пашковной Хоминой, съ согласія ея наслѣдниковъ, присужденная декретомъ королевскихъ комиссаровъ 13 сентября 1661 г. Брестскому монастырю, сильнымъ наводненіемъ была снесена. Комиссія дозволяетъ монастырю построить вновь мельницу, освобождая его отъ установленной платы десяти копъ гр. литовскихъ въ королевскую казну на одинъ годъ. Янъ III утверждаетъ привилей своего предшественника во всѣхъ пунктахъ; утверждаетъ также дарованное его предшественниками тому же монастырю право ставить двѣ сѣти подлѣ мельницы для ловли рыбы; утверждаетъ права того же монастыря на 15 морговъ земли въ Даркахъ, пожалованныхъ монастырю Николаемъ Петровичемъ Прилуцкимъ и его женою, упоминаемыхъ въ привилеѣ Владислава IV.

Jan III z Bozey łaski krol polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki etc...

Oznaymuiemy ninieyszym listem przywilejem naszym komu o tym wiedziec należy. Pokładany był przed nami list papierowy, ręką nayjasnieyszego S. pamięci króla iegomości Michała antecessora naszego podpisany y pieczęcią cancellaryi mnieyszey w. x. Lit. zapieczętowany, zawieraiący w sobie confirmatią listu komissarskiego czercom Brzeskim na grunt y młyn Darkowski y inne dobra służące, cały, zdrowy, zupełny y żadnego w sobie podeyrzenia niemaiący, y suplikowana nam przez pp. rad y urzędnikow przy boku naszym na teñ

czas rezyduiących imieniem tychże oycow zakonnych reguły S. Bazylego, abysmy im list mocą y powagą naszą krolewską stwierdzili, zmocnili y aprobowali, ktorego to listu w słowo w słowo text iest takowy. Michał z Bozey łaski krol Polski, wielki xiąże Lit„ Ruski, etc... Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu by otym wiedziec nalezało. Pokładany był przed nami list rękami wielebnego xiędza Tomasza Uieyskiego, biskupa Kijowskiego, urodzonego Andrzeja Kotowicza, pisarza w. x. Lit., komissarzow do oekonomii Brzeskiey zesłanych, podpisany y pieczęciami ich zapieczętowany de data w Kobryniu dnia trzydziestego miesiąca Septembra, an. MDCLXI, oycom zakonnym reguły S. Bazylego, w Brzesciu za Muchawcem przy cerkwiach S. Symeona y Narodzenia Nayswiętszey Panny mieszkaącym, na grunt pewny przeciwko ulicy w Brzesciu Rybackiey za Muchawcem leżący, Darki nazwany, a na wystawienie młyna na tymże gruncie leżący, y doniesiona nam iest prozba, abysmy takowy list komissarski od w. Alexandra Hilarego Połubinskiego, starosty generalnego na ten czas Zmudzkiego, a na owczas pisarza w. x. Lit., ekonoma Brzeskiego, approbowany, mocą y powagą naszą krolewską we wszystkich onego punktach utwierdzili y zmocnili, wyiasniaiąc tak się w sobie ma: Tomasz z Rupniewa Uieyski, biskup Kijowski y Czer., Andrzey Kotowicz pisarz w. x. Lit., starosta Grodzenski, horodniczy Wilenski, komissarze i. k. mci do oekonomii Brzes. zesłani, wiadomo czyniemy tym listem naszym komu o tem wiedziec należy, iż za pozwoleniem y dobrowolnym ustąpieniem należytych sukcessorow nieboszczki Audociy Paszkowny Chominey, młynarki Brzeskiey, przysądzilismy dekretem naszym de data w Rudzie dnia 13 miesiąca Septembra, roku MDCLXI. Punkt *pierwszy:* W Brzesciu przeciwko ulicy Rybackiey, za Muchawcem lezący, nazwany Darki, zakonnikom reguły S. Bazylego w Brzesciu, za Muchawcem mieszkaiącym przy cerkwiach S. Symeona y Narodzenia Nayswiętszey Panny. A że na tym gruncie Darkowskim bywał przed tym młyn na łodziach na rzece Bugu zbudowany, a za nawalnoscią wody wielkiey iusz od kilkunastu lat funditus zmesiony, żadnego użytku do skarbu i. k. mci nie czyni, z ktorego przedtym w rok do skarbu i. kr. mci po dziesięc kop groszy Litewskich płacono, jakosmy list i. w. mci Heronima Chotkiewicza, kasztelana Wilenskiego, starosty Brzeskiego de data w Brzesciu dnia 10 miesiąca Septembra, roku Panskiego MDCVIII dany młynarzowi Janowi Kunczewiczowi, teraz przez rzeczonych zakonnikow przed nami produkowany, widzieli. Tedy my upatruiąc, aby się szkoda y uyma skarbowi i. k. mci niedziała, pozwalamy pomienionym zakonnikom Brzeskim, za Muchawcem mieszkaiącym, na pomienionym gruncie w Darkach znowa młyn na łodziach na rzece Bugu zbudowac, z ktorego także, jako y antecesserowie ich będą powinni co roku po dziesięc kop groszy Litewskich do skarbu i. k. mci oddawac, a na się wszystkie trzy miarki brac, żadney inszey z tego młyna powinnosci nie odstawuiąc; a że nowe grobli y nowy młyn buduiąc wielkiego kosztu na to potrzeba, tedy za ten ich koszt pozwalamy, że po zabudowaniu tego młyna od pierwszego zaczęcia mlewa nie maią płacic tych dziesięciu kop groszy lit. do roku jednego, po wyisciu zaś roku tego maią iusz zawsze w rok takowy czynsz za dwie miarki, iaki młyn y mliwo będzie, do skarbu i. k. mci oddawac, a na się wszystkie trzy miarki brac y inszych wszelakich pozytkow używac, według praw swoich y antecessorow, ze wszelkiey propinaciy; pozwalamy tymze zakonnikom wyż rzeczonym, za ten koszt ich, który łozyc będą na zbudowanie grobly y młyna, iż jako antecessorom ich wolne było stawienie dwoch siatek rybnych przy tym młynie, za przywilejem s. pamięci krola imci Władysława IV de data w Warszawie dnia 28 miesiąca Novembra roku Panskiego MDCXXXIX, tak im wolno będzie przy tym młynie Darkowskim na sluzie siatek dwie rybnych stawiać y na swoią potrzebę ryby łowic y brac, w czym niemaią miec przeszkody nietylko od i. m. p. oekonoma Brze-

Digitized by Google

skiego teraznieyszego y po tym następuiących, ale od kogo inszego wiecznymi czasy. Na co dla lepszey mocy nadalismy im ten nasz list z pieczęcią y podpisem rąk naszych. Działo się w Kobryniu dnia 30 miesiąca Septembra roku Panskiego MDCLXI. Xiądz Tomasz Uieyski, biskup Kijowski, komissarz. Andrzey Kotowicz, pisarz w. x. Lit., komissarz i. k. mci. Roku MDCLXIX miesiąca Apryla 24 dnia list przedemną pokładany był we wszystkich paragrafach y klauzułach, iako się w sobie ma, przy zupełney mocy zostawic. Połubinski marszałek viceadministrator Brzeski. Anno et mense confirmatur a me te prawo. Alexander Hiłary Połubinski, oekonomii Brzeskiey administrator. My krol do prozby takowey łaskawie się skłoniwszy, pomieniony list comissarski we wszystkich onego punktach stwierdzamy y przy używaniu gruntu y młyna Darkowskiego zakonnikow bazylianow zachowyiemy, nadto przy morgach pietnastu w Darkach leżących, w przywileiu s. pamięci krola imci Władysława wspomnionych, onych zostawuiemy, a na ostatek na łaskę przez Mikołaja Piotrowicza Przyłuckiego y żonę iego tymże zakonnikom daną y darowaną, prawo y possesią zmacniamy y ratifikuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęc w. x. Lit. przycisnąc rozkazalismy. Dan w Krakowie pod czas szczęsliwey koronacyi naszey dnia 19 mies. Octobra roku Pan. MDCLXIX, panowania naszego pierwszego roku. Michał krol. Mieysce pieczęci cancel. w. x. Lit. Wałeryan Stanisław Judycki pisarz w. x. Lit. My tedy krol do pomienioney supliki miłosciwie skłoniwszy się, wyż inferowany list mocą y powagą naszą krolewską stwierdzic, zmocnic, approbowac umyslilismy, iakoz stwierdzamy, zmacniamy y approbujemy teraznieyszym listem przywilejem naszym y we wszystkich punktach, artykułach y paragrafach. Naco dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęc w. x. Litewskiego przycisnąc rozkazalismy. Dan w Grodnie dnia 20 miesiąca Februarii roku Panskiego MDCLXIX, panowania naszego pierwszego roku. Jan krol.

(Копія).

35.

1680 г. Сентября 2. Декретъ бурмистровскаго радецко-лавничаго соединеннаго Брестскаго суда по исковой претензіи брестскихъ іезуитовъ къ двумъ огородамъ, незаконно будто бы присвоеннымъ Брестскимъ Симеоновскимъ монастыремъ.

Брестскіе іезуиты подали жалобу въ Брестскую магдебургію на Симеоновскій монастырь, будто онъ насильно завладѣлъ двумя огородами, которые, будто бы, по наслѣдству должны принадлежать ихъ подданнымъ Якубу Крыштофовичу и сыну его Антону Якубовичу. Истцы не представили суду ни одного документа, подтверждающаго ихъ претензію; требовали однако, чтобы судъ рѣшилъ дѣло въ ихъ пользу на основаніи присяги, которую готовы принесть вышеупомянутые ихъ подданные Якубъ Крыштофовичъ и сынъ его Антонъ. Отвѣтчики представили суду 1) подлинную купчую, надлежаще засвидѣтельствованную, на вышеупомянутые два огорода, купленные мѣщаниномъ Минчаревичемъ на собственныя деньги до женитьбы своей; 2) подлинную, надлежаще засвидѣтельствованную и признанную въ Брестской магдебургіи дарственную запись, по которой тотъ же Минчаревичъ пожертвовалъ на вѣчныя времена вышеупомянутые два огорода Брестскому Симеоновскому монастырю. Судъ рѣшилъ дѣло въ пользу Симеоновскаго монастыря.

Actum in civitate Brestensi Magni Duc. Litvaniae die secunda mensis Septembris anno dni 1680.

Przed nami Kazimierzem Zborowskim, Mikołajem Brzozowskim, miecznikiem Kiiowskim od wielmożnego i. m. p. Ostapiana z Łohoyska Tyszkiewicza, podkomorzego y woyta dziedzicznego Brzeskiego, ku rozsądzeniu sprawy niżey mianowaney wysadzonemi y uzytemi, przed nami urzędom mieyskim magdeburskim Brzeskim Andrzejem Łopuchowskim, Ostapem Borowikiem burmistrzami, Matiaszem Franciszkiem

Digitized by Google

Dzierzkowskim, Romanem Matfiewiczem, Gabrielem Romanowiczem, Ostapem Marcinowiczem, Leontem Chilkiewiczem, Wasilem Chownowiczem, Leontem Chilkiewiczom, Wasilem Chawrajewiczem, Pawłem Ramaszewiczem, Andrzejem Krynka, Janem Hlebanowskim, Jozefem Niedzwieckim, Konstantem Iwanowiczem raycami, przytoczyła się sprawa między wielebnemi ichmosciami oycami jezuitami collegium Brzeskiego powodami y wielebnemi oycami zakonnikami monasteru S. Semyona, za Muchawcem mieszkaiącemi, o dwa ogrody na Osinkach, z ktorych ieden leży za strozką z iedney strony od miasta, a z drugiey strony strozki ob miedzę ogrodu Bielkowiczowskiego, które to ogrody przerzeczeni oycowie zakonnicy S. Symeona po nieboszczyku Łukaszu Minczarewiczu, mieszczaninie Brzeskim, bezpotomnie zeszłym, za legatią trzymaią, do których też ogrodow y ichmość oycowie jezuici, mieniąc sobie iakąs pretensyą do tychże ogrodow, pozwali, skarząc się na nich oto, że gwałtownie te ogrody, ktore na ichmosciow oycow jezuitow poddanych Jakuba Krzystofowicza y syna jego Antona Jakubowicza spadac maią, zabrali. Po wielu tedy dilatiach zażywanych z obodwu stron, gdyz naywieycey od powodowey strony, a pozwaney raz, iako też na dzien dzisieyszy strona powodowa ichmosc oycowie jezuici personaliter stojąc, załoby swoiey dowodząc, na dwuch się rzeczach zasadzali, nayprzod na protestacyi, ktora roku tysiąc szescset siedmdziesiąt piątym, miesiąca marca dnia osmego, w grodzie Brzeskim czyniona, powtore na przysięDze, do którey tychże poddanych swoich Jakuba y Antona stanowili, aby przysięgli na tym, iako tym oycom zakonnikom Semenowskim te ogrody Soroko (?) puscili, przysądzenia domagali się. Pozwana zaś strona oycowie zakonnicy monastera S. Symeona, także personaliter stanowszy, pokładali wprzod zapis autentyczny z ksiąg mieyskich wyięty, w ktorym to się pokazało, że Łukasz Minczarewicz, ieszcze żony nie maiąc, sam za swoie własne pieniądze te dwa ogrody kupił roku tysiąc szescset czterdziestego, miesiąca octobra dnia szostego. Powtore, produkowali legatią tegosz nieboszczyka Łukasza Minczarewicza, takze autentyczną, z ksiąg mieyskich wyiętą, ktorą Łukasz Minczarewicz te swoie dwa ogrody leguie wiecznemi czasy do S. Symeona y w possesyą urzędownie podaie, roku tysiąc szescset szescdziesiąt siodmym, miesiąca wrzesnia dnia pierwszego; w ostatku dowodzili y prawem pospolitym magdeburskim, o dawnosciach ziemskich napisanym, iz ktoby pod iednym prawem będąc y w domu siedząc, przez rok y szesc niedziel o swoie imienie milczał, ten napotym iuż tego imienia dochodzic niemoże. Po takowych dowodach prosiła strona pozwana, aby tego Jakuba Krzysztofowicza y Antona Jakubowicza za nienaleznych actorow uznali y te ogrody wyż pomienione według prawa urzędownie im podanego przy nich zostawili. My tedy urząd przy wysadzonych od wielmoznego i. mci pana Ostaphiana z Łohoyska Tyszkiewicza, podkomorzego y woyta dziedzicznego Brzeskiego, przy zupełney radzie y ławnikach conjuncte złonczonych, wysłuchawszy obudwuch stron oczewistey controversyi, tylko nasadziła się protestacya nie według czasu y prawa, uczynionego na przysięDze swoich że własnych poddanych, strona zaś pozwana od siebie produkowała zapisy, officiose przyznane, wyż pomienione, do których dowodow, iako pewnieyszych y niczym niepodeyrzanych, przychiliwszy się, ogrody przerzeczone Łukaszewskie, według legatiy tego ,oycom zakonnikom monastyra S. Semyona Brzeskim wiecznemi czasy przysądzamy y prawa, iak na te ogrody dzisieyszym dekretem naszym corroboruiemy, jednak od tego czasu powinni będą ci oycowie zakonnicy Semenowscy co rok do ratusza czynszu po złotemu jednemu od tych ogrodow dawac. Co się zaś tknie ruchomych rzeczy, salve zostawuiemy Antonowi gdzieby się mieli pokazac. Ktora to sprawa, iako się u sądu odprawowała, iest do ksiąg burmistrzowskich mieyskich magdeburskich Brzeskich wieczystych wpisana y extraktem wydana.

(Копія).

Digitized by Google

36.

Сентября 26. Продажная запись Николая Сапѣги, каштеляна волынскаго, и его Анны, урож. Харлинской, данная хорунжому смоленскому Василію Красинскому на юрисдику въ г. Брестѣ, подлѣ церкви Св. Симеона.

:а эта досталась Аннѣ Николаевой Сапѣжинѣ-Харлинской по раздѣлу между ея родными. :а эта продана Красинскому за 4,000 злотыхъ польскихъ со всѣми ея принадлежностями, и, плацами, огородами и проч., а также съ правомъ *коллаторства* и *патроната* на церковь св. Симеона съ монастыремъ, находящимся на этой юрисдикѣ.

Iikołay Sapieha na Dorohostaiach, ka- Wołynski, starosta Owrucki, y ja Anna ka Mikołajowa Sapiezyna, kasztela- 'ołynska, staroscina Owrucka, z przy- ią tegoż jegomosci pana kasztelana kiego starosty Owruckiego, małżonka odstąpiwszy swey własney należney ciey prawa powiatu y wojewodztwa, en list dobrowolny zapis nasz wie- przedaży, quo ad actum praesentem samych siebie z dobrami y sukcesso- szemi dobrowolnie poddaiąc y wcielaiąc, jasnie y dobrowolnie, na ciele y na dobrze będąc zdrowemi, zeznawamy muiemy każdemu, komu by o tym : należalo, oraz y napotym zawzdy, iż elan Wołynski, starosta Owrucki, maiąc pospolitego wolnosc dobrami iak chcąc sprawować, disponować, dać, darować, , upatruiąc co by z lepszym pożytkiem yć mogło, własne moie dziedziczne orte divisionis między ichmość pany ni memi na mnie spadłe y w possesią rzędownie podane, to jest jurysdykę ie Brzesciu Litewskim za rzeką Mu- około cerkwi założenia S. Semeona icy Rybackiey zdawna funduszami lo- z mieszczanami na tey juryzdyce osiad- płacami, ogrodami y z sianożęciami ogrodow y płacow przydanemi, z czyn- : łąkami y ze wszystkiemi pożytkami aleznościami, (excepto kamienicy w placow około niey będących, antyquitu rch) cała iako się ta juryzdyka w sobie m miała y zawierała, y teraz ma ra y jako na mnie z rozdziału przy- padła między ichmość panami bracią, żadnych pożytkow y przynależności z tey juryzdyki na siebie samego ani na pożytki nasze nie excypuiąc, a to wszystko pospolitoscią zawie- raiąc, tak żeby mianowane niemianowanemu nic nie szkodziło y nie zbliżało, także blizkie krewne y powinne moje, ani na kogo inszego nie wyimuiąc ani zostawuiąc, ale tak, jako się ta wyż rzeczona jurisdyka w sobie miała y ma, urodzonemu imci panu Bazylemu Krasinskiemu chorązemu Smolenskiemu daie, przedaie na wiecznośę za cztery tysiące złot. polskich monety teraznieyszey, ktorą to sumę cztery tysiące złotych polskich wszystkie spełno od imci pana choronżego Smolenskiego do rąk naszych odebrawszy, wiecznie z niey kwituię, a ja kasztelanowa Wołynska staroscina Ow- rucka, z reformaciy do tey tylko juryzdyki y collacyi sciągaiącey się (nihil derogando do inszych dobr służącey) ustępuie prawa nasze wszytkie y dyzpozycie do tey juryzdyki nale- żące, y kollatorstwa swego et jus patronatus na cerkiew S. Semeona y monaster na tey jurizdyce zostaiący in personam tegoż imci pana chorązego Smolenskiego y sukcessorow iegomości pana wlewam, cessuie y ustępuie, żadnego prawa pretextu sobie samym y suk- cessorom naszym niezostawuiąc wiecznie, o ktorą juryzdykę wyż mianowaną y collacyą jego- mości panu chorązemu Smolenskiemu y suk- cessorom imci ex nunc dopuszczamy uwiąza- nia y intromissiey w possesią przez woznego y szlachtę, ktorych sobie jegomość pan cho- rąży Smolenski przysposobic będzie mogł w intromissią obiąc, wolno tedy jest będzie po- mienionemu jegomości panu Bazylemu Kra-

Digitized by Google

sinskiemu chorążemu Smolenskiemu, tę juryzdykę y kollacią w possesią swoią objowszy, oną iuż, iako swoią własnością, prawem wieczystey przedaży spisaną, szafować, komu chcąc zapisać, dać, darować y ku pożytkowi swemu obrocic, a my już y sukcessorowie nasi od takowego zapisu naszego teraznieyszego tey juryzdyki y kollacii zrzeczoney w pożytki iey sami przez się ani per subordinatos wstępować, (prepedycyi) w dzierzeniu iey czynic y zadawać niemamy z potomkami y sukcessorami naszemi niebędziem mogli; ale y owszem u każdego prawa, sądu y urzędu stawać, bronić y zastępować tyle kroc, ile kroc by tego potrzeba ukazywała, powinni będziemy, pod zakładem drugiey takowey że summy czterech tysięcy złotych polskich, pod szkodami słownie oszacowanemi, o ktory zakład y szkody forum sobie grale ubivis locorum et terminorum peremptorium do odpowiadania ampulatis omnibus beneficis juris naznaczamy y protegujemy, y na to dalismy ten nasz zapis wieczystey przedaży przy pieczęciach z podpisami rąk naszych y ichmościow panow przyiacioł przy tym będących. Działo się w Słucku, roku Panskiego tysiąc sześćsetośmdziesiątego, miesiąca Septembra dwudziestego szostego dnia. Mikołay Sapieha. Anna Sapieżyna. Ustnie proszony od ichmość w. panow zeznawaiących, jako przyiaciel podpisałem się Teodor Wereszczaka. Ustnie proszony od ichmość zeznawaiących, jako przyiaciel Felician Leczkowski. Jako proszony pieczętarz podpisuie się Maximilian Wereszczaka, regent ziemski. Jako proszony oczewisty swiadek podpisuie sie Michał Didkowski.

(Копія) [1]).

37.

1680 г. Октября 16. Протестація чиновъ Брестскаго магистрата „римской и русской вѣры", а также игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря, противъ возведенной на нихъ повѣреннымъ іезуитовъ брестскихъ Кузой клеветы, будто бы магистратъ принялъ въ свои акты завѣдомо подложную дарственную запись брестскаго мѣщ. Лукаша Минкаревича на два огорода въ пользу Симеоновскаго монастыря.

Во время судебнаго разбирательства по исковому дѣлу брестскихъ іезуитовъ съ Брестскимъ Симеоновскимъ монастыремъ, незаконно будто бы завладѣвшимъ двумя огородами „Лукашевичовскими", рѣшенному въ пользу Симеоновскаго монастыря, повѣренный іезуитовъ Станиславъ Куза съ товарищами своими доказывалъ, будто бы магистратъ Брестскій принялъ въ свои акты завѣдомо подложную дарственную запись, составленную отъ имени брестскаго мѣщанина Лукаша Минкаревича какимъ-то „штрафованнымъ бѣднымъ монахомъ" Симеоновскаго монастыря. Усматривая въ таковомъ заявленіи повѣреннаго іезуитовъ явное оскорбленіе и клевету, магистратъ въ лицѣ бурмистровъ, райцевъ и лавниковъ *обоихъ религій*—римской и русской, а также игуменъ Симеоновскаго монастыря подали въ гродскій судъ протестацію.

Выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейскаго.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестсотъ восемдесятого, мѣсяца Октября шестнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Жикгимонтомъ Горновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, załował y solenniter protestował się innocenter obzałowany urząd mieyski bur-

[1]) Подлинность копіи этого документа и самаго документа не подлежитъ никакому сомнѣнію. Продажа Анною Николаевною Сапѣжиною-Харлинскою смоленскому хорунжому Василію Красинскому юрисдики въ г. Брестѣ, съ находящимися на ней церковію Св. Симеона и монастыремъ, упоминается въ фундушевой записи того же хорунжаго смоленскаго на часовню св. Стефана при Брестскомъ монастырѣ св. Симеона Столпника. См. Акты Виленской Арх. Комиссіи, Т. III, № 62, стр. 93.

Digitized by Google

owski y radziecki miasta i. krol. mci
ia Litewskiego relionis utriusque catho-
et ruthenae, do czego się tez przypo-
ł y wielebny ociec Jakub Karasinski,
n Brzeski monasteru S. Semeona, z za-
swoią na imc p. Stanisława Jana Kuzę
nszych panow plenipotentow ichmościow
iezuitow conventu Brzeskiego o to, iż
niony pan Kuza z swemi kollegami, sta-
y contrawentuiąc w sprawie wyz pomie-
h ichmciow oycow iezuitow o dwa ogrody
zczyka Łukasza Mincarewicza, mieszcza-
rzeskiego, niesłusznie, nieprawnie y nie-
ie intentowaney y dekretem anno cur-
die secunda (septembris) ex personali
versia iuz osądzoney, pomienieni panowie
otenci niebacznie y bez żadnego dowodu
ego cives sede scabinali praeditos et
s utriusque religionis spotwarzyli y zel-
daiąc iakoby Maistrat ikmci od iednego ubogiego zakonnika przez rzeczonego oyca yhumena Brzeskiego zcorrumpowany, miał zmyslic falszywą legatią na te dwa ogrody Łukaszewskie, ktore iuz od czternastu lat zakonnicy monasteru S. Siemiona vigore legationis pacifice trzymaią. Hoc tedy falso crimine urząd mieyski Brzeski y ociec ihumen Semenowski na honorze swoim będąc ukrzywdzeni, iterum et iterum sunt protestati, chcąc sie tego in termino et foro competenti upomniec, a teraz salvam sibi meliorandae protestationis zostawiwszy, tę terazniеyszą do xiąg zapisac dali, што есть записано, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью врадовой и съ подписомъ руки писарское паномъ бурмистромъ и райцомъ места его кор. милости Берестя есть выданъ. Писанъ въ Берестю. Zygmunt Hornowski, podczaszy Smolenski, podstarosta Brzeski.

Подлинный на листѣ бумаги съ печатью.

38.

г. Января 15. Довѣренность, данная Брестскимъ магистратомъ райцѣ Роману евичу на веденіе судебнаго дѣла въ Варшавѣ въ ассесорскомъ судѣ съ брест- іезуитами по поводу взведенной ими клеветы о принятіи магистратомъ въ акты завѣдомо подложной дарственной записи.

rmistrze y rayce miasta Brzescia Litewsk.
my wiadomo tym naszym listem umo-
ym, iz sławetnemu panu Romanowi Mat-
iczowi mieszczaninowi, colledze naszemu,
ebytnosci onego wielebnomu w Bogu oycu
owi Karasinskiemu, ihumenowi Brze-
monastera Siemiona S., zlecilismy y
upełną dali, w sprawie z ichmciami oy-
iezuitami conventu Brzeskiego o zadanie
nego falsza xięgam naszym mieyskim,
każdym sądem y prawem, a mianowicie
pana naszego miłościwego zadwornym
rskim cancellarii w. x. Litewskiego sta-
contrawertowac y na mieyscu swoim in-
plenipotenta do tey sprawy obierac y
ric, dekreta ferowane przymowac, a od uciązliwych do ikmci pana naszego miłościwego appelowac y na przysięgę przy prawdzie swiętey imieniem naszym brac się y zezwalac pozwalamy. Na co dla lepszey wiary do tey naszey plenipotencii pieczęc mieyską przyłozyc y w niebytnosci pisarza iednemu z posrzodku siebie ręką podpisac kazalismy. Pisan w Brzesciu die 15 Januarii, roku tysiąc szescset osmdziesiąt pierwszego. Евстаѳій Бобровичъ, бурмистръ. Ustnie y oczewisto proszony o podpis iako pisma nieumieiętny od pana Andrzeja Łopuchowskiego, burmistrza religii rzymskiey, podpisuie się Samuel Pietraszewicz m. p. Matysz Franciszek Dzierzkowski rayca relii rzymskiey m. p.

Подлинный на листѣ бумаги съ печатью.

Digitized by Google

ная повѣреннымъ Брестскаго магистрата поводу введенной іезуитами на магибы, въ магистратѣ дарственной записи ь пользу Симеоновскаго монастыря.

оестскаго магистрата райца Романъ Матвѣевичъ, ветѣ на магистратъ, будто онъ принялъ въ свои цанина Лукаша Минкаревича на два огорода дить въ Варшавѣ судебнаго дѣла съ іезуитами кой-нибудь непріятности", по взаимному соглаючилъ съ нимъ мировую сдѣлку, по которой обѣ ю въ Брестѣ третейскимъ судомъ.

ręką własną. Na tąz ugodę y zezwolenie mc xiądz Blazey Grocyni, iako prokurator raw collegium Brzeskiego societatis Jesu ęką się własną imieniem wszystkiego collejum Brzeskiego podpisuię się. Działo się Warszawie die 31 martii, anno 1681. Xiądz łazey Grycyni societatis Jesu prokurator ollegium Brzeskiego m. pr. Do ktorego listu, ako będąc wysłany na seym do Warszawy od ałego magistratu y miasta to tym na ugodę ozwolił z ichmciami oycami iezuitami kol. rzeskiego. Roman Matfieiewicz, rayca miasta kr. mci Brzescia Lit. m. p.

Подлинный на листѣ бумаги безъ печати.

〰

дный Остафіана Тышкевича Брестскому ату.

ышкевичу, какъ вотчинному войту Брестскому, итамъ два огорода Боровика подъ Адамковымъ наетъ магистрату, чтобы безъ его, Тышкевича, отдавать земли подъ угрозою уплаты тысячи траты своего имущества.

e Roman Matfieiewicz, czyniąc na ostatnią ubę miasta ikmci Brzescia, iakoby pomieionego Borowika ogrody dwa pod Adamkoem ichmciom oycom iezuitom collegium Brzeiego miał oddac, widząc tedy takowy pod-

Digitized by Google

ızkodą mieską, zabiegaiąc temu ʳ Roman, ale y nikt bez wia- y wiadomości mieyskiey nikomu podawac żadnych gruntow pod ʳiny kop tysięca lit. y pod utra- swoich, na co wydaie ten moy list zaręczny zapowiedny s podpisem ręki mey y przycisnieniem pieczęci. Pisan w Brzesciu dnia 24 aprila, anno 1681. Ostaphian Tyszkiewicz.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ тисненною печатью.

41.

ста 23. Приказъ Остафіана Тышкевича, подкомораго и войта Брестскаго, бурмистрамъ брестскимъ.

къ войту вотчинному брестскому, доложено, что брестскіе іезуиты насильно хотятъ ую землю, находящуюся во владѣніи Симеоновскаго монастыря, разломали изгородь ую гречиху. Тышкевичъ приказываетъ бурмистрамъ, дабы они впредь не дозволяли водить подобнаго самоуправства, такъ какъ объ этой землѣ заведено уже судебное дѣло.

z Łohoyska Tyszkiewicz, podko- dziedziczny Brzeski.

panom burmistrzom miasta i. :ia. Dano mi sprawę, ze ichmc i collegium Brzeskiego, intere- ıntow miastu należących, a w :ow Simienowskich zostaiących, odebrac y grykę pozętę zabrali, Jezeli maią iaki praetext ichmc i, prawnie powinni dochodzic, gdyz ta sprawa iuz zaczęta. Zaczym postrzegaiąc tego z władzy mey woytowskiey chce miec, zebyscie niedopuszczali żadnego bezprawia czynic, az poki się z sobą prawnie strony rozepszą. Pisan w Kowerdiach roku tysiąc szescset osmdziesiąt pierwszego, miesiąca augusta 23. Ostaphian Tyszkiewicz.

Подлинный на листѣ бумаги съ печатью, оттиснутою на сюргучѣ.

42.

з. Духовное завѣщаніе брестской мѣщанки Евдокіи Харлавичовой.

ри своей, между прочимъ, похоронить себя при церкви Рождества Пресвятой Богородицы расходовъ на погребеніе, завѣщаетъ въ пользу монастыря десять копъ литовскихъ на поминовеніе души своей.

yca y Syna y Swętego Ducha azdzielney Troycy. Amen.

ca Boża Ewdoka Wasilowa Char- ɪobą od Pana Boga nawiedziona, nak y pamięci dobrze zdrowa, ɜ kożdy czlowiek w chorobie ierci, aniżeli żywota, a chcąc ku chrzescianskiego dziatki moie prosiłam z duchownego stanu :a Bartłomieia, zakonnika przy ɜona Słupnica, a z swieckiego stanu sławetnych panow Marka Semenowicza, Matwiea Werkonicza, Radyona Dolinskiego, sąsiadow moich mieszczan brzeskich, y pana Artema Andreiewicza, mieszczanina także brzeskiego, starosty na ten czas bratstwa S. Simeona Słupnika, przy ktorych bytnosci ja Ewdoka Wasilowa Charlawiczowa, będąc na zmysle y rozumie cale zdrowa, sama dobrowolnie żądaiąc tego, żeby między dziatkami memi po smierci mojey zgoda y miłość powinna zachowana była, tym ostatniey woli

Digitized by Google

moiey testamętem rosporządzam. Naprzod, ciało moje grzeszne ziemi oddaię, ktore pochowane ma byc przy cerkwi Narodzenia Naświętszey Panny, a pogrzeb według przemorzenia swego corka moja Darka Łukaszowa ma sprawic. Potym, ubostwo moie tak rosporządam: co kolwiek iest w ruchomosci od mała y do wielu, tak też y grunta moie wszystkie corce mojey Darce Łukaszowey, nie wydzielaiąc nic na syna mego Iwana Wasilewicza Charlowicza (gdyz on ode mnie dawno iuż częsc sobie należącą po mnie wcale wziął y odebrał), ale wszystko corce mojey Darce Łukaszowey leguię y zapisuię, tak z miłości mojey macierzynskey, iak y za usługi jey w chorobie mojey około mnie podięte. Waruię też y to tym ostatniey woli moiey testamentem, aby nikt ani syn moi Iwan nie wazył się tego testamentu mego naruszac pod niebłagosłowienstwem Boskim y moim. Przykazuię corce mojey Darce Łukaszowey, żeby według powinności swoiey a zwyczaiu chrzescianskiego ciało moie grzeszne przy cerkwi Narodzenia Naswientszey Panny pogrzebszy, za duszę moią dała oycom duchownym kop dziesięc Litewskich; okrom pogrzebu taż corka moja Darca Łukaszowa powinna według zwyczaiu nabożęstwa naszego ruskiego przez cały rok odprawic pamięci zaduszne. Siostra moja Pelażka gruntu oycowskiego ma zażywac, ktorey w zażywaniu dziatki moje żadney przeszkody czynic nie maią. Przykazuię y powturnie corce moiey Darce Łukaszowey, żeby ona za duszę moię według woli moiey wyżey wyrażoney dosyc uczyniła. Błogosławięstwo moie macierzynskie zatym dziatkom moim dawszy, proszę y przykazuie, żeby między sobą zgodę y miłość powinną zachowali, y tym ostatniey woli moiey testament conczę. A dla umocnienia lepszego tego testamentu prosiła ustnie wyżey mianowanych sławetnych panow o podpis rąk, sporządziwszy tę testament roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego. U tego testamentu podpis rąk w te słowa: Barthołomiey zakonnik przy cerkwi S. Simeona Stołpnika. Matwiey Werkonicz. Marko Semenowicz. Radion Dolinski. Artem Andrzeiewski.

(Копія).

43.

1682 г. Октября 8. Декретъ королевскихъ комиссаровъ по апелляціонной жалобѣ брестскихъ іезуитовъ на рѣшеніе бурмистровскаго радецко-лавничаго суда дѣла о двухъ огородахъ въ пользу Брестскаго Симеоновскаго монастыря.

Іезуиты не представили и на этотъ разъ никакихъ новыхъ документовъ, ни юридическихъ доказательствъ, подтверждающихъ ихъ претензію, а также права ихъ подданныхъ Якуба Крыштофовича и его сына на два Лукашевическіе огорода. Въ виду неосновательныхъ претензій іезуитовъ на эти огороды, комиссары королевскіе рѣшили дѣло въ пользу Симеоновскаго монастыря и утвердили документы, представленные Симеоновскимъ монастыремъ въ подтвержденіе своихъ правъ на эти огороды.

Działo się w miescie i. kr. mci Brześciu, roku Panskiego 1682 miesiąca Octobra 8 dnia.

Przed nami kommissarzami sądu i. k. mci pana naszego miłościwego, po ufundowaniu juryzdyki kommissarskiey na ratuszu miasta i. k. mci Brzeskim, pod magdeburskim y woytowskim przysądem będącym, za przywołaniem sprawy przez generała na instancyą wielebnych ichmc oycow jezuitow collegium Brzeskiego, agitowała się sprawa z wielebnemi oycami zakonnikami Brzeskiemi monasteru S. Symeona, gdzie wielelebni ichmc oycowie jezuici collegium Brzeskiego dowodzili zabranych dwóch ogrodów po nieboszczyku Łukaszu Mincarewiczu, mieszczaninie brzeskim, na Osinkach leżących, tamże domawiali się przez plenipotenta swego, że te ogrody dwa Łukasza Mincarewicza poddanemu ichmc oycow jezuitow

Digitized by Google

Antonowi Jakubowiczowi, po zenie Łukaszowey Mincarewiczowey, ciotce iego, jure naturali et successive należą, dowodząc tey possesyi protestacyą od ichmc oycow jezuitow collegium Brzeskiego na zakonnikow S. Symeona o zabranie tych dwoch ogrodow w grodzie tuteyszym Brzeskim w roku 1675 miesiąca marca 8 dnia uczynioną; przy tym stawili dwoch poddanych swoich Antona Jakubowicza y oyca iego Jakuba Krzysztofowicza do przysięgi na tym, iako te ogrody im odkazał umieraiąc Łukasz Mincarewicz. Pozwana zaś strona wielebni oycowie zakonnicy S. Symeona, także sami oczewiście stawaiąc, przez plenipotenta swego dowodzili, że im Łukasz Mincarewicz za duszę swoią legował te ogrody, a na dowod tego produkowali legacyą Łukasza Mincarewicza roku 1667 miesiąca Februarii 1 dnia, na urzędzie tuteyszym burmistrzowskim zeznaną, ktorzy burmistrze przerzeczonym oycom Symeonowskim te ogrody w possyą urzędownie podali; powtóre probowali zapisem w roku 1642 miesiąca Septembra 8 dnia, na urzędzie tuteyszym burmistrzowskim zeznanym, z ktorego pokazywali, że nieboszczyk Łukasz Mincarewicz, ieszcze przed ożenieniem swoim, za własne pieniądze kupił te ogrody; potrzecie, pokładali inkwizycyą pokazuiąc, że ta ziema Łukaszowa, żona, a ciotka Antonowa, nic z sobą w dom Łukaszow nie wniosła; na ostatek produkowali dekret przez szlachtę na affectatum ichmc oycow jezuitow od w. pana Ostaphiana Tyszkiewicza, podkomorzego y woyta dziedzicznego Brzeskiego, wysadzoną, y przez urząd mieyski w roku 1680 miesiąca Septembra 2 dnia w tey sprawie ferowany y od tegoż i. pana woyta brzeskiego aprobowany, którym legatią wyż rzeczoną Łukasza Mincarewicza stwierdzili y ogrody te oycom zakonnikom monasteru S. Symeona przysądzili. My tedy kommissarze i. kr. mci, wysłuchawszy obydwóch stron kontrowersyi y dowody prawne, obaczywszy—res est iam judicata, y ogrody te, o które iest sprawa, własne były Łukasza Mincarewicza, a nie ciotki tego to Antona Jakubowicza, z tych przyczyn za nienależnych aktorow tak ichm. oycow iezuitow collegium Brzeskiego, iako y poddanych ichmościow przerzeczonych Antona Jakubowicza y oyca jego Jakuba Krzysztofowicza uznawamy, a prawa wszystkie, legacye, zapisy y dekreta na te ogrody dwa Łukaszowskie stwierdzamy, zmacniamy y oycom zakonnikom monasteru S. Semeona wiecznie przysądzamy, y dla lepszey wiary ten dekret nasz z podpisami rąk naszych y pieczęciami przyciśnionemi wydaliśmy. Pisan w Brzesciu roku miesiąca y dnia ut supra. Michał Galenski, suffragan Smolenski, deputat cancellarii mnieyszey W. X. Lit., commissarz ikmci. Kazimierz Łyszczynski podsędek brzeski, kommissarz ikmci. Leonard Pysiey, sędzia ziemski woiewodztwa Brzeskiego, kommissarz...

(Копія).

44.

1690 г. Іюня 12. Продажная запись брестскаго мѣщанина Ивана Годуна, данная Брестскому Симеоновскому монастырю на проданный за 60 злотыхъ польскихъ огородъ на Осинкахъ.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Lithvaniae ano dni milesimo sexcentesimo nonagesimo mensis Junii die decima secunda.

Na urzędzie woytowskim, dyrektorskim y radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu Lit. stanowszy oczewisto Iwan Hodun z małzonką swoią Hasią Chawraiowną Iwanową Hodunową zrzeczenie uczynili y przyznali, iż my małżąkowie zwierzch mianowani, maiąc ogrod swoy własny, na Osinkach leżący, w pewnych miedzach y granicach bokiem jednym z lewey strony od ogrodu szpitalnego Bernadynskiego,

Digitized by Google

a drugim bokiem prawym od ogrodu wielebnych w Bogu oycow zakonnikow reguły S. Bazyłego zostaiących za Muchawcem przy cerkwi S. Symeona Stołpnika, głową do ogrodu Jana Chawrajewicza, a tyłem od strozki do ratusza należącey, ktory ten ogrod niepenny y nikomu ni w czym niezawiedziony, żadnemi długami, ani poborami, ani donatią kupiecką nieobciążony, ale swobodny, przedaliśmy zwierzch mianowanym w Bogu wielebnym oycom zakonnikom reguły S. Bazylego Wielk. zamuchawieckim Swięto-Semenowskim na wieczne a nieodzownie czasy za summę złotych sześćdziesiąt polskish, z ktorego to ogrodu zwierzch mianowanego, jako męskiey, tak y białogłowskiey płci potomkom ani sukcessorom naszym, ani też sami sobie niewymawiaiąc, ani zostawuiąc, na wieczne a nieodzowne czasy przedawszy, to dokładamy, jeżeli by się u kogo kolwiek prawa jakiekolwiek mieli się znaydowac, służące na ten ogrod wyż pomieniony, tedy ja Iwan Hodun z matką moią wyż opisaną wiecznymi czasy kassuie . . . , a z odebrania wszystkiey razem na urzędzie woytowskim summy od wielebnych oycow zakonnikow reguły S. Bazylego W. Swięto-Semenowskich Zamuchawieckich złotych sześćdziesiąt polskich wiecznemi czasy kwituie, ktorzy oycowie wolni będa tym ogrodem, iako swą własnością szafowac, dac, darowac, komu chciec przedac, zamienic, zastawic, legowac, etc. Ktora to wieczysta przedaż na ratuszu przez osob zwierzch mianowanych jest do ksiąg magdeburskich Brzeskich wpisana y extraktem stronie potrzebuiącey z pieczęcią radziecką y z podpisaniem ręki pisarskiey wydana. Pisan w Brzesciu anno die ut supra. Grzegorz Teodorowicz, notarius Brestensis.

(Копія).

45.

1690 г. Октября 18. Продажная запись брестскаго мѣщанина Василія Тимановича на огородъ, называемый „Головскій", проданный Брестскому Симеоновскому монастырю за 450 злотыхъ польскихъ.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Litv. anno dni 1690 mensis Octobris 18.

Na urzędzie burmistrzowskim y radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu Litewskim przed nami Pawłem Panasowiczem, Stefanem Zasiewiczem burmistrzami, etc... Postanowiwszy się oczewisto Bazyli Tymonowicz z małzonką swą Anną Siemienowiczową Wasilową Tymoniewiczową, mieszczanie brzescy, jawnie y dobrowolnie zrzeczenie uczynili y przyznali temi słowy, iz ia Bazyli Tymonowicz z małżąką moią zwysz opisaną, maiąc pole Hołowsk w pewnych miedzach y granicach, z iedney strony prawey od wielebnych oyców zakonnikow reguły S. Bazylego Wielkiego, przy cerkwi S. Symeona Stołpnika zostaiących, za Muchawcem, z drugiey strony lewey od Bukrzeiewszczyzny, ktorą trzyma na ten czas wielmożny xiądz Franciszek z Kowalk Kowalkowski, proboszcz Kathedralny Łucki y Brzeski, czołem do teyze Bukrzeiewszczyzny wysz opisaney, a tyłem częscią do ogrodu sławetnego pana Artema Andrzeiewicza, raycy na ten czas będącego, a częścią do pola nazywaiącego się Bielkowszczyzna, a połowicy z wierzbami do pola Tymonowskiego należącemi, nazywaiącego się Notowską, które te pole wyż opisaue niepenne y nikomu niczym niezawiedzione żadnymi długami ani poborami, ani donatywą kupiecką nie obciązone, ale swobodne we wszystkim, przedalismy zwysz opisane małżąkowie wielebnym oycom zakonnikom reguły S. Bazylego Wielkiego Swięto-Semenowskim zamuchawieckim y successorom onych na wieczne a nieodzowne czasy za summę złot. polskich 450, z ktorego tego pola nazywaią-

Digitized by Google

Hołowską, nic sobie, potomkom y suc-
m naszym, iako męskiey, tak y biało-
ey płci niewymuiąc, ani zastawuiąc
eyszey rzeczy, a na wieczne a nie-
e czasy przedawszy, y odebrawszy
ie summę razem od wielebnych oycow
Semenowskich zamuchawieckich w ra-
rzed sądem złotych polskich 450, wiecz-
zaszy kwituiemy zwysz opisane małżą-
vielebnych oycow Swięto-Semenowskich
awieckich, którym tym polem ciż wiel-
oycowie zakonnicy reguły Swiętego
o Wielkiego Swięto-Semenowscy zamu-
chawetscy maią y wolni będą wiecznymi czasy, jako swoią własnością szafowac, dac, darować, przedac, zamienic, zastawic, legowac y ku naylepszemu pożytkowi swemu obracać bez wszelkiey ode mnie samego Wasila Tymoniewicza, małżąki, potomków, successorów y nayblizszych krewnych moich y małżąki moiey przeszkody, pod zapłacenie zaręki, iako sama summa wynosi. Gregorius Theodorowicz, notarius civitatis sacrae regiae majestatis Brestensis juratus. m. p.

(Копія).

46.

. іюля 17. Даротвенная запись Владиміра Решковскаго на восемьдесятъ злопольскихъ въ пользу Брестскаго Симеоновскаго монастыря на вѣчное поминовеніе души своей и своихъ родителей.

:кій жертвуетъ восемьдесятъ злотыхъ польскихъ, составляющихъ видеркауфъ отъ суммы злотыхъ, отданной Влодавскому еврейскому кагалу. Въ частномъ письмѣ къ игумену Силь-
Гроцевичу Решковскій, извѣщая игумена объ этомъ своемъ пожертвованіи, проситъ игумена,
нъ потребовалъ отъ Влодавскаго еврейскаго кагала записи на эту сумму видеркауфовую
исаніемъ въ этой записи обязательства ежегодно уплачивать въ пользу Брестскаго Симеонов-
)настыря восемьдесятъ злотыхъ видеркауфа въ одинъ опредѣленный срокъ, наканунѣ дня
Св. Іоанна Крестителя [1]).

лисъ съ книгъ кгродскихъ староства
:йского.
і отъ нарожения Сына Божого тисяча
гъ деведесятъ второго, мѣсяца іюля
цатого дня.
врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ пе-
ою Яномъ Бенлевскимъ, подстаро-
берестейскимъ, постановившисе оче-
въ Богу превелебный его милость
Сылвестръ Троцевичъ, игуменъ мо-
ѣ Берестейского заложеня церкви Свя-
имеона Столпника тотъ листъ при-
одъ его милости пана Андрея Вла-
Решковского до тогожъ отца игу-
а речь въ томъ листѣ выраженую
ікованью до книгъ кгродскихъ бере-
стейскихъ подалъ въ тыя слова писаны. W Chrystusie przewielebny msci oycze ihumenie Brzeski a moy msci panie y dobrodzieiu. Lubo nieznaiomy, móy wmsc panu przesyłam ukłon. A że maiąc pewną relacyą od oycow Jabłeczeńskich o wielkiey pobożnosci wmsc pana zakonniczey y porządku klasztornym, temu tedy pociąga do wmsc pana mimo inszych, żebym złotych tysiąc legował tąm do tego ubogiego a swientego mieysca do Brzeskiey cerkwi za duszę moią grzeszną wiecznemi czasy. Mam tedy tysiąc złotych na szkole y kahale Włodawskim, ten leguie, aby ciż zydzi starsi uczynili zapis wieczysty w grodzie Brzeskim służący na cerkiew świętą, y klasztorowi wmsc pana y następcom wmsc pana, a to

ь дѣлахъ б. Симеоновскаго монастыря имѣется таковая запись въ формѣ выписи изъ гродскихъ
ароства Берестейскаго отъ 23 іюня 1692 г.

Digitized by Google

podług prawa pospolitego, po złotych osmiu na rok od sta koscielney prowizyey, y żeby te ośmdziesiąt złotych dawali wmsc panu od S. Jana Krzciciela na początku zaraz w teraznieyszym roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtórym. A wmsc moy msci pan chciey sobie doyrzeć iak naylepiey zapisu, a do tego ieszcze radzę, żeby zosobna kartę dali, a roborować ie tamże w grodzie Brzeskim, a to ratione nieoddania którego roku tego wyderkafu, tedy, aby y summe oddali, iednak aby na szkołę Brzeską y kahał wszystek, żeby taż prowizya szła co rok wmsci panu, to oni obawiaiąc się tęgo oddania summy, to muszą terminu pilnowac y oddawac zawsze, a wmsc pana o to prosze, abys mi też także karte dał na to, co własnie należy y zwyczay iest w takich okazyach, ze wmsc pan powinienes iuż także y successores wmsc pana po dwie mszy swięte co tydzień odprawować kazać, od roku do roku wiecznemi czasy, tak za odpuszczenie grzechow moich, iako y za dusze zmarłe rodziców y przodków moich we srzode y piątek, których reiestryk posyłam wmsc panu, żeby w pominalne xięge przepisano y dusze zmarłe tylko przy proskomedii przypominac nic więcey, bo za mnie ieszcze żywego y za odpuszczenie grzechów moich ta ofiara Zbawiciela naszego isc ma, a po zeysciu z tego mizernego swiata zarówno iuż poydzie z rodzicami y przodkami moimi. Niemaiąc nic do oznaymienia więcey wmsc panu, łasce się y modlitwom świętym wmsc pana oddaie. У того листу подписъ руки тыми словы: Zostaiąc na zawsze wmsc pana zyczliwym bratem y sługą Jendrzey Włodzimierz Reszkowski w Wierzchowiczach szostego julii tysiąc szescset dziewiędziesiąt wtorego. И на томъ же листѣ приватномъ титуляцыя въ тые слова. W Chrystusie przewielebnemu imsci oycu Ihumenowi Brzeskiemu Litewskiemu a msci panu y dobrodzieiowi oddać nalezy pilno imsci. Который же то листъ приватный черезъ особу верху помененую ку актикованью .поданы есть до книгъ кгродскихъ берестейскихъ принятъ и уписанъ, съ которыхъ сесь выписъ подъ печатью врадовою и съ подписомъ руки писарское въ Богу превелебному его милости отцу Сылвестру Троцевичу, игумену монастера Берестейского замуховецкаго заложеня церкви Сымеона Столпника и всимъ отцомъ законникомъ тогожъ монастира есть выданъ. Писанъ у Берестю.

Подлинный на листѣ бумаги съ печатью.

47.

1699 г. Декабря 7. Продажная запись брестскаго мѣщанина Павла Панасовича, данная Брестскому Симеоновскому монастырю на „Великій Рѣзъ поля“, проданный монастырю за 230 злотыхъ польскихъ.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Litvaniae die 7 mensis Decembris anno domini 1699.

Na urzędzie woytowskim burmistrowskim y radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu Litewskim, przede mną Dymetrym Janem Bocianowskim, postanowionym łantwoytem od i. w. imci. p. Jozefa Bogusława Słuzki, kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego W. X. Litewskiego, Lanckoronskiego, Jezierzeyskiego, Punskiego, Pienianskiego starosty y woyta dziedzicznego miasta Brzeccia, y przed nami Artemem Andrzeiewiczem, Stefanem Zysiewiczem burmistrzami, Andrzeiem Łopuchowskim, Szymonem Tryczko, Omelanem Sydorowiczem, Wasylem Chawraiewiczem y Janem Wasylewiczem raycami, na zwykłym mieyscu sądowym w ratuszu zasiadaiącemi, postanowiwszy się personaliter oczewiscie sławetny p. Paweł Panasowicz, mieszczanin rayca miasta Brzescia‘ jawnie y dobrowolnie, bez żadnego przymuszenia, przyznał przed nami, iż maiąc ow wielki

Digitized by Google

a swoy własny, niczym nikomu niewinny ımi żadnemi nie obciązony, wolny y swodo przysądu prawa magdeburskiego naw polach za miastem y przedmiesciem ıcem leżący w pewnych miedzach y graob miedzę z iedney strony reza pola ıych ichmościow xx. Augustianow kon-Brzeskiego, a z drugiey strony pułreza ısci p. Dymetrego Jana Bocianowskiego yta Brzeskiego, głową do scianki drogi poprzecznie ku goscincowi Wileńskiemu, n do mieyskich rezków na Podbudnym h. Tedy ten rez wielki pola przedał na e a nieodzowne lata y czasy w Bogu przeıemu oycu Sylwestrowi Trocewiczowi, ıowi monastyra S. Symeona Słupnika, w Brzesciu za Muchawcem fundowanego, ıo summę pieniędzy złotych polskich 230, to summę pieniędzy złotych polskich ie trzydziesci zaraz sławetny p. Paweł wicz, mieszczanin rayca miasta Brzescia, swych odliczył y odebrał, y z odebey summy pieniędzy wiecznie kwitował u przewielebnego imc oyca Sylwestra icza, ihumena monastera S. Symeona ka w miescie Brzesciu za Muchawcem anego, y sam się z tego rezu pola ie zrzekł, sławetny p. Paweł Panasonieszczanin rayca miasta Brzescia, nic samemu, małżące swoiey y nayblizrewnym powinnym swym w tym rezu ıie zostawuiąc, ani wymuiąc żadney . . . . . Czynsz zas z tego rezu pola u przewielebny imc oyciec Sylwester ricz, ihumen monasteru S. Symeona Słupw miescie Brzesciu za Muchawcem fundowanego, y successorowie imsci, płacić będą do skrzynki mieyskiey ratuszney corocznie o swiętym Marcinie Rzymskim według nowego kalendarza, według dekretu y postanowienia magistratem; który to rez pola urzędownie w intromissyią y wieczyste używanie y dzierzenie przez przydanych z urzędu imci p. lantwóyta y sławetnych panow burmistrzow, przez sławetnych Omelana Sydorowicza y Andrzeia Łopuchowskiego, rayców miasta Brzescia, podany w Bogu przewielebnemu iegomosci oycu Sylwestrowi Trocewiczowi, ihumenowi monasteru S. Symeona Słupnika w miescie Brzesciu za Muchawcem fundowanego, za potrzykrotnym wołaniem sługi mieyskiego Jana Wasilewicza podany. Którey intromissyi podania nikt nie bronił y z prawem pierwszym ani poslednieyszym nikt się nie odzywał. A sławetni pp. Omelan Sydorowicz y Andrzey Łopuchowski, raycy miasta Brzescia, podawszy ten rez pola w intromissyią y w wieczyste używanie y dzierzenie w Bogu przewielebnemu iegomości oycu Sylwestrowi, ihumenowi monastera S. Symeona Słupnika, powróciwszy się z podania przed urzędem przyznali, iz podali, a podania intromissyi nikt niebronił, y z prawem żadnym nikt się nie odzywał. Która to intromissyia y kupla wieczysta iest do xiąg magdeburskich mieyskich Brzeskich wpisana y extraktem z xiąg stronie potrzebuiącey wydana z przycisnieniem pieczęci mieyskiey y z podpisem ręki pisarskiey. Pisan w Brzesciu die et anno ut supra. Hieronimus Buhrzewski, notarius juratus civitatis Brestensis. m. p.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1676—1708 г., № 7549, стр. 341.

48.

:. Іюля 30. Духовное завѣщаніе брестской мѣщанки Анны Кобылинской, въ коь, между прочимъ, жертвуетъ въ пользу Брестскаго Симеоновскаго монастыря домъ и лавочку въ г. Брестѣ.

tum in civitate Brestensi Magni Ducatus iae die quinta mensis Augusti anno do-.702.

Na urzędzie burmistrzowskim y radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu Lit. przed nami Stepanem Życiewiczem, Kalikstem Chyłkowi-

Digitized by Google

włem Panasowiczem,
rtemem Andrzejowi-
y Omelanem Sydo-
wiwszy się persona-
vryły Hermanowski,
Symeona Słupnika
m fundowanego, po-
nagdeburskich miey-
wa pisany. W imie
Świętego Amen. Ja
anka brzeska, będąc
tarości mojey bardzo
Pana Stworcy mego
nak że przy rozumie
a słysząc się blisko
ta mego umysłiłam
ayprzod dusze moią
lowi memu y mi-
poruczam. Ciało zaś
ętey chrzescianskiey,
ych oycow zakonni-
wi S. Symeona Słup-
chawcem, aby było
ianskiego ich stara-
ebione przy cerkwi
m moi zaś tak roz-
rynku miasta Brze-
p. Symeona Tryszki
a z drugiey strony
ey, moim własnym
Janem Kobylinskim,
runcie mieyskim ra-
budowany, ten dom
ycom Semenowskim
e moię służby Boże
jestat Boski, aby mi
grzechy moje, kram-
mże poblizku domu
mieyskim ratusznym
guię p. Janowi Ku-
ubo po córce moiey
ało, żeby tylko Pana
niewinnie mnie po
om ja od niego na
adnych nieodbierała.
Semenowskim leguię

szwedkę sukienne moje, y spodnice lazurową harusowa, którą miałam od swięta, aby to odebrawszy za dusze moią Pana Boga prosili; dziewczynie na imie Justynie Janownie, ktora mnie usługiwała y doglądywała y obiecała mnie do smierci doglądac, tey daruię szwedkę moię starą y posciel moią, aby y ta nie była ukrzywdzona, a za duszę moie, jako sierota, prosiła Boga. Summ pieniężnych żadnych nie mam y nie zostawuię y żadney ruchomosci; co też mam długow mnie winnych, o te upraszam, aby według ostatniey woli tey moiey byli oddane, nayprzod u i. p. Chocima zostaie winny za mieszkanie w domu moim, co mieszkał, złotych pietnaście, o te upraszam, aby oddał wielebnym oycom Semenowskim, y u imci p. Wybersza złotych pięc, y o te upraszam imsc, aby oddał z łaski swey oycom Siemionowskim; sama też na siebie długow żadnych niezaciągnełam za żywota mego, y dla tego dom moy y kramnica legowane wolne zostawac maią, o który dom y kramnice nie będą oycowie wielebni turbowani, ani p. Jan Kulesza zienc moy, bo na to nic nikomu niewinna. Kącząc tedy ten moi ostatniey woli testament, upraszam aby był przyięty y niebył niczym naruszony, a jesliby kto miał temu sprzeczyc y turbowac, tedy takowego każdego na straszny sąd Boski zapozywam. Do ktorego tego testamentu ostatniey woli mey napisania uprosiłam sław. p. Kalikstą Chyłkowicza burmistrza na ten czas y p. Pawła Panasowicza rayca miasta Brzescia, będących przy napisaniu tego testamentu, dla stwerdzenia o podpisy rąk, y p. Heronima Bukrzewskiego, aby się podpisał do tego testamentu, jako pisarz miasta Brzescia. Działo się w Brzesciu roku tysiąc siedmset-nego wtorego, miesiąca Julii dnia trzydziestego. U tego testamentu podpisy rąk temi słowy przy krzyżykach napisane: Anna Kobylinska. Jako będący przy napisaniu tego testamentu podpisuie się Kalikst Chyłkowicz burmistrz Brzeski. Będący przy napisaniu tego testementu podpisuie się Paweł Panasowicz rayca Brzeski. Heronim Bukrzewski pisarz przysięgły miasta Brzescia uproszony do napi-

Digitized by Google

sania tego testamentu. Ktory to ten testament jest do ksiąg mieyskich magdeburskich Brzeskich wpisany, exscerptem stronie potrzebuiącey jest wydany z przycisnieniem pieczęci mieyskiey radzieckiey y z podpisem ręki pisarskiey. Pisan w Brzesciu. Anno dni ut supra. Heronim Bukrzewski, notarius juratus civitatis Brestensis.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1676—1708 г. № 7549, стр. 507.

49.

1703 г. Мая 7. Запись брестской мѣщанки Анастасіи Павчихи Онуфріевой на домъ съ двумя плацами Брестскому Симеоновскому монастырю.

Домъ этотъ былъ заложенъ покойнымъ мужемъ Анастасіи Онуфріевой Саввою каменецкому мѣщанину въ 130 тынфахъ. По приговору Брестскаго магистрата Анастасія Онуфріева должна была выплатить лежавшій на этомъ домѣ долгъ въ опредѣленный срокъ. Не находя возможнымъ выполнять это обязательство, Анастасія предложила Симеоновскому монастырю взять принадлежащій ей домъ съ двумя плацами въ полное свое владѣніе съ условіемъ предоставленія ей безплатнаго помѣщенія въ домѣ до ея смерти.

Roku tysiąc siedmset trzeciego, miesiąca Maja siodmego dnia. Ja Anastazya Pawczycha Onufrejowa, pozostała wdowa po nieboszczyku Sawie Onufrejewiczu, małzonku moim, ktory pewnego długu sto trzydziescie tynfow winien został p. Janowi Woyciechowskiemu, mieszczaninowi Kamienieckiemu, w ktorym to długu z dekretu mieyskiego Brzeskiego urzędowego magdeburskiego dom z placami dwoma był podany, intromitowany w dekrecie roku tysiąc szescset dziewiędziesiątym drugim, dnia dziesiątego, miesiąca Januarego ferowanym, opisany. A że aż do roku tysiąc siedmsetnego to się przedłużyło, gdy urzędownie ustąpił swego prawa y należytosci p. Jan Woyciechowski wielebnym zakonnikom Zamuchawieckim S. Symeona Słupnika y Narodzenia Naysw. Panny, leguiąc to za ich na to pozwolenie, jak staneło na urzędzie postanowienie, abym co rok z tego domowstwa y placow im oddawała po złotych dziesięciu, poki w dekrecie specifikowana summa takowemi ratami nie wypłaci się, jednak że widząc ja że w tych trudnych czasach temu dosc uczynic niemogę, dobrowolnie do monasteru S. Symeona Słupnika przyszedłszy, wiecznemi czasy te domowstwo z płacami leguię y zapisuię y na urzędzie stanowszy przyznac mam, sobie tylko samey jedney dożywotnie wymawiając mieszkanie, a po smierci mojey żaden z dzieci y krewnych moich do tego interesowac się nie maią. Y na to dałem ten list dobrowolny zapis przy uproszonych na to przyjacielach pieczętarzach niżey specifikowanych pod kondyciami wewnątrz w liscie tym opisanym. Działo się roku miesiąca y dnia wyżey napisanego w monasterze S. Symeona Słupnika. Ustnie y oczewisto proszony od sławetney Anastazyi Onufriewoy do tego zapisu za pieczętarza, iako będąc przytomnym podpisuie się Michał Musurowicz. Ustnie y oczewiście proszony od sławetnego pana Antona Andrzejewicza, iako pieczętarza od sławetney Anastazyi Pawczychy Onufryjowiczowey uproszony y pisma nieumieiętney podpisuie się: S. Helecki.

(Копія).

50.

1703 г. Іюля 16. Продажная запись брестскихъ мѣщанъ Якова Прокоповича и жен его Юліаніи, данная Брестскому Симеоновскому монастырю на проданный за 60 зл тыхъ огородъ.

My niżey na podpisie mianowani małzon-)wolny zapis, c ogrod nasz ego należący laszego Gab- zeskiego, nam y ob miedzę skiego, z dru- ego Rożestwa lo jeziora, a nikomu nie- nieobciążony, prawem dzie- wielebnemu yhumenowi eckich S. Sy- Nayswiętszey w iakich pie- wna chodził, r, y tę wcale summę złotych 60 odebraliśmy, z czego kw tuiąc, daiemy na siebie y dobrach naszy ewikcyą, obowiązuiąc się u każdego praw bronic y zastępować, ieżeliby kto miał iak trudność w dzierzeniu tego ogrodu ww. oyco czynic pod paragraffami y kondycyami w wnątrz tego zapisu opisanemi, do ktoreg prosiliśmy panow przyiacioł niżey specyfik wanych od nas małżonkow do tego użytyc roku 1703, miesiąca Julii dnia 16. Ustni y oczywisto proszony do tego przedażnego za pisu od pp. małzonkow Jakuba Prokopowicz y Julianny Gabryelowny znak móy przykła dam ręką moią + Bazyli Iwanowicz. Устн упрошоній отъ пана шваrра моего Яков Прокоповича и жены его Юлианны Габры еловны зъ Романовичовъ до того листу за пису подписуюся Демянъ Аконовичъ.

(Копія).

51.

евича Врестскому Симеоновскому монастырю 40 тын тъ и поминовеніе души своихъ родителей.

ольскихъ Букревичъ обезпечиваетъ на своей землѣ, прозываемо мъ, что еслибы монастырь не пожелалъ пользоваться этой землей е и временное владѣніе ближайшихъ его родственниковъ, которы тынфовъ. Монастырь обязанъ похоронить на свои средства мат Букревича.

mianowany, realnie po- rzymuszonym . bazylianom iego, za Mu- na Słupnika m będącym, leżało, grun- iż ja będąc naturalnym sukcessorem et legitimus possesor dobr oyczystych, w Brzesciu leżących, gruntow y sianożęci po zeszłym godney pamięci nie- boszczyku rodzicu memu Janie Bukrewiczu, po ktorym na pamięc sorokoustną po niebo- szczyku, poniewaz nie była, jako też kiedy Bog Naywyższy według universalnego dekretu swoiego Boskiego teraz ieszcze zyiącą rodzi- cielkę y dobrodzikę moią z tego swiata zbierze,

Digitized by Google

polskich tynfami czterdziescie leguie ie na gruncie nazwanym Osinki Większe, lze z jedney p. Kalicha Chilkiewicza burmistrza miasta i. k. m. Brzescia iego, z drugiey p. Szymona Tryczki ta tegoż miasta Brzescia, głową do Wielkiego na Polesie Wołynskiego, lo gruntow monastyrskich. A ichmsc ym pomienionym oo. pro sorte esse kę dobrodzikę moią, kiedy po ziem- Niebieskie Bog Naywyższy. iako się o, przeniesienie życia, jako teyże re- awosławney będącą chrzescianką y luchowną swoią usciwie według po- chrzescianskiego prawosławnego przy pomienioney S. Symeona Słupnika po- zwyczaynym pochował, tenutor y w ktorey ciało złożone bydź ma, inni będą. Ktory to powyżey specy- r grunt w miedzach y granicach swych y ma w mocy y dyspozycyi, poki zyie ka moja, zostawac, z tym iednak do- iż jezeliby wielebni ichmsc oo. po- ni do używania sobie onego gruntu ali, tedy niech inny bliższy bydz nie i, distractis omnibus (procz mnie sa- ak corek y zięciow matki moiey, siostr row moich, iako y innych bliższych ch krewnych, wszystkich oddalonych i contractu miec chce. A po zeysciu wiata matki mojey, jeśliby wielebni ichmsc oo. y sam imc yhumen za przybyciem swoim, ktory teraz absens jest, tego gruntu y tey summy nie trzymac nie affektowali, ale miec zechce pieniądze, żeby praeces sacrae non essent vacuae, eo y sam multam ichmsciom oo. wielebnym, ktoremu kolwiek z szwagrow y siostr moich, ktorzy będąc tanti, ażeby te pomienione złotych czterdziescie tynfami, tynf rachuiąc po złotemu zpełna, a szostak bity groszy dziesięc, monasterowi oddawszy, aby mieysce swięte ukrzywdzone nie było, w swoią dyspozycyą (ale nie possesyą), czego waruie tym moim teraznieyszym zapisem, odebrał, y wolno bez wszelkiey przeszkody ni od kogo do dalszey moiey woli y dyzpozycyi y przyiazdu zażywali. Co dla lepszey wiary y wagi y pewnosci y tego dobrowolnego y legacyinego na gruncie pomienionym zapisem mego ci przy podpisie ręki mey własney ustnie y oczewisto prosiłem pp. przyiacioł pieczętarzow o podpis rąk do tego zapisu, ktory tak własnie miec chce, iako samy autentyczny prawny zapis. Pisan w monastyrze Brzeskim za Muchawcem roku Panskiego tysiąc siedmsetnego piątego, miesiąca Junii szostego dnia według kalendarza greko-ruskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż pomianowaney do tego prawa alias zapisu legacyinego ręką moią podpisuie się Ludwik Wybers. Michał Masurowicz.

(Копія).

52.

Полномочіе, данное игуменомъ Брестскаго Симеоновскаго монастыря Силь- ъ Троцевичемъ игумену Яблочинскаго монастыря на полученіе выдеркафа отъ Влодавскаго еврейскаго кагала.

ій еврейскій кагалъ обязался уплачивать ежегодно Брестскому Симеоновскому монастырю тыхъ польскихъ выдеркафа отъ суммы, отданной этому кагалу Андреемъ Дешковскимъ. Такъ алъ не уплатилъ Брестскому монастырю выдеркафа за два года (160 злотыхъ польскихъ), то менъ Брестскій уполномочилъ игумена Яблочинскаго взыскать съ кагала эту сумму.

ię wiadomo tym listem moim plenipo- m, iz ia zadłużywszy się z monaste- ym Brzeskim Zamuchawieckim, pod ą S. Symeona Słupnika zostaiącym, na rożne potrzeby monastyrskie na kilko set złotych, a nie maiąc na ten czas gotowey do oddania tego długu summy, maiąc zas pewny na kahale Włodawskim wyderkaf od summy

Digitized by Google

na monaster nasz pomieniony Brzeski legowaney od imci p. Andrzeia Deszkowskiego co rok po złotych polskich osmdziesiąt, ktorego się z samych że kwitow naszych kahału Włodawskiemu danych pokaże prynależących złotych sto szescdziesiąt, przewielebnemu oycu Gabryelowi Raikowskiemu, ihumenowi monastera Jabłoczenskiego, odebrac zlecam y tę moią plenipotętią do dochodzenia tego wyderkaffa y według ichże samych obligatiey ich żydow starszych Włodawskich nam daney, do pozyskania daię, ktorą iako przed księgami grodskiemi, ziemskimi ważną y authentyczną miec chcę, y na to się przy pieczęci monasteru naszego Brzeskiego imieniem swoim y wszystkich braci moich zakonnych, iako starszy podpisuię. Dat w monasteru Brzeskim pomienionym roku tysiąc siedmset siodmym. Sylwester Trocewicz, namiestnik exarchiey m. k., monasteru Brzeskiego y Mohilowskiego superior y ihumen.

Подлинный на листѣ бумаги съ тисненною печатью.

53.

1707 г. Марта 27. Дарственная запись Хилькевича Брестскому Симеоновскому монастырю на два огорода.

Записываетъ монастырю на поминовеніе души своей и своего брата Θеодора огородъ „Осинки" прозываемый, съ садомъ, а другой, прозываемый „Савастіановскій",—на поминовеніе души жены своей Евдокіи.

Ja niżey na podpisie moim mianowany zeznawam tem moim kartem, izem wielebnym oycom bazylianom, przy cerkwi S. Symeona Słupnika zostaiącym, zapisał wiecznie y nieodmiennie ogrod nazywaiący się Osinki z sadem do siebie należącym za moią duszę y za nieboszczyka brata mego Theodora, także ogrod nazywaiący się Sawastianski, leżący głową do ulicy, która idzie do przyłuku, tyłem do Hołowska Artemowego, blisko cerkwi Narodzenia Nayswiętszey Panny, który to ogrod leguię y zapisuię wiecznie tymże oycom Zamuchawieckim za duszę nieboszczki żony moiey Eudokiey wiecznie y nieodmiennie. Na co się podpisuię ręką moią własną. Działo się roku 1707, miesiąca Marca dnia 27. Kalich Chilkiewicz.

54.

1707 г. Декабря 12. Запись, данная брестскою мѣщанкою Маріанною Бобричанкою Брестскому Симеоновскому монастырю на полрѣза земли и актъ обмѣна этой земли съ мѣщаниномъ Оныщкой на таковой же участокъ земли.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Litvaniae.

Roku tysiąc siedmsetnego siodmego, miesiąca Decembra dwunastego dnia.

Na urzędzie burmistrzowskim y radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu przed nami Janem Borowikiem, Andrzejem Jakubowiczem, burmistrzami, Janem Wasilewiczem, Jakubem Skoybedą, Andrzejem Romanowskim raycami, na zwykłym mieyscu sądowym stanowszy personaliter pani Maria Kobylinska, imieniem pani siostry swey Maryanny Bobryczynskiey, jawnie y dobrowolnie zeznała, iż za żywota swego siostra iey nieboszczka panna Maryanna Bobryczanka, maiąc puł reza pola oyczystego swego własnego po nieboszczyku oycu swym

Digitized by Google

a Stefanie Bobrynku na siebie przy-
o y spadłego, nikomu niczym nieza-
go, żadnemi podatkami y długami
mego, na Szaubinie dolinie w pew-
zach y granicach leżącego, do prawa
skiego należącego, z jedney strony
wczynskiego, głową do Adamkow-
nki, a tyłem do boru Tiuchinickiego,
wi S. Symeona Słupnika Zamucha-
i, za duszę rodzicow swych, ciałami
zy teyże cerkwi S. Symeona Słup-
cych, gdzie y sama przy zeysciu
iata odpoczywa, legowała wiecznemi
wnemi czasy, oddalaiąc wszystkich
, blizkich krewnych, powinnowatych
ory pułrezek pola urzędownie przez
h panow radcow, z urzędu przyda-
ana Wasylewicza y p. Andrzeja Ro-
ego wielebnym oycom monastera S.
Słupnika im samym y sukcessorom
nże monasterze zostaiącym, w posse-
ystą iest podany, ktorey intromissyi
krotne wołanie sługi urzędowego
bronił, z prawem pierwszym y po-
ym nie odezwał się; a że utsciwy p.
zkutnik, maiąc ten w zażywaniu puł-
, więcey sobie pola w iednoż miedze
, tudziesz ichmość wielebni oycowie
S. Symeona Słupnika w inszym poło-
Wielkich rezach, maiąc p. Onyska
także pola pułrezek sobie przyległy,
rowolny rozmiar pomiarkowali się,
wielebni oo. monasteru S. Symeona
wi pomieniony puł rezek legácyiny,
ty sobie pułrezek przez p. Onyzka
Jasina ze wsi Kozłowicz kupiony,
nikomu także niczym niewinny, niezawiedziony, żadnemi poborami y długami nieobciążony, w pewnych miedzach y granicach leżący, w w Wielkich rezach głową do Adamkowskiey scianki, tyłem do rezkow poprzecznych, bokiem jednym do pułreza p. Bocianowskiego, a drugim bokiem do reza pola Kowchowskiego nazywaiącego się, u tychże wielebnych oycow Zamuchawieckich monasteru S. Symeona Słupnika w possesyi zostaiącego, w zamian legaciynego swego pułrezka przyimuiącego, u szlachetnego urzędu o przydanie na intromissyą tych że sławetnych pp. radcow, sławetnego p. Jana Wasylewicza y p. Andrzeja Romanowskiego prosili, jakoż za pozwoleniem urzędowym y przydaniem ciż sławetni panowie raycowie przez trzykrotne wołanie sługi urzędowego pomieniony pułrezek Onyskowski ichmc oo. Zamuchawieckim monasteru S. Symeona Słupnika w possesyą wieczystą podali, także y ten pierwo podany wielebnym oycom monastera S. Symeona Słupnika przez dobrowolny rozmian p. Onyszkowi przez tych że pp. radcow iest podany, ktorey intromissyi z obopolnego rozmiaru, że nikt nie bronił, z prawem pierwszym y poslednieyszym nie odezwał się, przydani panowie raycy sławetni p. Jan Wasilewicz y p. Andrzey Romanowski relacyą uczyli, y tak relacyą, iako y rozmiar ten do ksiąg magdeburskich urzędowych mieyskich do wpisu podali, co iest wpisano y extraktem stronom potrzebuiącym wydano. Pisan w Brzesciu anno ut supra. Joannes Borowik consul juratus civitatis Brestensis.

(Копія).

55.

юня 18. Дарственная запись брестской мѣщанки Марины Глаголянки Хар-й на участокъ земли, пожертвованный ею Симеоновскому Брестскому монастырю на поминовеніе души своего мужа.

in civitate Brestensi magni Ducatns
die 18 Junii anno 1713.
zędzie burmistrzowskim y radziec-
escie i. kr. mci Brzesciu Litewskim
przed nami Hrehorym Filipowiczem relii rzymskiey y Hrehorym Jurkiewiczem relii greckiey burmistrzami, Jakubem Skołbiedą, Mikołaiem Gabryelowiczcm, Michałem Jarmusiewiczem,

Digitized by Google

Szymonem Kożiczem raycami, na zwykłym mieyscu sądowym w ratuszu zasiadaiącemi, stanawszy oczewiscie utsciwa Maryna Hłago-

y sama się tego ogrodu wiecznie z
prawa na ten grunt maiące do ręk
tegoż monasteru oddała, pozwalaiąc ia
łasnością, iako chcąc dysponowac, y
żytki wynaydowac, sama też żadn
go gruntu na swoią osobę niewyim
stawuiąc, wszystkich krewnych y p
też y naybliższych oddaliła, która
intromissyą y w wieczyste używa
yne przez sławetnych pp. Jakuba
Mikołaia Gabryelewicza raycow w
. w wieczyste spokoyne używanie
na za potrzykrotnym wołaniem sł
iego, ktora intromissya do xiąg
rskich Brzeskich iest wpisana y
ronie potrzebuiącey z pieczęcią mag
zeską y z podpisem ręki pisarskiey
na. Actum anno et die ut supra.
wik pisarz przysięgły miasta i.
rześcia.

Копія, проверена съ Актовой к
708—1738 г., № 7550 стр. 109.

кін Андреевой и Анны Василье
стырю на сѣножать „въ Крова

ewicza, a z drugiey strony jezior
gruntow Pełczyskich, a tyłem
eki, która sianożęc na cerkiew S.
ołpnika na sorokoust za duszę
voich, aby Pana Boga tameczni oyc
li, wieczysto legowali y zapisali y
y sianożęci wiecznemi czasy wie
zekaiąc, prawa na też sianożęc ma
. do ręki oddali, pozwalaiąc tą s
ko swą własnością, iako chcąc sz
sponować, sami też na swoią o
y częsci nie zostawuiąc, wszystkich
rzyiacioł oddalili, która possesya
issyą y w wieczyste spokoyne
rzez sławetnych Michała Jarmusi
ikołaia Gabryelowicza raycow ww
asteru S. Symeona Stołpnika w moc
syą y w wieczyste spokoyne uży

Digitized by Google

podana, która intromissya do xiąg magdeburskich Brzeskich iest wpisana y extraktem stronie potrzebuiącey z pieczęcią magdeburską Brzeską iest wydana. Actum anno et die ut supra. Jan Borowik, pisarz przysięgły miasta i. kr. mci Brzescia Lit.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1708—1738 г. № 7550, стр. 117.

57.

1713 г. Августа 6. Дарственная запись брестской мѣщанки Евдокіи Андреевой Брестскому Симеоновскому монастырю на участокъ земли за Мухавцемъ, прозываемый „Головскъ", на поминовеніе души своихъ родителей.

Actum in civitate Brestensi magni Ducatus Litvaniae die 6 Augusti anno 1713.

Na urzędzie burmistrzowsktm y radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu Lit. przed nami Hrehorym Filipowiczem z religii rzymskiey y Hrehorym Jurkiewiczem z religii greckiey burmistrzami, Jakubem Skoybiedą, Mikołaiem Gabryelowiczem, Michałem Jarmusiewiczem raycami, na zwykłym mieyscu sądowym w ratuszu zasiadaiącemi, stanąwszy oczywisto utściwa Eudocya Łukaszowna Andrzeiewiczowna, mieszczanka brzeska, lat zupełnych dorosła, pozostała po rodzicach swoich, iawnie y dobrowolnie przed nami urzędem zeznała, iż maiąc ona grunt swóy własny oyczysty, przezywaioncy Hołowsk, w Brzesciu za Muchawcem zdawna w pewnych miedzach y granicach leżący, do przysądu prawa magdeburskiego przynależący, ob miedzę z iedney strony gruntu Iwana Chawraiewicza, a z drugiey strony gruntow ww. oo. Zamuchawieckich S. Siemiona Stołpnika, głową do struzki, a tyłem do gruntu Kalicha Chylkiewicza, ktory to grunt przezywaiący Hołowsk wyż pomieniona Ewdocya Łukaszowna na cerkiew S. Symeona Stołpnika za duszę rodzicow swoich wiecznemi czasy legowała y zapisała, sama też z tego gruntu zrzekszy, prawo na ten grunt wyż mianowany ww. oo. do ręku oddała, pozwalaiąc, iako swoią własnością, iako chcąc dysponowac, dac, darowac, przedac, zastawic, zamienic y ku naylepszemu pożytkowi swoiemu obrocic, oddaliwszy wszystkich krewnych y przyiacioł swoich, ktora legacya w intromissyą y wieczyste spokoyne używanie urzędownie przez sławetnych Michała Jarmusiewicza y Mikołaia Gabryelewicza raycow ww. oo. w moc y possesyą, y w wieczyste spokoyne używanie iest podana, a intromissyi nikt nie bronił, która intromissya do xiąg magdeburskich mieyskich Brzeskich iest wpisana y extraktem ww. oo. z pieczęcią magdeburską Brzeską y z podpisem ręki pisarskiey iest wydana. Actum anno et die ut supra. Jan Borowik, pisarz miasta iego kr. mci Brzescia.

Копія,—провѣрена съ Актовой книгой за 1708—1738 г., № 7550, стр. 115.

58.

1719 г. Сентября 24. Дарственная запись брестскихъ мѣщанъ Иліи Семеновича и его сестеръ на огородъ, на Мудрицѣ, Брестскому Симеоновскому монастырю на поминовеніе души своихъ родителей.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Litv. die 24 mensis Septembris anno dni 1719.

Na urzędzie lantwoytowskim burmistrzowskim y radzieckim przede mną Janem Mościckim lantwóytem, postanowionym od i. w. imc p. Renalda Sadowskiego, kasztelana y wóyta dziedzicznego Brzeskiego, y przed nami Jakubem Skoybiedą, Hrehorym Filipowiczem bur-

mistrzami, Michałem Jarmusiewiczem, Pawłem Tryczkowskim, Theodorem Makem, Danielem Olesiewiczem, Hrehorym Jurkiewiczem, Wasylim Turutą raycami, Mironem Nestorukiem, Harasimem Hryniewiczem, Wasylim Czechem,
:em ławnikami, na zwykłym
ı w ratuszu zasiadaiącemi
; oczywisto Eliasz Semeno-
;wemi, Małachą Demianową
ą Theodorową Hilkowiczową,
:y, przed nami urzędem ze-
i ogrod swóy dziedziczny na
w dawnym ograniczeniu ob
strony gruntu cerkwi S.
a z drugiey strony sławet-
oybiedy, głową do ułecki
a tyłem do wypustu miey-
ıdem prawa magdeburskiego.
godnie y iednostaynie lego-
odzicow swoich na cerkiew
S. Symeona Stołpnika za Muchawcem leżą
ze wszystkim ograniczeniem, iako się w sa
ma wiecznemi czasy y żadnego przystępu sa
y krewnym swoim niezostawuiąc y s
wiecznie się zrzekli, pozwalaiąc ww. oo., j
swoią własnością szafowac y dyspono
z ktorego gruntu ogrodu wielebni oycowie
skrzynki mieyskiey ratusznej czynsz coroc
według postanowienia z magistratu pł
maią, która legacya ogrodu urzędownie w
tromissyą y w wieczyste spokoyne używ
przez sławetnych Danieła Olesiewicza y T
dora Malca raycow ww. oo. w moc y
sesyą iest podana y do xiąg magdebursk
brzeskich iest wpisana y extraktem str
z przyciśnieniem pieczęci mieyskiey radz
kiey y z podpisem ręki pisarskiey iest
dana. Actum anno et die ut supra. Joan
Borowik notarius juratus civitatis Brestens

(Копія).

59.

3. Продажная запись брестской мѣщанки Евстаѳіи Хавраевичо огородъ, проданный Брестскому Симеоновскому монастырю.

tate Brestensi Magni Duca-
ı 28 mensis Oktobris anno

ıntwóytowskim burmistrzow-
ı przede mną Janem Mościc-
postanowionym od w. imc p.
ego kasztelana y wóyta dzie-
iego, przed nami Jakóbem
wiczem burmistrzami, Micha-
zem, Theodorem Malcem,
wiczem, Danielem Olesiewi-
Turuntą raycami, Mironem
Harasimem Hryniewiczem,
kowskim, Janem Kurynowi-
na zwykłym mieyscu sądo-
siadaiącemi, stanąwszy oczy-
wstachia Chawraiewiczowna
enstwa Omelianowa Sidoro-
ego Jakubowa Skóybiedzina
ten czas, jawnie y dobro-
wolnie zeznała, iż maiąc ona połowę ogr
własnego oyczystego, na Mudrycy za Much
cem leżącego, do przysądu prawa magdel
skiego należącą, wolną, swobodną, przez pod
rodzicow iedną część na iey osobę, a dr
na Izaaka brata iey, która przed tym w
stawie za summę, w obligu specyfikowan
nieboszczyka oyca Jana Misiewskiego, pre
tera cerkwi S. Symeona Stołpnika, a po smi
na monaster legowana, ob miedzę z ied
strony gościnca Poleskiego, a z drugiey st
gruntu cerkwie S. Rożestweńskie, głową
gruntu Hryczkowskiego, a tyłem do ogr
społecznego zastawnego, tedy tę część, i
przyległą do gruntow monasterskich cerk
S. Rożestweńskich, z dozwoleniem sławet
Jakuba Skóybiedy, na ten czas burmistrza
dącego, małżonka swego, w zamian za g
Lenczowski, który w zastawie od nieboszc
Izaaka u ww. oycow zostawał, tymże oy

Digitized by Google

puściła y ustąpiła wiecznemi czasy, waruiąc iednak to: jeżeliby z potomstwa nieboszczyka Izaaka Chawraiewicza syn albo corka miała sie odezwać y wypłacić tę summę w obligu specifikowaną ww. oo. spełna, tedy ich grunta, iako własne ich dziedzictwo, bez wszelkiey turbacyi ma bydź przywrocone, w tymże samym obligu wyrażone, także y prawa na te grunta, przy obligu dane, przywrócone bydź maią. Jeżeliby tez żaden zwyż mianowanych osob potomkow nieboszczyka Izaaka Chawraiewicza nie miał odzywać, tedy ten grunt przy ww. oo. zamieniony wieczysto ma trwać y zostawać, które przyznanie zamiany ogrodu części w moc y possesyą ww. oo. urzędownie przez sławetnych Theodora Malca y Wasyla Turutę iest podano, y do xiąg magdeburskich Brzeskich iest wpisano y extraktem stronie z pieczęcią magdeburską y z podpisem ręki pisarskiey wydana. Actum anno et die ut supra. Jan Borowik, pisarz przysięgły miasta Brześcia Lit.

(Копія).

60.

1719 г. Ноября 18. Письмо князя Долгорукова къ уніатскому митрополиту [1]) съ просьбою принять мѣры къ прекращенію притѣсненій и обидъ, чинимыхъ брестскимъ уніатскимъ духовенствомъ Брестскому Симеоновскому монастырю.

Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Litvaniae die 17 mensis Decembris anno 1719.

Na urzędzie lantwoytowskim burmistrowskim radzieckim w miescie i. kr. mci Brzesciu Litewskim, przede mną Janem Moscickim lantwoytem Brzeskim, postanowionym od iw. mci Renalda Sadowskiego kasztelana y woyta dziedzicznego Brzeskiego, y przed nami Jakubem Skoybiedą y Hrehorym Filipowiczem burmistrzami, Theodorem Malcem, Danielem Olesiewiczem, Wasilem Turato raycami, Harasimem Hryniewiczem, Janem Kirinowiczem ławnikami, na zwykłym mieyscu sądowym w ratuszu zasiadaiącemi, stanąwszy oczewisto wielebny w Bogu o. Herwazy Rudnicki, namiestnik monasteru S. Simeona Stołpnika ord. S. Bazylii, podał do akt list w te słowa pisany:

«W Bogu przewielebny mci xięze metropolita Włodzimierski y Brzeski mnie wielce mci panie y bracie. Maiąc z wielu relacyi y informacią de aequanimitate wmc pana, kiedy ichmc duchowni uniaccy brzescy do dyecezyi wmci nalezący ustawicznie coraz nowemi ex malicia wymyslnemi exactiami aggrawują y impressuią ubogich zakonnikow S. Bazylego błahoczestiwych, tamze w Brzesciu mieszkaiących, tak dalece, ze juz więcey ziercierpiec y zniesc ci ubodzy ludzi niemogą. Wnoszę moią instantią do wmc pana y proszę uniżenie, abys zadosc czyniąc s. sprawiedliwosci, dla czego powołani będąc zadosc czynic, powinnismy y pomienionych zakonnikow bazylionow, wysłuchawszy nalezyto, z łaski swey uczynił satisfakcią y w to potrafic chciał, aby ci ubodzy ludzie mogli byc assekurowani od pobocznych aggrawacii, ucisnienia y opressii w odprawowaniu nabozenstwa według obrządkow starożytnych, iako kiedy ikmc y cała rzeczpospolita mocą wiecznego traktatu z iego carskim wieliczestwem panem moim miłosciwym postanowionego obowiązała się y deklarowała clerum graeci rossicarum przy starozytnych prawach, wolnosciach y praerogatiwach utrzymywac y conserwowac, y tak wielu

---

[1]) Въ копіи письма имя митрополита не указано. Уніатскимъ митрополитомъ въ это время былъ Левъ Кишка, епископъ Владимірскій и Брестскій (1714—1729). Стебельскій,—Zywoty ss. Parascewii...T. III p. 197.

Digitized by Google

X. G. Dołhorukoy. W Warszawie
wembra r. 1719.
(Копія).

61.

**го короля Августа II, подтвержд
) предшественниками, королями 1
русскому народу старой греческо**

ются возвращенныя православнымъ епис
:ая со всѣми принадлежащими къ нимъ 1
повѣтахъ, которые и перечисляются зд

ejus modi. August wtory z Bożey
polski, wielki xiąze Litewski, Ru
Zmudzki, Mazowiecki, Kijowski,
etc etc. Oznaymuiemy tym niniey
przywileiem naszym wszem wobec
zosobna wszelkiey preminenciey
conditionis, tak duchownego, iak
kiego stanu korony polskiey, W.
skiego y wszystkich prowinciey d
zących ludziom, komu o tym w
lezy y będzie należało, iż gdy
nayiasnieyszych antecessorow nasz
polskich y wielkich xiążąt Litewsl
bardziey zachowuiąc od nich diplo
pacta conventa, constitucie y sanci
ab antiquo in Volumine Legum de
ecclesiarum ritus veteris graeci opi
valore, robore et statu y zwykłey
lewskiey clemenciy chcąc miec n
prawa y ich wszystkie zwyczaie,
prerogatiwy secundum antiquum
praxim, duchownym y swieckim l
lezonce, tak generaliter wszystkim,
demu in particulari, mianowicie: epi
ło-Ruską, Mscisławską, Orszanską,
z dwiema kathedrami, w Mscisławi
w Mohilewie S. Spasa, y wszystkiem
w całym xięstwie Litewskim do

ıтанъ въ „Истор. изв. объ уніи", Бантыш

należącemi, osobliwie zas monasteri stauropigialne y partykularne według funduszow, praw y przywilejow im nadanych: Wilenski bracki Swiętego Ducha cum attinentiis jego, archimandria Słucka S. Troycy z monastyrami Hrozowskim, Morockim, Zabłudowskim, Starczyckim y całym duchowienstwem kapituły Słuckiey y oycami posielskiemi przy cerkwiach w xięstwie Słuckim y Kopylskim zostaiącemi; monaster Kutejenski, Orszanski Zjawienia Panskiego z innemi monastyrami do niego należącemi, Mohilowski Bracki Zjawienia Panskiego, Markowski Swięty Troycy y cerkwiami w wojewodztwie Witebskim, Buynicki S. Ducha, Tupiczewski, Mscisławski S. Ducha, bracki, Połocki Zjawienia Panskiego, Minski, Kronski, Hrozowski, Surdecki, Sielecki, Nowodworski, Kupiatycki, Hołdowski, Jewieyski, Kieydanski, Przyłucki, Druyski, Pinsky, Sołomerecki, Szkłowski. Horocki bracki, Łucki, Dzięddzielowicki, Brzesky, Jabłoczenski, Borysowski, Dzisienski, Newelski, Jakubowo-Krzyzborski, Wochorski, Hrybowski, Tereszkowski; także y panienskie: Wilenski, Minski, Słucki, Kutejenski, Orszanski, Warkałabowski, dwa Mochilewskie Bracki y Nikolski, Mazałowski, Szkłowski, Kosciukowski y inne monastyry y cerkwie w roznych woiewodstwach y powiatach W. X. Lit. będące, za instancyą pp. rad naszych przy boku naszym rezyduiących, approbujemy, ratyfikujemy et in perpetuum za nienaruszone od nas y nastempcow naszych y każdego w panstwach naszych zostaiącego miec chcemy, oraz wszelkie ich prerogatywy, libertacye, ceremonie, usum sacramentorum etiam do chorych na każdym mieysciu chodzenie y pogrzebienie ciał umarłych, dobra ich, klasztory, cerkwie, grunta, jurizdiki y osoby in libero exercitio et securitate bez żadney od kogoszkolwiek przeszkody według praw, constituciey, przywilejow y dawnych zwyczajow integro konserwuiemy owo zgoła, cokolwiek od nayjasnieyszych antecessorow naszych y rzeczypospolitey ad securitatem ceremonii z wierszchnosci, całosci intrat, dochodow, wolnosci duchownym osobom w pospolitosci y słusznosci iest nadano religii greckiey veteris ritus, to wszystko in firmo robore zachowujemy y ninieyszym listem naszym consensem utwierdzamy. Co aby wszystkim do wiadomosci przyszło, urzędom naszym wszytkim przykazujemy, aby ten list nasz approbationis do akt przyimowan y z nich per extractum wydanym był, do którego ręką się naszą podpisawszy, pieczęc W. X. Lit. przycisnąc rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dwudziestego osmego, miesiąca Listopada roku Panskiego tysiąc siedmsetnego dwudziestego, panowania naszego dwudziestego czwartego roku. Augustns rex. Locus sigilli Majoris Magni Ducatus Lithvaniae. Stanisław Michał Brodowski ikmci pieczęci wielkiey W. X. Lit. sekretarz. Approbacya prawna monastyry y cerkwie na Białey Russi y w całym xięstwie Litewskim czerncom ritus graeci veteris nieunitskim. Post cujus quidem privilegii approbationis legum superis praeinsertum in acta praesentia ingrossationem originale idem offerens rursus ad se recepit et derecepit, officium praesens quietavit praesentibusque quietat. U tego extraktu z grodu Warszawskiego wydanego podpis ręki imci p. pisarza grodzkiego Warszawskiego correcta przy pieczęci tegoż grodu przycisnioney temi słowy: Constant Franciszek Mokronowski vexilifer regent judex ac vice-capitaneus castrensis Varsaviensis manu propia. Correxit Jamiołkowski m. p. Lectat zas taka: Legit Szmilgiewicz. Ktory to takowy (extrakt) z grodu Warszawskiego officiose wydany za podaniem onego przez wyrazoną osobę w sposob przenosu oczewistym ku aktykowaniu jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany, z ktorych y ten wypis z ksiąg grodzkich Brzeskich z podpisem ręki własney wielebnemu oycowi Gierwazemu Rudnickiemu, namiestnikowi monastyra Brzeskiego, iest wydany. Pisan w Brzesciu anno, mense ut supra.

Копія,—провѣрена и исправлена по Актовой книгѣ 1720 г., № 7042, стр. 3121.

62.

Протестація игуменовъ православныхъ монастырей Пинскаго ворскаго на уніатскаго епископа Пинскаго Ѳеофила Годебскаго олевскому декрету, состоявшемуся въ пользу этихъ монастырей.

:ебскій отнялъ у православныхъ Пинскій братскій монастырь съ церковію іхъ принадлежностями и имуществомъ. Декретомъ королевскаго ассесорскаго іастырь возвращены православнымъ, а епископъ Годебскій осужденъ на вѣч:ій, однако, не подчинился этому приговору и захваченнаго имущества церратить. Въ числѣ захваченныхъ Годебскимъ церковныхъ вещей было евангеліе озлащенной оправѣ, пожертвованное фельдмаршаломъ Борисомъ Петровичемъ орскому монастырю, стоящее тысяча злотыхъ польскихъ. Не смотря на неотерпѣвшихъ, Годебскій не хотѣлъ возвратить захваченныхъ вещей и имуѣненнаго потерпѣвшими въ шесть тысячъ злотыхъ. Потерпѣвшіе игуменъ іастыря Иларіонъ Величковичъ и Новодворскаго—Макарій Малиновскій по:ій судъ протестацію, требуя приведенія въ исполненіе королевскаго декрета, ъ судебныхъ издержекъ и десяти тысячъ злотыхъ „заруки", опредѣленной тѣмъ же декретомъ на сопротивляющихся.

:skich powiatu Pinskiego. msetnego dwudziestego bruary szostego dnia. i grodskim przede mną a Orzeszkiem, woyskim ym powiatu Pinskiego, solleniter się protesto- ii oycowie Ilarion Wie- Pinskiego y Makariusz skiego monasterow ihu- ycowie tych że mona- iędza Teophila Godeb- kiego y Turowskiego, isci imionami y nazwi- iaiomych o to y w ten ż iw. imci xiądz episkop : nie uważaiąc na prawo isznosc, monaster bracki heodorowską zaiechanie ich dobr y zabraniem iewnych, o wzruszenie i y dyzunitami, consty- wielkiego xięstwa Li- n wiecznym z carem uiących delatorow przed la imci bedąc adcitowa- dyllacyach y po atesto- nci xiądz biskup Pinski y Turowski na banicyą wieczną wzdac się dopuscił, tym że decretem naiasnieyszego krola imci przy bytnosci imci panow commissarzow swoich rzeczy wszystkie cerkiewne monasterow Nowodworskiego y bracstwu Pinskiemu, iako ich własne, powrocic, szkody y nakłady prawne bez juramentu, pod zaręką dziesięciu tysięcy przysądziwszy, nakazał, szerzey w tym że dekrecie naiasnieyszego krola imci iest wyrazono, pod datą w roku tysiącznym siedmsetnym dwudziestym wtorym miesiąca grudnia trzydziestego pierwszego dnia wyniesiony, ktoremu decretowi najasnieyszego krola imci sprzeciwiaiąc się, będąc zaocznym banitem, tandem za niepoiednokrotnym od załuiących delatorow o oddanie zabranych rzeczy cerkiewnych, także zabranych zboż młoconych y w snopie y innych ruchomosci według osobliwego regestru mniey kładąc na szesc tysiąc złotych polskich upominaniem się, monasterowi Pinskiemu należących, żałuiącym delatorom przywrocic y oddac nie chce, co większa—srogą odpowiedz y pochwałkę na zdrowie zakonnikow delatorow uczynił, y czynic nie przestaie, tak też za niesłuszne wykupienie za siedm ¡talarow bitych ewangelii oprawney w srebro-pozłocistey, pole aksamitne ciemno-zielone na sobie maiącey y kosztuiącey tysiąc złotych polskich,

Digitized by Google

Theodorego Kochowskiego monaworskiego od xięcia imci Borysa ›ltmarszałka na cerkiew Nowoaney, pozwany iw. imci xiądz i y Turowski wyż pisaną ewanvnie zabrac kazawszy, w kathe:wi Pinskiey oną lokował, tego iako się superius wyraziło, rzeczy praw, zapisow monasterowi bracįcych, zboż, koni, bydła y innych ało, iako tego osobliwy regestr :torowi brackiemu Pinskiemu naıbierawszy,niepoiednokrotnie upo- nie oddaie y oddac nie chce, ıręki dziesięc tysiąc złotych pole paeny prawne w dekrecie nakrola imci na się założone pożałuiące delatorowie z obżałowa- xiędzem biskupem Pinskim y pomocnikami imci prawem czynic, ich, vigore osobliwszego regestru :etem naiasnieyszego krola imci prysądzonych y zarąk tym że decretem wskązanych dziesięciu tysiący złotych polskich za naruszenie pomienionego decretu na dobrach wszelkich pozwanego imci wespoł z szkodami, expensami prawnemi y szesciu tysięcy złotych polskich . . . . . . kładąc żałuiącym aktorom wskazania y przysądzenia miec, za odpowiedzi y pochwalki udziałane paeny, winy prawne na obżałowanym imci pozyskac y zdrowie załuiących delatorow od impetycyi y pochwałek securitatem prawa pospolitego obwarowac y cokolwiek z swiętey sprawiedliwosci y produktu patrona dowiedziono będzie requirowac. Na ten czas ten swoy solenny process, salwa onego melioratione, dali do xiąg urzędowych zapisac, ktory iest zapisany. Z ktorych y ten wypis pod pieczęcią grodską Pinską staroscinską y z podpisem ręki pisarskiey w Bogu przewielebnym imci oycom ihumenom brackiemu y Nowodworskiemu monasterow iest wydan. Pisan w Pinsku.

(Копія).

63.

раля 19. Продажная запись брестскаго мѣщанина Павла Трички и его ородъ, называемый „Суковщина“, проданный Врестскому Симеоновскому монастырю за 100 злотыхъ.

civitate Brestensi Magni Ducatus mensis Februarii anno dni 1723. ie lantwoytowskim burmistrzowəckim w miescie ikmci Brzesciu ną Janem Mościckim lantwóytem, n od iw. Reynalda Sadowskiego, wóyta dziedzicznego Brzeskiego, Theodorem Malcem y Bazylim ıistrzami, Jakubem Skoybidem, əsiewiczem, Szymonem Charkieałem Jarmuszewiczem raycami, torukiem, Janem Kirykowiczem, Gałkowskim, Harasimem Hryıwnikami, na zwykłym mieyscu :atuszu zasiadaiącemi, stanąwszy ławetny Paweł Tryczka wespół z małżonką swoią Konstancyą Jakimowiczowną, mieszczanie brzescy, jawnie y dobrowolnie przed nami urzędem zeznali, iż maiąc oni ogrod swóy własny, oyczysty, prawem naturalnym na iego osobę spadaiący, nazwany zdawna Sękowszczyzna, za miastem za Muchawcem na Osinkach, w pewnych miedzach y granicach zdawna leżący, a do przysądu y posłuzenstwa prawa magdeburskiego przynależący, wolny, swobodny, niczym nikomu niewinny, ani zawiedziony, ani sługami żadnemi nieobciążony, ob miedzę z iedney strony ww. oo. Zamuchawieckich Symeonowskich, y z iedney strony tychże samych ww. oo. głową do wypustu mieyskiego y gościnca Wołynskiego, a tyłem do ułeczki Osinskiey. Tedy ten ogrod swóy

Digitized by Google

y ugody z magistratem (oprócz dawnego postanowienia) co rok do skrzynki ratuszowey po złotych siedm płacić maią; po którym takowym przyznaniu w intromissyą y w wieczyste spokoyne używanie ww. oo. y sukcessorom ich ten ogrod przez sławetnych panow Jakuba Skolbida y Daniela Olesiewicza, raycow z urzędu przydanych, iest podany, a intromissyi nikt niebronił, y z prawem pierwszym, ani poslednim nie odzywał się, która intromissya do xiąg magdeburskich mieyskich Brzeskich iest wpisana y extraktem stronie z pieczęcią radziecką y z podpisem ręki pisarskiey iest wydana. Actum anno et die ut supra. Jan Borowik, pisarz przysięgły magistratu miasta Brzescia ikmci.

(Копія).

64.

**ескаго магистрата о количествѣ земли цер-
ія Честнаго Креста въ Врестѣ Литовскомъ.**

йся въ магистратѣ ревизіи измѣренія всего города
ізіи", между прочимъ, упоминается о таковой же ре-
гой, а въ сей послѣдней говорится о плацѣ или цвин-
ь пустуетъ". По послѣдней ревизіи онъ заключаетъ
8 прутовъ.

niey rewizyi znayduie się prętow osm. Co tak iest, a nie inaczey, fide et consciencia testamur y dla lepszego dokumenta y stwierdzenia tego testymonium urzędu naszego przy pieczęci radzieckiey rękoma naszemi własnemi podpisuiemy się. Działo się w ratuszu dnia 29 kwietnia roku 1740. Jan Borowik y Demian Tatarinowicz, burmistrze miasta ikmci Brzescia. Alexandr Borowik, notarius iuratus civitatis Brestensis sacrae regiae maiestatis.

(Копія).

Digitized by Google

65.

г. Ноября 23. Декретъ королевскаго задворнаго ассесорскаго суда по жалобѣ ітскаго Симеоновскаго монастыря на Владимірскаго и Брестскаго уніатскаго копа Θеофила Годебскаго о насильственномъ отнятіи у монастыря церковища (цвинтаря) Воздвиженія Честнаго Креста въ Брестѣ.

енъ Брестскаго Симеоновскаго монастыря Сильвестръ Рудницкій подалъ жалобу королю на :опа Θеофила Годебскаго, на уніатскаго оффиціала брестскаго Игнатія Улинскаго и другихъ въ брестской уніатской капитулы о томъ, что они въ 1740 г., августа 24, съ толпою въ полтора лишкомъ человѣкъ, вооруженныхъ палками, кольями и топорами, напали на принадлежащее :тырю церковище Воздвиженія Честнаго Креста, разломали и порубили изгородь, засѣянный на церковищѣ яровой хлѣбъ и овощи потоптали и уничтожили до тла, избили до полусмерти онаха Патрикія Дарошуцкаго, побили и разогнали монастырскую прислугу, не пощадили и самигумена старика. Для разслѣдованія и рѣшенія этого дѣла по повелѣнію короля назначена :сія изъ двухъ лицъ: Калиста Гарновского, декретоваго королевскаго писаря, и Сербеевскаго, королевскаго ротмистра.

.ctum w Warszawie. Roku panskiego tysiedmset czterdziestego miesiąca novembra lziestego trzeciego dnia.

/ sprawie poboznego oyca Gerwazego .ickiego, ihumena monastyrow brzeskich s graeci y całego konwentu Brzeskiego ıickiego, z w Bogu przewielebnym xiędzem filem na Godziębie Godebskim, biskupem lzimirskim y Brzeskim, tudziez wieleb- xiędzem Ignacym Ulinskim officiałem skim ordinis sancti Basilii Magni; oraz bnymi xięzą prezbiterami diocesyi Brzerithus graeci in unione z kosciołem Rzymzostaiącemi, iakoz sługami, dziakami y cnikami onych, imionami y nazwiskami nze wiadomymi, za pozwem mandatem m przed sąd nasz zadworny assesorski :. L. wyniesionym y za żałobą w nim ;oną, mieniąc oto: iz obzałowani xięza ıdo prawo pospolite, konstytucie seymowe latorach y expulsatorach stricte opisane, y wazyli się bez żadney conwikcii y tu w roku terazniejszym tysiąc siedmset lziestym miesiąca augusta dwudziestego go dnia, violenti modo, z siekierami, koy kijami, w pułtorych set y daley duıych y swieckich ludzi, po nieprzyiau, pod monastyr sam z takowym tumultem napadszy na grunt y cmentarz ogrodzony, na ktorym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyza S., ab antiquo do monastyrow załuiącego delatora należące, vigore praw, dokumentow na te mieysce temuz monasterowi, a nie innym, na ktorym mieyscu cmentarzowym w roku tysiąc siedmsetnym czwartym od wielebnych załuiących zakonnikow krzyz postanowiony iest, sine praepeditione y w possessii ab aevo zostawał, na dniu supra wyrazonym z takowym tumultem obzałowani violenter naszedszy, pierwiey ogrodzenie tego cmentarza siekierami funditus płoty poprzecinali, zboza iare y warzywa ogrodne tam zasiane kołami y kijami wybili y wniwecz obrocili, spustoszyli, zakonnikow monastyrskich połapawszy nie pochrzesciansku crudelissime obuchami, kołami y kijami bili, tłukli, mordowali y iak się podobało takowym violatorom, tak nad niewinną krwią chrzesciańską zemste czynili, czeladz monastyrską bijąc, tłukąc, precz porospendzili; tamze wielebnego oyca Patryciusza Doraszuckiego kaplana okrutnie niemilosiernie kołami, kijmi od nog do głowy tyransko zbili y zaniezywego na ziemi leżącego porzucili, od którego takowego tyranskiego zbicia Bog wie iezeli się z tym nie pozegna swiatem, jako o tym wszystkim ob-

nptu ad locum commisionis com-
a dzien dwudziesty piąty miesiąca
u przyszłym tysiąc siedmset czter-
erwszym ziachawszy się, hunc ac-
sionis według nauki praw, konsty-
ych o kommissyach y komisarzach,
ą sprawic, opisanych, expediow
inter easdem partes zachodzą
ab utriusque partis wyniesiony
odow y odwodow, finaliter,
iam alterius partis contuma
o od kogo y komu z prawa będ
ysądzic, indelinquentes etiam p
rias de iure concessas wskaz
oy wyrok podług prawa y święt
osci uczyniwszy, ony ad exe
a non nisi a definitiva senten
men sentienti appellatione pr
dworny assesorski W. X. L.) pr
na ktorey to kommissii a że
scuteczno in principali nego
ibusvis dilationibus et benefic
enis contraventionis et amissio
cz kopii spraw wszystkich, kt
pod regestrem y datami do k
eskiey tygodniem przed nastę
ią oddane byc powinne) na tey
prawe przyięły, praesenti decr
; nakoniec do teyże komissyi wo
aktoratow y załob przeciwny
reserwuiemy. Actum ut supra
szego VII roku. Jan Sapieha.
imci p. Jana Fryderyka hr
Dorohostaiach, Czarnobylu, K
apiezynie Sapiehi kanclęrza wi
. L., sądowego Brzescianskieg
—Kalixty Hornowski.

ный на листъ бумаги съ больш
Кн. Лит., тисненною на сюргуч

Digitized by Google

66.

1742 г. Іюля 18. Декретъ королевск. комиссаровъ по жалобѣ Брестскаго Симеоновскаго монастыря на уніатскаго еп. Θеофила Годебскаго и на Брестскую уніатскую капитулу о насильственномъ отнятіи церковища Воздвиженія Честнаго Креста въ Брестѣ.

Комиссіи, назначенной декретомъ королевскаго ассесорскаго суда 1740 г. ноября 23, предстояло разобрать и рѣшить двѣ встрѣчныя жалобы: *одну*—игумена Симеоновскаго монастыря съ братіею на уніатскаго епископа Θеофила Годебскаго и Брестскую уніатскую капитулу о насильственномъ отнятіи съ давнихъ временъ принадлежащаго монастырю церковища (цвинтаря) б. церкви Воздвиженія Честнаго Креста, *другую*—епископа Θ. Годебскаго и Брестской уніатской капитулы на Симеоновскій монастырь о незаконнемъ завладѣніи того же церковища. Симеоновскій монастырь не представилъ (будто бы) суду ни одного документа, который бы подтверждалъ права его на владѣніе церковищемъ. Противная сторона,—уполномоченный епископа Θеофила Годебскаго Никаноръ Улинскій, ректоръ Владимірскій, съ бывшимъ оффиціаломъ Брестскимъ Игнатіемъ Улинскимъ, старшимъ базиліанскаго Антопольскаго монастыря, а также съ брестскимъ оффиціаломъ Игнатіемъ Зноевскимъ, старшимъ Брестскаго базиліанскаго монастыря, и другими уніатскими священниками, заявили суду, что б. оффиціалъ брестскій Игнатій Улинскій предостерегалъ игумена Симеоновскаго монастыря, когда тотъ приказалъ огородить церковище и засѣять его, чтобы онъ не дозволялъ себѣ распоряжаться этой землей, такъ какъ она принадлежитъ уніатамъ. Въ подтвержденіе своихъ правъ на два участка земли, незаконно будто бы присвоенныхъ Симеоновскимъ монастыремъ, противная сторона (уніаты) представила подлинную выпись изъ книгъ Брестской магдебургіи, 1643 г. февраля 9, изъ которой видно, что эти участки земли пожертвованы брестскими мѣщанами двумъ уніатскимъ церквамъ—Пречистенской и Св. Креста, каковыми участками земли, по *перенесеніи* церкви Пречистенской въ Гершановичи, мирно и безпрепятственно со стороны Симеоновскаго монастыря пользовался и донынѣ пользуется Гершановскій священникъ; плацы же или церковища (цвинтари) б. Пречистенской и Св. Креста пустуютъ до настоящаго времени. Въ подтвержденіе своихъ правъ на одно изъ этихъ церковищъ,—именно на церковище Св. Креста, уніаты представили конфирмаціонный привилей короля Яна Казиміра, подтверждающій привилей королей Сигизмунда I (1506—1548), Стефана Баторія (1575—1586) и Сигизмунда III (1587—1632), и особенно позднѣйшій изъ этихъ привилеевъ—1668 г. августа 9, въ коемъ между прочимъ изображено: такъ какъ по смерти епископа и архимандритовъ имущества церковныя вакантныя незаконно присвояются и расхищаются дизунитами и свѣтскими людьми, чѣмъ причиняется великій вредъ св. уніи, то, во избѣжаніе сего зла, уніатскіе митрополиты уполномочиваются управлять и владѣть таковыми вакантными бенефиціями. Не смотря на вышеупомянутое предостереженіе со стороны уніатовъ, сдѣланное игумену Симеоновскаго монастыря, когде тотъ приказалъ огородить церковище св. Креста,—при чемъ ему, игумену, указанъ былъ и упомянутый выше конфирмаціонный привилей Яна Казиміра, онъ не только не пріостановилъ постройки ограды церковища, но когда уніаты явились для уничтоженія этой ограды, не дозволилъ разрушать ограду, а одного изъ посланныхъ для сей цѣли дьячка, начавшаго рубить и ломать изгородь, ударилъ своей палкой два или три раза. Въ тоже время, по приказанію игумена, на колокольнѣ Симеоновскаго монастыря ударили въ набатъ, на который къ мѣсту происшествія сбѣжались монахи изъ монастыря, вооруженные палками, кольями и топорами, а также толпа монастырскихъ замухавецкихъ юрисдичанъ, которые стали бросать въ уніатовъ пескомъ и грязью, а нѣкоторыхъ уніатскихъ священниковъ и побили до крови. Уніаты подтвердили все это присягой, которая имъ была судомъ дозволена и которую они принесли въ своей Соборной церкви. Судъ присудилъ церковище Св. Креста уніатамъ. Относительно насилій и побоевъ, взысканій и штрафовъ за побои, такъ какъ обѣ стороны оказались виновными, жалобы ихъ въ этомъ пунктѣ оставлены безъ послѣдствій. Неуниты (Симеоновскій монастырь) остались недовольны этимъ рѣшеніемъ и подали апелляцію въ королевскій судъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego wtorego, miesiąca julii osimnastego dnia.

Przed nami Kalixtym Hornowskim, pisarzem decretowym W. X. L., Pawłem Serbiewskim, rotmistrzem i. kr. mci, komissarzami, dekretem sądow i. kr. mci assesorskich w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym miesiąca nowembra dwudziestego trzeciego dnia

ꞅm stała cerkiew pod tytułem S. Krzyża,
ważaiąc na przestrogę ww. oycow unitow
imc xiędza Ignacego Ulinskiego, na ten
officiała y starszego konventu Brzeskiego
ıu divi Bazilii Magni, przez wielebnego
Nikodema Anaszkiewicza, presbitera Ger-
ıwskiego, zaraz przy początku grodzenia
cmentarza, w klasztorze y celi oyca ihu-
monastyru Brzeskiego uczynioną, cmen-
ogrodzic kazali y ony roznym zbozem
li: więc my desuper wspomnieni komissarze
ınale tę sprawę wyrozumiawszy, stosuiąc
o samey słusznosci y swiętey sprawied-
ci, ex quo ex parte w Bogu nayprzewie-
eyszego imci xiędza biskupa Włodzimir-
o y Brzeskiego stawaiąc dokumentami,
gdeburii Brzeskiey wydanemi y xięgami
ıtycznemi sub data roku tysiąc szescset
dziestego trzeciego, miesiąca februarii
ꞅiątego dnia dowiedli tego, iż dwa rezki
zdawna do cerkwi pod tytułem S. Prze-
ey y drugiey pod tytułem S. Krzyża
czanie brzescy w. o. Michałowi Jarosze-
ıwi, preżbiterowi na ten czas obudwoch
ınionych cerkwi, w Brzesciu za Muchaw-
ıędących, są nadane na ozdobę y potrzeby
ewne, ktorych gruntow po przeniesieniu
ri pod tytułem S. Przeczystey do Ger-
wicz w. presbiter Gerszanowski sine ulla
isitione in pacifica possesione zostawał,
y teraznieyszy presbiter sine impedimento
ycow monastyru Zamuchawieckiego te
a do daty ninieyszey possiduie, a place,
cmentarze obadwa, tak S. Przeczystey,
y S. Krzyza, dotąd puste zostaią; iako
ıitow, a nie oycow monastyru Zamucha-
iego cmentarz Swięto-Krzyski należy,
atem possesii dokumentami probowali:
maximum—przywileiem nayiasnieyszego
imsci Jana Kazimierza, konfirmuiącym
ilegia antecessorow swoich nayiasniey-
regentow polskich, krola imsci Zygmunta
szego, Stefana y Zygmunta trzeciego,
ıi w nich wyrazonemi, poslednieyszym
lata roku tysiąc szescset szescdziesiąt
ɡo, miesiąca augusta dwudziestego dzie-

Digitized by Google

ınia, w Warszawie danym, z expressią, sciu archiepiskopa y archimandrytow dobra wakuiące, od rożnych, tak w, iako też y ludzi swieckich, per s indebite occupant, przez co unii s. wiu chwałe Bożey nie małe umniey-zieie się, takowym inkonwenienciom ıc oraz życząc, aby chwała Boska nie y owszem co raz pomnożenie brała, itom unitom, tak w koronie polskiey, y w wielkim xtęstwie Lit., vacantia cerkiewne religii greckiey admini-y onemi władac moc dano, tymze yrażonym confirmationis przywilegem er deduxerunt; oraz y z tych że oycow wieckich na początku grodzenia cmę-ci xiądz officiał Brzeski przez pomie-oyca Gerszonowskiego przestrzegał, nimo takową przestrogę cmętarz S. zagrodzili y czasu wycięcia płotow ow unitow pokrwawili, do juramentu się. A tak my kommisarze, decretem k. mci assesorskich na rozsądzenie tey lestynowani, uznaiemy oycom Nikode-aszkiewiczowi presbiterowi Gerszonow-Janowi Alexandrowiczowi presbiterowi wskiemu, Stefanowi Pirockiemu pre-i Łobaczewskiemu, instygatorowi kon-emu, do iuramentu na tym, iako oyciec owski, będąc ordynowanym od imci onwentu Brzeskiego divi Basilii Magni iti graeci zaraz przy początku gro-mętarza Swięto-Krzyskiego y zabijaniu przybywszy do celi oyca ihumena ıwieckiego, przestrzegał onego, aby tego a zaniechał, affirmando, że to iest nie do monastyru Zamuchawieckiego, i xięzy unitom należący, y praeca-że ten płot będzie przez unitow roz-y zasiania na tym mieyscu, ieżeli dą, tedy potratowane,—na tym, iako ımen na te przestrogę oyca Gerszanow-eposuit, vilipendendo tę przestrogę, ıalibus rutenico idiomate: «ja prytom lu»,—na tym, iako podczas początkow ıia płotow przez dwoch diakow oycow unitow oyciec ihumen naprzod sam ręką swą laską, ktorą miał przy sobie, uderzył diaka razy dwa czyli trzy, zabraniaiąc dalszego pod-cinania płotow; na tym, iako we dzwony monasterskie Zamuchawieckie na gwałt eodem instanti uderzono, za ktorym zwonieniem tak z klasztoru zakonnicy z kijami, kołami y sie-kirami, iako też białogłowy z gury z juryzdyk roznych zamuchawieckich dysunickich wypad-szy, ziemią y błotem ciskali, a o. Patryciusz Doroszucki naprzod pięścią w gębę w. o. Mi-kołaia Łobaczewskiego presbitera Kosyckiego uderzył; na tym, iako ten że o. Patryciusz w. o. Jana Alexandrowicza presbitera Krzy-czewskiego w sam łeb, a w. o. Stefana Pi-rockiego instigatora konsistorskiego kołem w rog głowy uderzył y okrwawił; na wyko-nanie ktorego juramentu w cerkwi murowaney sobora nazwaney dzien trzeci praesentis, to iest dwudziesty pierwszy julii naznaczamy, ktory ma bydz wykonany in praesentia imci pana Serbiewskiego; post expletum zas eius-modi juramentum, plac alias cmętarz, na kto-rym stała cerkiew S. Krzyża w Brzesciu za Muchawcem, o ktory się strony ab utrinque zapozwali, w Bogu nayprzewielebnieyszemu imsci xiędzu Theofilowi na Godziębie Godeb-skiemu, biskupowi Włodzimirskiemu y Brze-skiemu ritus graeci uniti y następcom imsci perpetuis temporibus do wolney dyspozycyi sine ulla od oycow Zamuchawieckich dyzuni-tow in posterum praepeditione przysądzamy; proceder prawny zaszły w sądach i. kr. mci zadwornych assesorskich ad datam praesentem ad invicem kassuiemy. A że czasu podcięcia płotow stały się boie y wzaiemne wiolęcye, ex quo za początkiem oyca ihumena to się stało; ponieważ strony obie swiadkow postron-nych stawic nie mogli, inwestygowawszy tylo z obudwuch stron, ponieważ sam o. ihumen zeznał się, że naywprzod uderzył diaka, wio-lęcię za wiolęcię, boy za boy konpęsuiąc, nie mniey expensow prawnych ab utrinque, ponie-waż obie strony mieli suas rationes do zapo-zwania się, nie uznaiąc, perpetuum silentium obudwom stronom w tey sprawie nakazuiemy.

Digitized by Google

Na sprzeciwną temu decretowi naszemu stronę zarękę ważnosc rzeczy wynoszącą zakładamy. Od ktorego decretu w. o. dysunici apellowali et ıym admissa. Ktora sprawa iako się agitowała, tak wydaiąc ten deł nasz kommissarski parti requirenti, ręko naszemi stwierdzamy. Dat w Brzesciu ut suı

(Копія).

67.

Протестація игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря Г(на уніатскаго Брестскаго оффиціала о недопущеніи имъ свид Симеоновскаго монастыря къ судебному разбирательству по дѣ rъ захватѣ уніатами церковища Воздвиженія Честнаго Крес въ г. Брестѣ.

)емя судебнаго разбирательства королевскою комиссіею дѣла о насильственно)ковища Воздвиженія Честнаго Креста, обѣимъ сторонамъ предложено было пр аковые были представлены и допущены къ присягѣ. Когда по допросѣ свидѣте слѣдовало выслушать показанія свидѣтелей, представленныхъ Симеоновски съ бранью и ругательствами прогнали этихъ свидѣтелей, и такимъ образомъ , только одна сторона—уніаты и, на основаніи показаній свидѣтелей этой с ъ ихъ пользу. Протестующіе заявляють, что они намѣрены искать правосу законнымъ порядкомъ.

)dzkich woiewodstwa Brze- ;iedmsetnego czytrdziestego marca dnia trzeciego. ːr. mci grodzkim Brzeskim ni przede mną Franciszkiem ıowskim, łowczym y pod- woiewodstwa Brzeskiego, liter w Bogu przewielebny ' Rudnicki, ihumen mona- itus graeci, wespoł z całą ǝ zostaiącą, żałował y so- ; protestował się na imci ıskiego, bywszego officiała Włodzimirskiego, ad prae- polskiego, Januarego Zmi- teraznieyszego y starszego go zakonu Divi Bazylii :h oycow Stefana Pieroc- obaczewskiego instygatora ːodema Anaszkiewicza pre- :iego, Jana Alexandrowicza skiego, do dioecezyi Brze- z dokładem wielmożnych, Kalixtego Harnowskiego assesorskiego W. X. Lit., Pawła Sierbieewskiego rotmistrza i. kr. n commissarzow, tudziesz y imci pana Henryl Łaskowskiego, lantwoyta y komornika woi wodstwa Brzeskiego, o to, iż co roku tysi siedmsetnego cztyrdziestego miesiąca nowemb dwudziestego trzeciego dnia, za decretem c missionis w sądach zadwornych assesorski(ferowanym z aktoratii imci xiędza Rudni kiego ihumena z iw. w Bogu przewielebny imci xiędzem Godebskim biskupem Włodz mierskim y drugimi ichmci xięzy in reatu w razonemi ritus graeci, za ktorym gdy wie mozni ichmci panowie comisarze tym że d cretem naznaczeni wprzod po wydanych o siebie ordynaryie juris via innotestenciacl a po nich po wielokrotnych odroczeniach a locum diferentiarum do miasta Brzescia z Muchawcem w roku tysiąc siedmsetnym cztyr dziestym wtorym miesiąca julii osimnasteg dnia ziechali, na ktorym naznaczonym termini jurisdici zasiadszy comissią czynili, na ktore vigore correctury W. X. L. obie strony n tym, iako swiadkow nie corumpowali, iura ment wykonali. Post satisfactionem prawı pospolitemu, gdy swiatkowie do wyznani

Digitized by Google

przystempowali, wtedy obżałowani ichmci żałuiących delatorow swiadkow, inscio cuivi motivo, do wyzwania, iako to obżałowani imci pan lantwoit y komornik Brzeski z drugiemi ichm. xięzą bazylianami y prezbiterami, z przegroskami y dyfamacyiami nie dopuscili, w czym żałuiące delatores wielką krzywdę ponoszą, zaczym do uznania powtorney komissyi y inquizycyi, do obwarowania securitatem possessyi tego gruntu, o ktory lis vertitur, to iest ogrodu alias placu, na ktorym cerkiew quondam była Podwyszenia Swiętego Krzyża, do approbaty całego procederu anterius zaszłego y przysłuchania onego, y o to wszystko co czasu prawa fusius przez controwersią dowiedziono y objasniono będzie, zachowawszy salvę do melioracyi tey żałoby, takowy swoy manifest do xiąg grodskich zapisac, co iest zapisano, z ktorych y ten wypis pod pieczęcią urzędową stronie potrzebuiącey iest wydan. Pisan ut supra. Marcin Matuszewicz, podstoli y pisarz grodski Brzeski.

Подлинный на листѣ бумаги съ тисненной печатью.

68.

1744 г. Августа 28. Декретъ королевскихъ комиссаровъ по дѣлу о насильственномъ отнятіи уніатами у Брестскаго Симеоновскаго монастыря церковища Воздвиженія Честнаго Креста.

Вслѣдствіе жалобы игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря Гервасія Рудницкаго о томъ, что на судебномъ разбирательствѣ королевскими комиссарами, въ 1742 г., іюля 18, дѣла о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста, свидѣтели, представленные Симеоновскимъ монастыремъ, не были допущены къ допросу противной стороной (уніатами), декретомъ королевскаго ассесорскаго суда назначена была новая комиссія для разслѣдованія и рѣшенія этого дѣла на мѣстѣ, въ г. Брестѣ. Повѣренный игумена Рудницкаго доказывалъ, что явившіеся въ судъ уніаты должны имѣть и представить суду формальную довѣренность отъ епископа Θеофила Годебскаго, отъ имени котораго и началось настоящее дѣло въ королевскомъ ассесорскомъ судѣ. Повѣренный представителя противной стороны б. брестскаго оффиціала Игнатія Улинскаго, лично присутствовавшаго на судѣ, заявилъ на дообѣденной сессіи суда, что таковой довѣренности не имѣется, а на послѣобѣденной сессіи заявилъ, что довѣренность получена отъ епископа Годебскаго изъ имѣнія его Тришинъ. Повѣренный игумена доказывалъ, что эта довѣренность составлена безъ соблюденія требуемыхъ закономъ формальностей, и что онъ считаетъ ее даже подложной; что Игнатій Улинскій не можетъ отвѣчать за епископа Годебскаго, который въ декретѣ корол. ассесорскаго суда признанъ истцомъ, Улинскій же, напротивъ, признанъ въ числѣ позванныхъ къ суду и потому долженъ отвѣчать предъ судомъ самъ за себя, какъ *обвиняемый*. Судъ, признавъ довѣренность, выданную, будто бы, епископомъ Годебскимъ, недѣйствительною и пріобщивъ ее къ дѣлу, постановилъ пригласить обѣ стороны къ судебному разбирательству по существу дѣла. Уніаты уклонились отъ судебнаго разбирательства и прочь отошли. Судъ, признавъ неявку противной стороны къ судебному разбирательству незаконною, постановилъ продолжить судебное разбирательство въ отсутствіи этой стороны. Повѣренный игумена Симеоновскаго монастыря, изложивъ вкратцѣ сущность жалобы своего клiента, уже разбиравшейся въ королевскомъ ассесорскомъ судѣ и королевскими комиссарами въ 1742 г., заявилъ, что комиссары рѣшили это дѣло въ пользу уніатовъ пристрастно, не допустивъ къ показанію свидѣтелей, представленныхъ Симеоновскимъ монастыремъ, тогда какъ свидѣтели, представленные уніатами, были допущены и выслушаны. Затѣмъ повѣренный игумена представилъ суду документы: 1) извлеченіе изъ книги королевскаго комиссара 1566 г., подписанное Сапѣгой, каштеляномъ трокскимъ, въ коемъ сказано: „кто доселѣ спокойно владѣлъ сѣнокосами и фольварками, не имѣя однако никакихъ документовъ на право владѣнія, тотъ навсегда остается собственникомъ такого имѣнія“; 2) процессъ о сожженіи монастыря Симеоновскаго въ 1716 г. мая 25; 3) извлеченіе изъ „Ревизіи измѣренія г. Бреста въ 1682“, гдѣ между прочимъ упоминается плацъ иначе цвинтарь Св. Креста за Мухавцемъ, о которомъ упоминается также въ „Ревизіи“, произведенной Димитріемъ Сапѣгой и др. По прочтеніи всѣхъ предъявленныхъ документовъ и по выслушаніи требованій истца, чтобы въ силу представленныхъ доказательствъ судъ приказалъ возвратить монастырю отнятый у него цвинтарь, а за произведенное насиліе и причиненіе

Digitized by Google

разнымъ лицамъ ранъ и побоевъ присудилъ установленное законами денежное взысканіе, а за укло-
неніе безъ уважительной причины отъ суда—осужденія противной стороны на банницію и инфамію.
іе ему Симеоновскимъ монастыремъ документы, доку-
ющими юридическаго значенія; церковище, насильно
ращенію потерпѣвшей сторонѣ, а за насиліе опредѣ-
ь грошей литовскихъ; за насиліе, учиненное сосѣду
итоженіе посѣяннаго на церковищѣ яроваго хлѣба—
Патрикію Дорошанскому съ причиненіемъ ему ранъ
рошей лит.; за побои съ нанесеніемъ ранъ другимъ
грошей лит.; за судебныя издержки, понесенныя по-
(уніатовъ) 3000 злотыхъ польскихъ. Всѣ вышепере-
жать взысканію съ имѣнія епископа Өеофила Годеб-
амъ епископъ со всѣми обжалованными вмѣстѣ съ нимъ
и вѣчную банницію и инфамію.

ąc
e-

y-
go
a-
o-
e-
n,
o-
o-
i-
m
u-
ey
gu
d-
m
m
fi-
m
az
iy
ni,
a-
n-
to
do
io-
eli
tu
ie-
go
y

kijmi, w pułtorasta y daley duchownych y swieckich ludzi, po nieprzyiacielsku pod monastyr sam z takowym tumultem napadszy na grunt y cmętarz ogrodzony, na ktorym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyza Swiętego, ab antiquo do monastyrow załuiącego delatora nalezący, vigore praw dokumentow na te mieysce temuz monasterowi, a nie innym, mieyscu cmentarzowym w roku tysiąc siedmsetnym czwartym od wielebnych załuiących zakonnikow krzyz postawiony iest sine praepeditione y w posessyi ab aevo zostawał, na dniu supra wyrazonym z takowym tumultem obzałowani violenter napadszy, pierwiey ogrodzenie tego cmętarza siekierami płoty funditus poprzecinali, zboza iare y warzywa ogrodne tam zasiane kołami y kijami wybili y wniwecz obrocili y spustoszyli, zakonnikow monasterskich połapawszy nie pochrzescіansku crudelissime obuchami, kołami y kijami bili, tłukli, mordowali ile się podobało takowym violatorom, nad niewinną krwią chrzescianską zemste czynili, czeladz monastyrską bijąc, tłukąc, precz porozpędzili; tamze wielebnego oyca Patryciusza Doraszuckiego kapłana okrutnie niemiłosiernie kołami, kijami od nog do głowy tyransko zbili y zaniezywego na ziemi leząceg porzucili, od ktorego takowego tyranskiego zbicia Bog wie iezeli y mało z tym nie pozegna swiatem, iako o tym wszytkim obdukcya jeneralska w sobie dostatecznie wyraza; nie kątentuiąc y tym samego wielebnego ihumena skomatycznie zelzywszy staruszka potrącili, y tak nie-

Digitized by Google

praktykowany gwałt nayscie na własne grunta y cmętarz przy stałey wiolencyi uczyniwszy, dalszemi odpowiedziami y pochwałkami załuiącego ihumena y wszytkich zakonnikow na smierc zabijac, spuszczeniem cerkwi y zruynowaniem monasterow odgrazaiąc, takowe nieznosne krzywdy gdy wielebni xięza monastersci obzałowanych do sądow i. kr. mci zadwornych adcytowali, sąd assesorski dekretem oczewistym sub data roku tysiąc siedmset czterdziestego nowembra dwudziestego trzeciego dnia takową sprawę na kommissyą odesłał. Vigore ktorego dekretu, gdy wielmożni urodzeni urzędnicy ad locum commissionis competentem ziachali, wtedy obzałowani swoich swiadkow stawili, a parte zas actorea żadnego do swiadectwa nie dopuscili, o co chcąc delatores jure prosequi, do obwarowania securitatem zdrowia, tudziesz vigore przywilejow, praw, funduszow cerkwi, do przysądzenia cmętarza, violenter zabranego, delatorom w reindukcyą, do utwierdzenia wszystkich dokumętow delatorom służących, za wyrąbywanie płotow, spustoszenie zboza y warzywa, za zbicie zakonnikow, czeladzi y parobkow monastyrskich nawiązki paen de lege sciągaiących się, do uznania powtorney kommissyi, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y o to co czasu prawa deducetur salva tey żałoby melioratione. A za drugim reconvencyonalnym aktoratem iw. imc xiędza Theofila na Godziembie Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, ordinis S. Basili Magni, oraz wielebni prezbiterowie kapituły dyocezyi Brzeskiey ritus graeci, in unione z kosciołem rzymskim zostaiące, z poboznym oycem Gierwazym Rudnickim, ihumenem y całym zgromadzeniem monastyru Brzeskiego dyzunitskiego, tudziesz parobkami, czeladzią y juryzdyczynąmi ichmc imionami y nazwiskami samym ze ichmc lepiey wiadomemi y znaiomemi, do violencyi przysposobionemi, mieniąc oto: iz co obzałowani w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym in augusto, uformowawszy y urosciwszy niesłusznie do załuiących prezbiterow dyecezyi Brzeskiey o nieiakowys niby sobie należący plac w miescie naszym Brzesciu leżący pretęsyą y uczyniwszy wiolencyą (jako o to proceder obszerniey w sobie wyraza) do sądow naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego załuiących delatorow niesłusznie adcytowali. Sąd nasz zadworny assesorski o dyferencyą takowych placow na rozsądzenie stron w. ichmc pp. kommissarzow naznaczył. W. ichmc pp. kommissarze, po wydanych od siebie innotescencyach ad fundum tych placow w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym wtorym julii osmnastego dnia ziachawszy y z oczewistey kontrowersyi obudwoch stron wysłuchawszy, pretensyi vigore produkowanych ex parte wielebnych prezbiterow dyecezyi Brzeskiey słusznych y iasnych dokumętow, ograniczen y znakow, juramęt na punktach w tymze dekrecie wyrazonych uznawszy, te place załuiącym prezbiterom Brzeskim przysądzili, y possesyą stwierdzili, a na sprzeciwnych temu dekretowi zarękę waznosc osądzoney rzeczy wynoszącą załozyli; obzałowani zas nie kontentuiąc się takową decyzią, od wyz wyrazonego dekretu appellowali, po którey pozwoloney sobie appellacyi, naruszaiąc takowy dekret, w paeny zaręki w nim wyrazone popadaiąc, niesłusznie dellatorow prowokuią, do szkod y expens prawnych przywodic usiłuią; zaczym ante omnia do approbaty wszelkich dokumętow, ograniczen y dekretu oczewistego kommissarskiego, a za nim pokarania paenami z prawa pospolitego sciągaiącemi się, do wskazania zarąk, do refuzyi szkod y expens prawnych w tey sprawie z okazyi obzałowanych spendowanych y o to wszytko, co czasu prawa fusius przez kątrowersią ichmc pp. patronow deducit salva tey załoby melioratione, iezeli tego ukaze potrzeba. Za takowemi załobami ad invciem wyniesionemi z dekretu i. kr. mci zadwornego assessorskiego w miescie i. kr. mci Brzesciu roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego marca trzeciego dnia ferowanego, do ninieyszego dekretu naszego kommissarskiego inserowanemi (jako te żałoby de tenore suo fusius rem obloquuntur) partes inter se litigantes instituerunt sibi actionem. Do ktorey sprawy

Digitized by Google

na dniu dwudziestym szostym miesiąca augusta | Ulinskiego, bywszego oficiała Brzeskiego, ad
raesens przełozonego Antopolskiego, stawaiąc
atron imci p. Andrzey Dowmont na sessyi
anney odezwał się, iz niemasz plenipotencyi,
potym na sessyi poobiedney donosząc, ze
Tryszyna, dobr iw. imc xiędza biskupa maiąc
obie przysłaną, produkował; a że iterum
ycow Zamuchawieckich Brzeskich patron imc
an Stanisław Łaskowski probował, iż ta ple-
ipotencya od iw. imci xiędza biskupa nie
est in forma juris sporządzona, ale wcale zmy-
lona, a do tego ze imc xiądz Ulinski za iw.
nc xiędza biskupa odpowiadac nie moze,
r dekrecie i.·kr. mci assessorskim przy acto-
acie iw. imci xiędza biskupa nie iest doło-
ony, ale zapozwanym od oycow Zamucha-
riecklch, więc tylko za siebie odpowie, takowey
edy illacyi na strone uchylenia, plenipotencyi,
ako cesurze podległey, skasowania, a dalszego
rocederu prawnego nakazania dopraszał się.
'aczym my kommissarze vigore artykułu pię-
ziesiątego szostego z rozdziału czwartego
konstytucyi roku tysiąc szescset szesnastego,
raw, a parte actorea allegowanych, po naka-
aniu produkowac plenipotęcyą y daley pro-
edowac, po produkowaniu plenipotencyi y po
ontrowersyach przez ichmciow panow patro-
ow od obudwuch stron wnoszonych, poniewaz
rodukowana plenipotęcya od iw. xiędza biskupa
ie iest in forma juris, według allegowanych
uperius wyrazonych praw, sporządzona, ex
nde validitatem oney nie uznaiemy, lecz tez
amą plenipotencyą ad requisitionem partis
ctoreae connotowawszy, dalszy proceder na-
azuiemy. In procedendo za przywolaniem
rzez jenerała i. kr. mci woiewodztwa Brze-
kiego Antoniego Jozefa Umiastowskiego z na-
azu naszego kommisarskiego stron do prawa,
d aktorow superius spomniony patron imc p.
Stanisław Łaskowski, plenariam potestatem
naiący, oczewisto ad experimentum juris sta-
vał. A pozwani ichmc wyniozszy swoy actorat
ekonwencyalny y iusz maiąc sobie potrzykroc
akazany proceder prawny, po kątrowersyach,
potrzykrotnym jeneralskim przywołaniem,
emere recedendo a processu juris, do prawa

Digitized by Google

nie staneli, lecz ex personali z obudwuch actoratow kondemnowac się dopuscili, zaczym tenze wyrzeczony actorow patron dowiodszy legitimitatem actoratu y załoby superius de tenore inserowane reassumowawszy, in ulteriori juris gradu contenta sprawy aktorow swoich per breve exposuit methodo: iz obzałowani w aktoracie wyrazeni violando prawa pospolite y konstytucye seymowe, nie kąwinkuiąc prawem aktorow, lecz dawnie zasiedziałą possesią gwałcąc, tak grunt, iako tez cmętarz ogrodzony, na ktorym przedtym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyza Swiętego, abantiquo do monastyrow oycow Brzeskich Zamuchawieckich nalezące, violenti modo z siekierami, kołami y kijami w połtorasta y daley duchownych y swieckich ludzi, po nieprzyiacielsku pod monastyr sam z takowym tumultem napadszy, per vim odebrali, ogrodzenie koło tego cmętarza y płoty powycinali, zboza jare y warzywa ogrodne kołami, kijami wybili, zakonnikow monastyrskich połapawszy crudelissime obuchami, kołami y kijami bili, tamze oyca Patryciusza Dorasuckiego kapłana okrutnie od nog do głowy zbili, wielebnego oyca ihumena staruszka zelzywszy potrącili, y tak gdy actores o to pozwanych do sądow i. kr. mci zadwornych assesorskich adcytowali, byli na kommissyą odesłani, tandem vigore dekretu pierwszego assessorskiego za zjechaniem ww. ichmc panow kommisarzow, na pierwszą kommissyą naznaczonych, swoich swiadkow stawili, a ex parte actorea zadnego do swiadectwa nie doposcili, czego probando na dalszy dowod pretensyi actorow swoich produkował y czytał przed sądem naszym dokumętow dwa sub actu roku tysiąc pięcset szescdziesiąt szostego y z xięgi kommissarskiey ikmci woiew. Brzeskiego z podpisem ręki iw. imc p. Sapiehy, na tenczas kasztelana Trockiego, a teraz kanclerza w. x. L., star. sądowego woiew. Brzesk. wydanych, ieden z expressyą: «ktokolwiek sianozenci y folwarki przed tym swobodnie uzywał, a prawa żadnego, zaczym trzymał, nie pokazał, tedy taki kozdy przy possesyi nazawsze zachowany». Drugi dokumęt z expressyą: «monastyru Semenowskiego ludzi, ktorzy od miąsta wolni», przez ąktora wielebnego oyca ihumena pod datą roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego, miesiąca septembra szesnastego dnia w grodzie Brzeskim aktykowany insimul z extractem; zatym exhibuit proces o spalenie monastyra sub actu roku tysiąc siedmsetnego miesiąca marca dwudziestego piątego dnia imci xiędza Gerwazego Rudnickiego, superyora monastyru Zamuchawieckiego ritus graeci, swoim y całego zgromadzenia tegoz monastyru imieniem w grodzie Brzeskim na urzędzie zaniesiony; post hoc prezętował testymonium, iż z rewizyi pomiaru prętowego uczynioney całego miasta Brzescia i. krol. mci w roku tysiąc sześcsetnym osimdziesiątym drugim znayduie się plac alias cmętarz Swiętego Krzyza za Muchawcem przy goscincu Łuckim, jako sonat rewizya swięty pamięci iw. imci pana Dmitra Sapiehy, vigore poslednieyszey rewizyi osmioprętowey od mieszczan Brzeskich w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym miesiąca kwietnia dwudziestego dziewiątego dnia dane y w tym ze roku miesiąca septembra szesnastego dnia na urzędzie grodzkim Brzeskim aktykowane, wespoł z extraktem, denique exhibuit cały proceder prawny ex parte ichmc oycow Zamuchawieckich Brzeskich z jasnie wielmoznym imc xiędzem Theofilem na Godziembie Godebskim, biskupem Włodzimierskim y Brzeskim, tudziesz imc xiędzem Ulinskim, officiałem Brzeskim y wszytkiemi prezbiterami dyakonii Brzeskiey oraz sługami, czeladzią, diakami y pomocnikami zaszły, idque manifest o expulsyą wespoł z obdukcyą pod datą roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego miesiąca augusta dwudziestego wtorego dnia na urzędzie grodzkim Brzeskim zaniesiony mandat alias pozew na assessoryą do Warszawy w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym in septembri wydany z dowodem onego; dekret i. kr. mci assesorski na commissyą salva appelatione de gravamino w Warszawie pod datą roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego, miesiąca novebra dwudziestego trzeciego dnia ferowany; innotestencia na komissią od ww. imc pp. Ka-

Digitized by Google

lixtego Hornowskiego, pisarza dekretowego W. X. Lit. y Pawła Serbiejewskiego, rotmistrza i. kr. mci kommissarzow w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym pierwszym miesiąca aprila dwudziestego siodmego dnia wydaną; dokumęt limitationis tey ze kommissyi sub actu roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego pierwszego miesiąca maja dwudziestego siodmego dnia wydany odroczenie na kommissią, eiusdem anni miesiąca septembra dwudziestego wtorego dnia; item odroczen dwie, iedne pod datą roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego pierwszego miesiąca octobra dziesiątego dnia, drugie roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego wtorego miesiąca junii dziesiątego dnia od tych ze ichmc pp. kommissarzow wydane, dekret kommissarski, mandat do assessoryi do Brzescia w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym czwartym in januarii wydany z dowodem onego; process sub actu roku teraznieyszego miesiąca marca trzydziestego dnia na urzędzie grodzkim Brzeskim zaniesiony; nakoniec dekret sądow czytał i. kr. mci zadwornych assesorskich na powtorną kommissyą w roku teraznieyszym tysiącznym siedmsetnym czterdziestym czwartym miesiąca marca trzeciego dnia w Brzesciu Litewskim ferowany, po ktorym dekrecie innotescencyą y odroczenie na powtorną kommissyą wydane z dowodami onych produkował; po produkowaniu ktorych wzdania pozwanych ichmc, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy post temerarium recessum, a zatym juxta contenta załob superius de thenore inferowanych, dokumętow wszystkich w propozycyi wyrazonych, in omnibus eorum punctis, paragrafis et clausulis utwierdzenia y przy mocy nienaruszoney y walorze swym inviolabiliter zachowania, vigore ktorych securitatem zdrowia y zycia aktorow ab ulteriore obzałowanych, impetitionem et violentiam warowania y ubezpieczenia, przytym grunt y cmętarz, vigore obloquencii załoby, per expulsionem zabranych, reindukowania y one przez urzędy ad libitum uzyte w possesyą y obeyamowc aktorom pozwolenia; za uczynioną

expulsyą w zabraniu gruntu y cn
vigore artykułu dziewiędziesiątego
z rozdziału czwartego czterdziscie
litewskich, gwałtu pospolitego sąsi
dwadziescia cztery rubli groszy lit
vigore artykułu trzeciego z rozdziału
nastego, za wytratowane zboza na ko
nascie y warzywa czterdziesci grzyw
zbicie kapłana oyca Patryciusza Dorosz
po wszystkim ciele ad minimum pi
kop groszy litewskich, za zadanie r
liwych temuz, za raz w głowie trzydzi
groszy litewskich, za szesnascie razow
trzysta dwadziescia kop groszy lit
za try razy po piersiach y boku zadan
dziesiąt kop groszy litewskich, seo
zbicie y pokrwawienie ynnych zak
y czeladzi pięcset kop groszy litewski
expensa prawne z okazyi obzałowany
sprawie łozone ad minimum trzy tysi
skich na pozwanych ichmc y na w
dobrach ichmc lezących, ruchomych, s
pieniężnych ubique locorum będących
liter na dobrach iw. imc xiędza bisk
szyn nazwanych, w woiewodztwie I
sytuowanych, a samych obzałowanych
post temerarium recessum z obudwo
ratow, ab invicem wyniesionych, na
doczeno wieczną y infamią wskaza
publicandum tych condemnat jenerała
wego przydania, proclamowac y pub
nakazania, a za wskaz wyz wyrazoney
tak dla uczynienia na wszelkich po
ichmc dobrach exekucyi, iako tez dla
kowania się do placu, w załobie wyr
do nalezytych urzędow odesłania u s
szego kommissarskiego prosił y domaw
A tak my kommissarze w tey sprawie
nego oyca Gerwazego Rudnickiego, i
monastyru Brzeskiego ritus graeci
braci w Chrystusie zostaiącey z iw.
przewielebnym imc xiędzem Theofilem
dziembie Godebskim, biskupem Włodzi
y Brzeskim, tudziesz w Bogu przewi
imc xiędzem Ignacym Ulinskim, b
officiałem Brzeskim, ad praesens prze

Digitized by Google

Antopolskim zakonu divi Basilii Magni, oraz wszystkiemi oycami prezbiterami dyakonii Brzeskiey, sługami, czeladzią y pomocnikami, imionami y nazwiskami lepiey samym ze wiadomemi y znaiomemi, in uno consilio et condictamine z sobo zostaiącemi, bacząc to, iz pozwany tak obzałowany iw. wielmożny imc xiądz biskup, iako tez inni ichmc będąc o rzecz w propozycyi wyrażoną przed sąd nasz kommissarski adcitowanemi, po wyniesionym przez obzałowanych rekonwencyalnego aktoratu y po przyłączeniu onego do pierwszego, mając potrzykroc razy sobie nakazany proceder prawny, in procedendo temerarie recedendo a processo juris, za potrzykrotnym nakazu naszego .jeneralskim przywoływaniem, iako sami do prawa nie stawali, tak iusz więcey zadney odezwy przed sądem naszym czynic nie chcieli, a tak iawnie dekretowi i. kr. mci assesorskiemu sprzeciwili się, przeto pozwanych ichmc, iako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy post temerarium recessum zdaiemy, a zatym iuxta contenta actorow załoby, superius de tenore inserowaney, i dokumenta wszystkie w propozycyi wyrazone in omnibus eorum punctis, paragrafis et clausulis utwierdzamy, przy mocy nienaruszoney y walorze onych inviolabiliter zachowuiemy. E converso dokumenta wszystkie, in praejudicium aktorom uformowane, nullitati podległe, kassuiemy, a intuitu dokumentow słusznych y prawnych, ex parte actorow produkowanych, securitatem zdrowia y zycia aktorom, ab ulteriori obzałowanych impetitione et violentia waruiemy y ubespieczamy, przytym grunt y cmętarz, vigore obloquencii żałoby, per expulsionem zabrane, reindukuiemy przez urzędy ad libitum uzyte w possessyą obeymowac actorom officiose pozwalamy; denique za uczynioną expulsyą, w zabraniu violenter gruntu y cmętarza, vigore artykułu dziewięćdziesiąt wtorego z rozdziału czwartego czterdziesci kop groszy litewskich, za gwałt pospolity sąsiedzki, vigore artykułu trzeciego z rozdziału iedynastego, takoz iako y za expulsyą z sowitoscią dwadziescia cztery rubli groszy litewskich, za wytratowanie zboza na kop kilkanascie y warzywa czterdziescie grzywien, za zbicie kapłana oyca Patryciusza Doroszanskiego po wszytkim ciele pięćdziesiąt kop groszy litewskich, za zadanie ran osobliwych temusz idque za raz w głowie trzydziescie kop groszy litewskich, za szesnascie razow na ręku trzysta dwadziescia kop groszy litewskich, za try razy na piersiach y boku zadane szescdziesiąt kop groszy litewskich, seorsive za zbicie y pokrwawienie innych zakonnikow y czeladzi pięcset kop groszy litewskich, za expensa prawne z okazyi obzałowanych przez actorow w tey sprawie łozone ad minimum trzy tysiącę złotych polskich na pozwanych ichmc y na wszelkich dobrach ichmc leżących, summach pieniężnych y ruchomych, ubique locorum będących, a specialiter na dobrach iw. imci xiędza Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, Tryszyn nazwanych w woiewodztwie Brzeskim situowanych, a samych obzałowanych ichmc, iako prawu nieposłusznych, z obudwuch aktoratow, ab inviam wyniesionych, post temerarium recessum, na banicią doczeszną wieczną infamią wskazuiemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydaiemy, proklamowac y publikowac nakazujemy, summy zas in universum zniesioney cum lucris sądowi persolutis cztery tysiące osmset pięćdziesiąt szesc złotych y groszy dwadziescia polskich na dobrach obzałowanych wyz wyrazonych przysądzamy, a za wskaz takowey summy dla uczynienia na wszelkich pozwanych ichmc dobrach exekucyi y dla reindukowania się do placu, w załobie wyrazonego, podług domawiania się aktorow patrona, do nalezytych urzędow odsyłamy. A gdy termin prawny ad publicandum przypad, tedy jenerał juryzdykcyi naszey pilnuiący Antoni Jozef Umiastowski, zadosc czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, pozwanych ichmc idqne iw. imci xiędza Theofila na Godziembie Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, tudziesz w Bogu przewielebnego imci xiędza Ignacego Ulinskiego, officiała Brze-

Digitized by Google

skiego, ad praesens przełozonego Antopolskiego zakonu divi Basilii Magni, oraz wszystkich oycow prezbiterow dyakonii Brzeskiey, sług, czeladzi y pomocnikow imionami y nazwiskami lepiey samych ze wiadomych y znaiomych, in uno consilio et condictamine z sobo zostaią... banitow doczesnych y wiecznych in... w izbie sądu naszego kommissar... in foro publico, gdzie plac dysqui... obwołał, proklamował, publikował ...ą publikacyi swey przed nami kom...mi zeznał. Ktora sprawa, iako się agitowała, tak iest wielebnym oycom Zamuchawieckim Brzeskim wydana. Datum w Brzesciu ut supra. Do ktorego dekretu w. imc p. Adam Koscin, sędzia woyskowy y pułkownik Petehorski woysk W. X. Lit. czynił intervencyą, ktorą z naleznoscią oney przymuiemy. Marcin Matuszewicz, podstoli y pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego kommisasz, m. p. Kazimierz Zwerozy Zubowski, kraуczy i. kr. mci, namiesnik generalis woiewodztwa Brzeskiego, kommissarz.

Подлинный на пяти листахъ бумаги.

69.

Октября 26. Декретъ королевскаго ассесорскаго суда по дѣлу Брестскаго ...овскаго монастыря съ епископомъ Ѳеофиломъ Годебскимъ о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста.

... Брестскаго Симеоновскаго монастыря Гервасій Рудницкій позвалъ къ королевскому ассе... суду епископа Ѳеофила Годебскаго о сопротивленіи его декрету королевскихъ комиссаровъ, ...немуся 1744 г. августа 28 по дѣлу о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста. Въ жалобѣ, ...й королю по этому поводу, игуменъ Гервасій, между прочимъ, заявилъ, что во время судеб...бирательства этого дѣла въ 1744 г. одинъ изъ обжалованныхъ уніатовъ инстигаторъ Брест...исторіи священникъ Стефанъ Пероцкій ударилъ рукою по зубамъ одного изъ свидѣтелей ...ны Симеоновскаго монастыря, безъ всякаго съ его стороны повода, такъ сильно, что у него ...въ носу кровь. Игуменъ просилъ судъ утвердить во всей силѣ декретъ королевскихъ ко...въ 1744 г. августа 28, т. е. возвратить Симеоновскому монастырю насильно отнятое у него ... церковище Воздвиженія Честнаго Креста, а также два участка земли, подъ названіемъ ...скихъ",—изъ коихъ одинъ наданъ церкви Рождества Пресвятой Богородицы, а другой б. Воздвиженія Честнаго Креста; сверхъ опредѣленнаго комиссарскимъ декретомъ взысканія ...56 злот. польск.) съ обжалованныхъ, наложить на нихъ пеню за противленіе королевскому ... за побитіе свидѣтеля и т. д. Въ назначенный королевскимъ позвомъ-мандатомъ срокъ ...ктября 24, къ суду явился только повѣренный Симеоновскаго монастыря, а со стороны об...ной никто не явился къ суду и не представилъ отъ себя никакого заявленія о причинѣ неявки.

По предъявленіи суду всѣхъ относящихся къ дѣлу бумагъ, декретовъ и документовъ, под...ющихъ права жалующейся стороны (Симеоновскаго монастыря) на церковище Воздвиженія ... Креста и на два участка земли „Лапчинскихъ", принадлежащихъ церкви Рождества Пре... Богородицы и Воздвиженія Честнаго Креста (не существующей), судъ постановилъ: церко... два участка земли „Лапчинскихъ" возвратить Симеоновскому монастырю; взыскать съ иму...бжалованныхъ, т. е. съ имѣнія еп. Ѳеофила Годебскаго Тришинъ наложенную декретомъ ...скимъ 1744 г. пеню 4856 злотыхъ польскихъ, и сверхъ того, за сопротивленіе королевскому ... на расходы по взысканію посредствомъ екзекуціи этой пени и навязки за побои, нанесенные ...нными свидѣтелю жалующихся, всего 956 злотыхъ польскихъ; самихъ же обжалованныхъ, ...тную неявку къ судебному разбирательству, за насильное отнятіе чужой собственности и за ...леніе королевскимъ декретамъ вторично предать временной и вѣчной банниціи и инфаміи.

...ust trzeci z Bożey łaski krol polski, ...iąże litewski, ruski, pruski, etc. ...ymuiemy tym listem dekretem naszym, ... tym wiedzieć należy. Iż w sądach naszych zadwornych assessorskich W. X. Lit., za wydanemi y publikowanemi uniwersałami naszymi w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym szostym pod czas seymu

ordynaryinego w Warszawie agituiących się, gdy iuxta mentem w Grodnie limity naszey z wpisu pobożnego oyca Gerwazego Rudnickiego, ihumena monastyrow Brzeskich ritus gretiae y wszytkich jego braci dyzunitow monastyru Brzeskiego z w Bogu przewielebnym xiędzem Teofilem na Godziembie Godebskim, biskupem Włodzimierskim y Brzeskim, tudziesz wielebnym Ignacym Ulinskim, officiałem Brzeskim przeszłym, oraz wszytkimi prezbiterami dyakonami Brzeskimi, tudziesz sługami, czeladzią, pomocnikami, imionami y nazwiskami lepiey samym wiadomymi y znaiomymi, in uno consilio et condictamine z sobą będącymi, z porządku regestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa, za pozwem mandatem naszym przed sąd zadworny assessorski W. X. Lit. wyniesionym, mieniąc o to y w ten niżey opisany sposob: iż co actores, maiąc pretensię do obżałowanego w Bogu przewielebnego xiędza biskupa o grunt, iako też cmentarz ogrodzony, na którym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego, ab antiquo do monastyrow Brzeskich oycow Zamuchawieckich należącey, per expulsionem odebrany, przytym o stałą wiolencyą, iako manifesta, obdukcija jeneralska y cały proceder prawny, w tey sprawie zaszły, oraz inne juris et posssesionis dokumenta wszelką rzecz w sobie doskonale wyrażaią, instituerunt actionem w sądach naszych zadwornych assessorskich, gdzie sąd nasz assessorski w miescie naszym Brzesciu w roku teraznieyszym tysiąc siedmset czterdziestym czwartym miesiąca marca trzeciego dnia agituiącyi się, za dwoma wzaiemnie wyniesionemi aktoratami, in unum złączonemi, feruiąc oczewiste swe judicatum, na powtorną komissią dla zakonczenia finalnego, tak in causa facti, iako też in causa juris, odesławszy, urodzonego Marcina Matusewicza, podstolego y pisarza grodzkiego wojewodztwa Brzeskiego ex parte obżałowanego w Bogu przewielebnego xiędza biskupa, urodzonego Zubowskiego, krayczego y namiestnika grodu Brzeskiego ex parte aktorow, za kommissarzow naznaczył. Inherendo tedy ciż urodzeni kommissarze pomienionemu dekretowi naszemu, po wydanych od siebie terminem prawnym innotescenciach, gdy in fundo y podług obloquencyi dekretu naszego assessorskiego jurysdykcyą sądow kommissarskich w miescie naszym Brzesciu za Muchawcem ufundowali, tedy in continuatione tey sprawy przewielebny w Bogu xiądz biskup idque na dniu dwudziestym osmym miesiąca Augusta w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym czwartym, contraveniendo prawu pospolitemu y dekretowi sądow naszych zadwornych assessorskich, dopuscił się post temerarium recessum condemnować, intractu których sądow kommissarskich, na dniu tymże dwudziestym osmym praesentis, obżałowany wielebny xiądz Stefan Piorocki, instygator kąsystorski Brzeski ritus graeci, sławetnego Michelskiego, mieszczanina miasta naszego Brzescia, ex parte aktorow, pod czas ufundowanych iuż sądow kommissarskich, dla swiadectwa stawaiącego, nic sobie penitus niewinnego, tak pięscią w gębę uderzył, że aż krew nosem rzuciła się, a potym precz wypędził; niedość natym, lecz insuper, vigore zaszłego sub actu tysiąc siedymsetnego czterdziestego czwartego, miesiąca augusta dnia dwudziestego osmego kommissarskiego dekretu, gdy urodzony Michał z Starzyk Buczynski, obożny y sędzia grodzki wojewodztwa Brzeskiego, po wydanym od siebie terminem prawnym obwieszczeniu, na termin przez też innotescencią swoią wyrażony, to iest pro die vigesima sexta septembris anni praesentis millesimi septingentesimi quadragesimi quarti do miasta Brzescia zjechał et satisfaciendo in omni pomienionemu kommissarskiemu dekretowi, tak reinductionem gruntu y cmentarza, iako też za wskazaną tymże dekretem summę cztyry tysiąca osmset piędziesiąt szesc złotych polskich y groszy dwadziescia super bona jure victorum idque na maiętnosci Tryszynie exekutionem extendere chciał, na ten czas obżałowany w Bogu przewielebny xiądz biskup cum adherentibus suis cedułą in scriptis podaną, fortiter bronił, y takowey exekucyi oraz reindukcyi uczynic nie dopuscił, przez co

prawu pospolitemu y dekretowi pomienionemu jawną kontrawencyą udziałał, dalsze odpowiedzi y pochwałki na dellatorow poczynił, o co tedy dellatores z obżałowanymi chcąc jure experiri, ante omnia do approbaty dekretu kontumacyinego kommissarskiego wespoł z listami obwieszczym y poiezdczym urzędowemi y dalszemi dellatoribus ad id negotium służącemi dokumentami, vigore których do uznania reindukcyi, tak do gruntu, jako też cmentarza ogrodzonego, na którym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego, także do gruntu dwoch rezkow Łapczynskich, iednego do Narodzenia Panny Maryi, drugiego do Pódwyższenia Krzyża Swiętego do monastyrow Brzeskich, za Muchawcem będących, należących, per expulsionem odebranych, do przysądzenia summy tym że dekretem wskazaney, tudziesz pen kontrawencyinych pro illusione kommissarskiey juryzdykcyi, oraz pro renitentia dekretowi kontumacyinemu kommissarskiemu, ktora evidenter z listu poieżdzego demonstrabitur, seorsive za zbicie swiadka przez obżałowanego xiędza Piorockiego, onego penami, z prawa sciągaiącemi się, do pokarania, do wskazania nawiązek, do uznania respektem pobicia swiadka sławetnego Miadzielskiego ad refusionem damnorum litisque expensorum y oto wszytko, co czasu prawa fusius przez kontrowersyą urodzonych patronow deducetur et ex documentis probabitur, salva tey żałoby melioratione reservata y do innych ad id negotium nalezących łączenia, actores pozwanym osobom przed sąd nasz instituerunt actionem. Do którey sprawy w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym szostym na dniu dwudziestym czwartym praesentis, za przywołaniem z nakazu sądowego stron do prawa, od aktorow patron, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, urodzony Kazimierz Głuszynski, podczaszy inflantski, personaliter do rozprawy prawney stawał, a pozwane osoby, za potrzykrotnym z nakazu sądowego jeneralskim przywoływaniem, jako sami przed nami y sądem naszym do prawa nie stawili, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowey nie uczynili. Zatym aktorow patron tenże urodzony Głuszynski, podczaszy inflantski, podanego y położonego obzałowanym osobom przez jenerała Antoniego Jozefa Umiastowskiego wojewodztwa Brzeskiego w dobrach nazwanych Tryszyn, w tymże wojewodztwie Brzeskim leżących, zawiadowcy tamecznemu pozwu mandatu zeznaniem onego oczewistym coram actis grodu Brzeskiego, jurysdycznie uczynionym extraktem z tych ze xiąg dellatoribus in autentico wydanym, słusznie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał dekret kommissarski roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego miesiąca augusta dwudziestego osmego dnia, in contumatiam post temerarium recessum z kondemnowaniem na banicią doczesną wieczną y infamią, ze wskazem summy tysiąca osmiuset pięciudziesiąt szesciu złotych y groszy dwudziestu polskich, z uznaniem reindukcyi do gruntow y placu, w żałobie wyrażonego, ferowany, a za onym exhibuit listy obwieszczy y poiezdzy urzędowe, datami w nich wyrażonemi, tudziesz protestacyą ratione superius praemissorum coram actis competentibus in tempore uczynioną, denique dalsze ad id negotium servientia dellatoribus dokumenta, po których produkowaniu wzdania pozwanych osob, do prawa niestawaiących, jako prawu nieposłusznych y onemu sprzeciwnym w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym desuper produkowanego dekretu wespoł z listami obwieszczym, poieżdzym urzędowymi z całym procederem prawa do daty ninieyszey zaszłym cumque omnibus ceteris documentis ad id negotium dellatoribus servientibus in toto ac per totum approbowania y przy mocy inviolabiliter zachowania, vigore których do gruntow, iako też cmentarza ogrodzonego, na którym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego, także do dwoch rezkow Łapczynskich nazwanych, jednego do Narodzenia Nayswiętszey Pznny, drugiego do Podniesienia Swiętego Krzyża monastyrow Zamuchawieckich dyzu-

Digitized by Google

nickich Brzeskich, za Muchawcem będących, per violentam expulsionem odebranych, reinductionem uznania y onych per offitiosam traditionem obeymowac pozwolenia, summy dekretem kommissarskim supra produkowanym przysądzoney czterech tysięcy osmiuset pięciudziesiąt szesciu złotych y groszy dwudziestu polskich, seorsive za szkody, nakłady prawne na prawo y na sprowadzenie urzędowey exekucyi errogowaney cum penis contraventionis dekretom naszym assessorskiemu y kommissarskiemu, tudziesz in vim nawiązek pobitemu sławetnemu Miedzielskiemu dziewięciuset pięciudziesiąt złotych polskich na obżałowanych osobach, na wszelkich maiętnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, ubique locorum będących, a specialiter na maiętnosci Tryszynie, na których położony pozew y exekucia urzędowa sprowadzona była, przysądzenia, a samych obżałowanych, iako iuż banitow doczesnych y wiecznych y infamisow, y za jawne sprzeciwieństwo dekretom naszym, które się evidenter z listu poieżdzego urzędowego pokazało, iterum na infamią załuiącym dellatorom wskazania, ad publicandum tey infamii jenerała sądowego przydania, proklamowac y publikowac nakazania, a tak dla podania per reinductionem gruntu cmentarza, na którym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego, y gruntow dwoch rezkow Łapczyńskich, jednego do Narodzenia Panny Maryi, drugiego do Podniesienia Swiętego Krzyża do monastyrow Brzeskich, za Muchawcem będących, należących, z których udziałana expulsia, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney forti manu mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żądne obrony prawne, a pogotowiu nieprawne, exekucyi do wielmożnych wojewodow, urodzonych starostow sądowych, chorążych, pułkownikow, urzędnikow grodzkich, rotmistrzow rycerstwa szlachty obywatelow woiewodztw y powiatow, pod którėmi jure victorum maiętnosci y dobra znayduią się y którego sobie z urzędu pars jure proseqnens ad ejus modi executionem et reinductionem użyć zechce, z założeniem contra nonexequentes offitiales paenas privationis offitiorum, u sądu naszego prosił y domawiał się. A tak my krol, przez panow rad y urzędnikow w sądach naszych zadwornych assesorskich W. X. Lit. zasiadaiących, w tey sprawie pobożnego oyca Gerwazego Rudnickiego, yhumena monastyrow Brzeskich ritus gretiae y wszystkich jego braci dyzunitow monastyru Brzeskiego z w Bogu przewielebnym xiędzem Teofilem na Godziembie Godebskim, biskupem Włodzimirskim y Brzeskim, tudziesz wielebnym Ignacym Uliuskim, officiałem Brzeskim przeszłym, oraz wszystkiemi prezbiterami dyakonii Brzeskiey, tudziesz sługami, czeladzią, pomocnikami, imionami y nazwiskami lepiey samym wiadomymi y znajomymi, in uno consilio et condictamine z sobą będącymi, bacząc to, iż pozwane osoby, będąc ratione praemissorum przed sąd nasz adcytowanymi, iako sami przed sądem naszym, za potrzykrotnym z nakazu sądowego jeneralskim przywoływaniem, do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomosci nam y sądowi naszemu nie uczynili, przeto pozwane osoby, iako prawu nieposłuszne y onemu sprzeciwne, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym, podług prawa, żałoby y domawiania się partis actoreae patrona, desuper produkowany dekret wespoł z listami obwieszczym, poieżdżym urzędowemi, z całym procederem prawa do daty ninieyszey zaszłym cum omnibus veteris documentis, ad id negotium dellatoribus servientibus, in toto ac per totum approbuiemy y przymocy inviolabiliter zachowuiemy, vigore ktorych do gruntow, jako też cmentarza ogrodzonego, na którym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego, także do gruntu dwoch rezkow Łapczyńskich, jednego do Narodzenia Nayswiętszey Panny, drugiego do Podniesienia Krzyża Swiętego, do monastyrow Brzeskich za Muchawcem będących, per violentem expulsionem odebranych, reinductionem uznawamy, y one per offitiosam traditionem obeymować pozwalamy, summy dekretem kommissarskim, supra produkowanym, przysądzoney cztery

Digitized by Google

tysiące osmset piędziesiąt sześć złot. y groszy dwadziescia polskich, seorsive za szkody, nakłady prawne na prawo y na sprowadzenie urzędowey exekucyi errogowaną cum paenis contraventionis dekretom naszym assessorskiemu y kommissarskiemu, tudziesz in vim nawiązek pobitemu sławetnemu Miedzielskiemu dziewięcset piędziesiąt złotych polskich na obżałowanych osobach, na wszelkich maiętnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych ubique locorum będących, a specialiter na maiętnosci Tryszynie, na których położony pozew y exekucia urzędowa sprowadzona była, przysądzamy, a samych obżałowanych, jako juz banitow doczesnych y wiecznych y infamissow y za jawne sprzeciwienstwo dekretowi naszemu kommissarskiemu, które się evidenter z listu poieżdzego urzędowego pokazało, iterum na infamią załuiącym dellatorom wskazuiemy, ad publicandum tey infamii jenerała sądowego przydaiemy, proklamować y publikować nakazuiemy. A tak dla podania per reinductionem gruntu cmentarza, na ktorym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego y gruntow dwoch rezkow Łapczyńskich, supra specifikowanych, do monastyrow Brzeskich za Muchawcem będących należących, z których udziałana expulsia, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney forti manu mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne obrony prawne, a pogotowiu nieprawne, exekucyi do ww. wojewodow, urodzonych starostow sądowych, chorążych, pułkownikow, urzędnikow ziemskich, grodzkich, rotmistrzow rycerstwa, szlachty, obywatelow woiewodztw y powiatow, pod ktoremi jure victorum maiętnosci y dobra znayduią się, y ktorego sobie z urzędu pars jure prosequens ad ejus modi executionem et reinductionem użyć zechce, założywszy contra non exequentes offitiales paenas privationis offitiorum, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty szosty miesiąca oktobra anni praesentis przypadł, tedy jenerał sądu naszego assystuiący Antoni Umiastowski, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w Bogu przewielebnego xiędza Teofila na Godziembie Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, tudziesz wielebnego Ignacego Ulińskiego, officiała Brzeskiego przeszłego, oraz wszytkich presbiterow dyakonow Brzeskich, tudziesz sług, czeladzi, pomocnikow, imionami y nazwiskami iepiey wiadomych y znajomych, za infamissow w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proclamował y relacyą publikacyi swey, a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał. Który to dekret w xięgi nasze dekretowe zadworne assesorskie wielkiego xięstwa Litewskiego wpisac y ony per extractum oycom dyzunitom monastyru Brzeskiego wydac, a pro meliori robore et valore pieczęc wielką wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąc rozkazalismy. Pisan w Warszawie roku Panskiego MDCCXLVI miesiąca oktobra XXVI dnia. Panowania naszego XVI roku. Jan Sapieha kanclerz W. X. Lit. Za sprawą iw. imc p. Jana Fryderyka hrabi na Kodniu, Dorohostaiach, Czarnobylu, Kopylach y Sapiezynie Sapiehy, kanclerza W. X. Lit., sądowego Brzeskiego grodzkiego etcet. starosty. Kallixty Hornowski.

Digitized by Google

70.

1747 іюня 13. Исполнительный (поѣздчій и подавчій) листъ гродскаго Брестскаго судьи Старжика Бучинскаго по дѣлу о возвращеніи Брестскому Симеоновскому монастырю церковища Воздвиженія Честнаго Креста съ двумя другими участками земли, насильно отнятыхъ Брестскими уніатами, а также о взысканіи съ епископа Ѳеофила Годебскаго денежной пени, назначенной декретами королевскихъ коммиссаровъ 1744 г. и королевскаго ассесорскаго суда 1746 г.

Въ силу состоявшагося опредѣленія королевскаго ассесорскаго суда 1746 г. октября 26, гродскій судья Старжикъ Бучинскій, по выполненіи всѣхъ требуемыхъ обычаемъ и закономъ формальностей, отправился съ понятыми и возными для передачи Симеоновскому монастырю насильно отнятыхъ у него уніатами церковища Воздвиженія Честнаго Креста и двухъ участковъ земли „Лапчинскихъ", изъ коихъ одинъ принадлежалъ церкви Рождества Пресв. Богородицы, а другой—б. церкви Воздвиженія Честнаго Креста. Передача какъ церковища, такъ и двухъ участковъ земли „Лапчинскихъ" законнымъ владѣльцамъ, т. е. Симеоновскому монастырю, совершилась безъ всякаго противодѣйствія со стороны уніатовъ. По пріѣздѣ Бучинскаго въ имѣніе Тришинъ епископа Ѳеофила Годебскаго для взысканія опредѣленной декретомъ ассесорскаго суда 1746 г. денежной пени, его встрѣтилъ съ толпою вооруженныхъ людей Сербеевскій, назвавшійся законнымъ поссесоромъ (арендаторомъ) этого имѣнія и подалъ записку (цедулу), въ коей заявилъ, что контумаційный декретъ ассесорскаго суда состоялся незаконно, безъ предъявленія епископу Годебскому позва къ суду, что епископъ Годебскій, теперь только узнавшій объ этомъ декретѣ, самъ намѣренъ позвать къ суду дизунитовъ; что имѣніе Тришинъ находится въ законномъ владѣніи его, Сербеевскаго, и потому онъ не дозволитъ производить взысканіе на этомъ имѣніи. Принявши цедулу и опасаясь насилія со стороны Сербеевскаго и стоявшей при немъ толпы вооруженныхъ людей, Бучинскій уѣхалъ, предоставивъ сторонамъ расправиться законнымъ порядкомъ.

Michał Starzyk Buczynski obożny y sędzia grodski woiewodstwa Brzeskiego.

Oznaimuię tym moim podawczym y urzędowym odprawczym czynioney exekucyi listem, iż w roku 1746 miesiąca oktobra 26 dnia w sądzie i. kr. mci zadwornym assessorskim w Warszawie pod ten czas agituiącym się agitowała się sprawa ex actoratu pobożnego oyca Gierwasego Rudnickiego, ihumena monasterow Brzeskich, za Muchawcem sytuowanych, rithus graeci, y wszystkich iego braci dyzunitow tychże monasterow, z iw. imci xiędzem Teofilem na Godziembie Godebskim, biskupem Włodzimierskim y Brzeskim, tudziez wielebnym imci xiędzem Ignacym Ulinskim, officyałem Brzeskim przeszłym, oraz ze wszystkiemi oycami presbiterami rithus graeci dyakonii Brzeskiey, także sługami, czeladzią y pomocnikami ichmci, nominibus et cognominibus lepiey sobie wiadomemi y znaiomemi, in uno consilio et condictamine z sobą będącemi, oraz y pretensie w procederze prawa y decrecie wyrażone, w ktorey sprawie sąd ikmci zadworny assesorski, za niestaniem pozwanych imci do prawa y onemu nieposłusznych, w roku zawitym na upad reczy uznał, a za tym podług prawa, załoby y domawiania się partis actoreae patrona decret kommisarski roku 1744 miesiąca augusta 28 dnia in contumaciam post temerarium recessum reindukcii y ze wskazem summ, oraz z listami obwieszczym pierwszym urzędowemi, z całym generaliter procederem prawa y dokumentami omnibus eorum punctis, parti actoreae servientibus, okazane in toto approbował. Vigore ktorych do gruntow, iako też cmentarza ogrodzonego, na ktorym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia S. Krzyża, także do gruntu dwoch rezkow Łapczynskich, iednego do Narodzenia Nayswiętszey Panny, drugiego do Podniesienia Krzyża S., do monasterow Brzeskich za Muchawcem będących, per violentam expulsionem odebranych, reinductionem uznał y one per officiosam traditionem obeymowac pozwolił,

Digitized by Google

summy decretem kommisarskim supra namienionym przysądzoney 4856 złotych polskich y groszy 20, seorsive za szkody, nakłady na prawo y na sprowadzenie urzędowey exekucyi errogowaney cum paenis decretem ikmci asse-

im na-
skiemu
obach,
ących,
ue lo-
ętnosci
ekucia
aś ob-
esnych
przeci-
kiemu,
rzędo-
torom
enera-
rein-
przed
esienia
pczyn-
sterow
ależą-
ko też
eczney
ąc się
u nie-
zędni-
skich,
achty,
d kto-
znay-
s jure
rein-
ra non
fficio-
etowi,
sędzia
danym
toreae
poda-
jene-
esiąca
wyra-

żonego, ziachawszy ad fundum gruntow expulsyinych, w reinductią przysądzonych, tak cmentarz, na ktorym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia S. Krzyża, za Muchawcem w Brzesciu, sytuowany, iako też rezkow dwa Łapczynskich, za miastem Brzesciem leżących, to iest pierwszy rez Nayswiętszey Panny Narodzenia, sytuowany między rezami z iednego boku Panasa Taraszuka, z drugiego boku oyca Mikołaia, presbitera cerkwi Spaskiey Brzeskiey, głową od scianki y gruntu imci pana Brzezowskiego, tyłem do goscinca Czernawczyckiego; drugi rez do Podniesienia S. Krzyża leżący między ryzami iednym bokiem Tymosteia Sieledzca, drugim bokiem Jana Maximiuka z Uritowey (?) ulicy, głową od scianki imci pana Brzozowskiego, tyłem do podłuznych ryzow brzeskich mieskich, zapisane, spokoinie, bez żądney tak od strony przeciwney, iako też od nikogo innego naymniey impugny, przeszkody, kontradykcyi y bronienia oycom dyzunitom monasterow Brzeskich Zamuchawieckich, in assistentia nobilitatis y generałow reindukowałem y przez jenerała w aktualną onym possesią intromittowac się in instanti pozwoliłem. Gdym zas tegoż czasu pomienionym obwieszczeniem moim oraz y na poiazd ode mnie wydanym determinowanego za wskaz summy wyż wyrażoney, decretem wskazaney. do dobr pozwanego imci xiędza biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego rithus graeci, Tryszyn nazwanych, ziechał y na onych actum executionis officiose expediowac chciał, tedy wimc p. Serbiewski, mieniąc się byc urzędowym possesorem tych dobr, napisaną w te słowa cedułę: Wielmozny mosci panie sędzia grodski woiewodstwa Brzeskiego, panowie ienerali y strona szlachty. Raczyłes wielmozny pan dobrodziey vigore wydanego obwieszczenia swego, za dekretem ik. mci zadwornym assesorskim, bez podania poznu na imci xiędzu Godebskim, biskupie Włodzimirskim Brzeskim, in contumaciam otrzymanym, do dobr tegoż imci xiędza biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego Tryszym nazwanych, ad praesens w possesii moiey będących, pro

Digitized by Google

executione ziechac, o ktorym decrecie, iako imci xiędzu biskupowi Włodzimierskiemu Brzeskiemu ignotum, tak teraz tenże imc xiądz biskup, wziowszy noticiam, in foro competenti z temiż oycami dyzunitami rosprawic się zechce. Zaczym wielmożny pan dobrodziey, nie czyniąc w dobrach pomienionych żadnego praejudicum, abys spokoynie odiechac raczył upraszam, pisząc się z należytą obserwantią wielmożnego pana dobrodzieja naynizszym sługą Piotr Serbieiewski. Datum w Tryszynie roku tysiąc siedmset czterdziestego siodmego miesiąca Junii dnia trzynastego. Za zamkniente wysławszy wrota, takowey czynienia exekucyi, maiąc ludzi niemałą uarmowanych, do bronienia przysposobionych, ullatenus nie dopuscił. Co ja, sędzia grodski woiewodstwa Brzeskiego, widząc, takową cedułę przyiowszy y oną konnotowawszy, nie czyniąc w pomienionych dobrach praejudicium, hoc totum negotium tak pro summendis pro contraventione paenis, iako też dla przyięcia inter partes finalnie rosprawy prawney, ad forum competens odsyłam. Datum roku tysiąc siedmset czterdziestego siodmego miesiąca Junii trzynastego dnia. Michał Starzyk Buczynski, obozny y sędzia woiewodstwa Brzeskiego.

Подлинный на листѣ бумаги съ печатью на сюргучѣ.

71.

1748 г. ноября 21. Декретъ королевскаго ассесорскаго суда по дѣлу между епископомъ Ѳеофиломъ Годебскимъ и Симеоновскимъ монастыремъ о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста и о двухъ участкахъ земли „Лапчинскихъ“.

Королевскому ассесорскому суду предстояло рѣшить четыре жалобы: двѣ жалобы епископа Брестскаго Ѳеофила Годебскаго и Брестской уніатской капитулы на королевскихъ комиссаровъ, рѣшавшихъ дѣло о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста въ Брестѣ въ 1746 г., и на Симеоновскій Брестскій монастырь по тому же дѣлу,—и двѣ жалобы Симеоновскаго монастыря на епископа Ѳ. Годебскаго по тому же дѣлу. Въ *первой* жалобѣ епископъ Годебскій заявляетъ, что, въ силу декрета королевскаго ассесорскаго суда 1744 г. марта 3, онъ явился въ г. Брестъ къ назначенному сроку, 16 іюля 1746 г., чтобы лично присутствовать при разбирательствѣ дѣла о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста и двухъ участкахъ земли „Лапчинскихъ“ королевскими комиссарами, избранными обѣими сторонами. Противная сторона, сговорившись съ избраннымъ ею комиссаромъ, намѣстникомъ брестскимъ, крайчимъ Зубовскимъ, не позаботилась о своевременномъ прибытіи этого комиссара въ Брестъ къ назначенному сроку (16 іюля), и потому судебное разбирательство отложено было на 26 число того мѣсяца. Епископъ Ѳ. Годебскій по своимъ дѣламъ не могъ ожидать этого срока и потому далъ довѣренность на веденіе этого дѣла б. оффиціалу Брестскому Игнатію Улинскому. Противная сторона чрезъ своего патрона (повѣреннаго) требовала присутствія на судебномъ разбирательствѣ еп. Ѳ. Годебскаго, а когда Игнатій Улинскій представилъ данную ему епископомъ Ѳ. Годебскимъ довѣренность на веденіе этого дѣла, судъ, по заявленію противной стороны, призналъ эту довѣренность не имѣющею юридическаго значенія, и такимъ образомъ епископъ Ѳ. Годебскій и вся Брестская діаконія были трактованы судомъ, какъ неявившіеся къ судебному разбирательству и противъ нихъ состоялось заочное судебное постановленіе. Жалующійся требовалъ кассаціи этого заочнаго декрета королевскихъ комиссаровъ, утвержденія декрета первой комиссіи королевской по этому дѣлу, наложенія установленной законами денежной пени на виновныхъ, устраненія отъ должности комиссаровъ, пристрастно рѣшившихъ дѣло въ пользу противной стороны. Во *второй* жалобѣ еп. Годебскій заявилъ слѣдующее. Лѣтъ сто слишкомъ тому назадъ брестскій мѣщанинъ Иванъ Бѣлькевичъ записалъ два участка земли „Лапачинскихъ“ (Лапчинскихъ тожъ), одинъ Брестской Пречистенской церкви, а другой—церкви Св. Креста. Королевскіе комиссары, производившіе ревизію Брестской экономіи, въ листѣ своемъ перечисляютъ земли, принадлежащія каѳедральной Спасской церкви въ г. Брестѣ, нынѣ Св. Николая, со всѣми ея принадлежностями. Король Янъ III, утверждая своимъ кон-

Digitized by Google

фирмаціоннымъ привилеемъ этотъ листъ, утверждаетъ, между прочимъ, земли, принадлежавшія Козьмо-Демьянской церкви, церковища Св. Спаса и Св. Креста за Мухавцемъ, также Св. Пятницы (Пятницкой церкви) на Пескахъ, дабы съ теченіемъ времени эти земли не были отторгнуты отъ церквей. Въ 1727 г., 3 октября, Николай Лашкевичъ, писарь митрополита Кіевскаго, епископа Владимірскаго и Брестскаго Кишки, отъ имени митрополита подалъ формальное заявленіе въ гродскій Владимірскій судъ, для внесенія въ акты, объ уничтоженіи пожаромъ разной движимости, а также разныхъ дѣлъ и документовъ, служащихъ церквамъ, каковое заявленіе свое подтвердилъ присягой. Въ силу вышеупомянутыхъ документовъ, т. е. записи Ивана Бѣлькевича и привилея Яна III всѣ означенныя выше земли находились въ спокойномъ владѣніи уніатовъ до 1740 г. Въ этомъ году брестскіе неуниты, неизвѣстно по какому праву, вооруженною толпою напали на земли, принадлежащія церкви Св. Креста, избили уніатскихъ священниковъ, а затѣмъ подали протестацію и позвали къ суду уніатовъ о небываломъ насильномъ отнятіи у нихъ вышеупомянутыхъ земель. Дѣло это было рѣшено королевскими комиссарами въ пользу уніатовъ. Неуниты, дабы проволочь дѣло, въ апелляціонной королю жалобѣ требовали назначенія новой комиссіи для рѣшенія этого дѣла, каковая и была назначена. Епископъ Ѳ. Годебскій, по изложеннымъ выше причинамъ, не могъ лично присутствовать при разбирательствѣ этого дѣла; состоялось такимъ образомъ заочное рѣшеніе дѣла въ пользу неунитовъ, сначала комиссарскаго, а затѣмъ королевскаго ассесорскаго суда. Въ заключеніе своей жалобы епископъ Годебскій просилъ кассаціи всѣхъ состоявшихся противъ унитовъ заочныхъ декретовъ, признанія представленныхъ суду документовъ, возстановленія нарушеннаго права владѣнія означенными въ жалобѣ землями и наложенія на виновныхъ денежной пени. *Третья* жалоба игумена Симеоновскаго монастыря. Кратко изложивъ ходъ дѣла о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста съ 1740 г. до настоящаго времени, игуменъ жалуется на уніатовъ, что они безъ всякихъ уважительныхъ причинъ два раза не явились къ судебному разбирательству дѣла о церковищѣ, вслѣдствіе чего противъ нихъ составлялись заочные декреты, которымъ они не желаютъ подчиниться и, считая себя потерпѣвшими отъ неправосудія, снова возбуждаютъ и вчинаютъ уже рѣшенное дѣло. Въ заключеніе этой жалобы игуменъ проситъ утвердить всѣ состоявшіеся противъ уніатовъ декреты, возвратить незаконно отнятыя ими земли, наложить на нихъ законами опредѣленную пеню. *Четвертая* жалоба того же игумена. Въ ней игуменъ подробно излагаетъ всѣ обстоятельства, при которыхъ совершилось въ 1740 г. насильное отнятіе уніатами церковища Воздвиженія Честнаго Креста, съ давняго времени принадлежащаго Симеоновскому монастырю, на коемъ еще въ 1704 г. монастырь поставилъ крестъ безъ всякаго препятствія и протестаціи съ чьей-либо стороны, затѣмъ кратко напоминаетъ суду, какъ это вопіющее дѣло пристрастно рѣшено было первою королевскою комиссіею въ пользу уніатовъ, которые не допустили къ судебному разбирательству представленныхъ монастыремъ свидѣтелей. И эту жалобу игуменъ заканчиваетъ тою же просьбою, какъ и въ предшествующей жалобѣ. Всѣ эти жалобы судъ постановилъ соединить въ одно дѣло и пригласилъ стороны приступить къ судебнымъ преніямъ. Кромѣ повѣренныхъ въ судѣ присутствовали со стороны уніатовъ оффиціалъ Брестскій архимандритъ Кобринскій Бѣницкій, со стороны Симеоновскаго монастыря игуменъ Януарій Василевскій. Изъ судебныхъ преній, веденныхъ сторонами *страстно*, выяснилось будто бы слѣдующее. На *первой* королевской комиссіи (1742 г. іюля 18) уніаты доказали свои права на спорныя плацы документами и давность владѣнія этими плацами подтвердили присягою трехъ базиліанскихъ монаховъ; Симеоновскій же монастырь, не представивъ документовъ, подтверждающихъ его претензіи на спорныя земли, апеллировалъ однако на несправедливое будто бы рѣшеніе этого дѣла въ пользу уніатовъ. Въ назначенной по этой апелляціи *второй* королевской комиссіи, монастырь, устранивъ отъ судебнаго разбирательства б. оффиціала Брестскаго Игнатія Улинскаго и не признавъ довѣренности, данной ему епископомъ Ѳ. Годебскимъ, лишилъ тѣмъ противную сторону возможности доказать предъ судомъ законную правоту своего дѣла и при помощи такого изворота не только добился рѣшенія дѣла въ свою пользу, но и настоялъ на кондемнаціи епископа Ѳ. Годебскаго и всѣхъ его соучастниковъ и, на основаніи такого незаконнаго и несправедливаго рѣшенія дѣла комиссарами, снова овладѣлъ спорными землями, присужденными унитамъ, и доселѣ владѣетъ ими. Принявъ въ соображеніе доводы сторонъ, судъ постановилъ назначить новую комиссію для рѣшенія этого дѣла на мѣстѣ.

Actum w Warszawie. Roku Panskiego tysiąc siedymset czterdziestego osmego miesiąca Nowembra dwudziestego pierwszego dnia.

W sprawie za trzema aktoratami y za załobami do nich należącemi przypadłey, mianowicie za pierwszym w Bogu wielebnego xiędza

Digitized by Google

Theophila na Godziembie Godebskiego, Włodzimierskiego y Brzeskiego biskupa, oraz wielebnego xiędza ·Ignacego Ulinskiego, superyora Antopolskiego ordinis divi Basilii Magni y wszystkich wielebnych oycow prezbiterow dyocezii Brzeskiey z pobożnym oycem Gerwazym Rudnickim, ihumenem y wszystkimi oycami non unitami zgromadzenia monastyru Brzeskiego Zamuchawieckiego, oraz czeladzią, parobkami y juryzdyczynami nominatim samym że wiadomymi y znaiomymi, za pozwem mandatem naszym od aktorow po obżałowane osoby przed sąd nasz wyniesionym, mieniąc o to: Iż w roku teraznieyszym tysiąc siedymset czterdziestym czwartym miesiąca Marca trzeciego dnia w sądach naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego agitowała się sprawa, tak z aktoratu urodzonego xiędza Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, z wiernoscią waszą, non unici monastyru Brzeskiego Zamuchawieckiego, jako też z aktoratu tychże oycow monastyru Brzeskiego z urodzonym xiędzem biskupem Włodzimirskim Brzeskim y z samym protestantem, tudziesz ze wszytkiemi wielebnemi prezbiterami dyakonii Brzeskiey o rzecz y pretensye w procederze prawa wyrażoną. W którey sprawie sąd nasz zadworny assessorski wielkiego xięstwa Litewskiego powtorną kommissyą uznawszy, na expedyowanie oney, a parte pobożnych non unitow Brzeskich urodzonego Kazimierza Zubowskiego, namiesnika y krayczego Brzeskiego, ex parte vero w Bogu wielebnego biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego urodzonego Marcina Matuszewicza, podstolego y pisarza grodzkiego woiewodztwa Brzeskiego, naznaczył y authoryzował, oraz żeby ciż urodzeni kommissarze ad fundum zjechawszy tę sprawę ultimaryjnie rozsądzili nakazał. Vigore ktorego dekretu, po wydanym liscie obwieszczym commissarskim pro die decima sexta Julii w Bogu wielebny xiądz biskup Włodzimierski do miasta naszego Brzescia sam swoią osobą ziechał, urodzonego Marcina Matuszewicza, podstolego y pisarza grodskiego Brzeskiego ex parte sua sprowadził y ultymaryinie hac in re z ww. non unitami, chciał rozsądzic się, wiernosc wasza zaś non unici monastyru Brzeskiego, in condicto zostaiąc z urodzonym Zubowskim, namiesnikiem y krayczym Brzeskim, tegoż kommissarza swego urodzonego krayczego Brzeskiego na termin supra wyrażony niesprowadzili et hunc actum commissionis do dnia dwudziestego szostego przez odroczenie swoie protegowali. Ktorego terminu w Bogu wielebny xiądz biskup Włodzimierski y Brzeski dla głownieyszych interessow swoich czekac w Brzesciu nie mogąc, in forma juris plenipotencyą ad jure agendum na zysk lub stratę wielebnemu xiędzu Ulinskiemu, superyorovi Antopolskiemu, hac in re dał, na dniu zas dwudziestym szostym Augusta anni praesentis po ufundowaney juryzdykcyi sądow kommissarskich y po uczynionych pro et contra aktoratach in crastinum idque dnia dwudziestego siodmego mensis et anni praesentis, tak in praesentia oycow dyzunitow Brzeskich, jako też wielebnego xiędza Ulinskiego, specialnego plenipotenta wielebnego w Bogu xiędza biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, iako y strona obżałowana w swoim procederze mieni byc samego pryncypała, tudziesz in praesentia oycow prezbiterow dyakonii Brzeskiey, w sądzie kommissarskim stawaiących, obżałowani oycowie non unici Brzescy, niechcąc się rozsądzic, pierwiey komparycii wielebnego w Bogu xiędza biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, postmodum plenipotencii przez patronow swoich dopraszali się y domawiali; a gdy ten że wielebny xiądz Ulinski, superyor Antopolski, plenipotencyą od w Bogu wielebnego xiędza biskupa Brzeskiego do tey sprawy sobie daną produkował, tedy obżałowani urodzeni kommissarze takową plenipotencyą konnotowawszy in opprobrium praw y konstytucyi seymowych, jako też samey słusznosci oczewistego ferowac judicatum, a obżałowani oycowie non unici monastyru Brzeskiego rązsądzic się nie chcąc, wielebnego w Bogu xiędza biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, jako też y samego protestanta y wszystkich wielebnych prezbi-

Digitized by Google

terow dyakonii Brzeskiey, jakoby za niestaniem dellatorow, kondemnowali, ktorym dekretem non unici gaudendo, dobra duchowne exekucvami aggrawowac odgrażaią. O co deljure agere, ante omnia do obci standi na takowe kondemnaty, naszego, a do skassowania tako- in contumatiam wypadłego cum ntia onego, do approbaty dekretu pierwszey kommissyi in eadem ego, do pokarania penami z prawa tam pro moerito causae, quam ctionis sciągaiącemi się, ad refu-, litis expensa, do odstawienia arzow, jako gravaminose sądzą- naczenia drugich in locum onych, o, co czasu prawa deducetur, łoby melioratione, jeżeli tego a. Za drugim aktoratem tegoż ebnego xiędza Theophila na Goskiego, biskupa Włodzimierskiego prototroniego całey Rusi, ordizylii Magni, y wszytkich wielebezbiterow dyocezii Brzeskiey z po- Januszem Wasilewskim, ihumeu Brzeskiego ritus graeci non uniti bracią tegoż monastyru Brzehawieckiego, tudziesz czeladzią, mi nomine et cognomine samym y znaiomemi, similiter, za pozwem szym od tych że aktorow po adby przed sąd nasz wyniesionym, iż co sławetny Iwan Bielkiewicz, Brzeski, zapisem cessyinym in sprawionym, jeszcze od lat stu va rezki pola nazwane Łopaczyn- cerkwie Brzeskie, jedno założy Przeczystey, a drugo założenia yża, wyraziwszy onus civitatense nieyskiey po groszy dwadziescie akowe grunta perpetuis temporinionych cerkwi legował y zapi- przyvilejem confirmotionis nayól imc Jan trzeci list urodzonych w na rewizyą do ekonomii Brzeh, stwierdzaiący grunta do cerkwi kathedralney Swiętego Spasa, a teraz Swiętego Mikołaja, cum omnibus onego contentis approbuiąc, denique tymże przywilejem grunta Kozmo - Demianskie in suis circumferentiis zostaiące, także cmętarze S. Spasa y Swiętego Krzyża za Muchawcem y Swiętey Piatonki na Piaskach, aby dawnoscią, abo jakim sposobem od cerkwi nieodpadli, wiecznemi czasy przy tychże cerkwiach zachował; in subsequenti tempore idque w roku tysiąc siedymsetnym dwudziestym siodmym miesiąca octobra trzeciego dnia urodzony Mikołay Łoszczewski, pisarz przewielebnego xiędza Kiszki, metropolity oraz biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, maiący specialem kommissariatum od tegoż xiędza metropolity, zaniosł solenny manifest w grodzie Włodzimirskim, tak o pogorzenie rozney ruchomosci, jako też papierow y funduszow, tak do metropolii, iako y innych cerkwi należących, w ktorym zaniesionym manifescie jurament na tym wszytkim przed tymże urzędem wykonał; post quae peracta, gdy tych gruntow, superius namienionych, zapisem cessyinym od sławetnego Iwana Bielkiewicza, mieszczanina Brzeskiego, nadanych, per consequens przywilejem nayiasnieyszego krola imsci Jana trzeciego approbowanych, pacifica aż do roku tysiąc siedymsetnego czterdziestego durabat ichmosciow xięży prezbiterow ritus graeci uniti possessio. Tandem wiernosc wasza dyzunici, mimo tak dawno zaszłą possesyą, formando aliquem praetextum do gruntow y cmętarza cerkwi Swiętego Krzyża należących, a chcąc one violenti modo sobie appropriare, naszedszy tumultuarie na pomienione grunta w tymże roku tysiąc siedymset czterdziestym, niemiłosiernie xięzy prezbiterow ritus graeci uniti pobiliscie, o co wraz in tempore zaniesiony insimul cum obductione fusius rem obloquitur manifest; po ktorey stałey wiolencii, usurpando titulum possessii gruntow, toties namienionych, zapozwawszy przewielebnego xiędza biskupa do assesserii wielkiego xięstwa Litewskiego na kadencyą Warszawską y tam w tychże sądach niejakoweś dla siebie chcieliscie odebrac lucrum. Gdzie sąd za-

Digitized by Google

dworny assessorski, nie wchodząc na ten czas in cognitionem documentorum, lecz tę sprawę na sąd kommissarski odesłał. In fundamento którego dekretu urodzeni kommissarze po tak wielu wydanych od siebie terminem prawnym obwieszczeniach y odroczeniach, gdy na terminie w poslednim odroczeniu wyrażonym ad fundum controversum ziechawszy y juryzdykcyą swoią ufundowawszy, oczewiste judicatum za wzajemnemi aktoratami ferowali, którym dekretem urodzeni kommissarze, konformuiąc się ad obloquentiam praw y dokumentow cerkwi Swiętego Krzyża należących y tak dawnoscią ziemską zaszczyconych, pomienione grunta, circa antiquam possessionem xięży prezbiterow ritus graeci uniti zostawili et pro meliori comprobatione jurament tymże xięży prezbiterom uznali. Post promulgationem którego dekretu wiernosc wasza dyzunici, szczegulnie tylo unikaiąc pen kontrawencyinych, tymże dekretem założonych, iterum do assessorii wielkiego xięstwa Litewskiego apellowaliscie. Po której zaszłey apellacii załuiący dellator przewielebny xiądz biskup w. w. non unitow, tak pro contraventione dekretowi, jako też o winy y zaręki w nim wyrażone do assessorii wielkiego xięstwa Litewskiego ad approbandum decretum zapozwał. Na ten czas wiernosc wasza non unici, czyniąc na dalszą extenuacyą y zwłokę, iterum takową sprawę na powtorną kommissyą wzieliscie. Post quod latum assessoriale decretum załuiący dellator ex parte sua na termin w innotescencyach wyrażony urodzonego Matuszewicza, pisarza grodzkiego Brzeskiego, ad hunc actum sprowadziwszy, do rozprawy prawney, sam będąc praesens, accedere chciał, wtedy wiernosc wasza non unici, diffugiis allaborando poszedszy, in condicto z urodzonym Zubowskim, ex parte sua naznaczonym kommissarzem, pomieniony termin uchybywszy, dalszey prorogacyey takowego aktu dopraszaliscie się. Tandem in secundo termino załuiący dellator ob varias interessow swoich legalitates niemogąc być praesens, takowy interes osobliwszym plenipotencyinym skryptem wielebnemu xiędzu Ulinskiemu, starszemu Antopolskiemu y officiałowi na ten czas Brzeskiemu, zleciwszy, sam odiachał; na fundamencie ktorey to plenipotencii wielebny xiądz Ulinski, zadosyc czyniąc dekretowi, przybywszy ad locum contraversum na termin w odroczeniu wyrażony, y tam gdy accedendo do rozprawy finaliter rozsądzic się chciał, wtedy urodzeni kommissarze, poszedszy in condicto z wiernoscią waszą non unitami, takową plenipotencyą contra omne jus et aequum uchyliwszy, załuiącego dellatora kondemnowali. Po ktorey zas z tey przeciwko prawa kondemnacie wiernosc wasza non unici grunta ab aevo do cerkwi Swiętego Krzyża należące exekucyami aggrowuiąc, na ostatek niepozwawszy załuiącego dellatora do assessorii, lecz inscia parte aktorat uczyniwszy na kadencii Grodzienskiey, dekret iterum in kontumatiam z tych że regestrow w roku tysiąc siedymset czterdziestym szostym w Warszawie otrzymaliscie. Za ktorym dekretem wiernosc wasza non unici, nie podaiąc żadnego obwieszczenia, secundum normam legis positivae, lecz tylko idąc in convulsionem praw wielkiego xięstwa Litewskiego, zebrawszy nie małą gromadą variae conditionis ludzi, z roznym orenżem do boiu należącym, używszy urodzonego Buczynskiego, sędziego grodzkiego Brzeskiego, takowe grunta violenti manu ad possessionem illegitimam odebraliscie, denique, dalsze wiolencye perpetrando, rożne odpowiedzi y pochwałki czynicie y czynic nie przestaiecie, zaczym załuiący dellator, chcąc z wiernoscią waszą summario ac abbreviato processu jure agere, ante omnia do skassowania y annihilowania dekretow kontumacyinych przeciwko prawu y słusznosci otrzymanych, cum omnibus onych sollennitatibus, a za onymi praw y dokumentow in damnum et praejuditium załuiącego dellatora wyprokurowanych z całym generaliter procederem prawa do daty ninieyszey zaszłym, a do approbaty praw, dokumentow, konfirmacyi krolewskiey, oraz dekretu kommissarskiego post serias partium controversias ferowanego, y dalszych ad id negotium słu-

Digitized by Google

żących dokumentow, vigore których do uznania inequitacii do gruntow y cmentarza, cerkwi Swiętego Krzyża należących, a przez wiernosc waszą non unitow violenti modo zabranych, do pokarania penami prawnemi, tak urodzonych kommissarzow za uchylenie plenipotencii przeciwko prawu et pro male obtento judicato, jako też obżałowanych wiernosc waszą non unitow za poczynione nie poiednokrotne wiolencye, inwazye, boie, denique, do obwarowania na takowe kondemnaty vigore gleytow naszych locum standi, do nagrodzenia szkod, strat y expens prawnych y o to wszytko, quod juris et praetensionis być może y co czasu prawa fusius przez kontrowersyą urodzonych patronow et ex documentis probabitur, salva tey żałoby melioratione. A za trzecim aktoratem pobożnego oyca Janusza Wasilewskiego, ihumena monastyru Brzeskiego religii graecoruskiey, z w Bogu wielebnym xiędzem Theophilem Godebskim, biskupem Włodzimierskim y Brzeskim, za pozwem mandatem naszym od oycow non unitow Brzeskich po zapozwane osoby przed sąd nasz wyniesionym do zaszłego całego procederu ab anno millesimo septingentesimo quadragesimo ad datam praesentem, scilicet: Iż co obżałowani wiernosc wasza, uczyniwszy expulsyą z placu alias cmentarza, na ktorym była cerkiew Podwyższenia Swiętego Krzyża, y gruntu dwoch rez, ktore zapisane, jedna do cerkwi Podwyższenia Swiętego Krzyża, a druga na cerkiew Nayswiętszey Panny Narodzenia oycom non unitom, nie chcąc się rozprawic postponendo prawem y konstytucyami, obżałowani wiernosc wasza daiecie się kondemnować powielekroć, a singulariter w roku przeszłym roku tysiąc siedymset czterdziestym szostym w sądach naszych assessorskich w Warszawie. Za czym chcąc jure agere, ante omnia do approbaty documentow in rem aktorow, processow, dekretow kommissarskich kontumacyinych, remissyinych oczewistych, listow poieżdzych, odpawczych, intromissii y całego generaliter procederu hac in causa zaszłego, do przysądzenia placu alias cmentarza, na którym była cerkiew Podwyższenia Swiętego Krzyża, y dwoch rezkow, należących oycom non unitom; do obwarowania securitatis possessii, do uznania inkwizycii y kalkulacii weryfikacii z onych; do skassowania przeciwnych dokumentow y całego procederu; do uznania pen, nawiązek pro moerito actionis cum litis expensis, y o to wszytko, co czasu prawa przez kontrowersyą urodzonych patronow dowiedziono będzie salva melioratione tey żałoby, lub inney wyniesienia y do tey łączenia, si necessitas urgebit. A za drugą pryncypalną żałobą z dekretu commissionis roku tysiąc siedymset cterdziestego czwartego, miesiąca marca trzeciego dnia, tych że oycow non unitow, za wzaiemnymi aktoratami ex personali w Brzesciu Litewskim zaszłego, mieniąc oto y w ten sposob: iż co obżałowani, violando prawo pospolite y konstytucye seymowe o wiolatorach y expulsorach stricte opisane, smieli y wazyli się bez żadney konwikcii dekretu w roku przeszłym tysiąc siedymset czterdziestym, miesiąca Augusta dwudziestego wtorego dnia, violenti modo z siekierami, kołami y kijami w pułtorasta y daley duchownych y swieckich ludzi, po nieprzyiacielsku pod monastyr sam z takowym tumultem napadszy na grunt y cmentarz ogrodzony, na którym przed tym była ufundowana cerkiew Podniesienia Krzyża Swiętego, ab antiquo do monastyrow załuiącego dellatora należąca, vigore praw, dokumentow na te mieysce temuż monasterowi, a nie innym, na mieyscu cmentarzowym w roku tysiąc siedmsetnym czwartym od wielebnych żałuiących zakonnikow krzyż postawiony iest, sine praepeditione y w possessii ab aevo zostawał, na dniu supra wyrażonym z takowym tumultem obżałowani violenter napadszy, pierwey ogrodzenie tego cmentarza siekierami płoty funditus poprzecinali, zboże jare y warzywa ogrodne tam zasiane kołami y kijami wybili y wniwecz obrocili y spustoszyli, zakonnikow monastyrskich połapawszy niepochrzesciansku crudelissime obuchami, kołami y kijami bili, tłukli, mordowali, y jak się podobało takowym wiolatorom nad niewinną krwią chrzescianską

Digitized by Google

zemstę czynili, czeladz monastyrską bijąc, tłukąc precz porozpendzali; tamże pobożnego oyca Patrycyusza Daraszuckiego kapłana okrutnie y niemiłosiernie kołami, kijami od nog do głowy tyransko zbili, y za nieżywego na ziemi leżącego porzucili, od ktorego takowego tyranskiego zbicia Bog wie jeżeli y mało z tym nie pozegnał swiatem, jako o tym wszystkim obdukcya jeneralska w sobie dostatecznie wyraża; niekontentuiąc się y tym samego pobożnego ihumena skomatycznie zelzywszy staruszka potrącili, y tak niepraktykowany gwałt naysecie na własne grunta y cmentarz, przy stałey wiolencii uczyniwszy, dalszemi odpowiedziami y pochwałkami żałuiącego ihumena y wszystkich zakonnikow na smierc zabijać, spustoszeniem cerkwi y zruinowaniem monasterow odgrażaią, o takowe nieznosne krzywdy, gdy pobożni oycowie monastyrscy obżałowanych do sądow jego krolewskiey mosci zadwornych adcytowali, sąd assessorski dekretem oczewistym sub data roku tysiąc siedymset czterdziestego Nowembra dwudziestego trzeciego dnia takową sprawę na komissyą odesłał, vigore ktorego dekretu gdy wielmożni urodzeni urzendnicy ad locum commissioni competentem ziechali, tedy obżałowani swoich swiadkow stawili, o co dellatores jure prosequi do obwarowania securitatem zdrowia, tudziesz vigore przywilejow, praw, funduszow cerkwi, do przysądzenia cmętarza, violenter zabranego, dellatorom w reindukcyą, do utwierdzenia wszytkich dokumentow dellatorom służących, za wyrąbywanie płotow, spustoszenie zboża y warzywa, za zbicie zakonnikow, czeladzi y parobkow monastyrskich nawiązki pen de lege sciągaiących się, do uznania powtorney kommissyi, do nagrodzegia szkod y expens prawnych y o to, co czasu prawa deducetur salva tey żałoby melioratione. Za takowemi żałobami z pozwow mandatow y dekretu authentycznych w ten dekret nasz inserowanemi praenominatae partes adinvicem przeciwko sobie przed sąd nasz instituerunt actionem. W którey sprawie my krol, przez panow rad y urzędnikow w sądach naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego zasiadaiących superius wyrażone aktoraty wespoł z żałobami do nich należącemi złączywszy et in unum skombinowawszy, proceder miedzy temiż stronami nakazalismy. In procedendo po oczewistych ab utraque parte, pzzy prezencii wielebnego xiędza Bienieckiego, archymandryta Kobrynskiego, officiała Brzeskiego a parte ordinis sancti Bazilii y praesbiterorum unitorum, y przy bytnosci pobożnego oyca ‚Janusza Wasilewskiego' ihumena monastyru Brzeskiego Zamuchawieckiego a parte oycow non unitow tegoż zgromadzenia, procedentium partium plenipotentow personaliter u sądu naszego stawaiących, wnoszonych kontrowersyach, lubo ex allegatis et probatis pathetice, pokazało się, ze za oczewistym sądu naszego sub actu roku tysiąc siedymset czterdziestego nowembra dwudziestego trzeciego dnia, dekretem naznaczony sąd kommissarski tę sprawę finaliter in principali negotio rozsądzaiąc w roku tysiąc siedymsetnym czterdziestym wtorym Julii osimnastego dnia personali indicato suo plac alias cmentarz Swięto-Krzyzki y dwie rezy gruntu (o ktore praesens vertitur actio) vigore dokumentow eo intuitu służących, a pod czas tey że kommissii przez wielebnych xięzy unitow produkowanych y w tym że dekrecie specifice wyrażonych, jako przy dawney possessii onych, praevio juramento trzech oycow prezbiterow unitow, tymże oycom unitom przysądził, y dalsze wszytkie ab utrinque zachodzące praetensye rozsądził; jednak iż od takowego dekretu kommissarskiego oczewistego oycowie non unici, urosciwszy appellacyą succedenter, to jest w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym czwartym miesiąca marca trzeciego dnia w sądach naszych zadwornych assessorskich zabieraiąc się ad sufficientiores ex parte sua probationes, eo fine, bez żadney na ten czas o tenże oczewisty kommissarski apellacijny dekret kognicii y decyzii, powtorną z decyzii naszey lucrati commissyą. Na ktorey w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym czwartym miesiąca Augusta dwudziestego osmego dnia, nie tylko ze sami dostatecznieyszych in rem

Digitized by Google

owodow przez oczewistą rozprawę nie
ali, ale ieszcze do tey że z sobą roz-
y wielebnego xiędza episkopa y wieleb-
xięży unitow et scilicet wielebnego xiędza
kiego, protunc officiała, nie tylko ex vi
plenum jus ad jure agendum, ale y osob-
ą, inscriptis od wielebnego xiędza Godeb-
o, episkopa Włodzimirskiego y Brzeskiego,
otencyą maiącego, przez zatamowanie
deru pierwiey do pokazania plenipotencii,
ym za pokazaniem przez nieakceptowanie
potrzebne naganienie oney, niedopuscili,
n samym przyczyną y okazyą zerwania
doyscia teyże kommissii sami będąc, in-
gravaminose et praejuditiose kontumacyą
ielebnych xięży unitow w tych że sądach
mali. Y lubo ciż urodzeni kommissarze
kowe niesłuszne plenipotencii (konnoto-
zy ią swemi rękoma) uchylenie, także
biles być pokazały się, jednak iż wie-
xięża unici onych pro tanto gravamine
aeiuditio nie zapozwali, owszem iterate
łach naszych asssessorskich w roku tysiąc
msetnym czterdziestym szostym, miesiąca
ra dwugziestego szostego dnia, ad instan-
tychże oycow non unitow, kondemnować
opuscili, za którą kontumacyą oycowie
unici w roku tysiąc siedymsetnym czter-
ym siodmym na dniu trzynastym Junii
podanie urzędowe in apprehensionem
alias cmentarza Swięto-Krzyzkiego y
h rezow gruntu już anteriori decreto
issariali (od ktorego oycow non unitow
apellacya) wielebnym xięży unitom
ądzonych, weszli y dotąd one possyduią,
m my krol przez panow rad y urzędni-
w sądach naszych zadwornych assessor-
wielkiego xięstwa Litewskiego zasiada-
ı, decyzyą naszą de praetensa od wie-
ch xięży unitow nullitate wyż wyrażoney
macii kommissarskiey, roku tysiąc sie-
t czterdziestego czwartego Augusta dwu-
ego czwartego dnia, na wielebnych xięży
v wypadłey, per consequens de nullitate
go in fundamento oney a parte oycow
non unitow przewodu prawnego, także gleyt
nasz in rem wielebnego w Bogu xiędza episkopa Włodzimirskiego y xięży unitow wydany, aktykowany y publikowany, na tenczas suspendowawszy, a inhaerendo powtornemu commissionis dekretowi naszemu, w roku tysiąc siedymsetnym czterdziestym czwartym marca trzeciego dnia ferowanemu, in ordine pokazania dostatecznieyszych hac in causa przez oycow non unitow dowodow, satisfactionem temuż dekretowi naszemu w wyprowadzeniu powtorney na rozsądzenie o wszytko ex personali totius negotii commissii uznaiemy, na ktorą ex parte w Bogu wielebnego xiędza Godebskiego y xięży unitow urodzonego Alexandra Buchowieckiego, woyskiego woiewodztwa Brzeskiego, ex parte oycow non unitow urodzonego Jana Dudzkiego, podstolego Wendenskiego, zgodnie od stron podanych, dezygnuiemy. Ktorzy to urodzeni kommissarze in spatio przyszłych sądow naszych za sprowadzeniem mutuo partium sumptu ad loca loci, praeviis od siebie innotescentiis, zjechawszy się sposobem w prawie pospolitym opisanym, według dowodow y odwodow ab utraque parte okazanych, tak o plac alias cmentarz Swięto-Krzyżki y dwie rezy gruntu, o ktore lis vertitur, iako też de usu et fructu z onych, similiter o expensa prawne y o wszystko, o co między stronami res intentatur, skutecznie y finalnie rozsądzic maią y powinni będą. Wszakze in causa facti, ex fundis promananti, pierwiey inquizycią expedyowac et praevia . . . . . . discernere et disjudicare tenebuntur, salva iednak apellatione parti gravamen sentienti ad definitivam sententiam przed sąd nasz. Przed ktorym to sądem kommissarskim aby tez strony skuteczną in principali negotio bez zadnych prorsus dalszych delacij, godzin, obmow y munimentow, sub paena infamiae et amissione causae rozprawę przyieły, nakazuiemy. Pro reliquo omnimodam

. . . .

Подлинный на 9 листахъ бумаги съ большою корол. печатью, тисненною на сюргучъ.

Digitized by Google

72.

1749 г. Сентября 20. Декретъ королевскихъ комиссаровъ по дѣлу между епископомъ Ѳеофиломъ Годебскимъ и Брестскимъ Симеоновскимъ монастыремъ о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста и двухъ участкахъ земли „Лапчинскихъ“.

Комиссія по этому дѣлу состоялась въ г. Брестѣ въ силу декрета королевскаго ассесорскаго суда 1748 г. ноября 21. На судебномъ разбирательствѣ присутствовали: со стороны уніатовъ—епископъ Ѳ. Годебскій съ бывшимъ Брестскимъ оффиціаломъ Игнатіемъ Улинскимъ, со стороны Симеоновскаго монастыря—игуменъ Гервасій Рудницкій съ двумя іеромонахами. Комиссія прежде всего приступила къ осмотру мѣстоположенія церковища Св. Креста и Пречистенскаго, за р. Мухавцемъ, затѣмъ выслушало показанія свидѣтелей, представленныхъ сторонами, по девяти отъ каждой. Изъ свидѣтельскихъ показаній и представленныхъ уніатами документовъ выяснилось слѣдующее. Въ 1643 г. уніатскій священникъ Брестской Пречистенской церкви Михаилъ Ярошевичъ позвалъ къ суду брестскаго мѣщанина райцу Ивана Билькевича между прочимъ по дѣлу о невыполненіи духовнаго завѣщанія Лапчиной относительно двухъ участковъ земли. Отказавшись отъ судебнаго процесса и отъ своихъ правъ на эти два участка земли, Иванъ Бѣлькевичъ далъ въ 1643 г. февраля 9 запись, надлежаще засвидѣтельствованную, коею уступилъ упомянутые два участка земли во владѣніе священнику Ярошевичу и его преемникамъ—пречистенскимъ священникамъ на нужды церквей—Пречистенской и Воздвиженія Честнаго Креста. Церковь Воздвиженія Честнаго Креста была сброшена непріятелемъ въ ровъ при возведеніи имъ земляныхъ окоповъ, а Пречистенская была перенесена въ свой приходъ въ Гершановичи. По снятіи этихъ церквей церковища ихъ (цвинтари) оставались пустыми, а принадлежащіе упомянутымъ церквамъ два участка земли находились во владѣніи уніатскихъ Гершановскихъ священниковъ до передачи ихъ Симеоновскому монастырю судьею гродскимъ Бучинскимъ въ 1747 г., іюня 18. Эта незаконная передача вышеупомянутыхъ церковищъ и двухъ участковъ земли совершена на основаніи слѣдующихъ документовъ: 1) Ревизіи экономіи Брестской, произведенной въ 1566 г. Димитріемъ Сапѣгой, въ извлеченіи изъ этой книги того параграфа, въ которомъ описываются монастырскіе люди; 2) Пунктовъ умиротворенія православныхъ въ коронѣ и В. Кн. Литовскомъ, изложенныхъ въ „Дипломѣ“ короля Владислава IV, 1633 г.; 3) Листа о передачѣ православнымъ церкви Рождества Пресв. Богородицы въ г. Брестѣ дворяниномъ королевскимъ Ѳеодоромъ Корсакомъ въ 1633 г. 7 мая, и 4) Конфирмаціи сего послѣдняго листа королями Михаиломъ, Яномъ, Августомъ II и III. На основаніи перваго документа Симеоновскій монастырь доказывалъ, что церковь Воздвиженія Честнаго Креста принадлежала монастырю, а церковь Рождества Пресвятыя Богородицы, единственная въ г. Брестѣ, передана со всѣми ея принадлежностями Симеоновскому монастырю по вышеупомянутому передаточному листу Ѳ. Корсака. Противная сторона,—уніаты, заявила, что въ „Ревизіи“ Д. Сапѣги не говорится, что церковь Воздвиженія Честнаго Креста принадлежала Симеоновскому монастырю, а въ передаточномъ листѣ Ѳ. Корсака ясно выражено, что неунитамъ передается одна только церковь Рождества Пресв. Богородицы. Напротивъ, въ записи мѣщанина Бѣлькевича, данной десять лѣтъ спустя послѣ передачи церкви Рождества Пресв. Богородицы на два участка земли въ пользу церквей Воздвиженія Честнаго Креста и Пречистенской, видно, что эти церкви уніатскія существовали въ это время; существованіе другой церкви Пречистенской *уніатской* доказывается еще документомъ, принадлежащимъ судьѣ земскому брестскому Грабовскому на принадлежащій ему въ г. Брестѣ плацъ 1671 г., 9 декабря. Въ описаніи границъ этого плаца сказано: „съ одной стороны отъ попа Пречистенской церкви, гдѣ одна только тропинка и калитка проходная въ церковь отъ улицы Гарбарской“. По соображенію всѣхъ данныхъ, судъ постановилъ: 1) утвердить декретъ первой комиссіи 1742 г. іюля 18, состоявшійся въ пользу уніатовъ и отмѣнить два заочныхъ декрета 1744 г. августа 28 и 1746 г. октября 26, состоявшихся въ пользу Симеоновскаго монастыря; 2) два участка земли „Лапчинскихъ“ и церковище Св. Креста возвратить уніатамъ, а богадѣльню, построенную Симеоновскимъ монастыремъ на церковищѣ снесть въ теченіе двухъ недѣль; 3) Симеоновскій монастырь обязуется уплатить всѣ судебныя издержки, понесенныя потерпѣвшею стороною (уніатами) вслѣдствіе неосновательной и несправедливой апелляціи Симеоновскаго монастыря. Уніаты остались довольны этимъ рѣшеніемъ дѣла, а Симеоновскій монастырь остался недоволенъ и подалъ апелляцію въ королевскій ассесорскій судъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego dziewiątego miesiąca Septembra dwudziestego dnia.

Przed nami Alexandrem Buchowieckim, woyskim wojewodztwa Brzescianskiego y Ja-

Digitized by Google

nem Duckim, podstolim Wendenskim, kommissarzami dekretem oczewistym sądow i. kr. mci zadwornych assessorskich W. X. Lit., w Warszawie w roku tysiąc siedmset czterdziestym osmym miesiąca Nowembra dwudźiestego pierwszego dnia ferowanym, naznaczonemi, agitowała się sprawa za dwoma wzaiemnemi aktoratami, za pierwszym iw. w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Theophila na Godziembie Godebskiego, prototroniego całey Rusi, Włodzimierskiego y Brzeskiego biskupa, oraz wielebnego imci xiędza Ignacego Ulinskiego, superyora Antopolskiego s. ordinis divi Bazilii Magni, y wszystkich ww. oo. prezbiterow dyecezyi Brzeskiey z pobożnym oycem Gerwazym Rudnickim, ihumenem y wszystkiemi oycami non unitami zgromadzenia monastyru Brzeskiego Zamuchawieckiego, oraz czeladzią, parobkami y juryzdyczynami nominatim samym że wiadomym y znaiomym; za drugim—pobożnego oyca Gerwazego Rudnickiego, ihumena monastyru Brzeskiego ritus graeco-ruskiey z i. w. imc xiędzem Theofilem Godebskim, biskupem Włodzimierskim y Brzeskim y innemi, w załobie wyrażonemi. Takowe aktoraty wespoł z załobami do nich należącemi, w dekrecie supra wyrażonym assessorskim oczewistym będącemi na dniu piętnastym praesentis circa inchoationem tey sprawy, po ufundowaney juryzdykcyi naszey in fundo controverso, to iest na placu Swięto-Krzyzkim w Brzesciu, za Muchawcem będącym, in unum złączywszy, a zatym po oczewistym y dostatecznym in praesentia iw. imci xiędza Theofila Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego, oraz przewielebnego imc xiędza Ignacego Ulinskiego, superyora Antopolskiego, ab una, y pobożnego Gerwazego Rudnickiego, ihumena monastyru Brzeskiego, z dwoma zakonnikami Emmanuelem Białowickim prokuratorem y Hermanem Arteckim non unitami, parte ab altera, u sądu naszego stawaiących, przez ichmc pp. patronow od dnia zwyż wyrażonego ad datam praesentem wnoszonych kontrowersyach, a naprzod po odeszłych produktach na wizyą cmentarzow Swięto-Krzyżkiego y Swięto-Przeczyskiego, w miescie iego krol. mci Brzesciu, za Muchawczem będących, wyjechawszy y one, to iest Swięto-Krzyżki wtyle klasztoru wielebnych panien Bernardynek ob miedze z jedney strony klasztoru pomienionego, a z drugiey y trzeciey placu y ogrodow mieyskich, z czwartey strony placow ichmc xięzy jezuitow Brzeskich y imc p. horodniczego Brzeskiego, Swiato-Przeczyski za cerkwią Swiato-Spaską od gumna przezbitera tamecznego z jedney strony, z drugiey ode dworu w. imc p. Grabowskiego, sędziego ziemskiego Brzeskiego, z trzeciey od placow pustych, gdzie quondam staynie krolewskie były, z czwartey od rzeki Muchawca, sytuowane, oglądawszy, do słuchania swiadkow po dziewięciu z każdey strony wybranych y stawionych, do inquizycyi przystompilismy. Po wysłuchaniu ktorych in conclavi: Ponieważ to tak z produkowanych partium dokumentow, jako też z swiadectw zaprzysiężonych, w inquizycyi wyrażonych, sądowi naszemu innotuit, ze zeszły sławetny p. Jan Bilkiewicz, rayca y mieszczanin Brzeski, w roku tysiąc siedmset [1]) czterdziestym trzecim miesiąca Februaryi dziewiątego dnia, inhaerendo testamentowey dyspozycyi takoż zeszłey sławetney Łopacinskiey, będąc adcytowanym przez wielebnego oyca Michała Jaroszewicza, prezbitera cerkwi Swięto-Przeczyskiey Brzeskiey z parafianami, do teyże cerkwie należącemi, o dwa rezki pola Łopaczynskich za miastem i. kr. mci Brzesciem będące, na potrzeby cerkwie, jedney pod tytułem Podwyszenia Swiętego Krzyża, a drugiey pod tytułem Swiętey Przeczystey w miescie i kr. mci Brzesciu za Muchawcem będącymi, zapisem pod datą zwyż wyrażoną, przed urzędem zupełnym magdebursktm Brze-

---

1) Въ актовыхъ книгахъ нѣтъ такого документа подъ этой датой (1743). Документъ этотъ имѣется въ актовой книгѣ за 1643 г. февраля 9. Подъ этимъ же годомъ (1643) документъ этотъ упоминается въ декретѣ королевскихъ комиссаровъ 1742 г. Здѣсь очевидно ошибка писца.

Digitized by Google

skim przyznanym, odstąpiwszy prawa y aktorstwa swoiego, ustąpił y ad possessionem tegoż wielebnego prezbitera Jaroszewicza podał. Po podaniu takowym cerkwie pomienione Swiato-Krzyskie, stante revolutione w oyczyznie, lud nieprzyiacielski sypac (sypiąc?) wały koło miasta w wały wrzucili, a Swiato-Przeczyska do Gierszonowicz, parafii swoiey, przewieziona została; po zdjęciu takowych cerkwi, cmentarze obydwa, tak Swięto-Krzyski, jako też y Swięto-Przeczyski, puste leżeli; teraz rezow dwa pola Łapaczynskich w dyspozycyi wielebnych prezbiterow Gierszonowskich unitow aż do podania przez w. imc p. Buczynskiego, sędziego grodzkiego Brzeskiego, to iest do roku tysiąc siedmset czterdziestego siodmego Junii trzynastego dnia, nie przerwanie, bez naymnieszey od xięzy non unitow Brzeskich, vigore zabierania się w sądach i. krol. mci zadwornych assessorskich na nowe dokumenta stawaiąc: primo, rewizya quondam przez iw. imc pana Dmitra Sapiehe w roku tysiąc pięcset szesdziesiąt szostym czynioną, excerptem przez oycow non unitow Brzeskich z pomienioney xięgi wyiento, ludzi do monastyra Semenowskiego należących opisuiąco; secundo, punkta uspokoienia obywatelow koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, w religii greckiey zostaiących, per diploma serennissimi Vladislai w roku tysiąc szescset trzydziestym trzecim approbowane, ex actis Varsaviensis feria tertia in crastino festi omnium sanctorum tysiąc szescset trzydziestego wtorego wyięte; tertio,— list podawczy przez dworzanina imc p. Theodora Korsaka cerkwie pod tytułem Narodzenia Nayswiętszey Panny xięzy non unitom Brzeskim w roku tymże tysiąc szescset trzydziestym trzecim miesiąca Maja siodmego dnia cum originali, a zatym konfirmacya takowego listu podawczego najasnieyszych regnantow polskich Michała, Jana, Augusta wtorego y trzeciego, ad praesens szczęsliwie nam panuiącego, produkuiąc, ze cerkiew pod tytułem Podwyszenia Swiętego Krzyża w rewizyi pomienioney jest wyrazona, ze do monastyru Brzeskiego należała, a pod tytułem Narodzenia Nayswiętszey Panny, jak jedna w miescie i. kr. mci Brzesciu za Muchawcem była, tak ze wszytkiemi do niey przynależnosciami przez pomienionego imc p. Korsaka ichmc xięzy non unitom w possessyą podana zostało. Dowodzono jednak, kiedy w rewizyi pomienioney iw. imc p. Dmitra Sapiehi tey sonancyi, żeby cerkiew Swięto-Krzyzka do monastyru należała, niemasz, y w podaniu imc Korsaka, ze tylko jedno cerkiew dla nabozenstwa xięzy non unitom Brzeskim pod tytułem Narodzenia Nayswiętszey Panny podał, ta expressyą, in contra, ze iuz po podaniu takowym w lat dziesięc pomieniony mieszczanin Bilkiewicz zwyż wyrazonych rezow dwa gruntu Łopaczynskich na cerkiew pomienione Swięto-Krzyzko y Przeczysko ustąpił, y wielebnemu prezbiterowi Jaroszewiczowi do dyspozycyi podał, ize cerkiew Swiato-Przeczyska uniacka była, etiam dokumętami przez w. imc p. Grabowskiego, sędziego ziemskiego Brzeskiego, na plac imci służącemi, to iest pierwszym w roku tysiąc szescset siedmdziesiąt pierwszym miesiąca Decembra dziewiętnastego dnia z xiąg zamkowych Brzeskich prawa wieczysto przedażnego placow przez sławetnych Łukasza Jarmoszewicza chomątnika y Werezka Malca, szewca, mieszczan Brzeskich, y imc p. Krzysztofowi Grabowskiemu, horodniczemu Brzeskiemu, danego, drugim od imc p. Kaziemierza Niepokoyczyckiego temuż imci danym w grodzie woiewodztwa Brzeskiego w roku tysiąc szescset osmdziesiątym dziewiątym miesiąca oktobra dziesiątego dnia przyznanym, w ktorych ta expressya ograniczenia tych placow: z jedney strony od popa Swiętey Przeczystey, gdzie tylko sciezka y fortka przechodna do cerkwie z ulicy Grabarskiey, probowano. Zaczym sąd nasz kommissarski wszelkie tey sprawy racye y okolicznosci mature ponderuiąc, przychilaiąc się do samey słusznosci y Swiętey sprawiedliwosci, dekret pierwszy kommissarski, w roku tysiąc siedmset czterdziestym wtorym miesiąca Julii osmnastego dnia ferowany, oczewisty, in omnibus punctis approbuiąc, dekreta kontumacyine dwa po takowym dekrecie oczewistym

Digitized by Google

ex parte xięży non unitow Brzeskich na iw.
imc xiędza Godebskiego, biskupa Włodzi-
mirskiego y Brzeskiego, oraz y xiędza Ulin-
skiego, superyora Antopolskiego, jako na ten
czas officiała Brzeskiego, y innych ichmc xięży
w sądach kommissarskich w roku
t czterdziestym czwartym mie-
dwudziestego osmego dnia, a
a zadwornych assessorskich wiel-
Litewskiego w roku tysiąc
dziestym szostym Oktobra dwu-
tego dnia otrzymane, wprzody
ssorskim w roku tysiąc siedmset
osmym Nowembra dwudziestego
ia ferowanym, a potym sądow
inchoacyi sprawy teraznieyszey
udicationem, suspendowana pła-
kop dwiescie osmdziesiąt przez
biskupa Włodzimierskiego ichmc
tom Brzeskim in termino infe-
znioszy y od onych tegoż iw.
kupa Włodzimierskiego y Brze-
xiędza Ulinskiego y wszystkich
unitow, w dekretach tychże
o zapłaceniu supra wyrażoney
iwszy, a zatym list podawczy
kretami na plac Swięto-Krzyski
la Łopaczynskich przez w. imc
rzyka Buczynskiego, oboznego
skiego Brzeskiego, w roku tysiąc
dziestym siodmym miesiąca Junii
ia ichmc xięży non unitom Brze-
kassowawszy, pomienione cmen-
zyzki y dwa rezy pola, Łopa-
ane, iw. imc xiędzu biskupowi
emu y Brzeskiemu, jako aban-
należały, przysądzamy y one
editariam posessionem, przez
itum użyte, obeymowac pozwa-
na placu Swięto-Krzyzkim, po
owym, przez xięży non unitow
wiony, in spatio niedziel dwoch
tis, tymże ichmc xięży non
kim zniesc nakazuiemy. A ze
on unici Brzescy niesłusznie od dekretu kommissarskiego supra wyrażonego, praesenti judicato approbowanego, appelacyą urosciwszy, do szkody expens prawnych iw. imc xiędza biskupa Włodzimirskiego przywiedli, zaczym,—naczym tenże iw. imc xiądz biskup Włodzimirski przysiąze, takowe expensa xięza non unici Brzescy wypłacic, a iw. imc xiądz biskup ex praesentia satisfactione kwitowac tenebuntur, a jako dla wykonania juramentu, tak przez wielebnych oycow w dekrecie pomienionym kommissarskim oczewistym w roku tysiąc siedmset czterdziestym wtorym miesiąca Julii osmnastego dnia y na punktach w onym ze wyrażonych, jak przez iw. imc xiędza biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego na expensach prawnych, praesenti decreto wskazanego, w cerkwi murowaney soborze, tak oraz dla wyliczenia summ tak przez iw. imc xiędza biskupa ichmcm xięzy non unitom za dekretem dwiescie osmdziesiąt kop, jako też za lites expensa przez xięzy non unitow iw. imc xiędzu biskupowi juramentem ewinkowano, dzien trzeci, to jest dwudziesty wtory praesentis naznaczamy, post satisfactionem takowemu dekretowi naszemu perpetuum silentium inter easdem partes interponimus, nakoniec załoby, processa inter easdem partes pokassowawszy, in contravenientes paenam personalis infamiae y zaręki, waznosc rzeczy wynoszące, zakładamy, interwencyą nomine io. xiążęcia imci Czartoryskiego, woyta dziedzicznego miasta Brzescia, do tey sprawy czynioną znaleznoscią oney w ten nasz dekret przyimuiemy. Post quod latum et promulgatum decretum xięza non unici Brzescy od całego apellowali, et haec apellatio, vigore dekretu oczewistego assesorskiego, ktorym praesens negotium na rozsądzenie przed nasz sąd odesłano, przed sąd tenże assesorski wielkiego xięstwa Litewskieg admissa, a iw. imc xiądz biskup Włodzimierski y Brzeski y wszyscy ichmc xięza unici kontentowali się. Alexander Buchowiecki, kommissarz.

Подлинный на 3 листахъ бумаги съ сюргучною печатью.

Digitized by Google

73.

эвраля 9. Запись [1]) брестскаго мѣщанина Ивана Бѣлькевича [2]) на два участка ›апчинскихъ“ въ пользу уніатскихъ церквей Пречистенской и Воздвиженія Честнаго Креста.

ь уніатской Пречистенской (Покровской) церкви въ г. Брестѣ Михаилъ Ярошевичъ по-‘ду брестскаго мѣщанина Ивана Бѣлькевича по дѣлу о двухъ участкахъ земли, записан-ховномъ завѣщаніи Лапчиной (составлено 1625 г., актиковано въ гродскомъ судѣ 1634 г. ъ пользу брестскихъ уніатскихъ церквей Покровской и Воздвиженія Честнаго Креста. ›кевичъ пріобрѣлъ эти два участка земли въ собственность куплею отъ мѣщанина Яска по крѣпостному акту 1631 г. декабря 6, признанному въ бурмистровскомъ судѣ. Этими ‹ками земли Бѣлькевичъ спокойно владѣлъ одинадцать лѣтъ, т. е. до того времени, когда къ суду объ этихъ участкахъ земли священникъ Михаилъ Ярошевичъ. Не желая судиться икомъ Михаиломъ Ярошевичемъ, по совѣту своихъ пріятелей, помирился съ Ярошевичемъ ıу запись, коею отказывался на вѣчныя времена отъ своихъ правъ на эти два участка и уступилъ ихъ въ пользу двухъ брестскихъ церквей Пречистенской и Св. Креста.

in civitate Brestensi Magni Ducatus die nona mensis Februarii anno

ędzie burmistrzowskim y radziecescie ikmci Brzeskim przed nami Kaczynskim, Janem Jędrzeiewskim ni et caet... na zwykłym mieyscu stanowszy oblicznie sławetny pan ıewicz, rayca y mieszczanin brzeski, lobrowolnie zeznał, iż co pozywał ichał Jaroszewicz presbiter cerkwie tey Brzeskiey z parafianami do teyże rzynalezącemi Artemem Kuniewikopem Jarmoszewiczem, Illaszem zem... pomienionego Iwana Biel-› dwa rezki pola Łapczynskie na cerkiew S. Przeczystey od niebozczki Łapczyney legowane, iako o tem termina testamentu w dacie roku tysiąc szescset dwudziestego piątego spisana, a przez w. oyca protopopę Brzeskiego Piotra Rogoznickiego w grodzie Brzeskim w dacie roku 1634 miesiąca Julii 31 dnia aktikowana szyrzey w sobie opisuie, ktore to rezki pola dwa przerzeczony Iwan Bielkiewicz, nabywszy prawem kupnym w dacie roku 1631 miesiąca Decembra szostego dnia od Jaska Zywniewicza mieszczanina brzeskiego y na urzędzie burmistrzowskim Brzeskim przyznane, otrzymawszy w possessii swey przez lat iedenascie, aż do tego czasu trzymał y uzywał, ktorey sprawy nie przypuszczaiąc do rozsądku prawnego, za zgodą y pomiarko-

---

[1]) ıентъ этотъ печатается здѣсь въ разъясненіе процесса Симеоновскаго монастыря съ брестскими печатаннаго выше подъ №№ 66—72.

[2]) нинъ Иванъ Бѣлькевичъ былъ старостой уніатской Пречистенской (Покровской) церкви. Въ 1640 эешелъ изъ уніи въ православіе. Священникъ Пречистенской церкви Михаилъ Ярошевичъ подалъ обу въ Брестскій магистратъ, что онъ, отступивши отъ уніи, увлекъ своимъ примѣромъ многихъ кожанъ и присвоилъ себѣ часть церковнаго имущества, въ томъ числѣ два участка земли Лапагистратъ, разсмотрѣвъ жалобу Ярошевича, нашелъ, что часть имущества церковнаго дѣйстви-растрачена Бѣлькевичемъ, по его упущенію; что же касается двухъ участковъ земли „Лапчин-іагистратъ отклонилъ отъ себя рѣшеніе этого дѣла, оставивъ вопросъ, кому принадлежитъ право ı на эти участки земли, открытымъ. Священникъ М. Ярошевичъ остался недоволенъ этимъ подалъ апелляцію въ королевскій ассесорскій судъ. Апелляція къ королевскому ассесорскому ь подобныхъ случаяхъ служила и могла служить для уніатовъ вѣрнымъ обезпеченіемъ выиграть ‹имъ объясняется, почему Ив. Бѣлькевичъ, не желая судиться съ уніатами, отказался отъ своихъ эмянутые два участка земли Лапчинскихъ въ пользу уніатскихъ церквей. Акты Вилен. Арх. №№ 89 и 122.

Digitized by Google

waniem przyjacielskim p. Iwan Bielkiewicz prawa swego wieczystego cedował y rezki pola dwa Łapczynskie, leżące za miastem Brzeskim, jeden rez pola ob miedze z iedne strone rezu p. Wasila Soroki, a z drugą stroną Mikołaja Korniłowicza, głową od rezu Kucowego, a tyłem do sciany y kopcow p. Kalichowiczowych, ktory iest w liczbie dziewiętnasty od sciany rezow mieskich; a drugi rez pola ob miedzę Pawła Gigi, a z drugey strone Jaska Zdanowicza, na dwie cerkwie Brzeskie założenia S. Przeczystey, także założenia Swiętego Krzyza, wiecznie zapisał w dozor oycu Przeczyskiemu y parafianom teraznieyszym y napotym będącym podał y postąpił wiecznie, prawa swego wieczystego zrzekł się, małżonkę, potomkow y przyiacioł swych od tych rezkow oddalił, pozwalaiąc oycu Przeczyskiemu y parafianom teraznieiszym y napotym będącym z tych rezkow pola arędę doroczną brac y na cerkwie dwie S. Przeczystey y S. Krzyża na ozdobę y poprawy cerkiewną obracac, a podług potrzeb cerkiewnych y na wiecznosc przedac moc dał y prawa stare na te rezki służące do rąk oycu przeczyskiemu na urzędzie oddał. W ktorym dzierzeniu tych rezkow, tak w arędowaniu onych komu chcą, y w przedazy wieczney zadney przeszkody pomieniony Iwan Bielkiewicz, małzonka y potomkowie ich czynic nie maią, y owszem ktoby chciał przeszkodę czynic, bronic, zastępowac swym własnym kosztem y nakładem do wyscia dawnosci w prawie magdeburskim opisaney zapisał sie. Jednak że oyciec przeczyski y parafianie podług daniny niebosczykowi Hricowi Łapce daney w dacie roku tysiąc szescset osmnastego miesiąca Octobra dziesiątego dnia, w xięgach mieskich burmistrzowskich opisaney, zachowac się maią y czynsz roczny do skrzynki mieyskiey z tych rezkow pola dwa na co rok o S. Marcinie groszey dwadziescia litewskich płacic, takze pobory z seymu uchwalone y donatywy dzierzące tych rezkow do magistratu oddawac maią y powinni będą pod utraceniem tych rezkow na ratusz Brzeski. Ktore oczewiste zesnanie p. Iwana Bielkiewicza rayce iest do xiąg wieczystych mieyskich Brzeskich zapisane,

Изъ актовой книги Брестскаго магистрата за 1642—1645 г. № 7547, стр. 211—213.

74.

1749 г. Сентября 23. Протестація [1]) игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря Гервасія Рудницкаго на епископа Феофила Годебскаго и на комиссаровъ королевскихъ по дѣлу о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста.

Комиссія, назначенная декретомъ королевскаго задворнаго ассессорскаго суда 1748 г. для рѣшенія спорнаго дѣла между Брестскими уніатами и Брестскимъ Симеоновскимъ монастыремъ о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста, пристрастно и несправедливо рѣшила дѣло въ пользу уніатовъ. Еп. Годебскій, лично присутствовавшій на судѣ въ качествѣ позваннаго къ суду, поносилъ бранными словами игумена Гервасія, свидѣтелей представленныхъ игуменомъ не одобрилъ и устранилъ, комиссары же, вопреки ясному свидѣтельству древнѣйшаго документа, представленнаго суду игуменомъ Гервасіемъ, на основаніи однихъ только свидѣтельскихъ показаній противной стороны, рѣшили дѣло въ пользу уніатовъ. Игуменъ протестуетъ противъ такого пристрастнаго и несправедливаго суда, предоставляя себѣ право искать правосудія законнымъ порядкомъ.

Wypis z xiąg grodzkich starostwa Brzeskiego. Roku tysiąc siedmset czterdziestego dziewiątego miesiąca Septembra dwudziestego trzeciego dnia.

[1]) Въ силу этой протестаціи еп. Феофилъ Годебскій со всѣми причастными къ дѣлу его участниками королевскимъ мандатомъ позваны къ королевскому задворному ассессорскому суду, имѣющему засѣдать въ г. Брестѣ. Состоявшееся по этой протестаціи постановленіе корол. задв. ассес. суда напечатано ниже. См. № 75.

Digitized by Google

Na urzędzie i. kr. mci grodzkim Brzeskim aktami starościeńskiemi przede mną Karolem z Wieszczyc Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu przewielebny imc xiądz Gerwazy Rudnicki, ihumen monastyru Brzeskiego ritus graeci non uniti, wespoł z całą Bracią w Chrystusie zostaiącą, załował y soleniter manifestuiąc się protestował się na iw. imc xiędza Teofila Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, tudziesz na imc xiędza Ignacego Ulińskiego, officiała bywszego Brzeskiego, oraz na wszytkich ichmc xięży prezbiterow dyecezyi Brzeskiey z dokładem wielmożnych ichmc pp. Alexandra Buchowieckiego, woyskiego Brzeskiego, Jana Duckiego, podstolego Wendeńskiego, komissarzow, de gravaminoso judicio, mieniąc oto: iż co oycowie non unici za Muchawcem, vigore dawnych funduszow tak monastyru swego, jako też cerkwi pod tytułem Swiętey Preczystey y cmentarza Podwyższenia Swiętego Krzyża od niepamiętnych wiekow w spokoyney zostawali placow, do monastyra należących, possessyi, od antecessorow iw. imc xiędza biskupa y innych ichmc xięży żadney naymnieyszey nie było prepedycyi aż do roku tysiąc siedmset czterdziestego miesiąca Augusta dwudziestego wtorego dnia, licencyowawszy się imc xiądz Ulinski, officiał bywszy, nie mało variae conditionis ludzi zebrawszy gromadę, tudziesz prezbiterow, rożnę jarzynę wytratowali na placu Swięto-Krzyskim, do monastyru należącym, poniszczyc y ogrodzenie porąbac kazał, którzy to licencyowani ludzie niedość natym, że wiolencyę y expulsyą uczynili, lecz zakonnikow, ludzi y czeladz monastyrską pobili, samego w Bogu wielebnego oyca ihumena w starych leciech będącego potargali, o co process in tempore uczyniony rem fusius obloquitur, o ktozą to także wiolencyę od roku tysiąc siedmset czterdziestego w sądach i. kr. mci zadwornych assessorskich iterum intentatum negotium, gdzie, po niemałych zaszłych processach y procederach sąd i. kr. mci zadworny assessorski w roku tysiąc siedmset czterdziestym osmym komissyą powtorną uznał, na ktorą ex parte iw. imci xiędza biskupa w. imci p. Alexandra Buchowieckiego, woyskiego Brzeskiego, ex parte zaś załuiących delatorow imci p. Jana Duckiego, podstolego Wendenskiego, zgodnie od stron podanych, dezygnował, ktorzy ażeby finaliter rozsądzili tak causam violentiarum, jako też causam juris, injunxit, ktorzy to ww. ichmc pp. komissarze, po wydanych od siebie ordinaria juris via obwieszczeniach, w roku tysiąc siedymset czterdziestym dziewiątym ufundowawszy jurisdictionem suam w miescie i. kr. mci Brzesciu, gdy ad locum controversum wyiechali, tedy iw. imc xiądz Godebski, biskup Włodzimirski, naywprzod w Bogu wielebnego oyca Gerwazego Rudnickiego, ihumena y innych zakonnikow dyffamował, scomaticis verbis łajał, swiadkow naywiadomszych ponaganiał. y niedopuscił, pochwałki czynił, y tak gravaminosum judicium wygrał, ktorzy wielmozni ichmc pp. komissarze, in contra dokumentowi, z xiąg rewizorskich wyiętemu, wszytko in personam iw. imci xiędza biskupa przysądzili, inkwizycyi sufficienter nie słuchali, oraz referując się per totum do całego hac in causa proceduru, zaczym załujące dellatores, chcąc jure agere ante omnia do approbaty dekretow kontumacyinych po inkwizycyi wypadłych y dekrecie oczewistym, do uznania, vigore correktury wielkiego xięstwa Litewskiego y innych praw, solucyi zapłacenia, przy gleytach iego krolewskiey mci, do approbaty wszytkich dokumentow z całym procederem załuiących dellatorow, do uznania in principali sądzenia, e contra skassowania dekretow apellacyinych, gravaminose sądzonych y wszytkich dokumentow strony przeciwney z całym procederem, do przysądzenia cmentarza y rezow dwoch pola, na ktorym była cerkiew Podwyższenia Swiętego Krzyża, do przysądzenia pen de jure sciągaiących się cum litis expensis, y o to wszytko, co czasu prawa fusius deducet salva melioratione tey żałoby lub inney wyniesienia y do tey łączenia w Bogu prze-

Digitized by Google

wielebni oycowie non unici monastyru Brzeskiego dali tę swą solenną manifestacyą do zędowych grodzkich Brzeskich zapisać, zapisano y przyięto, z ktorych y ten wypis pod pieczęcią urzędową grodzką Brzeską jest wydan. Pisan ut supra.

Подлинный на листѣ бумаги съ тисненною на сюргучѣ печатью.

75.

Марта 22. Опредѣленіе королевскаго ассесорскаго суда по дѣлу между еписъ Ѳеофиломъ Годебскимъ и Брестскимъ Симеоновскимъ монастыремъ о церковищѣ Воздвиженія Честнаго Креста.

' этого постановленія потерпѣвшая сторона — „неуниты", къ присягѣ для подтвержденія правъ на церковище Воздвиженія Честнаго Креста не допущены, уніатамъ же, по доброу ихъ желанію, таковая присяга дозволена и ими выполнена. На семъ основаніи, по сообраъ другими обстоятельствами, изложенными въ предшествующихъ декретахъ королевскихъ скихъ и комиссарскихъ, церковище Воздвиженія Честнаго Креста съ принадлежащими къ нему частками земли Лапчинскими безапелляціонно присуждены въ пользу уніатовъ; построенную овищѣ Симеоновскимъ монастыремъ богадѣльню приказано немедленно снесть; взысканіе щихся сторонъ судебныхъ издержекъ, штрафовъ и т. п., опредѣленныхъ предшествующими рскими декретами, отмѣнено. Что касается взысканія за побои и другія насилія, совершені отнятіи уніатами церковища отъ неунитовъ, то, принимая во вниманіе, что побои и насиія совершены обѣими сторонами, и отъ таковаго взысканія освобождены обѣ стороны.

yzya wielebnego xiędza Godebskiego, Brzeskiego z wielebnemi xx. non unimuchawieckiemi Brzeskiemi, roku 1751 sciu.

zym my krol juramentu, do ktorego non unici zabierali, nie uznawaiąc, lecz pisie przyznanym Jana Bielkiewicza, nfirmacyi nayiasnieyszego praedecessora Jana trzeciego, tudziesz przy dawney nnis possesyi bliszszych ad juratorium panem (?) poboznych oo. unitow centymże unitom trzem kapłanom idque wi Pierockiemu, parochowi Łobaczew-Mikołajowi Kiszczynie eclesiarchi Brze-Jozefowi Szołatowiczowi, prezbiterowi Troieckiemu, według dobrowolnego zasię et ex decisione nostra, na tym, kiew Swiętego Krzyża, za Muchawmiescie Brzesciu situowana, ktorey ac tylko zostaie, nie już do monastyru owskiego oycow non unitow, ale do row w unii swiętey będących z dawsow należało y należy;—na tym, jako y gruntu Łopaczynskie nazwane na cerkiew Swięto-Krzysko y Swięto Przeczyskie uniackie od Jana Bielkiewicza pobożnemu Michałowi Jaroszewiczowi, a nie do monastyra Siemienowskiego legowane zostały, jurament uznawamy y na wykonanie onego dzien trzeci a data praesentis decreli przed sądem naszym naznaczamy, a post expletum eiusmodi juramentum my krol, conformuiąc się do alegowanych praw y swiętey sprawiedliwosci, desuper expromowane dekreta oczewiste kommissarskie, jeden w roku tysiąc siedmset czterdziestym wtorym Julii osmnastego dnia przez urodzonych Kalikstego Hornowskiego y Pawła Serbiiewskiego, rotmistrza naszego, drugi w roku tysiąc siemset czterdziestym dziewiątym miesiąca Septembra dwudziestego dnia przez urodzonych Alexandra Buchowieckiego, woyskiego Brzeskiego, y Jana Duckiego podstolego Wendenskiego, in puncto przysądzenia wielebnemu episcopowi Brzeskiemu y oycom unitom cmentarza Swięto-Krzyskiego, tudziesz tenże poslednieyszy komisarski dekret in puncto przysądzenia oycom unitom dwoch rezow, Łopaczynskie nazwane, approbuiemy, in virtute

Digitized by Google

erzeczony cmentarz Swięto-Krzy-
'ezy pola, Łopaczynskie nazwane,
mu wielebnemu xiędzu episkopowi
ızbiterom, in unione in Sacta Ro-
zostaiącym, perpetuis temporibus
tak tenże cmentarz Swięto-Krzy-
eż dwa rezy pola Łopaczynskie
ıznieyszym 1751 miesiąca Apryla
›z urząd ad libitum bez żadnego
a, tylko za tym dekretem naszym
omienionemu wielebnemu episko-
imierskiemu y Brzeskiemu y oy-
ərom unitom ad actualem posse-
'mowac pozwalamy: eo intuitu,
'ie non unici szpital swoy na po-
cmentarzu cerkiewnym Podwysze-
o Krzyża, recenter erigowany, in
mpuiącey urzędowey tradicyi om-
y ulokowali, a ulokowawszy y
ıby ciż oycowie non unici prze-
ıastempuiącego urzędowego poda-
əmu episkopowi y oycom unitom
ıt pretextn, sub paenis irremissi-
:aventionis et sub vigore legum,
y nie tamowali, a oycowie unici
ymze cmentarzu tanquum in loco
ıych prywatnych habitacyi nie eri-
tenże cmentarz Swięto-Krzyski
erkiew, czy to na cmentarz ite-
, praecustodimus. Quod attinet zas
:awnych, dekretem komissarskim
sub actu roku 1749 miesiąca Sep-
ıia ferowanym wielebnemu episko-
ıemu in eo quantitate, in quali
p Brzeski zaprzysiągby, na oycach
przysądzonych, poniewaz pierszym
:zewistym komissarskim, sub actu
ıiesiąca Julii 18 ferowanym, żadne
zadną strone, ex quo utraque pars
:ationes do zapozwania się, wzka-
rły y od takowego dekretu tak
iskop, jako też oycowie non unici
ali. Y ponieważ po przerzeczonym
krecie komissarskim wielebny xiądz
eski y oycowie unici po dwakroc
w sądach komissarskich et post w sądach naszych zadwornych assessorskich dawszy się kondemnowac, wzaiemne oycom non unitom na sprowadzenie dwoch urzędowych exekucyi causaverunt expensa, niemniey poniewaz poslednieyszym komissarskim dekretem supra de data et acta wyrażonym, lubo też expensa wiele onemu xiędzu episkopowi praevio juramento anonime przysądzone zostały, atoli nie tylko certa onych quantitatis praefixa et determinata nie iest, lecz insuper za dwa kontumacyine dekreta, superius specifikowane, po pierszym dekrecie komissarskim oczewistym wypadłe, solucya 280 kop przez wielebnego episkopa Włodzimirskiego oycom non unitom nakazana; pro residuo, poniewaz oycowie non unici, ex vi gwałtownego przez oycow unitow na cmentarzu Swięto-Krzyskim, sine ulla convictione juris, porombania płotow y wybicia jarzyny, do procedowania, a ex vi nieuznanych komissarskim oycom unitom super proprietatem fundorum juramentow, do apellowania legitima mieli motiva: zaczym my krol ex praemissis rationibus dekret oczewisty komissarski sub actu roku 1749 miesiąca Septembra 20 dnia ferowany quo ad punctum eorundem expensorum melioruiąc, et per consequens juramentu, do ktorego się wielebny episkop Brzeski super eadem expensa zabierał, nie uznawaiąc, przerzeczone expensa wielebnego episkopa tak wzaiemnym expensem przez oycow non unitow erigowanym, jako też solucyą oney za dwa dekreta contumacyine poslednieyszym komissarskim dekretem na wielebnym episkopie Brzeskim wskazane, a dotąd ex ratione zaszłey appelacyi nie wypłaconą, to iest 280 kopami, ad invicem kompensuiemy, y tak oycow non unitow od płacenia expensow posteriori comissariali decretu na onych wielebn. episkopowi Włodzimierskiemu sine decisa certa quantitate wskazanych, jako też vicissim wielebnego episkopa Brzeskiego y Włodzimierskiego od płacenia solucyi kop 280 mutuo uwolniamy. Descendendo zatym quoad causam facti, poniewasz pierszym dekretem komissarskim, sub actu roku 1742 Julii 18 dnia ferowanym, boy bojen y wiolencya za wiolen-

Digitized by Google

iemnie między pobożnemi oycami non
a oycami unitami kompensowane zo-
jurament na tych że wiolencyach
nitom idque Nikodemowi Anaszkie-
prezbiterowi Gierszonowskiemu, Ja-
ɜxandrowiczowi, prezbiterowi Krze-
mu, Stefanowi Pirockiemu prezbite-
baczewskiemu, sine ulla necessitate
iperfle był uznany, similiter, poniewaz
yszy komissarski oczewisty dekret
ysiąc siedmset czterdziestym dziewią-
siąca Septembra dwudziestego dnia
r in puncto kompensowanych adin-
ojow, pierszy dekret kommissarski
iąc siedmset czterdziestego wtorego
vał, et itidem jurament na pomie-
wiolencyach oycom unitom wykonac
zaczym my krol, et in hoc punktu
go in causa facti juramentu, prze-
obadwa dekreta oczewiste kommis-
sarskie restriendo, jako tegoż juramentu potrzebnego być nie uznawamy, tak od ohego oycow unitow liberos pronunciamus. Pen zatym y win na zadną strone nie uznawaiąc, post satisfactionem in omni dekretowi, załoby, processa tam in causa fundi, quam in causa facti adinvicem między stronami zaszłe, jako dekretami oczewistemi kommissarskiemi żniesione y pokassowane, iterum kassuiemy, anihiluiemy, perpetuum silentium injungimus, in contravenientes zaręką waznosc osądzoney rzeczy wynoszącą et paenam personalis infamiae interponimus. Deni-que względem expediowaney w tey sprawie a in ocluso judicii statu czytaney y spaloney inquizycyi testimonium z kancellaryi naszey assesorskiey wydane, my krol kassuiemy. Jan Sapieha kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego.

(Копія).

76.

Іюня 3. Заручный листъ [1]), данный старостой Брестскимъ графомъ Флемингомъ Брестскому Симеоновскому монастырю.

ъ Гриневецкій, игуменъ Брестскаго Симеоновскаго монастыря, отъ имени всей братіи монадалъ жалобу гр. Флемингу на б. игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря Еммануила каго, который, измѣнивши православію, перешелъ въ Брестскій базиліанскій монастырь, съ собою много монастырскаго движимаго имущества, вмѣстѣ съ другими базиліанами сталъ нападенія на принадлежащіе издревле Симеоновскому монастырю фундуши и угодія и прииxъ своему базиліанскому монастырю. Не довольствуясь таковымъ насиліемъ, базиліане нападаютъ на монаховъ Симеоновскаго монастыря, дѣлаютъ угрозы на ихъ здоровье и жизнь, тѣ съ опасеніемъ за свою жизнь выходятъ на улицу. Графъ Флемингъ предостерегаетъ бачтобы они не дозволяли себѣ дѣлать никакихъ насилій дизунитамъ подъ зарукою 10,000 злотыхъ польскихъ, если по суду они окажутся виновными.

r Dęhoff na Borkławie, Włodawie, y Terespolu hrabia Fleming, podvielki y pisarz ziemski W. X. Lit. Brzeski, Szadowski, Szereszewski, Restarosta.

Wielebnym w Bogu imci xiędzu Teofanowi Turusieckiemu superiorowi, Emmanuelowi Białoszyckiemu zakonnikowi y wszytkim wielebnym oycom zakonnikom konwentu Brzeskiego ordinis Divi Basilii Magni, oznaymuię tym

---

смотря на этотъ „заручный листъ“, базиліане, какъ видно, и не думали возвратить Симеоновіастырю захваченной ими собственности, такъ что игуменъ Симеоновскаго монастыря вынужденъ ıть судебное дѣло съ базиліанскимъ суперіоромъ Ѳеофаномъ Турусицкимъ. Дѣло это рѣшено комэскимъ судомъ; захваченная базиліанами собственность возвращена Симеоновскому монастырю за эмъ только двухъ огородовъ, которые по документамъ оказались собственностію базиліанъ. Акты эх. Ком. Т. III, № 133.

Digitized by Google

ęcznym listem intymacyinym, iż mi iest querymonia imieniem oyca Hryniewieckiego ihumena y wszyst- dysunitow monasteru Brzeskiego pod . Symeona Słupnika, za Muchawcem go, ze w. imc x. Emmanuelu Białodąc humenem tegoż monasteru ritus uniti, odstąpiwszy glorioso opere hismatis, zakonnikiem ordinis Divi gni zostałes. Quo praetextu, przy z monasteru, własne mobilia mopozabierałes et, ut asserunt, grunta, rody, sianozenci, tudziez miarkę kmci niesłusznie wprzod do monanickiego, a potym indebite do koninis Divi Basili Magni przyłączyłes, fructum ex propriis fundis disunich czas z tymze konventem swoim tudziez tak na samego oyca Spiriniewieckiego, iako y na zakonne nnych disunitow monasteru Brzenie y sciganie, tudziez przywłaszczech gruntow y własnosci monasterskich, odpowiedzi y pochwałki czynicie tak dalece, ze querulantes nie są securi do miasta wynisc. Intuitu takowey krzywdy ciz querulantes supplikowali do mnie starosty, abym im list zaręczny, z obwarowaniem zdrowia y zycia, gruntow y sianozenci ab aevo funduszowych od wszelkich obzałowanych impetyciy, dał y z władzy mego urzędu staroscinskiego upezpieczył. Jakoz ninieyszym listem moim zaręcznym intimacyinym securitatem zdrowia y wszelkiey własnosci oycom disunitom obwarowawszy, intimuię w-mciom, azebyscie tak samym osobom oycow disunitow żadney krzywdy, iako tez intruzyi do gruntow monasterskich funduszowych pod zaręką dziesięciu kop groszy litewskich czynic nie wazyli się, ktorych zarąk in casu contraventionis medietas stronie ukrzywdzoney, altera vero sądowi cedere ma, praecaveo. Y takowy list moy intymacyiny przy pieczęci ręką własną podpisuię. Dat w Terespolu roku 1753 die 3 Julii. Hr. Fleming.

(Копія).

77.

вѣдѣніе [1]) о принадлежащей Брестскому Симеоновскому монастырю мельницѣ въ Даркахъ, прозываемой „Золотое Яблоко“.

эта построена съ дозволенія королевскихъ комиссаровъ въ урочищѣ Токорокахъ, подлѣ льникомъ Курилой Петровичемъ въ 1592 г. От Петровича мельница эта посредствомъ ажи переходила къ разнымъ лицамъ и наконецъ куплена въ 1638 г. Андреемъ Даниловго женой Евдокіей Пашковной. Въ 1639 г. заявили притязанія на эту мельницу брестскіе дѣлали даже наѣзды на принадлежащія мельницѣ земли и лѣсъ Дарковскій. Андрей , а послѣ его смерти вдова его Евдокія Пашковна начала судебный процесъ, тянувшійся пкомъ лѣтъ въ разныхъ судебныхъ инстанціяхъ и окончившійся въ пользу Евдокіи Пашдрей Даниловичъ еще при своей жизни получилъ отъ короля Владислава IV нѣсколько на свои мельницы, между прочимъ на право ставить сѣти для ловли рыбы, на право о сбора и на солодовую мѣрку. Сынъ Евдокіи Пашковны былъ монахомъ Брестскаго аго монастыря и состоялъ въ должности намѣстника 18 лѣтъ. Евдокія Пашковна была великою благодѣтельницею Симеоновскаго монастыря,—можетъ считаться даже фундаторкой этого астыря: она купила на свои средства плацъ, на которомъ построенъ монастырь; она кормила

[1]) Свѣдѣніе это, какъ видно изъ текста, составлено однимъ изъ внуковъ Евдокіи Пашковны,—„великой годѣтельницы Симеоновскаго монастыря“, пожертвовавшей между прочимъ монастырю и Дарковскую ьницу.

Болѣе подробныя свѣдѣнія о раздѣлѣ имущества Евдокіи Пашковны, по первому мужу—Хоминой, а по рому—Люльчиной, см. выше № 19.

Digitized by Google

вои средства монаховъ; она снабжала церковь монастырскую свящ. облаченіями, ею необходимою утварью, пожертвовала двѣ серебряныя лампады и такую же чашу. іности въ золотѣ, серебрѣ и драгоцѣнныхъ камняхъ, доставшіяся послѣ ея смерти аху Давиду, были отняты у него непріятелями венграми въ то время, когда онъ омъ изъ монастыря въ Милетскую архимандрію, гдѣ и окончилъ свою жизнь, заму- венграми, какъ гласитъ молва. Евдокія Пашковна хотѣла завѣщать свою мельницу новскаго монастыря, но не успѣла сдѣлать этого по случаю скоропостижной смерти й язвы, наложивши только предъ своею смертью клятву на того изъ своихъ потом- ѣлился нарушить ея послѣднюю волю относительно этой мельницы. Вскорѣ насту- сто это опустѣло и запустѣло, все было опустошено. По умиротвореніи края начались слѣдниками Евдокіи Пашковны, порѣшенные состоявшеюся по этому дѣлу коммиссіею.

ormacya o młynie Darkowskim ł y jakim sposobem monaste- a Słupnika dostał się, nazwany '.

inwentor jego Kuryło Piotro- ktory upatrzywszy sposobne stawienie młyna na uroczyszczu dle Krowatyna, za przybyciem nayjasnieyszego ikmci ichmosc ow wysłanych p. Teodora Po- wskiego, sędziego Brzeskiego, uiskiego surogatora w. Brze- ichmosciow o pozwolenie budo- y otrzymał. To się stało w r. .

yło Piotrowicz, trzymaiąc młyn zez lat 13, przedaje Jędrzejowi przyznaniem na urzędzie przed lcherem Rayskim, podstarościm 603, Junii 27.

trzymał lat 4, przedaje p. Iwa- zowi, woytowi Piesczackiemu, i przed iwp. Heronimem Chod- sztelanem Wilenskim, starostą ktorego to młynu swego Iwan prawił morgow 15 sianożęci wszą ustanowę otrzymał, żeby i co rok z młynu swego dawał lit., a sobie wszystkie pożytki 607, Septembra 16. Tegoż roku bra dnia 8 do xiąg swoy list , extraktem z grodu wyioł.

ncewicz woyt Pieszczacki, tylko aiąc, przedaje Iwanowi Andrze- jewiczowi y zonie jego Darce, przedaż swoią ukrzepiwszy podpisem y pieczęcią swoią własną, także podpisami uproszonych przyjacioł y ich pieczęciami. R. 1708, Novembra 25. Tegoż roku y dnia do ksiąg grodzkich Brzeskich przedaż swoią wniosł.

5. Darka z męzem swoim y przy . . . swoim lat 29 trzymaiąc ten młyn na Pokorelach (?) społecznikow miasta szesciu, między ktoremi pierwszy był Jakim Iwanowicz, ktorego chcąc oddalic, przedawała młyn swoy, od siebie samey nazwany Darkowski, jako y do tych czas tak słynie, lecz Jakim Iwanowicz, ktorego chciała oddalic, protestował się, a po protestacyi tegoż roku y miesiąca dnia 13 społecznikom swoim spłacił y otrzymał od nich wszystkich na siebie intromissyą cały młyn y grunta, od urzędu dworu ikmci Rzeczyckiego. R. 1637, Decembra 9.

6. Skoro Jakim Iwanowicz ugruntowany w possessyi tegoż dnia młyn Darkowski przedaje Andrzejowi Daniłowiczowi y małzonce iego Eudocyi Paszkownie za złotych pięcset dziesięc starą dobrą, jaka na ten czas szła, monetą.

Intromissye przez pana Woyciecha Czarkorskiego namiestnika Rrzeczyckiego otrzymuje Andrzey Daniłowicz. Powtorna z grodu wojewodztwa Brzeskiego intromissya przez pana Stefana Paszkiewicza, generała ikmci, utwierdzili w należytey possesyii. Roku 1638 Febr. 12 y 26.

7. Byli zesłani od ikmci rewizorowie p. Niewiarowski sekretarz ikmci y p. Paweł

Digitized by Google

i pisarz skarbowy W. X. Lit. y przy
ıych wolnosciach stwierdzili. Roku
tembra 12.

mistrze brzescy przywłaszczaiąc An-
ıiłowicza do juryzdyki mieyskiey,
ıwazyą uczynili, na co generał wy-
dy oglądał y relacyą uczynił. Roku
uar 4.

ynił na to protestacyą solenną An-
iłowicz, uspokoili się nieco ichmosc
ıurmistrze, tandem znowu zaczynali
y nachodzic na dobra Andrzeja
za. Donosi po nich mandat od ikmci
wa. R. 1640, Junii 9.

ıtym Mıkołay Bazylewicz poczoł się
kowski wdzierac się y czynic wielką
Protestowała się na niego iuż wdową
bka nasza) Ewdocya Paszkowna An-
—niezwazał. Kwietnia 13. Wyniosła
zny od ikmci pana Jana Połczyc-
nato niezwazał. R. 1653, Maia 14.

yniosła mandat przed sąd marszał-
. X. Lit., na ostatek otrzymała con-
tandem banicyą. W roku zas jeszcze
mbra otrzymał Andrzey Daniłłowicz
konfirmacyiny na swe młyny, grunta,
stawienia sieci, drogowego brania.
ugi przywiley osobny wyprawił te-
Władysława, cztwarty osobny na
odową. Eodem anno.

wdocya Paszkowna, zyiąc in posse-
ıaiąc syna swego w zakonie Dawida,
zy Błogosławioney monastyrii był
kiem lat 18, wielce była dla mieysca
a, jakoż ona może się poczytac za
fundatorkę tegoż mieysca swięt
ogrody, na ktorym monaster ufund
powała za swoy grosz y rospostr
zakonnikow karmiła y odziewała
opatrowała sukienką; ona do c
apparatami, kielichami, ewangili
tylko nie było przysługiwała się,
jeszcze pamiątka została: lamp
nych pomnieyszych, y kielich sedes
a co potym po smierci iey węgr
jaciel u oyca Dawida nieboszczyka
uciekaiącego przez groble Przyłu
w srebrze, w złocie, w perłach, t
trudno, tylko fama volat, by y s
steru się nie wrocił. zamęczony
w archimandrii Mileckiey życien
wał. Ona żyiąc obiecała ten mły
zapisac na monaster y klątwę ı
wkładała temi słowy [1]), a sama
wietrza umarszy, testamentu żadn
niła, tylko te słowa potomkom [2]
rozne nastąpiły, mieysce spustos
zostało w całosci.

Po uspokojeniu wojen tandem
mosc panowie komissarze na de
ktoremi stanowszy oczewisto pan
moja Maria Grodecka z pp. Bu
a raspieraiąc się o sukcessyą
babce Eudocyi Paszkownie, za l
. . . . był Artemem, a maiąc
wielkie, w dom sukcessyą sobi
zapisaną, dobrowolnie połowy ju
nych dobr ustąpiła, pamiętuiąc
Eudocyi Paszkowney klątwe, kt
łączyc dobra Darkowskie.

(Копія, какъ видно, неоконч

---

[1]) Какія именно слова, въ текстѣ копіи не указано.

78.

ря 16. Свѣдѣніе о мельницахъ казенныхъ въ г. Брестѣ.

въ Брестѣ, на Бугѣ и Мухавцѣ, было *десять* мельницъ. Въ 1761 г. на Му-
l мельницы, а на Бугѣ ихъ было *шесть*. Изъ нихъ одна только *первая* мель-
› и арендаторъ ея платилъ въ казну обычную мельничную повинность—двѣ
› находилась во владѣніи „чернцовъ Брестскихъ", т. е. Симеоновскаго мона-
›авѣ, съ платою по 25 тынфовъ (злотыхъ польскихъ) въ годъ; остальные—
ая и *шестая* находились во владѣніи потомковъ воеводы Виленскаго, великаго
іго, ничего не платившихъ въ казну—къ ущербу казнѣ. Комиссія генеральная
„къ казеннымъ оброчнымъ статьямъ". Свѣдѣнія эти выписаны изъ дѣлъ ко-
ролевскаго архива въ Варшавѣ 16 октября 1761 г.

y o nie dekreta.
ıtarzu an. 1682 constat,
:hawcu dziesięc. Teraz
› niemasz, ale w Bugu
lnak ieden tylko w pos-
›wicza przy skarbie na
iey dwoch miarek po-
ıszu dwudziestu y pięciu
:zercow Brzeskich, trzeci
ynarzu w possessyi iey
ısztelanowey brzeskiey,
y szosty w possessyi
r. mci pana woiewody
wielkiego W. X. Litew-
/innosci cum praejudicio
e zostawały. Więc za-
do przyszłey ustawy in usu drugiego młyna na pomienionym czynszu pomienionych czercow Brzeskich, młyny pomienione trzeci, czwarty, piąty y szosty, za dekretami dwiema nizey opisanemi, do prowentow ekonomicznych przyznalismy y przysądzilismy. Z oryginalney komissyi generalney ekonomii Brzeskiey, Kobrynskiey y lesnictwa Białowieskiego anno 1731 w Brzesciu expediowaney in archivo commissyi ikmci skarbowey znayduiącey się de verbo ad verbum fideliter wypisaney y wydano w Warszawie die 16 octobris 1761 r. Piotr Celestyn z Roxyc Zapolski pisarz naywyzszy skarbu ikmci y rzeczy pospolitey.

Подлинный на листѣ бумаги съ тисненною на сюргучѣ печатью.

79.

**ізательство, данное Іосифомъ Сѣхновицкимъ Костюшкою, обоз-
›рестскаго, Брестскому Симеоновскому монастырю въ томъ, что
іно будетъ давать монастырю 300 злотыхъ польскихъ.**

въ благодарность за какія то услуги, оказанныя ему игуменомъ Симеонов-
ҷономъ Гриневецкимъ, обязуется ежегодно давать Симеоновскому монастырю
хъ наличными деньгами или натурою, какъ пожелаетъ монастырь, обезпе-
е на имѣніи Тришинъ, арендуемомъ имъ отъ уніатскаго епископа Брестскаго
:ньгами или натурой должна производиться ежегодно, въ день Св. Михаила
:кому календарю, пока онъ, Сѣхновицкій, будетъ арендовать это имѣніе.

Kosciuszko obozny wo-
› czynie wiadomo tym
sekuracyinym dokumen-
wiedziec należącemu, danym w Bogu przewielebnemu imci xiędzu Spiridionowi Hryniewieckiemu, ihumenowi klasztoru Zamuchawieckiego Brzeskiego S. Symeona Słupnika, y całemu klasztorowi tamecz-

Digitized by Google

ia·to, iż ia possyduiąc dobra nazwane
ı, w woiewodstwie Brzeskim leżące, od
ı xiędza Młodowskiego, biskupa Brze-
ritus graeci uniti, kontractem sobie
ne, a doznawaiąc w rożnych moich
ach łaskawey pomocy tegoż imci xiędza
wieckiego, ihumena klasztoru Zamucha-
go Brzeskiego, y ku moiey osobie przy-
ci, a chcąc zawdzięczyc takowe imci
ie oswiadczenia, tym moim dobrowol-
okumentem assekuruię się corocznie
ı S. Michała Archanioła swtęta rzym-
wyplacac z tych że dobr Tryszyna
polskich do trzysta czyli też zbozem
ı rodzaiu podług potrzeby klasztorney
ıa ten czas będąco brac pozwalam,
ızy od roku teraznieyszego tysiąc siedm-
siedymdziesiąt wtorego poty, poki
ı w moiey zostawac będzie possesii, niczym tego terminu y dnia nie uchybiaiąc, sub fide honore et conscientia przyrzekam y opisuię, co gdyby nie zawodnie klasztorowi Zamuchawieckiemu dochodziło, teraznieyszemu ode mnie installowanemu tych dobr dyspozytorowi y w przyszły czas będącym dyspozytorom usilnie zalecac będę, aby bez żadnego zawodu w koździm roku następuiącym na terminie S. Michała Archaniola, ut superius expressum, czy to gotowymi pieniędzmi, czyli też zbozem, podług dyspozycyi klasztorney oddawali. Na dowod czego ten dokument przy zwykłey pieczęci ręką moią własną stwierdzam. Pisan w Brzesciu roku tysiąc siedmsetnego siedymdziesiąt wtorego miesiąca Julii trzeciego dnia. Jozef Siechnowicki Kosciuszko obożny woiewodstwa Brzeskiego.

Подлинный на полулистѣ бумаги съ сюргучною печатью.

80.

Ноября 3. Постановленіе генеральной конфедераціи по дѣлу Брестскаго Симеоновскаго монастыря съ Брестскимъ магистратомъ.

ьной конфедераціи обоихъ народовъ подали жалобы слѣдующія лица и учрежденія: игуменъ
аго Симеоновскаго монастыря Спиридонъ Гриневецкій отъ имени управляемаго имъ мона-
Іосифъ Стемпковскій, каштелянъ кіевскій; Елизавета изъ Враницкихъ и ея сынъ Казиміръ,
ь войскъ вел. кн. Литовскаго, Сапѣги, и Екатерина изъ Модлинскихъ Задарновская, мечни-
эводства Брестскаго. Предметы жалобъ упомянутыхъ лицъ изложены въ меморіалахъ и мани-
іхъ, заявленныхъ на февральскихъ сеймикахъ воеводства Брестскаго въ 1772 г. и внесенныхъ
скія книги. Жалобы эти и заявленія были внесены въ инструкцію посламъ на сеймъ отъ
ва Брестскаго 1772 г. марта 23. Жалующіеся протестуютъ противъ состоявшагося въ 1771 г.
30 декрета королевскаго ассесорскаго суда по дѣлу между г. Брестомъ и вышеупомянутыми
и учрежденіями, коимъ декретомъ отрицается сила и значеніе вѣчистыхъ привилеевъ, нару-
старинныя права и т. п. Подобная жалоба поступила также и отъ Брестской экономіи
еніи ея правъ вышеупомянутымъ декретомъ. Генеральная конфедерація повелѣваетъ пріоста-
приведеніе въ исполненіе сего декрета, о значеніи же самаго декрета по его существу пре-
аетъ жалующимся представить на обсужденіе государственныхъ чиновъ речи посполитой;
же стороны генеральная конфедерація полагаетъ, что истолкованіе законовъ и конституцій
принадлежитъ речи посполитой, а не судебнымъ учрежденіямъ.

ia wypadłego sancitum od przeswiętney
ıracyi obuyga narodow względem de-
ssesoryi Lit. w sprawie miasta Brzescia
ıego.

Działo się w Warszawie roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Listopada drugiego dnia. Poniewaz tak przez podany do sądu generalney oboyga narodow konfederacyi

Digitized by Google

od wielebnego oyca Spirydyona Hryniewiec-
amu-
yału,
ż su-
jego
emp-
oz od
ckich
Kazi-
syna
czyny
owey
otom-
iczne
przez
woich
siąca
dzie-
nicz-
oby-
, za
ldztwa
Pawła
kiego,
sany,
kiego
nniey
ldztwa
eraz-
stego
szego

instrukcyą, dekret sądow assessorskich między miastem i. kr. mci Brzesciem Lit., a między wzwyz wyrażonemi wnoszącemi y innemi stronami w roku tysiąc siedmset siedemdziesiątym pierwszym miesiąca Kwietnia trzydziestego dnia wypadły, o zwątlienie y uchylenie wieczystych przywilejow, oraz o nadwerężenie praw przeduniowych y o prawodawcze natury podatkowania przemiany iest zaskarzonym; niemniey poniewaz za powodem wzmiankowanych skarg y wniesieniem strony ekonomii Brzeskiey de praejudicio z tegoż dekretu iey prawom y naleznosciom emananti przymowiono się. Zaczym generalna oboyga narodow konfederacya, exekucyą takowego assesorskiego dekretu wcale zastanawia y zawiesza; o ważność zaś tegoż dekretu przed stanami rzeczypospolitey wolne czynienie stronom ostrzega, oraz chce miec, ażeby tłomaczenie praw y konstytucyi przez rzeczpospolitą, nie zaś przez juryzdykcyę następowało. Adam Łodzia Poninski marszałek generalny konfederacyi koronney y seymowy. Michał Hieronim Radziwił, marszałek konfederacyi generalney wielkiego xięstwa Litewskiego y seymowy. Locus sigilli. Andrzey Malczewski, k. w. Smol. seymowy y generalney konfederacyi wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Concordavi cum protocullo sancitorum Szyszło, regent generalny konfederacyi wielkiego xięstwa Litewskiego.

(Копія).

81.

эвскаго ассесорскаго суда по жалобѣ игумена ія на Брестскій магистратъ о захватѣ разныхъ лежащихъ Симеоновскому монастырю.

и двѣ жалобы: игумена Симеоновскаго монастыря Спири-ь о захватѣ земель и угодій, принадлежащихъ монастырю, разбирательства въ корол. ассесорскомъ судѣ въ 1783 г. въ него заочный декретъ. Жалующійся проситъ признать на основаніи которыхъ состоялось это рѣшеніе, а также ыми и наложенія штрафа за сопротивленіе состоявшемуся ей стороны. 2) Жалоба Брестскаго магистрата на игумена лованный, несмотря на постановленія королевскаго и ко-

Digitized by Google

миссарскаго суда, которыми были улажены всѣ споры поземельные между городомъ и монастыремъ, возбуждаетъ однако новые споры съ городомъ, не только не хочетъ возвратить присужденныхъ городу земель и угодій, но заявляетъ еще новыя претензіи и позываетъ городъ къ суду. Жалующіеся просятъ возвратить городу все то, что присуждено было ему королевскими и коммиссарскими декретами, взысканія съ обжалованныхъ судебныхъ издержекъ не менѣе 10,000 злотыхъ польскихъ. Не входя въ разбирательство этихъ жалобъ, судъ постановилъ: пріостановить исполненіе декрета королевскаго ассесорскаго суда 1783 г. 28 апрѣля, осудившаго членовъ Брестскаго магистрата на банницію, выдать обѣимъ сторонамъ копіи судебнаго по этому дѣлу дѣлопроизводства, оставаться обѣимъ сторонамъ при тѣхъ владѣніяхъ, какими кто владѣлъ доселѣ, до новаго судебнаго разбирательства.

Actum w Warszawie. Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Aprila dziewietnastego dnia.

W sprawie za dwoma aktoratami y załobami do nich nalezącemi, w iedno złączonemi y skombinowanemi, przypadłey, mianowicie: za pierwszym aktoratem wielebnego imc xiędza Spirydyona Hryniewieckiego ihumena y wszystkich xięży bazylianow klasztoru Brzeskiego kosciola greckiego oryentalnego nieuniackiego z urodzonym Kazimierzem Tarnawieckim landwoytem, oraz szlachetnym Antonim Leszczynskim, Pawłem Kowalewskim—burmistrzami, Janem Romanowskim, Teodorem Borkowskim—radcami, Jozefem Borowikiem pisarzem magdeburskim, tudziez ławnikami y pospolstwem miasta naszego Brzescia, za pozwem mandatem naszym od załujących dellatorow po obżałowanych przed sąd nasz zadwor. assesorskim W. X. Lit. wyniesionym y za załobą w nim wyrazoną, mieniąc oto y odwołuiąc się do nadan, funduszow, przywilejow, dekretow kommissarskich, praw wieczystych, zastawnych, legacyinych et omnis tituli dokumentow, mianowicie o to: iż obżałowani dellatores, nie zwazaiąc na prawa y słuzące załującym dellatorom na pismie dowody, powazyli się fundusze do dwoch cerkwi nalezące umnieyszac, juryzdyki, domy, place, ogrody, wygody, olszyny, sianożęci, grunta, placy załującym dellatorom nalezące zabieracie, z onych przez lat kilkanascie pozytki wybierac, nadto, gdy załujący dellator, chcąc pozyskac swoią własność, obżałowanych dellatorow do sądow naszych zadwornych assesorskich w roku przeszłym zapozwali, przez pogardę praw narodowych y nie chcąc się usprawiedliwic załującym dellatorom, kondemnowac się dopuscili, o co wszystko załujące dellatores z obżałowanemi chcąc prawem czynic, ante omnia ządaią wszystkich sobie służących dokumentow approbaty et vigore onych do juryzdyk, domow, placow, ogrodow, wypustow, sianozęc, gruntow, olszyny, inekwitacyi uźnania, y po rozsądzeniu causa juris na odgraniczenie tych wszystkich gruntow kommisionem . . . . . naznaczenia, calculationem et verificationem de usu et fructu przeznaczenia, za sprzeciwienstwo dekretowi naszemu assesorskiemu w roku 1783 Aprila 28 dnia ferowanemu winami sprzeciwienstwa ukarania, do zwrotu expensu prawnego, znaglenia y tego wszystkiego uznania, co czasu rozprawy dowiedzionym byc się okaze, z wolnym tey załoby poprawieniem. Za drugim aktoratem w. Kazimierza Tarnawieckiego landwoyta, oraz szlachetnych Antoniego Leszczynskiego, Pawła Kowalewskiego burmistrzow, Jana Romanowskiego, Jozefa Borowika pisarza y całego magistratu miasta naszego Brzescia z wielebnym xiędzem Spirydyowem Hryniewieckim ihumenem y całym zgromadzeniem oycow neunitow miasta naszego Brzescia za prawem mandatem naszym od załujących dellatorow po obżałowanych przed sąd nasz zadworny assesorski wyniesionym y za załobą w nim wyrazoną, mieniąc y odwołuiąc się do wszystkich dowodow, munimentow, dekretow, praw, a nadewszystko o to: iż załujące dellatores, maiąc rozmaitemi nadaniami y dekretami tak sądow naszych, jako też y kommissarskich upewnione własności do miasta naszego Brzescia y rownie iak ze wszystkiemi tego miasta mieszkancami, tak z ichmc neunitami zaspokoione wszelkie sprzeczki względem posiadania gruntow, placow y domow tak w samym miescie, iako tez z miastem,

Digitized by Google

iednak że obzałowani nieunici te wszystkie nadania, prawa y dekreta mniey ważąc, ustawicznie sprzeczki formuią, to co niewłasciwemi pretentami trzymaią, miastu powracać nie chcą, owszem do miasta naszego Brzescia tworząc pretensye, oto proceder w sądach naszych in judicio mixto utworzywszy dellatores, procederem niestannym uciskaią, oto wszystko

sprawie dnia dziewietnastego Aprila roku wyż na dacie wyrazonego, my krol, rekonwencionalny z regestrow spraw judicii mixti z karty czterdziestey pierwszey do wpisu y aktoratu wiel. xiędza Hryniewieckiego w tych ze regestrach na karcie trzydziestey dziewiątey będące, z ktorego ninieysza wypadła sprawa przyłączywszy, proceder nakazalismy. In pro-
ndo tegoż dnia, my krol urodz. Tarna-
kiemu landwoytowi y wszystkim mieszcza-
miasta naszego Brzescia na kondemnatę
e banicyą doczesną y wieczną w roku
ęc siedmset osmdziesiąt trzecim Aprila
dziestego osmego dnia z instancyi wieleb-
xięzy neunitow w sądach naszych wy-
ą, praevia exoluta solutione activitatem
standi obwarowawszy, proceder nakaza-
y. In procedendo my krol securitem wza-
ych possesii y azeby miano praesens, to
dnego innego sądu strony siebie pozywac
rokowac nie wazyły sub penis ewocatio-
obwarowawszy, w samey sprawie kopie
raw wszystkich przez obie strony y roz-
rę in futura juris bez zadnych dylacyi,
in, obmow y munimentow sub pena perso-
infamiae determinuiemy. Za sprawą iw.
pachima na Szczorszaw, Ziembinie, Wisz-
ie y Ponedetu hrabi Litawora Chepto-
a, podkanclerzego W. X. Lit. y sądowego
anskiego starosty. Jan Jelenski pisarz
X. Lit.
Копія).

Digitized by Google

II.

ia изъ архива Литовской ду

Digitized by Google

82.

ря 29. Отношеніе Кіево-Софійской консисторіи к
скому Кириллу Шумлянскому.

апрещеніе (ингибицію), наложенное на Кіево-софійскій мо
іря и братства принять назначеннаго преосвященнымъ Кир
отступили отъ вѣры православной и не придалися ко ун

эгу преосвященный мць отче нславскій намъ въ Духу Свя- отче и особливый добродѣя. настыря Братскаго и цѣлое братство при упорѣ своемъ, къ и теперь, не хотятъ по- . . . . честнаго іеромонаха и себѣ за игумена съ явнаго , хотячи желаніе свое про- утокъ, подавали чолобитную ому полномочному послу и ь Долгорукому, ведлугъ кото- битной изволилъ его княжое сати до нашого консистору, чинити онимъ въ намѣреніи ъ прилогомъ даня имъ раз- наложенной за противность (inhibitia), для того самого пили отъ вѣры православной ися ко уніятомъ. Которому эму его княжого сіятельства ючи и на ихъ законниковъ ніе и всего братства тамош- ися, а наипаче запобѣгаючи ебы для единаго человѣка не

подпалисмо alicui cri у преосвященства в ихъ посланному архі перѣ (на бумагѣ) ра веніе, такъ законни стыря, яко и кресто неважъ (потому что) (насиловать), когда в нять себѣ отца Іерон усугубляючи служе ласцѣ намъ пастыр архіерейскому навсе . . . Ясне въ Бог шего всѣхъ благъ богомолцы консистор никій Теодоровичъ, нахъ Іосифъ, префе Іеромонахъ Иларіон св. Софійскій. Іером скій, игуменъ св. І скаго монастыря. Іе кій, консисториста. Е ценотарій консистор Октября 29.

Дѣло № 1 по ар

83.

**нскихъ монастырей Антонія Камин-
ыхъ мѣрахъ къ совращенію право-
унію.**

монастырей вслѣдствіе перехода въ унію
Отступили они отъ православія не по доброй
о Люблинскаго суда, коимъ предписывалось
авославныхъ мѣщанъ подъ угрозою на сопро-
о томъ, что его приглашаетъ въ помощь себѣ
ръ Рудницкій,—проситъ на сіе благословенія

wazego Rudnickiego wokowany iestem tam
administracyą. Czy się tam zmieszczę
sługą moią, na błogosławienstwo waszey
pana y archipasterza naszego czekam . .
. . . Jasnie wielmoznego etc. . . . . . .
iizszy sługa y bogomodlca grzeszny iero-
ah Antoni Kaminskiy, ihumen Drogicin-
monasterow Podlaskich. Z Drogicina.
r. Junii 23.

Дѣло № 2 по архиву.

NB. Подлинникъ писанъ довольно чет-
ь почеркомъ, на листѣ бумаги полуист-
немъ. Въ дѣлѣ имѣется другое донесеніе
іюня) того же игумена и о томъ же пред-
ѣ—на русскомъ языкѣ, на листѣ бумаги
е полуистлѣвшемъ, такъ что начала
онца донесенія невозможно прочитать...
дѣлѣ есть также выпись изъ книгъ
яхецкихъ и радецкихъ" Дрогичинскихъ,
динная на латинскомъ языкѣ и копія на
комъ языкѣ), протокола состоявшагося
магдебургскомъ Дрогичинскомъ судѣ
риведеніи въ исполненіе постановленія
бунальнаго суда, коимъ предписано было
ѣстнымъ лицамъ (перечисляются въ про-
лѣ) принять греко-унитскій обрядъ подъ
озою кары, опредѣленной въ законѣ на
отивляющихся. Документы эти такъ
ки, что возстановить текстъ ихъ нѣтъ
акой возможности.

Digitized by Google

84.

раля 24. Донесеніе игумена Виленскаго св. Духова монастыря Силь- рополиту Кіевскому Тимоѳеею Щербацкому о злокозненныхъ дѣйствіяхъ ь св. Троицкихъ базиліанъ съ цѣлью совращенія въ унію православнаго мѣщанина.

щанинъ Иванъ Лункевичъ во время тяжкой болѣзни пригласилъ къ себѣ іеромонаха Св. Духова монастыря для исповѣди и напутствованія св. дарами. Узнавъ объ этомъ, зиліане тотчасъ же отправили своихъ двухъ іеромонаховъ къ больному и стали его речься отъ православія и присоединиться къ уніи. Больной не согласился. Базиліане ю и настойчиво приставали къ начинающему выздоравливать Лункевичу, что онъ вы- ь переселиться въ состоящій при св. Духовомъ монастырѣ дѣвичій монастырь къ старшей ыря родной своей сестрѣ Александрѣ Лункевичевой. Базиліане жаловались Виленскому то бы св.-духовскіе монахи совращаютъ униатовъ и завлекаютъ ихъ къ себѣ, грозили послушному Лункевичу и отнять у него домъ, находящійся по сосѣдству съ ихъ монастыремъ.

у господину преосвященнѣйшему ербацкому . . . . , мит- Кіевскому. Текущаго сего года ря перваго числа благочестивый і грековосточной церкви мѣща- скій Іоаннъ Лункевичъ захоро- ѣлъ) на горячку малигну, отъ ного изволялъ на то, что ему влялъ; почему какъ проносятъ ви противники унѣяти, якобы ювъ босаковъ исповѣди прося о оны якобы слыша, невсостояніи учаго, полѣтичнымъ термѣномъ, комъ языкѣ: „исповѣди слушати ",—отказалися; мало же пришедъ о парохіанинъ, востребовалъ отъ астыря духовника для препода- кристіанскихъ, на которого тре- хъ іеромонаховъ во отсутствіе настыря въ приписніе къ бла- у нашему конвенту Кронскій и онастыри, намѣстникъ Варлаамъ тогожъ самаго времени, а именно ошбянскаго и Самуила Грозовца его наблюдая противники церкви ековосточной господа базиліане иленскіе до каменицѣ онаго Іоанна Лункевича въ слѣдъ помянутыхъ іеромонаховъ Іосифа и Самуила прибѣжали и оныхъ іеромонаховъ монастыра нашего съ великимъ шумомъ и бранію (кои тому паціенту уже по требованію его и отслужили екзорту) насильно изъ каменицѣ согнали; больнаго же вышепрописаннаго Іоанна Лункевича чрезъ многій часъ, хотя имъ и отказывалъ съ прикростію, къ волѣ ихъ весьма не соизволялъ, безстудно и насильно къ рекокованью на унѣю привлекали, и уже якобы ревоковалъ—произнесли, пауперовъ [1]) для недопусканя нашихъ іеромонаховъ до оной его каменицѣ чрезъ ночь и день по перемѣнамъ приставляли и молествовать оному паціенту къ ревокаціи приказывали, чего оній больній, яко весма на унѣю не соизволяющій, не терпя, съ крайнимъ послѣдняго своего здоровія поврежденіемъ, до монастыря нашего благочестиваго дѣвичого къ родной своей сестрѣ того дѣвичого монастыря старшей паннѣ Александрѣ Лункевичовой прибѣжалъ 5 генваря. Завидя же сему купно же и злобствуя оніе Троецкіе базиліане Виленскіе въ томъ же разѣ до ясневельможнаго г. бискупа Виленского ускаржалися на насъ нижайшихъ, яко бы мы

кіе базиліане при св. Троицкомъ монастырѣ содержали школу для бѣдныхъ дѣтей, которые *уперами* (pauperi) и жили въ особомъ монастырскомъ флигелѣ.

Digitized by Google

реліи ихъ людей въ монастырь свой благочестивый отъ Святаго Духа грековосточный принимаемъ и отъ ихъ унѣятской реліи, на кую якобы то и помянутій Іоаннъ Лункевичъ ревоковалъ, отвращати дерзаемъ; для апробаціи той ихъ базиліановъ на мене нижайшаго наволочной клеветы, яко протекторъ нашъ и всегдашній защитникъ ясне вельможный господинъ бискупъ виленскій катедральныхъ своихъ плебановъ со всякою тихостію прислать изволилъ, которіи въ присутствіи ихъ ксендзовъ базиліановъ Троецкихъ виленскихъ въ дѣвичомъ томъ нашимъ монастыри помянутаго мѣщанина виленскаго Іоанна Лункевича публично, ревоковалъ ли онъ на унитское заблужденіе, спрашивали, а въ отвѣтъ отъ онаго мѣщанина Іоанна Лункевича, что онъ Лункевичъ за приключившеюся ему тяжкою горячкою въ помѣшательствѣ ума былъ, получили, а въ грековосточномъ исповѣданіи святой Христовой вѣры и состоялъ и состоять до конца жизни имѣетъ непремѣнное желаніе. И съ тымъ оніе гг. плебаны къ его ясне вельможности г. бискупу отышли отвѣтомъ. И хотя онаго мѣщанина Іоанна Лункевича предпомянутіи базиліане при спокойности по злококоварному своему ухищренію будто и оставили, однакъ похвалки же тайно нѣкоторымъ, что имѣютъ, толко бы вышолъ изъ монастыря, подхватить и за свое безчестіе издѣлать награжденіе, пошептуютъ. Для чего я нижайшій будучи въ его ясневельможности г. бискупа виленскаго за испрошеніемъ дозволенія къ поѣздкѣ въ Ригу за принятіемъ жалованныхъ денегъ на церковь и объ немъ Лункевичу докладовалъ, а на то отъ его вельможности получилъ во отвѣтъ: „вишли де изъ монастыра, буди оздоровѣлъ, до своей его каменицу, самъ за себе пусть отвѣтствуетъ, а я де принуждати къ ревокаціи ни кого не позволяю“. Видя же я его Лункевича больнаго еще, ктому же понеже господа базиліане имѣютъ объ немъ старательство и попеченіе, кромѣ того, что они проповѣдуютъ, якобы безъ сообщенія отъ ихъ требъ христіанскихъ спасенъ никто не можетъ и затимъ соболѣзнуя оны, дабы въ нашей грековосточной реліи не погибали люди, промышляти о нихъ должны, дабы симъ образомъ камяницу онаго Лункевича, при стѣнѣ ихъ базиліанъ монастырской имѣющуюся, на которую родитель онаго паціента Ивана Лункевича отъ благочестиваго грековосточной отъ св. Духа Виленскаго нашего конвенту въ 1710 г. тисечу шестьсотъ золотыхъ польскихъ, а провизіи съ оныхъ денегъ давати одолжился на годъ по сто двадесять осмь золотыхъ польскихъ; да 1711 г. двѣ тисячи четыреста золотыхъ копейками, за тогожъ Феофана архимандрита тогожъ Виленскаго конвенту, визичилъ, и того всѣхъ пять тысящей золотыхъ польскихъ, которые считая на талеры тисящу по здешнему денегъ употребленію, по сто двадесять пять талеровъ битыхъ, учинитъ таляровъ битыхъ шестсотъ двадцать пять, а провизіи за четыредесятъ три года тисяща десять талеровъ, и того всего тисяща шестьсотъ тридцать пять талеровъ отъ оной каменицѣ нашему монастырю доводится, могли себѣ привлещи, не висилалъ; вашему высокопреосвященству съ покорностію въ архипастырское разсмотрѣніе доносимъ и ко господину виленскому за протекцію его благодарственное, а о защищеніи во всякихъ нашихъ нуждахъ инстанціальное, ибо оны о томъ выговоруютъ, что никто къ нимъ не пишетъ, высокомилостивое повелѣть отпустить писаніе, всенижайше просимъ вашего высокопреосвященства взенижайшіи послушники искони благочестиваго грековосточнаго Святаго Духа Виленскаго и иныхъ къ нему принадлежащихъ православныхъ монастырей старшій: игуменъ Сильвестръ Добрына. Starszenstwa Wilenskiego namiesnik ieromonach Barłaam Władyczka. Jeromonach Innocenty Bołdyszewski. Krestonosnego bracstwa starosta cerkwi S. Ducha z bracią podpisuie się Samuel Zurobinski.

Дѣло № 3 по архиву.

Digitized by Google

85.

1758 г. Сентября 11 дня. Прошеніе игумена Виленскаго св. Духова монастыря Сильвестра Добрыни митрополиту Кіевскому Тимоѳею Щербацкому о понужденіи игумена Кутеенскаго монастыря къ высылкѣ документовъ Соломерецкаго монастыря.

Виленскій монастырь началъ судебный процессъ съ Раковскими базиліанами и шляхтичемъ Голіевскимъ объ отобраніи на унію Соломерецкаго монастыря: въ судъ необходимо представить фундушевыя записи и другіе документы, служащіе Соломерецкому монастырю; всѣ эти документы находятся у игумена Кутеенскаго монастыря Михаила Кобринца, который, не смотря на неоднократныя просьбы игумена Сильвестра, не только документовъ не прислалъ, но „ниединой литеры" не отвѣтилъ. Проситъ понудить кого слѣдуетъ къ скорѣйшей высылкѣ документовъ; въ противномъ случаѣ вмѣсто возвращенія Соломерецкаго монастыря грозитъ „кондемнація" и уплата судебныхъ издержекъ.

Съ времени полученія изъ посольства Россійскаго ея императорскаго величества двора присланной при реляціяхъ информаціи мало не по всякую почту отъ мене нижайшаго писано со упоминаніемъ высоко-архипастырскаго вашего преосвященства имены къ отцу игумену благочестивому Кутеенскому Михаилу Кобрынцу, дабы для доводу имѣющагося въ ассесорскихъ судахъ о отобраніи Соломерецкаго монастыря на унію съ Раковскими базиліанами и шляхтичемъ Голіевскимъ заводнаго дѣла, онаго Соломерецкаго монастыря фундушъ и протчіе къ доводу надлежащіе папери (бумаги) въ одно при своемъ монахи (ибо оной Соломерецкій св. Покровскій монастырь фундушомъ надлежитъ до Кутеенскаго монастыря) присалъ, или мнѣ, буди за какимъ препятствіемъ монаха посилать въ Гродно время не позволитъ, чрезъ почту повѣрилъ бы: а понеже оній благочестивый Кутеенскій отецъ игуменъ Михаилъ Кобринецъ не токмо фундушу на Соломерецкій монастырь служащаго и протчихъ паперовъ къ доказательству онаго дѣла потребныхъ не прислалъ, но ниже едину лѣтеру (=литера= littera,—буква) во отвѣтъ и по сіи поры ко мнѣ нижайшему не написалъ, а полученіи отъ находящихся при оныхъ судахъ ассесорскихъ изъ-между духовной іеромонаха Ѳеофана Яворскаго, изъ-между свѣцкой церковнаго нашого Виленскаго братства братіи купца пана Даніила Олеферовича делегатовъ писанія, коимъ они объявили, якобы на оній монастырь Соломерецкій служачій фундушъ изъ нѣкоторыхъ реляцій имѣется въ Буйницкомъ монастырѣ, писано отъ мене нижайшаго къ пречестному онаго Буйницкаго монастыря намѣстнику іеромонаху Петру Измаиловичу о присилки онаго; но и оттуда якобы той же Кутеенскій игуменъ превелебнѣйшій отецъ Михаилъ Кобринецъ и тамошній Буйницкій фундушъ отобралъ и потерялъ, во отвѣтъ получено; а дѣло въ ассесорскомъ судѣ въ произведеніи; и весьма предоберeжно (?), чтобъ съ онаго суда ассесорскаго за непоказаніемъ къ доказательству на оній монастырь Соломерецкій фундуша и протчихъ документовъ вмѣсто привращенія къ благочестію святому монастыря не одержать кондемнатіи, что болѣе навязки платить (хочай то отъ Минскаго благочестиваго монастыря онимъ базиліанамъ Раковскимъ и г. Голіевскому позви подавани, а я толки (только) листы до канцеляра и подканцлера писалъ) не присуждено; того ради всенижайше вашего преосвященства чрезъ сіе просимъ ко оному игумену Кутеенскому, чтобы или намъ нижайшимъ оній фундушъ и протчіе къ оному дѣлу служащіе документа повѣрилъ, или изъ своего Кутеенскаго монастыря монаха по усмотрѣнію своему гдѣ надлежитъ съ фундушемъ посилалъ, высокоархипастырски повелѣть отправить указъ. А при ономъ Соломерецкомъ монастырѣ благочестивыхъ

Digitized by Google

не малое число было и многіи еще и до сего времени благочестія своего не отступаютъ. Вильня 1753 г. сентября 11 дня.

Вашего ясне въ Богу преосвященства всенижайшій послушникъ и слуга игуменъ Сильвестръ Добрыня старшій Виленскій всею духовною и свѣцкою церковного бр ства братіею.

Дѣло № 4, л. 1.

86.

Донесеніе игумена Виленскаго св. Духова монастыря Кіевско) Щербацкому о чинимыхъ притѣсненіяхъ и обидахъ Минско стырю и всѣмъ православнымъ въ г. Минскѣ латински ксендзами.

Духова монастыря получилъ письменныя донесенія отъ игумена Минск ыря, подвѣдомственнаго Виленскому св. Духову монастырю, о претер православными его прихожанами притѣсненіяхъ и обидахъ отъ латиня ря 1753 г. игуменъ Минскаго монастыря Павелъ Стефановичъ сообща е: „Приходилъ ко мнѣ человѣкъ по имени Мартинъ Сцѣпута съ жало то онъ, ксендзъ, насильно хочетъ обратить въ унію нашихъ людей и е хъ людей юрисдичанъ для изгнанія людей нашихъ, издревле исповѣдыв , грозитъ также изгнать и насъ самихъ изъ нашего монастыря и церк исьмѣ отъ 15 октября того же года тотъ же игуменъ Минскій сообща бря скончалась г-жа Якубова. Мы сдѣлали ей приличные похороны, но бе ыносахъ тѣла покойниковъ церемоній, а это потому, что е. м. ксен шимъ людямъ сопровождать тѣло покойницы безъ всякихъ церемоній, т. А между тѣмъ мы съ давнихъ временъ и поднесь совершали выносъ поко тыря съ процессіей и со свѣчами... Теперь же, едва нашъ человѣкъ пов й процессіи со свѣчею, тотчасъ напали на него слуги Минскаго плебан ѣчу, напали также съ толпой юрисдичанъ и на насъ, повырывали изъ ру ихъ людей, ругали, обзывая насъ схизматиками и всякими непотребны асъ камнями и едва не убили. Усерднѣйше просимъ дать намъ совѣт подобныхъ случаяхъ, ибо въ монастырѣ мы не можемъ далѣе оставатьс ованіи трактатовъ и изложи наши обиды Виленскому бискупу"... Въ о упа, игуменъ Сильвестръ обратился по этому дѣлу къ канонику Слизн ъ Минскимъ и получилъ слѣдующую резолюцію: „отнынѣ не будете сове ъ Минскѣ, ибо я приказалъ воспретить вамъ крестные ходы и похоронн да не совершали ихъ въ Минскѣ. Покажите мнѣ ваши привилеи на пра совершенія ихъ".

къ отъ верховныхъ ися при Мѣнскомъ ерхховныхъ апостолъ стивомъ грековосточмъ монахамъ и лю ѳчной реліи обидахъ аго Минскаго монаа Павла Стефановича кайшій писанія и по аноника Виленскаго, тво содержитъ, нарицаемаго отъ шляхетнаго своего имѣня Слизн (ибо ясне вел. господинъ великій бискуп Виленскій въ немаломъ разстояніи во своих отчинахъ находится), и листовніи (письме ные) и словесніи чрез іеромонаховъ н рочно за тимъ посылаемыхъ усильніи дом гательства, каковіе послѣдовали резолюці таковыхъ при семъ . . . точніе копіи пред ставляю . . . Зъ Вильни 1753 г. октябр 19 дня. Игуменъ Сильвестръ Добрыня.

Digitized by Google

Копія письма, присланнаго Минскихъ монастырей благочестивыхъ старшаго игумена іеромонаха Павла Стефановича 1753 г. Сентября 30.

Z powinnosci moiey defero godnosci iego panskiey, że przychodził człowiek do klasztoru naszego błahoczestiwego Minskiego na imie Marcin Sceputo, uskarzaiąc się na imc xiędza alterystego Hryckiewicza, że gwałtownym sposobem chce nawracać na wiarę unicką ludzi naszych y iego Sceputę, zbieraiąc ludzi swoich jurysdyczan dla czynienia expulsyi ludziom naszym będącym ab antiquo relii greko-wschodniey błahoczestiwoy, y ieszcze sam pochwałki czyni tym słowem, że nas samych chce expulsive wypędzic z klasztoru naszego graeco-wschodniego Minskiego y cerkiew naszę rugowac. Zaczym supplikuiemy iak nayuniżeniey godnosci iego i łaski panskiey dołożyc w tym starania nad nami ubogiemi zakonnikami, tak tez i nad ludzmi naszemi misernemi, aby tey nie było więcey aggrawacyi y wiolencyi nad nami.

Копія письма того же игумена отъ 15-го Октября 1753 г.

Donoszę godnosci iego pasterskiey, iż dnia 11-go imc pani Jakubowa ten swiat pożegnała, którey my pogrzeb uczynili i ciało iey wyprowadzili do cerkwi naszey 12-go solenniter, ale bez żadney zwykłey apparęcyi, dla tego, iż imc xiądz kommendarz zakazał ludziom naszym bez żadney apparencyi isć, to iest, bez swiec pochodniowych y bez processyi, a my zdawna z klasztoru Minskiego do tych czas z processyą i pochodniami kondukty odprawowalismy, y na festywy doroczne o kilka mil z miasta do cerkwiey swoich ab antiquo z processyą publicznie chodzilismy i nikt nam do tych czasow nie przeszkadzał ani zabraniał, a teraz człowiek nasz wyszedł na pomieniony kondukt wprzód z swiecoma, zaraz napadli na niego plebanyi Minskiey ludzie, y swiecy z rąk iego wyrwali, a samych nas z jurysdyczanami swoiemi tumultem napadszy y do naymnieyszey swicy powyrywali, y ludzi naszych bili, lzyli, syzmatykami nazywali y innemi nieuczciwemi słowami akklamowali, a mnie samego z bracią moią zakonną w ornamentach kapłanskich ciało prowadzącego do cerkwi, kamieniami rzucaiąc mało nie zbili, tak tez ludzi niektórych z bractwa, od zwonow powrozy poodrywali. Zaczym suppikuie jak nayunizennie godnosci iego pasterskiey dać nam radę w tym fundamentalną, abysmy mogli informować w takowych będąc persekucyach, dla których y w klasztorze nie mozemy się trzymać. Zmiłujsię nad nami, miłosciwy pasterzu nasz, y nad ludzmi naszemi misernemi, chciey naszą ciężką krzywdę in vigore traktatow oswiadczyć imsc xiędzu biskupowi Wilenskiemu, łaskawemu protektorowi naszemu doniesc, aby my więcey nie cierpieli takowey aggrawacyi y do j. w. imsc pana grafa ministra pełnomocnego Rossyiskiego pomienione nasze krzywdy y ucisnienia ciężkie pasterską swoią interposycyą oznaymic y uwiadomić.

Kopia resolucyi imci x. kanonika Wilenskiego proboszczowi Minskiemu 1753 roku Oktobris 8 dnia podaney przez wielebnych w Bogu ieromonachow Theofana Jaworskiego y Gedeona.

Notacya odebraney rezolucyi od imci x. kanonika Wilenskiego a przoboszcza Minskiego na zaniesione skargę od klasztoru Minskiego graeco-wschodniego na imc x. kommendarza Minskiego y x. Hryckiewicza, alterystego iego, o zabronienie processyi zwykłey podług dawnieyszych obyczajow naszych cerkwi graeco-wschodniey y o poczynionych . . . do którey imc x. kanonik Slizeń taką uczynił resolucyą: „Więc od tego czasu nie będziecie chodzic z processyą w Minsku, bo ja kazałem zabronic processyi i kąduktow waszych, abyscie nigdy w Minsku nie mieli. Pokażcie mi przywilegyą na to“.

Дѣло № 4, л. 4.

Digitized by Google

'7.

іенскаго св. Духова монастыря Сильвестра
кому о неудачномъ исходѣ дѣла въ ассе-
і отнятыхъ уніатами монастырей: Цепер-
рилуцкаго, Селецкаго и Соломерецкаго.

ассесорскомъ судѣ о возвращеніи отнятыхъ уніа-
іятицкаго, Прилуцкаго, Селецкаго и Соломерецкаго,
Слѣдить за ходомъ этого дѣла монастырь послалъ
іскаго и братчика Демьяна Олеферовича, снабдивъ
іравились въ Гродну, гдѣ судъ ассесорскій имѣлъ
мену Сильвестру слѣдующее. Полномочные просили
естрѣ въ числѣ первыхъ. Подканцлеръ, наоборотъ
ъ, съ тѣмъ умысломъ, дабы оно было отложено.
у ассесорскому инстигатору г. Лопатынскому, дабы
іпали отъ него въ отвѣтъ слѣдующее: „пусть отда-
іяли у насъ въ Смоленскѣ, Стародубьи, Черниговѣ
. Вы живете въ Польскомъ государствѣ и хотите
:и: что услышите у насъ, тотчасъ доносите о томъ
іосьбою къ вашимъ московскимъ министрамъ, дабы
речь посполитая, не состоимъ подъ указомъ вашихъ
слушаться ихъ". Полномочные обратились съ тою
Чарторисскому. Князь написалъ письмо къ под-
дѣло было доложено суду. Судъ, на основаніи ка-
ізналъ это дѣло себѣ неподсуднымъ и предложилъ
)еляційному суду, въ Варшаву.

. . . резолюціи. Игуменъ Сильвестръ Добрыня, Виленскій старшій со всею духовною и свицкою церковнаго братства братіею.

Донесеніе старшему Виленскаго св. Духова монастыря игумену Сильвестру депутатовъ отъ Виленскаго св. Духова братства и монастыря въ Гродненскій ассесорскій судъ по дѣлу о возвращеніи насильно захваченныхъ уніатами православныхъ монастырей.

Wielmozny wysoce w Bogu nayprzewielebnieyszy miłosciwy oycze starszy monasteru Wilenskiego grekoruskiego S-go Ducha...

Nizey wyrazone z monasteru Wilenskiego roku p. 1753 miesiąca Augusta 14 dnia ordynowane na assesorie do Grodna w interessach klasztornych, abysmy podług tey instrukcyi nam daney dochodzili u sądu assesorskiego expulsive poodbierane monastery nasze na

Digitized by Google

unicką y rzymską religie, a mianowicie monastyr Ceperski, monaster Nowodworski, Kupiatycki, Przyłucki, Sielecki, Sołomerecki, do wpisu regestrowego aktoratow sądowi assesorskiemu podalismy y w tym jw. pana Sapiehe podkanclerzego W. X. Lit. supplikowalismy łaskawey klemencyi, gdyby był wysoki wpis aktoratow naszych, tylko w takowey prozbie naszey wcale nie mielismy dla siebie łaskawego respektu w imc pana Sapiehi podkanclerzego, że aktoraty nasze daleko kazał wpisac imc p. Jelenskiemu pisarzowi assesorskiemu z umysłu, gdyby sprawy nasze na dylacyę poszli; powtorze suplikowalismy iw. pana Łopacinskiego instigatora [1]) assesorskiego w pomienionych sprawach naszych aby oddano nam monastery nasze, a imc pan Łopacinski na to nam odpowiedział: niech oddadzą moskale klasztory nasze co poodbierali w Smolensku, w Starodubie, w Czernihowie y w Kijowie y xięży naszych powypędzali, to y my pooddaiemy monastery wasze; a wy to w naszym Polskim panstwie zyiecie y szerzyc chcecie się y iak szpiegi iakie co tu u nas posłyszycie, to zaraz zagranice do swoiey pani imperatrycy donosicie y do swoich ministrow moskiewskich suplikuiecie, gdyby monastery wasze oddane byli, ale my rzecz pospolita nie pod ukazem Moskiewskim zostaiemy, gdybysmy ministrow waszych Moskiewskich słuchac mieli. Takowey wexy y imc pan Sapieha podkanclerzy był przytomny. A takową widząc niełaskawosc przeciwko nas imc pana Sapiehi podkanclerzego y imc pana Łopacinskiego, musielismy iezdzic z Grodni az do Wołozyna do jo. xiązęcia Czartoryskiego kanclerza W. X. Lit., suplikuiąc panskiego respektu iego, gdyby przykazał oddac przez sąd assesorski pozabierane monastery nasze, y na to odpowiedział jo. xiąze imc kanclerz, że teraznieyszey Grodzienskiey assesorii iezeli nie wygracie sprawy o monasterach waszych, to ia sam będę na przyszły rok w Warszawie sądzić assesorie y podług sprawiedliwych funduszow y przywilejow waszych oddane będą wam monastery wasze, y do imc pana Sapiehi podkanclerzego napisał od siebie list jo. xiąze imc kanclerz, gdyby przez sąd assesorski reindukowane byli nam monastery nasze,. ktory list w Grodnie oddalismy imc panu Sapiezie podkanclerzemu sędziemu assesorskiemu y multoties molestowalismy iego o reindukcyę monasterow naszych, y podług tego listu przywołano nas w sprawach naszysh do sądu assesorskiego, w którego sądu przez patronow naszych usilnie dopraszalismy się reindukcyi monasterow naszych y całemu sądowi assesorskiemu prezentowalismy y pokładalismy funduszy y przywileje na odebrane monastery nasze, y na objekcyę patronow naszych w dochodzeniu monasterow naszych sąd assesorski pokazał nam konstytucie ex Voluminum legum, gdzie specifice wyraza: o zabranie monasterow, cerkiew y dobr cerkiewnych intuitu cognitionis privilegiorum na sądach krolewskich relacyinych forum uznano w Warszawie, y podług takowey konstytucyi spraw naszych odebranych monasterow, ruwnie decyzyie citatis, kopie spraw wszystkich naszych na sądy krolewskie relacyine w Warszawie na przyszły rok rosprawe finalno nam nakazano; a z Damanskim sprawe o dwie kramy nasze annum census klasztorowi Wilenskiemu dekretem assesorskim do oczewistey rosprawy na przyszłą assesorię punktualnie płacic nakazano y przez urząd magdeburii Wilenskiey w possesię nasze te dwie kramy oddac przykazano, tak tez y klasztorowi Minskiemu ss. apostołow Piotra y Pawła y pannom zakonnym przy teyze cerkwi rezyduiącym od kahału Minskiego annum census wyderkafowy podług zapisow kahałowych dekretem assesorskim do rosprawy punktualnie płacic nakazano. O czym wszystkim doniosszy z naygłębszą submissią piszemy się. Jeromonach Theofan Jaworski. Demian Oleferowicz.

Дѣло № 4, л. 4—5.

---

[1]) Instigator,—польское instygator, сановникъ, правительственное лицо, на которомъ лежала обязанность наблюдать за правосудіемъ въ краѣ... Горбачевскій, Словарь д. ак. я. стр. 161.

88.

ɪость благочестивыхъ въ городѣ Вильнѣ людей своими
о приходѣ съ разныхъ мѣстъ временно жительствующихъ,
ɪ оставшихся 1765 г. Генваря первыхъ чиселъ учиненная.

:5 лѣтъ. Агафія
ъ 13 л., Өедоръ
ни ихъ. Өедоръ
ичъ 25 л., слу-
ювна Буцеви-
а, 51 л. Петръ
Марія жена его
1 г., дѣти ихъ.
іи Буцевичовны.
служитель ихъ
ская 49 л. Ве-
. сыни (ея). Пе-
л. Михаилъ 7 л.,
. сыни. Өеодора
Страшкеви-
15 л., Анна 12 л.
вичова Журо-
Иванъ Марковъ
ея домовый смот-
овъ Олфѣро-
его 24 л. Иліа
2 л. дѣти ихъ.
ь 34 л. (Олфѣ-
о 38 л. Живутъ
Ляддскомъ фол-
25 л. Мареа слу-
Іеоновъ сынъ ея
й 32 л. Любовь

жена его 21 л. Мареа 4 л., Анна 1 л. дочери ихъ. Павелъ 20 л. Павелъ 17 л. служители ихъ. Іоаннъ Дашкевичъ 40 л. Павелъ Корбутъ товарищъ его 25 л. Симеонъ Гуковичъ 56 л. Михаилъ Смоленикъ 29 л., Григорій Булянкевичъ 25 л., Антоній Козловскій 19 лѣтъ, сидѣльщики кровные его. Косма Томиловичъ 55 л. Филиппъ Фіалковскій 54 л. Стефанъ Івановъ Кармиловъ 70 л. Маріа Кармилова жена его 45 л. Романъ Өеодоровъ зять ихъ 40 л. Маріа Стефановна жена его 20 л. Іванъ Садовскій товарищъ Стефановъ 49 л. Григорій Денисевичъ 32 л. Анна Вышемѣрская дѣвица 80 л. Петръ Івановъ Морховскій вдовъ 53 л. Маріана 14 л., Маріа Магдалина 9 лѣтъ, дочери его. Артемъ Андреевъ Перемотинъ 25 лѣтъ.

Шпитальпые (т. е. живущіе въ богадѣльнѣ): Авраамъ Яковлевъ Раковскій вдовъ 53 л. Николай Владиміровъ 80 л. Елена Андреева вдова 80 лѣтъ. Өеодосіа Тимоөеевна Кралева вдова 75 л. Мареа Прокоповна дѣвица 33 л.

Вѣдомость подписалъ собственноручно: Старшій Виленскій Азаріа.

Digitized by Google

89.

1765 г. Генваря 13. Донесеніе игумена Виленскаго св. Духова монастыря Азарія митрополиту Кіевскому Арсенію о бѣдственномъ положеніи православныхъ въ г. Вильнѣ и вообще въ Западнорусскомъ краѣ.

Сообщаетъ, что „какъ прежде, такъ нынѣ злохитростно отъ духовенства папежскаго и шляхты“ придумываются всякія средства къ окончательному уничтоженію православной вѣры въ Западномъ краѣ. Въ доказательство препровождаетъ копію „Инструкціи посламъ отъ воеводства Витебскаго на коронаціонный сеймъ“, въ коей „сверстали вѣру православную съ плюгавствомъ жидовскимъ“; въ Вильнѣ не осталось ни одной православной церкви, кромѣ св. Духовской монастырской, и самое ничтожное число душъ (40 муж. и 27 жен. пола) православныхъ. При такомъ напорѣ вражескихъ силъ для истребленія православія“ всякое стараніе о присылкѣ сюда (въ Вильну) людей и денегъ тщетно будетъ: ибо и люди здѣсь ужить не могутъ, и деньги пропадутъ“, если не будетъ „воспящено насильственное и прелестное“ совращеніе православныхъ церквей и людей въ унію. Единая надежда на Бога; и потому проситъ митрополита предложить всѣмъ подвѣдомственнымъ ему церквамъ прочитывать во время литургіи изъ служебника молитвы: „О умиреніи церкви во время гоненій“ и др.

Великому господину ясне въ Богу преосвященному киръ Арсенію Могилянскому Божіею милостію православному архіепископу митрополиту Кіевскому и Галицкому и Малыя Россіи—доношеніе.

Понеже здѣсь въ Польшѣ какъ предъ избраніемъ короля, такъ и по избраніи: предъ коронацією и по оной, какъ всегда, и нынѣ злохитростно отъ духовенства папежскаго и шляхты польской чинятся глубокія на всеконечное вѣры нашея благочестивыя истребленіе совѣты и всякія удобвозможныя къ тому по сеймамъ и иннымъ ихъ зборищамъ изыскиваются средства, что можно ясно видѣть и изъ приложеннаго при семъ копіею видимуса (выписки) съ книгъ гродскихъ воеводства Витебскаго, каковъ питучнымъ образомъ съ канцеляріи того воеводства подъ печатью и за подписомъ досталъ и мнѣ сообщилъ Марковскаго монастыря игуменъ Іоакинфъ Пелкинскій, у котораго тотъ видимусъ подлинный имѣется; въ коемъ видимусѣ съ двадцать осмого пункта данной посломъ инструкціи изволите ваше преосвященство между прочимъ усмотрѣть: въ какой реверенціи у польскихъ господъ благочестіе наше, у великихъ законоправильнаго оного намѣстника Христова (такъ они титулуются) поборниковъ? Сверстали нашу вѣру въ одну стать съ плюгавствомъ жидовскимъ и вынашли средство: быть попрежнему и въ сенатѣ присутствовать бискупамъ русскимъ; а то для того, дабы православную вѣру нашу сизмою (схизмою) ними (=ими) пашквилюемую посрамить и оную содержащихъ на спасительный (какъ ониже суесловствують), а въ самой вещи на погибельный путь наставить чрезъ соединеніе съ костеломъ римскимъ; слѣдовательно, и чегожъ болѣе отъ нихъ дожидаться, какъ не онагожъ (да исчезнутъ сами, или паче да обратятся и исцѣлѣютъ) воспомянутаго церквей и людей здѣшнихъ благочестивыхъ до остатка истребленія; съ коихъ въ большомъ градѣ семъ Вильнѣ, безчисленныхъ людей и церквей православныхъ имѣвшемъ, едва уже самое меншое дворовъ и домовъ правовѣрныхъ число (какъ по приложенной при семъ вѣдомости значитъ) осталось, а протчіе всѣ на унію превращены, и церкви мірской (приходской) нѣтъ уже ни единой православной, но оныя, какъ и монастыри, не токмо на римскіе костелы, но и богоубійственнымъ жидамъ на оскверненіе превращены; и что особливо и нашъ нынѣ однимъ одинъ въ Вильнѣ въ благочестіи еще Божіею благодатію остающійся монастырь св. Духовъ грекороссійскій, не смотря на крайнее онаго нищенство и разореніе, усеймо-

Digitized by Google

ванными своими лявдами (сеймовыми постановленіями) или новыхъ денежныхъ податей накладами, коихъ весьма неподлежаще съ монастыря сего нарочные посылаемые сими днями неослабно и отдачи требуютъ, и насилкою на монастырь екзекуціи стращаютъ; такожъ и затѣчными въ доправкѣ на ономъ же долговой невинной денежной немалой суммы позвали (о чемъ и особо доношеніемъ отъ мене вашему преосвященству представлено) и другими разнообразными нападками, озлобленіями и утѣсненіями сей же и протчіе здѣшные монастыри бѣдные къ послѣднѣйшему приводятъ разоренію, наложась на то едино, дабы совсѣмъ испразднить. Того ради въ разсужденіи семъ, что все протчое у васъ о собраніи и присылки сюда людей и денегъ чинимое стараніе тщетно будетъ: ибо и люде здѣсь ужить не могутъ, и деньги пропадутъ, если онихъ утѣсненій и на унію церквей и людей насильно и прелестно превращеній воспящено и отъ онихъ сильнымъ защищеніемъ здѣшняго остатнаго страждущаго благочестія избавлено не будетъ. Не соблаговолите-ль и ваше преосвященство оныхъ безбожнаго на истребленіе вѣры нашей сонмищнаго совѣта велѣть общегласно всѣмъ или и каждому особно до кого сіе принадлежитъ найприлежнѣйше подумать, какіе сискать бы на ополченіе противъ враговъ церкве нашея и на защищеніе оной и къ возвращенію попрежнему къ благочестію безчисленно превращенныхъ на унію богомерзскую церквей, монастырей и людей нашихъ православныхъ дѣйствительно полезныя, сильныя и непреодолѣнныя средства, и свои о томъ мнѣнія вашему преосвященству, а вашемужъ преосвященству разсмотря купно зъ своимъ, Свят. Синоду представить неукоснительно по долгу своему пастырскому и истинной по благочестію ревности: дабы какъ удобвозможнѣе и скорѣе зловредные оные совѣты разрушити и искупленной кровію Сына Божія правовѣрной церкви здѣшней не погубити, но совершенною о Христѣ свободою и тихомиріемъ обрадовати. А дабы сіе дѣло благословилъ и благопоспѣшилъ Богъ, и церковь здѣшняя восторжествовала, прошу вашего преосвященства предложить ко осѣмъ епархіи вашего преосвященства властямъ духовнымъ, дабы они въ церквахъ на святыхъ литургіяхъ положеннаго въ книгѣ служебнику правила подъ сими заглавіями: „о призываніи помощи св. Духа во время всякаго добраго дѣла“, „о умиреніи церкви во время гоненія“, и „о искорененіи и истребленіи ересей и отступствъ, утишеніи же раздираній церковныхъ и о обращеніи заблуждшихъ отъ истины“,—о умноженіи любве и искорененіи ненависти и всякія злобы“,—„о вразѣхъ ненавидящихъ и обидящихъ насъ“,—не оставляли, прочитывая не всѣ разомъ, но перемѣнно по единому или двѣ съ положеннымъ въ ономъ правилѣ моленій или и эктеній и проч. на единой литургіи съ единого, на другой съ другаго заглавія, и такъ далѣе, порядкомъ, какъ ваше преосвященство сами лучше проразсудити можете. При чемъ самого мене зъ братіею и всѣ здѣшнѣ церквія святѣ присному вашего святительства въ молитвахъ къ Богу ходатайству поручаю.

Виленскій старшій Азарія.

90.

1764 г. Октября 31. Инструкція пословъ воеводства Витебскаго на сеймъ коронаціонный короля Станислава Августа.

Widymus z xiąg grodzkich woiewodztwa Witebskiego. Roku tysiąc siedmset szescdziesiąt czwartego miesiąca oktobra trzydziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie grodzkim woiewodztwa Witebskiego przede mną Stefanem Kossowem podwoiewodzym Witebskim starostą Korowtinskim od iw. imc p. Jozefa z Dewoynow Sołohuba

Digitized by Google

woiewody Witebskiego, Eyszyskiego, Sanickiego etc. starosty..., installowanym, comparendo personaliter imc p. Dominik Kaczynski, komissarz iw. imc p. Kazimierza Łuskiny, podstolego woiewodztwa Witebskiego, takową instrukcyą na seymiku antecoronationis podpisaną ad acta xiąg grodzkich woiewodztwa in eum tenorem pisaną podał. Instrukcya od nas senatorow, dygnitarzow, urzędnikow ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelow woiewodztwa Witebskiego na seymiku antecoronationis w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym m-ca oktobra dwudziestego dziewiątego dnia do zamku miasta ikmci Witebska ad mentem constitucyi w roku teraznieyszym seymu szczęsliwey elekcyi pana naszego miłościwego, jako też y za uniwersałem io. x. imci Władysława Alexandra Pomian z Luby Łubienskiego archybiskupa Gnieznienskiego legati nati korony Polskiey y W. X. Lit. prymasa y pierwszego xiążencia, zgromadziwszy się pod dyrekcyą iw. p. Marcina Romeyki Hurki, horodniczego y marszałka konfeder. woiewodztwa naszego, iww. ichmc pp. Kazimierza Zaranowskiego Łuskinę podstolego woiewodztwa Witebskiego starostę Orleyskiego, Jana Romeykę Hurkę .pisarza grodzkiego woiewodztwa Witebskiego, chorążego usarskiego woysk W. X. Lit., viros probatos, authoritate y wielu zasługami znakomitych, na tym że seymiku zgodnie, nemine contradicente, unanimis votis za posłow obralismy na seym coronationis nayiasnieyszego krola y pana naszego miłościwego Stanisława Augusta pod czas seymu teraznieyszego elekcyinego unanimi voce et assensu panow rzeczypospolitey między wolo a Warszawą obranego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset szescdziesiąt czwartym miesiąca decembra trzeciego dnia przypadaiącey, authoritate funkcyi poselskiey umocniwszy z zupełną władzą od przeswietnego woiewodztwa naszego onym dawszy na seym coronationis onych wysyłamy. Wielkości tego wesela y ukontentowania, ktorym woiewodztwo nasze napełnione zostało, kiedy nas owa pocieszona wszystkich uszczęsliwiaiąca a od dawnego czasu pożądana szczęsliwey elekcyi nayiasnieyszego nam teraz panuiącego Stanisława Augusta, niewiedziana dotąd ani w kronikach doczytana obranego krola y pana naszego miłościwego, doszła nowina, wyrazic nie potrafi; im bowiem więcey rozwaza y poznawa przymioty y talenta swego monarchi, tym większe dla siebie y całey oyczyznie każdy vokuie uszczęśliwienie y do gorącego wszechmocnemu Bogu dawcy krolow za skłonieniem serc ku takowemu monarsze zna się dzięk czynienia nayiasnieyszemu panu w innych uszanowania y zyczenia wszelkich pomyslnosci y obowiąztwa, ktorych gdy samo wypelnic nie może, przeto nayusilniey iww. ichmc pp. posłow obliguię, aby tak ukontentowanie y radość całego woiewodztwa z obranego nayiasnieyszego pana, iakoż w inne poddanstwa wyznania obfite oraz nayiasnieyszemu panu życzenia na seymie coronationis oswiadczyli y przełożyli. *Primo*: ponieważ tak wielu prawami obwarowano iest, aby na seymach exercitium wolnego głosu zachowane było, iako jus cardinale et fundamentum libertacyi, więc iak nayusilniey obliguiemi iww. ichmc pp. posłow, ażeby seym coronationis według dawnych zwyczaiow in plena libertate standi standique był odprawowany, czego aby iww. imc pp. posłowie postrzegali, ferventissime rekomenduiemy. *Secundo:* Władza hetmanow, na ktorey wiele zalezy rzeczy pospolitey, y komenda nad woyskiem według dawnych praw y ostatniey konstitucyi tysiąc siedmset trzydziestego szostego roku, tudziesz vigore konwokacyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, aby zostawała, domowią się iww. pp. posłowie, y aby oney w niczym umnieyszyc y naruszyc niedopuscili. *Tertio*: Żałosnym okiem zapatruiąc się, że rzecz pospolita nie tylko dawney miec nie może powagi y bezpieczęstwa, ale stała się subsenalium vitiorum, bez proporcyalnych sił dla ostrzeżenia granic swoich, zalecamy iw. imc p. posłom, ażeby nieodstępnie dopominali się, aby z wynaleziomych prowentow na komissyi ekonomiczney, nie przyczyniaiąc chorągwi y regimentow, ale

Digitized by Google

stitutionem tysiąc
ıbelli są wyrażone,
ıesieniem większey
zystke praetia re-
przez co nie moze
yżywic na tydzień,
ciąg y częste de-
kę ruinę woysko
ıdę y regularność
Quarto: kilkadzie-
y pokoiu, in pro-
p. kniazia Masal-
kiego hetmana w.
itey okazane, lubo
oyczyzny y serce
ınią do należytey
woiewodztwa Wi-
per gradus maeri-
bliżoney, iak nay-
:hmc pp. posłowie,
ikr. mci toż wo-
praemium zasług
, lub iw. imc p.
nemu W. X. Lit.
nina mennici a re-
ıwszy z niey żad-
ıwczesnych na nią
m uszczęśliwienie
ınie kraju z dob-
niego złych monet
szkody, przywro-
ıre regio biciem
ıcro et commodo
w tym raczył na
to bicie monety
m oney walorze
ci p. naszego mi-
posłowie. *Sexto:*
osobnieyszą w nią
ıt summopere dla
, tak gdy co tym
conventorum nay-
ezmie mysli iww.
seymie następu-
is radząc sposob
ney bez naym nie-

szych dobr ziemskich y krolewskich aggrawacyi ułozyc obligantur. *Septimo:* W krzywdach obywatelskich od woysk Rossyiskich udziałanych, jako iest kommissya deklaracyiami nayiasnieszey Imperatorowey jeymci Rossyiskiey assekurowana, tak o tey reasumpcyi cum plena desatisfakcyi possibilitate iww. ichmc pp. posłowie usilnie starac y domagac będą, oraz upraszać obligantur nayiasnieyszego krola jegomosci pana naszego miłosciwego, aby włożyc się w to raczył. *Octavo:* Aby collegium nobilium Warszawskie scholarum piarum pilną edukacyą młodzi na wzgląd rzeczy pospolitey zasługuiącey y podobną we Lwowie fundacyą y z alumnatem ufundowanym na edukowanie dwudziestu dwuch uboższey szlachty cum victu et amictu dla nich y na professorow od iw. w Bogu przewielebnego Samuela Głowinskiego biskupa Hebran. suffragana Lwowskiego ad mentem legis anni millesimi sexcentesimi trigesimi quiti in commodum woiewodztw Ruskich chwalebnie uczyniono stany rzeczy pospolitey approbowac raczyły iww. ichmc pp. posłowie postaraią się. *Nono:* A poniewasz zachowaniu praw, jako in lapide angulari, wszystkie panstwa stoią, przeto iww. ichmc pp. posłowie futura lege obwarowac zechcą, ażeby iww. ichmc panowie woiewodowie y starostowie grodowi w rozdawaniu urzędow grodzkich ad normam praw W. X. Lit. a osobliwie artykułu 37, z rozdziału 4 zachowali się, to iest ony rozdaiąc aktualną niezmysloną w tym woiewodztwie maiącemu osiadłość wieczysto dobr ziemskich, urodzonemu z oyca y matki W. X. Lit. *Decimo:* Klasztory reguły S. Bazylego W., jako dla opatow ufundowane zostaią y maią zostawac pod rządem opatow, jak inne pod rząd przełozonych nieinfułatow od fundatorow oddane aby nie były w opactwa zamienione, owszem, gdyby klasztory pod rząd przełozonych nieinfułatow ufundowane et per abusum praelatury opacke obrocono, jako to Dermanski, Dubienski Swięto-Krzywski, Połocki, Borysohlepski y inne ad naturam swoich funduszow powrociły y tak zupełnie zadosc się

Digitized by Google

stało woli fundatorow dla wypełnienia wiecznych obowiązkow funduszem opisanych, a ponieważ między opatami y zakonnikami nie infułatami tegoz zakonu iest rozczęta o istocie funduszow sprawa w Rzymie, aby litigantes pro finali decisione do stolicy apostolskiey, do ktorey należy infuły rozdawac y o zaszczytach prałatow wiedziec, odesłano. Gdy zaś nadarzą się ktorych kolwiek ruskich opactw wakanse, aby one nikomu innemu, jako tylko zakonnikom reguły S. Bazylego, dla ktorych są ufundowane były, rozdane cum exclusione nawet biskupow. *Decimo primo:* Klasztor Wilenski xięzy Bazylianow przy cerkwi S. Troycy ze wsiami nazwanemi Swirany, Szankopol, Bieliczany, Zalesie, cum attinentiis tych że wsi y innemi odpadłemi, cum jure labendi, z drukarnią łacinską, polską, ruską, grecką y hebrayską; także fundusz dla xięży bazylianow prowincyi Litewskiey Nowosielski, niedawno od ichmc pp. Grudzickich w woiewodztwie Brzeskim uczyniony, w kraju Polskim, dla oswiecenia ludu prostego bez kosciołow y cerkwi mieszkaiącego, barzo potrzebny. Szkoły też Władzimierskie xięzy bazylianow łaską nayiasnieyszego regenta polskiego Augusta trzeciego uprzywileowane cum clausulo exclusivo innych szkoł w tym że miescie y o mil pięc od Włodzimierza, aby powagą seymową utwierdzono iww. ichmc pp. posłowie postaraią się. *Decimo secundo:* Klasztor Torokanski od dawnieyszych czasow na rezydencyą generała Bazylianskiego od zakonu naznaczony z dobrami swemi, ktore possyduie, dla tych że generałow na rezydencyą aby wiecznemi czasy approbowano. *Decimo tertio:* Fundacya collegium societatis Jesu Połockiego ze wszystkiemi prawami, priwileami swemi, jako wiele woiewodztwu Połockiemu pozyteczna, aby była vigore konstytucyi tysiąc siedmset trzydziestego szostego roku powagą rzeczy pospolitey stwierdzona, instabunt iww. ichmc pp. posłowie. *Decimo quarto:* Academia Lwowska że w sprawie swoiey z akademiami Krakowską y Zamoyską, w sądach assesorskich agitowaney, (w ktorey po pierwszym juribus utriusque, partis privilegiorum remissionis eiusdem causae cum toto affectu ad judicia relationum wypadł) dla smierci nayiasnieyszego pana Augusta trzeciego finalney nieodbiera decyzyi, aby tedy taż akademija Lwowska, iako w tak obszernych rzeczy pospolitey panstwach barzo potrzebna, poządany w interesie swym bez naruszenia praw swoich otrzymac mogła skutek iww. ichmc pp. posłowie na przyszłym seymie instabunt. *Decimo quinto:* Missie societatis Jesu nazwane Solkonikowo w woiewodztwie Połockim w trakcie Niewelskim na samym pograniczu Moskiewskim, w odległosci kosciołow, dla sukkursu duszom sytuowane, circa fundum teraznieyszey possessyi approbuiemy imc xiędzu plebanowi Niewelskiemu dla sustentacyi tam trzeciego ex societate kapłana przykupu teragii, iednak ut non excedat nad dwa tysiący talarow bitych, authoritate totius conventus pozwalamy pro hac sola vice. *Decimo sexto:* Aby fundusze xięzy scholarum piarum prowincyi Litewskiey ogulnie wszystkie approbowane były z pomnożeniem pomnożenia dochodow, gdyż nie są dostatecznie opatrzone. *Decimo septimo:* Drukarnia Wilenska scholarum piarum in regium et reipublicae recte pracuiąca circa continuationem Codicis Diplomaticis, żeby przy rogatiwach tipografiis reipublicae przyzwoitych zachowana była. *Decimo octavo:* Ponieważ w miastach krolewskich Wilkomirzu y Rozeniach (?) zaraz rescriptami krolewskiemi niektore place przez iww. ichmc pp. starostow wydzielone na szkoły publiczne, koscioł y pomieszkanie xięży scholarum piarum żeby seymową konstytucyą stwierdzone było. *Decimo nono:* Znaczne w Bogu zeszłego imc p. Mateusza Romera generała artyleryi W. X. Lit. merita w należytey zostawac powinne pamięci, ktory na roznych kompaniach signanter kamienickiey, wołoskiey, sawuskiey y pod szancem troianskim w czasie nagłey potrzeby na artyleryą nie mało własney summy spendował, ktory dług dotąd nieopłacony, patet nayprzod z konstytucyi anno millesimo sexcentesimo nonagesimo, folio octicentesimo decimo nono

Digitized by Google

:zterdziescie trzy tysiące sieiesiąt ieden; secundo, z renis przez deputowanych ex i ordine podpisanych na zło- › szesc tysięcy szescset cztersz ieden; tertio, z reiestrow ;ądzonych na dwa kroc czter-. tysięcy siedmset trzydziesci rietnascie, in summa na złotrzydziesci osim tysięcy sto więc y groszy dwadziescia. nc pp. posłowie aby rzeczy y emerita haerorum non evaczyła ad restitutionem justi bmyslic sposoby, y tę summę oddac nakazała. *Vigesimo:* zasciankiem Zaszczucze, Pry-r, z młynem Trosliwskim w kim ante unionem do ekoiey odeszło y w rekompense zawotowanych imieniowi Pioegiami regnantow polskich, ıunta Augusta krola wieczıbsecutive dekretem oczewicyinych w roku tysiąc szesc ᵣm trzecim Junii siodmego ›la trzeciego in plenis ordiıs controversias ferowanym perpetuis temporibus uznane, :how cum successoribus pers przysądzone, poniewasz za :łych krolow Augustow przez ich indebite ad census caıdzone et executionibus graɜby też dobra iako ziemskie executionibus ekonomii Mohivolnione, instat woiewodztwo ww. ichmc pp. posłow swoich.

Ponieważ possessores dobr :h na pograniczu w trakcie oiewodztwie Połockim leząısores kraiu pogranicznego riecznoscią dzierzące w roczıamecznych mieszkancow perıvincunt, zaczym iww. ichmc entissime instabunt do nayiasnieyszego krola imci y całey rzeczy pospolitey, aby też dobra in naturam dobr ziemskich były poruwnane et ad iura terrestria były przyłączone. *Vigesimo secundo:* Poniewasz dobra funduszowe collegii Witebcensis societatis Jesu razem z Smolenskim odeszły do rzeczy pospolitey, więc aby toż collegium na sustentacyią swoią mogło byc dobra osim tysięcy talerow bitych warte, iww. ichmc pp. posłowie dopraszac sie na seymie koronacyinym będą. *Vigesimo tertio:* Aże tangit securitatem et salutem reipublicae internam, ktore nayiasnieyszy krol pan nasz miłosciwy pactis conventis assekurował się conservatis privilegiorum, więc tedy iww. ichmc pp. posłowie ingenua dexteritate invigilare zechcą, ażeby wszystkie nayiasnieyszych krolow antececssorow teraznieyszego pana naszego osobliwie na dobra lenne y wieczyste jure caduco post rebellas patriae cives juxta constitutionem tysiąc pięcset szescdziesiątego wtorego y dalszych nobilibus rozdane in suo robore były zachowane, y żeby onych wychodzące z granic cudzoziemskich dawnieyszym dobr kadukiem rozdanych possessores irritowac ullatenus nie ważyli się, futura lege obwarowane omnimodo starac się będą. *Vigesimo quarto:* Acta interregni legi et antiquae formae regiminis non repugnantia na seymie konwokacyinym konfederacyi generalney Warszawskiey oraz na elekcyinym ad utilitatem rei publicae ustanowione, tudziesz łączenie się oboyga idque coronney y Litewskiey konfederacyi in punctu utwierdzenia na tronie ikr. mci do zupełney od poddanych recognicyi, ażeby na seymie coronationis approbowane były, iww. ichmc pp. posłowie instabunt. *Vigesimo quinto:* Zaszła na seymie konwokacyinym konstytucya o neofitach; poniewasz żadney nie uczyniła zmianki od jakiego pokolenia idący z neofitow a w urzędzie znayduiących się maią byc ztąd rugowani, a do obrania mieysckich lub pod panami mieszkalney na czynszu przyprowadzeni kondycyi, statut zaś W. X. Lit. w artykule siodmym w rozdziale dwunastym z tych rodzaiow idących po trzecim pokoleniu ad acti-

Digitized by Google

vitatem ich przypuscił, y capaces in eo gradu progenitis urzędow przeto deklarował, więc ktorzy na fundamencie statutu post tertium progeniem jure gaudendo nobilitatis za prawem in toto pozwalaiącym urzędy poobeymowali, ażeby im to konstitucya szkodzic nie mogła, iww. ichmc pp. posłowie iak naypilney tego doyrzec zechcą, y nie inaczey iak tylko in ea expressione na probate wspomnioney pozwolą konstitucyi. Ponieważ jeżeli ktorzy ad activitatem urzędow przyszli do onych na owczas, gdy to prawo waznosc swoią miało, więc ieżeli za prawem ważnosc maiącym przyszli juste et legitime, toc by co była ta sprawiedliwosc odbierac to, co rzecz pospolita nadała, y od kondycyi wyzszey do ostatniego przyprowadzac stanu, nie przeszkadzaiąc jednak, ażeby abhinc ten rodzay neofitow według zaszłey konstytucyi seymu koronacyinego był opisany. *Vigesimo sexto:* Poczta W. X. Lit., iako ma swoią osobliwą ordinacyą, tak ażeby na fundamencie oney utrzymana była iww. ichmc pp. posłowie pełnego dołożą starania, postrzegaiąc iak nayusilniey, ażeby obywatele W. X. Lit. do opłacenia listow pocztą idących żadną miarą pociągani nie byli. *Vigesimo septimo:* Naznaczone ze wszelkich krolewszczyn kwart sprawiedliwych inportancye, gdy do skarbu rzeczy pospolitey wnaszac się będą, ażeby na żadne inne prywatne expensa obracane nie były, iak tylko na ziemskie podymnego, a co kolwiek nadto superaty znalesc się mogło, ażeby na komplektowanie chorągwi y awkcyowanie zolnierzow płacy obrocono było iww. ichmc pp. posłowie czułey w tym nie zaniedbaią pilnosci. *Vigesimo octavo:* Katolickiey w panstwie naszym wiary stan z okolicznosciami roztrząsaiąc z stroskanym ubolewamy sercem na jey częscią przycmienie, częscią wzgardę, kiedy litewskie y ruskie miasta, ktore z chwałą Boską y znakomitym krolewstwa pożytkiem samemi niegdys kwitneli unitatami, dzis napełnione sysmą y żydowstwem zapaszkudzone widziemy, y dobre rozumu swiatło poznawac każe, iż poniżanie unitow iest u nas widocznym sysmy y żydowstwa umocnieniem, ktorego przytłumienie dobrym było celem gorliwemu przodkow naszych staraniu, usiłuiących widziec w senacie biskupow ruskich, ażeby tak podwyższeni y uczeni pasterze mogli też własne owieczki pożyteczniey zaszczycać y od wilkow żywiey ochraniać; usiłnosci takowe lub dla cudzoziemskieko częstokroc u nas lamowania y dla wielu w oyczyznie zamieszania rokoszow, woien, oraz dla goruiących przed tym nad unitami sysmatykow mocy, skutku niewziętey, dzis iednak kiedys my się y doskonałego unii s. w Piastu doczekali, y nayiasnieyszym panom rodaka z wielbieniem oglądamy, gruntownie spodziewac się możemy, że swiętobliwie wychowany y w rownosci urodzony pan nie zechce obojętnym patrzac okiem (prawie) na pogardzoną rownosc wiary y urodzenia biskupow ruskich, ktorzy aby w oyczystym senacie mogli byc pomieszczeni, usilnemi iww. ichmc pp. posłow staraniu gorliwie zalecamy, iednym koncem ocalenia powszechney u nas rownosci y zaszczycenia s. unii z powstydzeniem sysmy nad dzisieyszym unitow poniżeniem, aż nader szydzącey y z utorowaniem syzmie zbawienney drogi do chętnieyszego z kosciołem się rzymskim złączenia. *Vigesimo nono:* Liczne z zasług dowody w rzeczy pospolitey okazane iw. imc p. Pocieja woiewody Trockiego, iw. imc p. Tadeusza Oginskiego kasztelana Trockiego, iw. imc p. Przezdzieckiego referendarza W. X. Lit., io. xięcia imci Albrychta Radziwiła sądow powiatu Rzeczyckiego starosty, iw. imc pana Brzostowskiego koniuszego Lit. marszałka konfederackiego generalnego W. X. Lit., iww. ichmc pp. straznika y oboznego Litewskiego Poceiow, iw. imc pana Michała Oginskiego pisarza polnego W. X. Lit., iw. imc p. Karasia czesznika Litewskiego, jako są dobrze całey oyczyznie wiadomo et summam merentur gratitudinem, tak iww. ichmc pp. posłowie woiewodztwa naszego łaskom y względom ikr. mci recomendowac obligantur. *Trigesimo:* Roku tysiąc siedmset szescdziesiąt trzeciego imc pan Markowicz kupiec y obywatel Witebski, zawiniwszy się niemało summy

Digitized by Google

urzędnikom woiewodztwa Witebskiego, skupiwszy za one towary, z ktoremi płynoł do Rygi, a że przez uchwałosc moskal kupiec wiazim. Heydukow płynoł z swoim strugiem, rozbił strug tegoż imci pana Markowicza u brzegu, ze wszystkiemi towarami w wodzie zanurzył, y przez rożne medyacye pan Markowicz do czasu tego nie może doysc satisfakcyi, a urzędniczy przeto szkoduią, w czym upraszamy iww. pp. posłow, ażeby mocnego starania dołożyli u imc p. posła rossyiskiego, ażeby temuż panu Markowiczowi ten moskal uczynił satisfakcyą, poniewasz przez swiadkow zaprzysięzony w Rydze, ponosi szkody szesc tysięcy dwiescie pięđziesiąt talarow bitych. *Trigesimo primo:* W zachodzących od rożnych obywatelow W. X. Lit. na ichmc pp. kurlandczykow o granice dla wymyslne y uciężliwe trudnosci w utrzymaniu sprawiedliwosci y inne okolicznosci w skargach y uzaleniach, poniewasz konstytucya seymu konwokacyinego komissyą u krola imc wyiednac deklarowała, zaczym insistendo tey konstytucyi iww. ichmc pp. posłowie o wyznaczenie takowey komissyi iak nayusilniey dopraszac się będą. *Trigesimo secundo*: Evacuacia woysk cudzoziemskich z kraiow rzeczy pospolitey, iako iednym powinno byc celem y żądaniem kazdego z obywatelow, tak iww. ichmc pp. posłowie o to nayiasnieyszego krola imci p. naszego miłosciwego iak naygorliwiey upraszac zechcą, ażeby po zaszłey koronacyi iak nayprędzey woysko cudzoziemskie bez naymnieyszego pokrzywdzenia w przeszkodzie obywatelow wyprowadzone było. *Trigesimo tertio:* Na kapturach głownych Rzeczyckich wypadł dekret iww. ichmc pp. Judyckich cum libera captivatione ichmc, ktorego executionem przez odebrania zycia iuż ieden wypełnił, ażeby na tym satisfiat iww. ichmc pp. posłowie tak nayiasnieyszego krola imci pana naszego miłościwego, iako y całey rzeczy pospolitey klemencyi nad pozostałemi ieszcze pod tym że dekretem, ut relaxatur quam fortissime zechcą. *Trigesimo quarto:* Miasto ikr. mci Witebsk z dawnych czasow od nayiasnieyszych monarchow y rzeczy pospolitey aż dotąd przy prawach swych zaszczycone aby przy tych y teraz utrzymane było; iww. ichmc pp. posłowie woiewodztwa naszego instabunt. *Trigesimo quinto:* Magistrat Witebski ustawicznie przez sławetnego Tomasza Filipowicza, mieszczanina witebskiego, po wszystkich subselliach był zakłucony, iakosz in recenti tenże pan Filipowicz przypozwał na sądy konfederackie, na ktorych zewczasu przez ewokatorie swoie otrzymał dekret, w czym iww. ichmc pp. posłowie dopraszac się relaxacyi dekretu w sprawie z nim ze zaczętey w assesoryi do kontinuacyi tamże odesłania zechcą. *Trigesimo sexto:* Dissidentom in religione jako roznemi constitucyami są opisani, et pro incapacibus uznani, trzymania krolewczyzn a mianowicie konstitucyą seymu konwokacyinego immediate przeszłego, tak na fundamencie tego prawa iww. ichmc pp. posłowie dopominac się zechcą, ażeby na seymie teraznieyszym nie inaczey im była warowana securitas, iak tylko dobr ziemskich dziedzycznych, a do otrzymowania krolewszczyzn y onych possydowania żadną miarą przypuszczeni nie byli. *Trigesimo septimo:* Elekcya obranego nayiasnieyszego krola imci, iako w zachowaniu praw y wolnego głosu szczęsliwie zaszła, tak oney utrzymanie iest celem wszelkiey spokoynosci y uszczęsliwienia kraiu, do tey zas ubezpieczenia, ze węzeł złączony konfederacyi oboyga narodow iest naygruntownieyszą twierdzą, przeto iww. ichmc pp. posłowie domagac się będą, aby nie prędzey do exwinkulacyi onego przystąpic, aż się rzecz pospolitą względem zaszłey przyszłego monarchi ubespieczy. *Trigesimo octavo:* Poniewasz rozna szlachta, urzędnicy y obywatele W. X. Lit. przez wyiscie poddanych z dobr dziedzicznych do rożnych w hrabstwie y starostw a praecipue do Inflant y Kurlandyi znaczne cierpi praejudicium w pozyskaniu onych, zaczym iww. ichmc pp. posłowie urgentissime o to się domowią, aby quam brevissimo processu w grodzie zkąd wyszli poddani konwinkowani byli, a od załozonego pozwu y aresztu gdyby in spatio roku nie powruceni, tedy czasu rozprawy

Digitized by Google

każdy z założoną w arescie zaręką et litis expensis oraz cum usu et fructu onego było przysądzony et in contumatiam byli w własnych dobrach imani, a w grodzie bez appelacyi konwinkowani. *Trigesimo nono:* Zasługi w. imc pana Strawinskiego woyskiego Starodubowskiego sekretarza konfederacyi W. X. Lit. w odbywanych po dwa kroc gloriose vicemarszałkowskich trybunału W. X. Lit. y innych funkcyach niemniey y teraznieysze pro publico wielkiey konfederacyi prace łaskawosci ikr. mci iww. ichmc pp. posłowie rekomendowac będą. *Quadragesimo:* Ciż iww. ichmc pp. posłowie instabunt do krola imci pana naszego miłosciwego, aby na zasługi iw. p. Platera woiewody Mscisławskiego y iw. imci p. Masłowskiego, woiewody Pomorskiego, miał osobliwszy wzgląd y pamięc. Caetera activitati et dexteritati iww. ichmc pp. posłow commitimus. U tey instrukcyi na seym coronationis podpis rąk iw. imci p. dyrektora tegoż seymiku, iako tez iww. ichmc pp. dignitarzow, urzędnikow ziemskich, grodzkich, rycerstwa y szlachty, his exprimitur verbis: Marcin Hurko, horodniczy y marszałek konfederacki, direktor seymiku antecoronationis woiewodztwa Witebskiego. Jozef Hurko, podkomorzy woiewodztwa Witebskiego, m. p. Antoni Zaranowski Łuskina, sędzia ziemski wowodztwa Witebskiego. Piotr Thadeusz Bohomolec, stolnik woiewodztwa Witebskiego. Symon Edward Milkiewicz, łowczy woiewodztwa Witebskiego. Teofil Mohuczy, komornik y namiestnik grodzki woiewodztwa Witebskiego. Jozef Laszota Lasutowicz, skarbnik Smolenski, komornik y regent grodzki woiewodztwa Witebskiego. Stanisław Pioro, skarbnik y rotmistrz woiewodztwa Witebskiego. Antoni Kossow, starosta Czernicki m. p. Thadeusz Pioro, rotmistrz woiewodztwa Witebskiego. Jakub Kossow, starosta Czer. Jozef Lypski m. p. Antoni Kossow, mieczny woiewodztwa Witebskiego. Benedykt Bilewski m. p. Ktora to takowa instrukcya na seym antecoronationis przez wyż wyrażoną osobę ad acta podaniem iest do xiąg grodzkich wojewodztwa Witebskiego przyięta y wpisana, z ktorych y ten widymus pod pieczęcią urzędową grodzką Witebską w roku tym że miesiąca nowembra dwudziestego wtorego dnia parti requirenti iest wydan.

Копія. Дпло № 6.

91.

1765 г. Сентября 15. Донесеніе духовника Виленскаго св. Духова монастыря іеромонаха Ираклія Журавскаго митрополиту Кіевскому Арсенію Могилянскому о произведенной въ монастырѣ кражѣ.

Старшій св. Духова монастыря Сиѳъ Гамалѣя, во время пребыванія своего въ Москвѣ, прислалъ въ Вильну своего намѣстника Палладія и вмѣстѣ съ нимъ малорос. казака Ѳеодора. Казакъ этотъ съ монастырскимъ поваромъ, во время всенощной, проникли въ келію іеромонаха Ираклія и похитили все его и монастырское имущество и деньги. Воры были уличены, преданы суду, но безъ вѣдома пострадавшихъ, „по неправосудію старшины п. Тизнгавза", освобождены изъ тюрьмы. Потерпѣвшіе не получили никакого удовлетворенія.

Великому господину ясне въ Богу преосвященному киръ Арсенію Могилянскому... митрополиту Кіевскому и проч. всепокорнѣйшее доношеніе.

Прошедшаго 1762 г. декабря 24 д. якъ отъѣздилъ его високопреподобіе отецъ старшій виленскій Сиѳъ Гамалѣя въ царствующій градъ Москву, поручилъ мнѣ нижайшему данною инструкціею Виленскій монастырь. Тотъ же отецъ старшій Виленскій Сиѳъ Гамалѣя прислалъ зъ Москвы въ Виленскій монастырь при письмѣ покойнаго бывшаго

Digitized by Google

намѣстника Палладія Сулиму, въ которомъ прописано ему надсматривать всего монастырскаго хозяйства и началникомъ монастырскимъ быть ему послушнымъ. Зъ которымъ намѣстникомъ е. в. п. отецъ старшій Сіоъ Гамалѣя прислалъ въ монастирь Виленскій малороссійскаго казака Ѳеодора, которому въ своемъ же письмѣ изволилъ притвердить, какъ братіи, такъ и ему равную порцію давать, и во всемъ какъ брата снабдѣвать, почему мною исполненіе чинено. А сего 1763 г. декабря 9 дня прописанный малорос. казакъ Ѳеодоръ, согласясь зъ кухаромъ тогожъ монастыра Антономъ, во время всенощнаго церковнаго пѣнія пробивши въ целѣи (келіи) мнѣ опредѣленной грубу сокирою и порубивши скриню (сундукъ), всѣ денги мои тамъ и монастирскіи и все имущество мое поворовали, а сколко именно денегъ и какихъ и каковое имущество, при семъ реестрѣ сообщается.

Якіе прописанніе воры Ѳеодоръ и Антонъ хотя были и пойманы и допросомъ всему тому воровству признанися и переводчика шляхтича Ярошевскаго, жителя виленскаго, визнали, въ (у) котораго и вещи понаходили, за что по суду оной Ярошевскій окованъ былъ и хотя отъ мене повѣренный панъ Григорій Денѣзіевичъ по судахъ много страпалъ, и много такъ я самъ, яко и онъ на тіе суда денегъ здержали, о чемъ реестръ при семъ явствуетъ, однакъ по неправосудію здѣшной старшини ихъ велможности пана Тизиновза и пана Богуша, ничего мы въ награжденіе не вистрапали; ибо безъ вѣдома нашего, такъ вора Антона, яко и переводчика Ярошевскаго съ кандалъ и изъ-подъ аресту спущено. Чимъ я будучи въ иностранной землѣ зобѣжденъ (обиженъ), вашего ясне въ Богу высокопреосвященства слезне прошу о таковой случившейся шкодѣ и крайней обидѣ гдѣ надлежитъ повелѣть представить, дабы праведнимъ судомъ етое дѣло произведено и шкода и уронъ отъ кого подлежати мене награждено было. О семъ донося всепокорнѣйше проситъ в. пр—ства всенижайшій рабъ іеромонахъ Ираклій Журовскій, духовникъ виленскій.

1763 г. Декабря 8. Реестръ расходовъ, произведенныхъ повѣреннымъ іеромонаха Ираклія на веденіе дѣла о совершенной въ его келіи кражѣ имущества его и монастырской казны.

Anno 1763 m-ca decembra d. 8. Regestr expens własnych moych pieniędzy wydanych na interas imc x. Iraklego namiestnika klasztoru S. Ducha, co się nize specifikuie.

Tegoz dnia szukaiąc kozaka wydałem 10 zł. grosoy 4. Rabinowi zydowi za wywołanie w szkole 6 zł. 10 gr. Rabinowi Snipiskiemu za wywołanie w szkole 3 zł. 24 gr. Rabinowi Antokolskiemu za wywołanie w szkole 3 zł. 24 gr. Trzem szkolnikom dałem 2 zł. 16 gr. Dla imc p. namiesnika na flarza wina 2 zł. 16 gr. Kaprałowi y zołnierzowi co do zamku zaprowadzili Antoniego złodzieia dałem 1 zł. 8 gr. Podstarósciemu... wydałem 7 zł. 18 gr. Za podania pierwszy raz pozwu Jaroszewskiemu 1 zł. 8 gr. Za wysłanie pozwu namiesnikowi y Leszczynskiemu wydałem 2 zł. gr. 16. Jak znalezli kozaka wydałem 7 zł. 18 gr. Na piwo y na wodkę dla róznych ichmciow 3 zł. 24 gr. Antoniemu złoczyncowi na wikt dałem 1 zł. 8 gr. Zołnierzowi na wodkę 25 gr. Dla kaprała 1 zł. 6 gr. Roznemi czasy wyexpensowałem 7 złot. 18 gr. Więzniom na chleb y sledzi 1 zł. 20 gr. Na rozne trunki zapłaciłem 2 zł. 16 gr. Sługom podstaroscinskim 2 zł. 16 gr. Dla p. Borkiewicza y Leszczynskiego 2 zł. 16 gr. Dla patrona lulka y cybuk wzioł 6 zł. 10 gr. Panu Leszczynskiemu dałem gotowymi 6 zł. 10 gr. U Frydrycha wydałem 1 zł. 8 gr. Pieprzu y imbieru Leszczynskiemu na 2 złot. 16 gr. Cukru kanaru, herbaty swiezej na 5 zł. 11 gr. Lampredow dla patronow 1 zł. 20 gr. Jak zaprosił x. namiestnik patronow na obiad do klasztoru. Dwa razy byli. To wszystko 7 zł. Za 3 kieliszkow ratafii 3 złot. 11 gr. Jak

Digitized by Google

obułem Jaroszewskiego, to wydałem 12 złot. 20 gr. Słudze namiesnikowskiemu 1 zł. 8 gr. Na zolnierzy 3 zł. 24 gr. Na ruzne expensa wydalismy z p. Jarmiłowiczem 17 zł. 10 gr. Kaprałowi kordyhardii zamkowey 1 zł. 8 gr. Przy bytnosci x. namiesnika na wino wydałem 4 zł. Piątek y sobota lapredow y flonderek zjedli na 5 zł. 3 wozy drew dla pana Bortkiewicza 5 zł. Za osim dni na wienzia dawałem po 2 zł. 20 gr. Kaprałowi za trzy dni 1 zł. 8 gr. Cukru y herbaty dla patronow 2 złot. 16 gr. Dla tychze wydałem na wino 4 zł. Dla 6 zołnierzy wydałem 2 złot. 16 gr. Za fatyga p. Bortkiewiczowi na wino dałem 1 złot. 8 gr. 3 głowy cukri 40 złot., kawy 10 zł. 4 gr., harbaty 5 zł. 2 gr. Na zolnierzy 2 złot. 16 gr. Dla pana choronzego y kaprała 2 zł. 16 gr. Panu Leszczynskiemu 12 zł. Dla tegosz p. Leszczynskiego na obiad kupiłem ryby 2 zł. Za wpisanie do protokułu 3 złot. 24 gr. Za libra papieru pod orłem 1 zł. 8 gr. Na wino dla imc M... 2 zł. 16 gr. Za podania pozwu drugi raz Jaroszewskiemu 1 zł. 8 gr. Za wyięcie examinu Jaroszewskiego z pieczęcią 7 złotych 18 groszy. Na wino 2 złote 16 groszy. Wszystkiey summy wynosi złotych 273, groszy 15. Hrehory Denisewicz.

Росписка собственноручная Денисевича въ полученіи сихъ денегъ.

Приписка собственноручная того же Денисевича:

W roku 1763 miesiąca oktobra 8 dnia. Gdysz staneła szkoda klasztorowi greko-russkiemu, to iest imci oycu Iraklemu Zurowskiemu, ktory tenze iegomosc mnie Hrehorego Denisewicza obligował, abym dochodził, co ja y doszedłem na Jaroszewskim, gdyz y wziołem detencyą, a w. imc pan Tyzynowz chorązy W. X. Lit. wzioł go pod swoio protekcyo, y nie mogli my nic na tym Jaroszewskim wskurac. Jakze y wszyscy sędziowie przytym byli, ktorzy nie chcieli nic za sprawiedliwosci uczynic. Hrehory Denisewicz.

Приписка старшаго Виленскаго Азаріи:

Преосвященнѣйшій владыко! Для свѣдѣнія: какова въ здѣшныхъ судахъ полскихъ во обидахъ благочестивымъ чинится справедливость, отсилая сіе доношеніе къ вашему преосвященству купно съ реестромъ експенсовъ вылеписаннымъ Денисевичемъ показаннымъ, по которому и уплочено ему, Денисевичу, отъ іеромонаха Ираклія; хотя онъ, Ираклій, и не выискалъ вещей своихъ поворованныхъ и пуще въ судѣ напрасно убыточился, и прошу по оному безъ разсмотрѣнія не оставить. Таковыхъ же образцовъ правосудства здѣшняго и много знайтися можетъ. 1765 г. сентября 15. Виленскій старшій Азарій.

92.

1766 г. Апрѣля 12. Промеморія изъ духовной митрополіи Кіевскія консисторіи въ духовную епископіи Переяславской консисторію.

Епископъ Бѣлорусскій Георгій Конисскій просилъ Кіевскаго митрополита Арсенія прислать ему королевскія привилеи и другіе документы—„на вольное употребленіе въ Польскомъ государствѣ благочестивыя греческія вѣры", отъ 1500 годовъ, а также списки или печатныя книги (полемическаго содержанія), перечисленныя въ особо приложенномъ реестрѣ. Кіевская консисторія проситъ Переяславскую консисторію предписать подвѣдомственнымъ монастырямъ поискать въ монастырскихъ архивахъ и библіотекахъ требуемыхъ еп. Георгіемъ Конисскимъ документовъ и книгъ, и если таковые отыщутся, прислать въ Кіевскую консисторію для передачи ихъ еп. Георгію Конисскому.

Присланными ноября 24 минувшаго 1765 г. и марта 22 сего 1766 г. къ преосвященному Арсенію архіепископу митрополиту Кіевскому, Галицкому и Малыя России преосвященный Георгій епископъ Бѣлорусскій письмами объявлялъ, что его преосвящен-

Digitized by Google

ству потребно древнихъ письменныхъ документовъ на вольное употребленіе въ тамошнемъ Польскомъ государствѣ греческія благочестивыя вѣры, какъ-то: привилегіевъ
нихъ урядо-
ей данныхъ,
іхъ тетрадей,
іхъ соборовъ
ъ Брестѣ-Ли-
особливо же
іго въ Вильнѣ
у декабря 25
іифа, и при-
же его прео-
Бѣлорусскому
о томъ же
менно, и если
товъ и книгъ
ству Георгію
у письму отъ
еосвященства
і при письмѣ
оному Бѣло-
ргію послани;
ховную Кон-
грей властей
начится, что
аго преосвя-
Бѣлорусскаго
сей и книгъ
ей въ архи-
ператорскаго
рополіи Кіев-
сочинивъ о
іхъ виписей
, съ сообще-
овной митро-
іскопіи Пере-
зъ духовныя
и требовать
онсисторіяхъ,
ныхъ онымъ
іахъ, о сиску
въ духовную
ю для отсилки
іному Бѣло-

русскому по тѣмъ реестрамъ значущихся документовъ кому надлежитъ притвержденія, о чемъ сія промеморія зъ сообщеніемъ реестра и посилается, и духовная епископіи Переяславской консисторія да благоволитъ учинить о томъ по ея императорскаго величества указамъ, а о томъ же епископіи Чернѣговской въ духовную консисторію промеморія послана 1766 г. апрѣля 12.

Реестръ, коихъ въ епархіи Кіевской по требованію епископа Бѣлорусскаго Георгія Конѣсскаго книгъ въ монастырскихъ архивахъ не сискалося.

1. Apologia Meletii Smotricyi, quam ille reversus ad orthodoxam ecclesiam anno 1626 in templo monasterii Peczariensis aug. 14 sub lyturgia praelecto evangelio publice delaceravit et combussit.

2. Parenesis—ejusdem autoris secundum apostatae facti ad confraternitatem Vilnensem anno 1628.

3. Antidotum contra Apologiam Smotricyi ab Andrea Musiliovio protosacerdote Slucensi et Karutensi (?) anno 1629 additum=(editum ?).

4. Tribunał Mikołaja Cichowiusza iezuity wydany 1648 г.

5. Zyzanium . . .

6. Philatetus sive Apocresis Christophori Philalethi.

7. Clericus Ostrogensis.

(Копія).

NB. Приводимъ настоящія заглавія сихъ книгъ, указанныхъ у М. Кояловича, въ его „Литовской Церковной уніи“, т. I. Приложеніе: стр. 169 и далѣе; отчасти также у Стебельскаго въ его Zywoty ss. Ewfrozyny y Parascewii. T. 1.

1. Apologia peregrynacii do stron wschodnich... 1628 г. Мелетія Смотрицкаго.

Digitized by Google

NB. Про эту книгу въ „реестрѣ“ Георгія Конисскаго сказано, что она „разорвана и сожжена авторомъ ея публично въ Кіево-печерскомъ соборѣ, во время литургіи, послѣ прочтенія евангелія 14 августа 1626 г., а между тѣмъ какъ издана она въ 1628 году. См. Литовская Церк. Унія, М. Кояловича. Вѣроятно здѣсь описка писца, списавшаго копію съ „реестра“, хотя эту копію свѣрялъ съ подлинникомъ кіевомитрополитанской консисторіи протоколистъ Богданъ Контовскій, какъ это видно изъ его собственноручной приписки. Такихъ описокъ и ошибокъ писца, какъ увидимъ ниже, много въ копіи „реестра“.

2. Paraenesis (въ копіи „реестра“—Parenesis) abo napomnienie od w Bogu wielebnego Meletiusza Smotryckiego... do przezacnego Bractwa Wilenskiego S. Ducha, a w osobie iego do wszystkiego tey strony narodu Russkiego; uczynione anno 1628.

3. Antidotum albo warunek przeciw Apologiei iadem napełnioney którą wydał Melety Smotrycki niesłusznie cerkiew Bozą prawosławną w niey pomowiaiąc herezią y schizmą dla niektórych scribentow,—wporywczo przygotowany y podany przez wielebnego w Chrystusie oyca Andrzeja Muzyłowskiego protopopa xiędza Słuckiego y Kopylskiego. Drukowano w roku 1629.

4. Trybunał oycow ss. wschodnich y zachodnich.

Сочиненіе это, по свидѣтельству Стебельскаго, принадлежитъ іезуиту Николаю Циховію или Циховскому, написанное первоначально на латинскомъ языкѣ и изданное въ Краковѣ 1658 г., а потомъ переведенное на польскій языкъ. Сочиненіе это, по словамъ того же Стебельскаго, написано противъ „Лиѳоса“ Петра Могилы (Lithos abo kamien), напечатаннаго въ Кіевѣ 1644 года. О значеніи сочиненія Циховскаго Стебельскій такъ выражается: „Этотъ-то „Камень“ онъ (Циховскій) хорошо обтесалъ молотомъ основательныхъ богословскихъ доводовъ“... Zywoty ss. Ewfrozyny. T. 1, стр. Opisanie autorow...

NB. По „реестру“ Trybunał изданъ въ 1648 году, а по Стебельскому—въ 1658 г.

5. Zizanium... Что это за книга, мы не нашли указаній ни у М. Кояловича, ни у Стебельскаго. Вѣроятно, это—собраніе проповѣдей Стефана Зизанія, знаменитаго проповѣдника православнаго Виленскаго братства, который, по словамъ М. Кояловича, своими проповѣдями громилъ унію и уніатовъ (въ концѣ XVI и въ началѣ XVII столѣтія). Литовская Церковная Унія. Т. I, стран. 64. Или: Kąkol, ktory rozsiewa Zyzani (przez Zebrowskiego) 1595 roku. Тамъ же стран. 173.

6. Апокрисисъ, албо отповѣдь на книжки о съборѣ Берестейскомъ именемъ людей старожитной релѣи греческой черезъ Христофора Филалета (псевдонимъ) врихле дана... 1597 г.

7. Клирикъ Острожскій—о Флорентійскомъ соборѣ, изд. 1598 г.

Какъ видно изъ дѣла, по наведеннымъ справкамъ въ архивахъ и библіотекахъ монастырей Переяславской и Кіевской епархій, вышепрописанныхъ книгъ не оказалось.

Дѣло № 8.

Digitized by Google

93.

1769 г. Февраля 26. Письмо игумена Брестскаго Симеоновскаго монастыря Спиридона Гриневецкаго, капеллана русскаго посольства въ Варшавѣ, къ Переяславскому епископу Гервасію о розысканіи и присылкѣ документовъ, служащихъ Брестскому Симеоновскому монастырю.

Брестскіе православные монастыри Рождества Пресв. Богородицы и Симеона Столпника, отнятые уніатами, и доведенные ими до крайняго упадка, были возвращены православнымъ Владиславомъ IV въ 1633 г., но безъ фундушей. Усердіемъ и стараніемъ нѣкоторыхъ „патріотовъ" они опять обзавелись значительными фундушами, которыми спокойно владѣли до 1762 г. Въ этомъ году, по проискамъ исконныхъ враговъ православія, была образована, по повелѣнію Августа III, комиссія для примиренія возникшихъ споровъ относительно этихъ фундушей. По приговору комиссіи и эти фундуши были отняты у монастырей. Монастыри протестовали, подали апелляцію въ кор. ассесорскій задворный судъ; потребовались подлинные документы, которые, по свѣдѣніямъ игумена Спиридона, находились въ архивѣ Переяславской консисторіи; игуменъ проситъ розыскать ихъ и прислать въ Варшаву.

Jasnie wielmozny archipasterzu!

Monastyry Brzeskie prawosławne, sub regimine katedry metropolii Kijowskiey zostaiące, ieden sub titulo Narodzenia Przenayswiętszey Panny, drugi Symeona Słupnika, antiquitus od poboznych fundatorow wystawione, et uti patet ex vetustatis fragmentis, osobliwie z historii zamęczenią błogosławionego męczenika Athanazego Filipowicza, ihumena monasterow Brzeskich, ktorego dotąd nieskazitelnie ciało w cerkwi monasteru S. Symeona odpoczywa y cudami słynie, należytemi co do dobr ad victum et amictum communitati zakonney służących, prawami y funduszami były opatrzone, ktorych pacatissime sine ulla adversae partis inquietate do roku 1590 zostawały. Hocce anno, to iest: za panowania krola Zygmunta III, niepospolitego ruskiego narodu przesladowcy a wiary s. wschodniey cerkwi wykorzeniciela, ktorego za konsensem zwierzchnosc duchowna narodu ruskiego od cerkwi s. apostatowana, rzeczone monastyry na unije gwałtownie przewrociła, przewróciwszy jurisdykcyi popow swieckich oddała, ubogich zas zakonnikow apostatare niechcących precz z monasterow powypędzała y rosproszyła; hanc ob causam mieysca swięte na dzienne y nocne chwalenie Bogu dedikowane, per prolixum temporis intervallum pod władzę niezboznych osob zostaiące, do ostatniey ruiny y spustoszenia przyszły tak dalece, ze tylko w uroczyste swięta popowie nabozenstwo secundum ritum suum odprawowali, co trwało az do r. 1635 [1]), kiedy pobozni grekoruskiey prawosławney religii panowie woiewodstwa Brzeskiego obywatele razem z mieszczanami na ten czas godnemi y maiątnemi, niemogąc dalszey na sumieniu cierpiec krzywdy, niewygody duchowney z przyczyny wyniszczenia prawosławnych pasterzow, z załosnemi supplikami udali się do panuiącego na ten czas w Polszczy krola Władysława IV, prosząc o rezolucye ad pristinum esse co do religii monastyrow Brzeskich. Przywrocono ich wprawdzie, ale w takiey spustoszenia y szczupłosci cirkumferencyi, w iakowey na owczas zostawały, bez przywrocenia dobr y funduszow; atoli iednak z łaski poboznych patryotow, kupionemi y legacyinemi gruntami nalezycie były opatrzone; chociaz wielkie przez wiele lat od adwersarzow co do wiary cierpiały przesladowanie, panow szlachte y mieszczan godnych dobroczyncow swoich przez przeciągnienie ad partem hetherodoxam postradali, grunta iednak

[1]) Здѣсь хронологическая неточность: Церковь Рождества Пресв. Богородицы передана православнымъ въ 1633 г. См. выше стр. 13, № 10.

y jurisdyki usque ad annum 1762 w spokoyney possessyi naydowali się, nigdysmy ni od kogo nie byli inquietowani. Quo tempore, starodawnych na zgubę monasterow dybiących odrodkowie, chitrym sposobem wyrobiwszy u nieboszczyka krola imc Augusta III kommissye z osob sobie sprzyiaiących, niby chcąc między stronami differencyinemi utramque litispendentiam uspokoic, a w samey rzeczy dobra nam wydrzec y sobie przywłaszczyć, przez lat trzy zbyteczney pieniężney wymaganiem solucyi pro labore quasi judiciali y co do wiktu supplementow dręczyli y gnębili, a na ostatek od wszystkich in genere et specie dobr odsądzili, w szczupłych tylko obrembach monastery zostawiwszy, ażesmy w czasie przy zaniesionych ubi de jure oportebat, na niesprawiedliwych kommissarzow sąd manifestach zaapellowali do sądow jego krolewskiey mci zadwornych assesorskich, w tych więc juz przez lat trzy zguro z wielkim uprzykrzeniem y niemnieyszym kosztem kontętując patronow z wrogami rozpieramy się, dawnoscią tylko possessyi y niektoremi praw broniąc się ogryskami, ale nam juz y sił y kosztu niestaie. W niedawnym przeciągu czasie powziołem niezawodną wiadomosc, ze autentyczne Brzeskiego y Jabłyczenskiego monasterow dokumenta maią się znaydowac w archiwie waszey archipasterskiey mci katedry Perejasławskiey. Jak naypokorniey tedy upraszam iw. o tą archipasterską klemencye, abys chciał, iw. panie, przełozonym nad archiwą roskazac, gdyby dokumentow wspomnionym monasterom służących pilno poszukali, y gdybys ie, ieżeli się znaydą, przez sztafetę woysk rossyiskich, o co teraz nietrudno, raczył do Warszawy iak nayprędzey na ręce poselskie przysłac, gdyz w nieprzedłuzonym czasie ex praescripto regestro juditiorum sprawa nasza ad disjudicationem przypadnie. Te iw. pana archipasterskie wyswiadczenie poczytac będe sobie za nadgrodę usług, ktore z wszelką szczerością y attencyą applikowałem interessom monasteru waszey archipasterskiey mci Mosznohorskiego, czego swiadkiem iest przewielebny ociec Dąbrowski, namiestnik monasteru Mosznohorskiego, y w dalszy czas w podobnych okazyach słuzenia mego nie odmuwie. His in praemissis archipasterskiey klemencyi centumpliciter upraszaiąc iestem... Spiridon Hryniewiecki, ihumen Brzeski, kapellan poselstwa dworu Rossyiskiego. 26 Febr. 1679 r. z Warszawy.

На семъ прошеніи резолюція епископа Гервасія такая: „По прошенію въ семъ письмѣ изображенному по заповѣди Господней и по закону любви христіанскія и по данной въ цидулѣ информаціи въ консисторіи нашей немедленно здѣлати. И буди тое, о чемъ въ письмѣ прошеніе зищется, хотя же и не зищется, то безъ продолженія къ намъ о томъ представить. Епископъ Гервасій. (Собственноручная подпись).

NB. По наведеннымъ въ консисторскомъ архивѣ розыскамъ требуемыхъ документовъ не оказалось [1]).

Дѣло № 9.

---

[1]) Какъ видно изъ дѣла за 1793 г. № 79, документы эти были гдѣ-то розысканы Спиридономъ Гриневецкимъ. Вотъ что пишетъ о судьбѣ этихъ документовъ игуменъ Яблочинскаго Онуфріевскаго монастыря Гурій Григоровскій, завѣдывавшій Симеоновскимъ монастыремъ по смерти Спиридона Гриневецкаго, въ рапортѣ къ архіепископу Минскому Виктору Садковскому отъ 1 ноября 1793 г.

„Вбытность мою у Варшавы отецъ протоиерей Өедоръ Симоновичъ письменно предложилъ мнѣ зъ Бреского Симеоновскаго монастыря у Варшаву доставить все писменне дѣла, позасталые по покойному Брескаго монастыря игумену Спиридону Гриневецкому. За которыми дѣлами писалъ я зъ Варшавы въ Брескій монастырь къ монаху Платону, которой позабиравши вси дела, билъ виехалъ до Варшавы, по дорози заболелъ, возвратился, а доставлено оніе дела чрезъ служителя монастыря Яблоченскаго Василія Гапича, отъ которого принялъ отецъ протопопъ Өеодоръ Симоновичъ. Уже тому пройшло болши полгода, неприслано обратно делъ тихъ, безъ коихъ Брескому монастырю обойтись всячески неможно, а паче привилегіи или фундуши.

Digitized by Google

94.

ского посла при Курляндскомъ дворѣ Карла Симо-
Якобштадскаго монастыря Герману.

рь мой!
твомъ до-
какая по
свѣтлости
овала, яв-
при семъ
правитель-
е священ-
жете, что
уетъ уже
ъ 1772 г.
іе и дрова
и нетокмо
на ограду
го долгаго
а понынѣ
адяхъ во-
ное безде-
ѣнія мона-
на озерѣ
какъ оное
большихъ
обильнымъ
о попреж-
тырь. Ми-
да. Карлъ

Rezolucia kurlandskiego sądu na promemerią 18 decembra 1776 r. aktualnemu etats konsiliarzowi przy xięstwach Kurlandskim y Semigalskim ministrowi... Karłu Simolinu. (Translata).

Na promemorią dnia 7 decembra roku teraznieyszego od wielmoznego iey cesarskiey mosci całey Russii aktualnego pana etats konsiliarza..., tak tez w tych xięstwach akkreditowanego ministra Karola Edel Simolina podaną, nizey podpisaney odpowiedzi obowiązaney, iako i. o. xiązęciu miłosciwemu hercogowi y panu naszemu barzo dobrze w pamięci, że duchowienstwu greckiego klasztoru Jakubsztatskiego nie tylko na opał las, ale y na reperacią ich kosciola y klasztornych budynkow belki bez wszelkiey płaty przyrzeczono; tedy z wielkim nieukontentowaniem się dowiedział, że przeciwko takowemu przyrzeczeniu za potrzebny las do budowania y opału od r. 1772 one duchowienstwo płacic musiało. Poniewaz ale i. o. xiąze łaskawy hercog y pan nasz umyslony duchowienstwu pomienionego klasztoru, przytym co onemu w przywileju y konfirmacii przyrzeczono bez wszelkiey turbacii utyzymac; tedy wraz disposicia wydana, aby duchowenstwu pomienionego klasztoru

ундушовъ, а неимиется чего показать. Для того вашего пр-ства ни-
я приказать видать и поручить сему подателю монаху Ананию для

хіепископа Виктора Садковскаго, при особомъ реестрѣ препровож-
ярь. Копія реестра оставлена при дѣлѣ № 79. Вотъ заголовокъ этого
гимъ разнаго рода дѣламъ Брестскаго Симеоновскаго благочестиваго
ги зъ резолюціи его пр-ства представлены были изъ онаго монастыря
тіемъ изъ Варшавы въ Слуцкъ и за учиненіемъ сего реестра зъ по-
роителя того монастыря Яблоченскаго отца игумена Гурія обратно
13".

ь реестрѣ документовъ не сохранились до настоящаго времени. Изъ
ы напечатаны въ 1-мъ отдѣлѣ сего тома.

Digitized by Google

eniądze, ktore od roku 1772 za
wania y opału na potrzebe ich
sztoru wyprowadzony zapłaciło,
ale tez onemu na oparkanienie
kop trzysązniowych belek, tak
cią klasztornych budynkow pięc
sosnowych belek y na opał
ami ztamdąd prowadzic, gdze
eli, bez zadney płoty pokazane

mozno, ze iezioro Warzgau nie
tylez ale takowe iezioro w tamtym kraju naywiększe, y tak wiele ryb, jak duchowienstwu na consumcią potrzebno wydac moze; przytym niesposobno, aby onemu ryb in natura dac mozno, tedy samo duchowienstwo dla consumcii swoiey potrzebną rybę z takowego ieziora w dalszy czas starać moze. Datum w Mitawie dnia 18 decembra 1776

Слѣдують подписи.

Съ подлиннаго читалъ совѣтникъ посольства Иванъ Дерделинъ.

Копія. Дѣло № 14.

95.

ста 25. Письмо игумена Якобштадскаго монастыря Германа къ епископу Могилевскому Георгію Конисскому.

получені от министра герцога Курляндскаго резолюціи на поданное герцогу проблетвореніи неотложныхъ нуждъ монастыря, препровождаетъ также и копію этой ререзолюціи приказывается кому слѣдуетъ возвратить монастырю уплоченныя имъ деньги скавшійся изъ казенныхъ дачъ съ 1772 г., отпустить безплатно потребное количество стырскія постройки и впредь отпускать безплатно указанное количество дровъ на отопленіе.

Бозѣ высокопреосвященнѣйшій
, владико святій и премного-
отецъ. Помилуйте мя окаяннаго,
сть ума увяла смилость моя,
шею благодарность мою пис-
сть іеромонахомъ Геннадіемъ
копреосвященству за непрезрѣ-
прошенія моего въ монашество
акъ заблуднаго сина во святую
и всегубѣйшимъ архипастыр-
ловеніемъ обдарилъ меня а не-
ни моей поставилъ при душе-
ъ пути за неоцѣненную милость
іе вашему высокопреосвящен-
ящій творецъ въ награжденіе
йшей рабъ долженствую при-
омъ великодушіи всеусерднѣй-
цему творцу жертву по жизнь
ть.

Доношу вашему высокопреосвященству, что въ прошедшемъ году въ ноябрѣ билъ въ Митавѣ въ его превосходительства г. министра съ почтеніемъ и подалъ доношеніе въ необходимой нуждѣ монастырской, на которое доношеніе и резолюцію въ декабрѣ получено, которая резолюція съ копіею къ сему прилагается [1]).

Ваше высокопреосвященство и архипастырю святій благослови мене всенижайшаго раба писаніемъ святилскимъ хоть единымъ текстемъ въ чемъ да увеселится душа моя въ жизни моей. Вашего высокопреосвященства всенижайшій послушникъ игуменъ Германъ зъ братіей. Зъ Якобстата 25 августа 1777 г.

На письмѣ помѣта еп. Георгія Конисскаго: „Хранить при дѣлахъ сего монастыря, а можно держать еще и за формуляръ слогу".

---

[1]) гано выше подъ № 94.

Digitized by Google

96.

1777 г. Декабря 16. Жалоба жителей г. Якобштата польскому королю о нарушеніи дарованныхъ имъ правъ.

Городъ Якобштатъ получилъ отъ князя Якова привилей 12 февраля 1670 г. на разныя вольности и права на свободное избраніе бурмистра, войта и ратмановъ изъ своего общества,—людей вѣры римской и греко-русской, націи русской, за исключеніемъ нѣмцевъ и иной націи протестантовъ, которые не должны быть избираемы и пріобщаемы этому праву. Привилей этотъ былъ признанъ всѣми князьями и королями польскими: Августомъ III въ Гроднѣ 3 ноября 1744, Станиславомъ Августомъ въ Варшавѣ, 1 ноября 1765, подтвержденъ также конституціею 1774. Вопреки всѣмъ привилеямъ, конституціямъ и декретамъ нѣкоторые изъ поселившихся въ Якобштатѣ нѣмцевъ протестантовъ, представили князю совершенно лживое заявленіе, будто бы въ привилеѣ на право поселенія въ Якобштатѣ не исключаются нѣмцы, между тѣмъ какъ въ этомъ привилеѣ весьма ясно сказано: „городскія должности должны быть замѣщаемы только лицами римской и греко-русской вѣры націи русской, а не нѣмцами...,“ и такимъ-то обманнымъ способомъ выхлопотали у князя мандатъ 22-го ноября 1777 г., въ силу котораго утвержденное первоначально избраніе на должность войта Андрея Ктипа отмѣнено и приказано избрать третьяго бургомистра изъ нѣмцевъ. Полномочные просятъ защитить ихъ отъ посягательства нѣмцевъ и сохранить ихъ при прежнихъ правахъ и вольностяхъ.

Anno 1777 dnia 16 decembra, przystąpiwszy coram actis Officii Regii secretariatus et notoriatus publici personaliter szlachetny godny pokorny Jan Borowski burmistrz, Andrzey Ktypa woyt y Symon Protasowicz elterman miasta Jakobstadta, iako pełnomocni od miasta całego zgromadzenia rzymskiey katolickiey y grekorusciey religii nacyi russkiey podali in copia parata z wyrazeniem takowym:

Miasto Jakobstadt z władzy s. p. j. o. xięcia Jakuba privilegium nadane d. 12 februarii roku 1670 z roznymi wolnosciami y prawami, z wolnym obraniem ileby potrzeba wyciągała burmistrza, woyta, radcow z ich stanu, iako to z osob, ktore są z religii rzymskiey katolickiey y grekorusskiey nacii russkiey, z wyłączeniem niemcow, inney nacii protestantow, aby nie byli obierane y do tego prawa przyłączni. Takowo priwilegium nie tylo iest od wszystkich książąt, krolow polskich Augusta III z Grodna dnia 3 nowembra 1744 y od teraznieyszego rządzącego nayiasnieyszego krola Stanisława Augusta d. Varsaviae d. 1 novembris 1765, takoz y od io. x. imc łaskawego pana dat. aprila dnia 15 roku 1763 potwierdzoney y konstitucyą w r. 1774 Tit. Ducatus Curlandiae et Semigaliae, iz niemamy byc ponizeni; przytym nie przepominaiąc io. x. imc pana naszego prawdziwy reskript Mitavia d. 26 julii 1770, miasto Jakobstadt przy ich przywilegiach y wolnosciach y im służących prawach pomoc protekcyą łaskową zabezpieczył .dac, .iak się w wyzszym sądzie apellacyinym dekrecie d. 15 februarii 1761 rzymskim katolickiey y greckiey nacii ruskiey, a nie niemcom y innym naciom przyznano quo ad officia magistratus civitatensis paritas... Jakoz na rozkaz swiętey pamięci na niegdys supplikujących jakubstadtskich protestantow wpuszczonych, nazywaiąc(ych) się imieniem Piotr Fridrich Szumman, Daniel Fridrych Helwig, Karol Krisztup... imieniem, protestantow mieszczan, ktorzy cale obłudnie podali, iakoby w fundacyinym przywileju miasta Jakubowa protestanci nie byli wyexkludowani, w ktorym przywileju expressis verbis położono: dignitates magistratus civitatensis... tylo z rzymskiey katolickiey y grekorusskiey religii nacii russkiey obrani byc powinni, a nie z niemcow, ni z innego narodu; ktorzy wcale z podeysciem mandat sub datto Mitawa dnia 22 novembris 1777 wyszukali, gdzie nietyle z władzy io. x. imci confirmowany d. Mitawa dnia 16 octobris 1777 na woytowstwo Andrzeja Ktypa było kasowano, lecz co więcey nakazano magistratowi miasta Jakubowa, aby w rownosci

Digitized by Google

item et subreptici wyszukany mandat d. 13 oktobris 1769 niemcow protestantow ad paritatem jurium et dignitatum civitatensium dopuszczono, iednego niemieckiego burmistrza per vota aby był obrany y do confirmacii by był odesłany. Ktory tedy wyszukany podeisciem mandat iest wyniszczeniem miasta y w nim mieszczan y ich fundacyinego przywileiu, comparentes z przyczyn swiąt Bozego Narodzenia io. x. imci nasze gwałtowne cięzary pokornie y nalezycie przełozyc przeszkodziło, o tedy iestesmy przynaglemi, abysmy w zamilczenie niedopuscili przeciw fundacijnego przywileju miastu Jakubstadtu, pokorny Piotr Fridrych Szuman, Daniel Fridrych Helwey y Karol Fridrych Szponhok, przeciw ktorych solennissime protestando protestuiem sobą y miastem Jakubowym ratione causatorum causandorum expensarum quaevis compententia et competitora juris salva nec-non actionem, contra quem vel quovis de jure competierit suo loco tempore instituendum pokornie rezerwowac z prosbo takowo ich manifestacią protestacyą y jurium reservation (resevacyą?) salvo quocumque relicvo (reliquo?) ad acta officii mci... przyiąc y im na to dla dokazu testimoniatis wydac sub fide, ktory tedy takówym sposobem acceptatione prius in quantum juris sicque (?) legaliter facta et previa acticatione zwyczaynym sposobem wydano... Werner notarii public.

Копія. Дѣло № 12, л. 7.

97.

1778 г. Мая 27. Охранный листъ польскаго короля Станислава Августа делегатамъ г. Якобштата.

Делегаты жителей г. Якобштата въ Курляндіи и Семигаліи націи польско-русской подали королю жалобу на чинимыя княземъ Курляндскимъ нѣкоторыя обиды городу и націи польско-русской. По полученіи отъ короля отвѣта, желая возвратиться на родину и опасаясь потерпѣть тамъ разныя насилія и несправедливости за то, что осмѣлились прибѣгнуть къ королю, какъ верховному государю Курляндіи, просили короля взять ихъ подъ свое королевское покровительство и выдать имъ охранный листъ. Делегатамъ выданъ охранный листъ (глейтъ), въ коемъ объявлялось всѣмъ, кому вѣдать надлежитъ, дабы никто не осмѣливался безпокоить делегатовъ и притѣснять ихъ самихъ и ихъ родныхъ, какъ состоящихъ подъ покровительствомъ короля.

Stanislaus Augustus Dei gratia rex Poloniae et caet....

Significamus praesentibus literis quorum interest aut quomodolibet interesse poterit: expositum esse per... consiliaros lateri nostro assidentes. Qualiter cum nobiles spectabiles Joannis Borowski proconsul et Simon Protasowicz senior plebis civitatis Jakubstadt in ducatibus Curlandiae et Semigalliae uti et tanquam plenipotentes et delegati ejusdem civitatis nationis polono-ruthenicae ad tronum majestatis nostri devenissent et coram nobis quaedam gravamina suae civitatis ac nationis polono-ruthenicae et coarctationem in juribus suis per illustrissimum ducem Curlandiae sibi illata, mediante supplici libello nobis humiliter porrecto exposuissent; post responsum autem sibi a nobis datum domum redeuntes metuant ne ob factum recursum ad nos tanquam directum feudi Curlandici dominum, aliquam vim et injuriam patiant. Suplicatum itque nobis est nomine memoratorum nobilium Joannis Borovski proconsulis et Simonis Protasowicz senioris civitatis Jacubstad in Curlandia et Semigalia quatenus ipsos in protectionem nostram regiam assumere literisque salvi conductus nostri illos communicare dignaremur; cui supplicationi nos benigni annuentes praedictos nobiles Joannem Borowski proconsulem et Simonem Protasowicz seniorem prltris civitatis Jacubstad in Curlandia et Semigalia tanquam delegatos ejusdem civitatis in protectionem nostram re-

Digitized by Google

giam assumimus, eisdemque a vi et potentia illustrissimi ducis in Curlandia et generosorum consiliariarum supremorum et quarumcunque personarum literas salvi conductus danta et concedendas esse duximus, uti quidam damus

Curlandiae et Semigalliae, generosisque su remis consiliariis atque majoribus et mino bus capitaneis ac officialibus ducalibus, tumque esse volentes mandamus, ut praesen literas salvi conductus nostri in acta inscribi... illas observent et ab illis observ curent pro gratia nostra regia et officior suorum debito. In quorum fidem praesen manu nostra subscriptas sigillo regni et Ma Ducatus Lituaniae communicari jussimus. I tum Varsaviae die XXVII mensis Mai an dni MDCCLXXVIII, regni vero nostri X anno. Stanislaus Augustus, rex.

Копія. Дѣло № 12, л. 9.

)8.

Іогилевскому Георгію Конисскому члено притѣсненій и обидъ, чинимыхъ нѣмца вѣры націи русской.

имъ привилегій, пользовались между прочимъ п магистратъ, который долженъ былъ состоять на оликовъ. Нѣмцы злокозненнымъ образомъ выхло еднисывалось избирать въ магистратъ третью ча егіи г. Якобштату: „ни единому нѣмцу". Тотъ іхъ (русскихъ) войта, приказалъ избрать войта и бургомистра. Изложивъ эти обстоятельства, п ринять ихъ подъ свою защиту и покровительс ь своего посланника въ Варшавѣ понудило польс возвратить жителямъ г. Якобштата православн ѣданій отнятыя у нихъ права.

na takowe utwierdzenie w tymże przywile klasztorowi naszemu danego iest przypr wadzony dekret sądow appellacyinych książe cych, że grekom do połowy w urzędach m skich przyznano. Teraz gdy według wakan funkcyi woytowskiey, własnie podług przyv lejow z religii naszey greckiey obrać należa iakoz obywatele nacyi polskiey, tak rzymian iako y grecy, obrali na woytowstwo naszeg religianta imc pana Andrzeja Klyps y do ko firmacyi io. imc xięcia podali, przyprowa ziwszy... w supplice dekret appellacyiny. imc xiąże nic deneguiąc według prozby pr wileiu na woytowstwo wydał konfirmac

Digitized by Google

ıcy miasta naszego, ktorzy wcale tejach locationis lub funduszowych ɔwani per expressum: „a zadnemu tylo rzymianom y grekom",—zdrad-osobem imc panowie niemcy wraz ym przywileju klasztorowi w lat szukali rescript od jo. imc xięcia, ɔow do rownosci w trzeciey części ı obrano, y tak przez ten rescript byli. Religia nasza chociaz z religią widziała w tym razie uciemiężliwość, ı zamilczać musiała y z połowy nanego prawem juz ponizona została, adę niemcow y rescript xiązęci y części urzędu teraz przyznano. branego woyta niemcy postarali się zukane rozkazy xiązęcie degradowac, te mieysce niemieckiego obrać tez ı. Ta juz uciemięzliwosc ostatnie ɔgo staiąca się praw y przywilejow ligiom, katolikom y grekom służą-ı okazią, ze w iednomyslnosci mu-protestować przeciw xiążęciu y niem-kową protestacyą dla poięcia krzywd zych posyłamy. Od tey protestacyi forum tey sprawy przed tronem ny przez deputatow memoriał kró-y senatorom, a co większa—wiel-osłowi rossyiskiemu Stahelberkowi, nemoryału tez kopią posyłamy. Wy-słowie naszy od krola protekcyą, nductum, wyszukali zalecenie listow, a przywrocone byli, lecz od imc jo. adney rezolucyi nie odbieramy. Znow nusiemy skargi przekładać, bo wi-e nasze prawa a naybardziey grekow chcą, że z funkcyi degradowali woyta. ciwy archipasterzu oycze y dobro-ıcz weyrzeć na krwawe łzy nasze! ıasz z parafią pracował z wielkim o utwierdzenie praw, dopioro juz ze zewszystkim zginiono, bo nie woyta degradowano, lecz, ze się wa-onu krolewskiego udać, ieszcze nas ıo pieniędzmi, y nam służąca funk-ıistrzowska podług rozporządzenia ublizona, a w te mieysce we cztyrnascie dni rozkazem burmistrza gwałtownie instalować niemieckiego, y który iest obrany. To zachodzą srzodki patronow naszych, abysmy do iw. archipasterza dobrodzieja razem klasztor z parafią nadgłosili się, poniewaz razem z klasztorem prawa dla uzywania nadano. Aby iw. dobrodziey initando za nami ustawiał nadgłoszeniem do iw. posła rossyiskiego Stakelberka, czyto directe do niego adres swoy disponował, a zas dla dopilnowania tegoz interesu zalecił łaskawie, aby imc ksiądz Sadkowski miał baczność zaleconą, poniewaz zawsze w Warszawie znayduje się y juz o całym interesie praw pokrzywdzonych swiadomy, tylo bez dyspozycyi iw. dobrodzieja wchodzic nie może.

Zaczym my biedni w tym kraju bez obroni ani zadney nie mając ni od kogo protekcyi zebrzemy głęboko uciskaiąc y całując stopy archipasterskie, abys prozby nasze y nas religiantow udarował tym uszczęsliwieniem używanie wolnosci, a poniewaz wszystka onego starannosc tak uroczysta zruinowana,—więc łąskawey archipasterskiey zebrzemy dobroczynnosci dla pamiątki trzodzie swoiey, chciey te starannosci w wiekopomne czasy zostawic y zepsute wyregulować prawo. A iak uwazamy ze nayprędzey skonczyć mozna będzie, gdy zaydzie z łaskawey starannosci ogłoszenie do Petersburga y posłowi wielkiemu Sztahelberkowi zalecono będzie, oraz do pilnowania interesu tego imc xiędzu Sadkowskiemu kapłanowi Warszawskiemu chciey zalecic, jw. dobrodzieju, starannosc iego za rządem nayiasnieyszey monarchini Elzbiety, aby te nam prawa wyszukała dla religii naszey y umocniła zastąpieniem protekcyi swoiey y pieczołowitoscią dołozoną, teraz w krótkim czasie przez xiązęcia cale zruinowane; co nadlezało aby nasz religiant przy wakansie burmistrzem był, toc teraz naszych ponizył, a niemcow, ktorzy mieysca według prawa nie mieli, powyzył y burmistrza obrać kazał niemieckiego. Archipasterzu dobrodzieju, miey łaskę y uzalenie nad nami! wyszukałes, wystarałes w początkach y cały interes na nogi postawiłes,

Digitized by Google

racz nasze prozby za wazne przyiąć y sta-

królewski do io. xięcia iest posłany,
iący y zalecaiący, którego kopią w f
skim stylu posyłamy, aby prawa służą
kom russkim y rzymianom wrocił. Lec
zadość nie uczynił, zaczym, dobrodzie
mozno było przedstawic Dworowi inte
krzywdzonych praw, przyłączyć prozb
posłowi zalecono Sztahelberkowi lub
xięciu, gdyby podług tego zalecenia
kanclerza za krolewską wolą zupełni
wrócone były; więc bardziey xiąze
gać będzie.

На прошеніи собственноручная еп
Георгія резолюція. „Написать къ по
Варшаву".

Дѣло № 12.

9.

ми жителями Якобштата епископу I
тѣ ихъ отъ притѣсненій нѣмцевъ.

бштата, о привилегіяхъ и правахъ, даро
ямъ римской и греческой вѣры „русской
выми конституціями, и о нарушеніи этих
горсти нѣмцевъ протестантовъ, поселивш
штатѣ.

iak są słowa przywileju, przeto tym
lejem ubezpiecył exulantow, iż nikt
miescie z żadnego narodu lub religii
się ani na urzędach bydz nie może, ty
rodu y religii rzymskokatolickiey y r
z nayszczegulnieyszym wyrazem, ze żad
miec postac tam niepowinien czasy wie
Nadał przytym y inne wolnosci, a
temi pod liczbą piątą—wolny wrąb v
swych z obowiązkiem płacenia od
konia iednego grubego alibertowego
Przywiley ten wszczegulnosci appro
przez nayiasnieyszego Augusta III rok
y przez dziś szczęsliwie panująceg

ı съ нѣмецкимъ или магдебурскимъ правомъ.

Digitized by Google

i; a w ogulnosci przy skargach miast
cich zabezpieczony, przez respons
roku 1746 na te zaskarzania dany
onstytucie koronne koronaciyną 1764
wo Kurlanskie y Semigalskie fol. 61;
IV fol. 40, 1776 tit: Xięstwo Kur-
Semigalskie fol. 14, przez ktore
zystkie przy swoich prawach, przy-
wolnosciach y prerogatiwach, według
służących, na zawsze zachowane, co
y najdobitniey konstitucia 1775 tit.
Kurlanskie y Semigolskie fol. 70 № 13,
in verbis: „Co się tycze miast Kur-
w szczegulnosci, ta iest nasza nieod-
ola, aby ich nie tylko przywileje,
y iakiez kolwiek inne prawa, kaz-
stu częscią przed poddaniem się od
krzyzackich, częscią w czasie dal-
krolow y xiąząt w osobnosci pozwo-
tez w powszechnosci wszystkie, które
awaniu się Inflant, miastu y stanowi
u są pozwolone, mocą ninieyszey
ia zawsze w całosci zostały, y nie
ullo obtrectae... (?); to zas wszystko
h czas na uszczerbek miast y stanu
o się działo, y dawnym zwyczajem
ło, za niewazne miec chcęmy, przy-
tez miasta do pierwszego uzywania
słuzących... y to iest co do zacho-
aw y utwierdzenia miastom Kurlan-
ez nayiasn. rptą Polską, iako supre-
directam... Curlandiae dominam sta-
Równie y i. osw. xiąże przywiley
ta co do narodu y religii utwierdził
ku 1761 za wznowieniem kwestii,
generalnym słowem przywileju fun-
1670—„narodu y religii greckiey",
rozumiec y nieunici, odpowiedziano
kret roku tegoz 1761 judicii appella-
mają się rozumieć y tak się zadosyc
ndacyinemu przywilejowi. Potwier-
dekret r. 1763 przez jo. xiążęcia
n, by przez połowo magistrat był
r grecki. A w roku 1770 jo. xiąze
j... rescript zabezpieczył miasto Ja-
ze cokolwiek szkodliwego y uciemię-
zliwego, przeciwno iest prawom, co wszystko zniesc przyrzekł.

Przeciw tak uroczystym y szczegulnym prawom kilku niemcow dissidentow Jakubsztadskich w roku 1766 wyrobili sobie na opaczną informacią od io. xiążęcia mandat paritatis we wszystkim z narodem y religią rzymską katolicką y russką w Jakubsztadzie. Narod y religia rzymska y grecka przeciw temu protestowała się y dla tego roku 1770 jako wyżey wydany rescript od io. xiązęcia przyrzekaiący to wszystko zniesc, co kolwiek szkodliwego prawom miasta Jakubstada. Mimo jednak tego znowu na opaczną informacią, gdy był obrany wojt z narodu ruskiego y przez xięcia imci approbowany, niemcy postarali się o rescript xiążęci roku zeszłego 1777, 22 et 29 Decembris kassuiący tego wojta y każący na wzor mandatu 1766 r. bez distinkcii narodu obrać innego; postarali się znowu y o drugi 29 Decembris, ażeby trzech burmistrzow bywało, a ieden zawsze dissident niemiec. Wszystkie te trzy mandaty bez zapozwu, obron y słuchania nas powypadały.

Podawalismy kilkakrótne memoriały do io. xiążęcia, ze skrzywdzone są w tym punkcie prawa nasze, ale żadney odpowiedzi zyskac nie możemy. Jako y w drugim, że nam zabroniony wrąb, a mianowicie w ten czas, gdysmy pogorzeli; podawalismy w latach 1769, 1770, 1771, 1772, 1773, 1775, 1776, ale rownie zadnego względu y odpowiedzi nie mamy.

Lzeyby było ponosic te krzywde przez wpuszczenie do nas niemcow, choć przeciw prawom, gdyby wzaiemnie w innych miastach, osiadłych niemcami, polacy y rusini przypuszczeni byli. Miasto nasze nie iest portowe, zyiemy z ziemi y dla handlu w głąb Litwy y daley wybiegać musiemy, a teraz dla nowego kordonu, dla nowych cełł, zbytnie w handlach scisnieni iestesmy.

Niemcy po miastach portowych mieszkający, ktorzy za handlem nie ubiegają się daleko, bo ci mają w domach, do nich bowiem zaiezdzaią, szczycząc się juribus exclusivis,

Digitized by Google

polakow y russinow, jak my juribus exclusivis niemcow, zadnego polaka y rusina przyiąc ani do kupiecstwa, a ni do rzemiosła, a coz mówic o urzędach? nie chcą, mówią: „mamy takie prawa". A jakze my mamy bydz tak nieszczęśliwi, że dla nich wolno iest rozwolniać nasze prawa, a ich nie mozna dla nas; iezeli przeciwko prawom wolno iest rozwolnic nasze prawo, niech będą y ich rozwolnione, a szczęsliwi będziemy, przeniosłszy się do nich, zażywaiąc tych pozytkow, ktore oni mają cum exclusione nas.

Mandat r. 1766 xiążecy iest wystarany subobreptitie (=sub obreptitione) [1], cofnięty iest przez declaracią xiązęcia r. 1770, tudziez przez prawo nayjasn. rzeczypospolitey 1775 y 1776; nie rozumiemy przeto, zeby nasze prawo szczegulne, fundacjine 1760, rozwalniać dla chęci niemcow, gdy iest warowano, ze cokolwiek przeciw prawom stało się, to zniszczone y do swego zrzodła wrócono.

Pięciu niemcow kupcow (bo kupcy tylo do magistratu nalezą), czy podobno by z nich trzeci burmistrz y dwuch raycow bywało, y kilkanastu rzemieslnikow,—czy moze bydz by do wszystkiego nalezeli, iak dekretami lat 1766 y 1777 nakazano! Wszakże owi exulanci smolenscy—my te prawa sobie zasłuzyli; my ich wyprosili y porządkiem utrzymali y rozmnożyli, a teraz niemcy na nasze swobody nastaią, broniąc swoich y nie puszczaiąc zadnego polaka y rusina w innych miastach

Kazdy niemiec za udawaniem się prętko y pomyslną dla siebie resolucią odbiera, a my o wolny wrąb od r. 1769 ustanno podaiąc memoriały, żadney nie mamy resolucyi. Nie mamy y na ten punkt wmieszania do nas niemcow.

Nie mamy względem tytułu przyzwoitego, iak inne miasta maią, chociaz kilkakrótnie się dopraszali, a rownie do wszystkiego, gdy nawet idzie de integritate jurium civilium, przykładamy się. Konstitucie lat 1764 convocationis tit: Xięstwo Kurlanskie fol. 15, religią katolicką w Kurlandii zachowała. Toz y konstitucia coronationis 1764 tit: Warunek praw religii katolickiey w xięstwach Kurlanskim y Semigalskim fol. 63, religią katolicką ritus graeci latino-uniti zachowała y utwierdziła, y pieczętarzom zalecono, aby czułosc mieli, by się przeciwko prawom nic nie działo, instigatorowie koronni gdyby się co przeciwko prawom działo, mają pozywac ad instantiam cujusvis, ibi ubi de jure venerit, dla odebrania należytey kary. Konstitucia 1768 religią grecką w całey Kurlandii y Semigallii warowała bez wszelkiey przeszkody y paritatem wszystkim we wszystkim katolikom y grekom nieunitom zabiezpieczyła, et quidem=Art. IV fol. 70 § I in verbis: „Religia grecka orijentalna nieunitow będzie miała wolne zachowanie obrządku swego w księstwach Kurlandii y Semigallii, od nikogo w tym nie uznaiąc przeszkody ani przykrosci". Art. IV, fol. 72, § VIII in verbis: „Jako zas w panstwach rzeczypospolitey przez porownanie w prerogatiwach obywatelskich grekow nieunitow y dyssidentow obóga konfessii z katolikami capacitas do honorow y łask krolewskich tym samym prawem, które katolikom słuzy, y kurlandczykom oboyga konfessii przez ten akt osobny iest przyznana, tak w Kurlandii y Semigallii szlachcie tych religii, jako tez katolickiey kurlandczykom y polakom, byle tamze byli possessionati, wzaiemnie równosc służyc powinna, co się rozumieć ma y o mieszczanach co do prerogatyw mieskich.

To więc niby y na mocy tego prawa (ktore przez prawo 1775 zachowując kazdego miasta przywileje mollifikuje się) niemcy wdaią się do nas, a zacoz nas od siebie oddalaią, mowiąc, że maią szczegulniejsże prawa, ktore dla konstitucii 1768 nie uchilono, bo znowu konstitucie 1775, 1776 zachowuią originalne prawa służące miastom. Albo więc zażyią przeciw naszemu prawu szczegulnemu konstitucii 1768, więc y my zazywamy do wszystkich

[1]) Obreptio,—onis, подлогъ, съ утайкой обстоятельства, которое слѣдовало объявить.

Digitized by Google

by nas tam puscili, albo na obronę aw, wyłączaiąc się od konstitucii 1768, szczegulnych y konstitucii 1775 udapuszczaią nas do swych miast, więc o naszego prawa 1640 y konstitucii szych y 1775 rownie krolewskich y ch potwierdzeni wdaiąc się nie mo do naszego miasta puscić.
rozby nasze względu ani resolucii od iązęciego zyskać niemozemy y spoy się iz za ten rekurs byc niemamy vani. A gdy nayiasnieyszy pan y rzeczsą directi et supremi... Kurlandii... przeto iak naypokornieysze niosąc prozby supplikuiemy: abysmy przy prawach naszych byli zachowani et consequenter by u nas niemcy nie byli, iak my w ich miastach nie jestesmy; bysmy mieli wolny wrąb podług przywileju 1670; bysmy byli in qualitate tituli jak inne miasta; by nam delegowanym maiącym się powrócic do domu zapewnic bezpeczęstwo; bysmy zaleceni byli i. o. xiążęciu w doznawaniu takiey łatwosci, prętkosci y dobrowolnosci w rezoluciach, iakiey doznaią niemcy.

Копія. Дѣло № 12.

100.

Сентября 6. Письмо Георгія Конисскаго къ русскому послу въ Варшавѣ Штакельбергу съ просьбою защитить православныхъ жителей г. Якобштата отъ притѣсненій нѣмцевъ.

удивленію моему отличному извѣ., что протестанты курляндскаго гокобштата согражданамъ своимъ наэкороссійскаго исповѣданія людемъ притѣсненія и стараются лишить ъ старѣйшихъ, чѣмъ сами имѣютъ: ыбыли вопервыхъ, что ея императ величество всемилостивѣйшая госуяша, защищая законъ нашъ грекоій въ Польшѣ, соизволила всемилоте вмѣстѣ и протестантовъ припять щеніе и совокупить оба исповѣданія о, въ своей же Россійской имперіи омъ мѣстѣ всякіе свободы и выгоды семилостивѣйше соизволяетъ, и мы, данныи ея императорскаго величеирая на голову нашу, всѣ должности й дружбы въ пользу протестантовъ ть готовы находимся и по возможашей исполняемъ, какъ и предки рекороссійскаго исповѣданія люде шѣ состоявшіе съ протестантами венныи сюзы къ общему себѣ отъ й защищенію заключали и свято и. Я и самъ могу похвалиться ашимъ сіятельствомъ преданностію моею къ здѣшнимъ въ Могилевѣ состоящимъ протестантомъ: они у мене просятъ земли въ семъ городѣ для состроенія имъ церкви своей и школы: и я прошенію ихъ опредѣляя туже землю мою церковную довлетворю и напредъ въ чемъ можно служить готовъ нахожусь. Такіе между нами и протестантами издревле принятые дружбы и союзы, а что больше, общая обѣимъ исповѣданіямъ высочайшая протекція кажется предовольною быть, чтобъ протестанты не только нашихъ единовѣрныхъ не притисняли, но еще и защищалибъ въ случаѣ притѣсненія отъ кого другаго; но господа якубштатскіе протестанты всему тому противно дѣлаютъ, улучивъ вѣтрецъ, поприващомъ (?) ихъ можетъ быть и не надолго вѣющій.

А понеже единовѣрные наши якубштатскіе обыватели съ тамошнею церковію къ далшему моему безпокойству оставлены моему попеченію, потому за долгъ мой прошу ваше сіятельство многомощнымъ вашимъ посредствомъ избавить тѣхъ нашихъ единовѣрныхъ отъ притѣсненія причиняемаго имъ согражданами якубштатскими проте-

Digitized by Google

стантами; дабы правамъ цѣлость, защитницѣ нашей высочайшей благодарность истинная и слава, намъ же самимъ защищаемымъ дружба истинная во вѣкъ свято сохранена быть могла. Къ чему какъ ваше сіятельство природною своею добродѣтелію стремитесь сами, тѣмъ больше я и прошенія моего состоя, пребыва совершеннѣйшимъ высокопочита данностію.

Копія. Дѣло № 12.

101.

1778 г. Іюля 3. Прошеніе членовъ Якобштадскаго магистрата римской и вѣры „русской націи" Курляндскому князю.

Привилегіею Курляндскаго князя Якова 1670 г. дарованы исключительныя права и п обывателямъ г. Якобштата римской и греческой вѣры „русской націи". Привилегія э твеpждена послѣдующими князьями и польскими королями. Нѣсколько нѣмцевъ, посели Якобштатѣ, въ 1766 г. выхлопотали обманнымъ способомъ мандатъ, уравнивающій и съ обывателями римской и греческой вѣры „русской націи", и, что всего важнѣе, лжив свои претензіи, такъ сильно разгнѣвали князя, что всѣ налоги въ пользу княжеской было разложить исключительно на русскихъ обывателей; а когда русскіе подали жал Зельбургскому на такую несправедливость, ни одинъ адвокатъ не захотѣлъ защищать дѣло, и потому русскіе платили столько, сколько требовали нѣмцы; нѣмцы грозили да что они совершенно будутъ лишены свободы и чести. Изложивши и другія разныя оби ненія отъ нѣмцевъ, просятъ: 1) устранить отъ должностей нѣмцевъ, назначенныхъ вопр праву; 2) дозволить свободную рубку лѣса въ казенныхъ дачахъ за узаконенную плат ставить дворянскія права лицамъ, избраннымъ на магистратскія должности; 4) возвр держки, понесенныя по милости нѣмцевъ.

Jasnie oswiecony xiąże panie nasz miłosciwy.

Miasto Jakubsztad religii rzymskiey katolickiey y grekorusskiey, jak z naygłębszą submissyą prozby swoje io. xięciu imc przekładaią, ze prawo locationis 1670 roku nadane od io. xiązęcia imc Jakuba, ponizone przez zasłe naywysze rozkazy, nayprzod 1766 z Mitawy d. 13 oktobris, w ktorym nakazano, aby niemcow ad paritatem jurium w trzeciey częsci przyięto było, takowy mandat cale podstępnie w dworu io. xiązęcia imc wyszukany, iż iakoby niemcy w zadnym punkcie in locationis privilegio nie są exkludowani.

Widoczno niesprawedliwosc popełnili z zdrady, poniewasz in locationis privilegio in verbis położono rzymskim katolickim y grekorusskim cum exclusione niemcow (a zadnemu niemcowi). Sławetny ichmc pp. niemcy tymze wzorem mianowicie Daniel Helwych, w ten czas radca, a dopioro burmistrz, takoż Piotr Frydrych Szuman radca y Karol Szponholtz elterman, regulując swoię tez s obreptitius wyszukanego mandat novo tymże sposobem mandat 17 oktobris na kassacyą woyta z r obranego postarali się, ktory za czajem od burmistrzow elterman wany był y konfirmacyą io. xi stwierdzony; poniewasz zwyczay był, że radca szczegulnie od narod a zas offitia conssularia et prae radcy y eltermanow, a do tego d lacyi 1761, ktory jest potwierdz macyinym przywilejem s. p. io. x Ernesta 1763, waruje, iż religia r tolicka y grekoruska, jure magist vitatenssium wpołowie ma używac minając w żadney częsci niemcow tez gdyby przy zaszłych wakansa magistrat miał, nie uważając na jedynie na to, aby religia ruska wpołowie z rzymską religią była, pp. niemcy, wynalazszy sposob zd

Digitized by Google

deyscia, u dworu io. xiązęcia imc znow in novo mandat wyrobili na funkcyą burmistrzowską d. d. Mitau 1778 dnia 14 aprilis, a co większa, iż cale kłamliwie wszytkie prozby położywszy, do gniewu io. xiązęcia imc tak cięszko poruszyli, że my actione reservata fisci et restitutione tak dalece bylismy niezmiernie ucisnieni, a w takowych ucisnieniach dla expozycii sprawiedliwosci y niewinnosci naszey dla defensii zadnego patrona dostac niemoglismy. Dopioro io. xiązę pan miłosciwy naszą explikacyą z przyłączeniem uciemięzliwosci y poniżenia praw naszych, in puncto ad offitia magistratus niemcow instalowanych, ktorzy juris exclusivis in locationis 1670 privilegio wyłączeni.

Tudziesz wolny wrąb drew od Bożego Narodzenia ad dominicam laetare [1]) zapłaceniem jednego florena albertowego. Ktory wrąb juz przez defensią patronow y ich podawanie supliki ab 1769, 1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1776, 1777 szukalismy. Ktore takowe locationis privilegium w szczegulnosci aprobowano przez nayiasnieyszego krola Augusta III roku 1774 y przez dzis szczęśliwie panuiącego nayjasnieyszego krola roku 1765, a w ogulnosci zabezpeczony przez respąs krolewski 1746, y przez kąstytucyą koronaciyną 1764, Titulo: Xięstwo Kurlandskie y Semigalskie folio 61. 1768 aprila 10, folio 76, 1776. Titulo też: Xięstwo Kurlanskie y Semigalskie folio 14, przez ktore miasta wszytkie przy swych prawach przywilegiach, wolnosciach y prerogatywach według prawa im służących na zawsze zachowac, a co większa y nayjasnieyszego— kąstytucya 1775 Titulo: Xięstwo Kurlandskie folio 70 now. 13 warowała, co się na uszczerbek prawa miast y stanu mieyskiego działo, y dawnym zwyczaiem zaszło było, za niewazne uznano z przywroceniem do pierwszego używania praw miastom służących uznano, co iest do zachowania y utwierdzenia tego przez nayiasnieyszą rzeczpospolitą ustanowiono. Tenże przywiley konfirmacii io. xiązęcia imci 1763, ktory razem stwierdza przywiley locationis 1670 we wszytkim y dokret appelationis 1761, ad offitia magistratus w połowie et jura civitatensium rzymskim katolikom z religio ruską y bacznosc zaleca miec w zobopolnosci o całosci praw. A co nayszczegulnieszy reskrypt io. x. imc 1770 zabespeczył miasto Jakubsztad, że co kolwiek szkodliwego y uciemięzliwego znalazło by się zniesc.

Przeciw tak uroczystym y szczegulnym prawom niemcow kilka wyrobili mandat 1766 subrebtitiae (?) paratis we wszytkim z religią ruską y rzymską katolicką. Jakoz mandat na degradatią woyta ruskiego 1777 d. 29 obrania innego woyta wyprawili, mandat 1778 d. 14 aprila na burmistwo niemcy wyrobili; o citacią fisci 1778 wystarali się, o mandat dla restytucii 1778 d. 15 aprila wyszukali.

My tak nieszczęsliwi w szczerych dowodnych orynalnych prawach, zadnego patrona dla defensii, zadney rady, juz to w czasie zaszłego rozkazu 1777 d. 22 octobris, y rozkazu 1777 d. 29 octobris deputaci nasi w Mitawie dostac nie mogli, ledwie tylo in his verbis respons odebrali, że: „hic nihil agendum quam ad tronum regis". Coz więc czynic mielismy uciemięzeni y opuszczeni, io. xiąze panie nasz miłosciwy! protestowac przymuszeni stalismy się, a ile nam straszliwe na utratę wolnosci y sławy od niemcow przegrozki publicznie słyszec dawały się, a co większa że in termino judiciorum capitanei majoris Selburgiensis przypadaiących dnia 25 maja 1778 in causa officii fisci, in causa restitutionis [2]), patrona dostac nie moglismy, a przeto dali, płacili bez konwikcii tyle, ile niemcy pretędowali, naymnieyszego nam terminu do zaspokojenia nie pozwalając, nad karkiem stojąc naszym z grozbą akcii fiskalskiey, y restytucii naynieszczęsliwszey, przytym zguby

---

[1]) Dominica Laetare,—радуйтесь,—4-я недѣля великаго поста. Горбачевскій. Слов. др. акт. яз., стр. 190.

[2]) Restitutio—restitucya, возстановленіе, возвращеніе, или вторичный отзывъ въ тотъ же самый судъ. Горбачевскій, словарь акт. яз., стр. 314.

Digitized by Google

od nas żądając, utraty wolnosci y prawa, projekt na pismie do podpisania przynaglając podali, y iuz wymogłszy pieniądze, tak kwitacii, iako naymnieyszego karteluszu nam na to dac nie zezwolili. Pięciu kupcow niemcow osiadłych y kilkanastu rzemiesnikow,—tych samych obaczenie w xięgach akcyzowych y ich handla po kupli przyswiadczą, iz ani piędziesiąt talarow do roku cła io. x. imc nie czynią intraty, poniewasz w lecie siedzą bez handlu, zimowey zas pory zagraniczne odprawuią handli, y tam czas przemieszkiwaiąc, prosto do miasta Rygi handla odprawuią towary; polacy udaią się w rozne kraie, sprowadzają do miasta towary, y ztąd kilka set talarow skarbowi io. x. imc czynią intraty.

Jo. xiąże panie nasz miłosciwy! wszakże my te swobody, prawa zasłużyli, my ich wyprosili, ciągłym wiekiem utrzymali y rozmnozyli, a teraz nas niemcy z prawa wycisnąc chcą, a gdy od nayjasnieyszego tronu krolewskiego w odpowiedzi nam zalecono recurs do io. x. imc uczynic z nadgłoszeniem zwrocenia praw nam służących nakazano, więc my iako do pana y oyca tey ziemi przełozenie nasze naypokornieysze czyniąc, jezelismy w czym z niewiadomosci naszey y nieumieiętnosci popełnili, nayunizeniey przepraszamy, jednak w wysokiey szacownosci dobroci oycowskiey nadzieję mamy, ze na nasze prozby łaskawie weyrzesz, y nas przy tey całosci praw zachowac y protegowac raczysz y narazone prawa nasze w skuteczną całosc przyprowadzisz, nayprzod: niemcow instalowanych ad jura maistratis dignitatis za reskryptami naywyszemi io. x. imc wydane roku 1766 w Mitawie dnia 13 oktobris, roku 1777 14 apr., ktory według prawa locationis 1670 wyraz exkluzii, ab omnibus praerogativis odalic dopraszamy się. Tudziesz wolny wrąb drew według tez locationis tegoz prawa 1670 za zapłatą od konia jednego grubego florena od Bożego Narodzenia az ad Dominicam Laetare łaskawie dozwolic. W czym podług naywyszego reskryptu 1770 zabespeczeni będąc przyrzeczonych uciemięzen prawa zniesienia, co w skutku uznac spodziewamy się. Takoz nobilitatio [1]) maistratu dopraszając się szczodrobliwey łaski panskiey, dla pamięci szczęsliwego rządu niech nam udzielono będzie, tak jak inne mają.

Koszta nasze, ktore z spoczątku wyniknione przez okazyą niemcow, a mianowicie sławetnych Daniela Helwich ad praesens burmistrza, Piotra Frydrycha Szumana radcy y Karola Sponholtza eltermana, przez ktorych wszytkie wyszukane naywysze mandaty podstępnie do poniżenia praw naszych przyczyną byli kosztow spędowanych talar. 1500 zwrocenia nakazac naypokorniey prosiemy. Takowe prozby nasze przy uszanowaniu głębokim poleciwszy do zadecydowania y resolucii io. xiązęcia pana naszego miłosciwego zostaiemy poddani.

Feodor Nowicki radca io. xiązęcia imc. Jakub Soroko iako plenipotenci od narodu y religii rzymskiey katolickiey y grekoruskiey nacii ruskiey. 3 julii 1778 do kancelarii io. xiązęcia podana.

102.

1778 г. Іюня 12. Письмо старшаго Виленскихъ монастырей Іоакинеа Пелкинскаго къ епископу Могилевскому Георгію Конискому.

Проситъ рукоположить двухъ монаховъ, Софронія и Веніамина, въ чтеніи и пѣніи *средственныхъ*, во іеродіаконы—ради нужды церковной.

Чувствуя я нижайшій вашего высокопреосвященства высокую ко мнѣ милость и промоцію (на) настоятельство Виленское, на коемъ уже дванадесятый годъ находясь, премногія благодѣянія мнѣ нижайшему отъ вашего высокопр—ства творимые дознавалъ

[1]) Nobilitatio,—возведеніе въ дворянское достоинство.

Digitized by Google

да дознаю, которые въ незабвенной имѣя, смѣю и теперича рекомендо- вашему высокопр—ству посланныхъ не двохъ монаховъ, Софронія и Ве- а, зъ коихъ первый родомъ города сынъ мѣщанскій, родителей благоче- къ, въ пѣніи и чтеніи церковномъ венъ; другой родомъ г. Друи (Вилен. ынъ мѣщанскій, родителей благоче- къ, житія честнаго и неподозритель- чемъ я довольно извѣстенъ, въ пѣ- чтеніи церковномъ такожде средствен- наго: ради нужды церковной по власти отъ Бога данной архипастырской рукоположить въ діаконы, за которую высокоархипастыр- скую милость какъ оны по вѣкъ свой все- щедраго Господа за ваше высокопреосвя- щенство молить будутъ, такъ и я всегда благодарить неотмѣнный долгъ имѣю. Ва- шего высокопреосвященства и проч. Іоа- кинѳъ Пелкинскій старшій монастырей бла- гочестивыхъ Виленскихъ игуменъ. Мѣнскъ 12 іюня 1778 г.

Дѣло № 11.

103.

. Іюня 30. Письмо еп. Георгія Конисскаго къ старшему Виленскихъ монасты- рей игумену Іоанкинѳу Пелкинскому.

ѣетъ о рукоположеніи, согласно просьбѣ игумена, монаха Веніамина во іеродіакона; относи- же Софронія говоритъ, что „чтеніе его столь негодное, что безъ соблазна людей и грѣха предъ Богомъ не можетъ онъ быть рукоположенъ въ іеродіакона“.

влетворяя вашему требованію монаха ина рукоположилъ я во іеродіаконы стилъ съ отцемъ намѣстникомъ ва- Герасимомъ; Софронія же оставилъ для рукоположенія, но какъ прислу- разъ другой чтенію въ церкви такъ ому, что безъ соблазна людей и грѣха Богомъ не можетъ онъ быть руко- нъ: потому не обременяя моей со- отправляю его при семъ нерукопо- наго: пущай пріучится лучше и по- себе къ тому, такъ не станетъ дѣло за мною, при вашемъ отзывѣ, рукоположить его хотя и въ іеромонаха. Іеромонаха изъ моихъ монастырей посылать охотника не имѣю, какъ о томъ самъ отецъ намѣстникъ вашъ засвидѣтельствуетъ вамъ, не охот- ника жъ пославши, не будетъ ни у васъ, ни у мене. Въ протчемъ готовъ будучи всѣмъ требованіямъ вашимъ по возможности до- влетворить, есмь и пребуду.

Подлинное его преосвященствомъ под- писано.

Копія. Дѣло № 11, л. 2.

104.

. Сентября 4. Донесеніе игумена Якобштатскаго монастыря Германа епископу оргію Конисскому о бѣдственномъ положеніи Якобштатскаго монастыря.

на купол҃ѣ обветшала, протекаетъ; келіи также обветшали, такъ что жить въ нихъ нельзя въ починки, а починить не на что. Проситъ милостыни и грамоты на сборъ подаяній.

состоящей въ монастырѣ нашемъ на большой копулѣ крыша вовсе шала, такъ что во время дождя не- бываетъ внутри течь, а притомъ и столько обветшали, что и жить въ оныхъ далѣе безъ починки нельзя, но- вую жъ намъ на помянутой копулѣ крышу сдѣлать и келіи починить за скудостію мо- настырскою нѣтъ за что. Посему всени- жайше просимъ ваше преосвященство по-

Digitized by Google

жаловать въ монастырь нашъ буди можно кошельковыхъ денегъ сколько благоизволите разсудить и притомъ для испрошенія тамъ на прописанную починку, яко и на прочія монастырскія надобности милостиннаго отъ доброхотныхъ дателей подаянія снабдить насъ архипастырскою благословительною грамотою, такожъ прошнурною книгою и о томъ милостивѣйшее разсмотрѣніе и резолюцію учинить. Якобштатскаго монастыря игуменъ Германъ съ братіею.

На прошеніи собственноручная резолюція епископа Георгія отъ 6 сентября: „Выдать книгу зашнурную и грамоту на прошеніе, да съ кошельковыхъ денегъ выдать рублей пятьдесятъ.

Дѣло № 13.

105.

1781 г. Августа 30. Письмо еп. Георгія Конисскаго къ игумену Виленскаго Св. Духова монастыря Іоакиму Пелкинскому.

Извѣщаетъ о рукоположеніи іеродіакона Каллиста въ іеромонаха; сожалѣетъ о неотысканіи въ монастырскихъ дѣлахъ „установленія и регулы" братства, коихъ требовалъ князь Потемкинъ.

Преподобнѣйшій отецъ игуменъ!

Іеродіаконъ вашъ Каллистъ вчерашняго числа рукоположенъ мною во іеромонаха и при семъ нынѣ отправляется, котораго велите кому надлежитъ наставить во священнослуженіяхъ и тайнодѣйствіяхъ. Жалко мнѣ, что у васъ не нашлись установленія и регулы братства, а оныхъ требовалъ отъ мене его свѣтлость князь Потемкинъ. Однакъ естлибы впредь могли что надлежащее найти, сообщить мнѣ прошу не оставить. Въ протчемъ желаю вамъ здравія и успѣха въ трудахъ и подвигахъ вашихъ. Есмь и пребуду преподобія вашего возлюбленнаго во Христѣ брата и благодѣтеля (подлинное его преосвященствомъ подписано). 1781 г. августа 30.

Копія. Дѣло № 15, л. 2.

106.

1786 г. Марта 10. Въ Слуцкую духовную консисторію отъ мѣщанъ города Бѣльска Бѣльскаго жъ благочестиваго Николаевскаго монастыря братства и прихожанъ доношеніе.

Бѣльскій Николаевскій монастырь болѣе года остается безъ игумена, послѣ увольненія отъ этой должности игумена Гавріила, состоящаго при россійскомъ посольствѣ въ Варшавѣ капелланомъ; чувствуется также крайняя нужда въ іеромонахахъ, такъ какъ въ монастырѣ одинъ только способный къ совершенію богослуженія и требъ для прихожанъ іеромонахъ. Просятъ назначить и прислать игумена, а также хотя одного іеромонаха и іеродіакона.

Гораздо болѣе года, какъ помянутаго Бѣльскаго благочестиваго Николаевскаго монастыря отецъ игуменъ Гавріилъ, по резону, какъ примѣчать, что онъ при Россійскомъ въ Варшавѣ посольствѣ капелланомъ состоитъ, отъ управленія тѣмъ монастыремъ совсѣмъ отказался и уволенъ преосвященнѣйшимъ господиномъ Самуиломъ, митрополитомъ Кіевскимъ, по просьбѣ его, о чемъ отъ его жъ, игумена, и въ монастырь писано: въ томъ монастырѣ всей братіи монашествующихъ толко три іеро-

Digitized by Google

ъ коихъ одинъ намѣстникъ Ѳала-
гарости лѣтъ и крайней дряхлости
болѣе уже полгода какъ литур-
ругой Іовъ, съ самаго рукополо-
іеромонаха, чему слѣдуетъ третой
неспособности его къ тому, развѣ
двѣ литургіи служилъ, болѣе же
къ экономіи, въ коей всегда и
тся, а третой Исаія, самъ одинъ
нослуженіи церковномъ и другихъ
нства относящихся должностяхъ
удился. А какъ мы нижепоимено-
аходимся при томъ монастырѣ
ь и прихожанами, почему и требы
одскіе зъ монастыря получаемъ,
ѣ монастыря болѣе ни одной пра-
церкви въ Бѣльскѣ не имѣется,
кой крайней скудности въ мона-
атіи нетокмо въ исправленіи хри-
ъ требъ, но и въ церковномъ по
астырскому священнослуженіи ве-
изнается невозможность одному
у, какъ выше значитъ, все то безъ
исполнить, особливо въ нынѣш-
опостное время ежеденно въ мо-
ерковное служеніе и приходскіе
и исправлять всячески неудобно
дабы и важное какое не послѣ-
ущеніе, что всякаго уваженія мы
случаи предать смѣемъ. Указомъ
ховной Кіевской консисторіи про-
785 г. въ тотъ монастырь послѣ-
ъ за извѣстіе о хиротонисаніи
вященства на всѣ въ Польшѣ со-
лагочестивые монастыри и церкви
го епископа, между протчаго пред-
означенному Бѣльскому монастырю
епархіальнымъ до мѣстнаго епи-

скопа и архипас
относиться къ
того по общему
вѣту каково изг
щенству и для по
доношеніе съ пр
въ монастырь и
одного съ одним
монаха, оное, за
ства въ Могиле
запечатанное пр
ной консисторіи
доношенію послѣ
смотрѣніе и резол
въ нашъ Бѣльск
шему разстоянію
скаго монастыря
пребывающаго та
лича, которой и
необходимостямъ
довскаго монасты
неодиножды отп
нашей, и о томъ
дѣленіе. О семъ
саннаго Бѣльска
евскаго монасты
Paweł Artyszewic

NB. Такого ж
имя еп. Виктора
языкѣ, подписан

На должность
Николаевскаго м
Пальмовскій, б. и
епархіи упраздн
каго монастыря,
Садковскаго на до
марта 1789 г.

Дѣло № 22.

107.

› Бѣльскаго Св.-Николаевскаго братства къ еп. Переяславскому Виктору Садковскому.

свою радость по случаю назначенія Виктора Садковскаго на Переяславскую начить настоятеля для Бѣльскаго монастыря,—человѣка способнаго и дѣльнаго, двумя по крайней мѣрѣ іеромонахами, въ которыхъ ощущается недостатокъ.

ielmozny archipasterzu! Boska upatrzywszy y przey- swoim męza doskonałością ziełach duchownego rycer- ciebie bowiem, iasniewiel- panie nasz, na ten stopien wszy, wyniosła, ustanowiła luszy charakterem uwien- a. O, jakiz dla nas ztąd , ktorego, mowią, nietylko pradziadowie z linij naszey mieli albo praktykowali ec bliskoscią oczewistego sterza własnego, to mitro- adjutora czyli raczey aktu- y namiestnika! W tey zo- wczarnia dopiero, iasnie- brodzieju, twoja nieomyl- sięga spodziewa się w rzą- wistego wsparcia y zywych essach posiłkow; uszczę- ą dnia dzisieyszego bracia iwione naddar bractwo y ia bazyliki mieysca tego sterza pana y dobrodzieja ze synowie oglądają oyca, przyzwoitą, rzyczą wszelkich łask od naywyzszego Darodawcy Boga, by przy wszelkiey zdrowia czerstwosci naypoznieysze pędził lata, a zatym bractwo z parafią iak dawnieyszemi czasy, tak tym pilniey dopioro supplikuie iasniewielmoznego arcypasterza pana y dobrodzieja łaski, do rozrządzenia nalezytego, Bogu do chwały iego, a nam parafianom do pozytku duchownego, człowieka zdolnego z dwoma przynaymniey hieromonachami, a trzecim dyakonem, na przełozenstwo braci klasztorney, nam zas swieckim za aktualnego parocha y pasterza, upatrzywszy oznaczyc y przysłac raczysz to, iasniewielmozny panie dobrodzieju, nie izby dla nas czyli nikczemney prosby naszey, lecz z osobliwszych względow panskich, a poruczenstwa zwieszchnosci iemu daney, obowiązku uczynic tym, ktorzy za długoletne iasniewielmoznego archipasterza błagac maiestat Boski są powinnemi.

Duchowni synowie... Bractwo cerkwi S. Mikołaja Bielskiego swoim y całey parafii imieniem

На письмѣ сверху помѣта: „получено 1786 г. октября 14".

Дѣло № 32, л. 9.

108.

3. Прошеніе игумена Заблудовскаго монастыря Софронія съ бра- ›вскому Виктору Садковскому о присылкѣ грамоты и книги для аяній на устройство иконостаса въ Заблудовской церкви.

iest nowozbudowana, ale , carskie ięst iak nalezy, ale stary y niemasz nic, tylko niektóre obrazy stare poprzybijane, w czym upraszamy iw. archi pana pasterza naszego miłosciwego o przysłanie na cztery

Digitized by Google

z knihoju na ieparchyii waszey
iey mci dla upraszania jałmuzney
nia w cerkwi swiętey ikonostasa,
setnie supplikujem do iw. archi-
naszego. Zabłudowskoho Uspen-
styra ihumen Sproniy. Bratia:
iермонахъ Iезекiилъ. Jeremonach Lawrenty
Jerey Joan. 1786 roku. Febr. 6. Datt
błudowiu.

NB. Грамота и книга для сбора пс
выданы монастырю на три года.

Дѣло № 23.

109.

**абря 19. Донесеніе игумена Заблудовскаго монастыря Софронія еп
кому Виктору Садковскому о чинимыхъ ему и прихожанамъ прав
обидахъ и притѣсненіяхъ ксендзомъ Заблудовскимъ Кулаковским**

36 года декабря 8 дня по мона-
добности поехалъ я въ замокъ
и къ г. плѣнѣпотенту Нарке-
тельства княгинѣ Разивѣловой,
тамо и ксіонза Кулаковского
блудовской, и незнаю почему
нъ Кулаковскій началъ меня
ь и малѣйшей моей причины,
и проклятой сизматикъ будешь
а самомъ днѣ",—котори рѣчи
ногими господами польскими
ію моею протестовалъ, и дня
ъ мѣсяца единъ протестъ г.
плѣнѣпотенту Наркевичу подалъ, а
въ судъ майдебурской, и съ книгъ
бурскихъ виписъ протеста моего
который къ вашему преосвященству
корностію моею при семъ и прежн
протестъ прилагаю и прошу всени
вашего высокопреосвященства отъ та
напастника високомилостивою своею
пастырскою десницею защитить. 1
декабря 19. Вашего в.—прства и пр
блудовскаго Успенскаго монастыра и
Софроній.

Дѣло № 30.

110.

**1786 г. Января 24. Протестація игумена Заблудовскаго Успенскаго монасты
ронія на ксендза Кулаковскаго.**

а православные крестьянина пожелали вступить въ бракъ съ крестьянками римско-католи
повѣданія. Ксендзъ Кулаковскій объявилъ этимъ крестьянамъ, что онъ тогда только пов
ъ, когда они отступять отъ своей вѣры. Крестьяне заявили объ этомъ игумену Софроні
своему духовному пастырю, и это свое заявленіе изложили письменно.

Wypis z xiąg mieyskich magdeburskich
abłudowskich. Roku tysiąc osmdziesiąt szo-
ego miesiąca Februaryi czwartego dnia.

Na urzędzie magdeburyi ik. mci Zabłu-
owskiey comparendo personaliter wiel. ociec
awrenty Szachowski, zakonnik cerkwi rusko-
ieunitskiey Zabłudowskiey dokument na rzecz
itus wyrazoney służący, ad acta ku zapisaniu
odał, ktorego wpisując de verbo ad verbum
tenor talis estque sequitur. Od iw.
biskupa Słuckiego y koadjutora me
Kijowskiey archipasterza mego ja będ
słany na przełozenstwo monastera Zab
skiego, za aktualnego ihumena, lecz
w moim przybyciu imc xiądz Kułakow
ban Zabłudowski czyni pokrzywdzenie
graeco-ruskiey z własnych moich para
do kosciola rzymsko-katolickiego gwał

Digitized by Google

do rewokacyi pociąga y przynagla, a przez

io. xięcia Radziwiłła pana naszego m
wego kolatora y dobrodzieja y do iw
archipasterza naszego biskupa Słucki
koadjutora metropolii Kijowskiey y m
wego dobrodzieja. Przytym przekładai
wzwysz pomienionych małzonkow, że i
kami y sonsiad podpisanych doprosy [1])
wolne dla siebie u pasterza swego upr
Dat w monasterzu Zabłudowskim roku
siedmset osmdziesiąt szostego m-ca Ja
dwudziestego czwartego dnia. L. S. Z
dowskoho Uspenskoho monastera ihume
roni. Bracia tegoz monasteru ieromona
zekiil. Jeromonach Ławrenty. Jerey Jan
ski. Ktory dokument za podaniem iest d
mieyskich magdeburskich Zabłudowskich
ięty y zapisany, z ktorych y ten wypi
pieczęcią stronie potrzebującey iest w
Actum w Zabłudowiu anno, m-ca et d
supra. A. Hermanowski lantwoyt Zabłud
Heronim Kozłowski pisarz.

*Подлинный на листъ бумаги съ т
ною печатью. Дѣло № 30.*

111.

а Заблудовскаго монастыря Софронія,
дъ на ксендза Кулаковскаго.

ехъ Кулаковскій, при встрѣчѣ съ игуменомъ
и знатныхъ особъ, безъ всякаго повода со ст
роклятый,—будешь сидѣть въ пеклѣ на самомъ
рными словами.

krolow polskich",—ustanowiamy, aby od
czasu osoby graeco-nieunitow rozumiane
zywane było serio..., aby swieckie cujuscu
status conditionis nie heretykami, ale
kami orientalnemi nieunitami, domy ch
Bozey cerkwiami, duchownych biskupami,
dykami, mimo ktorych (choc dobrze wiad
idąc xiądz Kułakowski, niedosc ze parafi
y parafianok religii ritus graeci będa
zawsze syzmatykami nazywa, lecz bar

Digitized by Google

znieyszego m-ca w zamku Zabłu-
riącego się u imc pana plenipo-
zney, w przytomnosci wielu ww.
Kułakowski bez zadney dania
y namnieyszey przyczyny wieleb-
ędza ihumena wielokrotnie lzył,
ąc w te słowa: „Ty sysmatyku przeklęty będziesz w piekle na samym dnie!“ y innemi przytym dotykał słowy uszczypliwemi. O co wszystko na fundamencie napisanych konstytucii chcąc w czas czynic uczynił takowy proces albo

Подлинный на листъ бумаги с тисненною. Дѣло № 30.

112.

варя 27. Письмо еп. Виктора къ Виленскому оффиціалу съ мѣры къ обузданію своеволія и самоуправства ксендза Кулако

доcкій Кулаковскій насильно принуждаетъ людей православныхъ къ пере Когда же игуменъ Заблудовскаго монастыря Софроній по своей обязанност съ своими жалобами и заявленіями о незаконныхъ дѣйствіяхъ ксендза Ку нитъ игумена позорными словами. „Ксендзъ Кулаковскій, пишетъ еп. Виктор ное Богу дѣло, еслибы утверждалъ въ католической вѣрѣ своихъ пасомых въ сердцахъ ихъ примѣромъ своей благочестивой жизни, нежели совраща а самому вести зазорную жизнь, какъ это мнѣ извѣстно отъ католиковъ, ющихъ полнаго довѣрія“.

Wielmozny mci dobrodzieju!
turbowawszy w. imc pana dobro-
eresie imci paniey Przyborowey
na to odpowiedz, za którą dzię-
, nadgłaszam się z drugą nie-
no, samemu w. imc panu dobro-
y mnie nieprzyiemną nowiną:
ix. Kułakowski pleban czyli proboszcz Zabłu-
ski nie tylko róznych niegodziwych spo-
w używa w nawroceniu religii naszey
kiey orientalney ludzi ku religii zachod-
o koscioła, gdy maiących szlub brać gre-
ow nieunitow z katoliczkami podług trak-
..., niedopuszcza, poki nie rewokuią, ale,
y z powinnosci swoiey miesza się w to
humen tameczny y explikuie się, ze ta-
e w nawracaniu kroki są niesłuszne, we-
iego, iak ostatniego, mowiąc inter alia:
estes schyzmatyk przeklęty, twoja dusza
ie w piekle etc., iak manifesty magdeburgii
zamku tamecznym zaniesione swiadczą.
e takowy postępek e diametro pugnat
tatu w 1768 roku zawartego artykułu 2
g. 2 y 10, y iakiey kary godzien iest taki człowiek, patet z § 4, art.
powinien być przyznanym y tra
iako buntownik publicznego pokoju
reipublicae. Więc upraszam unizeni
nego xiędza dependującego od imci d
poskromic, zeby tak partykularna
przemusiła mnie niechcącego zalić
bować same nayiasnieysze dwory.
zdaie, ze ix. Kułakowski większą
Bogu uczynił przysługę, gdyby sw
utwierdzał w wierze katolickiey y
kładem y poboznym zyciem w ludzia
piał, zeby się na nim to wypełnił
ceat lux vestra coram hominibus,
bona vestra opera et glorificent P
strum, qui est in coelis“—niż n
ieszcze drugich na wiarę, zyc w s
więzle; a to muszę muwić będąc z
od samych katolikow godnych wi
fides sine operibus mortua est. P
moię nayusilnieyszą prozbę, a
nadziei, ze wimc pan dobrodziey,
zelosus po swoiey religii, iednakow
ten zelus sapientissimus et oculatis

tylko niedopuscisz takich bezprawiow, owszem, daną tobie od Pana Boga władzą usmierzysz, y ta iskra nie wznieci wielkiego pożaru...... 1787 r. Januar. 27 z Kijowa.

Черновое письмо съ собственн поправками епископа Виктора Сад

Дѣло № 30.

13.

аблудовскаго монастыря Софронія прислать документы, служащіе монастырю.

хъ владѣющихъ землею въ графствѣ Заб. емлю, и если кто не представитъ таковыхъ фроній проситъ прислать подлинные доку щіеся въ архивѣ Переяславской епархіи.

и діакону троихъ волокъ земли, пляца и съ подданныхъ въ годъ десяти копъ пашнею десятины, подлѣнная (крѣпость,—запись) н скомъ же языкѣ подъ № 1; *втора* самаго оригинала выпись зъ книг піи Виленской, подлѣнная на ро же языкѣ подъ № 2; *третая*, 16 кабря 11 д. отъ князя Криштоф вила данный, о выполнени прежн душей, на польскомъ языкѣ, п *четвертая*, выпись зъ книгъ гродс вѣту Пѣнскаго 1733 г. мая 20 д., зъ тестаменту (дух. завѣщанія) сі шей княгини Маріи Радивиловой ноября 20 д. о заложеніи въ м. З Успенскаго мужескаго монастыря, ковь приходская была, на двѣна паховъ данного, на польскомъ язы лѣнная подъ № 27; *пятая* выпис книгъ гродскихъ повѣту Пѣнскаг мая 20 д. винятая зъ тестаменту княгини Маріи Радзивиловой, о при Заблудовскомъ Успенскомъ м для обученія латинскому и другимъ юношества религіи греческой в школы,—на польскомъ языкѣ, 1 ноября 20 данная, подлѣнная подъ

Дѣло № 31, л. 1.

м. № 51.

Digitized by Google

114.

). Фундушевая запись Григорія Александровича Ходкевича, данная Заблудовской Успенской церкви [1]).

:евичъ для основанной имъ церкви въ Заблудовѣ во имя Успені
я Николая жалуетъ священнику двѣ уволоки земли, діакону одн;
,поповскаго" плацъ на улицѣ, ведущей отъ дворца къ церкви. Наз
ерквн десятину съ двора Заблудовскаго обращаетъ на богодѣльню,
русской для людей убогихъ такъ закону грецкаго, яко и римско
і городъ избираетъ двухъ „радскихъ". Въ дополненіе къ земе:
внаго причта назначаетъ десятину съ тяглыхъ людей и съ мѣщан
ежегодно давать „коляду" по четыре гроша съ дома и плаца,
войтъ городской и раздѣлять на три части: одна для русскаго
для плебана. Въ виду такого матеріальнаго обезпеченія, какъ с
вершеніе важнѣйшихъ христіанскихъ требъ не должны вымогать
именно: за погребеніе 6 грошей, за запись въ субботникъ 12 гро
рещеніе дитяти грошъ, а для бѣдныхъ и убогихъ всѣ эти требы о(
безплатно.

ілександровичъ Ходкевичъ
, гетманъ найвысши велик.
скаго, староста Городенскій,
ілевскій, ознаймуемъ симъ
:ъ, ижъ за волею Бога ми-
, размноженю хвалы его свя-
анья и богомолья людей на-
каго заложили и збудовали
а честь и на хвалу Господу
ою нашомъ отчизномъ въ
вскомъ, на паметь Успенія
родицы и св. великого чудо-
, до которое церкви обрали
вили свещенникомъ на име
оріевича и діакона на имя
:го, придали есмо имъ на
-свещеннику две волоки, а
третюю, а на збудованье
дому поповскаго въ местѣ
довскомъ поблизу церкви
пляцъ на улицы, которая
а до церкви мимо сажалки,
сего поступили есмо были
десятину на тую церковь

жита копъ тридцать, пшени
ячменю копъ десять, горо
а гречихи копъ двадцать, а
довскому по томужъ з двор
тина давано, ино ижъ въ
нашомъ Заблудовскомъ збудо
таль при церкви русской дл
такъ закону грецкаго яко и р
тую десятину з двора нашог
велели на шпиталь, а за
з двора нашого на тотъ і
быть давано на годъ жита
меню бочокъ 15, гороху бо
чихи бочокъ 20, и маетъ бы
надъ тымъ шпиталемъ на і
два радскихъ з места, кото
годахъ колько маютъ тотъ
дати и всякого порядку въ і
и людей убогихъ до того і
пріймовати такъ закону грец
ского, одножъ старыхъ, неду
немощныхъ, хромыхъ, нев
рые бы вже до роботы нег
живностію ихъ маетъ быт

[1]) ...ту, напечатанному въ Т. I Вилен. Арх. Комиссіи № XXV и XXVI,
...ена будто бы въ 1563 г., а не 1567 г.

Digitized by Google

к тому прибавляти собе будуть з ялмужныхъ; а на то местце устроючи благо церковное такъ есмо постановили и зоставуемъ, ижъ вси подданные наши того именья нашего Заблудовскаго, яко люди тяглые з волости, такъ и мѣщане з волокъ местскихъ повинны будутъ на годъ давати десятины
з жита полкопя, ячменю
то есмо на сей часъ по-
ерь оселихъ окромъ того,
осети могутъ, ошацовали,
десятины съ подданыхъ
, а ячменю копъ двесте
десятину з волокъ ме-
войтъ местскій выбрать,
хъ з волости подъ зведо-
лавники, выбравши на
ъ зложити, а тая десятина
лена тымъ обычаемъ: свя-
у жита дати копъ 50, а
діакону жита копъ 50,
, плебану до костела рим-
ины жита копъ 50, ячменю
ому двѣ волоки томужъ
ю одъ насъ приданыхъ
остелѣ пять волныхъ, и
тое десятины жита копъ
аетъ быти наполъ раздѣ-
25 и ячменю копъ 25
уставнику, который ижъ
тавичне былъ установенъ
умелыхъ и церкви пил-
оловицу того остатну тое
пъ 25, а ячменю копъ 25
и давано быти мистру при
а оны за то послуги свое
быть пилни, и к тому
детей держати; надъ то
засаживаючи знову место
е такъ есмо постановили
те нашомъ имъ даной то
тъ и повинны будутъ всѣ
ихъ местскихъ по чотыри
тить такъ на попа рус-
лебана, ино и теперь на
ижъ вси мещане места

нашого Заблудовскаго закону греп
римскаго водлугъ листу ихъ маю
коляду зъ дому, зъ плацу зупол
чотыри гроши давати, а то зъ ихъ
отбирати войтъ месткій и раздел
маетъ на трое, часть една попу ру
а друга часть діакону, а третяя час
бану, и вже тотъ подарокъ около т
тины и зостановенье нашо маетъ б
вси потомные часы держано и нич
маетъ быти зрушивано, такъ же зъ
и съ плацовъ на оселенье попу,
и діакону отъ насъ даныхъ не мают
будутъ повинны вживаючи того
справы церковные яко на священ
прислушати быти пилны, а за го
и за насъ Бога милостиваго просит
дей до тое Божое церкви и до косте
ходящихъ не маютъ на нихъ незб
вымисловъ вымышляти и одъ провод
упису не маютъ помногу брати, але п
якъ надъ иншихъ речей духовныхъ
такъ заховати, то есть, отъ проводу
шесть, одъ упису въ суботникъ
дванадцать, окромъ если кто по
воли што отпишетъ, то будетъ на ег
отъ венчанья маетъ брати по грошу,
хрещенья дитяти грошъ, тымъ же об
и въ иншихъ речахъ и справахъ
ныхъ заховатися маютъ, а въ у
людей, который бы не мелъ чого да
отъ проводу, одъ венчанья, отъ хр
дитяти и одъ иншихъ духовныхъ
тогда то все повиненъ будетъ свя
безъ платы чинити, а отъ местца я
вей вымисли чиновано и о то ся то
при похованью змерлыхъ людей тела
то вже больше не маетъ быти чинен
то дали есмо священику и діакону
довскому вышей писанымъ сей наш
з нашею печатью и подписаніемъ
руки нашое. Писанъ у Белевичах
отъ Божого нароженя тысяча п
шестьдесятъ седмого мѣсяца Іюня
дня. Григорій Ходкевичъ, панъ ви
гетманъ.

Digitized by Google

miesiąca julii pierwszego dnia
tanisław Podolec podał do akt
ьнаго) Stanisław Albrycht Ze-

nowicz, podkomorzy
koła duchownego.

Копія [1])

115.

ля 10. Донесеніе игумена Заблудовскаго монаст
кому Виктору съ жалобой на ксендза Заблудов

вскій насильно совращаетъ въ католичество православн
гуменъ писалъ объ этомъ къ самому ксендзу Кулаковско
н. Радивила, къ канонику авдитору, но не получилъ ник

г. генваря 27 приходу мона-
вскаго религіи благочестивой
ъ владѣнія княгинѣ Разивѣ-
Кисилевна и села Пасинковъ
йловна, вступивши въ мал-
іи католицкой, ксендзъ Кула-
анъ Заблудовскій, гвалтовно
игіи католицкой привелъ и
емъ костелѣ далъ, о чемъ я
мъ съ просьбою то (до) его
ленипотенту енеральному его
нязя Разивѣла г. хоронжому
къ ксендзу авдитору кано-

нѣку Крущевскому,
въ графствѣ Заблуд
пана старосты Васи
и по моимъ письма
почему принужденъ
дебургіи Заблудовс
выписано съ книгъ
шему високопреосвя
моею въ распоряжен
ставлено. 1787 г.
скаго Св. Успенска
Софроній.

Дѣло № 35.

116.

ля 13. Меморіалъ, представленный братіею Заб
итору Крушевскому о разныхъ обидахъ, чини
ковскимъ Заблудовскому монастырю.

овскій дозволяетъ себѣ разныя безчинства и самоуправст
каго монастыря Илія Михаловскій пригласилъ къ себѣ
ъ его прилично его сану. Проведши нѣкоторое время в
ь бранными словами россійскую императрицу. Когда нам
добаетъ говорить о монархахъ, ксендзъ не только не прекр
ь ее позорными словами; когда намѣстникъ еще разъ на
, разгнѣванный ксендзъ началъ бить его по щекамъ и т
ксендзъ началъ, будто бы, извиняться предъ намѣстнико
кѣ, схватилъ за волосы и вытащилъ на улицу, говоря: „б
гъ"! и съ этими словами ушелъ въ свою плебанію, обзы
ю, псами и т. п. *Другой случай.* Къ іеромонаху Лаврентію,
ражника, явились два посланца отъ ксендза Кулаковска
себѣ о. Лаврентія по очень важному дѣлу. Не подозрѣва

е документы консисторіею препровождены игумену Софронію,

Digitized by Google

Лаврентій отправился въ плебанію. Не успѣлъ онъ сдѣлать и шагу за порогъ плебаніи, какъ ксендзъ Кулаковскій выбѣжалъ къ нему на встрѣчу, приказалъ своимъ батракамъ держать о. Лаврентія, а самъ билъ его по щекамъ, таскалъ за волосы и за бороду и избилъ его столь жестоко, что о. Лаврентій проболѣлъ три недѣли. Въ присутствіи собравшейся на этотъ позоръ толпы ксендзъ поносилъ православную вѣру, называя православныхъ еретиками, схизматиками, недовѣрками, псами и т. п. *Третій случай.* Ксендзъ Кулаковскій послалъ въ Заблудовскій монастырь своего ксендза комендарія будто бы для сбора коленды. Монахи приняли его любезно, угостили его и дали ему „на коленду" злотъ (15 коп.). Вмѣсто благодарности ксендзъ комендарій сталъ поносить позорнѣйшими словами россійскую императрицу, монастырскій храмъ, а одного изъ іеромонаховъ (Илію) схватилъ за волосы и держалъ его съ такою силою, что едва могли освободить его изъ рукъ комендарія три монастырскихъ батрака.

Klasztor rytus graeco non uniti Zabłudowski nie mieszczaiąc pokrzywdzenia względem przywłaszczenia parafii y nazywania syzmatykami, ktore juz doszło wiadomosci pasterskiey waszey, tylko nie przepominą ieszcze z osobnym a sprawiedliwym zalem, w tym memoryale wyrazaiącym się, udac się do pasterskiey władzy ile do pełnomocney sobie daney zwierzchnosci, wielmozny audytorze dobrodzieju. Gdy nasze włoki graniczą klasztoru naszego z imc xiędzem Kułakowskim, letnio porą wyiechał nasz s. p. xiądz Eliasz Michałowski do robotnikow swoich, znaydował się tam y ksiądz Kułakowski pleban na swoich takze włokach, na ktorych bawiąc się czas niemały y w dobrey harmonii zaproszony był od naszego xiędza namiestnika do klasztoru naszego, częstowany będąc iak stan nasz wyciągał, gdzie czas niejakowy xiądz pleban bawiąc spokoynie, w ostatku zaczoł łzyc nayiasnieyszą imperatorową naynieuczciwszemi słowy; za co narzekał x. Michałowski, ze nie godzi się mówic o monarchach tak dotkliwie, a gdy się szerzył x. Kułakowski z dalszym tey..., upominał się tego wzmiankowany x. nieboszczyk Michałowzki namiesnik, za co kilkakrotnie w policzek od xiędza Kułakowskiego w tamecznym klasztorze dostał y za włosy był włuczonym; w ostatku niby przepraszaiąc juz na odchodzie w forcie klasztorney uciowszy iak pierwiey pięścią w twarz, porwał za włosy y na ulice wyciągnoł, a pochwałki czyniąc y obiecując bic zabic: „iak na psach przepadnie ten syzmatyk"! y odszedł do plebanii; a nadto nie uznając nas bydz chrzescianami, sektą naygorszą y psami nazywał. Na co wszystko stano swiadki osobisci, między ktoremi imc pan Kazimierz Nowitski pisarz celny, imc pan Antoni Harmanowski lantwoyt miasta Zabłudowa. Nadto w r. 1785, 14 augusta, z dyspozycyi tegoz w Bogu zeszłego xiędza Michałowskiego namiesnika, gdy w interesie klasztornym do złotnika dla odzyskania ewanelii w oprawie będącey został byc posłanym Łaurenty zakonnik z obywatelem miasta Bielska człekiem, zkąd powracaiąc zaproszeni byli od imc p. Kędzierskiego straznika celnego do iegoz stancyi, gdzie gdy się mało bawili, w tym naszedł xiądz karmalita z organistym na komędzie przy kosciele tuteyszym będącym, prosząc imieniem xiędza Kułakowskiego do plebanii, mowiąc: x. proboszcz ma interes pilny. Pomieniony Łaurenty na prosbe dwuch osob przysłanych dał się namówic y zgłosił się do plebanii iść, lecz skoro wstąpił na krok plebanii, w tym wypadł imc x. Kułakowski, zaczoł wołac ludzi swoich poddanych parobkow, ogrodnikow, niektorych mieszczan, do trzymania x. Łaurentego, a tym czasem bił, y policzkow więcey dwanascie dawszy, za włosy targaiąc y za brodę, włoczył po ziemi tak dalece, ze zbity y zmiętorzony chorował niedziel trzy bez nadziei zycia. Tym nie kątętuiąc się łzył niegodziwemi słowy wgłos w przytomnosci ludzi, zgromadziwszy swieckich tamecznych mieszczan zabłudowskich; naybardziey co większego, wiarę naszą heretykami, psami, syzmatykami, niedowiarkami, odszczepięcami nazywał. A gdy nie mogąc złosci swey sam przez się zadosc uczynic y nie mogąc osobo swą uczynic, przysłał na klasztor swego komendarza pod pozo-

Digitized by Google

', a w istocie zkrzywdzenia. Zakon-
przyiowszy iego mile, na uczte
ı potym za kolędę obdarzyli złotym
ale zamiast dziękczynienia, obełzy-
ˀy łaiąc, niezwyciężone monarchinią
naynieuczciwszemi słowy, potym
awną Uspenską cerkiew, mieysce
zey, ponizał y wychodkiem nazywac
w klasztorze, wreszcie porwał za
xiędza Eliasza, tak tego porwał,
parobkow nie mogli wydrzec mu
ırwali się sami ludzie ci co wyry-
xiędza karmality x. Eliasza y mogli
ıręcic y poturbowac, ale nie bizu-
iak dowodzi x. Kułakowsk. Lecz
ezeli xiądz Eliasz Michałowski czy
przyczyny od tego pobicia z tym
swiatem. Te zaskarzenie zanosząc
iasniewielmoznego pasterza zebrzem
ętszego rezolucyi y uspokoienia tey
zy naygłębszym wyrazeniu nas nie-
ogomodlcow. X. Łaurenty Szachow-
Smolicz prezbiter. Paweł Kędzierski

y memoryał odsyła się do maiącego
ıym wielm. imc xiędza wizytatora,
arzenia w nim wyrazone roztrząsnie
scu ostatecznie osądzi. Dat. w Wasilkowie miesiąca 13 februarii 1787. X. A. Kruszewski kanonik.

NB. Копія этого меморіала представлена епископу Виктору Садковскому при слѣдующемъ донесеніи іеромонаха Лаврентія:

W pokrzywdzeniu dawniey odniesionym od imc xiędza Woyciecha Kułakowskiego oraz w poczynioney wiolencyi przez tegoz y iego komendarza klasztorowi naszemu ritus graeco non uniti Zabłudowskiemu, ieszcze przed rządem wieleb. imc x. Sofroniego, teraznieyszego naszego ihumena, gdy nie było gdzie zazalac się na xiędza Kułakowskiego, pribiec musiałem dotąd az nim przybył w. imc xiądz Kruszewski kanonik y audytor dyecezyi Wilenskiey do oyca swego w. imc p. starosty do Wasilkowa, w ten czas zabiegaiąc czasowi poznieyszemu, aby podobnych nie czynił xiądz Kułakowski w klasztorze y w miescie nam agrawacyi, napisałem memoryał, okolicznosc kazdą sprawiedliwie wyrazaiąc, ktorego dla przeyrzenia iw. pana kopią od słowa do słowa wypisaną przyłączam y na to odebrałem rezolucyi, iw. pan czytac będzie nizey tey kopii, w tym z powinnosci moiey czynię doniesienie, a w dalszy czas iak nam postąpis, odwazam się zaradzic iw. pasterza. X. Lawrenty Szachowski.

Дѣло № 35.

117.

евраля 17. Прошеніе игумена Заблудовскаго монастыря Софронія епископу Садковскому о переводѣ его въ другой монастырь по случаю неистовствъ ксендза Кулаковскаго.

совращеніе православныхъ въ католичество, притѣсненія, обиды и оскорбленія, неоднопытанныя игуменомъ Софроніемъ со стороны ксендза Заблудовскаго Кулаковскаго, не ится. Опасаясь лишиться жизни, чего можно ожидать отъ безчеловѣчнаго ксендза Кула- и отъ его пріятелей, какъ это уже и случилось со многими, проситъ слезно перевести его, игумена, въ другой монастырь.

ıаго 1786 г. генваря 12 опредѣ-
кайшій отъ вашего високопреосвя-
въ Заблудовскій Успенскій мона-
ˀуменомъ, куда и прибылъ, и изъ
ıѣзду моего плебанъ Заблудовскій
Кулаковскій притѣсненіе и укореніе великое релѣгіи благочестивой людемъ приходу монастыря Заблудовскаго дѣлаетъ, также и меня публѣчно бранитъ и поноситъ, что еще и сего года двоихъ душъ женска пола привелъ къ своей религіи католѣцкой, о чемъ вашему високопреосвященству отъ

Digitized by Google

іено, почему я въ великой
усь, чтобъ въ какомъ слу-
отъ его пріятелей не ли-
.изни, какъ отъ его безче-
ало на многихъ. Того ради
іашего високопреосвящен-
айшаго въ какой иной мо-
гъ, за что я нижайшій по
жизнь мою за ваше високопреосвященство непрестанно Бога денно и нощно молить имѣю и о семъ високомилостивое свое архипастырское учинить милосердіе. 1787 г. февраля 17. Заблудовскаго Успенскаго монастыря игуменъ Софроній.

Дѣло № 36.

118.

24. Письмо управляющаго имѣніемъ Смѣлянскимъ графа Григорія Потемкина полковника Сталя къ епископу Виктору Садковскому остоявшееся по оному распоряженіе епископа Виктора.

эвскій, безъ вѣдома высшаго подлежащаго начальства, самовольно раздѣлилъ де-
Пляковку, по своему положенію составляющія собственно одну деревню, и одну
інилъ къ другому приходу, не обращая вниманія на то, что обѣ эти деревни,
эдному приходу, несли одинаковыя издержки на постройку церкви. Полковникъ
Пляковку во всемъ своемъ составѣ къ прежнему своему приходу, а протопопу
дабы онъ не превышалъ своей власти. Приходскій священникъ въ Ивангородѣ
ить въ своемъ приходѣ, что прихожане его скорѣе готовы перейти въ унію, чѣмъ
своимъ пастыремъ, и потому проситъ удалить отъ мѣста этого священника, а на
ь другаго, именно—Петра Рыбальскаго, подателя письма, рекомендуемаго княземъ
возлюбленнаго" всѣмъ приходомъ, посвятивъ его въ іерейскій санъ. Проситъ также
ь часовню въ с. Михаловкѣ и совершать въ ней временно богослуженіе, пока не
церковь. Изъ предложенія епископа Виктора консисторіи видно, что удовлетво-
і просьба управляющаго Смѣлянскимъ имѣніемъ, именно о возстановленіи прихода
ємъ его составѣ: „понеже его свѣтлость князь Григорій Александровичъ Таври-
ь не можетъ въ своемъ владѣніи правленія протопоповъ другаго владѣнія".

.elmozny mci dobrodzieju!
obra Smielanskie znalazłem
ıowey w zarządzeniu xiędza
rotopopy zostaiącey ten nie-
.ewowkę y Plakowkę, włas-
ozycyą iedną wies znaczące,
obydwie wspolny koszt na
wi łozyły, y do iedney pa-
ły, z własney woli, nie do-
ıtowey zwierzchnosci, roz-
parafii do inney wsi od
. Przychodzimi przeto upra-
ı dobrodzieja o rozkaz przy-
› Rewowki całey Plakowki
:iędza protopopy, aby nad
dzy nie występował. W dal-
lezwy szlę do iw. imci pana
dobrodzieja silne domawiania się o konieczne uchilenie z parafii xiędza w Iwangrodzie znayduiącego się, którego tyle sobie ohydziła gromada, iz prędzey przy unii zostac, niz gą cierpic swoim parochiem oswiadczaią się. W ostatku niosę moią instancyą za Piotrem Rybalskim, podawcą tegoz pisma, ieszcze od od xięcia imci Lubomirskiego prezentowanym y dotąd iednomyslnie przez gromadę za parocha ządanym, abys gą iw. imc pan dobrodziey wyswięcic nietrudnił, czasownię w tey ze wsi Michałowce, nim się tam cerkiew zabudowac usposobią, poswięcic rozkazał, co skoro pozyska przyzwoitą prezentę oraz z erekcyą miec będzie odemnie. Zostaie mi wyznac zem s powazeniem etc. . . . .
Staal.

Digitized by Google

поводу этого письма протопопъ Чер- й Даніилъ Борзаковскій написалъ слѣ- й рапортъ отъ 18 января 1789 года: равляющій его свѣтлости князя Гри- Александровича Потемкина добрами нскими полковникъ г. Сталь прошлаго . 24 августа, при посѣщеніи вашимъ преосвященствомъ паствы въ Жабо- й св. Онуфріевскій монастырь между ъ въ своемъ письмѣ выразилъ, что я безъ вѣдома его, самъ собою, отъ евовки приселокъ Пляковку наданый томъ отобралъ и къ сему Яровому училъ въ завѣдованіе тамошнему кому священнику Ѳеодору Гошке- Но поелику таковое отдѣленіе помяну- риселка Пляковки къ сему Яровому моего правленія состоялося, а кѣмъ ленъ туда и когда, о томъ писмен- шему высокопреосвященству опредѣ- копію прилагая, всенижайше вашему преосвященству репортую. Прото- еркасскій Даніилъ Борзаковскій. пія опредѣленія: „Священнику Ѳтео- Гошкевичу пресвитеру села Ярового. ку съ Авраамовкою имѣть ему равно Яровоскій за свой приходъ; по- акъ отъ Консисторіи имѣетъ себѣ нный выдъ (видъ), такъ и уплачен- ымъ отъ князя Любомирскаго Ми- презентъ за всякую въ оной Авраа- мовки и Пляковки по сребраному рублю старому хату, то дозволяется оному священнику всѣ святіе тайны тамошнему народу въ Пляковкѣ и Аврамовкѣ живущему преподавать без всякаго сумнительства; села жъ Ревовки священнику Гавріилу Андреевскому къ вышпрописанной Пляковкѣ съ Аврамовкою въ приходъ не должно касаться подъ опасеніемъ законнаго штрафа, какъ то и оный священникъ Гошкевичъ больше привращать къ себѣ людей не долженъ, въ томъ найстрожайше притверждается. 1778 г. марта 3-го. На подлинномъ тако: Православный протопопъ Мартинъ Левитскій.

— Резолюція епископа Виктора на рапортѣ протопопа Борзаковскаго:

„Копія опредѣленія, приложенная здѣсь никуда негодится: почему предложить протопопу изъ Консисторіи о присылкѣ въ собственную жъ его пользу подлинника. Понеже его свѣтлость князь Григорій Александровичъ Таврическій терпѣть не можетъ въ своемъ владѣніи правленія протопоповъ другаго владѣнія, какъ съ письма его свѣтлости видно: то при семъ случаѣ церкви графства Смѣлянскаго, бывшія доселѣ въ вѣдомствѣ протопопа Черкасскаго, отлучить въ правленіе одному изъ Смѣлянскихъ, къ коему поближе будетъ. О чемъ также дать знать предложеніемъ".

Дѣло № 54, л. 12.

119.

Августа 31. Письмо Кіевскаго митрополита Самуила къ епископу Переяславскому Виктору.

ой и Рижскій архіепископъ Иннокентій извѣстилъ митрополита Кіевскаго, что рижскіе купцы нномъ ему прошеніи жалуются, что въ Сурдецкомъ монастырѣ нѣтъ настоящаго началь- ѣтъ постоянныхъ и монаховъ; пріѣзжаетъ сюда изрѣдка намѣстникъ Виленскаго св. Духова ря и забираетъ съ собой все, что жертвуютъ богомольцы на Сурдецкій монастырь, славя- удотворною иконою Божіей матери. Намѣстнику Виленскаго св. Духова монастыря стро- предписано впредь ничего не брать изъ Сурдецкаго монастыря; епископу Виктору предложено назначать въ Сурдецкій монастырь постояннаго самостоятельнаго начальника.

освященный Викторъ, епископъ Пе- скій и коадъюторъ митрополіи Кіев- озлюбленный во Христѣ братъ!

Прошлаго 784 г. марта 11 дня присланнымъ ко мнѣ, синодальный членъ преосвященный Иннокентій архіепископъ Псковскій

Digitized by Google

и Рижскій, письмомъ, прилагая при ономъ врученную его преосвященству отъ рижскихъ купцовъ записку, что въ зарубежномъ благочестивомъ Сурдецкомъ монастырѣ, въ Литвѣ находящемся и въ вѣдомствѣ Виленскаго монастыря состоящемъ, нѣтъ настоящаго начальства, а точію опредѣляются погодно изъ разныхъ тамошнихъ благочестивыхъ монастырей, зависящихъ вѣдомствомъ отъ Виленскаго жъ монастыря, намѣстники, по разсмотрѣнію старшаго Виленскаго игумена, кои тотъ Сурдецкій монастырь обираютъ и все, какъ-то: свѣчи, ладанъ, масло и одежды отсылаютъ въ Виленскій монастырь, да и монахи, которыхъ только бываетъ по два, всякой годъ перемѣняются, проситъ его преосвященство моего разсмотрѣнія; почему того жъ марта 15-го по приказанію моему изъ дикастеріи найстрожайше подтверждено старшему Виленскому игумену Іакинфу, чтобъ изъ онаго Сурдецкаго въ Виленскій монастырь и никуда ничего ни подъ какимъ видомъ забираемо не было, подъ опасеніемъ жесточайшаго истязанія, ему жъ игумену опредѣлить въ тотъ Сурдецкій монастырь въ намѣстника или строителя, впредь до присылки настоящаго игумена, человѣка честнаго и достойнаго, или оставить прежняго, ежели къ той должности способенъ, и впредь какъ онаго, такъ и посланныхъ туда монаховъ безъ вѣдома и указа изъ дикастеріи отнюдь не перемѣнять. А сего 788 г. іюля 31 дня подана мнѣ надв. совѣтникомъ Венедиктомъ Ивановымъ Фатовымъ, находящимся въ Ригѣ, бывшемъ здѣсь на богомольи, просьба запискою, что въ вышеписанномъ Сурдецкомъ монастырѣ имѣется чудотворная икона Богоматере, куда изъ Риги и изъ другихъ мѣстъ на богомолье пріѣзжаетъ въ великомъ множествѣ народъ и подаютъ въ церковь вклады, которые, всякой годъ изъ Вилни наѣзжая, игуменъ обираетъ и отвозитъ, почему де еслибы былъ при ономъ монастырѣ неперемѣнной начальникъ, тобъ всегда лучше было, и въ монастырѣ церковь и прочее поправить возможно будетъ въ скорости; того ради проситъ опредѣлить туда особаго хорошаго начальника непремѣннымъ, дабы лучше старался о монастырѣ. А какъ оной монастырь состоитъ въ паствѣ вашего преосвященства, для того я все вышеписанное представляю на разсмотрѣніе и рѣшеніе ваше и въ ожиданіи увѣдомленія, какое по тому учинено будетъ опредѣленіе, съ моимъ непремѣннымъ усердіемъ, любовію и молитвою всегда пребуду и есмь и проч. Самуилъ митрополитъ Кіевскій. 1788 г. августа 31.

Дѣло № 49.

120.

1788 г. Октября 3. Донесеніе игумена Заблудовскаго монастыря Софронія епископу Переяславскому Виктору Садковскому о нежеланіи арендаторовъ Заблудовскаго графства платить десятину въ пользу Заблудовскаго монастыря.

Сообщаетъ, что онъ обращался съ прошеніемъ къ вотчинницѣ Заблудовскаго помѣстья Софьѣ Радивиловой о томъ, что „поссесоры“ и „диспозиторы“ Заблудовскихъ имѣній съ давнихъ временъ не даютъ Заблудовскому монастырю десятины, посланныхъ отъ монастыря людей за десятиной прогоняютъ побоями, о чемъ подана игуменомъ жалоба въ магдебургію. Резолюція княгини на поданномъ ей игуменомъ прошеніи вышла „не очень полезна“. Препровождая выпись изъ книгъ магдебургіи жалобы на диспозитора фольварка Рафаловскаго и копію прошенія, поданнаго кн. Софіи Радивиловой, проситъ ходатайства предъ „старымъ княземъ“ объ удовлетвореніи законныхъ требованій монастыря.

Сего 1788 г. генваря 1-го въ бытность въ Заблудовѣ княгинѣ Софіи Разивѣловой, нашей дѣдичной панѣ, имѣлъ я прозьбу написать пунктами о разныхъ нашихъ недостаткахъ, а найпаче о десятинѣ, что очень много зъ раниxъ (съ давнихъ) годовъ не

Digitized by Google

отдана и не отдаютъ и давать не хотятъ и испражняютъ, чтобъ и давана не была, а найпаче поссесоры, какъ и въ прошломъ году посланни были отъ монастыря за десятиною въ село Рафаловку, тамошній диспозиторъ нещадно людей моихъ посланныхъ билъ и десятину приказалъ не давать, о чемъ я въ магдебургіи Заблудовской протестовалъ, да и полковникъ Жолковскій фольварку Боровицкаго своему лавнику 50 плетей далъ и приказалъ не давать (десятины) и монастырь третой годъ десятины съ его подданства не получаетъ, да и резолюція отъ гнегинѣ на той прозбы вишa (вышла?) не очень полезна, которіи вашему преосвященству при семъ копіи представляю и прошу всенижайше вашего преосвященства въ случаи его сіятельства стараго князя въ семъ архипастырское свое учинить прошеніе. Игуменъ Заблудовскаго монастыря Софроній.

Дѣло № 52.

121.

1787 г. Октября 26. Жалоба игумена Заблудовскаго монастыря Софронія, поданная въ Заблудовскую магдебургію на диспозитора фольварка Рафаловки.

Диспозиторъ фольварка Рафаловки не только не дозволилъ посланнымъ отъ Заблудовскаго монастыря дьячку и дѣду изъ богадѣльни собрать десятину, слѣдуемую монастырю по фундушевой записи фундатора, но избилъ посланныхъ палкой, затѣмъ, созвавъ людей, приказалъ дать посланнымъ по 50 плетей; отъ истязаній плетьми посланные избавились только благодаря тому, что валялись у ногъ диспозитора, отреклись отъ монастырскихъ воловъ съ телѣгой и отъ собранной десятины.

Wypis z ksiąg mieskich spraw magdeburgii i. k. mci Zabłudowskich. Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siodmego miesiąca oktobra dwudziestego szostego dnia.

Proces imieniem w. imci xiędza Sofroniego ihumena klasztoru ritus graeco nonuniti Zabłudowskiego y wszystkich braci zakonnych tegoz klasztoru na imc p. Idzkowskiego dyspositora folwarka Rafałowskiego do hrabstwa Zabłudowskiego należącego, w dzierzawie u w. imc p. Hryniewieckiego sędziego ziemi Bielskiey będącego, mieniąc oto, iz wspomniony p. Idzkowski dyspozytor, naruszaiąc y wcale gwałcąc fundusz ioo. xiążąt ichmciow Radziwiłow panow y dziedzicow do oddania dziesięciny y innych dochodow klasztorowi należących, na wiekopomne czasy (przy osobnych wadyach?) ustanowionemi, temuz sprzeciwiaiąc się dnia dwudziestego szostego m-ca oktobra płynącego roku posłanym od klasztoru Andrzejowi Smoliczowi dziakowi y Lukianowi dziadowi szpitalnemu, ze teyze dziesięciny podług zwyczaju y mocy funduszowey odbierac nie pozwolił, bardziey tych ze posłanych przypadłszy z karczmy pierwiey pięsciami policzkował, potym kijem niemiłosiernie tyranizował, guzy pod oczyma ponabijał, razow sinich na ciele nie mało zadał, w ostatku zawoławszy ludzi ze wsi trzymac dysponował y po pięldziesiąt batogow obydwom dac oswiadczał się, tylko ze wspomnieni odrzekaiąc się wołow klasztornych y wybraney dziesięciny zaledwie po kilkakrotnym do nog padaniem y submiłowaniem się od dalszego tyranizowania uprosic się mogli, co wszystko chcąc załuiący w. imc xiądz Sofroni doniesc zwierzchnosci y to prawem kazdego czasu w przyzwoitym sądzie czynic, zaniosł takowy manifest dnia 26 miesiąca oktobra 1787 r. U kturego et...

Копія. Дѣло № 52.

Digitized by Google

122.

кена Заблудовскаго монастыря Софронія къ Софіи Радивиловой.

іуждъ монастыря въ среды, пятницы и въ другіе посты въ од- монастырская протекаетъ во время дождя и потому гніетъ; ви, а средствъ нѣтъ; проситъ отпуска дерева и дозволенія зки церкви въ лѣсопильнѣ. Княгиня разрѣшаетъ ловлю рыбы аніе „къ любезности игумена Софронія", до тѣхъ пока онъ монастырѣ; дозволяетъ также безплатно распилить требуемое бревенъ на доски въ лѣсопильнѣ.

ınicki nie-). xięzney əje udaie y pełno- prozbach, ałow łask m wzgląd wie przy- likującym wka w Za- (ktory do dokumen- włoczkiem ;e, w tym zebrzemy. iz cerkiew oty wiele ɔmu chcie- bogie siły io. xięzno zwoleniem zerznięcia ku Zabłu- . Te więc ą my a po

nas następcy naszy u ołtarza przy nabozenstwie y ofiarach swiętych, gdzie imie io. pani iey naymilszey konsolacyi iest zapisane, zebys ten rok zaczęty nowo y wiele po nim następuiących w czerstwym zawsze zdrowiu y miłych momentach w wiek by y Metuzałowy z io. xiązęciem Dominikiem naszym dziedzicem nad nami panowała. O to zawsze maiestat Boski błagac nie ustaniem. X. ihumen Sofrony z bracią klasztoru Zabłudowskiego.

Резолюція княгини Софіи Радивиловой на этомъ письмѣ:

Znaiąc xiędza humena Zabłudowskiego dla siebie grzecznosc, dopuki tenze w klasztorze przełozonym będzie, doputy ryb łowienie w stawku przy tartaku na klasztorną potrzebę pozwalam. Obrachowawszy się zas imc pan gubernator z tymze xiędzem humenem o wytarcie drzewa w tartaku y pozaspokoieniu do skarbu moiego, rozkaze teraz wytrzec camrow sztuk trzydziesci bez opłaty rekomenduię. Dat w Zabłudowskim zamku 10 Jan. 1778 roku. Z. X. Radziwiłowa.

Копія. Дѣло № 52.

123.

гумена Заблудовскаго монастыря Софронія княгинѣ юція княгини на всѣ пункты этого прошенія.

ıani nasza brodziko. gii graeco- rzeniem y o. waszey

xięzney mci pani fundatorki y dobrodziki z prozbami nizey wyrazającemi się o to:

1-mo. Dziesięciny na klasztor Zabłudowski funduszem y osobnemi dokumentami zapewnioney niektorzy z poddanstwa io. pani od

Digitized by Google

t zaciągnioney oddawac nie chcą, innc panowie possessorowie nie kazą, poddanych za dziesięciną krzywdzą co zaswiadczy manifest o to zaniebrzemy przeto, azeby z woli io. pani nosc zamkowa do odzyskania dziesięgłey dała pomoc, ww. pp. possessoe bylí sprzeczni, a w czasie dalszym da wies z dziesięciną do klasztoru po korcu z włoki iak wypada zsyami odwozili y termin na to aby był pokornie supplikuiemy.

Las na reparacyą cerkwi klasztorney ł od ioo. xiążąt pp. nam miłosciwych bezpłatnie pozwolony. Więc wcoby dla wyprowadzenia drzewa na kopotrzebną reparacyą cerkwi y klaaz y na opał aby nie był las zbronny .

Mlewo we wszystkich młynach hrabbłudowskiego bez brania miarki dla obwarowane, arędarze zas gwałcą y kontrakt im na arędę wydany, wałtem brac wazą się. Przeto wnoby, aby odtąd vigore funduszu y inza po 2 korca na kazdy tydzien mlec yło y w zadnym młynie aby miarek o, wziętych zas do tych czas zwrocic a zebrzemy.

Mamy prawo pozwalaiące klasztorowi ch gornych y Rudnickim w puszczy y y piątki y soboty oraz y na posty włoczkiem y siecio ryby, utwierdzenia wa suplikuiemy.

W dzwonicy naszey przy cerkwi chciemiec kromik dla przedawania soli, laza etc., tylko zebrzemy względow, od opłacenia arędy wolnemi byli, ałe ubodzy iestesmy y niemamy ani yi zadney, ani poddanstwa, iak inne maią.

Cech gancarski Zabłudowski swiecy do cerkwi ichze własnym przywileowym dorabiac regularnie na rok viązani, czego ze iuz lat 3 nie czynią, więc za ten czas niech do cerkwi z rozkazu io. pani zapłacą, a potym aby wszystkie cechi podług przywilejow swoich regularnie swiecy dorabiali dopraszamy się.

Mamy ufnosc y pewną nadzieję w nieodmuwnym miłosierdziu io. pani, do ktorey po Bogu z iak naynizszym do nog upadnieniem uciekamy się łaski, spodziewaiąc się ze w prozbach naszych nie raczysz odmuwic dobrotliwych względow, owszem podasz rękę ku poratowaniu tym, ktorzy przed maiestatem Boskim u ołtarza dzienno y nocno nieustannie za czerstwe zdrowie, długoletnie zycie a szczęsliwe panowanie io. waszey xiązęciey mci y io. xięcia Dominika dziedzica naszego modły ofiarowac będziemy.

Klasztor Zabłudowski z całym duchowienstwem. Ihumen Sofroni z bracią klasztoru Zabłudowskiego.

Резолюція княгини Софіи Радивиловой по всѣмъ пунктамъ прошенія игумена Софронія.

Ad 1-um. Co przed moją possessią hrabstwa Zabłudowskiego w czasie lat nieurodzaynych dziesięciny na moim poddanstwie nakazu zwrotu uczynic niemogę, w dalszy czas spodziewam się, iak iest poddanstwo moie przyzwyczajone do tey coroczney powinnosci, oddawac będą. Wsie nie będące w moiey possessyi, tamci do moiey dzisieyszey dyspozycii nie nalezą, ktorym nic rozkazac nie mogę. Zaczym na nieposłusznych y dziesięcinę nie oddających tam się uzalic, do kogo sprawa nalezy.

Ad 2-um. Jak dotąd podobna nie był las bronny na opał monasteru, tak spodziewam się ze go y daley bronic nie będą. Jezeli na potrzebną reperacią klasztorney cerkwi będzie potrzebne drzewo, nalezy się udac do samego dziedzica lub do instrumentowanego od niego...

Ad 3-um. Kiedy fundusz pozwolił wolne mlewo y był do tych czas zwyczay, ze mielono bez miarki na potrzebe tylko klasztoru, ma y teraz byc zachowany.

Digitized by Google

Ad 4-um. Ja nie iestem pani dziedziczna, tego więc pozwolic niemogę, czego przed moią nie było posessią.

Ad 5-tum. Na to żądanie, znaiąc w tym uszkodzenie intrat moich, zadnym sposobem zapozwolic nie mogę.

Ad 6-tum. Jezeli cechy gancarskie nalezą do parafii cerkwi Zabłudowskiey, iaki był dawny zwyczay, ten zachowany bydz powinien. Dat w pałacu Zabłudowskim 10 decembra 1787 roku.

Na urzędzie magdeburgii i. k. mci Zabłudowskiey osobiscie stanowszy w. x. Sofroni ihumen klasstoru ritus graeco-nonuniti Zabłudowskiego takowę supplikę y replikę odebraną ad acta ku zapisaniu podał. Die 29 maja 1788 r. Suscepi Hermanowski landwoyt...

Копія. Дѣло № 52.

124.

1788 г. Ноября 2. Донесеніе игумена Виленскаго св. Духова монастыря Варлаама (Шишацкаго) епископу Переяславскому Виктору Садковскому о состояніи подвѣдомственныхъ ему монастырей.

Виленскій св. Духовскій и другіе оному приписные монастыри, при крайней обветшалости всего почти своего строенія и при упадкѣ пропитаніе имъ приносящей экономіи, колико еще сверхъ того въ монашествующихъ недостаточны, свидѣтельствуютъ указныя отъ меня въ консисторію вашего высокопреосвященства поданныя табели. Не упоминая о другихъ въ общежительныхъ обителяхъ нужныхъ послушникахъ, не во всякомъ изъ тѣхъ монастырей можно нынѣ найти хотя одного къ отправленію священнослуженія необходимо потребнаго іеромонаха: ибо въ Евейскомъ Успенскомъ мѣсто онаго заступаетъ бѣлой священникъ, а Кейданскій Преображенскій не имѣя таковаго, остается пустъ, и церковь его, не безъ поводу иновѣрнымъ къ предосужденію нашея религіи, отъ многихъ лѣтъ стоитъ заперта. Донося вашему высокопресвященству о таковомъ неблагополучномъ Виленскихъ монастырей состояніи, всенижайше прошу милостиво повелѣть отправить въ оные на первый разъ хотя шести человѣкъ, трехъ, то есть, іеромонаховъ, а другихъ трехъ монаховъ таковыхъ, съ помощію бы коихъ можно было предъоберечи святые мѣста отъ послѣдняго, отъ коего оныя уже недалеки, разоренія. 1788 г. ноября 2-го. Виленскихъ монастырей старшій игуменъ Варлаамъ.

По сему донесенію епископомъ Викторомъ сдѣлано слѣдующее предложеніе Переяславской консисторіи:

„Выслать по доношенію сему на первый случай отца духовника каѳедральнаго Гавріила для помѣщенія его начальникомъ въ Сурдецкомъ монастырѣ, о протчихъ же іеромонахахъ и монахахъ для Виленскихъ и другихъ Литовскихъ монастырей надобныхъ писать къ начальникамъ Украинскихъ съ требованіемъ имянно, буди вѣдомости суть, немедленной присылки извѣстнаго количества честныхъ людей, въ томъ числѣ отъ Медведовскаго іеромонаха Кирилла. Ежели же тѣмъ монастырямъ и самимъ есть надобность въ іеромонахахъ, пусть присылаютъ монаховъ способныхъ для рукоположенія“.

Дѣло № 54.

Digitized by Google

125.

ря 27. Универсалъ комиссаровъ по учрежденію высшаго церковнаго правительства греко-неунитскаго въ Польшѣ.

состоявшемся 29 декабря 1790 г. постановленіи сейма и конфедераціи обоихъ наро-
которaго предписано комиссарамъ созвать съѣздъ духовенства греко-неунитскаго для
въ Наивысшей Консисторіи провинціи Литовской. Съѣздъ этотъ назначается на 9-е
о русскому календарю, въ Слуцкѣ, въ помѣщеніи архимандріи Слуцкой Св.-Троицкой.
жны быть избраны изъ людей образованныхъ, высоконравственныхъ, получившихъ
воспитаніе въ краѣ, преданныхъ престолу и речи посполитой и не состоящихъ въ иноземномъ подданствѣ.

issarze wespoł z zwierzchnoscią rchimandryi Słuckiey. Wieleb- przełozonym klasztorow y dzie- roto-popom religii graeco-nie- '. X. Litewskim do wiadomosci z wyraznego rozkazu iw. y io. konfederacyi oboyga narodow :embra 1790 r., za wiedzą nay- ɛeczypospolitey stanow nam przy- ny zwołali was ku obraniu osob, ładać mających dla całego du- raeco-nieunickiego prowincyi Li- uszni takowemu rozkazowi, row- chcąc posłuszenstwa, na dzien ruaryi podług ruskiego, czyli na sty tego miesiąca podług rzym- arza, roku teraznieyszego, do w woiewodztwie Nowogrodzkim est do archimandryi graeco-nie- ęto-Troieckiey was zwoływamy ɜ się na dzien wyz wyrażony odziewaiąc się, iz iako czułosc m wewnętrznym duchowienstwa :kiego y troskliwosc nayzywszey godna, o ubezpieczenie karnosci go wyznania, stały się powodem rajowey władzy, do przesłania iierze rozkazu, tak wy wielebni tylko na dzien przez nas wy- wić się będziecie, ale tez ku pomyslnosci waszey y posłuszenstwu dobrotliwie opiekującey się losem waszym władzy skłonicie umysły swoie, azebyscie pod naszym okiem wybrali z pomiędzy was do Konsystorza takie osoby, ktore by nauką y obyczaiami będąc zalecone, wiernoscią ku kraiowemu rządowi zabezpieczone, urodzeniem y wychowaniem w kraiu a przynaymniey dawnoscią mieszkania w Polszcze y wolnoscią od obowiązkow przysięgi cudzoziemskiemu rządowi, wiernosc upewniaiące, mogły po nastompionym wyborze swoim pewną u nayiasnieyszego pana y rzeczypospolitey stanow pozyskać approbacyą. Takowy nasz uniwersał z mocy nam przez wyz rzeczony rozkaz podany, rozsyłaiący się przy wycisnieniu naszą oraz cerkiewną archimandryi Słuckiey pieczęci, podpisami naszemi stwierdzamy. Działo się w archimandryi Słuckiey Swięto-Troieckiey, miesiąca januaryi 27 dnia 1791 roku.

Michał Mackiewicz, chor. woiewod. Witebskiego, cywil. woy. woiewod. Nowogrodzdiego. Jan Petersen, szamb. p. Pinsk. X. Porfiry Brzezinski namiesnik archimandryi Słuckiey.

Подлинный на листѣ бумаги съ тремя оттиснутыми на сюргучѣ печатями.

NB. Внизу надпись: Uniwersał do Brzescia Litewskiego, Jabłeczney y Zabłudowia.

Дѣло № 73, л. 9.

Digitized by Google

126.

1791 г. Марта 31. Универсалъ делегатовъ на сеймъ Варшавскій по дѣлу объ учрежденія „Наивысшей Консисторіи греко-неунитской“.

Делегаты, напомнивъ всѣмъ православнымъ о главномъ предметѣ своего полномочія—доложить королю и сейму о нуждахъ православной церкви въ коронѣ и въ в. к. Литовскомъ, неимѣющей ни высшей іерархіи, ни высшаго управленія, и о происходящемъ отъ этого для нея вредѣ, извѣщаютъ, что обо всемъ этомъ доложено королю и народнымъ представителямъ на сеймѣ, которые постановили удовлетворить всѣ желанія православныхъ, дозволивъ имъ имѣть свою высшую іерархію и высшее церковное управленіе. Для приведенія въ исполненіе этого постановленія сейма предписано созвать конгрегацію въ Пинскѣ изъ представителей отъ всѣхъ сословій, какъ свѣтскаго, такъ и духовнаго званія. На конгрегаціи должны быть установлены церковныя управленія и духовные провинціальные суды, подчиненные власти Наивысшей Консисторіи, зависимой только отъ высшаго отечественнаго правительства. Вслѣдствіе такого постановленія сейма отмѣняется состоявшееся распоряженіе о созваніи конгрегаціи въ Слуцкѣ, которая, за неявкою всѣхъ делегатовъ, отсрочена была на 1-е мая, и назначается *генеральная* конгрегація въ Пинскѣ на 15-е іюня. Вполнѣ увѣренные, что конгрегація генеральная въ Пинскѣ обязательно состоится, обязуютъ всѣхъ настоятелей монастырей и церквей, по полученіи универсала маршалковъ сеймоваго и конфедераціи, совершить торжественное молебствіе за короля и представителей речи посполитой, народу же внушать, что всякій, какого бы онъ ни былъ званія и состоянія, и какую бы онъ ни исповѣдалъ религію, будетъ спокойно наслаждаться всѣми благами своего отечества и исповѣдовать по своему убѣжденію и безъ насилованія своей совѣсти свою религію подъ условіемъ преданности королю и речи посполитой, каковой принципъ признанъ и принятъ на нынѣшнемъ сеймѣ, какъ основное право. По полученіи сего универсала предписывается всѣмъ православнымъ въ назначенный день собраться въ своихъ приходскихъ и монастырскихъ церквахъ для избранія вольными голосами опредѣленное въ универсалѣ число делегатовъ на предстоящую генеральную конгрегацію изъ лицъ. какъ духовнаго, такъ и свѣтскаго званія, хорошо знакомыхъ какъ съ церковными установленіями, такъ и съ народнымъ правомъ, снабдить ихъ надлежащими полномочіями и инструкціею, выдать имъ необходимую сумму на содержаніе, составить точную и обстоятельную опись положенія, въ какомъ находится каждая церковь, кѣмъ и когда построена, изъ какого матеріала, имѣются ли какіе документы фундушевые и т. п. На основаніи сихъ описей сдѣланъ будетъ на генеральной конгрегаціи докладъ королевскимъ комиссарамъ для доведенія чрезъ нихъ королю и чинамъ речи посполитой о нуждахъ сихъ церквей. Во время пребыванія на сеймѣ делегаты сдѣлали значительные расходы на свое содержаніе изъ своихъ собственныхъ средствъ, а нѣкоторые даже задолжали; посему предлагаютъ сдѣлать складчину на покрытіе этихъ расходовъ и на другія непредвидѣнныя надобности.

Przewielebni, wielebni, wielmożni urodzeni i szlachetni przezacne zgromadzenia i bractwa cerkiewne w Chrystusie bracia religią prawosławną podług obrządku swiętey cerkwi wschodniey wyznawaiący w krolewstwie Polskim i W. Xięstwie Lit. znayduiący się.

Nie wsposobie używania iakowego zwierzchnictwa nad wami, nayukochansi bracia, gdyż znacie to dobrze, że nie iesteśmy zaszczyceni żadnym urzędem, ktoryby nas w ogule nad cerkwią wschodnią i oney członkami, w Polszcze będącemi, do iakowego urzędowania zwierzchniego upoważniał, czyniemy do was to listowne zgłoszenie się nasze, ale tylko w sposobie tym, iż będąc od was delegowanemi plenipotentami do zanoszenia prożb od całego korpusu greko-oryentalnego w Polszcze będącego do nayiaśn. krola imci p. n. m. i nayiaśnieyszych rzepltey stanow, czuiemy się bydź obowiązani donieść wam to wszystko, co władzą prawodawczą naywyższa kraiowa zwierzchność w stanach nayiaśn. rzeczypospolitey znayduiąca się raczyła łaskawie swym naywyższym prawa wyrokiem dla cerkwi greckiey nieunickiey, w koronie i W. X. Lit. exystuiącey, i dla iey członkow dozwolić; to my, z obowiązku teyże plenipotencyi, wam, nayukochansi bracia, z czynności naszych,

Digitized by Google

nam poruczyli, chcemy to nasze usprawiedliwienie.

śliśmy w imieniu waszym, czyli bardziey w imieniu całego korpusu greckiego w ...szcze, do j. k. mci i nayiaśn. rzepltey sta... proźby o ustanowienie rządu cerkiew... z duchem s. religii, z prawami i zwy...ami cerkwi wschodniey nieunickiey, oraz ...awami kraiowemi zgodnego, przełożyliśmy że taż cerkiew grecka w Polszcze exystu..., teraz bez żadnego zwierzchnego znayduie rządu, i znaczne ztąd ponosić musi swoie ...odzenia. Na ktore to nasze przełożenia, ... mść p. n. m. wraz z nayiasn. rzpltey ...nfederowanemi stanami, usiłuiąc stałym ...wem całą cerkiew wschodnią polsko-grecką ...nicką, w koronie Polskiey i W. X. Lit. ...stuiącą zagruntować, i w niey rząd kra...ey hierarchii naywyższey, podług kanonow ...szechnych siedmiu swiętych synodow i zwy...u oryentalney cerkwi, tudzież dawnych w polskich, teyże cerkwi służących, bez ...ego wpływu postanowić, raczyli wydać ...ok swoy przez szczegolną konstytucyą, na ...mie teraznieyszym postanowioną i podług ...wa w księgach grodu Warszawskiego ob...waną, ktorą wam dla zupełnego przeko...ia w osobnym przyłączamy extrakcie, przez ...rą to konstytucyą dozwolono iest ducho...ństwu i członkom zgromadzeń i bractw ...elkich cerkwi greckiey nieunickiey złożyć ...gregacyą generalną tak z duchowieństwa ...onnego, iako i kleru swieckiego, tudzież ...złonkow swieckich, tak w szlacheckim, ...o mieyskim stanach będących, i na odpra...mie oney miasto j. k. mci i rzeczypospo...y Pińsk, oraz dzień 15 miesiąca maia w ...u teraznieyszym 1791 przypadaiący prze...czono. Na ktorey to kongregacyi general...y, tak z delegowanych plenipotentow od ...zystkich archimandryi, monasterow, proto...pii, bractw i zgromadzeń cerkiewnych, w ...ronie Polskiey i W. X. Lit. znayduiących ..., złożyć się mianey, dozwolono zostało po...nowić urzędy cerkiewne, oraz sądy du...wne po prowincyach potrzebne i nad niemi konsystorz naywyższy z podległością samey tylko naywyższey władzy kraiowey urządić, i osoby do posiadania urzędow konsystorza naywyższego obrać, żeby zaś o tym publicznym prawie w nayiaśn. stanach postanowionym, cały narod i wszystkie exekucyine magistratury i całe korpus dreckie oryentalne w Polszcze było zawiadomione, i że przerzeczona kongregacya generalna iest naywyższym prawa wyrokiem dozwolona, tąż konstytucyą zlecono zostało iw. i io. marszałkom seymowemu i konfederacyi oboyga narodow, aby o tym wszystkim całe korpus greckie nieunickie uniwersałem swoim czyli listem okolnym zawiadomili i bespieczeństwo wszelkie dla delegowanych na też kongregacyą obmyslili, i was na takową kongregacyą wezwali. A że dzień 15 miesiąca maia przez piezwszą konstytucyą postanowiony dla odległości monasterow i protopopii ukraińskich, był nieco zbliżonym, tedy przez wyrok powtorney w nayiasn. stanach zapadłey konstytucyi czas teyże kongregacyi generalney, w miescie Pinsku agitować się maiącey, do dnia 15 miesiąca Czerwca podług kalendarza rzymskiego został przedłużonym. O czym takoż przyłączona konstytucya powtorna i uniwersał iw. i io. marszałkow seymowego i konfederacyi oboyga narodow niewątpliwym bydź powinny przekonaniem.

A gdy iuż zawiadomieni iesteście o naywyższym nayiaśn. rzpoltey stanow prawie, rzeczoną kongregacyą generalną na dzień 15 miesiąca Czerwca roku bieżącego stanowiącym, więc z obowiązku naszego donosiemy wszystkim archimandryom, monasterom, protopopiom, bractwom i zgromadzeniom cerkiewnym, w W. X. Lit. będącym, ktore były do Słucka niedawno do postanowienia konsystorza w archimandryi Słuckiey wezwane, a dla nieziechania się wszystkich taż kongregacya Słucka do dnia 1 maia została była odroczoną, że iuż pomieniona kongregacya Słucka (dla dozwolenia kongregacyi generalney przez naywyższy prawa wyrok w Pińsku) agitować się w Słucku nie będzie, nininieyszym listem naszym uwia-

Digitized by Google

domiamy. A zaś iż niezawodnie kongregacya generalna w mieście rzpltey Pińsku, z mocy prawa publicznego w dniu 15 Czerwca roku bieżącego, z delegowanych od całego korpusu grecko-oryentalnego, tak z prowincyi koronnych, iako i W. X. Lit., w sposobie uniwersałem iw. i io. marszałkow seymowego i konfederacyi oboyga narodow z nakazu prawa wydanym i przepisanym odprawi się, iak nayuroczyściey zapewniamy, i iak naymocniey obliguiemy, abyście po odebranych, tak samey konstytucyi, iako i uniwersale, z mocy prawa wyszłym, publicznym nabożeństwem za szczęśliwe nayiasnieyszego krola imci p. n. m. Stanisława Augusta i nayiasn. rzpltey stanow powodzenie, i za nayłaskawszą i niezawodną dla cerkwi greckiey oryenłalney nieunickiey i całego korpusu i członkow onę składaiących opiekę i dobroczynną prawem zasłonę, Panu Bogu podziękowawszy, zgromadzonemu na chwałę Boskę do cerkwi swiętych ludowi o teyże niezawodney naywyższego rządu kraiowey opiece donieśli, i iak nayuroczyściey tenże lud zapewnili, iż jego krolewska mość pan nasz miłościwy i naiaśnieysze rzeczypospolitey stany tego usilnie pragną, aby lud wszystek naywyższemu rządowi i opiece praw narodu poddany, w iakimkolwiek bądź wyznaniu będący, aby tylko był prawom kraiowym wierny i posłuszny, może bezpiecznie na łonie tey oyczyzny spoczywać i podług swego przekonania religią swoię wyznawać, co iuż iak naywyraźniey prawem kardynalnym na seymie teraznieyszym postanowionym obwarowano zostało. Po ktorym ogłoszeniu raczcie, nayukochańsi bracia, podług prawa i uniwersału teraz do was przesłanego, w każdym monasterze i cerkwi parochialney zgromadzić się i wolnemi głosami osoby nayzdolnieysze w sposobie i liczbie uniwersałem przepisanym za delegowanych plenipotentow na przyszłą kongregacyą generalną tak z duchowieństwa zakonnego, iako i kleru swieckiego, mianowicie z osob urzędami cerkiewnemi zaszczyconych, iakie są archimandrytow, lub ich namiestnikow, bądź tychże archimandryi rządcow, ihumenow, bądź ich mieysce zastępuiących, i hieromonachow, tudzież protopopow, swiaszczennikow czyli prezbyterow kleru swieckiego, ludzi światłych, kanony swiętych siedmiu synodow oraz prawa narodowe znaiących, niemniey gdy w ktorym bractwie bądź zgromadzeniu znayduią się osoby stanu szlacheckiego, bądź mieyskiego, obrządek cerkwi wschodniey prawosławney nieunickiey wyznaiące, takoż za delegowanych wspoł plenipotentow, iako członki cerkiewne na tęż kongregacyą obrać, i tych wszystkich delegowanych plenipotentow instrukcyami i plenipotencyami umocnić, i onych na podroż i sustentacyą w mieyscu kongregacyi na czas ich bawienia się i na rożne nieprzewidziane potrzeby prowiantem pieniężnym opatrzyć, i tymże plenipotentom osobny opis stanu każdey cerkwi, iey funduszow aktualnych będących lub utraconych, i w czyich ręku, i od iakowego czasu znayduią się, dawność fundacyi cerkiewnych, i przez kogo były fundowane, i iakiemi przywileiami lub nadaniami są opatrzone, czyli są murowane, czyli z drzewa klasztory i cerkwie zbudowane, i czyli reparacyi potrzebuiące, iaką maią rozległość swych parafii, mnogość parafianow i liczbę członkow, znaydowanie się lub nieznaydowanie przy parafiach w ktorymkolwiek bądź dekanacie kapłanow, lub w czasie niebytności onych, wiadomość zastępowania ich mieysc, i przez kogo? także pozostałość zon kapłanskich lub ich potomstwa, i onych sposob życia wraz z dowodami autentycznemi przyłączyć, potrzeby każdey cerkwi i monasteru, ich uszkodzenia rzetelnie określić, oraz w ktorym mieyscu byłby potrzebny iaki urząd cerkiewny, bądz zwierzchność z jurysdykcyą dyecezalną, na pismie wyrazić, i iak naydokładnieysze każdey rzeczy rapportowanie przyszłey kongregacyi generalney uczynic, a kongregacya generalna iww. kommissarzom przez nayiaśn. krola imci p. n. m. i nayiasn. rzpltey stany na tęż kongregacyą generalną wyznaczonym, końcem doniesienia o tym wszystkim tymże nayiaśn. rzpltey stanom przełożyć starać się będzie. A że my pleni-

Digitized by Google

potenci delegowani od was do j. k. mci p. n. m. i nayiaśn. rzepltey stanow listami iww. i ioo. marszałkow seymowego i konfederacyi oboyga narodow, do stolicy kraiù wezwani, nie posiadaiący żadnych funduszow cerkiewnych, a o dobro całey cerkwi oryentalney, nie zaś o iak naymnieyszą dla nas osobistą korzyść staraiąc się, wydatki rożne i liczne, przez czas kilko-miesięczny w stolicy kraiu znayduiąc się, mieć musieliśmy, i nie tylko znaczną cząstkę naszey własności na rzecz całey cerkwi wyłożyć, ale i długi niektore zaciągnąc przymuszeni zostaliśmy. Zaczym spodziewamy się po cnotliwych sercach braterskich, iż gdy istotny od nas wydatkow przez nas łożonych zdamy rachunek, że prześw. korpus greckie nieunickie też wydatki nasze przyimie, i przez dobrowolną składkę na odeszłe lub bydź ieszcze maiące potrzeby i wydatki cerkiewne tę sprawiedliwą należytość zastąpi.

Obliguiemy was więc, nayukochansi bracia, abyście w naywiększym zadufaniu ku naywyższey władzy kraiowey, ktora wszystkim dobrze czynić stara się, tych swoich delegowanych plenipotentow, na czas powyższy prawem publicznym dla powszechnego dobra cerkiewnego oznaczony, do nadmienionego miasta j. k. mci i rzpltey Pińska, w Wielkim Xięstwie Litewskim położonego, wysłać koniecznie raczyli, a tym sposobem winne prawu posłuszeństwo oddawszy, do ogulnego dobra wiary i trwałego rządu cerkwi swiętey wschodniey, w państwach nayiasn. rzepltey exystuiącey, przyłożyć starali się. Jakie zaś ubezpieczenie tychze delegowanych plenipotentow, na przyszłą kongregacyą do miasta Pińska iachać maiących, z mocy prawa iest uczynione, do zachowania każdemu uniwersał iww. i ioo. marszałkow seymowego i konfederacyi oboyga narodow iest niewątpliwym prawidłem.

Jeszcze raz powtarzaiąc przełożenie nasze, upraszamy o dopelnienie powyżey rzeczonego prawa, uzupełnienie przepisow uniwersału i przyięcie tego przełożenia naszego listowńego z tym naymocnieyszym zapewnieniem, że ńas żaden prywatny nasz interes do tego wszystkiego nie pociągał, ani zastanawia, iak same dobro oyczyzny i dobro swiętey cerkwi wschodniey, ktoreby wieczne zapewnienie spokoynego ludziom religii greckiey nieunickiey wyznawania swey wiary uczynic mogły. Czego sobie i wam, nayukochańsi bracia, od Pana Boga życząc, wyznaiemy się bydź z przyzwoitym każdego dostoieństwa, urzędu, stopnia cerkiewnego i stanu członkow cerkiewnych uszanowaniem, zyczliwemi bracią i nayniższemi sługami:

Sabba Palmowski J. M. P. B. P. K. i W. Xięstwa Litewskiego delegowany. X. Meleciusz Bunrayło (?) Lesnicki ihumen monasteru Dzięciołowieckiego, prowin. koron. y W: X. Lit. delegat. Panteleon Illikiewicz Korbut delegat stanu rycerskiego. Mikołay Dadany delegowany z prowincyi koronnych y W. X. Lit. Jerzy Ziembowicz ze stanu mieyskiego. Dan w Warszawie dnia 31 miesiąca marca roku Panskiego 1791 podług kalendarza polskiego.

Подлинникъ печатный, съ собственноручными подписями вышепоименованныхъ лицъ. Дѣло № 73, л 15.

127.

1791 г. Іюля 8. Универсалъ Наивысшей греко-восточной Консисторіи.

Извѣщаетъ все православное духовенство о состоявшейся генеральной конгрегаціи въ Пинскѣ 15-го іюня, въ присутствіи и подъ предсѣдательствомъ королевскаго комиссара, о счастливомъ окончаніи этой конгрегаціи, на коей избраны члены Наивысшей Консисторіи и постановлено открыть одну епархіальную, въ Мало-Польской провинціи, консисторію въ г. Богуславѣ, подъ именемъ Брацлавской и Житомірской. Благочинные или протопопы тотчасъ же по полученіи сего универсала обязаны

Digitized by Google

немедленно разослать его циркулярно подвѣдомственному имъ духовенству, дабы универсалъ былъ опубликованъ во всѣхъ церквахъ и былъ прибитъ къ церковнымъ дверямъ; затѣмъ въ ближайшіе три праздничные дня должно быть совершено во всѣхъ монастырскихъ и приходскихъ церквахъ торжественное богослуженіе, т. е. всенощная, литургія и благодарственный молебенъ за короля и за всѣ чины речи посполитой. Всему православному духовенству предписывается отнынѣ быть въ вѣдѣніи Наивысшей Консисторіи и во всемъ ей подчиняться.

Konsystor Naywyzszy obrządku greko-oryentalnego w krolewstwie Polskim y W. X. Litewskim z mocy prawa postanowiony.

Wszem wobec y kazdemu zosobna komu o tem wiedzieć nalezy, a mianowicie w Bogu przewielebnym imc xięży archimandrytom, ihumenom, protopopom i ich namiesnikom, wielebnym prezbyterom, całemu duchowienstwu i wszystkim wyznawcom obrządku greko-oryentalnego w państwach nayiasnieyszey rzeczypospolitey Polskiey exystuiącym oznaymuie tym uniwersałem, iż z mocy prawa seymu teraz agituiącego się w Warszawie, kongregacyą ieneralną w miescie rzeczypospolitey Pinsku dla wyznawcow greco-oryentalnych dozwalaiącego, w przytomnosci iw. imc pana Michała Korwina Kochanowskiego, posła na seym sandomir., od nayiasn: krola imci i nayiasn. rzeczypospolitey stanow wyznaczonego komissarza, na tey kongregacyi prezyduiącego y one zagaiącego, akt kongregacyi, z wielu delegowanych roznego stanu kondycyi osob złożoney, na dniu 15 m-ca czerwca roku teraznieyszego 1791 według kalendarza poprawnego, po uprzedzonym solennym nabożeństwie w cerkwi S. Bohoiawlenskiey Pinskiey rozpoczętey y do dnia drugiego miesiąca lipca trwaiącey, za łaskawą naywyzszey opatrznosci panow szczęsliwie ukonczonym został. Na którey-to kongregacyi Konsystor Naywyzszy obrządku niezmiennego greco-oryentalnego za iednomyslną wszystkich delegowanych zgodą stosownie do prawa obrany, z osob dwunastu składaiący się, a mianowicie: *z duchowienstwa zakonnego:* w Bogu przewielebni imc x. Sabba Palmowski ihumen Bielsko-Podolski przezyduiący, imc x. Sylwestr Bułłay namiestnik archimandryi Wilenskiey y Minskiey, imc x. Protazy Niewiarowski kasser archimandryi Słuckiey; *z duchowienstwa swieckiego:* imc x. Teodor Betulinski protopop Czerkowski, imc x. Gregorz Loyka prezbyter S. Michalski Turowski, imc x. Teodor Jozefowicz prezbyter Wuywycki; *z stanu cywilnego rycerskiego:* ww. imc panowie Onufry Suchozaniet porucznik milicyi io. xiążąt Radziwiłow, Panteleon Illikiewicz Korbut, Alexander Stoianowicz reientowicz ziemski powiatu Pinskiego; *z stanu mieyskiego:* szlachetny Teodor Teodorowicz miasta i. kr. mci Pinska prezydent, Teodor Kondratowicz sekretarz i. kr. mci y pisarz miasta Mozyra, Jan Teodorowicz miasta i. kr. mci Pinska pisarz, assessorowie,—na dniu drugim miesiąca lipca roku tegoz przysięgę, rotą w aktach urządzen kongregacyinych opisaną, w przytomnosci przerzeczonego i. o. komissarza rzeczypospolitey y iww. posłow urzędnikow przeswietney Kommissyi Porządkowey cywilno-woyskowey y licznego zgromadzenia wykonawszy, jurysdykcyę swoią na dniu szostym tegoz miesiąca ufundował, nie mniey na tymze dniu prowincyi Mało-Polskiey konsystorz dyiecezalny, tytuł Bracławskicgo y Żytomirskiego maiącey, w miescie i. kr. mci Bohusławie sądzić się powinni (?) obrawszy, przysięgi wysłuchał. Z powodu zatym szczęsliwego zdarzenia, rząd cerkiewny y wszelką pomyslność krajową tworzącego, osądził za naypierszy obowiązek złożyć Naywyzszemu dzienki, dla czego miec chce y iak nayusilniey zaleca w Bogu przewielebnym imc xx. archimandrytom, ihumenom, protopopom i ich namiesnikom, wielebnym prezbiterom i całemu duchowienstwu greko-oryentalnemu, aby za odebraniem tegoż zalecenia nieodwłocznie przez nayblizsze trzy uroczystosci solenne nabozenstwo, to iest wsenoczną, liturgią, molebnem spiewaniem „Te Deum laudamus“ przy odgłosie dzwonow na podzienkowanie Bogu za szczęsliwe iego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego pa-

Digitized by Google

nowanie y pomyslne nayiasnieyszey rzeczypospolitey stanow powodzenie odprawili, a oraz aby winne prawom narodowym posłuszenstwo y przez nie ustanowioney zwierzchnosci konsystorskiey wszelką czynili powolnosc, miec chce i nakazuie. Zeby ten uniwersał kazdego doszedł wiadomosci ząda, aby przez kazdego przewielebnego protopopa do wszystkich prezbiterow w swoiey respectywie protopopii rozesłany, nie mniey przez trzy tygodnie po wszystkich cerkwiach był publikowany y do drzwi cerkiewnych przybity, naymocniey zaleca. Takowy uniwersał podpisem rąk naszych y pieczęcią konsystorską utwierdzamy. Działo się na sessyi konsystorskiey w miescie wolnym rzeczypospolitey Pinsku, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego m-ca Lipca osmego dnia podług poprawnego kalendarza.

Do monasteru Zabłudowskiego.

Подлинный на листѣ бумаги съ тисненною на бумагѣ печатью. Собственноручно подписали всѣ избранные на конгрегаціи члены Консисторіи, перечисленные въ универсалѣ.

Дѣло № 73, л. 2.

128.

1791 г. Іюля 9. Указъ Наивысшей Консисторіи настоятелямъ монастырей, протопопамъ и всему православному духовенству въ Польшѣ.

Въ силу данной присяги на вѣрность королю и речи посполитой Консисторія обязана внушать подвѣдомственному ей православному духовенству и народу любовь и преданность королю и речи посполитой. Посему предписывается всему духовенству немедленно прислать въ Консисторію слѣдующія книжки, проникшія въ Польшу изъ-за границы: „Сокращенный Катехизисъ" и „О побѣдѣ на супостаты"; предписывается также совершать моленія за духовныя и свѣтскія власти по прилагаемой формѣ.

Konsystorz Naywyzszy greko-oryentalnego wyznania.

Wszem wobec y kazdemu z osobna komu o tym wiedziec nalezy, a mianowicie przewielebnym ichmciom xięzy archimandrytom, ihumenom y ich namiestnikom, oraz przewielebnym ichmciom xięzy protopopom, ww. xięzy parafialnym wyznania graeco-oryentalnego, w prowinciach koronych i W. X. Lit. zostaiącym, wiadomo czyni. Iz po ustanowieniu Naywyzszego Konsystorza, gdy tenze wykonał przysięgę przed ichmc kommissarzami od nayiasn. rzeczypospolitey stanow na kongregacyą Pinską deputowanym y oną wnow został obowiązanym ku nayiasn. krolowi imci panu n. młmu y nayiasn. rzeczypospolitey Polskiey stanom, oraz ku przestrzeganiu y zagrzewaniu od siebie drugich tak duchownego, iako y swieckiego stanu osob do wiernosci. Z takowego więc powodu ma za obowiązek zalecic wszystkim wwmc duchownym, abyscie wedle dołączaiącey się formy w modłach cerkiewnych y ofiarach raczyli zachowywać się y nieodwłocznemi wykonywaczami tegoz formularza zostali. Niemniey tez by wszysci wwmc duchowni nayduiące się u siebie xiązeczki pod tytułem „Sokraszczonny Katachizys" y „O pobiedie na supostaty", z zagranicy do kraiu przed laty weszli, wraz za doysciem teraznieyszego listu rzeczone xiązeczki pod tytułami wyz mianowanemi do Naywyzszego Konsystorza odesłali, mocno zaleca, y ow podpisami własnych rąk stwierdzamy. Działo się w Pinsku dnia 9 miesiąca Lipca roku 1791. Xiądz Sabba Palmowski ihumen monasteru Bielsko-Podolskiego Naywyzszego Konsystorza prezydent. Jan Teodorowicz pisarz miasta rzeczypospolitey Pinska assesor i pioro trzymaiący. Do monasteru Zabłudowskiego.

Подлинный съ тисненною на бумагѣ печатью.

Форма во всѣхъ церквахъ служенія:

На ектеніи первой:

О святѣйшихъ четверопрестольныхъ патріарсѣхъ, преосвященномъ епископѣ Викторѣ и Правительствующемъ Верховномъ Синодѣ, честнѣмъ пресвитерствѣ и проч.

Digitized by Google

На сугубой:

Еще молимся о святѣйшихъ четверопрестольныхъ патріарсѣхъ, преосвященномъ епископѣ Викторѣ и о Правительствующемъ Верховномъ Синодѣ и о священномъ архимандритѣ или игуменѣ и всей о Христѣ, и проч.

По титлѣ королевскомъ и речи посполитой:

Святѣйшихъ четверопрестольныхъ патріарховъ, преосвященнаго епископа Виктора и Правительствующій Верховный Синодъ да помянетъ Господь Богъ и проч.

На многолѣтствіи:

Пресвѣтлѣйшаго и великодержавнѣйшаго государя короля нашего Станислава Августа и пресвѣтлѣйшую речь посполитую, святѣйшихъ четверопрестольныхъ патріарховъ, преосвященнаго епископа Виктора и Правительствующій Верховный Синодъ, и пр.

По достойнѣ токмо воспоминать патріарховъ и епископа.

Jan Teodororowicz woiewodztwa rzeczypospolitey Pinskiego assesor pioro trzymaiący.

Дѣло № 73, л. 5—9.

129.

1791 г. Декабря 2. Указъ Наивысшей греко-восточной Консисторіи настоятелямъ монастырей и приходскихъ церквей.

Предписывается: 1) Въ дни воскресные и праздничные обучать народъ молитвамъ. 2) Монашествующіе въ монастыряхъ должны быть образцомъ благочестія для другихъ. 3) При монастыряхъ, имѣющихъ приходы, должны быть заведены приходскія школы. 4) Установленная на конгрегаціи генеральной складчина или „офяра“ должна быть собрана по раскладкѣ сообразно числу прихожанъ.

Konsystorz Naywyzszy obrządku graecooryentalnego w rzeczypospolitey Polskiey ustanowiony, mocą pzawa upowazniony, urządzenia czyniąc ogulne dla dekanatow W. X. Lit., podobne chcąc miec przykładne rządzenia się monasterow w koronie y w W. X. Litewskim będących, następne czyni urządzenia: 1) Aby we dni niedzielne y swiąteczne po cerkwiach zebrane zgromadzenie pacierzow y dziesięciorga Bozego przykazania y artykułow wiary przez kapłanow nauczane było. 2) Aby xx. zakonnicy monasterow z powołania swego przykładem będąc przykładnie tez zgromadzenie w ludzkim obchodzeniu się z wyznawcami inney religii, tym bardziey panuiącey, nauczali y oswiecali, w kazdym zdarzeniu daiąc przykład postępowania swoiego. 3) Aby w miescach, gdzie się do monastyrow przywiązane parafie, szkołki parafialne zakładali y dzieci parafialnych czytania uczyli. 4) Aby składka czyli na generalney kongregacyi ofiara uchwalona według ludnosci tabellą oznaczoney w tych mieyscach, osobliwie gdzie się y parafie łączą do monastyrow, zebrana z inwentarzami, tudziez metryki schemmą, iak się do kommissyi cywilno-woyskowych podawały, naydaley w dniu 1 Januarii roku następuiącego 1792 do Konsystorza Naywyzszego przesłane zostały. Ktore urządzenie co do punktu zalecaiąc zwierzchnikom monasterow w W. X. Litewskim będącym, nieochybnie zaskutecznienie o doisciu tego urządzenia nieodwłocznie dac sobie rapport Konsystorzowi obrządku graeco-oryentalnego zaleca. Działo się na sessii w Pinsku roku tysiąc siedmsetnego dziewięćdziesiątego pierwszego miesiąca Grudnia dnia dziewiątego. Xiądz Protazy Niewiarowski assesor prezyduiący. X. Grzegorz Łoyko assesor. X. Teodor Jozefowicz assesor. Pantaleon Illikiewicz Korbut assesor. Teodor Teodorowicz assesor. Zgodno z protokułem. Ludwik Cholewinski Naywyzszego Konsystorza pisarz. Zalecenie do monasteru Zabłudowskiego w W. X. Litewskim będącego.

Подлинный съ тисненною на бумагѣ печатью. Дѣло № 73, л. 25.

Digitized by Google

130.

ıя 26. Письмо игумена Саввы Пальмовскаго, президента Наивысшей систоріи, къ игумену какого-то монастыря.

о состоявшемся на сеймѣ постановленіи, утвердившемъ проектъ Пинскаго ков ɔніи въ Польшѣ высшаго церковнаго управленія и высшей іерархіи, состоящей из трехъ епископовъ, независимыхъ отъ заграничной церковной власти, на что ошено согласіе Константинопольскаго патріарха. Выражая свою радость по поводу ɔытія, Савва Пальмовскій приказываетъ игумену, дабы онъ въ первый праздничнь и этого письма объявилъ объ этомъ своимъ прихожанамъ съ амвона, дабы непре ь любовь къ польскому народу и речи посполитой, которая *добровольно* и по *ис* 'сскому народу даровала ему все, чего только онъ желалъ. Внушать это народу потому, что Россія обнародовала такую декларацію, которая можетъ привести къ

ɀni w Bogu mci xięze ihumenie ! Gdysmy się doczekali szczęsliwey zenia się narodu naszego, juz dzień ı y roku bieżących będzie w dzieh dniem wieczney pamiątki, gdyz ı proiekt deliberacyi wychodzący ozby y ządania nasze, w ktorym tąpiło nieochibne ugruntowanie na ne stałey y niewzruszoney całey brządku naszego w panstwach nay'pospolitey, za którey ustanowie'lko my żyiący, ale y pozniey po ıiący iednowiercy nasi, zachowuiąc woich religią, chwalic będą Nayıtrzność i błogosławic sprawcow ıszego y całego narodu Polskiego ielow. Juz więc bądz pewnym skutkowaniu zupełnym prozb nastanęło prawo stałe hierarchią cerkwi naszey w panstwach rzey stanowiące, iednego metropolitę skupow w Polszcze cerkwi naszey dzieło kongressu Pinskiego zatwier-exekucyi ktorego wyidą niebawnie nayiasn. pana w strazy cały narod damiaiące. Mozemy się więc teraz :ieszyć i dziękowac Bogu za iego iz weyżał łaskawym okiem na swoią i pocieszył ią. Tey całey brządku naszego pobłogosławienie e nayiasn. krol imc pan nasz mistrazy uzyska od patryarchow z Carogrodu i niezadługo spodzie'ybierac sobie kandydatow na archiepiskopa metropolitę i episkopow obı naszego. Uwiadom ze wmc pan dobrodziı nayprędzey wszystkich parochian swoic juz ten moment pożądany przyszedł, nam rząd stały y porządek hierarchi kiewney w panstwach rzeczypospolitı czasy wieczne ugruntował, i zapewni icł pan, ze odtąd cerkiew nasza w Polszcze miała niewątpliwą protekcyą, pomoc y wiedliwosc y rząd naywyzszy cerkiew swym obrządku, takze odtąd nie będzı nigdy potrzeba udawac się za granicę. waz zas Rossia w tych dniach wydała racyą nieprzyiazną Polszcze, w ktorey p moze do woyny, atoli obliguię wmc dobrodzieja, zeby wpaiałes w lud miłı kraju i prawdziwą prawom narodowym szęstwo: bowiem odbierami wszystko, tylko chcieli, z łaski, z woli y prawd chęci narodu Polskiego. Oraz obliguie pana, aby za odebraniem tego mego lis raz w pierwszą niedzielę lub swięto w kim parochianom w cerkwi z ambony to siwszy Panu Bogu podziękowaliscie, t Błahodarny mołeben i Te Deum lauı jak nayuroczysciey odspiewali i jak ı rętsze modły o pokoju i pomyslnosci r pospolitey Panu Bogu ciągle odpraw Panu Bogu y Jego nayswiętszey opatr wmc pana dobrodzieja poleciwszy, w się bydz... X. Sabba Palmowski N. (Naszego) K. (Konsystorza) prezes.

Dnia 26 maja 1792 r. z Warszawy

Подлинное письмо. Дѣло № 73, л.

Digitized by Google

181.

1792 г. Іюня 1. Универсалъ Наивысшей Консисторіи настоятелямъ монастырей и церквей.

Извѣщаетъ объ утвержденіи королемъ и сеймомъ постановленій генеральной конгрегаціи въ Пинскѣ объ учрежденіи самостоятельнаго верховнаго управленія церковнаго и таковой же высшей іерархіи церковной, которая имѣетъ состоять изъ митрополита и трехъ епископовъ. Въ чувствѣ глубокой благодарности къ королю и чинамъ речи посполитой, даровавшимъ столь неоцѣнимое благо для православныхъ подданныхъ речи посполитой, Консисторія постановила торжественно отпраздновать это великое событіе 3 іюня, предписываетъ также, чтобы тотчасъ же по полученіи этого универсала было совершено торжественное богослуженіе и благодарственный молебенъ во всѣхъ монастырскихъ и приходскихъ церквахъ.

Konsystorz Naywyzszy obrządku graeco-oryentalnego w krolewstwie Polskim z mocy prawa postanowiony y upowazniony.

Doniesionym przez delegowanych do nayiasn. stanow rzeczypospolitey w celu złozenia dzięk czynienia nayiasn. krolowi p. naszemu miłosciwemu y nayiasn. seymuiącym stanom za łaskawe wyznaczenie kongregacyi generalney w roku przeszłym 1791 w miesiącu Czeewcu w Pinsku odbytey, nie mniey uzyskania prawa, potwierdzaiącego ustawy na teyże kongregacyi uchwalone y stałą hierarchią w panstwach nayiasn. rzeczypospolitey Polskiey stanowiącego y wiecznie zabezpieczaiącego, ze łaskawie nayiasn. pan wraz z stanami rzeczypospolitey Polskiey seymuiącemi na kongregacyi generalney Pinskiey stanowione opisy podług żądan y prozb naszych nazawsze zaaprobowali, niemniey prawo hierarchią obrządku graeco-oryentalnego stanowiące w pąnstwach nayiasn. rzeczypospolitey y wiecznie ią zabezpieczaiące postanowili, dozwalaiąc obior iednego metropolitę y trzcch biskupow. Kazdy kto umie cenic ludzkosc y miłosc blizniego, musi dzielic z nami ukontentowanie, my zas obywatele kraiu Polskiego, obrządek religii graeco-oryentalney wyznawaiące, od dwoch wiekow az do czasu seymu teraznieyszego wiekopomnego w zaniedbaniu zostaiąc, gdy teraz odbieramy zupełnie iuz szczęsliwosc naszą tak w przywruceniu nas do wolnosci, iakich kazdy obywatel nayiasn. rzeczypospolitey Polskiey doznawac moze, iako y w wyznaniu wolnym sumnienia naszego, iaką radosc w sobie a wdzięcznosc nayiasn. krolowi panu naszemu miłosciwemu y nayiasn. seymuiącym stanom winnismy czuc? Z mocy więc urządowania swego Konsystorz Naywyzszy te tak radosną wiadomosc rozsyła dla wiadomosci po wszystkich monasterach y dekanatach władze swey podległych, zeby lud graeco-oryentalny, za czasow szczęsliwego panowania Stanisława Augusta y seymuiących dopioro rzeczypospolitey stanow uszczęsliwiony zostawszy, Boga zastępow błagaiąc, codziennie naywyzszy Jego maiestat za wlany duch oycowski szczęsliwie dzis panuiącemu nayiasn. krolowi imci y stanom seymuiącym za prawdziwe baczenia o los wyznawcow greko-oryentalnysh w panstwach rzeczypospolitey Polskiey zamieszkałych, za ktorych szczęsliwe powodzenie przykład czyniąc Konsystorz Naywyzszy w dniu trzecim Junii solennie obchodzic będzie nabozenstwo, zaleca niemniey wszystkim monasterom y dekanatom, od ktorych natych miast uwiadomione byc maią o tym cerkwie parafialne, azeby za odebraniem uniwersału przy nayuroczystym nabozenstwie y spiewaniem Te Deum laudamus, podziękowawszy Stworcy niebios za Jego opatrznosc, błagali Maiestat Naywyzszy za szczęsliwe zdrowie y powodzenie nayiasn. krola imci y nayiasn. rzeczypospolitey Polskiey seymuiących stanow y całey rzeczypospolitey Polskiey, iako tez zeby xx. parochowie respectiwe kazdy w swoiey parafii parafian swych do miłosci kraiu Polskiego y wiernosc zachęcaiąc, ze w nim mieszkaią y szczęsliwosc

Digitized by Google

lbieraią, naymocniey wrazali, za nay-
ļ maią potrzebe prosic Krola krolow
dzenie szczęsliwe nayiasn. rzeczypo-
Polskiey. Takowy uniwersał po mo-
h y dekanatach rozsyłaiąc, ony do
ıayprędzey przywiesc zaleca, po do-
ı czego raport przysłany miec chce.
sessyi w Pinsku roku panskiego 1792
Junii 1 dnia. X. Protazy Niewia-
rowski Konsystorza Naywyzszego graeco-ory-
entalnego assesor prezyduiący. X. Grzegorz
Łoyko assesor. X. Teodor Jozefowicz assesor.
Panteleon Illikiewicz Korbut assesor. Teodor
Teodorowicz assesor. Zgodno z protokułem:
Ludwik Cholewinski. Uniwersał do monasteru
Zabłudowskiego.

Подлинный съ тисненною на бумагѣ печатью. Дѣло № 73, л. 2.

132.

Февраля 24. Предложеніе епископа Виктора Садковскаго своей „походной ‹канцеля›ріи“ о вытребованіи отъ игумена Бѣльскаго монастыря Саввы Пальмов‹скаго› ‹за›бранныхъ имъ при отъѣздѣ въ Варшаву разныхъ церковныхъ „аппаратовъ“.

ıагаемое при семъ подлинное на
ıъ языкѣ письмо настоящаго 1793 г.
27 по римскому календарю, писан-
ıвшаго паствы нашея Бѣльскаго Св.-
вскаго монастыря игумена Саввы
ıскаго отъ братства, сколько намъ
), и самое тое письмо явствуетъ,
аго монастыря, именно: отъ Павла
вича... (перечисляются имена под-
ıхъ письмо), въ которомъ, понеже
ючаго значитъ, что оной игуменъ
скій, отлучаясь изъ того Бѣльскаго
ря, взялъ съ собою церковные ап-
для того послать ему изъ поход-
ей канцеляріи предложеніе и велѣть,
оные аппараты со всѣми къ нимъ принад-
лежностями, и если еще какія у его цер-
ковные или монастырскіе имѣются вещи,
всѣ прислать въ оную канцелярію неот-
мѣнно сей день при рапортѣ, съ показа-
ніемъ въ ономъ всякой вещи порознь.
1793 г. февраля 24, въ Варшавѣ.

Викторъ, епископъ Переяславскій.

NB. Всѣ церковныя вещи и „аппараты“ присланы игуменомъ Саввою Пальмовскимъ въ походную канцелярію въ тотъ же день, т. е. 24 февраля, при отношеніи игумена на *польскомъ языкѣ*. Пальмовскій находился въ это время въ Варшавѣ.

Дѣло № 64.

133.

Февраля 27. Письмо Бѣльскаго православнаго братства къ игумену Бѣльскаго монастыря Саввѣ Пальмовскому.

ательное отсутствіе игумена и его молчаніе о причинѣ отсутствія безпокоитъ братство.
ıтырѣ происходятъ равныя неурядицы; некому досмотрѣть хозяйства, никто не заботится
ıетвореніи духовныхъ нуждъ прихожанъ. Братчики просятъ игумена поставить ихъ въ из-
, какъ онъ думаетъ вознаградить монастырскій фундушъ и всѣхъ прихожанъ, понесшихъ
ıныя издержки на Пинскую конгрегацію. Игуменъ взялъ съ собою (въ Варшаву) нѣкоторые
е аппараты: завѣдующіе церковнымъ имуществомъ безпокоятся о судьбѣ этихъ аппаратовъ.

ıce w Bogu nayprzewielebnieyszy wiel-
ıci dobrodzieju.
nie nasze przybyciu w. m. p. dobro-
ıwno wygląda, ale że nie wiemy, czyli
interesa nie pozwalaią, czyli niełaska przybyć,
byli by żądy nasze ukontętowane, przynay-
mniey listownie nam nadgłosic czynnosc
interesow i dać wsparcie w nierządzeniu

Digitized by Google

klasztornym i w krzywdach naszych: 1-mo, iako ze klasztor upada przez niedołężnosc w. x. namiestnika i starosc, bo więcey niema komu około gospodarstwa starac się i doyrzyć. 2-do. Porządku w cerkwi niema, i około parafii starania i dopilnowania, w potrzebach duchownych, a to z przyczyn tych, ze x...... przez defekt maiący poczęsci w nogach, a naybardziey w sercu, bo niema kogo obawiać się i słuchac, choc i mogł cos kolwiek, a xiądz Izaiasz chociaz ma trudnosc w chwale Bozey i poczęsci około parochii, a częstokroć i bołamutstwem bawi się ż przyczyny juz samowolstwa bawiącego się. 3-tio. Chciey w. m. pan dać nam rezolucyią o pokrzywdzeniu fundusza, iak on w dalszy czas ma zostawać, takze i o krzywdzie całey parochii na expensa Pinskiey kongregacyi. 4-to. Donosiemy to, że iuz tak długi czas zostaiąc w sieroctwie i expensach, a może i niepotrzebnych, chcielismy się udać do iw. archipasterza we wszelkich wyzey wyrazonych okolicznosciach, ale ze stosuiąc się do dyspozycyi w. pana dobrodzieja, nie udawalismy się, w czym w. m. pan chciey dac nam rezolucyią. Takze kolatorowie tych operatow, ktore w. m. pan wziąłes z sobą, są umartwione, ze nie zostaią, gdzie są ofiarowane, i upraszaią w. m. pana o przysłanie onych... My bratstwo wszyscy oraz oddaiemy się łaskawemu respektowi i pamięci w. pana dobrodzieja naynizsze słudzy: Paweł Artyszewicz S. Б. (starosta bractwa). Jan Dmitrowicz. Jozef Sytkiewicz. Michał Artyszewicz. Jan Kozakiewicz. Simeon Parfinowicz.

Дѣло № 64.

134.

1793 г. Января 22. Консенсъ [1]), выданный братіею и братствомъ Бѣльскаго Св.-Николаевскаго монастыря игумену тогоже монастыря Саввѣ Пальмовскому на совершеніе въ Варшавѣ закладной на двѣ уволоки земли фундушевой монастырской, отданной подъ залогъ сорока червонцевъ тремъ обывателямъ деревни Стрыковъ.

Савва Пальмовскій, по особому распоряженію сеймовыхъ маршалковъ, вызванъ былъ въ Варшаву для обсужденія мѣръ къ умиротворенію диссидентовъ и, между прочимъ, для учрежденія высшаго самостоятельнаго церковнаго правительства для православныхъ подданныхъ речи посполитой. На содержаніе его и на удовлетвореніе неотложныхъ нуждъ православной церкви въ Польшѣ было выдано 40 червонцевъ, взятыхъ заимообразно, подъ залогъ двухъ уволокъ фундушевой монастырской земли, съ общаго согласія братіи и братства монастыря.

Działo się w miescie ikm. Bielsku Podlaskim dnia dwudziestego drugiego m. Stycznia roku p. tysiąc siedmsetnego dziewięćdziesiątego pierwszego.

Do urzędu y xiąg ninieyszych radzieckich miasta ikm. Bielska Podlaskiego przyszedszy osobiscie sławetny Paweł Artyszewicz podał do oblaty pozwolenie zaciągnienia summy y gruntu zastawienia nizey wyrazone w osnowie następuiącey. My niżey na podpisie wyrazeni zakonnicy wyznania graeco-nieunickiego monasteru Podlasko-Bielskiego, przy cerkwi pod tytułem S. Mikołaia zostaiącego, y parafianie do teyze cerkwi należący, imieniem całey parafii zeznaiemy ninieyszym pismem naszym: iż my w celu złożenia i. k. mci panu naszemu miłosciwemu, nayiasnieyszym rzeczypospolitey zkonfederowanym stanom za opiekie podziękowania, oswiadczenia wiernosci poddanstwa naszego, przełozenia potrzeb religii naszey, utworzenie kraju hierarchii cerkiewney, przez nayiasnieysze stany iuz przedsię-

---

[1]) Копія этого документа прислана въ Минскую духовную консисторію игуменомъ Бѣльскаго монастыря Иларіаномъ Пилявскимъ при отношеніи отъ 29 ноября 1793 г.

Digitized by Google

y, wyraziwszy do Warszawy wielebnego ędza Sabbę Palmowskiego ihumena mou tuteyszego, iako przez jw. y jo. marw konfederacyi oboyga narodow listowzwanego y na osobę iego dnia dzisieyuczyniwszy plenipotęcyą, a funduszu znego na sustętacyą iego w Warszawie odbite potrzeby całosci religii naszey ące w gotowiznie nie maiąc, na ten koniec zaciągnelismy od sławetnie urodz. ra y Pawła Zabrockich, Iwana Puhacza, Waskiewicza y innych obywatelow rykow, do miasta ikm. Bielska należącey, czerwonych złotych czterdziescie czyli złotych polskich siedmset dwudziescia, ie włoki gruntu funduszowego cerkiewna teyze wsi Strykach leżącego, w ktosummie teraz zaciągnioney zapis zastawy mienione dwie włoki gruntu funduszowego na osoby wyżey wyrazonych wierzycielow przed aktami ktoremi kolwiek autetycznemi Warszawskiemi w formie przyzwoitey do zwrotu pieniędzy uczynić dozwalamy, ktory to konsens nasz pieczęcią cerkiewną stwierdziwszy, rękami naszemi podpisuiemy. Dan w monasterze Podlasko-Bielskim dnia dwunastego miesiąca Stycznia 1791 roku. Jeromonach Herman Artecki namiestnik. Hałasi ieromonach. Isaija ieromonach. Jow ieromonach. Paweł Artyszewicz. Jan Dmitrowicz. Teodor Jacewski. Antoni Czerewacki. Mieysce pieczęci cerkiewney. Ktory konsens urząd w xięgi swe słowo do słowa, a podpisy zakonnikow z ruskiego na polskie wytłumacywszy y literami polskimi wpisawszy podaiącemu zaporprzedzony kwitem podał.

Дѣло № 64, л. 5.

135.

. Марта 14. Дѣло по донесенію игумена Бѣльскаго и Заблудовскаго монастырей нія епископу Переяславскому Виктору Садковскому о самовольномъ присвоеніи кимъ братствомъ пожертвованныхъ монастырю денегъ генераломъ М. Н. Кречетниковымъ.

лъ Михаилъ Никитичъ Кречетниковъ пожертвовалъ Бѣльскому монастырю 325 рублей; отъ аго іеромонаха Іова также осталось въ пользу монастыря 80 рублей. Всѣ эти деньги братчики но отняли у намѣстника. Тѣже братчики собираютъ въ братскую кружку деньги на вино, и воскъ, но ни того, ни другаго, ни третьяго не даютъ въ церковь, такъ что монастырь ъ покупать все на свои скудныя средства. Епископъ Викторъ предложилъ чрезъ консисторію ву возвратить забранныя деньги игумену, какъ лицу „отвѣтственному предъ Богомъ и предъ ю“,—игумену же расходовать деньги не иначе, какъ за совѣтомъ братіи и братчиковъ. Преде это было прочитано братчикамъ, которые заявили, что на забранныя ими деньги сдѣлана а матеріала, потребнаго на покрытіе гонтомъ трапезной церкви и на иныя надобности, „за вдомомъ игуменскимъ“; вино, ладонъ и воскъ попрежнему будутъ доставлять въ церковь.

онастыря Николаевскаго Бѣльскаго тавилъ мнѣ намѣстникъ іеромонахъ нъ съ братіею, что де прошлого 1793 ?) года, іюля 11, господинъ генералъ ъ Михаилъ Никитичъ Кречетниковъ лъ на монастырь Бѣльскій 325 руб., аго же іеромонаха Іова осемдесятъ , и ноября мѣсяца братство пришли мѣстнику въ келію іеромонаху Гери гвалтомъ отъ его къ себѣ деньги отобрали; высокомонаршіе же указы повелѣваютъ, по умертвіи монаховъ имѣніе ихъ отдавать было бы ихъ родственникамъ, а когда не имѣется родственниковъ, то остается при монастырю до резолюціи архипастырской, въ церкви же бывало съ казновки (изъ кружки?) деньги собираются на вино, ладонъ и воскъ, нынѣ же и то братство отобрало, и церковь святая лишается свѣчь, ладону и вина, съ бѣднаго

Digitized by Google

монастырскаго приходу все покупается, приходовъ же монастырскихъ является мало, наложенные же въ королевскую казну подати тяжелые и инные до осмидесяти злотыхъ и оплачивать ихъ съ монастырскихъ приходовъ съ крайнею нуждою, того для вашего высокопреосвященства просимъ нижайше, дабы отданы были вышеписанныя деньги отъ братства въ монастырь и о томъ учинить високомилостивое разсмотрѣніе и опредѣленіе.

Софроній Бѣльскаго и Заблудовскаго монастырей игуменъ. Іеромонахъ Германъ намѣстникъ. Іеромонахъ Ѳаласій екклесіархъ.

Въ резолюціи по сему донесенію преосвященный Викторъ предложилъ консисторіи сообщить игумену Бѣльскаго монастыря и братству между прочимъ слѣдующее: „Касательно денегъ его превосходительствомъ г. генераломъ аншефомъ Михаиломъ Никитичемъ Кречетниковымъ 325 рублей на обитель Бѣльскую жалованныхъ, такожъ 80 рублей по умершемъ Іовѣ оставшихся, ежели братствомъ, какъ изъ доношенія іеромонаховъ Германа намѣстника и Фаласія эклесіарха присланнаго видно, суть забраны, да еще насильно, то, какъ извѣстно оное, что во всякомъ монастырѣ есть игуменъ настоятелемъ и главою, коему для того не токмо братія и послушники, монастырь съ церковію и со всѣми принадлежностями, всѣ приходы и расходы, даже и братство въ духовныхъ интересахъ, въ вѣдѣніе грамотою препоручается, и онъ одинъ предъ властію и самимъ Богомъ за правленіе свое отвѣчаетъ; такіе деньги и должны отданы быть въ вѣдомство игуменское, съ тѣмъ, что буди какая откроется въ немаломъ количествѣ на церковную или монастырскую нужду надобность, выдавалъ бы оные за совѣтомъ братіи, притомъ, яко благодѣтелей монастыря и церкви, и братчиковъ. О чемъ также послать предложеніе къ имъ, увѣряя, что въ случаѣ неотдачи таковыхъ денегъ, почтутся они за противниковъ Христовой церкви, слѣдовательно, и Богу, а засимъ чего ожидать имъ слѣдуетъ, думаю, знаютъ; его же превосходительство о семъ увѣдомясь, весьма недоволенъ будетъ. Сіе и для того помянутое братство исполнить должно, что какъ тожъ доношеніе явствуетъ, свѣчи, ладанъ и вино съ бѣднаго монастырскаго прихода на церковь покупается, а въ карнавку собираемыя деньги, коими бывало прежде таковой удовлетворяется нуждѣ, тѣмижъ братчиками отбираются.

Въ рапортѣ отъ 10 мая 1793 г. игуменъ Заблудовскаго монастыря Софроній и Бѣльскаго Иларіанъ донесли консисторіи, что они призывали братчиковъ въ келію игумена Бѣльскаго монастыря для прочтенія имъ предложенія епископа Виктора изъ Минской консисторіи о возвратѣ игумену Иларіону забранныхъ братчиками денегъ, пожертвованныхъ монастырю генераломъ Кречетниковымъ. По прочтеніи предложенія, братчики отвѣчали:

— „Хочай-де ми и узяли вишь прописанніе деньги, но безъ согласія отца игумена Иларіона Бѣльскаго употреблять ихъ нигде не будемъ, ибо уже конти (гонтъ) на трапезную церковь подражено пятдесятъ копъ и вскорости начнется покривать, и на иншіе надобности употреблять за вѣдомомъ игуменскимъ, карнавочные же деньги (кружечные?) хотя нами и собирани будутъ, но ми должны достатчаь (доставлять) въ церковь свѣчи, ладонъ и вино“.

Дѣло № 66.

Digitized by Google

136.

Февраля 25. Прошеніе игумена Бѣльскаго монастыря Саввы Пальмовскаго пу Виктору Садковскому объ увольненіи его изъ Переяславской епархіи.

іись отъ повѣреннаго епископа Виктора, что онъ, епископъ, не хочетъ причинить ему удь обиду,—одного только желаетъ, чтобы онъ, игуменъ, не служилъ болѣе въ Переяслав- эпархіи, удовлетворяя сему желанію, проситъ уволить отъ должности и изъ епархіи.

ałem wiadomosc przez pana Doro- ь..., plenipotenta panskiego, o wspa- uszy jw. pana dobrodzieja, ze zadney z mi uczynic krzywdy, tylko żąda- panskim, abym w dyecezyi iego lował się. Takowe żądanie panskie szą satisfakcyą przyimuię y natych- ›ełnię, iak tylko Naywyzsza Opatrz- drowiu pokrzepic mię raczy. Wten- okoiwszy długi moje, ktore na ko- ›otrzeby zycia zaciągnąc musiałem, braciom y bratstwu wszystko co ztornego pod moim rządem, oddalę się z tey dyecezyi. Dopioro tedy naypokornieysze składam moie prozby o takowe mię uwolnienie swiadectwo i o paszport, za co przy naypierwszym cokolwiek polepszeniu się zdrowia mego przyniosę jasniewielmoznemu panu dobrodziejowi naygorętsze dzięki i będę miał honor osobiscie upaść do nog panskich.

Ihumen Sabba Palmowski.

NB. Резолюціи никакой, только собственноручная помѣтка епископа Виктора о полученіи прошенія: „25-го февраля 1793 г. въ Варшавѣ“.

Дѣло № 65.

137.

Апрѣля 5, 11, и 15, Іюля 22. Донесенія игумена Заблудовскаго монастыря я еп. Виктору Садковскому о насильственныхъ мѣрахъ ксендза Пилькевича къ совращенію православныхъ въ католичество.

Іилькевичъ насильственными мѣрами принуждаетъ православныхъ къ переходу въ католи- эпротивляющихся сажаетъ въ тюрьму, приказываетъ бить на торговой площади мущинъ ı женщинъ розгами по сту ударовъ и т. п. Игумена Софронія, вступающагося за своихъ ъ, за православную вѣру и русскую императрицу, публично бранитъ позорными словами. Софроній между прочимъ обращался за совѣтомъ къ коллятору Заблудовскаго монастыря Заблудова Козаковскому по поводу безчинствъ ксендза Пилькевича. Казаковскій посовѣтовалъ игумену „манифестовать“ гдѣ слѣдуетъ, что игуменъ и исполнилъ.

въ Богу высокопреосвященнѣйископу Виктору . . . доношеніе. 1793 г. апрѣля 4 села Великихъ ковъ Алексій Гаевскій благочести- ставилъ мнѣ плачевную жалобу. о католѣчка пошла на исповѣдь до Якуба Пилкевича плебана Заблу- , но онъ ей исповѣди не далъ, го- приведи-де и свою дочь ко мнѣ на , тогда и тебе висповѣдаю, а когда цешь, то я тебе до звоницѣ прикую и постронковъ сто дамъ. Дочь же его Гаевскаго Пелагія крещена въ монастырѣ Заблудовскомъ и вишла замужъ благочестиваго Петра Герасимчика, съ которымъ живутъ до семи лѣтъ и дѣти имѣютъ, и горко ридаютъ, что ксіонзъ Пилкевичъ и паки началъ бѣситься, аки левъ рикая, искій ихъ поглотити, какъ и прежде сего 1789 г. въ турмахъ людей и женъ благочестивыхъ мучилъ, мужамъ по сто плетей, а женамъ по сто розогъ, и много привернулъ на като-

Digitized by Google

лѣцку вѣру, о чемъ я въ духовную Переяславскую консисторію обстоятельно прошлаго 1792 г. декабря 16 и репортовалъ. Того для всенижайше прошу и вси паствы вашего високопр—ства словесніи овци горко со слезами вопіютъ и просятъ, чтобы ихъ отъ волка Пилкевича хищнаго вскорости своею архипастырскою десницею защитить. 1793 г. апрѣля 5. Заблудовъ.

Сего 1793 г. априля 11, села Козликовъ Димитрій Лукашукъ прихожанинъ монастыра Заблудовскаго, котораго жена была католѣчка, пришелъ рано ко мнѣ съ плачемъ великимъ въ Бѣлской монастиръ и представилъ, что сего 10 д. пріѣхалъ бояръ Мартинъ села Кринѣцкихъ въ село Козлики и пришелъ къ ему съ десятникомъ тогожъ села и взяли его въ Заблудовъ до ксіонза Якуба Пилкевича плебана Заблудовскаго, и началъ заразъ бранить: „вашъ игуменъ кепъ, свинство, и ви такіе",—и иними мерскими и неподобными рѣчами, чего и писать неможно, и приказалъ ему, чтобъ привелъ свои дочери Екатерину, которая имѣетъ лѣтъ 17, и Пелагію 9 л. до исповѣди, которіи въ монастирѣ Заблудовскомъ крещены и до исповѣди и по сей часъ ходили, а какъ не приведешь утро, то тебя на ринку подчасъ торгу на четири угли буду бить плетми. Прошу всенижайше вашего високопреосвященства какъ можно вскорости защитить, ибо началъ и паки Пилкевичъ бѣситься, какъ въ 1789 г., и тогда нашихъ благочестивыхъ людей въ турми сажалъ, немилосерно билъ, какъ я и представлялъ обстоятельно въ Переяславскую духовную консисторію, и защити въ тѣ поры не отъ кого было имѣть, нинѣ же вопіетъ съ горкимъ ридавіемъ и плачемъ народъ и просятъ вашего високопреосвященства скорой помощи и защити, да не до конца поглотитъ волкъ хищный православные души. 1793 г. апрѣля 11-го. Бѣльскій монастырь.

Сего апрѣля 11 д. вашему високопреосвященству представилъ я доношеніемъ на ксіондза Якуба Пилкевича плебана Заблудовскаго и тогожъ 11 виехалъ я зъ Бѣлска въ Заблудовъ и 12 пошелъ въ дворъ до комѣсара Рукевича (пановъ нашихъ и коляторовъ Козаковскихъ) и говорилъ ему, что за вѣдомомъ-ли вашимъ посиланъ бояръ въ село Козлики по человѣка нашей религіи и приводили его до ксіонза Пилкевила, и хотѣлъ онъ его на ринку по четирамъ угламъ бытъ (бить), и комѣсаръ сказалъ мнѣ, что де я о томъ невѣдаю, то то може економъ Казаковскихъ. И вшедъ до палацовъ, просилъ (я) пана Козаковскаго на секретъ, и пошли съ нимъ въ его кабинетъ, и началъ я его просить о совѣтѣ, что мнѣ дѣлать съ ксіонзомъ Пилкевичемъ о такомъ разореніи, и сказалъ я ему всю свою обиду. И онъ мнѣ сказалъ: „манѣфестуй куда надлежитъ". И я присягу и манѣфестъ здѣлавши, и понесъ до его, пана Козаковскаго, для прочитанія, и онъ мнѣ сказалъ: „добре". И при семъ вашему високопреосвященству манифестъ [1]) и присягу въ благоразсмотрѣніе предлагаю. 1793 г. апрѣля 15.

Текущаго года представлялъ я вашему високопреосвященству доношеніемъ и манѣфестъ съ вѣдомомъ нашихъ велможныхъ пановъ и колаторовъ Козаковскихъ о утѣсненіи нашихъ православныхъ христіанъ паствы вашего високопреосвященства на ксіонза Якуба Пилкевича плебана Заблудовскаго, какъ и сего іюля 21 представилъ мнѣ іерей Іоаннъ Смоличъ монастыра Заблудовскаго, что де въ апрѣлѣ мѣсяцѣ сего года села Добренѣвки прихожанина нашего цѣлой домъ Іоанна Юркевича и жену его Пелагію и дѣтей двое приверну̀лъ на католѣки, и по фундушу съ его села Ляшковъ подданихъ доводящейся десятины въ монастиръ Заблудовскій на каждый годъ четири корци прошлого 1792 г. приказалъ не да-

[1]) Манифестъ этотъ или протестація напечатанъ ниже подъ № 138.

отдана, но и еще многими спо-
)вляетъ людей, чтобы какіе-ни-
плевели на меня къ вашему
вященству, дабы уничтожени
авленія. О чемъ вашего высо-
энства нижайше прошу гдѣ над-
дитить свою правовѣрную паству
скою своею десницею. 1793 года
Заблудовскаго благочестиваго
заграничнаго монастира игуменъ Софроній.

NB. На одномъ изъ сихъ донесеній собственноручная епископа Виктора резолюція: „Написать до кого надлежитъ на ксендза прозбу". Получилъ-ли ксендзъ Пилькевичъ какое-нибудь возмездіе за свое самоуправство и своеволіе, изъ дѣла не видно.

Дѣло № 60.

138.

рѣля 25. Заявленіе игумена Заблудовскаго монастыря Софронія въ Заблу- ую магдебургію о своеволіи и самоуправствѣ ксендза Пилкевича.

z protokułu spraw mieyskich mag-
abłudowskich. Roku tysiąc siedm-
Iziesiąt trzeciego miesiąca aprila
o piątego dnia.
rzędem y aktami magdeburyi ik.
)wskiey osobiscie stanowszy w Bogu
y imc xiądz Sofroni Nowomłynski,
iickich Bielsko-Podlaskiego y Za-
;o klasztorow ihumen, manifest so-
ic xiędza Pilkiewicza plebana Za-
;o zaniosł w wyrazach powyzszych
ałowany imc xiądz Jakub Pilkie-
isu nastania swoiego na plebanią
ą zawsze niespokoynym będąc,
wiele nieznosnych y odniesionych
zykrosci, w roku tysiącznym sie-
osimdziesiątym dziewiątym, po-
przepisanych, ludzi niewinnych
ną przyprowadził karę, ducho-
is graeco-nieunickie laesivis verbis
y ieszcze na podobne ustawic
dczał się; daley nieuhamowany
y niemogąc swey zawzientosci
tak dalece, iz w roku 1792 bez
ia się zadnego w przytomnosci po-
ch osob smiał niegodziwie targnąc
omotnemi (w czasie potrzeby osobnym in tempore pismem uczynionym okazac się mogącemi) na nayiasnieyszą imperatorową ieymc y iey cały ministerium, nie przepuszczaiąc nawet y rycerstwo. W ostatku dnia dziesiątego aprila veteri stillo w roku teraznieyszym tysiąc siedymset dziewiędziesiąt trzecim, uroscіwszy niesłuszną pretensyą do parafianina klasztoru graeco-nieunitow Zabłudowskiego niby o przeyscie corek z wiary katolickiey na graeco-nieunicką y w tym sposobie podstempnie uprosiwszy boiara z zamku, przez ktorego sprowadziwszy do plebanii swoiey rzeczonego parafianina ze wsi Kozlik z przytomnemi ieszcze trzema teyze wsi gospodarzami, tych procz że słowy nayniegodziwszemi traktował, w ostatku ze: „wasza psia wiara, y wy sami sobaki, y wasz humen pies" et caet. et caet., kilkakroc razy, iak zaprzysięzone w przytomnosci urzędnikow magdeburii Zabłudowskiey w cerkwi klasztoru Zabłudowskiego czterech swiadkow [1]) czasu wezwania zaswiadczo, ponawiał. O co wszystko ante omnia przed przyzwoito zwierzchnoscią kazdego czasu chcąc prawem czynic, takowy zanosi manifest y ony własną podpisuie ręko z oswiadczeniem dalszym sprawiedliwie niezmyslne zazalenia y to wszystko, co czasu

ѣлѣ имѣется присяга сихъ свидѣтелей, клятвенно подтвердившихъ изложенное въ заявленіи оонія.

Digitized by Google

prawa fusius deducetur. U tego manifestu podpis ręki temi słowy: X. Sofroni Nowomłynski Bielskoho y Zabłudowskoho monastyra ihumen. Ktory to takowy manifest iest w protokoł spraw mieyskich magdeburskich ikmci Zabłudowskich przyięty y wpisany, a z nich parti requirenti pod pieczęcią mieysko iest wydany. Actum w Zabłudowiu anno, mca et die ut supra. Attermanowski lantwoyt miasta Zabłudowia.

Подлинный съ тисненною печатью. Дѣло № 69 л. 2.

139.

1793 г. Іюня 13. Донесеніе игумена Пинскаго монастыря Георгія Яновскаго епископу Переяславскому Виктору Садковскому о гоненіяхъ и бѣдахъ, претерпѣнныхъ имъ отъ Наивысшей Консисторіи.

Предсѣдатель Наивысшей Консисторіи, б. игуменъ Бѣльскаго монастыря Савва Пальмовскій, всѣми мѣрами старался принудить игумена Георгія Яновскаго присоединиться къ его сообщникамъ относительно учрежденія и признанія верховной власти Наивысшей Консисторіи, но всѣ усилія его были напрасны, за каковое сопротивленіе игуменъ Георгій подвергся разнымъ оскорбленіямъ и гоненіямъ, какъ отъ Саввы Пальмовскаго, такъ и отъ его единомышленниковъ. Оскорбленія и гоненія подробно описаны въ донесеніи.

Великому господину преосвященному Виктору Садковскому православному епископу Переяславскому и Бориспольскому и проч.

Каковіи я нижайшій отъ времени учреждаемаго Найвысшаго Консистора претерпѣлъ гоненія и бѣди, о томъ докажутъ слѣдующіи пункта:

1. Какъ въ истекшемъ 1791 г. въ мѣсяцѣ іюнѣ о. архимандритъ Мотренинскаго монастыря Иринархъ Балановскій и всѣ Украинскіе оо. игумены и протопопы въ Пинскъ на конгрегацію съѣхалися, то посля ихъ всѣхъ и Бѣльскій игуменъ Савва Пальмовскій, пріѣхавшій въ той же Пинскъ, пришелъ ко мнѣ въ монастырь рано въ пятомъ съ полночѣ часу и сѣвши со мною въ ганкахъ (на крыльцѣ) началъ говорити о избраніи Наивысшаго Консистора, коему я мнѣніе сказалъ: старатися первѣе о висвобожденіи архіерея нашего, а обичайно при архіереи и консисторія будетъ, какъ въ Великой и Малой Россіяхъ и вездѣ учреждено. На что онъ, Пальмовскій, какъ началъ противорѣчить, то я оному отказалъ: развѣ такъ здѣсь въ Полшѣ поводится, а нигдѣ индѣ таковаго обыкновенія нѣтъ.

2. За что онъ, Пальмовскій, на мене осердясь, хотя тогда приумолкнулъ, однакъ внутренно яряся притомъ и за то, что хотя не единожды зъ Варшавы писали ко мнѣ, чтобъ я ѣхалъ въ Варшаву, однакъ я, ни на единое ихъ письмо не склоняся, не ѣздилъ. Почему какъ уже совершенно избранни того Наивисшаго Консистора шесть духовніе и шесть мірскіе особи, между коими тойже Пальмовскій президентомъ, то какъ по присягѣ сѣли въ трапезѣ моего Пинскаго монастыря, тогда означенный Пальмовскій на публикѣ, при знатномъ народѣ, оконфузилъ, объявляя, якобы я противникъ найяснѣйшему королю и речѣ посполитой. Однакъ я и тогда тіижъ вышеозначенныи мои речи и обикновенніи при архіереяхъ биваеміи консисторіи тамъ же ему Пальмовскому предъ цѣлымъ собраніемъ велегласно повторилъ и сказалъ: развѣ въ единой Полшѣ таковой въ свѣтѣ небывалій проискался случай.

3. Однакъ тойже Пальмовскій и тѣмъ (что приускаржилъ мене и противникомъ

соизволенію гдря короля и речи посполитой предъ знатною публикою назвалъ), недодовольствуяся, согласился съ своими его членами, а наипаче зъ мѣщанами пинскими Феодоровичами, знатними непріятелями и обидчиками моими, кои безъ бытности моей съ келіи вещи мои повикидали, а нѣкоторіи съ нихъ много и покрали, и мене въ келію мою не пустили, о чемъ на ихъ принужденъ былъ искать въ судѣ гродскомъ Пинскомъ, о коихъ моихъ обидахъ тойже судъ гродскій дѣло производя довольно извѣстенъ, да и тіи Феодоровичи, будучи оба родніи братья, впущены обидва въ томъ же консисторѣ членами для болшой обиди моей своегожъ въ обществѣ устремленія на мене.

4. Кая обида мнѣ и оказалася ясно, ибо какъ я подалъ доношеніе по прозьбѣ всѣхъ украинскихъ игуменовъ и протопоповъ быть мнѣ имъ всѣмъ духовникомъ и жить бы въ Лебединскомъ монастырѣ, то я взглядомъ крайне убогаго Пинскаго монастыря (гдѣ все свое здержавши) и согласился было; но въ обиду мнѣ, по прозбѣ означенныхъ украинскихъ игуменовъ и протопоповъ не учинивъ, въ поруганіе мнѣ и укоризну чести моей опредѣлили мене (лишивъ моего Пинскаго монастыря по грамотѣ вашего преосвященства жалованнаго) послать въ Дятловицкій монастырь на пребываніе, и такова опредѣленія не объявляли мнѣ отъ мѣсяца іюня даже до декабря 3 числа, чрезъ которое время слыша опредѣленіе таково, братія Пинского монастыря мене уже за игумена не почитая, всякія противности дѣлали и укоризненнии слова дерзновенно произносили, что есть тяжкій ударъ и обида на чужой сторонѣ гонимому человѣку, не имѣющему ни отъ кого и малѣйшей защиты.

5. Почему уже м. декабря извѣдавъ я нижайшій послѣдовавшее отъ онаго Найвысшаго Консистора сверхъ желанія моего опредѣленія, подалъ доношеніе съ тѣмъ, что ежели не учинено по моему прошенію, то и я отлагаю мою прозбу до прибытія архіерея пастыря моего, которое мое доношеніе прочитавши, тотчасъ за одно воспоминаніе архіерея, не спустя меня съ избы консисторской, приказали на особливой поларкушевой (на полулистѣ) бумагѣ написать по-польски резолюцію такую: что-де за воспоминаніе архіерея слѣдовало-бъ наказать, однакъ взглядомъ чести и старости твоей оставляется (прощается)“. Которую резолюцію секретарь консисторскій *полякъ* Холевинскій мнѣ тогдажъ и прочиталъ. Которая ихъ резолюція думаю и нынѣ при дѣлахъ ихъ находится.

6. Потомъ взявши мене панъ Корбутъ декабря 3 дня отвезлъ въ Дятловскій монастырь, гдѣ опредѣлили келію мнѣ сверхъ моего желанія вмѣстѣ съ тамошнимъ намѣстникомъ, который и спалилъ мене образомъ таковымъ: какъ я приготовлялся къ служенію декабря 9, пошелъ въ церковь на всенощное, съ которой не выходилъ даже до окончанія всего пѣнія и перваго часа; а помянутый намѣстникъ подчасъ чтенія псалтира пойшедши въ свою келію, боковую мнѣ, запаливъ лучину, положилъ на коминку и самъ въ церковь отойшолъ; потомъ та лучина догорѣвши, уголь съ нея на землю упалъ, гдѣ понакладывалъ тойже Грimѣнтинъ много сухихъ тресокъ, которые разгорѣвшися, всю его и мою келію разженнымъ огнемъ обняли; а я, по окончаніи всего набоженства, какъ пришелъ къ своей келіи и отомкнувши за тяжкимъ густымъ димомъ (бо уже его Гриментина половинную часть келіи огонь совсѣмъ обнялъ) не моглъ и на порогъ вступить. И такъ лишившися всѣхъ своихъ книжокъ и до послѣдка вещей, остался въ единой рубашкѣ и въ томъ только одѣяніи, въ которомъ въ церквѣ былъ, почему и перепратися (перемѣнить чистое бѣлье) до чверти года нѣчимъ было; притомъ не имѣю ни подушечки единой, принужденъ валяться на сѣнѣ т. е. на травѣ сухой, претерпѣвая болшую отъ предписаннаго тѣлесную нужду и душевную печаль съ горкимъ воздыха-

Digitized by Google

ніемъ и плачемъ, и въ томъ Дятловскомъ
китался чрезъ 9 мѣсяцевъ, вся-
івая отъ разныхъ укоризни и
) чемъ три раза къ вашему
гву въ Варшаву посылая къ та-
у капеляну, но ни единой въ
ки (=литерки=буквы) не по-

августа 6 числа отецъ Про-
ь Корбутъ объявили мнѣ въ
дить для помощи намѣстника
ильвестра Буллая, куда я ни-
авши сентября 22 дня, намѣст-
не засталъ, ибо уже умерлъ;
ъ означеннлго 22 числа сентября изшедшаго 1792 года въ неизвѣстномъ степенѣ и мѣстѣ и такъ волочась въ Полшѣ по разнымъ чужимъ мѣстамъ, отъ роду моего не бываемъ, пребываю нынѣ въ послѣднемъ бѣдствѣ и неслыханномъ убожествѣ. Для того, владыко святій, пастырю добрый, призри на гоненіе и мою прописанную бѣдность, покрый мя милостію своею при старости моей, яко же кокошъ птенцы своя крылами... Вашего преосвященства милостиваго архипастыра моего всенижайшій послушникъ Игуменъ Георгій Яновскій.

Дѣло № 75, л. 11.

140.

иля 11. Донесеніе игумена Вѣльскаго и Заблудовскаго монастырей Софронія о самоволіи бѣльскихъ братчиковъ.

Богу високопреосвященному
подину Виктору епископу Пе-
... доношеніе.
і г. марта 11 по словесной ре-
его високопр—ства будучи въ
іастырѣ, чтобъ виправить мнѣ
Цороѳея къ вашему преосвя-
Слуцкъ и къ великому чет-
халъ я въ монастырь Бѣлскій
6 и началъ пріуготовять для
и 9 д. по литургіи пришедши
лію братчане Іоаннъ Дмитро-
ъ Артишевичъ, Антоній Пар-
началъ я имъ говорить, что
нный приказалъ мнѣ виславъ
ороѳея въ Слуцкъ, и начали
имъ воплемъ и крикомъ: „мы
и поезду не дамъ, ми брат-
“; и я имъ говорилъ, мнѣ де должно исполнять приказъ своего архипастыря, и они какъ лви рикнули: „ми тутъ правимъ монастыремъ, что скажемъ, такъ и дѣлай“,—и многіе неподобніе виговорки дѣлали, и я былъ подъ великимъ страхомъ и ужасомъ, чтобъ отъ нихъ чего худаго и на мнѣ не воспослѣдовало и не палъ бы тотъ крестъ на меня, какъ и прежнимъ игуменамъ: Мануила вигнали съ монастыра, въ Заблудовскомъ монастырѣ и жизнь свою кончилъ, и Викторинъ не моглъ и полгода ужить. О чемъ вашего високопреосвященства нижайше прошу отъ такихъ нахалниковъ меня защитить. Вашего високопреосвященства всенижайшій рабъ Софроній Новомлинскій Бѣлского и Заблудовскаго монастырей игуменъ. 1793 года априля 11. Монастиръ Бѣлскій.

Дѣло № 70.

Digitized by Google

141.

Іюня 3. Письмо братчиковъ Виленскаго св. Духова монастыря къ епископу ...иславскому Виктору Садковскому о бѣдственномъ положеніи монастыря.

...ютъ прежнее цвѣтущее состояніе св. Духова монастыря и теперешній его упадокъ по не... нѣкоторыхъ настоятелей; просятъ прислать хорошаго настоятеля, который бы возстановилъ ...тырѣ хорошіе порядки, вмѣстѣ съ тѣмъ просятъ прислать довѣренное лицо, которое бы ...нило въ несчастное положеніе, въ какомъ находится монастырь, близкій къ упадку.

...e wielmozny pasterzu, nasz miłosciwy ...eju! Oycowska iw. imc pana dobro...ka z pasterskiey iego powagi y opieki ... przełozyc nam prozby y skutkami ...arować raczy, ktore z iedney gorli...nog iego składamy. Monaster Wi...d tytułem ś. Ducha wyznania grec... ktorym przed tym liczba osob zakon...rzebna do nabozenstwa znaydowała ...ła uczoną była, liturgij swiętych ... kilka w kazdy dzien odprawiło się, ...stko zupełnego opuszczenia postać ...ządek takiego zaniedbania i nieładu ... tym monasterem zeszłego oyca Ja...tkinskiego przełożonego. Jako umar...wę oszczędzaiąc, niemozna skarzyć. ... był na przełozenstwo i. x. Barłaam ..., nadzieja obiecywała z iego nauki [1], ... że zwrucił by rząd dobry dawny, ...icznosci w kraju znudziły rezydencią ...yiechał wprence za granicę; zastę...ząd w monasterze oyciec Sylwestr ... kapłan pobozny y swiatły: smierc ... młodym zycie odięła,—niedozwoliła ... poprawic, to przynaymniey niedo...o upadku wszystkiego dobra mona...

...ierci zeszłego oyca Sylwestra Bułłaja ...na przełozenstwo x. Jerzy Janowski, ... w wieku podeszłym; nie opisuiemy ...iłosci blizniego i z ublizeniem stanu ...ego, ale że bojazn Boga nie każe ...roznosci, tym bardziey w osobie du...)...... Rządu dobrego zadnego nieprowadził. Wyiezdzaiąc teraz do iw. pana dobrodzieja zabrał papiery potrzebne, koni parę, wozek, pieniądze bez obrachunku, tylko zostawił rubli 3 i kopiek 70.

Niemasz w monasterze osoby, ktora by pomocną do rządu byc mogła, ieden xiądz Jezekiel zakonnik dobry, cnotliwy, pobozny, prawdziwie do chwały Pana Boga gorliwy, do interessow zas utrzymania klasztornych niesposobny, ze obeyscia się kraju tuteyszego niewiadomy. On ieden kapłan w monasterze do odprawienia nabozenstwa. Zeszły w Bogu oyciec Pełkinski jurysdykę na płace osobom rozney kondycyi rozdał; czynszu inquilini nie płacą; folwarki Jewieyski y Kronski zdezolowane; procedera graniczne tu w miescie y w Kroniach z moznemi panami następnią,—niema ktoby się tym zatrudnił y od upadku bronił. Racz iw. imc pan dobrodziey łaskawie weyzec, racz dać nam osobę przykładną y rządną na przełozenstwo, racz osob kilka zesłac kapłanow dla odbywania dawnieyszym porządkiem nabozenstwa, y chciey zesłac kogo, ktoby weyzał w stan, iak iest teraz nieszczęsliwy y zblizony do upadku monasteru Wilenskiego. Prosiemy naypokorniey. Zostaiemy iw. pana dobrodzieja słudzy: Alexander Leniewicz, Paweł Leniewicz, Jerzy Kozłowski, Andrzey Leonowicz, Antoni Kozłowski, Jan Kaminski, Grzegorz Kowalewski, Konstantyn Lewandowski, Bazyli Kawarowski, Грпка (Гришка?) Ватковскій, Michał Kozakiewicz. Datt w Wilnie 1793 r. Lipca n. k. 3.

Дѣло № 75 л. 1.

---

[1] ...ончилъ курсъ Кіевской Духовной Академіи.

142.

1793 г. Іюля 11. Письмо церковнаго старосты Виленскаго Св. Духова монастыря къ епископу Переяславскому Виктору Садковскому

Изображаетъ бѣдственное положеніе монастыря, происшедшее отъ небрежнаго управленія настоятелей; разныя нестроенія и нужды монастыря излагаетъ въ особо прилагаемыхъ къ письму пунктахъ; главная же просьба отъ имени всего братства—прислать игумена, подобнаго Варлааму Шишацкому, и довѣреннаго комиссара, который обревизовалъ бы монастырь по всѣмъ частямъ и возстановилъ бы въ немъ хорошіе порядки.

Do ostatka w bidnym i bezporządnym stanie klasztor nasz graeco-ruski, w stołecznym miescie Wilnie zostaiący, gdy na twym archipasterskim łonie polega, a los uszczęsliwienia onego pod twym dozorem, rządem, oraz władzą archipasterską fundamentalnie zawisł; ztąd za naypierwszy obowiązek znaiąc, imieniem tegoz klasztoru czynie odezwę do iw. archipasterza pana i nayosobliwszego dobrodzieja, poruczaiąc jego naywyzszemu błogosławienstwu, dopełniam to w obowiązku, opisuiąc na osubnie wyszczegulniaiących się punktach, wszystkie w tymze naszym Wilenskim klasztorze zadawnione zwierzchnikow tegoz klasztoru wady rządu, do poprawienia czego i uregulowania w porządku, a tym samym do pomnozenia chwały Bozey powodowany obywatel naypokornieysze swe do iw. archipasterza, pana y nayosobliwszego dobrodzieia przesyłam prozby, abys miłosiernym okiem weyszawszy na ten klasztor graeco-ruski Wilenski, dla samego uporządkowania, dla zaradzenia o wszelkich interesach i potrzebach klasztornych, nie mniey dla oddalenia krzywd i szkod klasztorowi przez kogokolwiek bądz niesłusznie przyczyniaiących się, dla ustanowienia w tym klasztorze zwierzchnika dbałego i czułego, w zastrzezeniu i uregulowaniu przychodow, tudziesz wiadomosci expensow nieuchronnych, zesłać raczył w delegacyi przynaymniey iednego kommissarza, ktoren żeby przekonawszy się o nieporządku w szczupłosci nawet samych zakonnikow, z nieobostrzenia reguł zachowania się w rygorze, i dalszych wad pochodzącym, nie tylko to wszystko inaczey na dobrym stopniu postawił i urządził; lecz tez widząc upadaiący stan z wyż wyszczegulnionych przyczyn klasztoru graeco-ruskiego Wilenskiego dał o nim iw. archipasterzowi dobrodziejowi dostateczną opinią. A w ten czas twoia w tym archipasterska czułosc, troskliwosc i staranie potrafi zaradzic oraz uszęsliwic ony. Za co dozgonnie, w celu zaskutecznienia gorących swych chęci do odsłuzenia tobie, iw. archipasterzu, modlitwami swemi tenze klasztor graeco-ruski Wilenski wstawiac się do Boga nie przestanie. Powtarzaiąc przeto prozby imieniem tegoz klasztoru o zesłanie kommisarza dla zregolowania zadawnionych w nim wad rządu, mam honor powtarzac razem i to, zem iest z naygłębszym i naypowinnieyszym uszanowaniem iasniewielmoznego pana i nayosobliwszegę dobrodzieja, nayobowiązanszy, naynizszy sługa i podnozek P i o t r L u k i e n o w i c z, starosta cerkiewny. 1793 r. julii 11, w Wilnie.

Punkta słuzące cerkwi Zesłania S. Ducha graeco-russkiey w klasztorze Wilenskim, przesyłaią się do względow delikatnych iw. archipasterza i nayosobliwszego dobrodzieja.

1. Aby starszy był obowiązany obrac namiestnika, ktory by wszelkie dochody cerkiewne, iako to: podatki z kamienic, iurisdyki w regestr wpisywał, tudziesz i expensa w tenze regestr kładł. 2) Aby starszy zalecił namiestnikowi, iżby wiedział o zakonnikach, iak maią w rządzie uczciwych sprawowac się, aby pilnowali ustaw cerkiewnych, bez woli iego po miescie nie chodzili; abowie z tego wielka dzieie się krytyka i censura. 3) W święte dni po słuzbie Bozey z xięgi zamiast kazania

duchowne przykłady i nauki czytac. 4) W nagłych i nieprzewidzianych potrzebach klasztoru (iesliby wypadło na klasztor zaciągnąc długu) dla naradzenia się spraszac kilka przynaymniey osob z bratstwa cerkiewnego, oswiadczaiąc czynnosc interesu. 5) Zaradzic temu, ze ix. Georgii Janowski przychod wyboru pieniędzy i z onych rozchodu klasztorowi nie okazał,—do 100 złotych z sobą zabrał; oraz złot. 300, ktore nayiasn. sąd assesorski dla Gaydamowicza zarębacza wilenskiego wypłacic pod karą sprzeciwienstwa przysądził, nieopłacono. W ktorey to sprawie expensu prawnego na proceder klasztor na złot. polskich 200 poniosł. Ze tenze ix. ihumen koni parę i kolaskę klasztorną zabrał. 6) Przed laty 50 od starszenstwa ieszcze x. Juszkiewicza, przez lat 3 trwaiącego było, do dziesięciu starszych az do x. Pełkinskiego zeszłego starszego, ktory przez lat dwadziescia kilka utrzymywał dochody ze wszelkich funduszowych kamienic jurisdyki i folwarkow; wszyscy tez z koscielnego srybra kalkulacyą zdawali, a za kwitowaniem wyiezdzali. 7) Zeszły x. Pełkinski pokoyny nienaruszonym funduszem podaną jurisdykę Zarzeczną, zwaną Górkę, io. xięciu Massalskiemu biskupowi Wilenskiemu za złotych 800 zaprzedac wazył się. Posledniey przez tegoz io. xięcia biskupa dwa dworki z ogrodami zabrano, przyłączono do Górki i granicę ogrodzono; gdy by zas z bratstwa wiedziec mogli, niedozwoliliby tego czynic. 8) Kamienica w Wilnie Doroszewiczow była w zastawie klasztorowi, za dekretem magdeburii Wilenskiey, ktorą wykupuiąc wip. Statko krayczy oszmianski, wypłacił za nią do 4000 złotych polskich i oddał do rąk zeszłemu ix. Sylwestrowi pokoynemu przed smiercią. Czego zadney konnotacyi i zapisania niema, i zaden zakonnik nie wie; długu zas na 100 złotych opisanego obligami na klasztor tenże zeszły x. Sylwester zostawił. 9) Idzie prozba, aby co lat 3 był przysyłany kommisarz dla zwiedzenia cerkiewnego rządu, postrzegania zakonnikow spokoynosci, weyrzenia w przychody i rozchody i zaradzenia w interesach procederowych klasztorowi. Którego z nayglębszą prozbą oswiadcza się ządnie w tych czasiech dla wyszczegulnionych potrzeb przysłania. 10) Jeden służaszczy zakonnik Jezechiel w pracy codzienney przez wiek swoy szędziwy niewydoła do odprawowania służby Bozey; więc dla pomocy onemu upraszamy przysłac przynaymniey do iednego kilku. Na starszenstwo zas Wilenskie imc xiędza Szyczackiego, lub onemu we wszystkim podobnego, zwrocic całym naszym zgromadzonym bratstwem rowniez prosiemy. 11) Aby ix. starszy za przestępstwo zakonnika w klasztorze upominał, nie zas tak postępował, iak ix. Janowski ihumen w Trokach, w karczmie, w nocy, zakonnika cwiczyc kazał, przez co wielką krytykę sciągnął tak dalece, ze z tego nasmiewaią się rzymianie. 12) Aby szpital dla przytulenia ubogich był przywrocony. Abowiem inaczey dzieie się wielkie posmiewisko, i przeto od wiary odwracaią się: gdyz widoczne tego przykłady były, ze ubogi gospodarz imc xiędza ihumena prosił dziecko umarłe pochowac, dawał złotych 20, nie kazał przyiąc; przeto w rzymskim koscieie musiał schować niemal darmo. Dawnieyszy zas przykład, ze zeszły x. Pełkinski obił Doroszewicza, teyze prawosławney wiary będącego; przez co samosiodm z dziecmi rzymianem został. 13) Na ostatek, ze cerkiewka u mniszek klasztoru Wilenskiego tak zacieka, ze przez przemoczenie sklepienie upadkowi podlegac będzie musiała. Zatym ku zaradzeniu temu do delikatnych i łaskawych względow podaią się prozby.

Дѣло № 75, л. 7—9.

Digitized by Google

143.

1793 г. Іюня 4. Письмо регента Виленскаго воеводства Николая Коссовича къ Минскому архіепископу Виктору Садковскому.

Познакомившись съ монастырскими дѣлами еще въ настоятельство Варлаама Шишацкаго и его преемника Сильвестра Буллая, видя явную обиду монастыря, коему въ будущемъ грозитъ опасность лишиться не только доходовъ, но и значительнаго фундуша на предмѣстьи г. Вильны „Зарѣчье", Коссовичъ, движимый единственнымъ желаніемъ помочь монастырю въ его безвыходномъ положеніи, считаетъ содѣйствіе епископа Виктора и помощь монастырю дѣломъ неотложнымъ. Въ прилагаемомъ при письмѣ „Описаніи" дѣлъ таковыхъ, Коссовичъ предлагаетъ и средства, какъ помочь бѣдѣ. Вотъ сущность дѣла. Настоятель монастыря Пелкинскій по неосмотрительности выдалъ разнымъ лицамъ консенсы или контракты на участки земли въ предмѣстьи „Зарѣчье", пожалованной монастырю въ 1635 г. вѣчнымъ фундушемъ подчашимъ волынскимъ Лаврентіемъ Древинскимъ вмѣстѣ съ домомъ на Антоколѣ, заключивъ эти контракты на правѣ емфитеутичномъ или чиншевомъ. Нѣкоторые изъ поселившихся на этихъ участкахъ земли самовольно стали присоединять къ нимъ смежныя участки земли, какъ это дѣлалъ рѣзникъ Гайдамовичъ. Когда настоятель монастыря Сильвестръ Буллай пожелалъ отнять у него часть таковой земли и присоединить къ сосѣднему поселенцу, Гайдамовичъ не только не дозволилъ сдѣлать это, но еще обругалъ и побилъ Буллая. Магдебурскій судъ за побои осудилъ Гайдамовича на 24-часовое тюремное заключеніе, но земли не дозволилъ отнять у него. Тою и другою стороною подана кассація въ ассесорскій судъ. Гайдамовичъ совершенно оправданъ,— въ его же пользу присуждено взыскать съ монастыря 300 злотыхъ судебныхъ издержекъ и 51 злотъ за претензію къ чужому владѣнію. Коссовичъ въ этомъ дѣлѣ видитъ худой прецедентъ для другихъ поселенцевъ на участкахъ монастырской земли и потому предлагаетъ немедленно принять рѣшительныя мѣры: такъ какъ контракты эти заключены безъ вѣдома и утвержденія высшей духовной власти, то на основаніи существующихъ на сей предметъ узаконеній требовать судебнымъ порядкомъ уничтоженія всѣхъ таковыхъ контрактовъ; на веденіе таковаго дѣла дать полномочіе настоятелю монастыря. Монастырю предстоитъ еще вести два дѣла въ судахъ: 1-ое съ Тышкевичемъ маршалкомъ виленскимъ, начавшемъ разграниченіе своихъ земль на „Поплавахъ" съ городскими и другихъ смежныхъ владѣльцевъ; 2-ое съ Огинскимъ въ Трокской экономіи. Никто изъ монаховъ монастыря не знаетъ, есть-ли документы относящіеся къ этимъ дѣламъ и гдѣ они находятся. Требуется послать свѣдущаго человѣка.

Jasnie wielmozny mci dobrodzieju!

Nie powodowany zadną okolicznoscią, ale tylko zem za przełozenstwo w monasterze Wilenskim imc x. Szyszackiego używany był do interessow prawnych w subselliach Wilenskich zdarzaiących się prawnych,—oraz za namiesnictwa x. Sylwestra Bułłaia, gdy widzę następne skrzywdzenie funduszu w iurysdyce tegoz monasteru, a uwazam, iż nie ma w mieyscu tuteyszym, ktoby onemu dał skuteczną pomoc; za rzecz obowiązaną postanowiłem, iw. imc panu dobrodziejowi uczynic doniesienie, iako one wyraziłem na osobnym pismie. Chwalebna powszechnie iw. imc pana dobrodzieja gorliwosc y opieka nie odmowi względow dla monasteru, w iego władaniu zastaiącego. Mam za honor byc iw. pana dobrodzieja naynizszym sługą Mikołay Kossowicz konfederacyi woiewodztwa Wilenskiego sądowy regent.

Opisanie niektorych interessow monasteru Wilenskiego, opieki y pomocy niezwłoczney iw. biskupa potrzebniących.

Monaster Wilenski ma pro sua dote jurysdykę przy miescie Wilnie, na przedmiescie Zarzecze położoną; niegdy od roznych obywatelow prawem wieczystym z gruntow kupionych przez imc Laurentego Derewinskiego podczaszego ziemi Wołynskiey, monasterowi S. Ducha raczey zakonnikom rezyduiącym z domem na Antokolu r. 1635 X-bra 6 dnia wieczystym zapisem podaną. Grunta tey jurysdyki mieyscami zdaią się byc nie sposobne

do zarabiania, ze w gorach połozenie
iią, iednak są uzyteczne; priwatni
ı z nich nader profituią, a monaster
· części za pozwolone uzywanie nie
ku. Obywatele kopaią kamienie wa-
linę na cegły. Nieładem szło gospo-
a rządu zeszłego xiędza Pełkinskiego.
ał on prawa emphiteutyczne roznym
ıa rozne place w teyze jurysdyce,
:kiem płacenia czynszu rocznego tak
ze trzeba ledwe nie z kazdym in-
o oddanie czynszu procedowac pra-
nił to zeszły xiędz Pełkinski wzo-
nieyszych...... onego przełozonych.
ınemi nadał prawo emphiteutyczne
n Jozefowi y Reginie Gaydamowi-
:nikom wilenskim na plac w pew-
iarze, ktorego Gaydamowiczowie, po
czach pierwszych tegoz placu emphi-
tawszy się possessorami, więcey przy-
, nic z niey nie daiąc, glinę na
ı insuper kopaią, cegłę wyrabiaią,
:rowi zgoła z tego nic nie płacą.
przy tymze placu pozwolił Gayda-
ı zeszły xiądz Pełkinski ogrodzic
ı wielką wprawdzie, ale użyteczną:
enie postąpił onym zbierac drugę
yli atawą, a monasterowi zastrzegł
trawę, to iest siano w kazdym roku
e dni miesiąca lipca zbierac się po-
)o tey łąki Gaydamowiczowie wiele
runtow.
roku 1790 zeszły xiędz Sylwestr
namiestnik monasteru Wilenskiego,
nnemu inquilinowi Zagraiewskiemu
ały, dla obszernosci podworza chciał
ıstkę ziemi tey, co on niesłusznie
r oddac nowemu inquilinowi, Gayda-
esidenter nie pozwolił, płotu usunąc
scił, xiędza Bułłaja połajał y pobił,
c y ogłaszaiąc, ze iego własnosc co
omu, wyięta z pod własnosci y rządu
skiego, ze monastyr do tych placow
ıwa. Stało się ze xiądz Bułłay pozwac
ıy został Gaydamowicza o pobicie,
y niepostąpienie gruntu do sądu magistratowego miasta Wilna. W sądzie magistratowym sądzono kary na Gaydamowiczu za pobicie y połajanie x. Bułłaja 24 godzin turmy aby wysiedział, ziemi z łąki nic postąpic iednak nie kazano, owszem possessyą ieszczę zachowano. Od dekretu takiego x. Sylwester Bułłay apellował do sądu assossorskiego, takze apellował Gaydamowicz. Przypadła sprawa w assessoryi za apellacyą roku teraznieyszego 1793 iunii 28 dnia. Nastąpił w niey dekret, przez ktory przeciwnie iak w magistracie sądzono: wzamiast ze magistrat uznał byc winnym Gaydamowicza y osądził 24 godzin turmy, sąd assessorski uznał, ze xiądz Sylwester violencyą uczynił onemu, za to winnym został, nakazano, aby monaster złotych 300 expensow Gaydamowiczowi w dniu 28 septembra roku teraznieyszego y złot. 51 za pretensye zapłacił; nakazano aby Gaydamowicz o zaległy czynsz z placu monasterowi nie opłacony z monasterem w dniu 10 iulii praesen. anni obrachunek uczynili. Była ze strony monasteru podawana sprawa o kassatę kontraktu na plac z łąką wydanych Gaydamowiczowi, ale oney sąd nie złączył ze sprawą, in facto przywołaną. Nakazano zatym ex distincto actoratu procedowac, y sprawę obydwom stronom o waznosc konsensow w sądzie assessorskim, to iest o waznosc kontraktow emphiteutycznych zastrzezono. Z tego powodu possessyą y wszelką spokoynosc placu y łąki Gaydamowiczowi zachowane, razem aby wedle opisow kontraktowych dosyc monasterowi czynił nakazano. Taki interes zdawac się z siebie moze małym, ale w konsequencyi praejudicium wielkie zawierający,—ze fundusz monasteru rozszarpany zostanie. Jeden zły emphitheuta zgorszy drugich. Monaster successu temporis straci uzytki, albo dochodząc onych przez procedera (tak jak teraz) duplum expensowac będzie, albo y własnosc straci. Zdało by się w tey mierze zabierzec dobru cerkiewnemu iako jedynemu funduszowi, a ztąd nayszacownieyszemu. Do czego ieden srzodek nayprzyzwoitszy takowy:—Prawo roku 1768, w traktacie tit. „Prawa kardynalne", para-

Digitized by Google

graf 18, w słowach: „Jus emphiteusis", iak iest w prawie opisane: „Po wszystkich panstwach rzeczypospolitey, na gruntach prawdziwie pustych et cum evidenti utilitati directi domini, pozwalane byc ma, a nadanie iego przez krola imci w dobrach stołowych przez starostow y dzierzawcow w krolewszczyznach, za konfirmacyą iednak krolewską, w dobrach zas duchownych przez duchowienstwo, praecedente assensu zwierzchnosci duchowney kraiowey, za konfirmacyą krolewską generalnie in omnibus beneficiis, collationis et nominationis regiae, a w dobrach szlacheckich za wolą dziedzica, dotrzymane kazdemu byc powinno". Z słow przywiedzionego prawa wypływa racya, zniszczająca nietylko wydane Gaydamowiczom kontrakta, ale wszystkim emphiteutom; dla tego ze przez zwierzchnosc duchowną krajową nie approbowane. Zwierzchnosc kraiowa rozumie się albo powaga y władza metropolitalna, albo biskupa Białorusskiego. Prawo roku 1768, traktat tit. „Akt pierwszy osobny", artyk. drugi, § 8, słowa: „Biskup Mscisławski, Orszanski, Mohilowski, pod tytułem Białorusskiego etc., konserwowany wiecznie będzie przy religii greckiey orientalney nieunickiey, y tenze biskup Białorusski w tey swoiey dyocezyi ma uzywac jurysdykcyi swey równie jak biskupi rzymscy w swoich diocezyach używaią". Nie zmieniła tego prawa konstitucya r. 1775. Więc władza biskupa Białoruskiego w swoiey existencyi co do zwierzchnosci zostaie. Biskup Białoruski iest biskupem respective sufraganem przeciw władzy archieppi metropolitani. Gdy iw. koadjutor metropolitanus Kioviensis praeeminet praerogativa nad swoim sufraganem,—gdy oprocz tego (podobno monaster Wilenski nalezał do jurisdykcyi metropolitalney) zatym ex dignitate coadjutoriae ma zwierznosc. Per sequella ma prawo annihilowac kontrakta, iako władzą zwierzchnosci duchowney kraiowey nie approbowane. Y tak prawa duchowne niechcą in extravaganti consttne: ambitiosae—Pauli II et suo loco tlt. o „Emphiteusis".

Pasterska gorliwosc raczy subvenire dobru cerkiewnemu do ocalenia onego. Zyczenie tedy iest, aby iw. koadjutor 1-mo przełozonemu mieyscowemu to iest monasteru Wilenskiego wydał speciale mandat nie tylko popierac sprawę z Gaydamowiczami, ale ze wszystkiemi inquilinami o kassatę kontraktow, iako z władzy zwierzchnitstwa swego nie approbowanych, y dla tego upadaiących. 2-do Aby wyiednał w konfederacyi generalney sancitum co do ocalenia, iako iest kopia proiektu, a to nayłatwieyszą rzeczą w czasie teraznieyszym. Pozytki z kassaty kontraktow te wynikną, ze jurysdyka ocali w zupełnosci,—ze przyniesie centum emolumentum klasztorowi. Ma klasztor sprawę graniczną z imc panem Tyszkiewiczem, teraznieyszym marszałkiem wielkim xięstwa Litewskiego, o tę samę jurysdykę, ktory rozgraniczając się z miastem Wilnem w dobrach „Popław", pozwał monaster, iako przygranicznikow. Ta sprawa w sądzie assessorskim. Ma sprawę monaster Wilenski z ekonomią Trocką to iest iw. Oginskiemi, takze graniczną. W tych sprawach nie są wiadome dokumenta podobna zadnemu z tuteyszych zakonnikow, i gdzie są..., zaden stanu spraw tych niezna. Zdało by się aby iw. koadjutor zesłac raczył osobę, ktora by pomoc potrzebną uczyniła.

Дѣло № 75, л. 2—4.

Digitized by Google

144.

1793 г. Сентября 26. Прошеніе игумена Виленскаго св. Духова монастыря Георгія Яновскаго архіепископу Виктору Садковскому съ заявленіемъ, что все написанное про него братствомъ, клевета.

Извѣщаетъ о своей стойкости противъ искушеній со стороны тѣхъ честолюбцевъ, которые, стремясь къ обособленію западнорусской церкви устройствомъ „Наивысшей Консисторіи", радовались аресту епископа Виктора. Преисполненный чувствомъ радости по случаю благополучнаго освобожденія епископа Виктора, игуменъ спѣшитъ въ Слуцкъ „принять отъ него благословеніе". Поданные Виленскимъ братствомъ доносы на игумена заставили его, сверхъ ожиданія, пробыть все лѣто въ Слуцкѣ, въ томительномъ ожиданіи рѣшенія своей участи: „скитаясь въ Слуцкѣ, хладомъ гибну (игуменъ не запасся теплой одеждой) уже глубокой наступившей есенѣ".

Великому господину ясне въ Богу преосвященному Виктору Садковскому... отъ игумена Георгія Яновскаго всенижайшее прошеніе.

Въ бытность вашего преосвященства въ Варшавѣ въ невинномъ содержаніи многіи тѣмъ будучи доволны, не надѣясь впредь уже и видѣть лица вашего преосвященства, монастырѣ разоряя, шаталися въ Варшавѣ и Пинску единственно для полученія себѣ чести; о чемъ и ко мнѣ хотя онѝ (они) въ Варшавы писали, но я нижайшій до ихъ совѣта никакимъ образомъ не присталъ, а въ Пинску еще и противорѣчилъ, совѣтуя ваше преосвященство свободить, формално сказавши такъ: „намъ архіерей нуженъ, стараймося какъ можно свободить, а консисторъ при архіереи неминуемо будетъ"; за что на мене тогдажъ и негодовали. По свобожденіи жъ вашего преосвященства отъ невиннаго ареста я тѣмъ очень будучи доволенъ и радъ (о чемъ и Бога преблагаго на проскомидіи и ектеніяхъ будучи въ Пинску просилъ) желая усердно моего милостиваго архипастыря повидѣть и сподобитись благословенія отъ него, писалъ къ вашему преосвященству и по отвѣтномъ письмѣ приехалъ изшедшаго іюля 1 дня въ Слуцкъ и мислилъ не позабавитися, зѣмняго одѣянія не бралъ. Но какъ почти по неправедному оклеветанію нѣкоторыхъ братчиковъ (кои того, что доносятъ, сами не видали, но толко чрезъ моихъ недоброхотовъ слихали; да и то ежелибъ разсудили и почтеніи были люде, то первѣе не увѣрялися бъ, а потомъ не толко писать, но и говорить стидалисябъ на своего ихъ богомолица, и ваше преосвященство такъ высокую персону утруждать; піанства жъ они до своего-отъ гробу не докажутъ. До сего сентября самихъ послѣднихъ чиселъ здѣсь въ Слуцку скитаясь, хладомъ гибну уже глубокой наступившей есенѣ, а вскорѣ имѣющей быть и зимѣ; отъ чего лишаюсь по старости немощной и здоровья своего; да и человѣкъ при мнѣ монастыра Виленскаго здѣсь проживаетъ же, притомъ и лошади, коибъ могли въ рабочее время пособлять, все лѣто промедлѣли. Хорошожъ, что подножній еще имѣется кормъ, зимногожъ времени на стайнѣ каѳедральнаго монастыра не уповаю, чтобъ были вмѣщены. Для того вишписанное внушивъ, милости отеческой и архипастырскаго милосердія (ими же вѣси судбами спаси мя и помилуй) всенижайше прошу. Вашего преосвященства... всенижайшій послушникъ игуменъ Георгій Яновскій. 1793 г. сентября 26.

Резолюція архіепископа Виктора: „Консисторія вскорѣ мѣсто въ монастырѣ какимъ приличное просителю опредѣлить, а намъ для аппробаціи доложитъ".

Дѣло № 75, л. 21.

145.

1793 г. Октября 18. Докладъ Минской духовной Консисторіи епископу Виктору Садковскому по двумъ донесеніямъ Виленскаго св. Духовскаго братства.

Виленское св. Духовское братство въ двухъ донесеніяхъ епископу Виктору Садковскому сообщало о разныхъ нестроеніяхъ въ св. Духовскомъ монастырѣ и о зазорной жизни игумена Георгія Яновскаго. Игуменъ Георгій въ двухъ объясненіяхъ своихъ заявлялъ, что все прописанное про него—клевета, написано по злобѣ на него нѣкоторыхъ братчиковъ. Консисторія, принимая во вниманіе, что никто изъ братчиковъ не явился въ Слуцкъ для подтвержденія своихъ обвиненій противъ игумена Георгія, лично явившагося въ Слуцкъ для оправданія, полагала необходимымъ немедленно отправить игумена Георгія къ мѣсту его служенія, взявъ съ него предварительно подписку въ томъ, что онъ будетъ вести незазорную жизнь и во всемъ, касающемся благоустройства монастыря, будетъ дѣйствовать съ согласія братства и братіи монастыря. Относительно просьбы братства прислать благонадежнаго человѣка въ начальство и іеромонаховъ для священнослуженія, консисторія полагаетъ предварительно спросить св. Синодъ о бывшемъ Виленскихъ монастырей старшемъ Варлаамѣ Шишацкомъ, „по резону, что въ извѣстное неблагополучное время, за отлучкою онаго въ Россію, доселѣ нѣтъ никакого указа, будетъ-ли оной возвращенъ въ Вильно, а если не будетъ, тогда избрать или откуда выписать на его мѣсто“. А если игумену Георгію мѣсто въ монастырѣ какомъ приличное опредѣлить, то въ Виленскій изъ здѣшнихъ нѣтъ кого послать „по скудости людей“.

Преосвященнѣйшій владыко!

Паствы вашего преосвященства за границею въ Польшѣ состоящаго Ссятодухова Виленскаго монастыря отъ братства присланное къ вашему преосвященству сего года іюня 28 числа на отца игумена Георгія представленіе и напротиву того отъ его отца игумена поданныи доношенія, одно іюля 10-го, другое сентября 26-го чиселъ въ духовной консисторіи разсматривани. И хотя въ томъ братскомъ представленіи такіи на его отца игумена написаны зазрѣнія, чрезъ которыя подлинно можетъ происходить не малая соблазнь, особливо тамо, гдѣ честь нашей религіи отлично примѣрнаго требуетъ житія и обращенія, яко въ чужомъ государствѣ, а потому, какъ благоустройство монастыря туюжъ религіи честь составляющее, такъ порядокъ въ экономіи монастырской и по судамъ имѣющіеся о защищеніи монастырскаго имѣнія дѣла, могутъ прійти въ разорительное для монастыря замѣшательство, яко въ томъ же представленіи и то воспоминается, будто отецъ игуменъ о набоженствѣ не радитъ; а какія того Виленскаго монастыря дѣла требуютъ неотложнаго по судамъ и по экономіи старанія, о томъ приложено описаніе; но какъ игуменъ Георгій въ помянутыхъ своихъ доношеніяхъ такъ твердо отъ тѣхъ зазрѣній оправдается, что даже самаго Господа Іисуса поставляетъ свидѣтелемъ въ томъ, что невиненъ, а оклеветанъ всуе, представляя межъ прочаго, яко бы то произошло по недоброхотству къ нему двоихъ изъ числа подписавшихся на представленіи братства человѣкъ, а именно: Павла Лѣневича и Козловскаго, съ коихъ первый, отбирая къ себѣ кошельковые деньги, монастырю якобы мало что даетъ, притомъ въ церкви, во время пѣнія божественной литургіи, и съ нимъ, игуменомъ, непристойно обращается съ причиненіемъ напрасныхъ ругательствъ; другой якобы мстится за то, что онъ, игуменъ, безъ вѣдома вашего преосвященства не согласился отпустить ему въ аренду Евейскаго фольварка, почему истины зъ обоихъ сторонъ познать инако не можно, какъ за произведеніемъ слѣдствія и за доказательствомъ, но въ нынѣшнее время къ слѣдствію вовсе нѣтъ кого опредѣлить, по причинѣ всекрайнѣйшей въ людяхъ скудости, какъ

Digitized by Google

и самимъ вашему преосвященству извѣстно. Братство же, учинивъ таково на игумена представленіе, не только сами къ доказательству не явились, ниже одного изъ числа своего, ниже повѣреннаго прислали, слѣдовательно и обжалованному игумену далѣе здѣсь медлить и проживаться нѣтъ причины, особливо оставивши монастырь при одномъ, ито изъ Полоцкаго Богоявленскаго монастыря зашедшемъ, какъ по письму того монастыря отца игумена Іоасафа сего года іюня 15 числа вашимъ преосвященствомъ полученному значитъ, и безъ опредѣленія вашего преосвященства проживающимъ іеромонахѣ Іезекіилѣ Кулашкѣ, кой и священнодѣйствуетъ также безъ благословенія вашего преосвященства. Для того въ духовной консисторіи разсудили: отца игумена Георгія отправить обратно въ Виленскій монастырь съ начальничьимъ послушаніемъ, такъ какъ изъ Пинскаго монастыря онъ туда посланъ до дальнѣйшаго времени. А дабы между нимъ игуменомъ, и тамошнимъ братствомъ не было впредь каковыхъ-либо вздоровъ и представленій отъ одной на другую сторону, ему игумену, всѣмъ церковнымъ и монастырскимъ того Виленскаго монастыря внутреннимъ и внѣшнимъ имѣніями управлять, благолѣпія церковнаго наблюдать, приходы и расходы денежные и другіе церковные и монастырскіе собирать, употреблять, записывать и щетъ отъ кого надлежитъ брать, дѣла по судамъ производить, прибыль церковную и монастырскую экономію умножать, всякіе репараціи и новое строеніе начинать и въ прочемъ всемъ томъ подобномъ поступать всегда за совѣтомъ и настоящимъ согласіемъ братства и братіи, не входя самъ собою ни во что и не начиная ничего, въ пособіе же ему, отцу игумену, опредѣлить выше помянутаго іеромонаха, въ разсужденіи братскаго объ немъ одобрѣнія, какъ по представленіи ихъ значитъ, съ тѣмъ (буде соизволите ваше преосвященство, писать первѣе объ немъ куда слѣдуетъ и оставить его навсегда здѣсь) чтобъ и оный іеромонахъ, будучи тамо намѣстникомъ, какъ при немъ, игуменѣ, такъ и въ случаѣ отлученія онаго, во всемъ по предписанному свое послушаніе исполнялъ. А затѣмъ и почтенное Виленское братство, колико для церкви Христовой, толико для своего временнаго и вѣчнаго блага, споспѣшествуя доброму порядку и пользѣ монастырской, также должны къ разсужденію отца игумена съ братіею во всемъ относиться, составляя любовію, яже о Христѣ, общество, называя другъ друга честію, яко едини матере церкве святыя чада; но дабы отецъ игуменъ съ своей стороны все то святѣйше соблюлъ, дая доводъ несумнительной по себѣ къ начальничему послушанію надежди и незазорной жизни, обязать его строгою подпискою, хотя въ обоихъ примѣчаніяхъ судомъ еще не изобличенъ.

Касательно же прозьбы братства о присылкѣ въ тотъ Виленскій монастырь благонадежнаго человѣка на начальство и іеромонаховъ для священнослуженія, о чемъ и отецъ игуменъ также проситъ, прописуя въ доношеніи, что кромѣ вышепомянутаго іеромонаха Іезекіиля, да одного діакона и монаха болѣе нѣтъ и въ ежедневномъ по чину монастырскому и по знатности мѣста въ священнослуженіи крайняя слѣдуетъ остановка; о начальникѣ, каковъ тамо долженъ быть, не благоугодно ли покажется вашему преосвященству первѣе представить въ св. Синодъ за бывшаго Виленскихъ монастырей старшаго игумена, нынѣшняго о. архимандрита Варлаама Шишацкаго, по резону, что въ извѣстное неблагополучное время за отлучкою онаго въ Россію доселѣ нѣтъ никакого указа, будетъ ли оной возвращенъ въ Вильно? а если не будетъ, тогда избрать или откуду выписать на его мѣсто, въ архипастырской останется власти. Почему нынѣ всѣмъ до Виленскаго старшинства надлежащимъ и въ Польшѣ состоящимъ (кромѣ Виленскаго яко въ Россійскую границу вшедшаго) оставаться въ вѣдомствѣ

и управленіи о. игумена Георгія, а іеромонаховъ для священнослуженія послѣ отправить, за учиненіемъ справки, изъ какихъ другихъ монастырей могутъ быть отысканы, или какъ отъ вашего преосвященства повелѣно будетъ, предается на архипастырское благоразсмотрѣніе всепочтеннѣйше съ тѣмъ, что если ему, игумену, мѣсто въ монастырѣ какомъ приличное опредѣлить, какъ по послѣднему его доношенію опредѣленіе вашего преосвященства предписано, то въ Виленскій изъ здѣшнихъ всячески нѣтъ кого послать, яко едва въ которыхъ имѣются настоятели, да и тѣ кромѣ своихъ и другіе подъ своимъ вѣдомствомъ имѣютъ монастыри единственно по скудости людей, а изъ украинскихъ на время переводить не судитъ консисторія по резону, что и тамошные послѣ бывшихъ предъ симъ разореній неотлучнаго требуютъ настоятельскаго бытія для приведенія оныхъ въ порядокъ. 1793 года октября 13-го дня. Катедральный эклезіархъ іеромонахъ Германъ. Писарь протоіерей Стефанъ Симоновичъ.

На семъ докладѣ собственноручная резолюція епископа Виктора: „Быть по сему: въ слѣдствіе чего какъ за іеромонахомъ Іезекіилемъ, куда надобно будетъ, напишется, такъ за отцемъ Варлаамомъ Шишацкимъ архимандритомъ въ св. Синодъ представится". Викторъ, архіепископъ Минскій.

1793 г. Октября 17. Росписка, данная игуменомъ Виленскаго св. Духова монастыря Георгіемъ Яновскимъ въ чтеніи къ исполненію состоявшагося о немъ постановленія Минской. духовной консисторіи.

1793 г. октября 17. По представленію Виленскаго св. Духова монастыря братства и отвѣтнымъ моимъ доношеніямъ учиненное въ Минской духовной консисторіи и его высокопреосвященствомъ господиномъ архипастыремъ моимъ аппробованное мнѣніе, я нижепоименованный слушалъ и далъ сію подписку въ томъ, что отселѣ святѣйше все то соблюдать имѣю, чего честь нашея религіи особливо въ чужомъ государствѣ требуетъ и долгъ монашескаго житія велитъ, дая во всемъ добраго и незазорнаго житія примѣръ, и всемѣрно старатися буду споспѣшествовать наилучшему порядку и благоустройству врученныхъ мнѣ показаннаго Виленскаго и ему приписныхъ монастырей, и тѣмъ доказать несумнительную по мнѣ къ начальничьему послушанію надежду. Отъ значащихся же по представленію братскому зазрѣній такъ удаляться, чтобы впредь не только зазрѣвать на меня въ томъ, но и мислить никто не имѣлъ причины, въ чемъ подписался, подвергая себя въ противномъ случаѣ неминуемому по законамъ истязанію.

Виленскаго св. Дух. монастыря начальствующій игуменъ Георгій Яновскій.

Дѣло № 75, л. 23.

146.

1793 г. Августа 31. Письмо архимандрита Варлаама Шишацкаго къ архіепископу Минскому Виктору Садковскому.

Поздравляетъ съ высокомонаршею милостію (возведеніе въ санъ архіепископа Минскаго), оказанною въ воздаяніе за претерпѣнныя архіепископомъ напасти; благодаритъ за оказанную брату его помощь и покровительство, проситъ удостоить его священническаго сана и сохранить до времени оставшіяся въ Вильнѣ и въ Минскѣ его (Варлаама) вещи.

Ежели преданность и усердіе не могутъ быть отрыновены, то я смѣю поздравить ваше высокопреосвященство съ тѣмъ знаменитѣйшимъ преимуществомъ, силою коего Богъ и помазанница его паче причастниковъ вашихъ возвысить васъ благоволила. Великое сіе достоинство! Но оно больше еще самаго себя по тому, что оно въ полную мѣру довершило въ особѣ вашего высокопреосвященства образъ Божія Сына.

Digitized by Google

но только представить святителя въ
ныхъ вашимъ напастяхъ, а потомъ
е самаго въ подобномъ вашему вели-
абы сказать: „тако подобаше пострa-
Христу и внити въ славу свою“!
пустите мнѣ, высокопреосвященнѣй-
ладыко, что я столь важный долгъ мой
поздно исполняю. Ревность моя не
а въ семъ случаѣ удовольствоваться
, какъ пасть лично съ жертвою своею
ипастырскихъ ногъ вашего высоко-
вященства. А отсюду-то и пошли от-
и за отсрочками, равно какъ препят-
удерживающія меня на мѣстѣ до сего
послѣдуемы суть одни другими.
милостивѣйшее призрѣніе на несчаст-
брата моего обязаннымъ себя нахожу
сть вашему высокопреосвященству
жайшую мою благодарность. Я лишь въ
ѣ составлялъ плачевную мою просьбу
емъ, какъ ваше высокопреосвященство
знать, что вы любите подражать тому
ердному Богу, который вѣдая, ихъ же
емъ, и прежде прошенія нашего по-
намъ. Совершите только, высокоми-
вѣйшій отецъ и архипастырь, что въ
у безпомощнаго сироты предначертать
или. Я, не нарушая его свободы, же-
бы, чтобы онъ удостоенъ былъ свя-
ическаго сана, и чрезъ-то бы приведенъ
въ состояніе возносить молебнымъ гласомъ въ собранныхъ вѣрныхъ великое вашего высокопреосвященства имя.

Снидите еще, ваше высокопреосвященство, до того, чтобы дать повелѣніе о сбереженіи находящихси въ Вильнѣ и Минскѣ вещей моихъ. Не оставьте наконецъ, высокопреосвященнѣшій отецъ и архипастырь, воззрѣть отеческимъ окомъ во время благопотребно и на меня самого лично. А я со всѣми вѣрнѣйшими паствы вашего высокопреосвященства сынами желая, да свѣтъ вашего высокопреосвященства, новыми нынѣ лучами обогащенный, сіяетъ на тверди церкви Христовой въ безконечность, съ безпредѣльнымъ благоговѣніемъ пребываю, и проч. Архимандритъ **Варлаамъ**. Новгородъ 1793 г. августа 31.

Резолюція архіепископа Виктора:

Написать изъ консисторіи предложеніе въ Виленскій монастырь, чтобы всѣ отца архимандрита Варлаама Шишацкаго вещи доставлены были въ Минскъ въ цѣлости, а посему послать и въ Минскій паствы нашея монастырь указъ, дабы по доставленіи помянутыхъ вещей свято были въ ономъ до извѣстнаго времени сохраняемы, и ежели братъ о. архимандрита есть здоровъ, предписать на монастырскомъ коштѣ на время въ Слуцкъ къ намъ явиться.

Дѣло № 76.

147.

г. Октября 10. Прошеніе люблинскихъ грековъ архіепископу Виктору Садому о разрѣшеніи священнодѣйствовать выписанному ими изъ Македоніи священнику Михаилу Прендѣ.

юблинскихъ православныхъ грековъ первоначально совершалъ богослуженіе и исполнялъ раз-
уховныя требы присланный изъ Брестскаго монастыря іеромонахъ Дезидерій Харламбовичъ.
ши преклонныхъ лѣтъ, Дезидерій удалился въ Яблочинскій монастырь. Греки просили игумена
инскаго монастыря прислать имъ на мѣсто Дезидерія другаго іеромонаха, человѣка добродѣ-
го и образованнаго, но получили отвѣтъ, что не только „такого“, но и никакого нѣтъ въ двухъ
енныхъ ему монастыряхъ іеромонаха, котораго онъ могъ бы послать къ нимъ за капеллана.
выписали изъ Македоніи, своей родины, священника Михаила Пренду, извѣщая о чемъ, про-
еп. Виктора разрѣшить этому іерею священнодѣйствовать и совершать всѣ духовныя требы.

snie wielmozny panie dobrodzieju! Jako
odezwa nasza z naypowinnieyszym sza-
cunkiem do iasniewielmoznego pana dobrodzieja czyniona prosbom naszym łaskawy wy-

iednywała skutek, zaiste y teraz w tey ufnosci zgromadzenie nasze, lubo w liczbie dosc szczupłey, obrządku greckiego, tu w Lublinie zostaiące, składa nayglębszę prosbę u nog iw. pana dobrodzieja, donosząc, iż imc x. Dezydery Charłambowicz, przeszły nasz kapłan, przedtym będąc posłuszny monasterowi Brzesko-Litewskiemu pod tytułem S. Symeona Stołpnika, a potym z rozkazu iw. pana dobrodzieja przeniesiony został do monasteru Jabłoczynskiego S. Onufrego, z obowiązkiem aby był przy kaplicy naszey nadal kapelanem. A ze obciązony sędziwosci wiekiem, juz upadaiący na zdrowiu, musiał było nas pozegnac y powrocic się do monasteru swego. O czym my juz dawniey będąc zawiadomieni od tegoz o. Dezyderego, ze dłużey z nami zamieszkac nie moze, a bez duchownego obeysc się nie mozemy, atoli w takowym sposobie myslenia pisalismy do imc x. igumena przełozonego klasztoru Jabłoczynskiego z prozbą, aby nam wybrawszy przysłał jakiego zakonnika, cnotami dobroci, poboznosci przykładney y biegłoscią w naukach zaszczyconego, na kapellanią. Na co mniey pomyslną, ubolewania samego godną, tak ustną, iako tez listowną, ze nietylko takiego (zakonnika niemasz) w obydwoch monasterach, ale nawet zadnego,— odebralismy odpowiedz. Z tych powodow zaięci prawdziwey gorliwosci zalem, zwazając gwałtownosc usilney potrzeby naszey, ze bez kapłana tyle dusz zyiących, a w kazdym razie onego potrzebujących, więcey iak chory medyka, obeysc się nie mogą, juz to do słuchania spowiedzi, dawania nauk, a nayszczegulniey dzieciom potrzebny, a do tego przydawszy znayduiące się kobiety, ięzyka polskiego nie znaiące, ktore za kapellanią imc x. Dezyderego bez spowiedzi, iak tylko powierzchowną czyniąc, absolwowani zostawali. Przeto troskliwi o ratunek dusz, napisalismy do przyiacioł w Macedonii zostających do miasta, zkąd my pochodziemy, aby nam wystarawszy się x. (xiędza) swieckiego z temiz cnotami, iak wyzey, ozdobionego przysłali. Ktoren za ich interessowaniem się dopiero na dniu 8 octobris przysłany, z całą swoią familią w Lublinie stawał. A zatym my znaiący winną podległosc władzy zwierzchniczey iw. archipasterza naszego, zawsze nad nami mianą,—niesiemy prosby, aby ten nam dosłany x. Michał Prenda mogł pozyskac dla siebie dyspensę z nami zostawania, z udzieleniem mu mocy czynienia słuzby Bozey, administrowania sakramentow wszelkich według prawideł religii znayduiących się, a dla duszy kazdey potrzebnych. Za ktore to nam wymierzone łaski y dobroci ku nam dowody, winny obowiązek wywdzienczenia się ad cineres czuc nie omieszkamy, ile pragnący zawsze pod władzą iw. pana dobrodzieja zostawac, tak tey doznawaney opieki z utesknieniem oczekuiąc, wyznaiemy się bydz nazawsze jasnie wielmoznego pana dobrodzieia naynizszemi sługami: Leon Naum Szeguna, Adam Łaskaroski, Thomasz Hutoski, Michał Gizeski, Jan Tiachu, Leon Jurkowski. Lublin 10 octobris 1793 r.

Дѣло № 83, л. 2.

148.

1794 г. Марта 25. Прошеніе люблинскихъ грековъ архіепископу Минскому Виктору Садковскому о выдачѣ разрѣшительной грамоты на право совершать богослуженіе выписанному ими изъ Македоніи іерею Михаилу Прендѣ.

Excellentissime illustrissime ac reverendissime domine archiepiscope, domine et patrone nobis gratissime summopereque venerande!

Gratiose dignabitur excellentia vestra nobis indulgere, qui innata excellentiae vestrae freti dignitate erga nos filiollos suos et humillimos clyentes, destituti jam solito hic loci capellano, praesentibus excellentiae vestrae incommodi... praesumpsimus, quod et uberius exponere necessitamus.

Digitized by Google

videlicet admodum revendo dno hie-
› praeexistenti nostro capellano do-
iderio in morbum incidente et ob
a jam amplius ecclesiae nostrae
ıon valente et in monasterium con-
nobisque absque omni animarum
ae existentibus, dum videlicet divina
ne de tempore in tempus cum uxo-
prolibus numerus augeretur, quae
praeter nativam Graeciam coleunt
ecessitati sumus ex patria nostra
i nominata, regno Macedoniae ingre-
riis et multis expensis, presbyterum
egnum Poloniarum ad nos educere;
que reverendum dnum presbyterum
ı Prendu nominatum, cum uxore et
non absque discrimine vitae clam
qui in Ruscia in sacerdotem legi-
tantibus hic humillime inclusis in
tropolitani testimonialibus litteris,
xistit, et tam sua paternitas sola,
parentes ejusdem nobis optime et
nstat esse honestum, litteratum, re
cerdotem creatum, dignum pastorali
vernacula lingua verbum Divinum
andi, confessiones excipiendi et animi
e consolandi et reficiendi valentem,
modestum, Quia vero nos prouti huc
er, ita etiam in futurum excellentiam
re ipsa patrem, et in ecclesiasticis
nostrae autorem experiri intendimus,
sque rndus presbyter continuo hic
alis et summa protectione excellen-
ae usque ad ultimum exhalationem
uae omni subjectione perseverare
humillime exorandum duximus excel-
estram, dignetur excellentia vestra
ıatum presbyterum rndum dominum
ı Prendu loco prioris nostri capel-
ıpellanum, pro innata sua dignitate,
:na sua bendictione, quam et novis
ıus litteris gratiose confirmatum red-
omni tempore tam hic loci, quam et
nempe necessitas ipsum exegerit,
ɜ munia sua peragere valeat, et nos
:ellentia vestra gratiose et paterne
hoc alto suo indultu reficere dignetur. Qui pro incolumitate, prospera et longova (longa?) vita excellentiae vestrae Deum ter optimum maximumque incessanter invocantes, nos expertis paternis gratiis, benedictioni et favoribus inclusi, omniculo perseveramus.

Excellentiae vestrae humillimi filioli et clyentes communitas graeci ritus nonuniti orthodoxae orientalis ecclesiae Lublinensis.

Dat Lublini 25 martii 1794 an.

Резолюція архіепископа Виктора:

„Разсмотрѣть въ консисторіи и намъ представить“.

Прошеніе это доложено въ консисторіи въ нижеслѣдующемъ переводѣ:

Ваше высокопреосвященство, милостивый нашъ архипастырь. Удостойте, преосвященнѣйшій владыко, милостиво призрѣть на насъ, которые, уповая на врожденную архипастырскую къ намъ преданнѣйшимъ вашимъ благосклонность, предпріяли, лишившись обыкновеннаго здѣшняго (единственнаго здѣсь) нашего настоятеля, трудить нынѣ ваше высокопреосвященство, о чемъ яснѣе объясниться за нужное почитаемъ.

Когда преподобный отецъ іеромонахъ (Дезидерій), прежде бывшій нашъ настоятель, по волѣ Божіей заболѣлъ и по причинѣ старости не могучи далѣе исправлять требъ нашея церкви, отошелъ въ монастырь, то мы, оставшись безъ всякаго душевнаго утѣшенія и, за благословеніемъ Божіимъ, размножаясь часъ отъ часу съ женами и дѣтьми, которые не знаютъ никакого иного языка, кромѣ природнаго греческаго, принуждены были изъ отечества нашего, Мосхополи именуемаго, находившагося въ Македоніи, вызвать хотя бы съ не малымъ иждивеніемъ въ Польшу себѣ пресвитера и привезли преподобнаго отца Михаила Пренду прозываемаго, съ женою и дѣтьми, и взявъ его не тайно и не безъ разсмотру житія его, который въ Русціи, какъ свидѣтельствуетъ покорнѣйше прилагаемая при семъ въ копіи

Digitized by Google

митрополитанская грамота [1]), произведенъ по правиламъ въ священника, и какъ грунты собственно наслѣдственные, такъ и родители и поступки его доказываютъ, что онъ честенъ, притомъ изъ грамоты свидѣтельствуетъ, что онъ самымъ дѣломъ рукоположенъ во священника, достоинъ пастырской должности, знающъ слово Божіе, на природномъ языкѣ проповѣдывать, исповѣдывать, утѣшать и наставлять христіанъ, также набоженъ, скроменъ. А поелику мы, какъ доселѣ всегда почитали, такъ и впредь будемъ самымъ дѣломъ, отцемъ и въ православіи виновникомъ нашего счастія ваше высокопреосвященство почитатъ, и вышереченный пресвитеръ, находясь всегда на семъ мѣстѣ подъ архипастырскимъ покровительствомъ и защитою, даже до послѣдняго скончанія жизни обязался служить со всякимъ послушаніемъ, то мы отважились нижайше просить ваше высокопреосвященство, благоволите удостоить, преосвященнѣйшій владыко, вышеименованнаго о. Михаила Пренду на мѣсто прежняго нашего настоятеля, по врожденной своей милости, благосклонно утвердить намъ въ настоятеля, снабдивши отеческимъ своимъ благословеніемъ и новою настоятельскою грамотою, съ коею бы онъ всегда какъ на семъ мѣстѣ, такъ и вездѣ, гдѣ токмо нужно будетъ, безпрепятственно могль отправлять свою должность; а симъ самымъ и насъ удостоите ваше высокопреосвященство отеческимъ высокимъ своимъ благопризрѣніемъ осчастливить. Мы будучи обязаны ваше высокопреосвященство за дознанную нами отеческую милость, предавъ себя благословенію и любви архипастырской, со всякимъ почитаніемъ навсегда пребудемъ, взывая ко всеблагому Богу о здравіи, счастливой и долговѣчной жизни вашего высокопреосвященства.

Всенижайше и преданнѣйшіе сыны братство грековъ исповѣданія неунитскаго, православныя восточныя церкви Люблинскіе.

Дѣло № 83, л. 1.

149.

1790 г. Августа 29. Ставленическая грамота данная митрополитомъ Рашскимъ и Безрѣнскимъ (въ Македоніи) Іоанникіемъ священнику Михаилу Прендѣ.

Блаженный, Божіею милостію, архіерей, митрополитъ, Рашкій и Безрѣнскій.

Смиреніе наше пишетъ, богохранимо мѣсто Безрѣнъ съ своими христіанами, молитва и благословеніе.

Благодатію всесвятаго духа, дана намъ власть, чрезъ святыхъ апостоловъ и богоносныхъ отцевъ; послати на степень іерейскій, тако: постави михаила, и сподіакона, и діакона, во священника, іеронію дано ему церковь вознесеніе, да имате іеронію; онъ такъ да попуе воскополцима: и вы христіане пріимите ево, а какъ обычно; да и давайте како и досада, какоста и мала ходетъ, и тако дасте благословеніе. 1790 г. августа 29-го дня. Мѣсто печати. Подлинная грамота подписана собственною рукою митрополитовою тако: Іоанникій митрополитъ рашки и безрѣнскій молитва.

Съ подлинной грамоты писалъ и читалъ слово въ слово григорій багдановскій. 1794 году; генваря 26 дня.

Копія, отпечатана славянскими буквами съ титлами. Дѣло № 83, л. 4.

[1]) Грамата эта напечатана ниже подъ № 149.

150.

1794 г. Марта 6. Въ Минскую духовную консисторію Яблочинскаго Онуфріевскаго монастыря игумена Гурія, а Брестскаго монастыря строителя, репортъ.

Сообщаетъ, что всѣ монастырскія постройки, церковь и колокольня обветшали, протекаютъ и гніютъ; одна только трапезная церковь достаточно ремонтирована на средства, изысканныя Викторомъ Садковскимъ въ бытность его капелланомъ въ Варшавѣ. Необходимъ капитальный ремонтъ всѣхъ монастырскихъ построекъ, а средствъ—„ни единой копійки", и надежды нѣтъ откуда получить: „всѣ приходы отобраны". Единственный источникъ на покрытіе издержекъ по ремонту—„привисныя серебряныя бляшки", находящіяся въ монастырской церкви съ давняго времени, до 80 штукъ. Проситъ разрѣшенія слить ихъ въ одинъ слитокъ и продать, и на вырученныя деньги произвести ремонтъ.

Въ Яблочинскомъ Онуфріевскомъ монастыри алтарь, трапеза, колокольня, братерски келии въ крайную обветшалость прийшли, такъ что въ церкви, келияхъ, колокольни течь и гнилость отъ дощу, все то конечно надобно репаровать. На каковую репарацію въ монастыри ни единой копийки не имѣется, и надежды нѣтъ откудова получить, для того что ненавистниковъ округъ себя имѣетъ, всѣ приходы отобралы. А хотя трапезная церковь порядочно орепарована и то старательствомъ нинишняго нашего милостиваго архипастыря Виктора Садковскаго, въ той часъ будущаго капеляномъ у Варшавы при полномощномъ російскомъ послу. При семъ доношу, въ Яблочинскомъ Онуфріевскомъ монастыри въ церкви находятся зъ давнихъ временъ привиснаго сребра бляшокъ разнаго сорта большаго и меньшаго штучокъ восемьдесятъ; онаго серебра не повелѣно-ли будетъ слитъ и продать и за тіи денги исправить вишъ означенную репарацію. Если жъ почему либо не повелѣно будетъ продать и репараціи не исправить, чрезъ что со временемъ и больше сдѣлается порчи. Дабижъ я не остался виновнымъ въ томъ, для того духовной Минской консисторіи доношу, и какъ заблагоразсудится, розолюціею прошу снабдить. Яблоченскаго монастыря игуменъ Гурій, а Брестскаго строитель.

Дѣло № 82.

151.

1794 г. Декабря 30. Дрогичинскихъ Троицкаго и Преображенскаго монастырей игумена Діонисія донесеніе архіепископу Минскому Виктору Садковскому о забраніи поляками церковныхъ серебряныхъ вещей и сосудовъ.

Комиссары „Пожондковой комиссіи", прибывъ 9-го мая въ Дрогичинскіе монастыри, монаствующихъ подъ карауломъ отвели въ комиссію, гдѣ продержали ихъ подъ карауломъ цѣлый день, затѣмъ, отобравши ключи монастырскіе, чинили въ церквахъ и по келіямъ обыскъ. 4-го сентября комиссары той же комиссіи отдѣла „Скарбоваго", прибывъ въ монастыри, забрали все церковное серебро изъ обоихъ монастырей и семь колоколовъ, выдавъ монастырю квитанціи въ принятіи поименованныхъ въ реестрѣ церковныхъ вещей.

Сего 1794 года мая 9-го дня бывшая здѣсь Порядковая земли Дрогицкой комиссія чрезъ нарочно присланныхъ комиссаровъ, здѣшныхъ обоихъ монастырей монашествующихъ (кромѣ настоятеля, бывшаго тогда отчаянно больнымъ), взявъ подъ караулъ, содержала подъ онымъ въ комиссіи чрезъ цѣлый день и, отобравъ монастырскіе ключи,

Digitized by Google

чинила въ церквахъ и по келіямъ обыскъ, причемъ монастырскіе крѣпости и всѣ письменные дѣла въ комиссію забрали, которые пересмотрѣвъ, іюля мѣсяца послѣднихъ числъ обратно въ монастырь возвратила; а затѣмъ 4 сентября, прислав также комиссара видѣлу скарбоваго Леона Скивскаго, все церковное серебро изъ обоихъ сихъ монастырей, да съ колоколенъ семь колоколовъ, до скарбу речи посполитой забрали, о чемъ присланные въ монастырь съ той комиссіи двѣ квитанціи, также и реестръ забранныхъ вещей ко благоусмотрѣнію у сего влагая, вашему высокопреосвященству репортуемъ. Игуменъ Діонисій. Іеромонахи: Михаилъ, Іоиль и Іона. Іеродіаконъ Гурій.

Реестръ забранымъ сентября 4 дня 1794 г. до скарбу речи посполитой изъ состоящихъ въ Полшѣ Дрогицкихъ Троицкаго и Преображенскаго благочестивыхъ монастырей церковнымъ серебренымъ и другимъ вещамъ.

Изъ Троицкаго монастыря:

Чаша серебреная одна; звѣздъ серебреныхъ двѣ; дискосовъ серебреныхъ съ подножіемъ два, а третій безъ подножія; лжицъ серебреныхъ пять; кадильница серебреная одна; жбанокъ серебреный большой одинъ; ямпулокъ серебр. двѣ; коронъ иконныхъ серебреныхъ одинадцать; привѣсокъ серебр. табличекъ пять; ножекъ сереб. пять; ручка сер. одна; оковка съ трехъ евангелій; всего на двадцать одну гривну [1]) и пять лотовъ.

Изъ Преображенскаго монастыря:

Кадильница серебреная одна; коронъ иконныхъ серебр. пять; вѣнцовъ иконныхъ серебр. девять; табличекъ привѣсныхъ серебреныхъ пять; оковка съ трехъ напрестольныхъ евангелій; всего серебра на тринадцать гривенъ. Да сверхъ того колоколовъ—изъ Троицкой колокольни 4, а съ Преображенской 3 забрано.

Подлинный подписали: Игуменъ Діонисій и всѣ вышеупомянутые монахи.

Квитанціи, выданныя игумену Дрогичинскихъ монастырей Порядковою комиссіею въ принятіи церковнаго серебра.

Z cerkwi schizmatyckiey strony Zabuzney Drohickiey, za rewizyą obywatela Leona Skiwskiego, komissarza od wydziału Skarbowego komissyi Porządkowey ziemi Drohickiey delegowanego, obywatel x. ihumen cerkwi Zabuzney przystawił do wydziału Skarbowego srebra grzywien 13. Dzwon wielki ieden, sredni ieden i mnieyszy ieden. Na co wydział skarbowy iako odebrał daie zaswiadczenie. Dano w Drohiczynie na sessyi wydziału Skarbowego dnia 15 wrzesnia 1794 r. X. (xiądz) Michał Jakubowski, wydziału Skarbowego komissarz zastępa. При подписи оттиснутая черной массой печать отдѣла комиссіи, на коей крупными буквами рѣзко выдѣляется надпись: Wolnosc, całosc i niepodległość.

Другая такая же квитанція въ полученіи отъ того же игумена Діонисія 21 гривны и 5 лотовъ серебра и 4 колоколовъ.

Дѣло № 86.

152.

1795 г. Февраля 1. Донесеніе игумена Георгія Яновскаго архіепископу Минскому Виктору Садковскому о нападеніи польскихъ мятежниковъ на Виленскій св. Духовъ монастырь и ограбленіе его.

Въ свѣтлую седмицу польскіе мятежники напали на монастырь и, забравъ ключи, все заперли и запечатали, такъ что богослуженіе пріостановилось. Чрезъ нѣсколько дней отряды вооруженной конницы и пѣхоты снова напали на монастырь, поотбивали замки, забрали все, что было поцѣннѣе въ церкви; въ склепахъ церковныхъ снимали съ мертвыхъ тѣлъ пояса и шапки; изъ церкви отпра-

---

[1]) Гривна=16 лотовъ.

Digitized by Google

вились въ монастырскія келіи и подвалы, разыскивая, не скрываются ли гдѣ москали. Въ келіи настоятеля забрали все цѣнное, а въ посмѣяніе—и „подкапокъ съ клобукомъ"; самого настоятеля бросили на полъ, топтали немилосердно, поднявши съ полу „за бороду", по щекамъ били, требуя денегъ; наконецъ оружейнымъ прикладомъ ударили по головѣ такъ сильно, что игуменъ облился кровью.

. . . апрѣля 12 дня (1794), въ среду Свѣтлой седмицы, какъ вигнали москалевъ изъ Вильны поляки, то первѣе тогожъ числа, набѣгши съ многимъ числомъ людей, церковь замкнули, ключи до себе взяли и въ монастырѣ и вездѣ позамыкали и попечатали, почему и священнослуженіе принуждено пріостановитись, и тогда не жизни, а смерти неотмѣнно было ожидать. Потомъ 17-го тогожъ априля въ понедѣльникъ Ѳоминой недѣли, какъ съ конницей и пѣхотой вооружени будучи тѣжъ поляки, то и паки напавши на церковь и вездѣ замки поламавши, побрали кресты сребранніе, перстени заставленіи два, сребропозлащенную съ четырмя камнями тацу, ложицу сребряную, съ иконы Божіей Матери четыре шнурки перелъ и прочаго много страшно и вспомнить; кромѣ того въ склепахъ церковныхъ съ мертвыхъ тѣлесъ пояса снимали, превращали тѣ тѣлеса дотоль, пока поясъ сойшелъ съ нихъ, такъ и шапки тѣхъ же мертвыхъ побрали съ необычнымъ въ церквѣ шумомъ и крикомъ, шатаясь по церквѣ вездѣ тираничали ужасно. Но тѣмъ не довольствуясь, тотчасъ напали со оружіемъ на монастырь и вездѣ по лехамъ (подваламъ) поразбивали замки, москалей (кои якобы поскрывались въ монастырѣ) и денегъ искали; притомъ какъ напали на мою келію, то первѣе взяли сребреннопозлащенный крестъ, бываемый на персяхъ, висящій на стѣнѣ, потомъ карманный дзигарокъ (часы) и всѣ съ самаго золота кольца, котораго я не попуская, взявши за ланцужокъ (цѣпочку), крѣпко держалъ, но разбойникъ какъ рванулъ, то въ его дзигарокъ, а въ мене ланцужокъ остался, который и донынѣ есть; наконецъ на едно посмѣяніе взяли и подкапокъ мой съ клобукомъ; но и тѣмъ не довольствуясь, требуя денегъ, бросили мене на землю, топтали ногами немилосердно и, снявши съ земли за бороду, по щекамъ били безчеловѣчно, да и паки бросивши на землю топтали, и за бороду поднявши, по щекамъ били и такъ дѣлали трижды, называя псею бородою и проклятымъ сизматикомъ; наконецъ какъ вдарили по головѣ оружейнымъ дуломъ, то помостъ кровію облитъ, и моя кошуля (рубашка) вся, отъ коего удару я уже внѣ себе былъ, которая кошуля и донынѣ содержится окровавленная, тую многіе видѣли и г. генералъ-маіоръ Николай Александровичъ Зубовъ будучи въ мене въ келіи видѣлъ, о какомъ и другомъ тиранствѣ представлялъ я съ реестромъ пограбленныхъ церковныхъ и моихъ вещей первѣе командующему войсками въ Вильнѣ, потомъ князю Николаю Васильевичу Рѣпнину, который тое мое представленіе принялъ и съ собою ввезлъ, съ обнадеживаніемъ мнѣ милостиваго призрѣнія. Да кромѣ того еще и въ сей мимошедшій праздникъ Рождества Христова по обѣдѣ о третей годинѣ съ полудня, по отлучи моей, четири двери поломавши, въ пуздерку (погребецъ) замокъ отбито, а скрыню (сундукъ) поколупано и взято 21 червонецъ и 20 рублей сребраннихъ денегъ и прочее что ни было; почему такъ оскудѣлъ монастырь, что и хлѣба не имѣетъ, да и купить очень дорого, да и не за что. Ещежъ наконецъ то устрашаетъ тяжко, что еще похвалки слишны на веснѣ и паки такой же либо и горшей ожидать тривоги, почему нечего больше, но уже неизбѣжной по мученіи ожидать смерти. О, тяжкая бѣда! и лютое горе!... 1795 г. февраля 1.

Игуменъ Георгій Яновскій.

Дѣло № 90.

Digitized by Google

153.

1795 г. Февраля 27. Письмо князя Репнина къ архіепископу Минскому Виктору Садковскому по поводу поступившаго къ нему прошенія монахинь Виленскаго дѣвичьяго православнаго монастыря.

Въ прошеніи монахини заявляютъ, что они, претерпѣвъ отъ поляковъ во время бывшаго (1794 г.) мятежа разореніе, находятся въ крайней нуждѣ и нищетѣ. Принадлежавшая монастырю деревня Жабовщина находится теперъ въ вѣдомствѣ Минскаго архіепископа, и монастырь не получаетъ съ этой деревни никакихъ доходовъ. Князь проситъ архіепископа давать монастырю доходы съ этой деревни или съѣстные припасы.

Преосвященнѣйшій архипастырь, милостивый государь! Виленскаго Благовѣщенскаго монастыря старицы Венедикта Гомоновичова и Пелагія Пробошовна, приславъ ко мнѣ прошеніе, описываютъ въ немъ, что съ давнихъ временъ имѣли они принадлежавшую къ сему монастырю деревню Жабовщину близъ Слуцка, но не пользуясь отъ оной ничѣмъ съ тѣхъ поръ, какъ вошла она въ кордонъ Россійскій, и претерпѣвъ притомъ отъ поляковъ во время бывшаго мятежа разореніе, находятся въ крайней нуждѣ и нищетѣ. А какъ по ихъ объявленію деревня сія состоитъ теперь въ вѣдомствѣ вашего преосвященства, то не изволите ли заблагоразсудить, для содержанія старицъ Благовѣщенскаго монастыря приказать доставлять отъ оной доходы или съѣстные припасы, чтобы тѣмъ самымъ подать имъ способъ къ пропитанію. Я искренно желая быть достойнымъ вашего архипастырскаго благословенія, пребуду съ истиннымъ почтеніемъ... Князь Николай Репнинъ. Гродна, 27-го февраля 1795 г. № 187.

Резолюція архіепископа Виктора:

„Буде подлинно такъ есть, какъ Виленскаго дѣвичьяго монастыря старицы его сіятельству представляютъ; то консисторія имѣетъ, кому слѣдуетъ, предписать, дабы Жабовщина оставлена была въ пользу показанной обители“.

Дѣло № 92.

154.

1795 г. Ноября 25. Письмо игумена Виленскаго св. Духова монастыря Даніила къ Минскому архіепископу Виктору съ приложеніемъ прошенія о помощи бѣдствующему св. Духову монастырю.

Восхваляетъ доблести архіепископа Виктора, его заслуги на пользу церкви. Изобразивши затѣмъ въ краткихъ общихъ чертахъ исторію св. Духова монастыря, его бѣдственное положеніе, проситъ исходатайствовать чрезъ кого слѣдуетъ исполненіе всего того, что изложено въ прилагаемомъ при семъ письмѣ прошеніи отъ имени монастыря.

Преосвященнѣйшій владыко, милостивѣйшій отецъ и архипастырь! Еще искони Божіи судьбы предъопредѣлить ваше преосвященство благоволили къ возстановленію того цвѣтущаго состоянія, которымъ церковь святая въ злачныхъ вашего преосвященства пажитяхъ боголепно благоукрашается. Еще сей блаженный ея жребій согрѣвали сѣмена толь плодовитаго ея возращенія въ самыхъ жарчайшихъ вашего преосвященства о ней страданіяхъ. Нынѣ уже она благодатію Христа Господня отдыхаетъ и сладко упо-

Digitized by Google

на лонѣ священнѣйшихъ вашего
нства подвигахъ. Коль лестное
э сердца уповаемаго толикимъ
аромъ! Архипастырь богобдѣтель-
ьма густѣе древней оной египет-
млетъ Виленскую сироту. Она
ъ три вѣка покрывается симъ
ымъ мракомъ. Великій святитель!
олнію и разжени его. Во свѣтѣ
ницательныхъ вашего преосвя-
ней бдѣній разверзется благосло-
о ея благоденствія и не возсте-
дой ея приставникъ, которому
священство благоволили ее ввѣ-
оторой толь долговременное ея
ѣлъ долгъ изобразить отчасти
имомъ при семъ вашему преосвя-
я прошеніи, для милостиваго ва-
еосвященствомъ по содержанію
ствованія чрезъ Св. Правитель-
Синодъ или С.-Петербургскаго
вь Божію благопокровительствую-
священнаго митрополита Гавріила
горскаго величества надѣемой ми-

о семъ соблаговолите писать и
тельству Николаю Васильевичу
у, къ которому ваше преосвя-
исать давно уже предъобѣщать
и до котораго я сіе самое про-
приложеніями при репортѣ его
тельства господина въ Вильнѣ на-
цаго генералъ-маіора Александра
Тормасова рѣшился лично въ
дать: сколько будетъ благовре-
него преосвященства къ одержа-
келаемыхъ для церкви святой вы-
поспѣшествованіе, толико болѣе
моя непостыдная въ высокихъ
освященства святительскихъ доб-
надежда, со всеглубочайшею си-
еданностію и высокопочитаніемъ,
и нынѣ имѣю счастіе и долгъ
иленскихъ монастырей старшій
[аніилъ. 1795 г. ноября 30.
ι.

Великому господину преосвя
Виктору архіепископу Минсв
ютору митрополіи Кіевскія...
св. Духова благочестиваго
прошеніе.

Въ древнія времена въ г.
двигнутый во имя св. Трои
монастырь, въ которомъ н
ствуютъ базиліане, надлежалъ
грекороссійской православной
которомъ почтеннѣйшіе вилен
стивые граждане составляли
ное попечительное братство,
„Свято-Троицкое Виленское“
чего, по данному имъ отъ свя
ленскаго Константинопольска
письменному наставленію, имѣ
стараться о пользѣ церковной
можно было. Почему одни изъ
другіе искупивъ законнымъ
земли, угодія, домы каменные
служащіе ихъ доброму намѣре
въ оныхъ для воспитанія юно
для полезныхъ книгъ типогра
щихъ и убогихъ сиротскіе у
духовныхъ и свѣтскихъ наста
и къ вящшему расширенію
церковь, первѣе деревянную,
ную во имя Сошествія Святаго
жили. Между тѣмъ предстали
польскимъ государямъ и пр
твержденіи, по прочемъ, тако
ныхъ братскихъ ихъ благоус
которымъ прошеніямъ польскі
фанъ Баторей 1585 г. мая 18,
1589 г. іюля 15, 1589 г. іюля
іюля 5, Владиславъ IV 1633
и Августъ III-й 1744 года се
своими великоважными монар
легіями, кои видѣть можно в
ныхъ виленскихъ книгахъ,
ленскаго Свято-Троицкаго б
братства въ пользу святыя
ненные благоучрежденія утве
потомственно.

И съ всехъ (?) онаго Троицкаго ихъ монастыря пожаловали быть при воздвигнутой ими каменной Сошествія Св. Духа церкви другому мужскому благочестивому монастырю и при немъ Св. Благовѣщенскому дѣвичьему; производить въ оной вѣчными родами архимандритовъ, пользоваться симъ всѣми тѣми выгодами и землями, какіе отъ онаго братства были пріобрѣтены и впредь что у кого ими будетъ искуплено, или по духовной, или же и безъ духовной, съ движимыхъ и недвижимыхъ имѣній, отъ кого-либо надано, или словесно уступлено, всему тому быть вѣчно для содержанія сего ихъ братскаго Св. Духова Виленскаго монастыря; да и другимъ благочестивымъ монастырямъ, состоящимъ въ В. Кн. Литовскомъ, зависѣть отъ вѣдомства и власти архимандрита Виленскаго Св. Духова монастыря, коему имѣть приличные дому Божію вольности: и хотя бы сами ихъ королевскіе величества находились въ Вильнѣ, братскимъ сего монастыря церковнымъ домамъ отъ постою быть навсегда уволеннымъ, и отъ всѣхъ податей, какіе только въ государствѣ быть могли, какъ самый монастырь, такъ и оные принадлежащіе сему монастырю домы уволить на вѣчныя времена и принять единственно подъ высочайшее ихъ королевскихъ величествъ покровительство и защиту всемилостивѣйше благоволили.

Симъ священнѣйшимъ монарховъ благоволеніемъ восхищаясь, благочестивые исповѣдники собственныя свои земли, пахотныя и сѣнокосныя, заводы, лавки, каменные домы и прочія среди самаго града угодія записали и безъ записей отдали на вѣки Виленскому церковному братству на содержаніе сего братскаго ихъ Св. Духова монастыря. Чему наипаче съ отличною ревностію послѣдуя благочестивый князь Богданъ Матвѣевичъ Огинскій, подкоморій Трокскій, и супруга его княгиня Раина Воловичовна Огинская записали въ трибунальныхъ Минскихъ книгахъ 1619 г. іюля 20, 1629 г. августа 2 и 1633 г. іюня 16 для содержанія воздвигнутыхъ ими въ повѣтахъ Трокскомъ и Ковенскомъ двухъ—Евьенскаго и Кронскаго монастырей три крѣпости, коими вручили они тѣ монастыри подъ власть сего Виленскаго монастыря архимандриту съ братствомъ, и въ полное его въ пользу сихъ монастырей распоряженіе, отдали на вѣчныя времена виленскій свой княжескій дворъ съ строеніемъ, садомъ, огородами, землями пахатными и сѣнокосными, сему двору принадлежащими, Бразельскую сѣножать для осѣдлости монастырскихъ подданныхъ, четырнадцать веленскихъ (виленскихъ?) плацовъ и пахатной для нихъ земли полтрети волокъ; села Олесники, Барцелисское, Кронь, Волонгову, Жадокишки, фольварки Межиловскій и Ивановщину со всѣми осѣдлыми на оныхъ людьми и принадлежащими къ нимъ пахотными и сѣнокосными землями, рѣчку Вервесно съ семью озерами и ставомъ, папернiю и мельницу съ плотиною на рѣчкѣ Олесѣ, свободный въѣздъ въ ихъ княжескій боръ и вывозъ съ онаго для отапливанія и на строеніе деревъ, и прочія угодія и земли въ тѣхъ крѣпостяхъ именно описанные, подъ зарукою уплаты по крѣпости 1633 г. тысячи копъ литовскихъ грошей, и по крѣпости 1629 г. шесть тысячъ копъ литовскихъ съ пополненіемъ всѣхъ шкодъ и накладовъ, еслибы кто съ потомственной фамиліи тѣ крѣпости на ихъ содержаніе дерзнулъ нарушить и себѣ что либо присвоить, записали.

Подобныя записи чинимы были отъ христолюбцовъ на иные монастыри, сему Виленскому по означеннымъ привилеямъ принадлежавшіе, а паче на Св.-Петропавловскій Минскій монастырь, отъ котораго, по великости знатныхъ на оной учиненныхъ надачъ, почти все свое содержаніе заимствовалъ сей Виленскій Св. Духовъ монастырь.

Но когда въ 1596 г. декабря 26 унитскій митрополитъ Михаилъ (Рагоза), который

Digitized by Google

во время православія въ г. Вильнѣ имѣлъ свою каѳедральную Свято-Преображенскую каменную церковь, взялъ насильно, въ противность вышеписанныхъ монаршихъ на всеобщемъ сеймѣ данныхъ привилегій, отъ благочестія къ уніи, съ прочими православными церквами, помянутый св. Троицкій Виленскій монастырь со всѣмъ движимымъ и недвижимымъ онаго имѣніемъ. Съ того времени воставшая гоненій буря на благочестивые монастыри и церкви подвергли послѣдней крайности и сей св.-Духовъ Виленскій монастырь; усердіе къ нему и благопопечительность его братства, страхомъ и лестію... многіе вовлечены стали въ унію; а затѣмъ начали отбирать самовольно все то, что по вышеписаннымъ привилегіямъ было отъ кого письменно или словесно, по заимному долгу или другимъ какимъ образомъ оному братству для сего монастыря надано. Въ короткомъ времени сей монастырь увидѣлъ себя принужденнымъ доходить принадлежащаго ему и приписныхъ къ нему монастырей имѣнія въ судахъ правительственныхъ чрезъ три вѣка почти безъ малаго. Отлагательство справедливости и надежда оной когда-нибудь дождаться разорили и опустошили въ конецъ сію несчастную обитель, послѣдовавшая древности ветхость съ отчаяніемъ о починеніи строеній учинила ея содрагательному человѣческому зрѣнію одними опустѣлыми развалинами. Шествіе шведовъ чрезъ Вильну докончили ея разореніе и случившійся въ городѣ Вильнѣ сильный пожаръ истощилъ уже до остатка все сего монастыря имѣніе, къ чему только могъ прикоснуться.

Тогда великіе всероссійскіе государи благоволили воспріять свое высокомонаршее о семъ бѣдномъ монастырѣ благопопеченіе. 1703 г. февраля 28 и 1708 г. февраля 29 великій государь... Петръ Алексѣевичъ высочайшими своими сему монастырю данными грамотами изволилъ указать—*первою:* „въ Россію и Москву за милостынею къ его величеству виленскимъ старцамъ сколько похотятъ пріѣзжать свободно, и на подъемъ ихъ давать по пяти подводъ безъ прогоновъ“, и *второю:* повелѣлъ всемилостивѣйше „на церковное и монастырское всякое строеніе отпустить съ государственной казны триста рублей; книгъ печатныхъ три круга церковныхъ и въ милостыню братіи на тотъ 1708 г. пятьдесятъ рублей, да имъ же давать на всю братію въ милостыню впредь по вся годы по пятидесяти рублей, за которою и пріѣзжать архимандриту или кто посланъ будетъ въ два года; и на пріѣздѣ и на отъѣздѣ давать противъ дачъ ихъ, какъ давано имъ на Москвѣ въ томъ 1708 г.“. Наконецъ сей благочестивѣйшій государь запечатлѣлъ свои высочайшія благоволенія сими священнѣйшими обѣтами: „да и впредь изволяемъ мы великій государь наше царское величество имѣть тотъ монастырь въ нашемъ государскомъ милостивомъ призрѣніи“. А когда скудость и недостатки превышали еще существовавшую необходимость въ строеніи и поправленіи церковномъ и монастырскомъ и въ содержаніи братіи, то въ 1733 г. сентября въ 12 день указомъ ея императорскаго величества государини императрицы Анны Іоанновны за собственноручнымъ ея императорскаго величества подписаніемъ велѣно на означенное церковное и монастырское строеніе для ея императорскаго величества многолѣтнаго здравія изъ имѣющейся въ Св. Синодѣ екстраординарной суммы выдать триста рублей и къ прежде опредѣленной въ милостыню сего монастыря братіи пятидесяти рублей дачи прибавить пятьдесятъ рублей и впредь повсягодно давать по сту рублей въ Москвѣ изъ положенной въ коллегіи экономіи на пріѣзжающихъ изъ Палестины духовныхъ персонъ суммы, о чемъ и дана въ сей монастырь ея императорскаго величества жалованная грамота за подписаніемъ Св. Прав. Синода и печатью.

И тѣже самые сего монастыря въ поправленіи церковномъ и монастырскомъ непреодолимые нужды уважая, благочестивѣй-

Digitized by Google

шая государиня императрица Елизавета Петровна по всеблагоутробнѣйшей своей высокомонаршей милости въ 1752 г. апрѣля 25 благоволила всемилостивѣйше пожаловать шесть тысячъ рублей. Да сверхъ таковыхъ торжественно оказанныхъ высочайшихъ сему монастырю милостей еще его императорское величество государь императоръ Петръ Великій въ 1702 г. апрѣля 3 на благолѣпное украшеніе церкви сего монастыря всемилостивѣйше пожаловать изволилъ семьдесятъ рублей и государиня царевна Наталія Алексѣевна въ 1700 г. тридцать ефимковъ.

И хотя таковыми священнѣйшими высочайшихъ милостей изліяніями сія разоренная обитель начала было уже оживотворяться и приходить въ прежнее свое цвѣтущее состояніе, будучи снабдѣнна благолѣпнымъ церковнымъ иконостаснымъ украшеніемъ, золотыми и серебреными сосудами и поправленіемъ древностію и случаями поврежденнаго огромнаго церковнаго зданія; однакъ на совершенное окончаніе всѣхъ монастырскихъ строеній отъ тоей же ветхости и случаевъ приведенныхъ въ разсыпаніе, недовлѣло по всему оной высочайше пожалованной суммы. Притомъ отъ 1752 г. по нынѣ не получаетъ уже сей монастырь опредѣленной ему оной по высокомонаршимъ грамотамъ ежегодной милостыни, и въ Москву кого либо изъ старцевъ посылать за оною невозможно было какъ безъ соизволенія о семъ ея императорскаго величества, тако и по извѣстнымъ бывшимъ здѣсь всеобщимъ возмущеніямъ и опасностямъ. И по таковымъ немаловажнымъ причинамъ сей бѣдный монастырь будучи опять оставленъ самъ себѣ и не имѣя около себя ни благочестивыхъ исповѣдниковъ, которые бы въ состояніи были поднять его изъ развалинъ, ни собственныхъ каковыхъ-либо доходовъ, могущихъ удовлетворить его нуждамъ, началъ уже терять и ту благолѣпія своего красоту, которую возложить на него благоволила высочайшая всероссійскихъ монарховъ десница.

Къ тому во время дѣйствія противъ Россіи скопившіяся здѣсь въ Вильнѣ мятежническія силы, когда переслѣдовали и искали партіями кроющихся якобы внутрь сего монастыря гонимыхъ ими россіянъ: то при отыскиваніи ихъ въ самыхъ нѣдрахъ мертвыхъ гробовъ и въ церковныхъ ризничныхъ сундукахъ, гдѣ обыкновенно хранимы были священные сосуды и другія разныя церковныя вещи, подъ симъ отыскиванія видомъ расхитили немалую часть монастырскаго и церковнаго стяжанія, ограбили нищинскіе священно-иноковъ келіи, и игумена сего монастыря Георгія Яновскаго, осьмидесятилѣтняго старца, духовными увѣщаніями отвлекавшаго ихъ отъ толь безчеловѣчныхъ и варварскихъ дѣяній, разрубивъ голову до мозгу, оставили въ ранахъ полумертваго, что и свидѣтельствовано было его превосходительствомъ Николаемъ Александровичемъ Зубовымъ. При усмиреніи же сихъ возмутителей, отъ пушечныхъ выстрѣловъ церковныя и келейныя зданія, покрытыя черепицею, сдѣлались по всему поврежденныя, и сквозь кругловидныя въ сводахъ для громогласнаго церковнаго пѣнія подѣланныя частыя скважины бываетъ сильная течь, отъ чего иконостасъ, составленный изъ алавастру, чернѣетъ, святыя иконы въ немъ на холстѣ изображенныя опадаютъ, гніютъ и въ тлѣніе обращаются. Кромѣ того и различныя священнослужительскія облаченія уже отъ древности истлѣвать начали и богослуженіе совершается въ однихъ раздранныхъ ветошахъ и самые жертвенники и божественныя трапезы покрыты ветхими очернѣлыми рубищами.

Отъ той же древности и вышеписаннаго несчастнаго пожарнаго случая, лишившись своея копулы каменная прекрасная, высокая колокольня и будучи доселѣ безъ поправленія, открыта воздушнымъ непогодамъ, во многихъ мѣстахъ трѣснула и начала осыпаться; во внутренности вся деревянная связь съ брусками, на которыхъ висятъ колокола, и ходами, по которымъ до коло-

Digitized by Google

коловъ ходить нужно, начали распадаться и чрезъ то звонарямъ угрожаетъ смертною опасностью. Такому жъ разсыпанію и паденію отъ ветхости и непоправленія подвержена вся монастырская ограда съ прочимъ строеніемъ.

Минскій Петропавловскій монастырь, который по вышеозначеннымъ королевскимъ привилегіямъ принадлежалъ до сего Виленскаго Св. Духова монастыря и отъ котораго можно было по достаточнымъ на оной надачамъ взаимствовать здѣсь какое-нибудь содержаніе, нынѣ уже по высочайшему повелѣнію обращенъ въ соборъ. Прочіе монастыри, которые еще остаются въ вѣдомствѣ сего монастыря и отъ которыхъ можно бы также къ избытію толикихъ нуждъ получить какое ни есть вспомоществованіе, представляютъ не меньшее въ себѣ запустѣніе, какъ и сей монастырь; и сему плачевному жребію наипаче подвержены въ повѣтѣ Троцкомъ Св. Успенскій Вевейскій (Евейскій) и въ повѣтѣ Ковенскомъ Св. Троицкій Кронскій монастырь и въ повѣтѣ Вилкомирскомъ Св. Духовъ Сурдецкій монастырь. Ибо вышеписанныя имѣнія, какія князь Богданъ Матвѣевичъ Огинскій и супруга его княгиня Раина Воловичовна Огинская отписали на вѣчныя времена къ содержанію оныхъ Вевейскаго и Кронскаго монастырей, почти всѣ нынѣшнею княгинею Антониною Огинскою насильно и самовольно отняты: такъ что въ томъ и другомъ два іеромонаха съ іеродіакономъ и причетниками содержать себя возможности не находятъ. Къ тому и находящаяся въ Троцкомъ повѣтѣ помѣщица Дерлясова, принявъ самовольно въ свое владѣніе Вевейскаго монастыря подданныхъ четырехъ человѣкъ съ семействомъ и чрезъ тринадцать лѣтъ владѣя ими и работая, хотя за позвомъ 1791 г. въ бывшій земскій Троцкій судъ не могла уже оныхъ людей вѣчно къ своему владѣнію присвоять, яко родовитыхъ сего монастыря подданныхъ, какъ въ томъ судѣ тогдажъ отъ сего монастыря доказано: однакъ въ томъ, что чрезъ тринадцать лѣтъ ими владѣла и работала и тѣмъ лишила оной монастырь должныхъ отъ тѣхъ людей доходовъ, понынѣ того монастыря не удовольствовала и отъ онаго суда въ томъ справедливости понынѣ не учинено. Сурдецкому же Св. Духову, въ Вилкомирскомъ повѣтѣ состоящему, отъ Жижморской помѣщицы Анны Бѣлевичовой наданныя и крѣпостью въ 1636 г. февраля 2 подъ зарукою на нарушителей оной восьмисотъ копъ литовскихъ грошей въ судѣ земскомъ Вилкомирскомъ стверждениыя всѣ около сего монастыря лежащія земли, огороды, сѣнокосы и другія угодія, въ оной крѣпости ея границами своими описанные, съ поселившимися нынѣ на оныхъ вольными людьми, заняты самовольно Вилкомирскаго повѣта помѣщикомъ полковникомъ бывшихъ польск. войскъ Іоанномъ Тышкевичемъ. Также и прочіе какіе по силѣ означенныхъ высочайшихъ королевскихъ привилегій достались во вѣчное и спокойное владѣніе сему монастырю въ г. Вильнѣ и около города, домы каменные и деревянные, огороды, заводы, земли пахотныя и сѣнокосныя и другія угодія, отъ которыхъ возможно было бы по крайности имѣть дневное пропитаніе, всѣ здѣшними виленскими гражданами незаконно захвачены, какъ то:

1) Виленскаго магистрата господа присутствующіе монастырскій каменный домъ съ двумя погребами, лавками и землею, дворъ составляющею, когда виленскій старшій Іоакинфъ Пелкинскій уступить оной магистрату за извѣстную цѣну не согласился, приказали до основанія разрушить, и разрушенъ, и матеріалъ того дому употребленъ на ихъ приватныя выгоды. 2) Виленскаго магистрата г. регентъ Николай Косовичъ выстроенный на монастырской землѣ монастырскій домъ, починкою нѣсколько поисправивши, ввелъ въ оный своихъ людей и владѣлъ черезъ пять лѣтъ тѣмъ домомъ, такъ и принадлежащею къ нему монастырскою для посѣву огородныхъ зелій служащею

Digitized by Google

землею, захватилъ еще смежную часть монастырской земли, на которой было устроено монастырское гумно, и выживъ тамъ нашего въ другомъ монастырскомъ домѣ сосѣда, который монастырю за прожилое платилъ кутничные деньги; занялъ еще въ прошедшемъ году два монастырскіе о четырехъ дняхъ пахотные ланы (?), которые и нынѣ пооралъ и одну преизобильную сѣножать, которую вполъ перегородя, уступилъ другую часть виленскому мѣщанину Іосифу Гайдамовичу, объявляя, что на оные имѣетъ вѣчный контрактъ, котораго не показываетъ и денегъ не платитъ. 3) Виленскій мѣщанинъ Іосифъ Гайдамовичъ, поселившись на монастырской землѣ и на оной устроивши кирпичный заводъ, занялъ къ тому еще часть монастырской плодородной земли и монастырскую гору, которую оретъ и пашетъ, завладѣвъ притомъ и монастырскою сѣножатью, которую вышеписанный регентъ Косаковичъ (Косовичъ?) пополамъ съ нимъ, Гайдамовичемъ, передѣлился, а когда сего монастыря начальникъ іеромонахъ Сильвестръ Буллай такія захваченія чинить его, Гайдамовича, не допущалъ, то онъ, Гайдамовичъ, схватя скотобойный свой топоръ, хотѣлъ онымъ его, начальника, разрубить, да и совершенно ранилъ съ нимъ бывшаго тамъ монастырскаго человѣка, за позвомъ же въ судѣ господа присутствующіе не токмо оныхъ захваченій монастырю не привратили, но еще по смерти онаго начальника Буллая присужали взыскать отъ монастыря шестьдесятъ серебреныхъ рублей денегъ, которые съ екзекуціею онымъ Гайдамовичемъ и взяты. На все-жъ оное монастырское имѣніе онъ, Гайдамовичъ, объявляетъ, якобы имѣетъ вѣчный контрактъ, котораго не показываетъ и денегъ не платитъ. 4) Виленскій обыватель Константинъ Левандовскій занялъ верстъ на три пахотные монастырскія земли и вырубилъ до нащадку огромный монастырскій лѣсъ съ способными на строеніе деревами по вѣчному якобы контракту, съ помянутымъ начальникомъ іеромонахомъ Сильвестромъ Буллаемъ заключенному, котораго не показываетъ и денегъ не платитъ. 5) Виленскій купецъ Антоній Пашкевичъ, владѣя пахотною монастырскою землею черезъ пять лѣтъ по вѣчному якобы контракту, съ онымъ Буллаемъ заключенному, и онаго не показывая и денегъ не платя, продалъ наконецъ тестю своему виленскому жителю Стефанину. 6) Виленскій купецъ Голембевскій, вспахивая пахотную монастырскую землю черезъ три года, контракта на оную не показываетъ и денегъ не платитъ. 7) Виленскій обыватель ротмистръ Ѳадей Юркевичъ, владѣя монастырскою горою черезъ два года, контракта на оную не показываетъ и денегъ не платитъ. 8) Виленскій житель слесаръ Сосновскій, воспахивая монастырское пахотное поле черезъ пять лѣтъ, контракта на оное не показываетъ и денегъ не платитъ. 9) Виленскій бѣскупъ, вспахивая монастырскую пахотную землю черезъ два года, контракта на оную не показываетъ и денегъ не платитъ. 10) Виленскій аптекарь Аренда, владѣя пахотною монастырскою землею и пребольшимъ монастырскимъ огородомъ, могущимъ весь сей монастырь прокормить огородными зеленями, контракта на оные не показываетъ и денегъ не платитъ, а когда монастырь хотѣлъ оный огородъ, яко свою собственность, изорать, онъ, Аренда, и сохи и бороны монастырскіе порубилъ. 11) Виленскій обыватель и шляхтичъ Доманскій, взявъ по контракту каменный монастырскій домъ съ погребами, лавками и другими знатными выгодами, наконецъ за позвомъ въ судѣ испросилъ декретъ, коимъ присужено отъ монастыря ему, Доманскому, отобрать оный домъ владѣемый симъ монастыремъ болѣе какъ два вѣка.

Таковое же монастырскихъ и церковныхъ имѣній незаконное отнятіе, послѣдовавшее по причинѣ якобы заключенныхъ монастырскими начальниками вѣчныхъ контрактовъ, свергло сей и безъ того уже

Digitized by Google

іный монастырь въ послѣднюю нищету, ложивъ на него еще яремъ разорятъся кбами, ища правосудія.

Наконецъ и государственными обложено атьми, и понеже благочестивые монастыри, древнему обыкновенію, имѣютъ въ одной оей же оградѣ построени монастырскіе іи одну отъ другой отдѣлены, и по ютрѣнію нуждъ, а часто и ради благотія святыя церкви, имѣютъ въ той же адѣ не одни, но нѣсколько воротъ, каымъ образомъ выстроенъ есть и сей іенскій Свято-Духовъ монастырь, то при оженіи податьми, сколько въ оградѣ сего іастыря усмотрено воротъ, столько поблено нумеровъ и по нумерамъ каждое ѣленіе зачтено дворами, а отдѣленныя іашескія келіи записано, какъ у міряпъ, сессійными каменицами, и потому въ кекъ сколько найдено братерскихъ чулаъ, столько записано коменовъ, и гдѣ ько поставлена печка или видъ трубы, то обложено податьми, такъ что всякій олицкій монастырь, который построенъ итаромъ (корридоромъ), и всякій господі дворъ, который имѣетъ однѣ ворота, гавляетъ по закону одинъ только коменъ а одинъ коменъ взимаются подати, а отъ) Виленскаго и прочихъ благочестивыхъ астырей, кои не имѣли обыкновенія оить свои келіи коритаромъ, прицѣплеъ къ церквѣ, взимаются подати по лу отдѣльныхъ келій и по числу нумеъ, раздѣляющихъ одинъ и тотъ же могырь на многіе дворы, именуя ихъ посійными монастырскими.

Какіе поборы чтобъ оплатить и черезъ избѣгнуть въ четверо оные увеличищіе екзекуціи, принуждены монастыр- настоятели всѣ свои монашескія кельи устить въ отпускъ мірянамъ. Отъ чего астырь, наполнившись разнаго званія его пола людьми, теряетъ даже видъ астыря. Вслѣдствіе чего изъ городской іціи требуется со всѣхъ перенумероыхъ всѣхъ монастырскихъ входовъ чищеніе мостовыхъ, хожденіе съ рогатиною на пожары и прочія городскія повинности взыскиваются отъ монастыря безъ исключенія.

А сіе самое подало причину, что здѣшніе монастыри оскудѣли монашествующими и нѣтъ кому исправлять церковныхъ и монастырскихъ послушаній, и мѣста святые учинились наконецъ убѣжищемъ только такихъ лицъ, которые въ порядочныхъ монастыряхъ терпимы быть не могутъ. Для того Виленскій Свято-Духовъ монастырь всесмиреннѣйше проситъ, дабы благоволено было черезъ кого слѣдуетъ учинить:

1. Не оставить испросить высочайшее ея императорскаго величества соизволеніе по примѣру и по священнѣйшему обѣту блаженныя и вѣчнодостойныя памяти ихъ императорскихъ величествъ о всемилостивѣйшемъ пожалованіи сему Виленскому Св.-Духову монастырю по изъясненнымъ всекрайнѣйшимъ недостаткамъ нарочитой суммы, довлѣющей на исправленіе всего церковнаго и монастырскаго древностью и случаями внутрь и внѣ поврежденнаго строенія и на издѣланіе по неимѣнію вновь всѣхъ къ богослуженію потребныхъ священнослужительскихъ облаченій и прочихъ внутренное церковное благолѣпіе составляющихъ священныхъ вещей, а за тѣмъ и объ отпускѣ за всѣ истекшіе отъ 1752 и впредь по вся годы опредѣленнаго повыше означеннымъ ихъ святоусопшихъ императорскихъ величествъ грамотами въ милостыню сего монастыря братіи жалованья и о переводѣ онаго въ здѣшнее Виленское казначейство и, если по разсмотрѣнію окажется благопотребно, чтобъ къ безсмертной славѣ и вѣчно потомственной памяти ея императорскаго величества возстановить здѣсь древнее греко-россійскія православныя церкви благосостояніе и тѣмъ обрадоваетъ дождавшихся толь блаженнаго жребія виленскихъ благочестивыхъ исповѣдниковъ: то не оставить благопризрительнымъ ходатайствомъ ея императорскаго величества священнѣйшее

Digitized by Google

благоволеніе и о привращеніи насильствено отъ православія въ унію отторгнутаго Виленскаго Св. Троицкаго издревле бывшаго благочестиваго монастыря со всѣмъ движимымъ и недвижимымъ онаго имѣніемъ и о всемилостивѣйшемъ подтвержденіи тѣхъ церковь Божію украшающихъ преимуществъ, какіе въ оныхъ высочайшихъ ихъ королевскихъ величествъ привилегіяхъ дарованы сему Виленскому Св.-Духову монастырю.

2. Не оставить повелѣть учинить черезъ государственнаго землемѣра планъ земли, положеніе сего монастыря, изъ древнихъ временъ составляющей по линіи древней монастырской ограды, которая своимъ теченіемъ одновременнымъ и единовиднымъ доказываетъ подлинное онаго ограниченіе и что во внутренности сея ограды домы, окружающіе состоящую посрединѣ церковь Сошествія Святаго Духа, должны быть не иначе какъ монашескими келіями сего самаго монастыря.

3. Не оставить милостиво уволить какъ сей монастырь, такъ и приписные къ нему въ В. Кн. Литовскомъ состоящіе благочестивые монастыри отъ возложенныхъ по прилагаемымъ къ хатамъ билетамъ на оные поборовъ и полицейскихъ вышеобъясненныхъ требованій на основаніи помянутыхъ королевскихъ привилегій и примѣрно какъ и во всей Россіи благочестивые монастыри никакими государственными податьми не обложены, при которыхъ же монастыряхъ состоятъ податные люди, оные за людей подати, каковые возложены, какъ нынѣ, такъ и впредь взносить въ казну будутъ.

4. Въ Троцкомъ и Ковенскомъ повѣтѣ заняты самовольно княгинею Антониною Огинскою Вевейскому и Кронскому монастырямъ принадлежащія движимыя и недвижимыя имѣнія по силѣ наданныхъ на оные праотцами ея сіятельства крѣпостей, какъ выше значитъ, а въ Вилькомирскомъ повѣтѣ также по вышеписанному полковникомъ Іоанномъ Тышкевичемъ захваченные Сурдецкому Св.-Духову монастырю наданные отъ основателей онаго монастыря Анны Бѣлевичовой земли и угодія, повелѣть милостиво онымъ монастырямъ возвратить, черезъ государственнаго землемѣра отмежевать, доходы съ нихъ ея сіятельствомъ и полковникомъ Тышкевичемъ отъ самаго самовольнаго занятія до сего времени вынутые натурою и деньгами всѣ за всѣ годы по вѣрномъ изчисленіи отдать, шкоды и наклады, въ чемъ окажутся по смѣтѣ, пополнить и заручные деньги отъ ея сіятельства семь тысячъ копъ литовскихъ грошей, а отъ полковника Тышкевича восемсотъ копъ литовскихъ грошей по крѣпостямъ—взыскать и дабы Трокскаго повѣта вышепомянутая помѣщица г. Дериксова удовольствовала по закону Вевейскому монастырю въ томъ, что черезъ тринадцать лѣтъ, какъ выше же объяснено, владѣла самовольно и работала сего монастыря четырмя подданными съ семействомъ человѣками, не оставили учинить милостивое разсмотрѣніе и опредѣленіе.

5. И какъ влаченіе по судамъ и съ монашескимъ званіемъ есть несовмѣстное и церковное и монастырское добро есть Божіе добро, добро государственное, слѣдственно монастырскій настоятель не есть онаго вѣчный владѣтель, но токмо приставникъ и охранитель въ единственную пользу святыя церкви, монастыря и братіи своея, а потому и не имѣетъ власти оное какъ свое собственное кому либо дать, даровать, уступить до живота или на вѣки, чего и самимъ епископомъ чинить правилами возбранено, предоставивъ имъ таковымъ имѣніемъ только пользоваться, а не оное истощевать, что предохраняютъ и королевскіе оные привилегіи тѣмъ наипаче, что сами ихъ королевскіе величествы онымъ имѣніямъ защитниками и покровителями быть по вышеписанному благоволили, то по всѣмъ таковымъ дѣламъ, яко государственное, а не партикулярное имѣніе за предметъ имѣющимъ не оставить милостиво опредѣлить государственнаго стряпчаго и заключенные мо-

Digitized by Google

скими начальниками вѣчные, дожи-
и другаго рода, яко незаконные,
ырское и церковное, слѣдственно го-
вѣнное, а не собственное начальни-
имѣніе запродавшіе, контракты всѣ
ъ ихъ содержаніи велѣть уничто-
занятые по онымъ монастырскія и
ыя, движимыя и недвижимыя имѣ-
вратить монастырю и церкви, черезъ
ственнаго землемѣра отмежевать, до-
тъ занятія до сего времени съ тыхъ
вынутые натурою и деньгами всѣ
годы по вѣрномъ исчисленіи отъ
истребовать и сему монастырю от-
гдѣ какое церковное и монастырское
ое и недвижимое имѣніе кѣмъ либо,
ыше объяснено, есть самовольно за-
оное также у гвалтовыхъ заятелей
лненіемъ доходовъ, ими ужитыхъ,
ь и сему монастырю съ отмежева-
тдать и за гвалтъ отъ каждаго гвал-
заятеля по Статуту положенные по
ати рублей деньги взыскать и, дабы
рскіе настоятели впредь монастыр-
и церковныхъ имѣній безъ соизво-
подтвержденія отъ казенной стороны
юю не заарендовали, запретить и сіе
ребительное обыкновеніе пересѣчь
, и ктомужъ не оставить милостиво
еленіе Виленскаго магистрата госпо-
исутствующимъ о выстроеніи ими
настырю такого дому и съ такими
и, съ какими они монастырской до
основанія по вышеписанному разорить при-
казали, съ отводомъ подъ оной въ замѣну
безпрепятственной земли и пополненіемъ
всѣхъ тыхъ доходовъ, какіе они по разо-
реніи доселѣ монастырской быть могли, при
чемъ и виленскому мѣщанину Іосифу Гай-
дамовичу велѣть вынуженные имъ съ екзе-
куціею неизвѣстно почему отъ монастыря
шестьдесятъ рублей деньги возвратить, а
буде и то изъятелеи къ замѣшательству сего
законнаго прошенія восхощутъ имѣть съ
симъ монастыремъ какое тяжебное дѣло,
велѣть по закону оное имѣть по успокоеніи
и удовлетвореніи монастыря и церкви въ
нынѣшней претензіи.

6. Для точнаго жъ и неуспокоитель-
наго оныхъ церковныхъ и монастырскихъ
имѣній отъ заятелей отобранія, отмежева-
нія и ввѣренія сему монастырю и церкви
къ спокойному и безпрепятственному впредь
употребленію не оставить милостиво опре-
дѣлить нарочитую коммисію изъ особъ пра-
вославнаго грекороссійскаго исповѣданія чи-
новныхъ, добродѣтельныхъ и свѣдущихъ
законы, съ духовнымъ депутатомъ и о
томъ учинить благопризрительнѣйшую ре-
золюцію [1]).

Копія. Подлинное подписали: Виленскихъ благочестивыхъ монастырей старшій игуменъ Даніилъ. Игум. Георгій Яновскій. Іеромонахъ Варлаамъ. Іеромонахъ Доро͡ѳей. Іеродіаконъ Іаковъ.

Дѣло № 98, л. 1—10.

155.

Мая 18. Письмо Литовскаго губернатора Ивана Фризена къ архіепископу ку Іову о благословеніи построить каменную часовню надъ могилою княгини Репниной внѣ г. Вильны.

одинъ генералъ-фельдмаршалъ князь
Васильевичъ Репнинъ намѣренъ по-
строить каменную часовню близъ г. Вильны
надъ могилою покойной своей супруги. Въ

ошенію этому архіепископомъ Іовомъ данъ былъ надлежащій ходъ. Какія затѣмъ послѣдовали даль-
споряженія относительно Св. Духова монастыря и подчиненныхъ ему монастырей, все это подробно
почти съ дословными выдержками изъ дѣла, въ трудѣ Ф. Смирнова „Виленскій Св. Духовъ мо-
Вильна 1888 г., стр. 207 и далѣе.

Digitized by Google

енъ будетъ образъ Во-
на особо сдѣланномъ
подсвѣчника съ воско-
иться будутъ; другихъ
иеній не назначается.
себѣ небольшое будетъ
ять покойной княгини
ъ кромѣ панихидъ по
исповѣданія никакого
отправляемо не будетъ.
оизведенію въ дѣйство
о строенія, за долгъ
никъ Литовской губер-
де къ вашему высоко-
росить покорнѣйше со
ва вашего архипастыр-
венія. Ежели отребно
нить какой церковный
-ли будетъ вашему вы-
приказать сіе сдѣлать

здѣшняго Св.-Духова монасты
мандриту, а меня почтите тол
благосклоннымъ отзывомъ, как
деніе на сію мою просьбу оказа
Препоручивъ себя архипастырск
благословенію и молитвамъ,
и проч. Иванъ Фризенъ. 18
Вильна, № 491.

Резолюція архіепископа

1799 г. мая 20. Консисторіи
указомъ Виленскому архимандр
леру Даніилу, чтобы на постро
сываемаго дома надъ покойно
освятилъ мѣсто по чинположе
ному, о чемъ для вѣдома имѣе
общено господину Литовскому г
Іовъ, архіепископъ Минскій.

Дѣло № 153.

156.

Прошеніе 4-го егерскаго полка протоіерея Мартина
Минскому Іову о дозволеніи починить Кейданску

инить, а послѣ починки освятить Кейданскую церковь; указы
одовъ по починкѣ церкви. Надѣленная Кейданской церкви по
приносить церкви никакого дохода: ее слѣдовало бы отдать въ
водить необходимыя починки, а по окончаніи починокъ отс
куда слѣдуетъ.

ая казенная палата по
айшаго 1797 г. 18 де-
а состоявшему Литов-
Кейданахъ монастырю,
церковь Преображен-
нъ земли изъ державы
омъ повѣтѣ состоящей,
оручено Россіенскому
уду, о чемъ извѣстила
Виленское губернское
аго тому Россіенскому
уже онаго монастыря
овь отъ 16-го генваря
едписано, чтобъ отве-
но была обработываема

прихожанами, въ случаѣ жъ н
останется на отчетѣ суда; а к
тываніе прихожанами церковн
уничтожено, отведенная жъ
церкви земля не приноситъ н
были церкви, напротивъ чего
церковь требуетъ по ветхости
вновь передѣлки, для того ва
щенство всенижайше прошу арх
дозволить оную церковь починит
освятить и повелѣть дать мнѣ д
о выпускѣ въ аренду церковной
земли..., съ тѣмъ чтобы получ
оную деньгами починить церко
дить цвентарь, а по окончані

Digitized by Google

стройки отсылать таковыя деньги куда повелѣно будетъ. 1805 г. 3 февраля. Кейданы. Протоіерей Мартинъ Богуславскій.

Журнальное постановленіе Минской Духовной Консисторіи отъ 4 марта 1805 г.:

Предписать Сурдецкаго монастыря игумену Зосимѣ указомъ, чтобы онъ съѣхалъ въ м. Кейданы, осмотрѣлъ отводимую для тамошней благочестивой церкви землю, коей слѣдуетъ тридцать десятинъ пашенной а три сѣнокосной и оную по учиненіи публикаціи отдалъ бы въ аренду на три года желающимъ больше дать, равно буде бы и за прежнюю церковную землю согласился кто болѣе давать, съ заключеніемъ контракта, съ тѣмъ чтобы арендаторы сами доставляли за оную деньги въ началѣ каждаго года къ Виленскому архимандриту для отсылки въ консисторію; а притомъ сдѣлалъ бы подробное описаніе самой Кейданской церкви, имѣющейся въ ней утвари и всего къ ней принадлежащаго и таковое описаніе присылалъ бы въ консисторію съ объясненіемъ, какихъ починокъ требуетъ оная церковь и во чтó бы онѣ обойтись могли; въ случаѣ же если бы еще размѣръ земли учиненъ не былъ, и въ томъ, также въ отдачѣ оной въ аренду надлежало произойти каковой медленности, почему и неудобно ему долго проживать тамъ, то препоручилъ бы сіе находящемуся въ томъ мѣстечкѣ полковому протоіерею Мартину Богуславскому по его на сіе согласію, сдѣлавъ самъ вышесказанное описаніе.

NB. Съ прописаніемъ этого постановленія посланъ указъ игумену Зосимѣ 2-го апрѣля того же 1805 г.

Дѣло № 235, л. 1.

157.

1805 г. Іюля 4. Донесеніе Минской духовной консисторіи Сурдекскаго св. Духова монастыря игумена Засимы о состояніи Кейданской церкви.

Назначенные Литовско-Виленскою казенною палатою 1797 г. 33 десятины земли изъ имѣнія Ботокъ въ надѣлъ Кейданской церкви еще не выдѣлены нижнимъ земскимъ Россіенскимъ судомъ; изъ прежней монастырской земли остался только цвинтарь, на которомъ построена церковь, безъ ограды. По показанію крестьянъ, монастырю Кейданскому принадлежало шесть уволокъ земли; послѣ пожара, истребившаго монастырь, монахи не могли отстроиться, никѣмъ необрабатываемая монастырская земля заросла лѣсомъ; по присоединеніи края къ Россіи земля эта перешла въ казну. Церковь въ жалкомъ положеніи: рядомъ съ ней, крыша въ крышу, стоитъ крестьянское гумно. Возвести постройки для причта церковнаго не кому, такъ какъ всѣ бывшіе православные прихожане совращены въ латинство.

По силѣ даннаго мнѣ указа подъ № 424 не преминулъ съѣхать я въ мѣстечко Кейданы іюня 10 дня сего 1805 г. для исполненія онаго, въ коемъ изображено: отведенную землю для Кейданской Преображенской церкви тридцать три десятины осмотрѣть и отпустить оную въ аренду, а равно впредь принадлежавшую къ бывшему Кейдановскому монастырю; также сочинить оной церкви описаніе, положить свое мнѣніе и представить куда слѣдуетъ. Поелику же до сихъ поръ указомъ нижнему земскому Россіенскому суду повелѣнная земля изъ имѣнія Ботокъ еще не отведена, то какъ на то время случилось тамъ быть Россіенскаго суда комиссару Бѣлевичу, то я письменно о томъ и объявилъ оному, коего рапорта копію при семъ прилагаю, равножъ и рѣшенія вышеупомянутаго комисара Бѣлевича копія прилагается; также описавши и церковь, и въ ней находящіяся утвари, одно описаніе полковому протоіерею Мартину

Digitized by Google

Богуславскому оставилъ, другое же при семъ рапортѣ въ Минскую духовную консисторію препровождаю. А какъ въ указѣ прописано и то, что для полученія земли долго проживать мнѣ несвойственно, а поручить оное дѣло вышеписанному протоіерею Богуславскому; то я письменно и препоручилъ оному принять изъ имѣнія казеннаго, Ботками называемаго, 33 десятины земли. Хотя въ указѣ сказано мнѣ и то также, что и сверхнаходящуюся, прежде бывшему монастырю Кейданскому принадлежащую землю, совокупивъ съ оною, пустить въ аренду для починки церкви; но какъ фундуши или крѣпости б. Кейдановскаго монастыря изъ консисторіи мнѣ не препоручены, то и не могъ я сыскать ни слѣду никакого, ни конца, сколько оной прежде находилось, кромѣ одного только цвинтаря, на которомъ стоитъ церковь и гдѣ былъ издревле монастырь, да и тотъ цвинтарь, не имѣя никакой ограды и никакого строенія, истисненъ тамошними жителями такъ, что уже вравнѣ крышка съ крышкою построено гумно, соломою покрытое и множествомъ обложено около оной кулевою соломой, не далѣе какъ на сажень отъ церковной стѣны, что все не безопасно, да и непристойно: то я письменно и докладывалъ Россіенскому комиссару Бѣлевичу о перенесеніи онаго на другое мѣсто. Хотяжъ безъ всякихъ бумагъ, но не преминулъ я спросить, почему такъ близь церкви строеніе? развѣ онаго земля до бывшаго монастыря принадлежала? На что въ то время прилучившійся тамошній обыватель одинъ старикъ сказалъ, что она была монастырская, но не знаю, какимъ образомъ тотъ житель ее содержитъ; онъ будто въ замѣнъ далъ монастырю въ другомъ мѣстѣ, да и то мѣсто будто продано монастыремъ; почему безъ бумагъ никакъ и не могъ я дойти тѣхъ границъ, кои прежде бывшему монастырю къ тому цвинтарю служили. И какъ монастырь прежде бывшій питался по большей части съ наданыхъ фундушами земель, то я спросилъ: не было ли за мѣстечкомъ какого фольварка? А шляхтичи въ застѣнкѣ живущіе смежно съ землею Ботоками называемою (которые Ботоки имѣютъ въ себѣ пространства 12 волокъ) словесно показали: что шесть волокъ держалъ Кейданскій монастырь, а шесть волокъ въ награжденіе заслугъ до смерти одному шляхтичу отъ короля дано было; но какъ Божіимъ попущеніемъ, во время бывшаго въ м. Кейданахъ пожара, тамошній монастырь сгорѣлъ, и отъ того времени монахи не взяли уже никакихъ силъ воздвигнуть онаго: то и земля лежащая за мѣстечкомъ въ Ботокахъ заросла лѣсомъ, и какъ по смерти вышепомянутаго шляхтича поступила въ староство, то и монастырская, не знаю какимъ сбособомъ, въ одно мѣсто совокуплена; гдѣ за Россіею и поступила въ казенное имѣніе, которая и понынѣ стоитъ лѣсомъ и сѣнокосами, а только на ней построились вновь вольнопроживающіе два дома. Вся вышесказанная земля весьма малую пользу въ государственную казну приноситъ, такъ что за всю оную землю вносится въ казну не болѣе 25 рублей. Кейданскій монастырь, хотя нынѣ и поступилъ на приходскую церковь, но какъ въ мѣстечкѣ Кейданахъ и окрестъ его хотя когда и было благочестіе, но оное уже испразднено латинскими священниками; то трудно при оной церкви завесть строеніе: для священника, дьячка и пономаря, возобновить ограду цвинтаря, вновь церковныя сосуды, книги, иконостасъ и прочее безъ вспомоществованія парафіи весьма неудобно привесть въ свое состояніе; ибо парафіи не имѣется кромѣ только вольнопроживающихъ: то неугодно-ли будетъ консисторіи представить куда слѣдуетъ, какъ имѣніе Ботоки весьма малую пользу приноситъ государственной казнѣ, не разрывая оныхъ въ своемъ положеніи, не будетъ-ли милость высочайшей власти опредѣлить часть на служителей церковныхъ, а часть вѣчно на починку и постройку оной церкви. Іюня 4-го дня 1805 г. Игуменъ Зосима.

Digitized by Google

чение изъ описи Кейданской Пре-
сенской церкви, составленной игу-
меномъ Зосимой въ 1805 г.

рковь деревянная [1]) изъ дерева теса-
длиною въ 10 аршинъ; въ ней алтарь
о $4^1/_2$ аршина, шириною 10 аршинъ.
въ ней вновь вымощенъ стараніемъ
заго протоіерея Богуславскаго, пото-
также пилеными досками замощенъ.
къ въ ней по правой и по лѣвой сто-
по одному, и въ алтарѣ одно... Ико-
ъ въ ней былъ старинный работы
ской, который вовсе за ветхость ра-
ъ, на томъ же мѣстѣ во время свя-
служенія поставлялся полковой . . .
знаменія чудотворной Богоматери,
о $1^1/_4$, шириною $^3/_4$ аршина. На ней
(ризы) нѣтъ, на главѣ жъ ея корона
аго желѣза, позолочена малярскимъ
мъ. На ней кораллъ добрыхъ малаго
снурковъ три, прочихъ же разныхъ
льныхъ 25 снурковъ, при коихъ
а янтару. При ней привѣсокъ: кре-
малый серебряный, червонецъ, обручъ
о?) серебряный 12-й пробы, наданый
04 г., также и сердце серебряное по-
ное, наданое въ томъ же году изъ г.
а поручикомъ Львомъ Алексѣевичемъ
овымъ. Другой обручъ серебреный
такой же пробы, при коемъ золо
серебряное ребро и маленькое
кольцо, наданое въ 1801 г. по
Анинковымъ; также серебряная
нога, наданая отъ ротмистра
Юрбурга Ивана Семеновича Се
серебряный такой же пробы, на
егерскаго полка протоіерея Бо
дочери Маріи Мартиновны Бо
Серебряная небольшая голова, на
егерскаго полка подпоручикомъ
чемъ, другая серебряная голова
ѣзжающими на поклоненіе госпо
Паперть вновь строющаяся въ д
шинъ, а въ ширину 10 аршинъ
ная ровно еще съ окнами. Крыш
гонтою вновь покрытая съ 3-х
на ней глава зеленою краскою
Крестъ на ней желѣзный малярс
томъ позолоченный; другой же кр
же работы старинный имѣющій
паперти. Колокольни нѣтъ, а то
большіе старые колокола, требу
дѣлки, въ коихъ вѣсу не болѣе
ному пуду. Цвинтарь неогорожен
на немъ неимѣется, только мале
тальная ветхая хатка, въ коей
отъ давнихъ временъ римскаго и
житель.

Дѣло № 235, л. 9—12.

---

[1]) Церковь въ Кейданахъ построена Янушемъ Радивиломъ въ 1652 г., по желанію правосла
ріи, дочери Валлахскаго господаря, для „русской слободы", которую князь хотѣлъ засел
цами. Церковь эта была небольшая деревянная, какъ видно, временная, ибо князь помышл
„лучшую", болѣе просторную, каменную. Эта *временная* церковь, какъ видно по описа
нѣйшаго времени, такъ какъ князь Янушъ Радивилъ, по случаю замѣшательствъ въ к
мерти, не могъ привести въ исполненіе желаніе своей супруги построить каменную
агаемой къ постройкѣ каменной церкви князь выписалъ дорогую церковную утварь, кот
лась передать во „временную" церковь, тогда какъ эта церковь, по словамъ князя,
ла", да притомъ князь самъ желалъ въ свое время отдать изъ собственныхъ рукъ эту у
а память". Для совершенія богослуженія были выписаны княземъ два іеремонаха и два
орныхъ отведено было особое помѣщеніе. Явился такимъ образомъ Кейданскій монасты
какъ видно изъ дѣла, въ подчиненіи Виленскому Св. Духову монастырю. На содержаніе
ря, по распоряженію Януша Радивила, ежегодно отпускалось: ржи 10 бочекъ, солоду 8
екъ, гречневой крупы 2 бочки, крупы ячменной 2 бочки, гороху 2 бочки, масла 6 ф
постнаго масла на 20 злотыхъ, сала для прислуги 2 полоти, соли 2 бочки, сѣна 10 в
зволена ловля рыбы въ р. Невяжѣ. Былъ-ли надѣленъ Кейданскій монастырь землею
йданскаго архива не видно. Всѣ важнѣйшіе документы Кейданскаго архива напечатан
р. Сборника. О Кейданской церкви см. тамъ же №№ 81, 82, 83, 84.

Digitized by Google

158.

1805—1806 г. Дѣло по опредѣленію архіепископа Минскаго Іова объ отправленіи въ Евейскій Успенскій монастырь священника Алексѣя Пигулевскаго для исправленія тамошнимъ прихжанамъ христіанскихъ требъ.

Архіепископъ предлагаетъ консисторіи послать въ Евейскій монастырь священника А. Пигулевскаго для удовлетворенія прихожанъ христіанскими требами, съ выдѣленіемъ въ его пользованіе 33 десятинъ земли изъ монастырскаго фундуша.

1805 г. Апрѣля 29. Предложеніе архіепископа Іова Минской дух. консисторіи.

Какъ Евейскаго Успенскаго монастыря настоятель іеромонахъ Филаретъ представлялъ, что онъ управляя монастыремъ въ удовлетвореніи прихожанъ христіанскими требами успѣвать не можетъ, а какъ правилами святыхъ отецъ и подтвержденіями Св. Синода іеромонахамъ въ мірскіе требы вмѣшиваться воспрещается, для того повелѣваемъ консисторіи отправить въ оный монастырь на коштѣ монастырскомъ явившагося священника Алексѣя Пигулевскаго съ предписаніемъ, чтобы ему изъ монастырской земли выдѣлена была пахатная и сѣнокосная земля тридцать три десятины, коею а равно и отъ прихожанъ доходами пользоваться ему, Пигулевскому, а іеромонаху Филарету смотрѣть только за монастыремъ, не вмѣшиваться отнюдь въ приходъ, для лучшаго жъ водворенія его, Пигулевскаго, изъ состоящихъ въ мѣстечкѣ Евьѣ монастырскихъ подданныхъ одного перевесть къ другимъ монастырскимъ подданнымъ въ деревнѣ, или какъ онъ, Пигулевскій, самъ для себя лучше изберетъ по своему разсмотрѣнію.

NB. Съ прописаніемъ этого предложенія консисторіею былъ посланъ указъ настоятелю Евейскаго монастыря іеромонаху Филарету. По поводу этого указа іеромонахъ Филаретъ доносилъ архіепископу Минскому Іову:

„Хотя указомъ Минской духовной консисторіи и велѣно выдѣлить явившемуся въ Евейскій монастырь священнику Алексѣю Пигулевскому изъ монастырской пахотной и сѣнокосной земли тридцать три десятины; а равно и отъ прихожанъ пользоваться ему, Пигулевскому, приходскими доходами, а не мнѣ; а для водворенія его священника перевесть изъ состоящихъ въ мѣстечкѣ Евьѣ монастырскихъ подданныхъ, и по исполненіи всего рапортовать консисторіи; въ силу коего отдѣленія выходили обще въ поле съ громадою, и монастырской земли не болѣе оказалось трехъ волокъ, а сѣнокосной хотя и показызается колесниковъ на пятдесятъ, но оная весьма лѣсомъ запущена. Касательно до прихода, какъ онъ, Пигулевскій, и самъ сдѣлавъ справку, объявилъ, что выше 47 дворовъ не оказалось, да и то не малая часть старообрядцевъ, кои ни съ какими требами не относятся; а для водворенія его священника въ крестьянскомъ домѣ, хотя и можно перевесть одного къ другому, но онъ, Пигулевскій, объявляетъ свое нежеланіе, ибо изо всѣхъ трехъ домовъ не избралъ за малостію и обветшалостію, коихъ уже и починить нельзя, того ради... всенижайше прошу по прописаннымъ обстоятельствамъ войти въ разсмотрѣніе, о чемъ и не оставить высокомилостивѣйшею резолюціею“.

Резолюція архіепископа:

„Доколѣ священникъ не будетъ имѣть особенный домъ, то жить ему въ монастырѣ, а землю выдѣлить по прежнему предписанію указную неотмѣнно и священнику требами заниматься, а не монашествующимъ, а буде дѣйствительно окажется, что числа дворовъ душъ не будетъ, то будетъ ему назначено жалованье“.

Digitized by Google

. Резолюція архіепископа была привъ исполненіе игуменомъ Сурдецонастыря Зосимою, въ завѣдываніго находился въ это время Евейскій ырь: священнику выдѣлено изъ монастырскаго фундуша 33 десятины земли и, сверхъ того, отпущенъ изъ монастырской дачи лѣсъ на постройку дома.

Дѣло № 242.

159.

·. Августа 26. Донесеніе братчиковъ Дисненскаго Воскресенск инскому архіепископу Іову объ оскудѣніи монастыря монашес

никъ монастыря іеромонахъ Тарасій, по требованію консисторіи, уѣхалъ ı ірь, по предписанію консисторіи, братству. Въ монастырѣ остался дряхлый кромѣ молебствія, возложенной на него обязанности исполнять не въ состоя стырь на эпитимію священникъ Самуилъ Лисовскій неизвѣстно куда отлучил кой церкви прихожане монастырской церкви, за недостаткомъ монаховъ, нскихъ духовныхъ нуждахъ принуждены оставаться безъ малѣйшаго должн

нская духовная консисторія указомъ іюня сего 1806 г., предписавъ нахоуся въ здѣшнемъ монастырѣ начальнишромонаху о. Тарасію явиться губернорода Минска въ оную консисторію, се возложила обязанность намъ приотъ него подъ свой присмотръ всѣ ные и къ монастырю принадлежащіе о всею хозяйственностію, по исполакового со стороны нашей повелѣнія, поминаемый іеромонахъ Тарасій вывъ Минскъ, не оставилъ въ монаизъ духовныхъ больше одного въ хъ лѣтахъ іеромонаха и какого-то ника, недавно присланнаго подъ епиСамуила Лисовскаго, изъ коихъ по-, неизвѣстно куда отлучившись, въ ырѣ и поднесь не находится, отъ чего скій монастырь, лишившись достачисла монаховъ, въ коемъ оныхъ меньше трехъ не находилось. Живъ городѣ и въ уѣздѣ къ оному ырю принадлежащіе въ немаломъ количествѣ прихожане, не имѣ церкви кромѣ упоминаемаго ı хотя и рачителенъ, но по своихъ остался въ несостоя возложенной на него обязанн лебствія, и 2-е, за недостат во всякихъ христіанскихъ д дахъ принуждены остаться должнаго пособія, то въ изб шепрописанныхъ обстоятел вать могущихъ противу долг безпорядковъ, осмѣливаемся преосвященство просить, не будетъ избавить Дисненскій производившагося недостатк требнымъ и достаточнымъ монаховъ, о чемъ имѣемъ стивѣйшей резолюціи.

Дозорца Гавріилъ Левк мистръ Сильвестръ Ледюйк Дмитрій Левковичъ. Магсі radca. Семенъ Косаты.

Дѣло № 270.

160.

1807 г. Дѣло по сообщенію Виленскаго губернскаго правленія о учиненіи въ разсужденіи неимѣнія въ тамошней губерніи благочестивыхъ церквей и священниковъ разсмотрѣнія. № 291.

Литовско-Виленское губернское правленіе, вслѣдствіе рапорта Тельшевскаго городничаго, сообщило Минской духовной консисторіи, что Тельшевская воинская команда въ теченіи года не была у исповѣди и причастія св. таинъ по той причинѣ, что неоткуда было истребовать священника, такъ какъ въ Тельшевскомъ уѣздѣ нѣтъ ни одной ни приходской, ни монастырской православной церкви. Минскій архіепископъ Іовъ въ отношеніи къ Литовско-Виленскому гражданскому губернатору Багмевскому отъ 11-го іюля заявляетъ, что по присоединеніи Польскаго края къ Россійской державѣ, какъ въ г. Тельшахъ, такъ и во всей Литовско-Виленской губерніи не было и теперь нѣтъ ни одной благочестивой церкви, и что исповѣдники господствующей греко-россійской вѣры въ христіанскихъ требахъ, подобно Тельшевской воинской командѣ, имѣли нужду, но со стороны гражданскаго правительства о томъ никакого вниманія доселѣ не сдѣлано. Архіепископъ Іовъ проситъ Багмевскаго „учинить куда слѣдуетъ по своей командѣ представленіе о учрежденіи во всякомъ уѣздномъ городѣ хотя по одной благочестивой церкви съ духовенствомъ", какъ это сдѣлалъ Литовско-Гродненскій гражданскій губернаторъ Кошелевъ, по ходатайству котораго устроена православная церковь въ Гроднѣ. Не дождавшись отвѣта, архіепископъ Іовъ отношеніемъ отъ 25-го августа вторично спрашивалъ Багмевскаго „о предположеніяхъ его по сему предмету", такъ какъ онъ, архіепископъ, во время имѣющаго быть проѣзда государя императора чрезъ Минскъ въ Бѣлостокъ, желаетъ подать записку. По поводу этихъ двухъ отношеній архіепископа Іова Багмевскій относился къ Литовскому военному губернатору Римскому-Корсакову съ изложеніемъ своего мнѣнія, по которому онъ полагалъ, что „въ повѣтахъ Виленскомъ, Троцкомъ, Вилкомірскомъ и Ковенскомъ нѣтъ надобности учреждать новыя церкви, потому что тамъ находятся монастыри: Виленскій, Евейскій, Сурдецкій, Кронскій и Кейданскій (по 1 іеромонаху въ каждомъ, кромѣ Виленскаго Св. Духова), въ остальныхъ же уѣздахъ—Ошмянскомъ, Завилейскомъ, Браславскомъ, Упитскомъ, Россіенскомъ, Шавельскомъ и Тельшевскомъ нѣтъ церквей и монастырей православныхъ; изъ нихъ слѣдовало бы учредить церкви въ слѣдующихъ уѣздныхъ городахъ: Тельшѣ, Поневѣжѣ, Видзахъ и Ошмянахъ. Архіепископъ Іовъ, разъяснивъ Багмевскому, что указами Св. Синода запрещено монашествующимъ исправлять мірскія требы, снова просилъ его ходатайствовать чрезъ военнаго губернатора объ учрежденіи во всѣхъ уѣздныхъ городахъ обѣихъ Литовскихъ губерній по одной православной церкви съ назначеніемъ содержанія отъ казны для причта. Просьба архіепископа была уважена.

1807 г. Іюля 6. Отношеніе Литовско-Виленскаго губернскаго правленія за № 9134 въ Минскую духовную консисторію.

По рапорту Тельшевскаго городничаго, въ коемъ прописывая, что подвѣдомственная ему Тельшевская штатная военная команда сего года по долгу вѣры христіанской въ исповѣди и причастія св. таинъ не была, по причинѣ что не было искудова священника истребовать: во всемъ въ ономъ Тельшевскомъ повѣтѣ какъ приходскихъ церквей, такъ и монастырей грекороссійскаго исповѣданія не имѣется, въ семъ правленіи опредѣлено: съ прописаніемъ сего рапорта оной консисторіи для надлежащаго распоряженія симъ сообщается. *(л. 1)*.

1807 г. Іюля 11. Отношеніе архіепископа Минскаго Іова къ Литовско-Виленскому гражданскому губернатору Багмевскому.

Ваше превосходительство, милостивый государь, Прокофій Лукичъ!

Литовско-Виленское губернское правленіе въ присланномъ въ Минскую духовную консисторію отъ 6-го числа сего іюля сообщеніи прописывая рапортъ Тильшевскаго го-

Digitized by Google

чаго, что подвѣдомственная ему Тиль-
;ая штатная воинская команда сего
по долгу вѣры христіанской у испо-
и причастія св. таинъ не была, по
нѣ неимѣнія во всемъ Тильшевскомъ
ѣ какъ приходскихъ церквей, такъ
стырей греко-россійскаго исповѣданія
эзможности истребовать откуда-либо
естиваго священника, требовала со
ы консисторіи надлежащаго по сему
ояженія, а какъ и вашему превосхо-
ству извѣстно, что по присоединеніи
каго края къ Россійской державѣ какъ
Тильшѣ, такъ и во всей Литовско-
ской губерніи не было и теперь нѣтъ
;ой благочестивой приходской церкви,
оторой можно бъ было заимствовать
ковой надобности священника, а по-
уповательно и прежде сего исповѣд-
осподствующей греко-россійской вѣры
истіанскихъ требахъ, подобно Тиль-
ой штатной воинской командѣ, имѣли
, но со стороны гражданскаго прави-
ва о томъ никакого вниманія доселѣ
лано и ко мнѣ отзыва по сіе время
ю, да и хотя бы оный отъ кого и по-
алъ, священника изъ бѣлаго духо-
а для исправленія воинскимъ чинамъ
безъ особаго предписанія Св. Синода,
а не имѣю, для того неугодно ли бу-
ашему превосходительству, съ поводу
омянутаго требованія Литовско-Ви-
го губернскаго правленія и такъ, какъ
й Литовско-Гродненскій гражданскій
ернаторъ Кошелевъ представлялъ по
ой части высшему начальству о устро-
въ г. Гроднѣ благочестивой церкви,
я уже тамо и существуетъ, учинить
лѣдуетъ по своей командѣ представ-
о учрежденіи во всякомъ уѣздномъ
ввѣренной вамъ губерніи хотя по
благочестивой церкви съ духовен-
ь, какъ для отправленія богослуженія,
исправленія требъ, и о предположе-
шемъ по сему предмету почтить меня
иленіемъ... *(Черновое. л. 5)*.

25 Августа 1807 г. Отношеніе архіепископа Іова къ Литовско-Виленскому гражданскому губернатору.

Съ поводу сообщенія изъ Литовско-Виленскаго губернскаго правленія въ Минскую духовную консисторію отъ 6-го іюля сего 1807 г. о учиненіи со стороны оной въ разсужденіи небытія Тельшевской военной команды сего года у исповѣди по причинѣ неимѣнія во всемъ Тельшевскомъ повѣтѣ какъ приходской церкви, такъ и монастыря греко-россійскаго, и невозможности требовать откуда священника,—надлежащаго распоряженія, относился я къ вашему превосходительству отъ 11-го тогожъ іюля о учиненіи куда слѣдуетъ по своей командѣ представленія о учрежденіи во всякомъ уѣздномъ городѣ ввѣренной вамъ губерніи хотя по одной благочестивой церкви съ духовенствомъ... съ прошеніемъ о увѣдомленіи меня о предположеніяхъ вашихъ по сему предмету; но поелику на оное никакого отвѣтствія я еще не получилъ, а извѣстно, что его императорское величество, будучи въ Бѣлоруссіи для осмотра арміи, изволитъ шествовать чрезъ Минскъ въ Бѣлый Стокъ (Бѣлостокъ), при таковомъ случаѣ намѣренъ я поднесть его величеству между прочимъ и о вышеписанномъ обстоятельствѣ записку, того ради ваше превосходительство вторично покорнѣйше прошу о предположеніяхъ вашихъ по сему предмету почтить меня своимъ увѣдомленіемъ. *(Черновое. л. 7)*.

1 Сентября 1807 г. Литовско-Виленскаго гражданскаго губернатора Вагжевскаго представленіе Литовскому военному губернатору Римскому-Корсакову.

По рапорту Тельшевскаго городничаго тамошная штатная команда сего года по долгу вѣры христіанской у исповѣди и причастія святыхъ таинъ не была, по ненахожденію во всемъ Тельшевскомъ повѣтѣ приходскихъ церквей и монастырей греко-

Digitized by Google

россійскаго исповѣданія и невозможности требовать откуда либо благочестиваго священника, здѣшнее губернское правленіе сообщало въ Минскую духовную консисторію съ требованіемъ о учиненіи со стороны ея надлежащаго по сему распоряженія.

По сему поводу преосвященный Іовъ архіепископъ Минскій и Литовскій въ двухъ ко мнѣ отношеніяхъ прописалъ, въ первомъ, что по присоединеніи Польскаго края къ Россійской державѣ, какъ въ городѣ Тельшѣ, такъ и во всей Литовско-Виленской губерніи не было и теперь нѣтъ ни одной благочестивой приходской церкви, отъ которой бы можно было заимствовать для таковой надобности священника; а потому уповательно и прежде сего исповѣдники господствующей греко-россійской вѣры въ христіанскихъ требахъ, подобно Тельшевской штатной военной командѣ, имѣли нужду, но со стороны гражданскаго правительства о томъ никакого вниманія доселѣ не сдѣлано и къ нему, г-ну архіепископу, отзыва по сіе время не было; да хотя бы оный отъ кого и послѣдовалъ, но командировать священника изъ бѣлаго духовенства для исправленія воинскимъ чинамъ требъ безъ особаго предписанія Св. Синода его преосвященство права не имѣетъ, и для того требовалъ отъ меня, такъ какъ бывшій Гродненскій гражданскій губернаторъ Кошелевъ представлялъ по свѣтской части вышнему начальству о устроеніи въ г. Гроднѣ благочестивой церкви, которая тамо и существуетъ, учинить куда слѣдуетъ по своей командѣ представленіе о учрежденіи во всякомъ уѣздномъ городѣ здѣшней губерніи хотя по одной благочестивой церкви съ духовенствомъ, какъ для отправленія богослуженія, такъ и для исправленія требъ; а во второмъ, что его императорское величество изволитъ нынѣ шествовать чрезъ Минскъ, при каковомъ случаѣ, онъ, г. архіепископъ, намѣренъ поднесть его величеству между прочимъ и о вышеписанномъ обстоятельствѣ записку, того ради требуетъ о предположеніи моемъ по сему предмету поспѣшить увѣдомленіемъ.

По учиненной мною вслѣдствіе перваго его преосвященства отношенія выправкѣ оказалось: что по доставленной въ 1798 г. къ б. Литовскому гражданскому губернатору г. дѣйствит. тайн. сов. Булгакову отъ его преосвященства вѣдомости о благочестивыхъ монастыряхъ показано оныхъ по здѣшней губерніи 5, а именно: 1-й Виленскій Св.-Духовъ, въ немъ настоятель 1, іеромонаховъ 5, іеродіаконовъ 2, монахъ 1; 2-ой Евейскій Св.-Успенскій въ Троцкомъ повѣтѣ, въ немъ іеромонахъ 1; 3-й Сурдецкій Св.-Духовъ въ Вилкомірскомъ повѣтѣ, въ немъ іеромонахъ 1; 4-й Кронскій Св. Троицкій, въ немъ іеромонахъ 1, и 5-й Кейданскій Св.-Преображенскій, въ немъ іеромонахъ 1; оба сіи монастыри въ Ковенскомъ повѣтѣ; въ прочихъ же составляющихъ здѣшнюю губернію повѣтахъ, какъ-то: Ошмянскомъ, Завилейскомъ, Браславскомъ, Упитскомъ, Россѣнскомъ, Шавельскомъ и Тельшевскомъ никакихъ церквей и монастырей греко-россійскаго исповѣданія не имѣется.

Соображая требованіе его преосвященства съ настоящими мѣстными обстоятельствами и числомъ исповѣдниковъ греко-россійской вѣры, я полагаю, что въ повѣтахъ Виленскомъ, Троцкомъ, Вилкомірскомъ и Ковенскомъ нѣтъ надобности учреждать новыя церкви, потому что тамъ находятся монастыри, особливо ежели въ нихъ по мѣрѣ способовъ къ содержанію умножено будетъ число монашествующихъ съ обязанностію удовлетворять церковныя требы всѣхъ находящихся въ каждомъ изъ тѣхъ повѣтовъ прихожанъ, такъ какъ къ Евейскому, Кронскому и Сурдецкому монастырямъ приписаны по фундушу земли и сѣнные покосы и сверхъ того принадлежатъ къ онымъ деревни,—къ первому въ 44-хъ, второму 24-хъ а къ послѣднему въ 23-хъ душахъ мужескаго пола заключающіеся, а по вышеизъясненной вѣдомости показано только въ оныхъ

Digitized by Google

монастыряхъ по 1 іеромонаху. Въ уѣздныхъ же городахъ Тельшѣ, Поневѣжѣ, Видзахъ и Ошмянѣ я полагаю и съ моей стороны нужнымъ учредить греко-россійскія церкви съ опредѣленіемъ для нихъ содержанія отъ казны, но какъ въ маломъ по пространству и числу жителей г. Ошмянѣ имѣется католическая одна приходская церковь и два монастыря, Доминиканскій и Францишканскій; то одинъ изъ нихъ, именно Доминиканскій, можно бы было обратить въ православную церковь безъ существенной обиды исповѣдниковъ католической вѣры относительно удовлетворенія духовныхъ ихъ требъ и не касаясь имѣнія, къ тому монастырю принадлежащаго, остальные же затѣмъ повѣты Россѣнскій (Россіенскій), Завилейскій (Вилейскій нынѣ) и Шавельскій причислить между тѣмъ къ церквамъ и монастырямъ ближайшихъ повѣтовъ. Все сіе предавъ въ благоусмотрѣніе вашего превосходительства, ожидать буду въ разрѣшеніе предписанія для увѣдомленія о послѣдующемъ его преосвященство г. архіепископа Минскаго...

Копія, скрѣпленная подписью секретаря Яценкова, препровождена архіепископу Минскому при отношеніи гражданскаго губернатора Багмевскаго отъ 2-го сентября 1807 г.

9-го сентября 1807 г. Отношеніе Минскаго архіепископа Іова къ Литовско-Виленскому гражданскому губернатору Багмевскому.

Милостивый государь Прокофій Лукичъ!

За почтеннѣйшее отношеніе вашего превосходительства отъ 2-го сентября и приложенное при немъ въ копіи представленіе, со стороны вашей къ г. генералу отъ инфантеріи Литовскому военному губернатору и кавалеру Римскому-Корсакову учиненное, касательно учрежденія во ввѣренной вамъ губерніи по уѣзднымъ городамъ греко-россійскихъ церквей съ духовенствомъ, вашему превосходительству приношу мою благодарность. Изъ онаго представленія усматривая, что вы, милостивый государь, съ своей стороны находите нужнымъ учредить греко-россійскія церкви съ опредѣленіемъ для оныхъ содержанія отъ казны точію въ четырехъ уѣздныхъ городахъ: Тельшѣ, Поневѣжѣ, Видзахъ и Ошмянѣ, а въ другихъ повѣтахъ: Виленскомъ, Троцкомъ, Вилкомірскомъ и Ковенскомъ учреждать новыя церкви не предполагаете, потому, что тамъ находятся монастыри, остальныя же затѣмъ повѣты: Россенскій, Завилейскій и Шавельскій полагаете причислить къ монастырямъ и церквамъ ближайшихъ повѣтовъ: но какъ правилами св. отецъ возбранено и указами Св. Синода, по случаю дошедшаго оному свѣдѣнія о преподаваніи Кронскаго и Евейскаго монастыря монашествующими мірскихъ требъ послѣдовавшими, строгое запрещеніе, чтобы монашествующіе ни подъ какимъ видомъ въ преподаваніе прихожанамъ христіанскихъ требъ входить не дерзали; притомъ же я съ моей стороны не нахожу никакихъ способовъ къ умноженію въ монастыряхъ числа бѣлаго духовенства, ибо находящагося теперь въ Виленскомъ Св.-Духовомъ монастырѣ вдоваго священника едва могъ пригласить ко всегдашнему пребыванію въ ономъ единственно для удовлетворенія тамошнихъ прихожанъ христіанскими требами; то дабы по таковому предположенію вашего превосходительства относительно причисленія вышеупомянутыхъ уѣздныхъ городовъ къ монастырямъ и преподаванія монашествующими требъ не могло послѣдовать отъ высшаго начальства затрудненій и излишнихъ переписокъ, неблагоугодно-ли будетъ вамъ, милостивый государь, паки отнестись къ его высокопревосходительству и изъяснить мои мысли, что во всяковомъ повѣтовомъ городѣ, не точію въ Виленской, но въ обоихъ Литовскихъ губерніяхъ, какъ для штатскихъ чиновниковъ и командъ, такъ и для другихъ разнаго званія людей православнаго исповѣданія, внѣ городовъ жительствующихъ и проходящихъ воинскихъ командъ, необходимо

Digitized by Google

нужно обратить хотя по одной уніатской или католицкой церкви въ греко-россійскіе съ оставленіемъ при нихъ фундушей и тѣхъ самыхъ священно-и-церковно-служителей, которые пожелаютъ принять изъ уніи благочестивое исповѣданіе. Если же духовенство и прихожане не пожелаютъ присоединиться
)славію, то доколѣ указного числа:
отъ мужеска пола душъ православ-
іхожанъ не умножится, производить
ювоопредѣленный причтъ ежегодно
сто рублей серебромъ жалованья.
э послужилобъ истинною отрадою
вѣдниковъ господствующей вѣры, а иновѣрные перестали бы имѣть надежду о возстановленіи уніи.

NB. Гражданскій губернаторъ въ отношеніяхъ отъ 22-го сентября и 28-го ноября увѣдомилъ архіепископа Іова, что согласно его желанію, имъ, губернаторомъ, сдѣлано представленіе военному генералъ-губернатору объ учрежденіи во всѣхъ уѣздныхъ городахъ обѣихъ губерній по одной православной церкви, а военный губернаторъ съ своей стороны отнесся по этому дѣлу къ министру внутреннихъ дѣлъ графу Кочубею 20 и 30 сентября того же 1807 г.

Дѣло № 291.

161.

)40 г. Дѣло о захватѣ земли и лѣса, принадлежащихъ Кронскому монастырю, помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами. № 234.

ıь Кронскаго монастыря іеромонахъ Алексій сообщилъ Минской духовной консисторіи,
,ніе помѣщики Берлинскій и Малаховецъ захватили монастырской земли и лѣсу, первый
олокъ земли, а второй лѣсу до 3 уволокъ. Минская духовная консисторія предписала Ви-
архимандриту Іоасафу произвесть на мѣстѣ дознаніе. По порученію архимандрита Іоасафа
,ознаніе произведено игуменомъ Сурдецкаго монастыря Зосимой, совмѣстно съ строителемъ
) монастыря Филаретомъ и Кронскаго Алексіемъ. Приглашенные во свидѣтели сосѣди еди-
показали, что захваченная помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами земля всегда при-
а Кронскому монастырю. На предложенный игуменомъ Зосимой вопросъ Берлинскому
)вцамъ, по какому праву они захватили монастырскую землю, тѣ отвѣчали: „покажите намъ
ıіе, а мы покуда назначили, не отступимъ ни земли, ни лѣсу“. Минская духовная конси-
олучивъ донесеніе отъ игумена Зосимы ю послѣдствіяхъ произведеннаго имъ дознанія, от-
ъ Литовско-Виленское губернское правленіе съ просьбою предписать кому слѣдуетъ отнятыя
имъ и Малаховцами земли возвратить Кронскому монастырю и за понесенные убытки
ь удовлетворить. Губернское правленіе предписало Ковенскому нижнему земскому суду
ъ „наиточнѣйшее изслѣдованіе и по обнаруженіи онымъ истины, удовлетворить обиженныхъ
ніемъ насильно отнятыхъ земель“. 17-го мая 1806 г., въ присутствіи игумена Зосимы, депу-
духовнаго вѣдомства, члена Ковенскаго нижняго земскаго суда въ имѣніи помѣщика Бер-
было выяснено и доказано, что захваченная имъ земля дѣйствительно принадлежала Крон-
настырю. Членъ нижняго земскаго суда обѣщалъ игумену, что отнятое „будетъ отъ высшей
)настырю привращено въ прежнее владѣніе“. На произведенное слѣдствіе о захватѣ земли
имъ игуменъ Зосима согласился. Затѣмъ комиссія въ томъ же составѣ отправилась къ Ма-
ъ. На основаніи свидѣтельскихъ показаній и служащихъ монастырю документовъ игуменъ
)казалъ, что захваченная Малоховцами земля принадлежала Кронскому монастырю. Мала-
)яли на своемъ. На требованіе игумена Зосимы, чтобы членъ суда приказалъ Малаховцамъ
и прочитать документы, на которыхъ они основываютъ свои права на захваченныя земли,
ıалъ это игуменъ, членъ суда отвѣчалъ: „не мое дѣло безъ позволенія высшей власти раз-
ъ бумаги“. Донося объ этомъ консисторіи, игуменъ полагалъ необходимымъ назначить
а для возстановленія границъ монастырскаго фундуша. Минская духовная консисторія

Digitized by Google

дѣлу надлежащій ходъ. Виленское губернское правленіе неоднократно *строжайше* преднисы- Ковенскому нижнему земскому суду произвести на мѣстѣ слѣдствіе. Въ 1817 году настоятель іскаго Св.-Духова монастыря доносилъ Минской консисторіи, что Ковенскій нижній земскій „мало заботится о дѣлахъ монастыря съ Берлинскимъ и Малаховцами, а сіи излиха преуспѣ- ѣ въ беззащитномъ онаго достояніи". Минская духовная консисторія неоднократно спрашивала нское правленіе, что „учинено по дѣлу съ Берлинскимъ и Малаховцами". Губернское правленіе е неоднократно *строжайше* предписывало Ковенскому нижнему земскому суду и другимъ меже- учрежденіямъ „незамедлительно произвесть слѣдствіе". Ковенскимъ нижнимъ земскимъ судомъ назначены чиновники для производства слѣдствія,—судья Завиша, землемѣръ и др.; но когда палъ срокъ для съѣзда сихъ чиновниковъ, то кто-либо изъ нихъ *заболѣвалъ*, и дѣло отклады- ь. 1818 г. августа 5 архимандритъ Іоилъ доносилъ консисторіи, между прочимъ, что судья па и землемѣръ „какъ будто сговорились хворать вмѣстѣ". 1821 г. ноября 3 тотъ же архиманд- Іоилъ доносилъ Минской консисторіи, что дѣло съ Берлинскимъ и Малаховцами „остановилось іиженіи своемъ наиболѣе *по болѣзни* судьи Завиши..., и что онъ, архимандритъ, отнесся въ Ко- ій апелляціонный граничный судъ съ запросомъ: *выздоровѣетъ-ли* судья Завиша?" 29 декабря г. архимандритъ Платонъ (Рудинскій) донесъ Полоцкой духовной консисторіи, что „спорное съ Берлинскимъ и Малаховцами кончено въ пользу монастыря, остановка только за землемѣ- съ наступленіемъ будущей весны имѣетъ быть учинено разграниченіе". 17 декабря 1836 г. же архимандритъ доносилъ Полоцкой консисторіи, что въ теченіи лѣта размежеванія спорной „не учинено по той причинѣ, что я, бывъ занятъ надзоромъ за починкою монастырской церкви, іѣлъ времени быть при размѣрѣ, гдѣ мое личное присутствіе необходимо было, тѣмъ паче что мѣръ, долженствовавшій дѣлать разграниченіе, былъ *полякъ*". По случаю удаленія отъ долж- архимандрита Платона (Рудинскаго) 27 сентября 1838 г. обмежеваніе земель и угодій б. скаго монастыря не могло состояться до 1840 г. Пользуясь этимъ случаемъ, помѣщики Бер- ій и Малаховцы стали разрушать и уничтожать поставленные судомъ межевые знаки и захва- тывать монастырскія земли.

г. февраля 27. Журнальное опредѣ- Минской духовной консисторіи по сенію смотрителя Кронскаго мона- стыря іеромонаха Алексѣя.

акъ іеромонахъ Алексѣй представ- ь, что Кронскаго монастыря фундушо- земли помѣщики захватили въ 1802 г. инскій двѣ уволоки съ половиною, а шней зимы Малаховецъ зарощенной мъ болѣе трехъ волокъ, то предписать нскому архимандриту Іоасафу указомъ, ы онъ, съѣхавъ съ іеромонахомъ Фи- омъ въ Кроню, учинилъ изслѣдованіе, инно ли монастырской земли захвачено нутыми помѣщиками, когда именно кое количество, съ изысканіемъ, буде ставленіе іеромонаха Алексѣя окажется атвительнымъ, сколько помѣщикъ и тьяне за проданный лѣсъ выручили ъ, допросивъ какъ тамошнихъ, такъ осторонныхъ людей свѣдущихъ подъ ягою. (*л. 26*).

1805 г. Іюня 6. Рапортъ Сурдецкаго Св.- Духова монастыря игумена Зосимы въ Минскую духовную консисторію.

По повелѣнію его императорскаго величества указа, даннаго мнѣ, а равно и Евейскому начальнику подъ № 291, съѣхать намъ въ Кронскаго монастыря фольварокъ, называемый Жидокишки, для точнаго изслѣдованія завладѣнной помѣщиками Берлинскимъ и Малаховыми земли, лѣсу и сѣнокосовъ, издавна фундушомъ наданыхъ и понынѣ въ полномъ монастырскомъ владѣніи находящихся, по представленію его в.—преп. Виленскаго архимандрита Іоасафа, съ начальникомъ Кронскаго монастыря іеромонахомъ Алексѣемъ, своимъ рапортомъ въ Минскую духовную консисторію, гдѣ въ самой точности донесенное оными и оказалось, что какъ сего іюня въ 3-й день, съ начальниками въ то время со мною бывшими Кронскимъ іеромонахомъ Алексѣемъ и Евейскимъ іеромонахомъ Филаретомъ, и въ при-

Digitized by Google

сутствіи восьми человѣкъ, Кронскаго монастыря деревни Жидокишекъ подданыхъ, и близъ тамо живущихъ посторонихъ людей: г. Никодима Банковскаго и Іосифа Острomецкаго, вопросилъ я: безпрепятственно-ли владѣлъ монастырь землею и лѣсомъ по Лимшу рѣку? Кои всѣ единогласно отвѣчали, что будучи еще въ живыхъ отецъ гг. Малаховыхъ нимало не вмѣшивался за р. Лимшу, лѣсу не опустошалъ и земли себѣ не присвоивалъ; по смерти же онаго гг. Малаховы въ 1803 г., не смотря ни на какія права и законы, самовольно чрезъ лѣсъ захватывая до половины волокъ монастырской деревни, межу утверждать, лѣсъ дубовый рубить и употреблять въ свою пользу, пасеки монастырскими людьми вырубленныя на нѣсколько бочекъ стали запрещать, топоры грабить, сѣнокосы близъ рѣки находящіеся своимъ скотомъ спасывать и другія разныя обиды причинять старались. А какъ я вышеупомянутыхъ помѣщиковъ вопросилъ, по какому праву, какъ монастырю, такъ и подданнымъ, не малую изволите дѣлать обиду и притѣсненія? На что ихъ благородіе изволили отвѣчать: „мы хотимъ размежеваться“. Монастырскіе же подданные взаимно сказали, что Лимша рѣка вѣчная наша граница, и никто въ свѣтѣ отъ вѣку не доказывалъ и доказать не можетъ, чтобъ по сію сторону рѣки земля или лѣсъ фамиліи Малаховыхъ принадлежали, и отъ самаго наданія фундушемъ на Кронскій монастырь земля съ лѣсомъ была въ нашемъ владѣніи. Противу чего гг. Малаховы возразили: „ежели такъ, то покажите намъ здѣсь ограниченія, а мы покуда назначили, не отступимъ ни земли, ни лѣсу“. И я увидя таковое ихъ съ нами несогласіе, въ обстоятельствахъ Минской духовной консисторіи рапортомъ представляю. Равнымъ образомъ и Берлинскій въ 1800 г. съ покойнымъ іеромонахомъ Виталіемъ относился прежде въ консисторію, прося о замѣнѣ земли, купленной имъ же Берлинскимъ отъ покойнаго г. Хомутовскаго, монастырской на нѣсколько волокъ земли близъ его лежащей подъ лѣсомъ, обѣщая при томъ толикое количество и съ таковыми же выгодами дать своей земли, для того только, что монастырская ближе къ его фольварку и между его землею. Не получаяъ желаемаго, не взирая на права и законы, насильнымъ образомъ завладѣлъ оною землею и въ монастырскомъ лѣсу началъ монастырскихъ людей грабить, сѣнокосы спасывать и тамъ, гдѣ монастырь стогъ сѣна набиралъ, обратилъ оное мѣсто себѣ въ выгонъ для своего скота и, запретя монастырскимъ людямъ входить въ лѣсъ, началъ оный употреблять на свои потребы и обѣщался вовсе не допустить монастыря къ владѣнію до тѣхъ поръ, пока монастырь не покажетъ на томъ мѣстѣ ограниченіе: то неугодно-ли будетъ консисторіи сообщить куда слѣдуетъ, дабы запрещено было таковымъ помѣщикамъ самовольно забирать монастырскіе грунта, грабить и разныя дѣлать разграниченія. 6-го іюня 1805 года. Игуменъ Зосима. *(л. 53)*.

1805 г., іюля 3. Минская духовная консисторія по сему донесенію постановила:

„Въ Литовско-Виленское губ. правленіе сообщить и требовать, дабы благоволило кому слѣдуетъ предписать, насильно отнятое отъ монастыря помѣщикомъ Берлинскимъ и Малаховичами возвратить оному немедленно на основаніи высочайшаго о губерніяхъ учрежденія, и за понесенные убытки, что по слѣдствію при депутатѣ отъ духовной стороны окажется, удовлетворить монастырь; запретить строжайше силою законовъ дѣлать впредь монастырю подобныя насильства и о послѣдующемъ не оставить консисторію безъ увѣдомленія“.

9-го іюля того же года, съ прописаніемъ донесенія игумена Зосимы и постановленія по оному консисторіи было послано отношеніе въ губернское правленіе. *(л. 56)*.

12-го августа того же года Литовско-Виленское губернское правленіе увѣдомило консисторію, что по сообщенію консисторіи

Digitized by Google

іюля о причиненныхъ заборахъ
;ронскому Троицкому монастырю
ıми Берлинскимъ и Малаховичами,
нь іюля опредѣлено: съ предписа-
'о сообщенія Троцкому нижнему
суду предписать указомъ, дабы
анныхъ въ ономъ обстоятельствахъ
ı наиточнѣйшее изслѣдованіе и по
ніи оныхъ истины, удовлетворя
іхъ, на основаніи высочайшаго о
:ъ учрежденія, возвращеніемъ на-
гнятыя земли, прислалъ сему прав-
послѣдствіи рапортъ; о чемъ и оной
)іи сообщить. *(л. 58)*.

іая 23. Рапортъ въ Минскую ду- консисторію игумена Сурдецкаго монастыря Зосимы.

ілѣ высочайшаго указа отъ 7-го
прошлаго 1805 г. подъ № 1019,
вающаго быть мнѣ за депутата при
ѣніи слѣдствія о завладѣніи помѣ-
Берлинскимъ и Малаховцами земли
рибылъ я въ Крони апрѣля 25-го
1806 г., гдѣ тотчасъ потребовалъ
Кронскому монастырю служащихъ,
отрѣнія положенія количества земли
ıму и вящшему подтвержденію при
быть имѣющему. А между тѣмъ
наго монастыря строителю іеромо-
ксѣю дать знать Троцкому ниж-
скому суду для откомандированія
о къ слѣдствію членовъ, который
ı Алексѣй удостовѣрилъ, что сно-
ь съ судомъ, въ указѣ прописан-
поелику сіе имѣніе состоитъ нынѣ
;скомъ повѣтѣ, по недавно сдѣлан-
положенію, то по сообщенію Троц-
а съ приложеніемъ даннаго ему
)епоручено Ковенскому нижнему
суду забрать сіе дѣло. Посему
іеромонаха Алексѣя выслалъ я
енскій судъ для увѣдомленія, когда
имо будетъ слѣдствіе... Изъ коего
ıибылъ сего мая 17-го дня членъ,

который разослалъ тотчасъ къ помѣщикамъ
о своемъ прибытіи письменныя у
съ тѣмъ дабы оные въ готовност
На другой же день съѣзжали мь
щику Берлинскому, гдѣ по слѣ
залось, что точно оная земля,
шаховницы, о замѣнѣ коихъ п
прежде отъ консисторіи позволе
указомъ было предписано отъ З
1800 г. мнѣ изслѣдовать, какъ
нынѣ при членѣ не отрекся, бі
дѣніи Кронскаго монастыря, за
то съ нимъ никакой не происх
чему онъ, Берлинскій, не получа
умыслилъ самъ по себѣ безправно
какіе-то ложныя бумаги, оную
присвоилъ, а послѣ самовольно
надъ нею полнымъ властителем
не допускать въ оную монастыря;
уже лѣсу большаго дубоваго
деревъ разрубилъ на нѣскольк
а нѣкоторую въ сѣнокосъ, и
монастырь набиралъ возовъ
онъ даже и оттуда сѣнокосы сн
однако нынѣ членомъ обнадежде
детъ отъ высшей власти мона
вращено въ прежнее владѣніе.
только надлежало бы привращен
гражденіе за безправное чрезъ т
его владѣніи земли содержаніе,
лѣсу и прочихъ монастыремъ п
убытковъ. При чемъ онаго сл
общимъ подписаніемъ и съ мо
сіемъ на оное и Берлинскаго
на польскомъ діалектѣ препрово

По окончаніи же онаго съ Б
слѣдствія тогожъ дня съѣзжали
съ онымъ же членомъ на забра
щиками Малаховцами землю, в
сказанную Редкишки и Ужилиш
торой отецъ вышепомянутыхъ М
началъ было рубить лѣсъ, за ч
манифестованъ отъ старшаго
Іоакинеа Пелкинскаго. Нынѣ
онаго назадъ тому лѣтъ 7 вы
томъ мѣстѣ бочекъ на три пас

Digitized by Google

вили избу, въ которую впустили выходца изъ Прусской границы вольнаго человѣка Маевскаго и обязали его ити день панщины на недѣлю и платить въ годъ три рубля. Но какъ тые нивы лежатъ одною стороною обмежъ фольварка монастырскаго, въ фундушѣ называемаго Менжиковскаго, который стоитъ въ концѣ деревни Маркунъ, прежде называемыхъ Вортами, издревле казеннаго имѣнія, то въ концѣ оныхъ снуровъ (шнуровъ) и понынѣ видны копцы, которые дѣлятъ грунтъ концами монастырскіе нивы до грунтовъ шляхты Банковскихъ, имѣнниковъ того Валентія Сайбута, отъ котораго оные двѣ нивы фундаторка Огинская купила, на церковь Кронскую записала, гдѣ и понынѣ застѣнокъ оныхъ шляхтовъ, Ужилишки именуемое, гдѣ и съ той стороны копцы примѣтны, гдѣ вышепомянутые шляхта гг. Малаховцевъ не́допускали строить оной вышеписанной избы и садить тамъ человѣка и предъ нашимъ пріѣздомъ производили слѣдствіе; порубили Малаховцамъ плотъ, а не знаютъ, кому оные копцы служатъ, читая въ своихъ бумагахъ обмежъ нашего имѣнника. И отъ того же копца, возлѣ дороги лежащаго, шляхтичъ Григорій Банковскій показалъ еще копецъ надъ озеромъ, въ концѣ онаго на высокомъ берегу, которые копцы дѣлятъ грунтъ монастырскій съ Повольскимъ. Хотяжъ гг. Малаховцы и говорятъ, что то не копцы, однако шляхта меня удостовѣрили, которые будучи еще мальчиками, пася скотъ свой затвердили, что оной копецъ точно надъ озеромъ и прежде былъ великъ. А какъ оные гг. Малаховцы замѣряютъ лѣсъ на оныхъ нивахъ съ вышеписаннымъ человѣкомъ и лѣсъ фольварка Менжиковскаго около рѣчки Лимши и фольварокъ Ивановщину лѣсомъ заросшій, также надъ Лимшею рѣчкою, коего всего лѣсу будетъ до 8-ми волокъ, то хотя и не имѣлъ я инвентаря и ограниченія, во увѣреніе чего копію прилагаю объявленія, поданнаго Ковенскому суду въ 1781 г. февраля 28 подъ № 18, но доказывалъ имъ изъ фундушовъ, когда бы не надлежала монастырю земля до рѣчки Лимши, то бы въ ономъ фундушѣ и не было написано: „фольварки стоящіе надъ рѣчкою Лимілою Менжиковскій и Ивановщина“, въ доказательство чего и фундуши въ копіи при семъ препровождаю. Шляхта увѣрили меня, что они слышали ихъ самихъ, читая свои бумаги, перешедши рѣчку Лимшу концемъ пруду, почему самые ихъ крѣпости были бы согласны. О чемъ я домогался и просилъ ассесора, говоря: „когда я показалъ крѣпости, то понудите ихъ, чтобы и они показали“. На что сказалъ ассесоръ: „не мое дѣло безъ позволенія высшей власти разсматривать бумаги“. Я сказалъ, что на Берлинскаго слѣдствіе я согласенъ, а на гг. Малаховцевъ не мое дѣло безъ высшей власти соглашаться. Поелику же тѣже шляхта доказываютъ, что гг. Малаховцы имѣютъ ограниченіе Димитрія Масальскаго, отъ коего они набыли свое имѣніе, Поволями называемое, который Масальскій по смерти Огинскаго, отъ имѣнія Повольскаго чернцомъ Кронскимъ часть грунту и копцы давные призналъ и вновь оные починилъ въ 1631 году, коего признанія прилагается здѣсь копія. То иначе имъ и доказать нельзя какъ открытіемъ копцовъ, гдѣ они должны показать и ограниченіе. Почему не угодноли будетъ консисторіи высшему начальству представить, дабы повелѣно было отрядить на ихъ счетъ землемѣра для возобновленія копцовъ и составленія ограниченія къ вѣчному сего монастыря спокойствію. 23 мая 1806 г. Игуменъ Зосима. *(л. 72).*

1806 г. іюня 17. Минская духовная консисторія съ прописаніемъ донесенія игумена Зосимы отнеслась въ Виленское губернское правленіе и въ казенную палату съ просьбою сдѣлать зависящее отъ нихъ распоряженіе о скорѣйшемъ возвращеніи Кронскому монастырю отнятой у него собственности и о воспрещеніи помѣщикамъ Берлинскому и Малаховцамъ дѣлать дальнѣйшія притѣсненія и обиды монастырю. *(л. 102—106).*

Digitized by Google

6 *г. августа 11.* Виленское губерн-
авленіе, по сношенію съ казенною
о, предписало Ковенскому нижнему
му суду объявить помѣщикамъ Бер-
му и Малаховцу, что „буде они имѣютъ
претензіи къ Кронскимъ монастыр-
землямъ, лѣсамъ и прочимъ уго-
то, по предъявленіи на то доказа-
ъ, отыскивали бы себѣ принадлежа-
аконнымъ порядкомъ“. *(л. 120).*

9 *г. іюня 5.* Начальникъ Кронскаго
ыря іеромонахъ Филаретъ репорто-
Минской духовной консисторіи:

. „1806 г. сентября 17 подъ № 905
ъ оной (Минской) консисторіи бла-
ому игумену Зосимѣ дано знать, по
вленному отъ егожъ слѣдствію о при-
іи (захваченной помѣщикомъ Берлин-
земли) къ прежнему владѣнію; 2-ой
тогоже года и числа подъ № 904
писаніемъ сообщенія Виленской ка-
палаты, что ежели шляхтичи Бер-
і и Малаховцы имѣютъ какія дока-
тва, вѣдались бы установленнымъ
порядкомъ. Прошлагожъ 1808 года
ь первыхъ числахъ Ковенскаго ниж-
емскаго суда засѣдатель Мацкевичъ,
ши на мѣсто, отдалъ мнѣ во владѣніе
ыхъ ставкахъ шляхтича Берлинскаго
анную землю и на оной засѣянный
хлѣбъ въ монастырскую пользу;
, Берлинскій, не взирая на засѣда-
цкевича исполненіе, въ ночное время
ѣтломъ (при огнѣ) недозрѣлый хлѣбъ
ь и къ себѣ забралъ, а нынѣшняго
ке подъ рожъ пооралъ. Малаховцы
о прежде завладѣвшею монастырскою
пользуются, но еще сего мая 14-го
новь насильно ограничаютъ подъ
монастырскій фольварокъ, и принад-
хъ къ оному крестьянъ не малое ко-
ю сѣнокосной и пахатной уже пооран-
али; по которымъ обстоятельствамъ
настырь понесъ по судамъ немалые
ки, которые показаны будутъ въ
при годовомъ отчетѣ“. *(л. 142).*

29 августа того же 1809 года. Минская консисторія снова просила Виленское губернское правленіе, дабы оно приняло рѣшительныя мѣры къ огражденію собственности Кронскаго монастыря отъ дальнѣйшихъ захватовъ и о возвращеніи прежде отнятыхъ земель и лѣса Берлинскимъ и Малаховцами.

22 сентября того же 1809 г. Губернское правленіе извѣстило консисторію, что оно предписало Ковенскому исправнику, дабы онъ о прописанныхъ консисторіею заборахъ земли, монастырю Кронскому учиненныхъ, обще съ тамошнимъ стряпчимъ, при депутатѣ духовномъ, произвелъ наиточнѣйшее на законномъ основаніи изслѣдованіе, и буде по оному окажется, что земли, въ дѣйствительномъ владѣніи означеннаго монастыря находящіяся, шляхтичами Берлинскимъ и Малаховцемъ забраны, то въ такомъ случаѣ, согласно съ высочайшимъ о губерніяхъ учрежденіемъ, возвратить въ первобытное онаго монастыря содержаніе и, предавъ виновныхъ законному сужденію за самоуправство и насильное завладѣніе неподлежащей имъ земли, рапортовалъ бы о послѣдующемъ правленію“. *(л 156).*

1813 г. іюля 20. Минская консисторія спрашивала Виленское губернское правленіе, „произведено-ли Ковенскимъ земскимъ исправникомъ порученное отъ сего правленія слѣдствіе о завладѣніи помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами принадлежавшей бывшему Кронскому монастырю земли“. Оказалось, что слѣдствіе по этому дѣлу не начиналось.

5 октября 1813 г., № 8322. Виленское губернское правленіе снова предписало исправнику немедленно произвести слѣдствіе совмѣстно съ стряпчимъ, при депутатѣ съ духовной стороны, и „о томъ сему правленію немедленно рапортовать“. *(л. 177).*

9 іюля 1814 г. Минская духовная консисторія снова спрашивала Виленское губернское правленіе, „что учинено по вышеозначенному дѣлу“. *(л. 181).*

Digitized by Google

1 августа 1814 г. Виленское губернское правленіе отвѣчало: „По сообщенію оной консисторіи отъ 9 прошлаго іюля за № 1507, коимъ требуетъ увѣдомленія, учинено-ли отправляющимъ должность Ковенскаго земскаго исправника слѣдствіе о завладѣніи помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами земель Кронскому монастырю принадлежащихъ, и по учиненной въ семъ правленіи справкѣ, опредѣлено: отправляющему должность Ковенскаго земскаго исправника вновь строжайше подтвердить указомъ, чтобы онъ по полученіи онаго непремѣнно съ первою почтою донесъ сему правленію, кончено-ли повелѣнное указами сего правленія отъ 22-го сентября 1809 г. и 5-го октября 1813 г. посланными о заборѣ шляхтичами Берлинскимъ и Малаховцами земель, Кронскому монастырю принадлежащихъ, изслѣдованіе, и ежели кончено, то куда и когда на разсмотрѣніе поступило, и почему доселѣ о томъ не рапортовано, въ чьемъ владѣніи остаются нынѣ спорныя земли; а если сказанное слѣдствіе донынѣ еще не произведено, то объясниться, по какимъ имянно причинамъ послѣдовала по сему предмету столь долговременная медленность, между тѣмъ, въ прекращеніе дальнѣйшихъ переписокъ и затрудненій начальству, приступить тотчасъ къ исполненію во всей точности вышеупомянутыхъ сего правленія предписаній и по точномъ исполненіи оныхъ рапортовать сему правленію непремѣнно въ теченіи недѣльнаго срока; причемъ присовокупить и то, что буде и за симъ самомалѣйшая послѣдуетъ медленность и невыполненіе въ срокъ сего послѣдняго предписанія, то виновные въ томъ подвергнутъ уже себя строгому по закону отвѣту и взысканію, о чемъ увѣдомить и оную консисторію“. *(л. 181)*.

24 октября 1814 г. Виленское губернское правленіе извѣстило Минскую духовную консисторію, что, по донесенію Ковенскаго земскаго исправника, дѣло Кронскаго монастыря съ помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами въ 1808 г. сентября 22-го поступило изъ Ковенскаго гродскаго суда въ тамошній земскій повѣтовый судъ, и изъ онаго отослано для разсмотрѣнія споровъ между Кронскимъ монастыремъ и помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами въ Ковенскій граничный судъ, и что оно, губернское правленіе, вслѣдствіе такого донесенія, предписало Ковенскому граничному суду немедленно донести сему правленію, кончено-ли въ ономъ дѣло, поступившее къ нему изъ тамошняго повѣтоваго земскаго суда о спорныхъ земляхъ Кронскаго монастыря съ шляхтичами Берлинскимъ и Малаховцами, и какое состоялось по оному положеніе? Ежели таковое дѣло еще и донынѣ остается нерѣшеннымъ, то въ какомъ положеніи находится? А между тѣмъ подтвердить оному суду, дабы при разсмотрѣніи сего дѣла и при рѣшеніи онаго соблюдены были всѣ тѣ законныя правила, какія на охраненіе духовной собственности изданы, подъ отвѣтомъ членовъ онаго суда, о чемъ и Минской духовной консисторіи дать знать *(л. 186)*.

26 іюня 1815 г. Минская духовная консисторія снова спрашивала Виленское губернское правленіе, что учинено по дѣлу Кронскаго монастыря съ Берлинскимъ и Малаховцами. *(л. 189)*.

31 іюля того же 1815 года. Губернское правленіе отвѣчало:

„Благоволитъ консисторія вѣдать, что по сообщенію ея отъ 26-го іюня прошлаго съ № 1305 Ковенскому граничному суду предписано указомъ, тотчасъ и непремѣнно съ первою почтою донести сему правленію, какое учинено имъ по указу, отъ 24-го октября 1814 г. посланному по дѣлу о спорныхъ земляхъ Кронскаго монастыря съ Берлинскимъ и Малаховцами, исполненіе и почему донынѣ не прислано никакого донесенія; а между тѣмъ если по § 60 Положенія о межевыхъ судахъ нужны къ сему дѣлу губернскіе чиновники, то, рапортуя и о семъ, съ тѣмъ вмѣстѣ объяснить во всей обстоятельности: когда именно начался споръ

Digitized by Google

о тѣхъ земляхъ между Кронскимъ монастыремъ и шляхтичами Берлинскимъ и Малаховцами, по какому случаю и кто до начатія спора владѣлъ тѣми землями? дабы правленіе могло учинить о семъ дальшее положеніе". *(л. 191)*.

1817 г. 17 мая. Настоятель Вил. Св.-Дух. монастыря архимандритъ Іоиль репортовалъ Минской консисторіи слѣдующее [1]:

„Симъ доношу духовной консисторіи, что Ковенскій нижній земскій судъ мало заботится о дѣлахъ монастыря съ помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами, а сіи излиха преуспѣваютъ въ беззащитномъ онаго достояніи... При семъ присовокупляю покорнѣйшее прошеніе о снесеніи съ кѣмъ слѣдуетъ, дабы слѣдствіе, толь много разъ повелѣнное, непремѣнно было произведено и виновные преданы законному сужденію". *(л. 201)*.

Въ 1816 и 1817 г. Минская духовная консисторія два раза относилась въ Виленское губернское правленіе съ просьбою увѣдомить ее, что сдѣлано по дѣлу Кронскаго монастыря съ Берлинскимъ и Малаховцами.

1817 г. 4 іюня. Губернское правленіе сообщило Минской духовной консисторіи слѣдующее:

„Сіе правленіе, слушавъ два сообщенія Минской духовной консисторіи, коими требуетъ къ скорѣйшему и непремѣнному окончанію дѣла о завладѣніи помѣщиками Берлинскими и Малаховцами бывшаго Кронскаго монастыря землею въ Ковенскомъ граничномъ судѣ предпринять законныя мѣры, а о успѣхѣ въ производствѣ сего дѣла увѣдомить консисторію,—по справкѣ въ семъ правленіи оказалось:... сіе правленіе 31 іюля 1815 г. Ковенскому граничному суду писало, тотчасъ и непремѣнно съ первою почтою увѣдомить сіе правленіе, какое учинено имъ по тому дѣлу исполненіе и почему донынѣ не прислано ни какого увѣдомленія, но отъ онаго граничнаго суда доселѣ въ правленіи никакого увѣдомленія не имѣется, опредѣлило: Ковенскому межевому апелляціонному суду сообщить и требовать, дабы благоволилъ увѣдомить сіе правленіе, какое по онымъ судомъ по первопосланному изъ сего правленія требованію отъ 31-го іюля 1815 г. учинено положеніе. Ежели же означенное дѣло остается доселѣ неразсмотрѣннымъ, то поспѣшить къ скорѣйшему разсмотрѣнію онаго на законкомъ основаніи и о томъ увѣдомить сіе правленіе немедленно и съ подробностями всѣхъ обстоятельствъ дѣла, о чемъ Минскую духовную вонсисторію и увѣдомить". *(л. 209)*.

30 сентября того же 1817 г. Минская духовная консисторія снова просила Виленское губернское правленіе увѣдомить, что сдѣлано по дѣлу съ помѣщиками Берлинскимъ и Малаховцами, начатому производствомъ въ 1805 г. *(л. 213)*.

8 октября того же 1817 г. Виленское губернское правленіе сообщило Минской духовной консисторіи слѣдующія свѣдѣнія о ходѣ этого дѣла:

. . . „По справкѣ въ семъ правленіи оказалось: 1-е, что о завладѣніи Берлинскимъ и Малаховцами духовной фундушевой земли еще въ 1808 г. производимо было Ковенскимъ земскимъ исправникомъ слѣдствіе, которое въ томъ же 1808 г. отослано для разсмотрѣнія въ Ковенскій гродскій судъ, изъ онаго въ земскій повѣтовый, изъ сего же къ разрѣшенію поземельнаго спора въ тамошній межевый судъ, которому о скорѣйшемъ разрѣшеніи таковаго спора и о разграниченіи спорныхъ земель на предписанныхъ для граничныхъ судовъ правилахъ, по отношеніи къ Минской духовной консисторіи сіе правленіе 24 октября 1814 г. и 31 іюля 1815 г. сообщало, а настоящаго года 4 іюня третичнымъ отношеніемъ тре-

[1]) По указу Св. Синода отъ 16 мая 1810 г. Кронскій монастырь закрытъ, фундушъ его переданъ во владѣніе Св.-Духова монастыря.

Digitized by Google

о межеваго суда увѣдомле-
іено по означенному дѣлу
же доселѣ еще онаго не
пѣшить скорѣйшимъ раз-
законномъ основаніи, вслѣд-
скій межевой апелляціонный
знать, что по означенному
съ помѣщиками Берлин-
овцами дѣлу, еще 1811 г.
оялось ремиссійное опредѣ-
щее къ съѣзду судъ 1-ой
орника (землемѣра), но какъ
и та, ни другая сторона—
и коморника на съѣздъ не
по сей причинѣ и цѣлое
езъ разсмотрѣнія въ судѣ
, опредѣлило: изъ вышепи-
то Ковенскій межевый апел-
имѣетъ у себя дѣло Тро-
церкви съ помѣщиками
Малаховцами съ 1811 г.
леніе *три раза* относилось
й судъ о скорѣйшемъ раз-
дѣла (яко къ предохраненію
уша защищать правомъ ка-
і отъ забора въ частное
агося), но тотъ судъ, пред-
1-ой инстанціи, не вытре-
доселѣ со стороны казенной
ри разсмотрѣніи подобнаго
долженствующихъ, съ ду-
депутата, и не выкоманди-
ніи положенія о межеваніи
о суда и для разграниченія
землемѣра, ожидаетъ при-
хъ сторонами, чѣмъ самимъ
дѣло безъ окончательнаго
*нно къ проволочкѣ и безпре-
съ*, не доставляющей ника-
ченію дѣла, ниже духовному
гого къ отклоненію всего
ой межевой апелляціонный
стись и настоятельно тре-
ъ, не откладывая уже на
но руководствуясь высо-
занным въ 6 день октября 1810 г. положеніемъ и указами правительствующаго сената 4-го октября 1815 г. да значущимися въ справкѣ отъ 13-го іюня сего 1817 г., къ разсмотрѣнію и окончательному рѣшенію помянутаго дѣла въ самомъ кратчайшемъ времени назначилъ одинъ срокъ и къ оному на основаніи сихъ же положеній о межеваніи и указовъ для общаго разсмотрѣнія дѣла и размежеванія спорной земли вытребовалъ долженствующихъ быть чиновниковъ и депутата съ духовной стороны, а потомъ и командировалъ бы на назначенный срокъ на мѣсто судъ 1-ой инстанціи, велѣлъ бы ему съ вытребованными чиновниками для охраненія духовнаго фундуша на законномъ основаніи тотчасъ заняться дѣломъ и къ неминуемому окончанію онаго обратить всю заботливость, такъ дабы притомъ всѣ встрѣчающіеся затрудненія безостановочно были разрѣшаемы и удовлетворяемы и дабы тотъ судъ всеконечно окончилъ дѣло, не съѣзжая съ мѣста. Межевый же апелляціонный судъ за непремѣнную обязанность имѣлъ себя на виду въ довершеніи онаго дѣла и въ отсылкѣ куда слѣдуетъ на ревизію поступить на законномъ основаніи, на каковой конецъ и въ отвращеніе остановки въ произведеніи дѣла, чтобы пріуготовили себя какъ духовенство Кронской церкви, такъ и помѣщики Берлинскій и Малаховцы и немедленно представили въ межевой судъ на спорныя земли законные документы, о томъ для объявленія имъ предписать указомъ Ковенскому нижнему земскому суду и сообщить въ Минскую духовную консисторію. О чемъ всемъ и о побужденіи Ковенскаго межеваго суда къ скорѣйшему сего вышеписаннаго выполненію отнестись въ губернскій межевой нормальный судъ, а Ковенскому уѣздному стряпчему указомъ предписать. *(л. 216—219)*.

11 марта 1818 г. Виленское губ. правл. сообщило Минской консисторіи слѣдующее:

„Сіе правленіе слушавъ отношеніе Ковенскаго межеваго апелляціоннаго суда, коимъ

Digitized by Google

извѣщаетъ, что вслѣдствіе таковагожъ сего правленія отъ 8-го октября за № 16549 къ ограниченію духовнаго имѣнія Кронской церкви хотя назначилъ судью, регентовъ и землемѣра, но по причинѣ зимняго времени не могучи производить межеванія, опредѣлилъ къ тому срокъ 15 числа будущаго мая, до истеченія каковаго срока должны стороны снять на планъ дукты и редукты и во всемъ приготовиться, и дабы въ сей срокъ, по основанію высочайше утвержденнаго положенія о межевыхъ судахъ § 60 отд. 5, со стороны казенной былъ командированъ чиновникъ, равно чтобъ Св.-Духа второклассный монастырь для принятія въ канцеляріи бумагъ и обводу дуктовъ, землемѣру нужныхъ, заблаговременно прислалъ своего уполномоченнаго, о томъ представляетъ сему правленію. По справкѣжъ оказалось: (выписка постановленія правленія вышепрописаннаго отъ 8-го октября 1817 г.) опредѣлило: учинить слѣдующее: 1) Виленскаго главнаго суда во 2-й департаментъ отнестись, дабы благоволилъ на 15 число будущаго мая откомандировать въ Крони въ Ковенскій межевой 1-й инстанціи судъ къ ограниченію имѣнія Кронской керкви одного изъ гг. засѣдателей и кто командированъ будетъ—увѣдомить сіе правленіе; 2) чтобы г. губернскій землемѣръ на сказанный срокъ отправилъ въ тотъ судъ одного коронаго землемѣра, а Ковенскій уѣздный стряпчій самъ въ оной въ сей же срокъ отправился, Ковенскій нижній земскій судъ чтобы оповѣстилъ о настоящемъ распоряженіи всѣ стороны, дабы имѣли свою готовность, о томъ послать всѣмъ имъ указы, съ таковымъ для коронныхъ чиновниковъ предвареніемъ, дабы не кончивъ дѣла и не отославъ по принадлежности на ревизію, не разъѣзжались; 3) обо всемъ вышеписанномъ увѣдомить Ковенскій межевый судъ, Минскую духовную консисторію, присовокупивъ послѣдней, дабы подтвердила отъ себя кому слѣдуетъ выполнить положеніе межеваго суда въ разсужденіи принятія въ судѣ документовъ и подѣланія противъ оныхъ дуктовъ, съ перенесеніемъ оныхъ на планъ". (*л. 243*).

24 іюня 1818 г. Настоятель Виленскаго Св.-Духова монастыря архимандритъ Іоиль доносилъ Минской консисторіи:

„Честь имѣю духовной консисторіи донести, что граничный судъ 1-й инстанціи на положенный 15-го мая срокъ въ Жидейкишки не съѣхалъ по причинѣ болѣзни назначеннаго къ тому судьи Завиши и за неприбытіемъ г. засѣдателя Квятковскаго изъ Виленскаго главнаго суда 2-го департамента, поелику въ департаментѣ, за отлучкою его, не было бы полнаго комплекта. Увѣдомивъ о таковой остановкѣ съѣзда онаго суда, назначилъ было онъ второй срокъ съѣзда 20 текущаго іюня. Поелику же депутатъ діаконъ Загоровскій, отправленный мною завременно для приведенія дуктовъ и положенія оныхъ на планъ, съ вызначеннымъ отъ суда землемѣромъ донесъ мнѣ, что приграничныя къ монастырскому имѣнію староства Дорсунитскаго, находящагося въ емфитевтичномъ владѣніи князя Огинскаго, деревни Моркуны и Ивенельцы не позволяютъ по своимъ полямъ и лѣсамъ, яко захваченнымъ, проводить дукты и тѣмъ въ окончанію ихъ сдѣлали остановку; то и относился я отъ 10-го текущаго мѣсяца въ Ковенскій граничный апелляціонный судъ, дабы пока съ казенною палатою сдѣлается сношеніе о подтвержденіи оному староству участвовать въ ономъ граничномъ дѣлѣ сего монастыря и по уваженію отлучки тогожъ 10 числа депутата нашего въ Вилкомирѣ по дѣлу Сурдецкаго монастыря, благоволилъ назначить точный срокъ съѣзда 1-й инстанціи 16-го августа; ибо въ то время самое продовольствіе суда стоитъ будетъ гораздо дешевле, чѣмъ въ нынѣшнее голодное время, и всѣ стороны, не имѣя никакихъ помѣшательствъ, будутъ въ совершенной готовности. Въ казенную палату сообщилъ я по сему дѣлу 16 іюля. О чемъ донося духовной консисторіи, покорнѣйше

Digitized by Google

прошу разрѣшить мнѣ безпрепятственное употребленіе денегъ. Сей судъ весьма дорого обходится: но зато и польза значительная. Всѣ наши убытки, поставленные на реестрѣ, обязаны будутъ пополнить обидѣвшіе насъ и всѣ захваты возвратить". (*л. 251*).

5 августа 1818 г. Тотъ же архимандритъ Іоилъ доносилъ Минской духовной консисторіи:

. . „Доношу почтенно духовной консисторіи, что межевое дѣло сего монастыря по Ковенскому уѣзду, какъ доноситъ мнѣ депутатъ Загоровскій, имѣетъ теченіе медленное. Какъ будто сговорились *хворать вмѣстѣ*—судья Завиша и опредѣленный судомъ коморникъ. Съ причины перваго не можетъ начаться размежеваніе 16-го числа сего августа, хотя два раза я о томъ просилъ Ковенскій граничный судъ, который отношеніемъ 4 августа выразительно далъ знать, что не отъ монастыря, а отъ суда 1-ой инстанціи зависитъ назначеніе срока для съѣзда на мѣсто; а съ причины втораго еще не кончены дукты. Для лучшаго усмотрѣнія всего сего прилагаю въ копіяхъ и депутатскій рапортъ и судейское отношеніе (на польскомъ языкѣ) и покорнѣйше прошу принятія законныхъ мѣръ къ скорому и немедленному сего дѣла окончанію, вразумивъ наконецъ меня, точноль монастырь, какъ поучаетъ оный граничный судъ, долженъ самъ приглашать всѣхъ къ сему дѣлу прикосновенныхъ и о томъ ихъ обвѣщать? Не противно ли это самому положенію о размежеваніи". (*л. 302*).

6 ноября 1819 г. Тотъ же архимандритъ Іоилъ доносилъ Минской консисторіи, что онъ 30 октября относился къ назначенному межевымъ судомъ засѣдателю того же суда Завишѣ для размежеванія старыхъ земель Кронскаго монастыря съ Берлинскимъ и Малаховцами съ запросомъ: „Намѣренъ-ли онъ, Завиша, сею глубокою осенью открыть на мѣстѣ граничный судъ 1-ой инстанціи, не поставивъ себѣ въ трудъ, буде теперь приступитъ къ дѣлу, обвѣстить о времени съѣзда монастырь, пригранчивающія стороны и казенныхъ членовъ". (*л. 297*).

5 декабря, т. е. по истеченіи болѣе мѣсяца, судья Завиша отвѣчалъ, что „по причинѣ зимняго времени приступить къ размежеванію не можно,—надобно ожидать мая будущаго 1820 года, тогда онъ, Завиша, завременно увѣдомитъ о съѣздѣ на мѣсто пригранчивающія стороны и вытребуетъ казенныхъ чиновниковъ". (*л. 298*).

22 апрѣля 1820 г. Архимандритъ Іоилъ доносилъ Минской консисторіи слѣдующее:

„Молчалъ я доселѣ о движенія дѣла съ Берлинскими и Малаховцами, потому что зимнее время не позволяло ему дѣйствовать. Съ наступленіемъ весны началось движеніе его. 4-го минувшаго марта отнесся я къ назначенному на 1-ю инстанцію судьѣ Завишѣ, дабы благоволилъ отъ пригранчивающихъ сторонъ истребовать сложенія потребныхъ къ дѣлу документовъ, такъ какъ стороны оныя не сложили таковыхъ въ канцелярію Ковенскаго межеваго суда ни въ 1811, ни въ 1817 г., хотя и требовалось того по судебному опредѣленію. Монастырь же въ оба тѣ сроки свои документы въ сказанную канцелярію вносилъ безостановочно. Причина о непремѣнномъ сложеніи пригранчивающими потребныхъ документовъ поставлена та, что по неизвѣстности ихъ монастырю можетъ на мѣстѣ послѣдовать остановка въ самомъ разграниченія. О послѣдующемъ прошено увѣдомленія, но таковаго еще не получено".

3 іюня того же года тотъ же архимандритъ доносилъ Минской консисторіи, что на вышепрописанную имъ просьбу о сложеніи пригранчивающими сторонами документовъ въ канцелярію межеваго суда отъ судьи Завиши онъ не получилъ отвѣта. (*л. 303*).

3 ноября 1821 г. Тотъ же архимандритъ Іоилъ доносилъ Минской консисторіи:

. . . „Указъ изъ духовной консисторіи отъ 27 октября за № 2801 о немедленномъ

Digitized by Google

сеніи, какое имѣетъ нынѣ движеніе гра-
юе дѣло Виленскаго монастыря съ Бер-
кимъ, Малаховцами и Огинскимъ, что
ному учинено и на чемъ оно пріоста-
лось? полученъ 31-го тогожъ октября,
олжное исполненіе коего честь имѣю
сти, что дѣло сіе остановилось въ дви-
и своемъ наиболѣе *по болѣзни* судьи
ши, имѣвшаго съ коронными чиновни-
составить судъ 1-й инстанціи, къ ко-
му хотя нѣсколько разъ я относился,
вѣта не получилъ. Притомъ же и при-
ичивающія стороны потребныхъ къ дѣлу
ментовъ не сложили. Топерь отношусь
Ковенскій граничный апелляціонный
съ вопросомъ: *выздоровѣлъ-ли* судья
ша и по новымъ выборамъ остается-ли
въ граничномъ комплектѣ?". (*л. 313*).

6 ноября 1821 г. Минская духовная
исторія относилась по этому дѣлу къ гу-
скому прокурору и получила отъ него
ующій отвѣтъ:

9 января 1822 г. „Удовлетворяя отзывъ
консисторіи отъ 26 ноября (1821 г.)
3190, настаивалъ я въ губернскомъ
леніи за скорѣйшимъ разрѣшеніемъ со-
ній, послѣдовавшихъ о разграниченіи
ъ Кронской церкви съ владѣніями по-
иковъ Берлинскихъ и Малаховцевъ,
дствіе чего правленіе отнеслось въ Ко-
кій межевой судъ, требуя увѣдомленія,
мъ пріостановилось окончаніемъ помя-
е дѣло и по какимъ именно причинамъ?
о скоро-ль получитъ окончательное рѣ-
е, а между тѣмъ, въ прекращеніе даль-
іихъ и безполезныхъ переписокъ, про-
тотъ судъ обратитъ особенное вниманіе
ближенію сего дѣла къ концу. О чемъ
консисторію имѣю честь симъ увѣдо-
ть, присовокупляя, что за полученіемъ
граничнаго суда отвѣта я не промину
ять въ губернскомъ правленіи за ско-
онаго разрѣшеніемъ". (*л. 315*).

февраля того же 1822 г. Губернское
леніе извѣстило Минскую консисторію
о состоявшемся по сему дѣлу опредѣленіи
правленія:

„Отнестись въ Ковенскій межевой апел-
ляціонный судъ и требовать, чтобъ благо-
волилъ въ самоскорѣйшемъ времени увѣдо-
мить сіе правленіе, на чемъ пріостановилось
дѣло производящееся ограниченіемъ земель
Кронской церкви съ смежными владѣльцами
и по какимъ именно причинамъ сіе про-
изошло, равномѣрно скоро ль можетъ по-
лучить означенное дѣло въ ономъ судѣ
окончательное рѣшеніе, а между тѣмъ въ
прекращеніе дальнѣйшихъ и безполезныхъ
переписокъ обратило бы на сей предметъ
особенное вниманіе, увѣдомя о послѣдую-
щемъ сіе правленіе". (*л. 316*).

6 октября 1830 г. Управляющій Вилен-
скимъ Св.-Духовымъ монастыремъ іеромо-
нахъ Автономъ между прочимъ доносилъ
Минской консисторіи по этому дѣлу:

„Дѣло (съ помѣщиками Берлинскимъ
и Малаховцами) съ 1822 г. пріостановилось
и по сіе время безъ всякаго дѣйствія; чрезъ
что монастырь фундушевую собственность
терпетъ, а помѣщики захватившіе оную
пользуются неправильно до сего времени".
(*л. 332*).

29 декабря 1835 г. Настоятель Вилен-
скаго Св.-Духова монастыря архимандритъ
Платонъ Рудинскій доносилъ Полоцкой ду-
ховной консисторіи:

„Честь имѣю донести, что спорное дѣло
сего монастыря съ помѣщиками Берлин-
скимъ, Малаховцами и Огинскимъ за оттор-
женіе фундушевой монастырской земли, про-
изводившееся въ Ковенскомъ граничномъ
судѣ, кончено въ пользу монастыря, оста-
новка только за землемѣромъ; но съ наступ-
ленія будущей весны имѣетъ быть учинено
разграниченіе". (*л. 344*).

17 декабря 1836 г. тотъ же архимандритъ
Платонъ доносилъ Полоцкой духовной кон-
систоріи: „въ продолженіи лѣта размеже-
ванія спорной въ монастырскомъ фольваркѣ
Жидейкишкахъ земли не учинено по той

Digitized by Google

причинѣ, что я, бывъ занятъ надзоромъ за починкою монастырской церкви, не имѣлъ времени самъ быть при размѣрѣ, гдѣ мое личное присутствіе необходимо было, тѣмъ паче, что землемѣръ, долженствовавшій дѣлать разграниченіе, былъ *полякъ. (л. 346).*

По случаю удаленія отъ должности (27-го сентября 1838 г.) архимандрита Платона (Рудинскаго), обмежеваніе Жидейкишекъ не производилось, какъ доносилъ о томъ Виленскій благочинный архимандритъ Пожайскаго монастыря Гедеонъ 24 ноября 1838 г. *(л. 352).*

13 августа 1839 г. Виленской Благовѣщенской церкви священникъ Василій Матусевичъ доносилъ преосвященному *Исидору* [1]), епископу Полоцкому и Виленскому:

„Арендаторъ принадлежащаго Виленск. Св.-Духову монастырю имѣнія Жидейкишекъ дворянинъ Смольскій подалъ мнѣ донесеніе, въ которомъ излагаетъ, что онъ два раза входилъ съ бумагами къ архимандриту Платону, потомъ также два раза къ б. намѣстнику іеромонаху Иринарху, а наконецъ однажды къ архимандриту Гедеону. Сими бумагами просилъ онъ употребить нужныя мѣры на то, чтобы сосѣдніе съ имѣніемъ Жидейкишки помѣщики не могли самовольно вторгаться въ сіе имѣніе и мало по малу овладѣвать оконечными его частями; но что сдѣлано по симъ бумагамъ, онъ ничего не знаетъ. Между тѣмъ помѣщикъ Берлинскій и другіе съ каждымъ годомъ болѣе и болѣе врѣзываются въ границы имѣнія Жидейкишки и защищающимъ его грозятъ разбоемъ; тогда какъ онъ, Смольскій, хотя видитъ всю незаконность такихъ поступковъ, но не можетъ употребить рѣшительныхъ средствъ къ прекращенію ихъ, во-первыхъ потому, что у него нѣтъ никакихъ документовъ на сіе имѣніе; во-вторыхъ потому, что отъ монастыря не имѣетъ на бумагѣ довѣрія на защиту его.

Я же съ своей стороны честь имѣю донести вашему преосвященству, что какъ изъ дѣлъ слѣдственной при Виленскомъ монастырѣ комиссіи видно, Полоцкая духовная консисторія предписывала управляющему Виленскимъ монастыремъ архимандриту Гедеону, чтобы онъ въ прошедшую весну сдѣлалъ должное распоряженіе о разграниченіи земель, принадлежащихъ имѣнію Жидейкишки, чрезъ что было бы сдѣлано невозможнымъ вторженіе въ него сосѣдовъ, причемъ разрѣшила употребить на необходимости 50 р. сер. изъ монастырской суммы, но архимандритъ Гедеонъ, кажется, не сдѣлалъ никакого по сему предмету распоряженія. Между тѣмъ время проходитъ, а съ прошествіемъ давности можетъ и законно монастырю принадлежащее остаться въ рукахъ незаконныхъ владѣльцевъ. О чемъ благопочтеннѣйше представляя вашему преосвященству съ приложеніемъ самаго донесенія Смольскаго, нижайше прошу архипастырскаго распоряженія на защиту монастырскаго достоянія. Къ каковому донесенію поставляю себя въ правѣ на основаніи святительскаго соизволенія на управленіе монастыремъ, хотя онъ еще мною не принятъ отъ архимандрита Гедеона за небытностію его въ Вильнѣ“.

Резолюція епископа Исидора:

„Консисторіи снова предписать кому слѣдуетъ, чтобы земля немедленно была обмежевана и требовать отъ губернскаго правленія, чтобы высланъ былъ землемѣръ“. *(л. 358).*

2 ноября 1839 г. Виленское губернское правленіе отношеніемъ за № 18033 сообщило Полоцкой консисторіи слѣдующее:

„Губернское правленіе по выслушаніи отношенія во 1-хъ оной консисторіи отъ 4-го минувшаго сентября за № 4488, и во 2-хъ Виленскаго архимандрита Платона (Городецкаго) [2]) отъ 16-го тогожъ сентября,

[1]) Нынѣ митрополитъ С.-Петербургскій.

[2]) Нынѣ митрополитъ Кіевскій.

Digitized by Google

за № 557, а также записки его къ господину гражданскому губернатору, писанной по дѣлу о скорѣйшемъ размежеваніи монастырскаго Св.-Духовскаго имѣнія Жидейкишекъ, опредѣлило: изъ представленныхъ архимандритомъ Св.-Духовскаго монастыря Платономъ бумагъ усматривается, что производящееся съ 1809 г. спорное дѣло въ Ковенскомъ апелляціонномъ судѣ съ помѣщиками Берлинскимъ, Малаховцами и Огинскими за отторженіе ими фундушевой собственности, принадлежащей Виленскому Св.-Духовскому монастырю, съ 1822 г. неоднократно помянутый судъ полагалъ произвесть обмежеваніе означенной земли въ извѣстный срокъ, но по неизвѣстнымъ причинамъ обмежеванія доселѣ не произведено, какъ объясняетъ господинъ архимандритъ Св.-Духова монастыря, а между тѣмъ помянутые смежные владѣльцы: Берлинскій ограбилъ въ Жидейкишскомъ лѣсу крестьянина, рубитъ лѣсъ и пользуется землею, тогда какъ сосѣдніе доказываютъ неоспоримую принадлежность монастырскаго фундуша и это доказываетъ собственное письмо Берлинскаго; въ 1838 г. разоренъ граничный курганъ, Ковенскимъ земскимъ судомъ утвержденный; а помѣщикъ Малаховецъ значительною частью лѣса и полей пользуется какъ собственностію, и лѣсъ почти весь вырубилъ, по таковымъ обстоятельствамъ дѣла правленіе полагаетъ въ Ковенскій межевой апелляціонный судъ съ изъясненіемъ всего вышеписаннаго отнестись и требовать отъ него немедленнаго и непремѣнно нынѣшнею осенью окончательнаго обмежеванія спорной монастырской земли, такъ какъ сего требуетъ Полоцкій и Виленскій епископъ и настаиваетъ о томъ высшее начальство и съ тѣмъ вмѣстѣ дабы отправить (?) дальнѣйшее покушеніе помѣщиковъ Берлинскаго и Малаховца къ разграбленію фундушевой собственности Св.-Духова монастыря, о чемъ для настоянія за непремѣннымъ исполненіемъ сего распоряженія сообщить въ Виленскій губернскій межевой судъ, прося объ оказаніи имъ зависящаго въ семъ дѣлѣ содѣйствія, о времени же командированія духовнаго депутата къ помянутому размежеванію благоволилъ Ковенскій межевой судъ извѣстить архимандрита Св.-Духова монастыря для надлежащаго распоряженія, а между тѣмъ какъ изъ записки г. архимандрита усматривается, по донесенію преосвященному епископу Исидору арендаторомъ Смольскимъ, что сосѣдніе помѣщики Берлинскій и Малаховецъ производятъ разныя насилія, грабежи и порубки въ лѣсѣ, и что даже граничный курганъ разрушенъ, то Ковенскому земскому суду съ препровожденіемъ помянутыхъ бумагъ велѣть тотчасъ по полученіи указа произвесть самострожайшее изслѣдованіе о грабежахъ и насиліяхъ, равно о самовольномъ разрушеніи граничнаго кургана и, кончивъ таковое слѣдствіе, представить немедленно въ судъ для поступленія съ виновными по законамъ, оградивъ между тѣмъ монастырскую собственность отъ дальнѣйшаго разоренія, о чемъ и оную консисторію увѣдомить. *(л. 365).*

27 генваря 1840 г. Полоцкая духовная консисторія предписала Виленскаго Св.-Духова монастыря настоятелю архимандриту Платону (Городецкому)—„доставить свѣдѣніе, кто командированъ за депутата со стороны Виленскаго монастыря по дѣлу обмежеванія границъ земли въ Жидейкишкахъ, произведено-ли оное, гдѣ и въ какомъ положеніи дѣло это нынѣ находится, а равнымъ образомъ произведено-ли слѣдствіе о грабежахъ и насиліяхъ Ковенскимъ земскимъ судомъ и былъ-ли при семъ депутатъ со стороны монастыря, что по слѣдствію открыто, гдѣ и въ какомъ состояніи нынѣ дѣло находится? *(л. 367).*

NB. Этимъ запросомъ дѣло (№ 234) закончено.

Digitized by Google

162.

1807—1814 г. Дѣло о причиненіи Кронскому Троицкому монастырю экзекуціею отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда посланною обиды. № 297.

Прихожанинъ Кронскаго монастыря крестьянинъ Алексѣй Семеновъ, находясь на смертномъ одрѣ, пригласилъ къ себѣ за духовника начальника Кронскаго монастыря іеромонаха Алексія и въ присутсвіи всѣхъ своихъ родныхъ обѣщалъ отдать въ пользу монастыря, за похороны, свою собственную лошадь. По смерти крестьянина Алексѣя лошадь отдана была монастырю и продана за 12 червонцевъ. Крестьянинъ этотъ былъ крѣпостнымъ несовершеннолѣтней помѣщицы Танской. Опекунъ Танской, засѣдатель Ковенскаго нижняго земскаго суда Шукста, въ принятіи монастыремъ вышеупомянутой лошади и продажѣ ея усмотрѣлъ „присвоеніе чужой собственности", безъ суда и слѣдствія, не извѣстивъ предварительно монастырь о своей претензіи, послалъ въ монастырь экзекуцію, состоявшую изъ дозорца и 5 десятниковъ, которые „по разбойнически, безъ всякаго уваженія, будто *иностранцы*", напали на монастырь, а потомъ на монастырскій фольварокъ, дѣлали что имъ было угодно, „да не такъ какъ слѣдуетъ экзекуторамъ, но какъ *разбойники*, прискоча на лошадяхъ, всѣхъ работниковъ и прикащика разогнали, двухъ кабановъ убили, масло, сыры и прочіе хозяйскіе припасы грабительствомъ побрали..., варивный огородъ и горохъ опустошили", въ ближайшемъ шинкѣ набрали на счетъ монастыря 11 гарнцевъ водки. Экзекуція хозяйничала такимъ образомъ въ монастырскомъ фольваркѣ пять дней, пока начальникъ монастыря не уплатилъ судьѣ Шукстѣ 12 червонцевъ за лошадь. Всѣ эти обстоятельства были подтверждены свидѣтельскими показаніями на дознаніи, произведенномъ игуменомъ Сурдецкаго монастыря Зосимой. Минская духовная консисторія, получивъ подробное донесеніе объ этомъ отъ игумена Зосимы, два раза (5 декабря 1807 г. и 15 апрѣля 1808 г.) относилась въ Ковенскій нижній земскій судъ съ требованіемъ увѣдомленія,—точно-ли посылаема была на Кронскій монастырь экзекуція,—и если такъ было, то для чего? съ чьего повелѣнія?... знаетъ-ли судъ объ убыткахъ и грабительствѣ экзекуціею монастырю причиненныхъ"?. Не получивъ отвѣта отъ нижняго земскаго суда на оба эти отношенія, консисторія отнеслась 4 октября 1808 г. въ Литовско-Виленское губернское правленіе съ просьбою,—дабы благоволило къ удовлетворенію вышепрописаннаго требованія Ковенскій нижній земскій судъ строжайше понудить". *Три раза* консисторія относилась въ губернское правленіе съ тою же просьбою и наконецъ 19 августа 1811 г. получила отвѣтъ, что „Ковенскому нижнему земскому суду *строжайше* подтверждено указомъ съ *первою почтою* доставить требуемыя отъ него свѣдѣнія". Въ 1813 г. ноября 30 Минская духовная консисторія снова спрашивала губернское правленіе, что учинено по дѣлу объ экзекуціи, и получила тотъ же отвѣтъ, т. е. что Ковенскому нижнему земскому суду „строжайше предписано съ первою почтою" представить требуемыя свѣдѣнія и объясненіе, „почему таковыя не доставлены съ 1808 г.". На сіе строжайшее предписаніе губернскаго правленія Ковенскій нижній земскій судъ въ сентябрѣ 1814 г. донесъ, что экзекуція была поставлена „для взысканія государственныхъ податей, отъ трехъ лѣтъ неуплоченныхъ"; предписанія и указы губернскаго правленія не исполнялись отъ того, что „во время нашествія въ Россійскіе предѣлы непріятеля дѣла того суда разорены и приведены въ безпорядокъ". Такъ какъ Кронскій монастырь въ 1810 г., по указу Св. Синода, упразднен и обращенъ въ приходскую церковь, а отъ приходской Кронской церкви никакихъ претензій къ Ковенскому суду не было заявлено, то Минская духовная консисторія опредѣлила: „дѣло сіе предать вѣчному забвенію и оное считать въ числѣ рѣшенныхъ".

1807 г. сентября 16. Игумена Сурдецкаго монастыря и благочиннаго Кронскаго монастыря Зосимы Минской духовной консисторіи донесеніе.

По указу Минской духовной консисторіи съѣхалъ я въ Кронскій Троицкій монастырь для исполненія указа, гдѣ по прибытіи моемъ нашелъ у начальника іеромонаха Алексѣя по близости фольварка живущаго еврея, который на то время дѣлалъ разсчетъ, и по разсчетѣ оказалось, что будущіе (бывшіе) въ фольваркѣ экзекуторы набрали водкою на его, Алексѣя, счетъ гарнцовъ одинадцать на рублей 18. Я увидя таковыя деньги, въ скорости спросилъ: кто-бы столько могъ

Digitized by Google

напить съ монастыря? На что отвѣчалъ іеромонахъ Алексѣй: „что я эту навязку плачу напрасную за неправильно посланную на монастырь и фольварокъ экзекуцію, которому дѣлу я ничѣмъ невиновенъ да и весьма строгое и непослабительное, съ побоями фольварковыхъ людей, съ грабленіемъ скота и прочаго, а какъ я при себѣ не имѣлъ на то время денегъ, то просилъ сего еврея во удовольство экзекуціи, требующихъ водки, давать, што таковый долгъ оплачиваю. Еврей же повторилъ, что экзекуторы, покуда іеромонахъ не прибылъ, давали мнѣ фольварковыя коровы въ закладъ, но я не принималъ; а какъ повелѣлъ іеромонахъ Алексѣй, то я давалъ водкою и деньгами на оплату имъ экзекутнаго; что и понудило меня вънтить (войти, — вникнуть) въ оное слѣдственное взысканіе, правильна-ли была насланная экзекуція ассесоромъ г. Кулешомъ со стороны опекуна г. Шуксты судьи земскаго Ковенскаго, и что показали братчики и монастырскіе крестьяне, при семъ въ подлинникѣ прилагаю. И какъ видно съ показанія, что дѣло г. Танской не въ иный куда судъ поступать слѣдовало за взятіе погребовъ (плата за погребеніе) или вѣнчаніе, какъ токмо вопервыхъ въ Минскую духовную консисторію; хотя бы и правильно погрѣшилъ противъ означенныхъ государственныхъ указовъ взятіемъ таковыхъ іеромонахъ Алексѣй, а не разорять бы духовныхъ общихъ фольварковъ церковнаго имѣнія; а потому не угодно-ли будетъ консисторіи сообщить куда слѣдуетъ, дабы подтверждено было впредь таковымъ судьямъ, относящіяся жалобы, вовсе касающіяся къ духовному праву, искать законнаго удовлетворенія. А какъ оказывается, іеромонахъ Алексѣй что шести рублей за похороны не бралъ, а одного только рубля, и лошади не грабилъ, но оная на церковь отказана и братчиками продана; но напрасно 12 червонцевъ заплатилъ и прочіе экзекутные убытки понесъ, чѣмъ самымъ фольварокъ монастырскій до крайняго разоренія пришелъ, и которые убытки, предлагаемые въ семъ показаніи, по силѣ гражданскихъ законовъ Кронскому монастырю возвращены были, о чемъ Минской духовной консисторіи рапортую. Игуменъ Зосима.

Приложеніе къ сему отношенію.

Показаніе Кронскаго Троицкаго монастыря братчиковъ и подданныхъ монастыря Кронскаго о нападеніи, или какъ разбоя, неправильно сужденнаго г. судьею земскимъ Ковенскимъ Шукстою, а опекуномъ г-жи Танской подкоморянки Троцкой, неправедной претензіи, что будто бы въ ея крестьянина начальникъ Кронскаго монастыря іеромонахъ Алексѣй за похоронъ парафіанина Кронскаго монастыря, а г-жи Танской сказковаго Алексѣя, покойнаго Семёнова сына, такожъ покойнаго, что будто бы насильно за похоронъ іеромонахъ Алексѣй не токмо взялъ деньги 6 рублей за оный, но и лошадь заграбилъ, стоющую 12 червонцевъ, показали съ подтвержденіемъ рукъ крестами, такъ равно и подданные тогожъ монастыря:

1804 г. м. августа вышеписаннаго Семена сынъ Алексѣй больный, будучи при смерти, призвалъ іеромонаха Алексѣя за духовника и при здоровомъ чувствіи и при всѣхъ своихъ сродникахъ, которые въ семъ показываютъ, сказалъ тако: батюшка, отецъ духовникъ! видно мнѣ съ этой болѣзни не вытти, то прошу покорно погребсти меня по обряду христіанскому, какъ наша восточная церковь требуетъ; я же отказывая на церковь лошадь мою, моей годовли, что мнѣ мой отецъ дарилъ на мою порцію, до которой лошади, какъ отецъ, такъ и дворъ нашъ, словомъ сказать, никто до нея претенсіи не имѣетъ; вамъ же за похоронъ и за труды ваши даю 1 рубль, повторяя, что лошадь сія на церковь должна быть продана за свѣдѣніемъ братчиковъ и деньги должны быть внесены, что по смерти Алексѣя, сына Семенова, черезъ двѣ недѣли

Digitized by Google

будучи за духовника у отца его Симеона напомянулъ, говоря,—что твой сынъ, какъ ты самъ знаешь, лошадь на церковь отказалъ, то можетъ быть теперь отдаете, какъ вы теперь больны; но онъ отвѣчалъ: „отецъ духовникъ! вы видите и сами, что мнѣ надобно туда итти, гдѣ и сынъ, то какъ мое тѣло привезутъ въ монастырь, на той самой лошади, то пусть братчики оную возьмутъ и продадутъ, и деньги на церковь взнесутъ“; который въ скоромъ времени и приставился, и какъ привезено тѣло въ монастырь, то братчики съ сродниками его приняли оную лошадь въ свое вѣдѣніе, продали за 20 рублей и деньги приняли въ карнавку (кружку) братскую церковную. Что все вышеписанное вѣрно и справедливо, показуемъ ниже сего рукъ нашихъ.

Но сего 1807 г. м. сентября, не зная по какой причинѣ, вышепрописанный судья г. Шукста, сговорившись ли съ ассесоромъ нижняго суда г. Кулешомъ, и то неизвѣстно съ опредѣленія-ли суда, или отъ своей персоны, собравши десятниковъ 5 человѣкъ, поручилъ оныхъ дозорцу и, какъ поразбойнически, безъ всякаго уваженія, будто иностранцы, во-первыхъ напавши на монастырь на келію начальника и показавши опредѣленіе нижняго земскаго суда, подписанное единымъ ассесоромъ, строго и сурово начали екзековать, не дѣлая никакого послабленія, котораго просилъ начальникъ іеромонахъ Алексѣй, говоря: „позвольте мнѣ письменное объясненіе сдѣлать съ г. ассесоромъ“; но они, не взирая на сіе, сейчасъ схватя съ ложки (=ложе, кровать) прописаннаго начальника сѣкиру, желѣзную лопату и прочіе монашескія вещи, потаскали въ шинокъ и прописанныя вещи отдали въ заставъ (подъ залогъ) на взятую ими водку на одинъ рубль съ половиною, которую выпивши, требовали кушанья, а какъ не сыскали таковаго для себя удовольствія, то вскричали: „что мы будемъ здѣсь? поѣдемъ въ фольварокъ Жидейкишки Кронскаго монастыря“,—и напавши на оный, дѣлали, что имъ было угодно, да не такъ какъ слѣдуетъ экзекуторамъ, но какъ разбойники, прискоча на лошадяхъ, всѣхъ работниковъ и прикащика разогнали, двухъ шестилѣтныхъ кабановъ, стоющихъ 10 р., сейчасъ убили, господиню (хозяйку) отогнавъ, масло, сыры и прочіе хозяйскіе припасы грабительствомъ побрали, равно и варывный огородъ разнаго плода также и горохъ опустошили; а наконецъ до крайняго опустошонья и лошади упустили, требуя водки и всякаго излишняго удовольствія и, вышедши за фольварковые ворота, переймали ѣдущихъ дорогою людей, запрашивали съ ними пить и помогать разные разбои дѣлать, набравши въ поблизости стоящемъ шинкѣ водки гарнцовъ 11. Что вышепрописанный начальникъ видя такое нетерпимое разореніе фольварка Жидейкишскаго, просилъ его благородіе г. Шуксты, яко опекуна той госпожи Танской, дабы приказалъ не дѣлать таковаго разоренія, покуда между собою сдѣлаемъ объясненіе съ условіемъ, но онъ вскричалъ: „nie ustąpię, nim póki mnie na stoł 12 czerwonych złotych nie położysz!“ (Не уступлю, пока не положишь на столъ 12 червонцевъ). Между тѣмъ временемъ помянутый дозорецъ барткунскій Терпиловичъ съ пятью десятниками и лошадьми причинилъ монастырю немалые обиды, считая кабаны по 10 рублей, итого 20 рублей, да за масло, сыръ и прочіе съѣстные припасы, спашенья, избитья огородовъ, такъ и стоптанья гороха людьми и лошадьми, да за выпитую водку готовыми деньгами взятой 18 рублей, да и за заплаченные за лошадь 36 рублей, то итого съ кабанами наличными деньгами убытку 74 рубля; прочіе же харчи какъ съ хлѣба, масла, сыровъ, молока, спашенья, избитья огородовъ и прочаго хлѣба, сѣна, оброка (овса) для лошадей на 50 рублей, итого всей обиды монастырю 124 рубля; и что все вышеписанное при слѣдственномъ съ духовной стороны семъ показаніи не въ маломъ числѣ собранныхъ хозяевъ, какъ со стороны брат-

Digitized by Google

чиковъ, такъ равно и съ подданныхъ Кронскаго монастыря вѣрно и точно показали съ подписаніемъ рукъ тремя крестами. (Слѣдуютъ шесть подписей именъ и фамилій свидѣтелей, приложившихъ къ своимъ подписямъ кресты. *(л. 1—6)*.

1807 г. декабря 5, за № 1538. Минская духовная консисторія отнеслась въ Ковенскій нижній земскій судъ съ требованіемъ отъ него — „незамедлительно увѣдомленія, точно-ли посылаема была на Кронскій монастырь экзекуція, буде же дѣйствительно такъ было, то для чего именно? съ чіего повелѣнія? въ коликомъ числѣ людей и кто именно? сколько оные тамъ пробыли и знаетъ-ли судъ о убыткахъ, грабительствѣ помянутою экзекуціею монастырю причиненныхъ“? *(л. 7)*.

Не получивъ отвѣта на это отношеніе, Минская консисторія вторично относилась въ тотъ же земскій судъ *15 апрѣля 1808 г.* съ тѣмъ же запросомъ. *(л. 9)*.

Не получивъ отвѣта отъ нижняго земскаго суда и на вторичный свой запросъ, Минская консисторія отнеслась въ Литовско-Виленское губернское правленіе отъ *4 октября 1808 г.*, за № 1662,—„дабы благоволило къ удовлетворенію вышепрописаннаго требованія Ковенскій нижній земскій судъ строжайше понудить и о послѣдующемъ консисторію увѣдомить“. *(л. 10)*.

7 ноября 1808 г. Литовско-Виленское губернское правленіе отношеніемъ за № 15741 увѣдомило Минскую консисторію, что Ковенскому нижнему земскому суду посланъ указъ—„о доставленіи по первой почтѣ правленію свѣдѣнія: поставлена-ль была въ Кронскомъ монастырѣ экзекуція, когда, по какому поводу, изъ какого числа людей оная состояла и почему допустила себя къ грабительствамъ, донося притомъ, почему тотъ судъ неудовлетворилъ требованію о семъ Минской консисторіи“. *(л. 13)*.

1809 г. декабря 1. Присутствію Минской консисторіи было доложено между прочимъ, что ни по вышепрописанному отношенію губернскаго правленія, ни по рапорту игумена Зосимы, отъ нижняго земскаго суда не получено никакого свѣдѣнія о насланной на Кронскій монастырь экзекуціи, и потому постановлено было: „въ Литовско-Виленское губернское правленіе еще сообщить, дабы благоволило о вышеписанномъ (объ экзекуціи) увѣдомить консисторію незамедлительно“. *(л. 15)*.

1811 г. апрѣля 11. Присутствію Минской консисторіи по тому же дѣлу докладывано:

„Консисторія двумя сообщеніями, 1-мъ отъ 4-го октября 1808 г., и 2-мъ отъ 2-го декабря 1809 г. въ Литовско-Виленское губернское правленіе посланными по дѣлу о причиненіи Кронскому Троицкому монастырю, что нынѣ приходская церковь, экзекуціею, отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда 1807 г. сентября въ первыхъ числахъ посыланною, разными грабительствами немалаго убытка, требовала понудить означенный Ковенскій нижній земскій судъ къ удовлетворенію требованій сея консисторіи. И хотя означенное губернское правленіе таковымъ же (отношеніемъ) отъ 7-го ноября тогожъ года консисторію увѣдомила, что о доставленіи оному свѣдѣнія: постановлена-ль была въ Кронскомъ монастырѣ экзекуція, когда и по какому поводу, изъ какого числа людей оная состояла и почему допустила себя къ грабительствамъ, донеся притомъ почему тотъ судъ не удовлетворилъ требованій о семъ консисторіи,—Ковенскому нижнему земскому суду указъ посланъ;—но что онымъ судомъ по сему губернскаго правленія указу учинено и какое сдѣлано на рапортѣ его, буде присланъ, положеніе, дальнѣйшаго свѣдѣнія о томъ консисторія не имѣетъ. Для того приказали: въ означенное Литовско-Виленское губернское правленіе *третично* сообщить, дабы благоволило о вышеписанномъ увѣдомить консисторію незамедлительно“. *(л. 16)*.

Digitized by Google

19 августа 1811 г. Литовско-Виленское губернское правленіе сообщило Минской консисторіи слѣдующее:

„По сообщенію оной консисторіи о присылкѣ ей свѣдѣнія, что учинено по прежнимъ ея требованіямъ въ разсужденіи чинимыхъ Кронскому Троицкому монастырю въ 1807 г. грабительствъ и прочаго,—а по справкѣ оказалось: что по прежнему оной консисторіи сообщенію, сіе правленіе отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда требовало указомъ ноября въ 7 день прошлаго 1808 г., за № 15505, выпнсаннаго свѣдѣнія, но оный, прислалъ рапортъ о полученіи указа, донесъ, что заключилъ резолюцію учинить по сему предмету выправку, и что окажется доложить присутствію, исполнительнагожъ рапорта не получено въ семъ правленіи. Опредѣлено: Ковенскому нижнему земскому суду о доставленіи требуемыхъ отъ него свѣдѣній съ *первою почтою* подтвердить строжайше указомъ, велѣвъ присовокупить къ тому и объясненіе, почему въ 1808 г. предписаніе сего правленія не выполнено, о чемъ и оную консисторію увѣдомить тѣмъ, что правленіе по полученіи отъ суда свѣдѣній не оставитъ учинить разсмотрѣнія и положенія“. *(л. 20)*.

1813 г. ноября 28. Минской духовной консисторіи докладывано:

„Посланными изъ консисторіи въ Литовско-Виленское губернское правленіе тремя сообщеніями отъ 27-го августа, отъ 30-го ноября 1811 г. и 17-го іюля сего 1813 г. по дѣлу о причиненіи бывшему Кронскому монастырю грабительствомъ обиды экзекуціею, отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда 1807 г. сентября въ 1-хъ числахъ посыланною; требовано на выписанныя сообщенія увѣдомленія, что Ковенскимъ нижнимъ земскимъ судомъ по предписанію онаго Литовско-Виленскаго губернскаго правленія отъ 7 ноября 1808 г. учинено? но отъ Виленскаго губернскаго правленія и до сихъ поръ никакого увѣдомленія въ присылкѣ нѣтъ. Для того приказали: сообщить еще въ Литовско-Виленское губернское правленіе, дабы благоволило увѣдомить сію консисторію о вышеписанномъ въ непродолжительномъ времени“. (Исполнено 30 ноября 1813 г. за № 2525). *(л. 26)*.

23 мая 1814 г. Литовско-Виленское губернское правленіе сообщило Минской духовной консисторіи слѣдующее:

„По сообщенію оной консисторіи, въ коемъ прописала, что по дѣлу о причиненіи бывшему Кронскому Троицкому монастырю обиды поставленною отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда экзекуціею вслѣдствіе требованія оной, хотя сіе правленіе сообщеніемъ отъ 19 августа 1811 г. дало знать, что строжайше подтверждено Ковенскому нижнему земскому суду о доставленіи требуемыхъ отъ него свѣдѣній съ присылкою объясненія, почему съ 1808 года данное ему предписаніе не выполнено, но что по тому предписанію учинено, о томъ оная консисторія свѣдѣнія не имѣла, а потому требуетъ увѣдомить, что онымъ судомъ по таковому предписанію учинено, а по справкѣ оказалось: что по первому оной консисторіи сообщенію по дѣлу о причиненіи Кронскому монастырю, что нынѣ приходская церковь, экзекуціею отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда въ первыхъ числахъ сентября 1807 г. посыланною,—напоемъ водки и другими грабительствами, немало убытка, сіе правленіе отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда указомъ отъ 7 ноября 1808 г. требовало донесенія, точно-ли была поставлена экзекуція въ Кронскомъ монастырѣ, когда, по какому поводу и съ какого числа людей оная состояла, почему допустила себя къ грабительству и почему тотъ судъ не удовлетворилъ о семъ требованій консисторіи. На каковое предписаніе, когда не было чрезъ долгое время исполнительнаго рапорта, а помянутая консисторія вновь о томъ сообщала сему правленію, то сіе правленіе 20 августа 1811 г. Ковенскому нижнему земскому суду о доставленіи поясненныхъ требуемыхъ отъ него свѣдѣній съ *первою*

Digitized by Google

почтою подтвердило *строжайше* указомъ, съ тѣмъ, чтобы доставилъ и объясненіе, почему данное ему предписаніе съ 1808 г. не выполнилъ; о чемъ тогда же и оную консисторію увѣдомило, но по случаю за нашествія сюда въ 1812 г. непріятеля Ковенскій нижній земскій судъ исполнительнаго рапорта не прислалъ, въ семъ правленіи опредѣлено: Ковенскому нижнему земскому суду строжайше подтвердить (и подтверждено), чтобы онъ повелѣнное ему первыми указами сего правленія донесеніе прислалъ непремѣнно съ *первою почтою*, вмѣстѣ съ объясненіемъ, почему таковое не доставлено съ 1808 года; ибо въ противномъ случаѣ за таковымъ донесеніемъ пошлется на счетъ его нарочный; о чемъ оной консисторіи симъ дать знать.

29 мая, *№ 10*, въ журналѣ Минской духовной консисторіи положена резолюція:— приказали: „съ прописаніемъ сего сообщенія дать знать Виленскому архимандриту (Св.-Духова монастыря) Іоилю указомъ, съ тѣмъ чтобы онъ о томъ, что по слѣдствію окажется, репортовалъ духовной консисторіи безъ упущенія". *(л. 31—32)*.

15 іюля 1814 г., архимандритъ Іоиль, извѣщая Минскую консисторію о полученіи вышеупомянутаго указа, между прочимъ пишетъ: „Резолюція духовной консисторіи между прочимъ требуетъ отъ меня репорта, что по слѣдствію о причиненіи помянутыхъ обидъ окажется, консисторіи легко было это сказать, но не такъ легко выполнить. Кто увѣдомитъ меня объ ономъ дѣлопроизводствѣ, когда я неизвѣстенъ: назначенъ-ли по сему дѣлу съ духовной стороны депутатъ? Кто именно и предписано-ли ему репортовать мнѣ по окончаніи слѣдствія? Невѣдомъ будучи обо всемъ этомъ со стороны духовной консисторіи, не смѣю обѣщать исполнительнаго репорта: ибо обѣщаніемъ неизвѣстнаго я бы показалъ крайнее невѣдѣніе порядка и чрезъ то унизилъ себя въ глазахъ духовной консисторіи". *(л. 33)*.

26 сентября 1814 г. Литовско-Виленское губернское правленіе сообщило Минской духовной консисторіи слѣдующее:

„Сіе правленіе слушавъ рапортъ Ковенскаго нижняго земскаго суда, коимъ на предписаніе сего правленія о присылкѣ донесенія, точно ли въ Кронскомъ Троицкомъ монастырѣ, что нынѣ приходская церковь, въ 1808 г. поставлена экзекуція, когда, по какому поводу, съ какого числа людей оная состояла и почему допустилась къ грабительству, доноситъ, что для произведенія о семъ изслѣдованія былъ командированъ онаго суда засѣдатель Грондзскій, который по окончаніи донесъ, что 1808 г. былъ поставленъ на экзекуціи имѣнія Кронскаго монастыря, что нынѣ приходская церковь, въ фольваркѣ Жидейкишкахъ смотритель парафіи Дорсунисской Терпиловскій для взысканія государственныхъ податей, отъ трехъ лѣтъ неуплоченныхъ, съ десятью казаками и десятниками, которая стояла чрезъ пять дней, и какъ не было чѣмъ оной кормить, то тотъ смотритель приказалъ на счетъ монастыря брать у еврея Ореля хлѣбъ и водку; экзекутники для кушанья закололи свинью и поросенка, а какъ нужно было имъ уплачивать ежедневно по 10 копѣекъ, а смотрителю по 20 коп., начальникъ же бывшаго монастыря Вычиковскій таковыхъ не давалъ, то тотъ смотритель принужденнымъ былъ взять двѣ коровы и по таксѣ продалъ оныя за 14 руб. серебромъ и изъ оныхъ денегъ уплатилъ за наборъ у еврея водки и хлѣба, а также экзекутникамъ; а по представленіи настоятелемъ монастыря Вычиковскимъ въ уплатѣ податей въ повѣтовое казначейство квитанціи, частореченный смотритель велѣлъ той экзекуціи выступить; при производствѣ же изслѣдованія никто изъ духовенства никакой претензіи о давнопрошедшемъ якобы грабительствѣ не распространялъ; чтожъ касается до того, почему предписаніе сего правленія отъ 7-го ноября 1808 г. оный судъ не выполнилъ, то сіе произошло отъ того, что во время

Digitized by Google

нашествія въ Россійскіе предѣлы (непріятеля) дѣла того суда разорены и приведены въ безпорядокъ, безъ коихъ нужныхъ выправокъ сдѣлать не было возможно. Опредѣлено: поелику какъ изъ дѣла имѣющагося въ семъ правленіи видно, что о доставленіи вышепоясненнаго свѣдѣнія предписываемо было Ковенскому нижнему земскому суду вслѣдствіе отношенія оной консисторіи, то объ ономъ дать симъ знать. (*л. 37*).

30 сентября, № 4, въ журналѣ Минской духовной консисторіи положена резолюція:

„Какъ по справкѣ оказалось, что Кронскій Троицкій монастырь по указу Св. Синода въ прошломъ 1810 году упраздненъ и обращенъ въ приходскую церковь, то дѣло сіе о причиненіи означенному бывшему монастырю насланною отъ Ковенскаго нижняго земскаго суда экзекуціею разныхъ обидъ, по неимѣнію нынѣ отъ приходской Кронской Троицкой церкви никакихъ претензій къ означенному Ковенскому суду, предать вѣчному забвенію и оное считать въ числѣ рѣшенныхъ".

Дѣло № 297,—(л. 39.).

163.

1807—1809 г. Дѣло о православныхъ монастыряхъ въ Бѣлостокской области, присоединенной къ Россіи по Тильзитскому трактату. № 298.

Послѣ раздѣла Польши православные монастыри: Заблудовскій Успенскій, Бѣльскій Николаевскій и Дрогичинскій Троицкій отошли къ Пруссіи; Дрогичинскій Преображенскій и Яблоченскій Онуфріевскій къ Австріи. Указомъ Св. Синода отъ 23 марта 1797 г. архіепископу Минскому Іову дано знать, что эти монастыри—„по дѣламъ своимъ относиться должны въ тамошнія гражданскія правительства, а буде отъ оныхъ послѣдуютъ каковыя по просьбамъ означенныхъ монастырей начальниковъ требованія объ удовлетвореніи ихъ какими духовными чинами или о снабдѣніи святымъ мνромъ, таковыя и симъ подобныя тѣхъ правительствъ требованія удовлетворять, а безъ требованія ихъ паче же въ другія ни въ какія дѣла не вступать". По Тильзитскому трактату, заключенному между Россіей и Франціей, Бѣлостокская область отъ Пруссіи отошла къ Россіи съ находящимися въ ней монастырями: Заблудовскимъ, Бѣльскимъ и Дрогичинскимъ Троицкимъ. По поводу поступившихъ отъ этихъ монастырей разныхъ просьбъ и бумагъ, Минскій архіепископъ Іовъ спрашивалъ Св. Синодъ,—„принять-ли ему въ свое вѣдомство по прежнему оные монастыри". Въ Заблудовскомъ монастырѣ 3 престарѣлыхъ іеромонаха съ игуменомъ вмѣстѣ, при немъ до 400 дворовъ прихожанъ; къ Заблудовской монастырской церкви, съ разрѣшенія прусскаго правительства, рукоположенъ епископомъ Родоузскимъ Даніиломъ священникъ Красовскій: посему—„считать-ли его монастыремъ или приходскою церковію".—Указомъ Св. Синода 1807 г. октября 28-го предписано архіепископу Іову—монастырямъ симъ (Заблудовскому, Бѣльскому и Дрогичинскому Троицкому) состоять въ Минской епархіи. По сношеніи съ сенаторомъ Тейльсомъ, назначеннымъ для принятія Бѣлостокской области въ Россійское подданство, и еще съ кѣмъ слѣдуетъ, истребовать свѣдѣнія: когда и по какому случаю тѣ монастыри учреждены..., чьимъ иждивеніемъ построены..., сколько монашествующихъ..., какое имѣютъ строеніе, сколько церквей, келій; отъ чего содержаніе свое имѣютъ. По собраніи таковыхъ свѣдѣній, составить описи и вѣдомости и представить Св. Синоду. Собрать таковыя же свѣдѣнія о церквахъ приходскихъ, если таковыя имѣются въ краѣ. Если по мѣстнымъ свѣдѣніямъ окажется чтó нужнымъ къ благоустройству тамошняго духовенства, архіепископъ имѣетъ представить о томъ съ мнѣніемъ.—Отношеніемъ отъ 10 декабря 1807 г. архіепископъ Іовъ просилъ сенатора Тейльса указать лицо, которое будетъ назначено въ пособіе для собранія вышеупомянутыхъ свѣдѣній о монастыряхъ уполномоченному отъ архіепископа священнику М. Страховичу. Вмѣстѣ съ тѣмъ архіепископъ просилъ Тейльса, при устроеніи новопріобрѣтеннаго края Бѣлостокскаго, „возъимѣть вниманіе относительно учрежденія вновь на первый случай хотя въ одномъ городѣ Бѣлостокѣ грекороссійскаго собора съ духовенствомъ сообразно съ Гродненскимъ". Въ томъ же отношеніи архіеп. Іовъ высказалъ свое мнѣніе относительно Супрасльскаго базиліанскаго монастыря,

Digitized by Google

находящагося не въ далекомъ разстояніи отъ Бѣлостока, отъ котораго въ смутныя времена претерпѣвали благочестивые разныя гоненія и притѣсненія, который слѣдовало бы обратить хотя во второклассный православный монастырь, переведя въ оный монашествующихъ изъ трехъ монастырей православныхъ, въ Бѣлостокской области состоящихъ, превративъ сіи монастыри (Заблудовскій, Бѣльскій и Дрогичинскій Троицкій) въ приходскія церкви. Супрасльскій базиліанскій монастырь могъ бы быть возвращенъ православнымъ подобно тому, какъ это сдѣлано съ Минскимъ базиліанскимъ Петропавловскимъ монастыремъ, который, по присоединеніи Минской губерніи къ Россіи, возвращенъ православнымъ, а послѣ превращенъ въ каѳедральный соборъ. „Симъ самымъ ваше высокопревосходительство изволите сдѣлать для себя честь и православнымъ отраду, иновѣрнымъ же преграду думать о возстановленіи уніи“.—Сенаторъ Тейльсъ отношеніемъ отъ 18-го генваря 1808 г. извѣщая архіепископа Іова о полученіи отношенія отъ 10 декабря 1807 г. черезъ священника Страховича, извиняется, что не можетъ дать сему священнику писца, по неимѣнію таковаго; изъявляетъ готовность не упустить „ни единаго случая споспѣшествовать благимъ намѣреніямъ“ архіепископа „о пользахъ святыя церкви“ православной. Относительно просьбы архіепископа ходатайствовать о возвращеніи православнымъ Супрасльскаго *базиліанскаго* монастыря заявляетъ, что въ силу высочайшаго манифеста о присоединеніи къ Россіи Бѣлостокскаго края, онъ „не почитаетъ себя и никого въ правѣ ни подъ какимъ предлогомъ входить въ распоряженіе о монастыряхъ иновѣрныхъ, къ нарушенію ихъ правъ или ущербу служащихъ“.—Въ письмѣ отъ 15 ноября 1808 г. къ какому-то вліятельному лицу (Николаю Николаевичу) архіепископъ Іовъ сообщаетъ объ отказѣ сенатора Тейльса возвратить православнымъ Супрасльскій монастырь, подъ предлогомъ, будто онъ не можетъ сдѣлать этого вопреки высочайшему манифесту по поводу присоединенія къ Россіи Бѣлостокскаго края, на самомъ же дѣлѣ потому, что онъ обѣщалъ Супрасльскому архимандриту возвесть его въ санъ уніатскаго епископа, какъ объ этомъ сообщилъ онъ, Тейльсъ, благочинному трехъ бѣлостокскихъ монастырей архимандриту Зосимѣ. „Изъ чего же заключаю я, что таковое предпріятіе г. сенатора Тейльса клонится не къ уничтоженію уніи, а единственно къ распространенію оной въ пріобрѣтенномъ отъ Польши краѣ“. Архіепископъ проситъ Н. Н. написать въ Петербургъ къ кому слѣдуетъ, чтобы въ Супраслѣ не былъ особенный архіерей уніатскій, „такъ какъ и католическаго нѣтъ“.—Минская духовная консисторія, на основаніи доставленныхъ священникомъ Страховичемъ описей, вѣдомостей и свѣдѣній о состояніи вышеупомянутыхъ монастырей, въ докладѣ своемъ архіепископу Іову отъ 4-го іюня 1808 г. полагала: 1) Заблудовскій монастырь закрыть и образовать двуклирный приходъ; 2) Бѣльскій и Дрогичинскій Троицкій заслуживаютъ также упраздненія и превращенія въ приходскія церкви, но чтобы не подать прихожанамъ случая къ скорому совращенію въ унію или въ римско-католическую вѣру, оставить при прежнемъ ихъ положеніи, „пока время обстоятельства перемѣнитъ“. Архіепископъ Іовъ мнѣніе консисторіи утвердилъ и почти буквально изложилъ его въ своемъ представленіи Св. Синоду по этому предмету. Св. Синодъ согласился съ мнѣніемъ архіепископа Іова и свое опредѣленіе чрезъ синодальнаго оберпрокурора кн. А. Голицына представилъ на высочайшее усмотрѣніе. По докладу синодальнаго оберпрокурора, государю императору угодно было—„оставить монастыри въ томъ же самомъ положеніи, какъ они прежде существовали“, о чемъ и сообщено архіепископу Іову указомъ отъ 15-го іюля 1809 г.

1807 года октября 3. Святѣйшему Правительствующему Синоду Іова архіепископа Минскаго и Литовскаго рапортъ.

Указомъ изъ Святѣйшаго Правительствующаго Синода отъ 23-го марта 1797 года по доношенію моему, коимъ я, по поводу вступившихъ тогда ко мнѣ жалобъ отъ начальниковъ принадлежавшихъ прежде къ вѣдомству Минской епархіи, а потомъ по отдѣленіи отъ Польши нѣкоторыхъ провинцій къ Римской имперіи и королевству Прусскому издревле благочестивыхъ монастырей: Заблудовскаго Успенскаго, Бѣльскаго Николаевскаго, Дрогичинскаго Троицкаго въ Пруссіи, а Дрогичинскаго Преображенскаго и Яблочинскаго Онуфріевскаго въ Цесаріи оставшихся, просилъ въ резолюцію указа, какъ мнѣ въ такомъ случаѣ поступать, дано знать, что тѣ монастыри по дѣламъ своимъ относиться должны въ тамошнія гражданскія правительства, а буде отъ оныхъ послѣдуютъ каковыя по просьбамъ означенныхъ монастырскихъ началь-

Digitized by Google

никовъ требованія объ удовлетвореніи ихъ какими духовными нашего исповѣданія чинами или о снабдѣніи святымъ мνромъ, таковыя и симъ подобныя тѣхъ правительствъ требованія мнѣ удовлетворять, а безъ требованія ихъ паче же въ другія ни въ какія дѣла не вступать. Поелику же нынѣ явясь въ Минскую духовную консисторію находящійся при Заблудовскомъ Успенскомъ монастырѣ для исправленія прихожанамъ мірскихъ требъ священникъ Василій Красовскій подалъ прошеніе о дозволеніи ему тамошней Успенской церкви разныя ветхости починкою исправить. И другія ко мнѣ вступили бумаги, какъ то: прошеніе Бѣльскаго Николаевскаго монастыря отъ начальника Лаврентія о перемѣщеніи его, въ разсужденіи много понесенныхъ имъ въ защищеніи тяжбою по разнымъ въ Пруссіи судебнымъ мѣстамъ монастырскихъ имѣній и другихъ въ устройствѣ монастыря трудомъ и чрезъ то изнеможеніе въ силахъ въ Кіевопечерскую Лавру, и Дрогичинскаго Троицкаго монастыря отъ игумена Михаила доношеніе съ прошеніемъ о повелѣніи находящемуся въ Заблудовскомъ Успенскомъ монастырѣ іеромонаху Іоилю, яко самовольно, во время посылки его по монастырскимъ надобностямъ въ городъ Бѣлый-Стокъ, тамо оставшемуся, возвратиться въ свой монастырь по настояніи въ немъ надобности, къ тому же по заключенному между Россіею и Франціею іюня 25 (іюля 7) сего года мирному трактату, тѣ мѣста, въ коихъ состоятъ вышеозначенные три монастыря, Заблудовскій, Бѣльскій и Дрогичинскій Троицкій, отъ Пруссіи отошли уже въ предѣлы Россійской имперіи; для того Святѣйшему Правительствующему Синоду о семъ нижайше представляя, принять ли мнѣ въ вѣдомство свое по прежнему оные монастыри, а равно какъ священникъ Красовскій будучи въ консисторіи показалъ, что онъ рукоположенъ въ прошломъ 1806 году преосвященнымъ Даніиломъ, епископомъ Родоузкимъ къ Заблудовской Успенской монастырской церкви въ приходскаго священника съ позволенія прусскаго начальства, при которой имѣется фундушевой пахатной и сѣнокосной земли три уволоки и прихожанъ болѣе четырехсотъ дворовъ, да сверхъ того, производится отъ нихъ ежегодно на весь причтъ до 80 корцевъ одной ржи, то Заблудовскій Успенскій монастырь, въ которомъ находятся теперь три только престарѣлые монашествующіе: игуменъ и 2 іеромонаха, монастыремъ ли считать или приходскою церковью, да можно ли къ оной по просьбѣ тамошнихъ прихожанъ рукоположить другаго священника, благопочтеннѣйше испрашиваю на сіе въ резолюцію указа.

Дѣло № 298, л. 7.

1807 года октября 28. Указъ Св. Синода архіепископу Минскому и Литовскому Іову.

По указу его императорскаго величества Святѣйшій Правительствующій Синодъ слушалъ предложеніе синодальнаго господина оберъ-прокурора статсъ-секретаря дѣйствительнаго камергера и кавалера князя Александра Николаевича Голицина, и приложенное при немъ въ копіи отношеніе, полученное имъ отъ господина министра внутреннихъ дѣлъ сего мѣсяца отъ 17-го числа, въ коемъ написано, что въ новопріобрѣтенномъ отъ Пруссіи по силѣ Тильзитскаго трактата краѣ находится, сколько извѣстно, три монастыря греческаго исповѣданія, его императорское величество между прочими распоряженіями о принятіи въ подданство россійское области сей высочайше повелѣть ему г. министру изволилъ относительно состоящихъ въ оной монастырей греческаго исповѣданія сообщить ему г. оберъ-прокурору съ тѣмъ, чтобы они, какъ снабжены были теперь обыкновенными формами, по коимъ въ церковномъ служеніи производятся молитвы за государя императора и всю императорскую фамилію, такъ и вообще объ управленіи оныхъ были бы

Digitized by Google

приняты по начальству духовному надлежащія мѣры. О чемъ сообщая онъ г. министръ внутреннихъ дѣлъ считаетъ за нужное предварить его г. оберъ-прокурора, что для принятія въ подданство и устроеніе Бѣлостоцкаго края отправляется о томъ г. тайный совѣтникъ и сенаторъ Тейльсъ. Приказали: во исполненіе означеннаго именнаго высочайшаго повелѣнія учинить слѣдующее: 1) для доставленія въ упоминаемые монастыри отправить къ вашему преосвященству изъ имѣющихся въ С.-Петербургской синодальной типографіи формъ о возношеніи въ церковномъ служеніи государя императора и всей императорской фамиліи, молебнаго пѣнія на дни восшествія на престолъ и коронаціи, ектеніи о побѣдѣ надъ супостаты и реестры панихидные по пяти экземпляровъ, да изъ Московской синодальной типографіи столько же табелей высокоторжественнымъ и викторіальнымъ днямъ, безденежно, съ тѣмъ, что ежели окажется оныхъ недостаточно и ежели и другихъ какихъ необходимо нужныхъ для священнослуженія книгъ не имѣется, въ такомъ случаѣ о званіи и количествѣ ихъ отрапортовать вамъ Св. Синоду. 2) Показаннымъ монастырямъ по мѣстоположенію края того состоятъ въ Минской епархіи въ вѣдѣніи вашемъ, въ управленіи коихъ поступать вамъ на такомъ же точномъ основаніи, какъ и прочія въ епархіи вашей монастыри и церкви состоятъ. При чемъ предписать вашему преосвященству, чтобы по сношенію о семъ съ упоминаемымъ г. т. сов. и сенаторомъ Тейльсомъ и еще съ кѣмъ слѣдовать будетъ истребовали свѣдѣнія: когда и по какому случаю тѣ монастыри учреждены, какое названіе имѣютъ и чьимъ иждивеніемъ построены, какое въ нихъ начальство, ежели архимандрическое, то съ котораго времени и почему учреждено, и въ коихъ игуменское или строительское? Кто именно таковые настоятели и сколько состоитъ въ каждомъ по чинамъ монашествующихъ? Гдѣ тѣ монастыри состоятъ, въ городахъ или уѣздахъ, и въ какомъ отъ первыхъ разстояніи, при какихъ мѣстахъ и урочищахъ, какое имѣютъ строеніе, сколько церквей, келій и прочаго, отъ чего содержаніе свое имѣютъ и съ означеніемъ, если гдѣ какія достопамятныя происшествія были, и всѣхъ относящихся къ сему обстоятельствъ. По собраніи же таковыхъ свѣдѣній, сочиня по обыкновеннымъ формамъ списки и вѣдомости, представить Св. Синоду. А ежели въ показанномъ краѣ кромѣ тѣхъ монастырей состоятъ еще и церкви грекороссійскаго исповѣданія, то и о количествѣ ихъ и при нихъ священно и церковно-служителей и ихъ дѣтей, а также приходскихъ дворовъ и въ нихъ жителей отрапортовать, поступая и въ управленіи оными на подобномъ вышеписанному основаніи съ тѣмъ, что ежели вы усмотрите по мѣстнымъ свѣдѣніямъ что нужнымъ къ благоустройству тамошняго духовенства, то бы представили объ ономъ Св. Синоду съ мнѣніемъ. Вслѣдствіе чего означенныхъ формъ молебнаго пѣнія, ектеніи о побѣдѣ и реестра панихиднаго по 5-ти экземпляровъ посылаются при семъ, а о доставленіи табелей высокоторжественнымъ и викторіальнымъ днямъ указъ въ Московскую типографскую контору посланъ. Увѣдомленіе же о семъ г. министра внутреннихъ дѣлъ предоставлено синодальному г. оберъ-прокурору и кавалеру князю Александру Николаевичу Голицыну. Октября 28-го дня 1807 года.—№ 3796.

Дѣло № 298, л. 9.

1807 года декабря 10. Отношеніе архіепископа Іова къ сенатору Тейльсу.

Высокопревосходительный господинъ, милостивый государь!

Указомъ изъ Святѣйшаго Правительствующаго Синода, отъ 28-го октября сего 1807 года ко мнѣ послѣдовавшимъ, между прочимъ велѣно: находящимся въ новопріобрѣтенномъ отъ Пруссіи по силѣ Тиль-

Digitized by Google

зитскаго трактата Бѣлостоцкомъ краѣ тремъ монастырямъ греческаго исповѣданія состоятъ въ Минской епархіи въ вѣдѣніи моемъ, и чтобы я, по сношеніи съ вашимъ высокопревосходительствомъ и еще съ кѣмъ слѣдовать будетъ, истребовалъ свѣдѣнія: когда и по какому случаю тѣ монастыри учреждены? Какое названіе имѣютъ и чьимъ иждивеніемъ построены, какое въ нихъ начальство, если архимандрическое, то съ котораго времени и почему учреждено, и въ коихъ игуменское или строительское? Кто именно тамошніе настоятели и сколько состоитъ въ каждомъ по чинамъ монашествующихъ? Гдѣ тѣ монастыри состоятъ, въ городахъ или уѣздахъ и въ какомъ отъ первыхъ разстояній, при какихъ мѣстахъ и урочищахъ, какое имѣютъ строеніе, сколько церквей, келій и прочаго, отъ чего содержаніе свое имѣютъ и съ означеніемъ, если гдѣ какія достопамятныя происшествія были и всѣхъ относящихся къ сему обстоятельствъ. По собраніи же таковыхъ свѣдѣній и ежели въ означенномъ краѣ кромѣ тѣхъ монастырей состоятъ еще и церкви грекороссійскаго исповѣданія, то и о количествѣ ихъ и при нихъ священно и церковно-служителей и ихъ дѣтей, а также приходскихъ дворовъ и въ нихъ жителей отрапортовать Св. Синоду. Вслѣдствіе чего для собранія вышеупомянутыхъ свѣдѣній откомандировалъ я съ духовной стороны вручителя сего благочиннаго священника Матвѣя Страховича. А потому и ваше высокопревосходительство всепокорнѣйше прошу къ безпрепятственному и точному сего исполненію учинить съ своей стороны пособіе, и кто именно для таковой необходимости отраженъ будетъ, удостоить меня увѣдомленіемъ. При чемъ долгомъ считая предварительно представить вашему высокопревосходительству на благоуваженіе, что какъ по присоединеніи Польскаго края къ Россійской державѣ, по всѣмъ почти городамъ, Минскую губернію составляющимъ, да и въ губернскомъ городѣ Гроднѣ учреждены уже грекороссійскія церкви съ духовенствомъ, какъ для штатскихъ чиновниковъ и командъ, такъ и для другихъ разнаго званія людей православнаго исповѣданія, внѣ городовъ жительствующихъ, и проходящихъ воинскихъ командъ, требующихъ удовлетворенія въ христіанскихъ требахъ. А дабы и въ обоихъ Литовскихъ губерніяхъ по всѣмъ уѣзднымъ городамъ учреждены были благочестивыя церкви, о томъ сдѣлано уже отъ меня, кому слѣдовало по командѣ, отношеніе, то не благоугодно ли будетъ вашему высокопревосходительству при устроеніи новопріобрѣтеннаго Бѣлостоцкаго края возъимѣть и по сей части вниманіе относительно учрежденія вновь на первый случай хотя въ одномъ городѣ Бѣлостокѣ грекороссійскаго собора съ духовенствомъ сообразно Гродненскому, какъ для богослуженія, такъ особливо для преподаванія исповѣдникамъ православнымъ мірскихъ требъ и другихъ законныхъ обязанностей. А какъ по присоединеніи Минской губерніи, именнымъ высочайшимъ указомъ, даннымъ Св. Синоду въ 12-й день апрѣля 1795 года, велѣно правившему тогда должность генералъ-губернатора Минскаго Тимоѳеею Ивановичу Тутольмино обратить въ Минскѣ изъ лучшихъ уніатскихъ монастырей одинъ для первокласнаго мужскаго монастыря, который и учрежденъ былъ изъ базиліанскаго Петропавловскаго монастыря, а послѣ изъ онаго составленъ каѳедральный соборъ, первоначальный же монастырь содѣланъ въ Пинскѣ. Какъ же состоящій въ Бѣлостоцкой области Супрасльскій мужской монастырь, имѣющій за собой знатное количество крестьянъ, находится, сколько мнѣ извѣстно, отъ города Бѣлостока въ близкомъ разстояніи, отъ котораго въ смутныя времена, какъ по исторіи объ уніи видно, претерпѣвали благочестивые разныя гоненія и притѣсненія, то въ такомъ случаѣ убѣждаюсь просить вашего высокопревосходительства всепокорнѣйшею моею просьбою учинить куда слѣдуетъ представленіе о об-

Digitized by Google

ращеніи сего Супрасльскаго монастыря хотя во второклассный съ перемѣщеніемъ въ оный благочестивыхъ монашествующихъ изъ вышеупомянутыхъ трехъ монастырей и о превращеніи оныхъ какъ по бѣдности ихъ, такъ и потому, что при нихъ имѣются прихожане, коимъ исправлять мірскія требы чрезъ монашествующихъ не только правилами святыхъ отецъ возбранено, но и указами Св. Синода строго воспрещено, въ приходскія греко-россійскія церкви съ оставленіемъ точію при нихъ указной пропорціи земли для продовольствія будущихъ священно-церковно-служителей, а чрезъ сіе самое крестьяне при Супрасльскомъ монастырѣ нынѣ состоящіе могутъ поступить въ казну, исключая только тѣхъ выгодъ, какія для грекороссійскихъ монастырей высочайше опредѣлены. Симъ самымъ ваше высокопревосходительство изволите сдѣлать для себя честь и православнымъ отраду, иновѣрнымъ же преграду думать о возстановленіи уніи.

Впрочемъ, какое предположеніе по симъ предметамъ ваше высокопревосходительство учинить заблагоразсудите, всепокорнѣйше прошу для сообразнаго донесенія Св. Синоду не оставить почтить увѣдомленіемъ того, который за особливое себѣ удовольствіе поставляетъ быть съ истиннымъ къ достопочтенной особѣ вашей высокопочитаніемъ и съ совершенною преданностью именоваться. *(Копія)*. Подлинное подписалъ: Іовъ архіепископъ Минскій и Литовскій.

Дѣло № 298 л. 27.

1807 г. декабря 30. Рапортъ благочиннаго священника Матѳея Страховича архіепископу Минскому Іову о состояніи Заблудовскаго монастыря.

Съ отношеніемъ вашего высокопреосвященства прибылъ я въ г. Бѣлостокъ мѣс. декабря 27 числа, явился съ онымъ къ г. т. сов. сенатору Тейльсу, который тотчасъ же отправилъ меня въ сказанные монастыри Заблудовскій, Бѣльскій и Дрогичинскій при особомъ своемъ данномъ мнѣ открытомъ монастырей тѣхъ настоятелямъ предписаніи и съ снабдѣніемъ о безпрепятственномъ проѣздѣ до предсказанныхъ монастырей пашпортомъ. Но чтобы учинить съ своей стороны пособіе и для таковой необходимости отрядить съ гражданскаго правительства чиновниковъ, по малости при немъ, сказуя, находящихся таковыхъ людей дать не можетъ, отказался, куда я тогожъ декабря 28 въ прописанный первый изъ нихъ Заблудовскій монастырь и прибылъ. И усмотря въ ономъ монастырѣ большія неблагоустройства, какъ въ монашествующихъ, такъ и въ священниковъ онаго монастыря, а все то зависяло бы отъ начальника, а какъ онагожъ монастыря игуменъ Енохъ [1]), будучи начальникомъ, самъ мнѣ признался, что четыре года уже прошло, въ теченіи пятаго, какъ онъ, игуменъ, литургисалъ и пріобщался божественныхъ таинъ и весьма рѣдко когда бываетъ въ церкви, и воздержаніе отъ мясъ въ происходящіеся обыкновенные посты никакъ не имѣетъ, а всегда употребляетъ пищу мясную; почему и осмѣливаюсь доложить вашему высокопреосвященству — съ донесеніемъ всенижайшимъ моимъ вышепрописанныхъ обстоятельствъ. Ежели по благоразсмотрѣнію и уваженію архипастырскому необходимо надобно явиться къ вашему высокопреосвященству прописанному игумену Еноху, ожидая отъ вашего высокопреосвященства повелѣнія, предписаннаго мнѣ о томъ въ резолюцію указомъ. Благочинный священникъ Матѳей Страховичъ. 1807 г. декабря 30 дня. Заблудовъ.

NB. Сверху на рапортѣ помѣта: Получ. генв. 9 д. 1808 г. Велѣно сообщить къ дѣлу.

Дѣло № 298, л. 40.

---

[1]) Игуменъ Енохъ, какъ видно изъ имѣющейся при дѣлѣ вѣдомости о монашествующихъ Заблудовскаго монастыря, былъ старецъ 85 лѣтъ, обучался въ Кіевской духовной академіи. *Дѣло № 298, л. 126.*

Digitized by Google

1808 г. генваря 18. Отношеніе сенатора Тейльса къ архіепископу Минскому Іову.

Преосвященнѣйшій владыко! милостивый архипастырь!

Почтеннѣйшее отношеніе вашего высокопреосвященства съ отцомъ благочиннымъ священникомъ имѣлъ я честь получить и сожалѣю крайне, что не могъ на первый разъ исполнить желаемаго вами доставленіемъ оному священнику писца, каковыхъ я во всемъ своемъ штатѣ ни одного не имѣю, производя всѣ свои дѣла чрезъ находящихся при мнѣ по высочайшей волѣ чиновниковъ, а въ нужныхъ случаяхъ заимствую самъ писцовъ изъ присутственныхъ мѣстъ. Долгомъ своимъ почитаю удостовѣрить ваше высокопреосвященство, что я не упущу ни единаго случая споспѣшествовать благимъ намѣреніямъ вашимъ о пользахъ святыя нашея церкви во всемъ, что отъ меня зависѣть будетъ и съ благотворными всемилостивѣйшаго государя императора о всѣхъ подданныхъ его попеченіями согласоваться. Но какъ его императорскому величеству благоугодно было въ манифестѣ о присоединеніи Бѣлостокскаго края подъ Россійскую державу новыхъ подданныхъ своихъ торжественно обнадежить, что всѣ права и преимущества ихъ останутся неотъемлемы, исповѣданіе вѣры и собственность каждаго неприкосновенны, что и вамъ, преосвященнѣйшій владыко, не безъизвѣстно; а потому не почитаю я себя и никого въ правѣ ни подъ какимъ предлогомъ входить въ распоряженіе о монастыряхъ намъ иновѣрныхъ, къ нарушенію ихъ правъ или ущербу служащихъ; нашего же исповѣданія монастырямъ и храмамъ потщусь доставить и безъ всего того возможныя выгоды, чего по краткой моей здѣсь бытности еще никакъ не могъ я исполнить. Поручая себя священнымъ молитвамъ вашимъ и прося архипастырскаго вашего благословенія, съ совершеннымъ почтеніемъ и проч. Игнатій Тейльсъ.

Бѣлостокъ. Генваря 18-го дня 1808 г. № 190.

Дѣло № 298 л. 43.

1807—1808 г.

ОПИСАНІЕ

по силѣ указа Святѣйшаго Правительствующаго Синода учиненное новопріобрѣтеннымъ отъ Пруссіи по силѣ Тильзитскаго трактата краѣ Россійской имперіи тремъ монастырямъ благочестиваго исповѣданія, состоящихъ нынѣ въ Минской и Литовской епархіи съ показаніемъ: когда оные и по какому случаю тѣ монастыри учреждены? Какое названіе имѣютъ и чьимъ иждивеніемъ построены? Какое въ нихъ начальство? ежели архимандрическое, то съ котораго времени и почему учреждено, и въ коихъ игуменское или строительское? Кто именно таковые настоятели и сколько состоитъ въ каждомъ по чинамъ монашествующихъ? Гдѣ тѣ монастыри состоятъ, въ городахъ или уѣздахъ, и въ какомъ отъ первыхъ разстояніи? При какихъ мѣстахъ или урочищахъ? Какое имѣютъ строеніе? Сколько церквей, какія въ нихъ утвари и ризницы, хранятся-ли церковной суммы прихода и расхода книги, и коликое число на лицо состоитъ въ карнавкѣ денегъ, келій и прочаго? Отъ чего содержаніе свое имѣютъ и съ означеніемъ есть-ли гдѣ какія достопамятныя происшествія? О движимомъ и недвижимомъ имѣніи и сколько при нихъ имѣется пахотной и сѣнокосной земли и сколько получаютъ отъ прихожанъ приходомъ къ монастырю принадлежащихъ деревень въ годъ десятинной сбожей ссыпки? О подробномъ свѣдѣніи слѣдующее значитъ:

1. Заблудовскій Успенскій монастырь.

Оный монастырь, какъ по фундушу имѣющагося орегиналомъ доселѣ въ монастырѣ, отъ 1567 года наданнаго отъ Григорія Александровича Хоткевича, гетмана найвысшаго В. Кн. Литовскаго, явствуетъ, что съ

Digitized by Google

самаго начала былъ заложенъ отъ онаго г-на Хоткевича приходскою благочестивою церковію двопрестольною, во имя Успенія Пресвятыя Богоматери и Святителя Николая; назначилъ къ ней только одного благочестиваго священника и діакона, для коихъ также фундушемъ надавъ, во-первыхъ, плацъ, близъ самой церкви лежащій, для постройки дому священническаго, въ томъ числѣ и діаконскаго и всей надлежащей для нихъ по хозяйству будовли, а во вторыхъ, и землею также пахатною вмѣстѣ съ сѣнокосомъ тремя волоками для пользованія находящагося при церкви священника фундушемъ. Таковую церковь на вѣчныя времена снабдѣлъ и утвердилъ, но чьимъ иждивеніемъ первоначально построенъ священническій тотъ домъ и вся будовля, необходимо нужная по хозяйству, въ томъ фундушѣ не изъясняется. А какъ изъ подтвержденій онаго фундуша, состоявшагося 1641-го ноября 16-го, перваго, Анны Кищанки (Кишчанки), жены его г. Хоткевича, княгини Радзивиловой воеводиной виленской, гетмановой В. Кн. Литовскаго, а изъ втораго, 1611 года марта 8-го числа князя Радзивила Христофора, видно, что прибавлено по умноженію благочестиваго народа и третье лицо протопопа. А именовался нынѣшній монастырь Заблудовскій приходскою церковію по 1658 годъ, а изъ документа подтвердительнаго тогожъ фундуша, состоявшагося 1659 ноября 20 дня, княгини Маріи, господаровой земель Молдавскихъ, Радзивиловой воеводиной виленской гетмановой В. Кн. Литовскаго, явствуетъ и именуетъ уже тотъ же Заблудовскій вышеписанный священническій домъ монастыремъ. И положено въ томъ же документѣ монаховъ особъ 12, но оное дѣйствительно не совершилось. А по какому случаю названъ монастыремъ, о томъ по всѣмъ документамъ и фундушамъ никакова ни малѣйше свѣдѣній не предвидится; который монастырь и нынѣ названіе имѣетъ по мѣстечку Заблудовѣ, внутри коего при базарѣ и положеніе свое имѣетъ. И начальство съ самаго названія монастыремъ имѣетъ и понынѣ игуменское; игуменъ Енохъ, іеромонахъ Іоиль. Священники нынѣ въ немъ находятся Василій Красовскій и Трофимъ Чернявскій, и кромѣ тѣхъ изъ монашествующихъ, такъ изъ священниковъ въ монастырѣ болѣе нѣтъ. Состоитъ же оный монастырь въ уѣздѣ въ разстояніи отъ города Бѣлостока въ 12-ти верстахъ, а отъ онаго состоитъ также Бѣльскій монастырь въ четырехъ миляхъ. Какія въ немъ были достопамятныя происшествія, того по монастырскимъ бумагамъ не открылось. Церковь деревянная, вовсе старая, нынѣ починяется, о трехъ куполахъ. Крыша новая покрыта гонтою и извнѣ начато дѣлать шеліованье стѣны тартицами (=обшивка стѣны досками). Колокольня также деревянная, старая, колоколовъ 5, да и прочее монастырское строеніе все деревянное старое, починки требующее. Келіи игуменскія вмѣстѣ и братскія, прихожая съ тремя чуланами, въ коихъ живутъ нынѣ вышепрописанные священники и дьячокъ. Напротиву тѣхъ келій, подъ одною крышею, бывшая нѣкогдась трапезная церковь совсѣмъ по обветшалости ея сдѣлана нынѣ кладовою съѣстныхъ припасовъ. Тоже близъ тѣхъ келій еще имѣется изба подъ одною крышею, раздѣлена на двѣ части: 1-я часть чулановъ небольшимъ 4, гдѣ живетъ игуменъ и іеремонахъ, а въ другой части живутъ шпитальные люди, также по фундушу возстановленные, числомъ мужеска пола 1, женска 3. Амбаръ для ссыпки сбожья и прочей поклажи одинъ. Ледовня ветхая одна. Напротивъ, близъ монастыря чрезъ дорогу, фольварокъ. Съ правой стороны онаго фольварка имѣется пекарня для служащихъ годовыхъ работниковъ съ сѣнями и одною комнатою. Сараевъ подъ одною крышею для скота рогатаго и лошадей три, а четвертая клуня для поклажи сѣна. На лѣвой сторонѣ тоже клуня встяжъ подъ одною крышею для поклажи разнаго збожія. Клунь двѣ, а третья для сѣна. Покрыто все оное строеніе соломою.

Digitized by Google

Броваръ безъ крыши совсѣмъ ветхій. Погребъ для варива земляной одинъ. Колодезей два, но одинъ изъ нихъ въ обветшалости находится неспособнымъ, и все оное монастырское строеніе и ограда около монастыря и фольварка старое и починки требующее. Также юрысдыка близъ монастыря и фольварка имѣющагось, называемыя огородники, хатъ три, мужеска пола 3, женска 3 души, живущіе на церковной землѣ. Послушаніе за то дѣлаютъ монастырю въ недѣлю одинъ день. Содержаніе свое имѣетъ монастырь отъ земли пахатной вмѣстѣ и сѣнокосной вышесказанныхъ троихъ волокъ на три смѣны, наданной фундушемъ вышеупомянутымъ Хоткевичемъ гетманомъ великимъ и женою его Кишчанкою Радзивиловою, и отъ прихожанъ, узаконенной тѣмъ же фундаторомъ десятины давать монастырю съ деревень, приходомъ къ нему принадлежащихъ, съ каждой волоки по гарцы 32. Считается во всѣхъ деревняхъ волокъ 233. Итакъ, монастырь долженъ получать ежегодно ссыпки одной ржи 233 корцы. Составляетъ каждый корецъ тѣже 32 гарцы. Скота рогатаго монастырскаго штукъ 4: воловъ 2, коровъ 2, лошадей 2, свиней большихъ 4, малыхъ 2; болѣе скота никакого не имѣется. Прихожанъ приходомъ принадлежащихъ, полагая по четыре души въ дворъ, 350, мужеска пола 1400 и женска 1222.

А притомъ, наконецъ, по забраніи справки оказалось, что въономъ монастырѣ никакихъ записокъ о приходахъ и расходахъ церковной суммы не хранилось, потому что обыкновенія и постановленія того порядка не было и нынѣ нѣтъ, а только по освидѣтельствованіи также церковной таковой же карнавичной суммы отыскалось и на лицо всѣхъ денегъ состоитъ пять рублей и двадцать копѣекъ. На фундушовой земли посѣяно ржи озими на слѣдующее лѣто корцевъ 7. Нажато прошлаго лѣта 1807 г. ржи озимой копъ 35. Сбожья яроваго всего копъ 36. Сѣна возовъ на 35. Денегъ экономическихъ при освидѣтельствованіи при описи монастыря Заблудовскаго въ наличіи отыскалось и на лицо состоитъ за расходомъ 1807 года къ 1-му генваря 1808 года всѣхъ денегъ рублями цѣлковыми 62 рубля, червонцами также золотомъ считая на рубли 47 рублей. Итого всѣхъ денегъ сто десять рублей и въ сохраненіи находятся у священника Чернявскаго. Описаніе подписали: Игуменъ Енохъ. Іеромонахъ Іоиль. Священникъ Василій Красовскій. Священникъ Трофимъ Чернявскій. Сіе описаніе сочинялъ и подписался благочинный священникъ Матѳей Страховичъ.

2. Бѣльскій Николаевскій монастырь.

Отъ кого и когда оный монастырь основаніе свое возъимѣлъ и по какому случаю первоначально учрежденъ, о томъ никакого доказательства нѣтъ, но только въ привилегіи оригинальной королевской, данной за собственноручнымъ подписаніемъ и обыкновенною печатью 1673 года Михаила короля польскаго, Великаго князя Литовскаго, значитъ: быть въ Бѣльскомъ Николаевскомъ монастырѣ монашествующимъ благочестиваго исповѣданія шести человѣкамъ и седмому надъ ними начальнику, но и прочими также королевскими привилегіями, въ ономъ монастырѣ имѣющимся оригиналомъ, тоже за собственноручнымъ ихъ подписомъ и приложеніемъ обыкновенной печати состоявшимся: 1-й, 1700 г., Августа II; 2-я 1736 гога, Августа III и 3-я 1785 г. Станислава Августа, которыми существованіе таковаго монастыря и выгода онаго подтверждено, такъ равно и вся легаційная земля, фундушемъ наданная монастырю Бѣльскому Николаевскому принадлежащая во многихъ мѣстахъ разными частями отъ тамошнихъ обывателей города Бѣльска благочестивыхъ прихожанъ, памяти достойныхъ (о которой легаціи сказанной земли всѣ документы подлинные монастырь имѣетъ). Считая оную землю въ одно мѣсто, какова составляетъ всего поля пахатнаго съ сѣнокосомъ волокъ три, тѣмижъ вышесказанными привилегіями

Digitized by Google

королевскими на вѣчныя времена фундушомъ монастырю Бѣльскому утвердили и закрѣпили, и обработываема бываетъ ежегодно старательствомъ того монастыря начальника наемниками и годовыми работниками; къ томужъ и еще наданно также фундушемъ земли двѣ волоки поля пахатнаго вмѣстѣ съ сѣнокосомъ на три смѣны на тотъ же монастырь, каковаго наданія оной земли въ общемъ фундушѣ, наданномъ же на бывшія нѣкогдась въ томъ же городѣ Бѣльскѣ благочестивыя городскія церкви, имѣющемся въ архивѣ магистрата Бѣльскаго, изъясняется, о которыхъ прежнихъ временъ существованіи ихъ въ благочестіи церквей. И нынѣ королевскія привилегіи и прочіе документы въ монастырѣ ономъ же Бѣльскомъ хранятся, а найпаче о церкви соборной Богоявленской, бывшей благочестивою, при которой и земли довольное количество имѣется, а нынѣ въ уніи состоящей, и состоитъ вышесказанная земля двѣ волоки разстояніемъ отъ монастыря въ двѣ мили, въ деревни Стрикахъ, которая по неспособности ея отдана въ пользованіе тамошнимъ жителямъ, за которую платятъ монастырю ежегодно чинша шестьдесятъ злотыхъ; и того всего поля пахатнаго съ сѣнокосомъ находится по фундушамъ при монастырѣ Бѣльскомъ Николаевскомъ *волокъ пять*. Названіе свое получилъ по городу Бѣльску, но чьимъ иждивеніемъ тотъ же монастырь вопервыхъ построенъ, о томъ никакого свѣдѣнія по монастырскимъ бумагамъ не предвидится. Начальство въ монастырѣ, какъ изъясняется въ привиллегіи королевской вышепрописанной 1673 года, было, но неизвѣстно какое, игуменское ли или строительское, о томъ въ привиллегіи оной не сказано. Но по 1798 годъ, какъ по монастырскимъ бумагамъ усматривается, было игуменское, а отъ того года и по нынѣ строительское въ ономъ монастырѣ. Монашествующихъ настоятель іеромонахъ Лаврентій и іеромонаховъ два, Варлаамъ и Іона. Состоитъ въ уѣздномъ городѣ Бѣльскѣ, который принадлежитъ также къ городу Бѣлостоку, именующагося быть губерніею, разстояніемъ отъ Бѣлостока въ 5-ти миляхъ, а отъ монастыря Заблудовскаго въ 4-хъ, а отъ Дрогичинскаго въ 7 миляхъ. Положеніе свое имѣетъ въ городѣ близъ базара и улицы назымаемой Подзамковою. Строеніе все имѣется въ немъ деревянное крѣпкое, недавно починенное и исправленное. Церквей двѣ: *первая*—Святителя Николая деревянная объ одномъ на верху куполѣ, починенная, крѣпкая, извнѣ кругомъ тартицами ошеліована, покрыта черепицею; *другая* церковь трапезная, во имя Успенія Богоматери, деревянная, крѣпкая, объ одномъ на верху надъ алтаремъ куполѣ, вмѣстѣ подъ одною крышею съ братскими келіями, въ коей и богослуженіе производится. Келій братерскихъ чулановъ съ трапезою всѣхъ 6, въ твердости состоящіе, покрыты гонтою. Звоница деревянная, крѣпкая, на ней колоколовъ небольшихъ три и одинъ большой; подъ исподомъ колокольни имѣется амбаръ для поклажи всякихъ по хозяйству вещей и ссыпки збожья, а подъ амбаромъ въ землѣ сдѣланъ каменный погребъ для варива. Содержаніе свое имѣетъ оной монастырь отъ земли вышереченной фундушовой пяти волокъ и отъ прихода церковнаго, получаемаго отъ прихожанъ за преподаяніе христіанскихъ требъ. Какія были бы въ немъ достопамятныя происшествія и относящіяся къ тому обстоятельства, того по монастырскимъ запискамъ не отыскалось. Къ оному монастырю приходомъ принадлежащихъ прихожанъ, полагая по четыре души въ дворѣ мужеска пола, всего дворовъ 95, мужеска пола 382, женска 366. Которыя деревни къ оному монастырю приходомъ принадлежатъ и въ какомъ оныя разстояніи отъ церкви, слѣдующее значитъ: деревня Августово 8 вер., деревня Стройки 7 вер., деревня Шастолы 7 вер., деревня Спички 10 вер., деревня Видово 2 версты, деревня Парицы 6 верстъ. Сіи деревни именуются имѣніемъ королевскимъ и зависятъ

Digitized by Google

въ вѣдѣніи тогожъ города Бѣльска отъ магистрата. Фольварокъ вмѣстѣ съ монастыремъ. На фольваркѣ пекарня съ сѣнцами и однимъ чуланомъ для годовыхъ работниковъ, покрыта досками. Клунь для поклажи збожья, равно и сѣна три. Сараевъ для скота рогатаго и лошадей четыре, въ томъ мѣстѣ амбаръ небольшой для поклажи по хозяйству нѣкоторыхъ вещей и ссыпки збожья. Все оное строеніе въ твердости находится подъ одною крышею, покрыто соломою. Броваръ также покрытъ досками. Колодезь одинъ, къ употребленію способный, и вся ограда около монастыря, сада при монастырѣ, имѣющагося фольварка, деревянная, крѣпкая. Скота рогатаго воловъ 3, коровъ 4, телятъ 3, лошадей 4, свиней малыхъ и большихъ 18. Сарайчикъ небольшой для свиней одинъ, покрытъ досками. Збожья нажато прошлаго лѣта 1807 года ржи 100 копъ, пшеницы озими 20, яроваго збожья 180 копъ. Сѣна возовъ 50. Посѣяно на слѣдующее лѣто 1808 года ржи 20 корцевъ, пшеницы озими 5 корцевъ. А, наконецъ, притомъ учиненная по силѣ Минской духовной консисторіи указа выправка о денежныхъ приходахъ и расходахъ церковной суммы и экономической монастырской деньгахъ, объ остаткѣ и наличіи состоящихъ, по которой и оказалось по счетѣ: отъ 1-го числа генваря 1807 года въ приходъ вступили экономической монастырской суммы по сей 1808 годъ всѣхъ денегъ 508 рублей и 51 коп. Половина изъ тѣхъ денегъ въ расходѣ поступило также на монастырскія необходимо нужныя экономическія надобности отъ 1-го генваря 1807 года по 1808 годъ 502 рубля; за расходомъ осталось 1807 года къ первому числу генваря 1808 года и на лицо состоитъ всѣхъ денегъ *шесть* рублей и 51 коп. Также церковной суммы оказалось за расходомъ 1807 года и въ наличіи состоитъ денегъ 89 рублей и 70 коп. Которыя деньги съ ихъ книгами въ сохраненіи находятся у старосты тамошней церкви Ивана Козякевича съ согласія всѣхъ прихожанъ и тамошняго монастыря начальника іеромонаха Лаврентія. Такъ равно и кружка братская имѣется и получаемо бываетъ въ оную ежегодно разно за весь годъ прихода отъ церкви и прихожанъ числомъ 55 рублей и болѣе, а иногда и менѣе, и раздѣлка таковыхъ денегъ въ положенное время дѣлается для монашествующихъ съ начальникомъ трехъ и послушниковъ двухъ. И всѣхъ сихъ денегъ записныя книги прихода и расхода, кромѣ книги церковной суммы, хранятся въ монастырѣ у начальника іеромонаха Лаврентія. Подписали: Начальникъ Бѣльскаго благочестиваго Св.-Николаевскаго монастыря іеромонахъ Лаврентій. Іеромонахъ Іона. Іеромонахъ Варлаамъ. Сіе описаніе сочинялъ и подписался благочинный священникъ Матфей Страховичъ.

3. Дрогичинскій Троицкій монастырь.

Котораго точно года оный монастырь, по какому случаю и когда само первоначально учрежденъ, о томъ никакихъ по документамъ монастырскимъ и дѣламъ свѣдѣній не имѣется, но токмо изъ привиллегій королевскихъ состоявшихся, 1-ой 1661 года мая 9-го дня Іоанна Казимира короля польскаго, данной оному монастырю Свято-Троицкому Дрогичинскому, въ которомъ упоминаетъ назначеніе короля Зыгмунта Августа въ году 1563 къ той церкви Троицкой земли фундушу волокъ двѣ и морговъ 8 пахатной съ сѣнокосомъ и огороды, и десятину на двухъ деревняхъ, называемыхъ Сѣнкевичахъ и Хромовичахъ; 2-й 1780 года апрѣля 17 дня тоже данной, томужъ монастырю Троицкому служащей въ подтвержденіе отъ Августа короля польскаго, въ 1787 году сентября 20 дня въ гродѣ Дрогичинскомъ актыкованной, съ яснымъ выраженіемъ всѣхъ тѣхъ въ привиллегіяхъ вѣчно дарованныхъ и утвержденныхъ выгодъ, съ позволеніемъ ловли рыбы и изъ лѣса его королевскаго вольная вывозка на монастырскую надобность и починку деревъ и про-

Digitized by Google

чее, коихъ оригинала за собственноручнымъ ихъ подписомъ и печатьми, въ томъ же монастырѣ имѣющихся, явствуетъ, и дѣйствительно оный монастырь и донынѣ пользуется тѣмижъ всѣми выгодами, выраженными въ привиллегіяхъ королевскихъ, исключая одну вышезначащуюсь десятину, коей не получаетъ, и вышеписанныя двѣ волоки и 8 морговъ—земля пахатная и сѣнокосная, обрабатываема бываетъ ежегодно стараніемъ и коштомъ тогожъ монастыря начальникомъ. Другая таковажъ часть кромѣ фундуша по документамъ пріобрѣтенная, по разграниченіи предѣловъ отошла въ кордонъ имперіи Австрійской. Названіе свое получилъ по мѣстечку Дрогичинѣ, но чьимъ иждивеніемъ оный монастырь построенъ, о томъ никакихъ по монастырскимъ бумагамъ въ разсужденіи бывающихъ въ тѣхъ мѣстахъ революціи, ни малѣйшихъ свѣдѣній не отыскалось. Начальство въ немъ, какъ въ 1-й привиллегіи королевской состоявшейся 1661 года, значитъ, то было игуменское, какъ и нынѣ игуменскоежъ, игуменъ Михаилъ и одинъ іеромонахъ Аѳанасій. Болѣе монашествующихъ нѣтъ. Состоитъ оный монастырь на предмѣстьи мѣстечка Дрогичина, на горѣ, урочищемъ названной К р а м ч е в о; разстояніе отъ Бѣльскаго монастыря въ 8 миляхъ, а отъ города Бѣлостока въ 12-ти миляхъ. Строеніе имѣетъ все деревянное, церковь деревянная, старая, о трехъ на верху оной куполахъ. Кругомъ совнѣ стѣны ошелеваны тартицами, двопрестольная, во имя С в я т ы я Т р о й ц ы, а на хорахъ въ оной У с п е н і я Б о г о м а т е р и, покрыта гонтою. Церковь также трапезная во имя святыя великомученницы В а р в а р ы объ одномъ на верху оной надъ алтаремъ куполѣ (въ коихъ производится и богослуженіе). Напротивъ оной, чрезъ сѣни, изба съ однимъ чуланомъ, въ коей живетъ іеромонахъ Аѳанасій, на верху тѣхъ сѣней сдѣлана колокольня, на коей колоколовъ среднихъ три, да малый одинъ, подъ одною крышею; покрыта гонтою. Келія игуменская небольшая съ двумя чуланами, въ коей живетъ игуменъ. Напротивъ той келіи кухня съ однимъ чуланомъ для служителей монастырскихъ, подъ одною крышею, крыты тоже гонтою. Все оное строеніе церкви, колокольня, келіи требуютъ починки или вновь перестройки. Фольварокъ вмѣстѣ съ монастыремъ. Амбаровъ два для ссыпки збожья и поклажи нѣкоторыхъ хозяйскихъ вещей, покрыты одинъ досками, другой соломою. Подъ однимъ изъ нихъ имѣется въ землѣ погребъ деревянный для варива. Клунь двѣ для поклажи збожья и сѣна, вновь перестроены, покрыты соломою. Сараевъ для скота рогатаго, лошадей и овецъ пять, а 6-ая возовня, встяжъ построены подъ одну крышу, покрыты соломою. Колодезь одинъ, къ употребленію способный; также вся ограда и сказанныя 5 сараевъ и 6-я возовня, около монастыря, церкви, фольварка и въ монастырѣ, гдѣ ни есть имѣющаясь деревянная, совсѣмъ ветхая, вновь перестройки требуетъ. Скота рогатаго воловъ 2, корова 1, телятъ трое, лошадь одна, овецъ 10, свиней 8. Содерженіе оный монастырь имѣетъ отъ земли и прихода церковнаго прихожанъ благочестиваго исповѣданія, къ тому монастырю приходомъ принадлежащихъ, въ предмѣстьи тогожъ мѣстечка Дрогичина. Всѣхъ душъ мужеска пола 56, женска 54; болѣе прихода прихожанъ оный монастырь не имѣетъ. Прошлаго 1807 года ржи нажато 40 копъ, яроваго збожья копъ 20; сѣна сдѣлано возовъ 9. На слѣдующее лѣто 1808 года посѣяно ржи корцевъ 13, пшеницы озими одинъ корецъ и гарнцевъ 20. И какія были бы въ томъ монастырѣ достопамятныя происшествія и относящіяся къ тому обстоятельства, того по монастырскимъ бумагамъ не открылось. А притомъ наконецъ, по забраніи справки о денежныхъ прихода и расхода, какъ монастырской экономіи, такъ церковной суммы, по которой оказалось, что въ ономъ монастырѣ хотя и бываетъ въ годъ экономической разомъ и церковной приходъ иногда болѣе 575 злотыхъ, а иногда

Digitized by Google

и менѣе, но по повѣркѣ денежныхъ реестровъ, расходъ противу прихода равенъ. Касательно же церковныхъ карнавочныхъ денегъ, какъ оные издревле въ вѣдѣніи и складкѣ тамошнихъ прихожанъ или братчиковъ состоятъ и содержателей нынѣ при домахъ не имѣется, то потому въ сей описи опущены. За монастыремъ близъ онаго имѣются три избы монастырскія, на церковномъ грунтѣ построены, въ коихъ живутъ подъсусѣди съ вольныхъ людей, которые монастырю отбываютъ въ недѣлю одинъ день какою ни есть случится работою.

Во утвержденіе всего вышеписаннаго къ вящшему вѣроятію подписалъ тогожъ монастыря игуменъ Михаилъ съ братіею.

Подписался благочинный іерей Матфей Страховичъ.

Дѣло № 298, л. 80.

1808 г. іюня 4. Архіепископу Минскому и Литовскому Іову Минской духовной консисторіи докладъ.

Поелику изъ собранныхъ объ означенныхъ монастыряхъ свѣдѣній явствуетъ, что Заблудовская Успенская церковь возъимѣла свое начало 1567 года по фундушу, наданному тогожъ года отъ бывшаго В. Кн. Литовскаго гетмана Григорія Александровича Хоткевича и онымъ заложена была приходскою благочестивою двопрестольною во имя Успенія Богоматери и Святителя Николая церковію, съ назначеніемъ къ ней одного благочестиваго священника съ діакономъ и съ выдѣленіемъ на продовольствіе ихъ девяти уволокъ пахотной и сѣнокосной земли въ трехъ смѣнахъ, да особеннаго плаца на постройку для нихъ при самой церкви дома. Каковой фундушъ и господами княземъ Христофоромъ Радзивиломъ 1611 марта 11 и княгинею Анною Кищанкою, того гетмана Хоткевича женою 1641 годовъ ноября 15 числа подтвержденъ съ прибавленіемъ по умноженію благочестиваго народа и третьяго лица протопопа, почему оная церковь и существовала приходскою болѣе девяноста лѣтъ, т. е. по 1650 годъ. Хотяжъ затѣмъ княгиня Молдавская Марія Господарева, подтверждая помянутый господина Хоткевича фундушъ, имѣла намѣреніе изъ усердія своего къ православной вѣрѣ учредить ту приходскую церковь монастыремъ и снабдить отъ себя особеннымъ для содержанія 12-ти человѣкъ монаховъ фундушемъ, для чего уповательно и назвала оная княгиня Господарева въ документѣ своемъ, данномъ 1659 года ноября 20 дня Заблудовскую церковь уже монастыремъ, но чтобы въ послѣдствіи времени, по таковому ея, княгини Господаревой, предположенію, таковое число монаховъ въ нихъ находилося, кромѣ человѣкъ до трехъ, сего по всѣмъ монастырскимъ и церковнымъ бумагамъ и документамъ не значится. Къ томужъ приономъ монастырѣ состоитъ приходомъ дворовъ, полагая въ каждомъ по 4 души мужеска пола, 350; въ нихъ жителей мужеска пола 1400, женска 1222 и для преподаванія имъ христіанскихъ требъ, какъ за владѣнія Прусскаго королевства, были при монастырѣ же два бѣлые священника съ однимъ причетникомъ, такъ и нынѣ оные тамо находятся; для того учинить слѣдующее: 1) не благоугодно-ли будетъ вашему высокопреосвященству представить Св. Синоду, чтобы повелѣно было Заблудовскій Успенскій монастырь, яко строеніемъ крайне ветхій и немалой во всемъ починки требующій, да и что помянутые священники и причетникъ съ своими семействами имѣютъ совокупное съ монахами въ ономъ монастырѣ къ неприличію пребываніе, на основаніи вышеозначеннаго г-на Хоткевича фундуша, обратить попрежнему въ приходскую двуприходную церковь съ утвержденіемъ при ней навсегда бѣлаго духовенства, а изъ монашествующихъ, коихъ тамо только два и имѣется, игумена Еноха, яко престарѣлаго и къ управленію монастыремъ по болѣзни вовсе неспособнаго, (который, по вступившей предъ симъ въ ва-

Digitized by Google

шему высокопреосвященству изъ Заблудовскаго монастыря отъ братіи и прихожанъ на него жалобѣ о безпорядочной его жизни, о разорѣніи монастыря и о желаніи его совратиться на унію—вызывается нынѣ въ консисторію къ отвѣту) опредѣлить въ первоклассный Пинскій Богоявленскій монастырь въ число больничныхъ на праздную вакансію, если по сему дѣлу оправдится, а другаго іеромонаха Іоиля перевесть въ иной монастырь, гдѣ въ іеромонахахъ большая надобность оказывается. Имущество же монастырское, которое, кромѣ малаго и совсѣмъ ветхаго строенія, состоитъ по большой части изъ скота, да и то весьма малаго количества, за продажею онаго, равно какъ и сумму монастырскую за расходомъ налицо оставшуюся, 109 р. серебр., также обратить въ сумму церковную. 2) Чтожъ касается до Бѣльскаго Николаевскаго и Дрогичинскаго Троицкаго монастырей, которые, по неимѣнію никакихъ выгодъ по содержанію монастыря и братіи, въ указѣ изъ Св. Синода отъ 17 февраля 1798 года изображенныхъ, кромѣ состоящей при нихъ въ небольшомъ количествѣ фундушевой земли пахатной и сѣнокосной, и таковая за неимѣніемъ крестьянъ обрабатывается съ трудностію наемными людьми, заслуживаютъ равномѣрнаго упраздненія и превращенія въ приходскія церкви, но чтобы тѣмъ, въ разсужденіи приверженности тамошнихъ православнаго исповѣданія людей къ помянутымъ монастырямъ, издревле приходомъ къ нимъ принадлежащихъ, не подать имъ случая къ скорому совращенію въ унію или въ римско-католическую вѣру, то и оставить сіи монастыри при прежнемъ ихъ положеніи и содержаніи впредь до разсмотрѣнія, пока время обстоятельства перемѣнитъ; какъ же при нихъ имѣются прихожане, яко то: при первомъ мужеска пола 382, женска 366, а при послѣднемъ мужеска 56, женска 54 души; преподавать же монашествующимъ мірскія требы правилами свв. отецъ и указами изъ Св. Синода воспрещено, то испросить и о семъ отъ Св. Синода разрѣшенія, позволено ли будетъ монашествующимъ исправлять прихожанамъ мірскія требы самимъ, пока могутъ сыскаться туда изъ вдовыхъ священниковъ желающіе. 3) донесть Св. Синоду, что въ означенныя монастыри книги оказались нужными слѣдующія: въ Заблудовскій Успенскій кругъ миней мѣсячныхъ 12 и октоихъ восьми гласовъ 1, да въ Дрогичинскій Троицкій поученія праздничныя и другія повседневныя, и что кромѣ реченныхъ монастырей особыхъ приходскихъ церквей и при нихъ священно-и-церковно-служителей въ Бѣлостокской области не имѣется. Какія же именно слѣдуютъ къ отсылкѣ въ Св. Синодъ по сему дѣлу вѣдомости, оныя при семъ вашему высокопреосвященству на благоусмотрѣніе представляется. Соборный протоіерей Іоаннъ Пономаревъ. Протопопъ Слуцкій Іоаннъ Бѣллозоръ. Минскаго собора ключаръ, протоіерей Ѳеодоръ Юзефовичъ. 4-го іюня 1808 г.

Резолюція архіепископа Іова:

„Быть по мнѣнію консисторіи“.

Дѣло № 298, л. 129.

1808 года ноября 15. Письмо Минскаго архіепископа Іова къ Н. Н.

Милостивый государь Николай Николаевичъ!

Указомъ изъ Святѣйшаго Правительствующаго Синода отъ 22-го октября прошедшаго 1807 года между прочимъ велѣно по сношенію моему съ господиномъ сенаторомъ и кавалеромъ Тейльсомъ собрать о состоящихъ въ Бѣлостокской области трехъ монастыряхъ греческаго исповѣданія потребныя Св. Синоду свѣдѣнія и по собраніи репортовать оному съ мнѣніемъ, ежели что усмотрю нужнымъ къ благоустройству тамошняго духовенства. Вслѣдствіе чего и относился я къ его высокопревосходительству какъ о пособіи откомандированному съ ду-

Digitized by Google

ховной стороны для собранія таковыхъ свѣдѣній благочинному священнику Страховичу, такъ и о томъ, что какъ находящійся въ Бѣлостокскомъ краѣ базиліанскій Супрасльскій мужескій монастырь, прежде бывшій благочестивый, состоитъ, сколько мнѣ извѣстно, отъ города Бѣлостока въ близкомъ разстояніи, отъ котораго въ смутныя времена, какъ по исторіи объ уніи видно, претерпѣвали благочестивые разныя гоненія и притѣсненія; то по поводу сего изъяснялъ я мои мысли его высокопревосходительству, не угодно либ удетъ учинить куда слѣдуетъ представленіе о обращаніи сего Супрасльскаго монастыря хотя во второклассный монастырь съ перемѣщеніемъ въ оный благочестивыхъ монашествующихъ тѣхъ трехъ монастырей и о превращеніи оныхъ въ греко-россійскія церкви, какъ по бѣдности ихъ, такъ и потому, что при нихъ имѣются прихожане, коимъ исправлять мірскія требы чрезъ монашествующихъ нетокмо правилами св. отецъ возбранено, но и указами изъ Св. Синода строго воспрещено. Но на сіе господинъ сенаторъ и кавалеръ Тейльсъ отвѣчалъ мнѣ, что его императорскому величеству бкагоугодно было въ манифестѣ о присоединеніи Бѣлостокскаго края подъ Россійскую державу новыхъ подданныхъ своихъ торжественно обнадежить, что всѣ права и преимущества ихъ останутся неотъемлемы, исповѣданіе вѣры и собственность каждаго неприкосновенны, а потому не почитаетъ онъ себя и никого вправѣ ни подъ какимъ предлогомъ входить въ распоряженіе о монастыряхъ, намъ иновѣрныхъ, къ нарушенію ихъ правъ или ущербу служащихъ. Нынѣ же опредѣленный надъ Бѣлостокскими тремя монастырями благочиннымъ Брестскаго Симеоновскаго монастыря архимандритъ Зосима партикулярно мнѣ доноситъ, что г. сенаторъ Тейльсъ, въ бытность его, архимандрита Зосимы, у его высокопревосходительства, самъ отозвавшись къ нему о бѣдности тамошнихъ благочестивыхъ монастырей, представлялъ ему, архимандриту, яко благочинному избрать одинъ лучшій монастырь, чтобъ изъ нихъ составить одинъ и перевесть монашествующихъ, а прочія два переименовать приходскими церквами, который отвѣчалъ ему, что тѣ монастыри имѣютъ положеніе весьма малое и тѣсное. А какъ Супрасльскій базиліанскій монастырь прежде былъ благочестивымъ [1]) и положеніе имѣетъ пространное, то не угодно ли будетъ вашему высокопревосходительству обратить его въ благочестивый, на что однакожъ господинъ сенаторъ Тейльсъ сперва сказалъ: нельзя сего сдѣлать безъ доклада государю, а на послѣдокъ далъ знать: я де уже ихъ архимандрита представилъ во архіерея уніятскаго. Изъ чего заключаю я, что таковое предпріятіе г-на сенатора Тейльса по проискамъ уповательно унитскаго Супрасльскаго монастыря архимандрита клонится не къ уничтоженію уніи, а единственно къ распространенію оной въ пріобрѣтенномъ отъ Польши краѣ. Притомъ же какимъ образомъ и изъ чего можетъ тамо быть архіерей уніатскаго исповѣданія, когда во всей Бѣлостокской области состоитъ одинъ только базиліанскій монастырь и когда исповѣдниковъ уніи тамо мало, а все почти католики. Покорнѣйше прошу, не можно ли написать о семъ въ Петербургъ къ кому сами заблагоразсудите, чтобы не былъ тамъ особенный архіерей уніятскій, такъ какъ и католическаго нѣтъ, а въ разсужденіи Супрасльскаго монастыря обѣщался будущаго архіерея уніятскаго уговорить, чтобы онъ возвратить согласился монастырь во благочестіе, въ которомъ не болѣе 7 человѣкъ уніятскаго исповѣданіи монаховъ на-

[1]) Супрасльскій монастырь основанъ Александромъ Ивановичемъ Ходкевичемъ въ 1500 г. Въ 1630-хъ годахъ уніатскій митрополитъ Іосифъ Руцкій вводитъ въ немъ уставъ базиліанскаго ордена. Всѣ важнѣйшіе документы, относящіеся къ исторіи Супрасльскаго монастыря, напечатаны въ IX-мъ томѣ Археографическаго Сборника.

Digitized by Google

ходится. Но неимовѣрно, чтобы волкъ согласился добровольно похищенное возвратить. Чѣмъ чувствительно одолжить изволите того, который съ истиннымъ особѣ вашей почтеніемъ и душевною преданностью честь имѣемъ быть. 1808 г. ноября 15. Минскъ.

Черновое съ собственноручными поправками архіепископа Іова. Дѣло № 298 л. 150.

1809 г. іюля 15. Указъ изъ Святѣйшаго Правительствующаго Синода преосвященному Іову, архіепископу Минскому и Литовскому.

Святѣйшему Правительствующему Синоду ваше преосвященство рапортомъ съ приложеніемъ вѣдомостей, по силѣ указа изъ Св. Синода о состоящихъ въ Бѣлостокской области Минской епархіи трехъ монастыряхъ Заблудовскомъ Успенскомъ, Бѣльскомъ Николаевскомъ и Дрогичинскомъ Троицкомъ, съ показаніемъ, когда оныя и по какому случаю учреждены? чьимъ иждивеніемъ построены? какое въ нихъ начальство? кто именно настоятели и сколько состоитъ въ каждомъ монашествующихъ, съ мнѣніемъ представляли: чтобы Заблудовскій Успенскій монастырь, яко строеніемъ крайне ветхій, обратить по состоянію при ономъ 350 приходскихъ дворовъ въ приходскую двукомплектную церковь съ опредѣленіемъ въ ней бѣлаго духовенства, а монашествующихъ игумена и іеремонаха о переведеніи въ другіе монастыри, Бѣльскій же Николаевскій и Дрогичинскій Троицкій монастыри, которые равномѣрно заслуживаютъ превращенія въ приходскія церкви, но дабы по приверженности тамошнихъ православнаго исповѣданія людей не подать случая къ скорому совращенію въ унію, оставить на прежнемъ ихъ основаніи впредь до разсмотрѣнія съ опредѣленіемъ въ разсужденіи того, что при оныхъ имѣются приходскіе дворы, хотя въ одинъ Бѣльскій монастырь священника съ причтомъ и съ донесеніемъ, что въ означенные монастыри нужны книги: минеи мѣсячныя, октоихъ, поученія праздничныя и повседневныя, по одному экземпляру. Кромѣ означенныхъ монастырей особыхъ приходскихъ благочестивыхъ церквей и при нихъ священно-и-церковно-служителей въ Бѣлостокской области не имѣется. По которому рапорту Св. Синодомъ было опредѣлено: 1) изъ прописанныхъ въ рапортѣ отъ вашего преосвященства свѣдѣній видно, что Заблудовскій Успенскій монастырь въ самомъ началѣ основанія своего по наданному фундушу учрежденъ былъ приходскою церковію, для построенія при которой священно-и-церковно-служителямъ дома отведенъ былъ особый плацъ. Въ каковомъ видѣ она существовала болѣе 90 лѣтъ, да и нынѣ находится при ней прихожанъ 350 дворовъ, въ нихъ мужеска пола 1400, женска 1222. Для того, согласно представленію вашему оный монастырь упразднить и со всѣмъ имуществомъ обратить попрежнему въ приходскую двукомплектную церковь. Находящихся же въ немъ монашествующихъ перемѣстить въ другіе монастыри по предположенію вашему. Чтожъ надлежитъ до Бѣльскаго Николаевскаго, Дрогичинскаго Троицкаго монастырей, то оные въ уваженіи описываемыхъ вами обстоятельствъ оставить при прежнемъ ихъ положеніи впредь до разсмотрѣнія, а въ опредѣленіи къ имѣющимся при нихъ приходахъ священно-и-церковно-служителей для исправленія мірскихъ требъ поступить вашему преосвященству по пастырскому своему благоразсмотрѣнію. 2) Московской типографской конторѣ предписать указомъ, чтобы она требуемыя вами книги для Заблудовской Успенской церкви кругъ миней мѣсячныхъ 12 и октоихъ восьми гласовъ одинъ, да въ Дрогочинскій Троицкій монастырь поученія праздничныя и другія повседневныя, по сношенію съ вашимъ преосвященствомъ, кому отъ васъ порученъ будетъ пріемъ и доставленіе оныхъ къ вамъ, отпустила въ продажномъ переплетѣ безде-

Digitized by Google

нежно, о чемъ доложить государю императору предоставлено было господину тайному совѣтнику синодальному оберъ-прокурору статсъ-секретарю дѣйствительному камергеру и кавалеру князю Александру Николаевичу Голицыну. А минувшаго іюня 5-го дня Святѣйшему Правительствующему Синоду онъ, синодальный господинъ оберъ-прокуроръ и кавалеръ, предложилъ, что по препорученіи Св. Синода о трехъ монастыряхъ греческаго исповѣданія, состоящихъ въ новопріобрѣтенномъ Бѣлостокскомъ краѣ, по заключенію Св. Синода, какое сдѣлать объ нихъ распоряженіе, онъ имѣлъ счастіе докладывать государю императору, но его величество высочайше указать соизволилъ оставить ихъ въ томъ самомъ положеніи, какъ они прежде существовали. Чтожъ принадлежитъ до требуемыхъ въ помянутые монастыри преосвященнымъ Минскимъ на россійскомъ языкѣ книгъ, которыя Св. Синодъ предлагалъ отпустить изъ Московской типографской конторы безденежно, государь императоръ изволилъ на сіе соизволеніе. И по указу его императорскаго величества Святѣйшій Правительствующій Синодъ **приказали**: объ ономъ высочайшемъ его императорскаго величества соизволеніи для надлежащаго исполненія къ вашему преосвященству и въ Московскую типографскую контору послать указы, каковой въ ту контору и посланъ. Іюля 15-го дня 1809 года. № 2837.

Дѣло № 298, л. 156.

1809 г. августа 12. Указъ изъ Минской духовной консисторіи Брестскаго Симеоновскаго монастыря архимандриту и бѣлостокскихъ монастырей благочинному Зосимѣ.

Указомъ изъ Св. Синода отъ 15-го минувшаго іюля на репортъ его высокопреосвященства, коимъ представлялъ, чтобы Заблудовскій Успенскій монастырь, яко строеніемъ крайне ветхій и что состоитъ при ономъ 350 приходскихъ дворовъ, обратить въ приходскую двукомплектную церковь съ опредѣленіемъ къ ней бѣлаго духовенства, а монашествующихъ игумена и іеромонаха о переведеніи въ другіе монастыри, дано знать, что и Св. Синодъ, согласно представленію его высокопреосвященства, опредѣлилъ было Заблудовскій монастырь обратить со всѣмъ его имуществомъ въ приходскую двукомплектную церковь, но государь императоръ на докладъ о семъ г. синодальнаго оберъ-прокурора князя Александра Николаевича Голицына, высочайше указать соизволилъ оставить его въ томъ самомъ положеніи, какъ онъ прежде существовалъ. По словесной его высокопреосвященства резолюціи сія консисторія приказали: предписать вамъ указомъ, чтобы вы 1) съ полученіемъ онаго тотчасъ отправились въ Заблудовскій Успенскій монастырь и за прибытіемъ своимъ туда объявили тамошнимъ священникамъ Василію Красовскому и Трофиму Чернявскому и діакону Михаилу Симоновичу, дабы они, такъ какъ оный монастырь по высочайшему соизволенію оставленъ въ прежнемъ его существованіи, и потому вскорѣ присланъ будетъ туда настоятель съ братіею, изъ монастырскаго нынѣ занимаемаго ими строенія заблаговременно выступили и въ своихъ уже домахъ жительствовали, дозволивъ имъ построить оные на церковной землѣ, .буде поблизу церкви таковая имѣется. 2) Затѣмъ, выдѣливъ имъ изъ монастырскихъ земель для продовольствія ихъ указную пропорцію, т. е. тридцать три десятины пахатной и сѣнокосной земли, подтвердить имъ накрѣпко, чтобъ они больше сего количества земли отъ монастыря не требовали и не занимали, а довольствовались бы тою частію, какова будетъ выдѣлена. 3) Равнымъ образомъ о производимой ежегодно по фундушу изъ имѣнія князя Радзивила хлѣбной ссыпки впредь священнослужители не получали, а какъ напредь сего монастырь самъ ту ссыпку получалъ изъ скарба князя Радзивила и оною одинъ

Digitized by Google

токмо пользовался, то ему одному и на будущее время получать и довольствоваться по прежнему безъ и малѣйшаго въ томъ участія бѣлаго духовенства. 4) До присылки туда настоятеля съ братіею препоручить монастырское строеніе и хозяйство какое есть съ хлѣбомъ и скотомъ благонадежному человѣку изъ монастырскихъ служителей въ наблюденіе подъ надзоромъ тамошнихъ священниковъ, коимъ привнушить, чтобъ они ничего монастырскаго къ себѣ не забирали и не присвоивали бы, кому же именно то монастырское строеніе съ хозяйствомъ препоручено будетъ, о томъ, а равно сколько чего изъ хлѣба и скота и какого именно сыщется въ монастырѣ, репортовать консисторіи неотложно, съ приложеніемъ всему тому подробнаго реестра. Августа 12-го дня 1809 года.

Черновая копія, съ собственноручными поправками архіепископа Іова (л. 159).

164.

1808—1815 г. Дѣло по рапорту Сурдецкаго Св. Духова монастыря іеромонаха Мины о преподаваніи проживающимъ въ м. Оникштахъ пробощемъ ксендзомъ Тарулевичемъ прихожанамъ онаго монастыря разныхъ христіанскихъ требъ. № 335.

Настоятель Сурдецкаго монастыря сообщилъ Минской духовной консисторіи, что проживающій въ м. Оникштахъ ксендзъ Тарулевичъ преподаетъ прихожанамъ Сурдецкаго монастыря христіанскія требы. Минская консисторія отнеслась въ Литовско-Виленское губернское правленіе съ просьбою произвести слѣдствіе по этому дѣлу. Губернское правленіе произвести таковое слѣдствіе предписало Вилкомірскому нижнему земскому суду, о чемъ и увѣдомило консисторію 30 мая 1809 г. 26 іюля 1810 г. игуменъ Сурдецкаго монастыря Софроній репортовалъ консисторіи, что слѣдствіе произведено и оказалось, что ксендзъ Тарулевичъ дѣйствительно повѣнчалъ три брака грекороссійскаго исповѣданія прихожанъ, каковое слѣдствіе подлинникомъ препровождено въ Вилкомірскій нижній земскій судъ. 11-го сентября того же года Минская консисторія отнеслась въ Виленскую римско-католическую консисторію съ требованіемъ оштрафовать ксендза Тарулевича, воспретивъ ему подобныя дѣянія, чѣмъ же будетъ оштрафованъ ксендзъ Тарулевичъ, о томъ увѣдомить консисторію. Не получивъ отвѣта, Минская консисторія постановила 21-го апрѣля 1811 г. вторично отнестись въ римско-католическую консисторію съ требованіемъ „удовлетворить во всей точности“ по первому отношенію. 31-го мая 1811 г. римско-католическая консисторія отвѣчала. что она до сихъ поръ „не видѣла“ слѣдственнаго дѣла о ксендзѣ Тарулевичѣ и потому не подвергла его взысканію; нынѣ же, вытребовавъ это дѣло чрезъ губернское правленіе, усматриваетъ изъ онаго 1) что оно ведено безъ депутата отъ римско-католическаго духовенства; 2) что ксендзъ Тарулевичъ дѣтей не крестилъ, браковъ не вѣнчалъ по обряду римско-католическому, а только, „склонясь на усильную просьбу“ одного старообрядца и двухъ православнаго исповѣданія крестьянъ, привелъ ихъ въ костелъ, прочиталъ надъ ними молитву безъ всякихъ свойственныхъ таинству брака церемоній, затѣмъ, благословивъ ихъ, сказалъ: идите съ Богомъ домой. За трудъ свой ксендзъ взялъ отъ перваго—бутылку сиропу „къ пуншу“, отъ послѣднихъ двухъ по полтинѣ отъ каждаго. Посему римско-католическая консисторія постановила, что хотя слѣдствіе произведено незаконно, однако въ виду сознанія ксендза Тарулевича, что онъ „обаламученный людьми, не принадлежащими къ его приходу и не исповѣдующими римской вѣры, далъ имъ экстраординарное благословеніе“, сдѣлать ему, ксендзу Тарулевичу, строгій выговоръ и приказать ему внести 10 руб. ассигнаціями въ Человѣколюбивое общество—„для бѣдныхъ“. Минская духовная консисторія, ни въ слѣдственномъ дѣлѣ, ни въ сообщеніи римско-католической консисторіи, не усматривая точнаго основанія, какъ признавать тѣ браки, законными или незаконными, постановила просить Литовско-Виленское губернское правленіе произвести, при депутатахъ отъ православнаго и римско-католическаго духовенства, „дѣятельнѣйшее розысканіе съ преданіемъ виновнаго законному сужденію“, о чемъ, между прочимъ, сообщила и римско-католической консисторіи. Послѣдняя сообщила (13-го іюля) Минской консисторіи, что ксендзъ Тарулевичъ уже оштрафованъ,

Digitized by Google

согласно постановленію консисторіи 31-го марта и потому дѣло о немъ нужно считать оконченным
Минская духовная консисторія, оставаясь при своемъ прежнемъ мнѣніи, вторично просила губер
ское правленіе назначить новое судебное слѣдствіе по этому дѣлу. Губернское правленіе предписал
Вилкомірскому нижнему земскому суду произвести новое слѣдствіе, о чемъ и увѣдомило Минску
консисторію 2-го декабря 1811 года. 20-го іюля 1813 г. Минская консисторія спрашивала губернско
правленіе, что сдѣлано по этому дѣлу; не получивъ отвѣта, спрашивала о томъ же 4-го ноября то
же года. 28-го февраля 1814 г. губернское правленіе сообщило Минской консисторіи, что оно (пра
вленіе) не получило никакого отвѣта отъ Вилкомірскаго нижняго земскаго суда, и потому постанови
„подтвердить еще разъ указомъ о самоскорѣйшемъ исполненіи предписаній правленія" и дать об
ясненіе, „почему сіе не выполнено по первымъ сего правленія предписаніямъ съ 1811-го года по с
(1814) время. Нижній земскій судъ объяснилъ, „что такъ какъ прежніе по сему дѣлу насланны
(пять разъ) во оный изъ губернскаго правленія указы по нашествіи въ 1812 году непріятельских
войскъ истреблены съ прочими бумагами, то и никакъ не можетъ оный судъ дать достаточна
отвѣта, что по онымъ учинено". Губернское правленіе препроводило копію перваго слѣдственна
„дѣла съ предписаніемъ нижнему земскому суду немедленно приступить къ новому слѣдствію и о п
слѣдующемъ донести, о чемъ губернское правленіе увѣдомило Минскую консисторію (23 мая 1814 г.

Вслѣдствіе высочайшаго манифеста 30-го августа 1814 г. дѣло это прекращено.

1809 г. января 27, въ журналѣ Минской духовной консисторіи записано: „Слушали рапортъ Сурдецкаго Св.-Духова монастыря іеромонаха Мины (15-го октября 1808 г.), что проживающій въ м. Аникштахъ римско-католическаго исповѣданія пробощъ Тарлевичъ и его предмѣстники преподавали онаго монастыря благочестивымъ прихожанамъ христіанскіе требы. **Приказали:** сообщить въ Литовско-Виленское губернское правленіе, дабы благоволено было кому слѣдуетъ повелѣть относительно преподаванія ксендзомъ Тарлевичемъ и его предмѣстниками благочестивымъ Сурдецкаго монастыря прихожанамъ требъ изслѣдовать и виновныхъ предать законному сужденію съ увѣдомленіемъ сію консисторію, находящагося въ Кронскомъ монастырѣ священника Савву Каленича нарядить къ сему дѣлу за депутата, съ тѣмъ дабы онъ по полученіи отъ суда (которому будетъ препоручено по оному произвесть слѣдствіе) увѣдомленія, тотчасъ явился на мѣсто и будучи обще съ судомъ симъ при такомъ слѣдствіи, наблюдалъ, чтобы оное произведено было безпристрастно и на законномъ основаніи, о чемъ къ нему, Каленичу, послать указъ съ предписаніемъ, дабы онъ какъ о успѣхѣ сей комиссіи, такъ и о томъ, что по слѣдству откроется, репортовалъ обстоятельно духовной консисторіи".

30 мая 1809 г. Литовско-Виленское гу
бернское правленіе отношеніемъ за № 653
увѣдомило Минскую консисторію о том
что имъ предписано Вилкомірскому ниж
нему земскому суду произвесть, согласн
требованію консисторіи, слѣдствіе въ пр
сутствіи назначеннаго консисторіею депу
тата. *(л. 7)*.

1811 г. апрѣля 21, въ журналѣ Минско
духовной консисторіи записано: „Доклады
вано, что по рапорту Сурдецкаго монастыр
іеромонаха Софронія (іюля 26 1810 г.) с
донесеніемъ, что по слѣдствію о препода
ваніи проживающимъ Вилкомірскаго повѣт
въ м. Аникштахъ пробощемъ ксендзом
Казиміромъ Тарлевичемъ прихожанамъ Су
децкаго монастыря разныхъ христіанских
требъ, обще съ засѣдателемъ Вилкомірскаг
нижняго земскаго суда Даніиломъ Малецким
произведенному, оказалось, что ксендзъ Тар
левичъ дѣйствительно обвѣнчалъ три брак
греко-россійскаго исповѣданія прихожанам
каковое слѣдствіе подлинникомъ отослан
въ Вилкомірскій нижній земскій судъ. Сі
консисторія сообщеніемъ отъ 11-го се
тября прошлаго 1810 г. въ Виленскую рим
ско-католическую консисторію посланным
требовала таковый поступокъ ксендза Та
левича безъ надлежащаго оштрафованія н
оставить съ воспрещеніемъ, дабы онъ впред
отъ подобныхъ дѣяній воздержался, чѣм

Digitized by Google

же оный Тарлевичъ будетъ оштрафованъ, о томъ увѣдомить сію консисторію. Но какъ отъ означенной римско-католической консисторіи и доселѣ о томъ никакого увѣдомленія въ полученіи не имѣется, для того **приказали**: въ означенную римско-католическую консисторію вторично сообщить, дабы благоволила прежнее сея консисторіи требованіе удовлетворить во всей точности и о послѣдующемъ увѣдомить оную незамедлительно". *(л 30).*

31 мая 1811 г. Римско-католическая консисторія сообщила Минской консисторіи слѣдующее:

W konsystorzu tuteyszym dokładano, ze w roku 1810 miesiąca septembra czynił konsystorz Minski za № 1286 kommunikacyą w tem, azeby konsystorz rzymskokatolicki Wilenski ukarał księdza Kazimierza Tarulewicza wikarego Oniksztynskiego za dowiedzione sledztwem, przez assesora nizszego ziemskiego Wiłkomirskiego sądu Dominika Maleckiego, w assystencyi deputatą ze strony grekorossyiskiego konsystorza wyznaczonego xiędza iromonacha Sofronia, wyprowadzonem dawaniu szlubow i chrztu osobom grekorossyiskiey religii, konsystorz zas Wilenski, nie widząc takowego sledztwa a ztąd nie mogąc powziąsc pewney o takowym wystempku xiędza Tarulewicza miary, uzyskał za posrednictwem Litewsko-Wilenskiego gubernskiego rządu z sądu nizszego ziemskiego Wiłkomirskiego takowe sledstwo, z ktorego okazało się: 1-mo, ze iest wyprowadzone bez assystencyi deputata ze strony rzymskokatolickiego duchowenstwa; 2-do, ze xiądz Kazimierz Tarulewicz wedle swego własnego i osob do swiadectwa użytych wyznania nie błogosławił wedle obrządku przepisanego slubow ani chrzcił dzieci do religii błahoczestiwey należących, lecz na usilne prozby Wasila Mikołaiewicza sekty Rabskiey (?), Kondratiewa Romanowa i Ehora Klimowa błahoczestiwey religii, skłoniwszy się do ich żądania, zaprowadził ich do koscioła, przeczytał nad niemi modlitwę bez zadnych ceremonii naleznych i przeżegnał mowiąc: idzcie z Bogiem do domu; 3-o, ze wzioł od 1-go butelkę syropu do ponczu, od 2-go y trzeciego po połrubla; 4-to, ze wyżey rzeczone osoby, wwiedzione takowem błogosławienstwem xiędza Tarulewicza, żyią łącznie z przybranemi sobie kobietami i dzieci z niemi maią. Za tem postanowiono: chociaz takowe sledztwo nie wedle prawa iest wyprowadzone, gdy iednak xiąndz Kazimierz Tarulewicz wikary Oniksztynski wedle swego i osob do swiadectwa uzytych wyznania okazał się bydz winnym w tem, ze trzy osoby, nie należące do swoiey parafii ani wyznawaiące religią rzymską, połączył przez obałamucenie ich i błogosławienie extraordynaryine, czytaiąc nad niemi w kosciele modlitwę i odsyłaiąc ich przeżegnawszy do domu, zatem za taki iego bezprawny postępek dac mu surowe upomnienie, zeby tego więcey pod zadnym pretextem nie robił i zapowiedzic, ze ieżeli będzie ieszcze raz o podobne postępki zaskarzonym, sciągnie na siebie naysurowszą wedle prawa karę. Nakazać przytem x. Kazimierzowi Tarulewiczowi, azeby na rzecz ubogich złożył w kancellaryi tuteyszey 10 rubli assygnacyinych, które przy kommunikacyi do Wilenskiego towarzystwa dobroczynnosci odesłac, kwit z odebrania onych uzyskac i do dzieła dołozyć. Co się zas tycze osob, ktore przez takowe obałamucenie zostaiąc w błędzie, łącznie z sobą zyią, gdy te, nie są religii rzymskiey, zostawic ich do rozporządzenia własney ich jurysdykcyi. *(л. 33).*

1811 г. іюня 14, въ журналѣ Минской духовной консисторіи записано: „Слушали сообщеніе Виленской римско-католической консисторіи, коимъ на таковоежъ сея консисторіи объ оштрафованіи римскаго ксендза Тарулевича за обвѣнчаніе имъ браковъ и крещеніе младенцевъ греко-россійскаго исповѣданія, какъ слѣдствіемъ Вилкомірскаго нижняго земскаго суда членомъ при депутатѣ съ грекороссійской стороны произведеннымъ обнаружено, увѣдомила, что изъ означеннаго слѣдствія... оказалось: 1) что оное произведено безъ бытности со стороны римской депутата; 2) что ксендзъ Тарулевичъ, какъ

явствуетъ изъ собственнаго его признанія и показанія свидѣтелей, по обряду не вѣнчалъ браковъ и дѣтей до благочестивой религіи надлежащихъ не крестилъ, а только склонившись на усильную просьбу Василія Миколаева старообрядческой секты, Кондрата Романова и Егора Климова грекороссійской вѣры, приведши ихъ въ костелъ, прочиталъ надъ ними молитву безъ всякихъ надлежащихъ обрядовъ и благословилъ ихъ, говоря: „идите съ Богомъ домой“; 3) что онъ, Тарулевичъ, взялъ за то въ награду отъ перваго бутылку сыропу, отъ втораго и третьяго по полтинѣ денегъ и что вышеозначенные соединенные таковымъ благословеніемъ ксендза Тарулевича лица живутъ съ избранными ими женами совмѣстно, съ коими прижили дѣтей, хотя оная консисторія почитаетъ, что таковое слѣдствіе незаконнымъ порядкомъ произведено, но какъ ксендзъ Тарулевичъ по своему собственному признанію и показанію свидѣтелей оказался виновнымъ въ томъ, что онъ соединилъ три лица, не принадлежащіе до его парафіи и не исповѣдающіе римской религіи необыкновеннымъ благословеніемъ, читая надъ ними въ костелѣ и отославъ ихъ перекрестивши въ домъ, и за таковой его противозаконный поступокъ дано ему строгое напоминаніе, чтобы онъ таковыхъ поступковъ впредь не чинилъ ни подъ какимъ предлогомъ, съ подтвержденіемъ, что ежели онъ и впредь еще будетъ обжалованъ въ подобныхъ поступкахъ, то будетъ строжайше по законамъ оштрафованъ; а притомъ велѣно ему взнесть на бѣдныхъ въ тамошнюю канцелярію 10 рублей ассигнаціями для отсылки въ Виленское Человѣколюбивое общество. **Приказали:** хотя по репорту Сурдекскаго монастыря іеромонаха Софронія донесшаго, что якобы по слѣдствію о преподаваніи Оникштинскимъ ксендзомъ Тарулевичемъ онаго монастыря прихожанамъ христіанскихъ требъ съ засѣдателемъ Вилкомірскаго нижняго земскаго суда обще съ нимъ іеромонахомъ произведенному, оказалось, что оный Тарулевичъ дѣйствительно обвѣнчалъ три брака, отъ сея консисторіи сообщено было въ Виленскую римско-католическую духовную консисторію съ требованіемъ, чтобы помянутый ксендзъ за такой его поступокъ по надлежащему былъ оштрафованъ; но какъ оная консисторія сообщеніемъ даетъ сей знать, что якобы ксендзъ Тарулевичъ по надлежащему обряду тѣхъ браковъ не вѣнчалъ, изъ обстоятельствъ же въ томъ сообщеніи описанныхъ ни съ чьей стороны никакихъ на то доказательствъ (не представлено), да и какъ тѣ браки законными-ли или незаконными признавать должно, основанія точнаго не видно: для того сообщить въ Литовско-Виленское губернское правленіе, дабы благоволено было кому слѣдуетъ предписать, чтобы о томъ, дѣйствительно-ли тѣ браки ксендзомъ Тарулевичемъ были вѣнчаны, или по словамъ его, Тарулевича, надъ лицами оныхъ въ костелѣ одна только была читана молитва, несоставляющая важности, признавать оные за совершенные по надлежащему, какъ со стороны нашей, такъ и римско-католической при депутатахъ учинить дѣятельнѣйшее розысканіе съ преданіемъ виновнаго законному сужденію и съ увѣдомленіемъ о послѣдующемъ духовную консисторію, о чемъ за извѣстіе дать знать указомъ іеромонаху Софронію, яко по сему дѣлу за депутата наряженному, а въ Виленскую римско-католическую консисторію сообщить, чтобы благоволила въ дальнѣйшемъ оштрафованіи его, Тарулевича, до окончанія о вышеизъясненныхъ обстоятельствахъ розысканій удержаться. *(л. 37—40).*

13 іюля 1811 г. Виленская римско-католическая консисторія отношеніемъ за № 790, сообщила Минской консисторіи слѣдующее:

„W konsystorzu tuteyszym słuchali kommunikacyi Minskiego greko-rossyiskiego konsystorza za № 1012 dnia 15 iunii 1811 roku datowanego z żądaniem, aby konsystorz tuteyszy wstrzymał skutki dekretu w dziele x. Kazimierza Tarulewicza o błogosławienie szlu-

Digitized by Google

bow osobom greko-rossyiskiego wyznania, na dniu 17 maia r. b. zapadłego, dopóty puki przez nowe... sledstwo nie odkryią się wszystkie okolicznosci, w temże dziele zachodzące. Gdy zas z rewizyi dzieła okazało się, że x. Kazimierz Tarulewicz wysłuchał na dniu 19 maia roku idącego wyżey rzeczonego w sprawie swoiey zapadłego dekretu, wedle ktorego był publicznie za swoie przewinienie upomniony i złozył 10 rubli assygnacyinych na rzecz ubogich, ktore do Towarzystwa Wilenskiego dobroczynnosci zostały odesłane, zatem postanowiono: ponieważ konsystorz tuteyszy stosownie do punktu 130 z ustawy dla urządzenia gubernij Całorossyiskiey imperii odmienic swoiey decyzyi niemoże, tem bardziey gdy się skutki oney nastąpiły, zatym uwiadomic (i uwiadamia się) Minski grekorossyiski duchowny konsystorz, że iego w tey mierze czyniona kommunikacya uskutecznioną ze strony tuteyszego konsystorza bydź nie może. Roku 1811, miesiąca julii 13 dnia.

30 ноября 1811 г. Минская духовная консисторія, оставаясь при прежнемъ своемъ мнѣніи, просила Виленское губернское правленіе, согласно первому своему требованію, выраженному въ отношеніи отъ 15-го іюня тогоже года, предписать кому слѣдуетъ, „чтобы о томъ, дѣйствительно-ли тѣ браки ксендзомъ Тарулевичемъ вѣнчаны, или, по словамъ его, Тарулевича, надъ лицами бракившихся въ костелѣ только была читана молитва, не составляющая важности, признать оные за совершенные по надлежащему, какъ со стороны нашей, такъ и римско-католической при депутатахъ учинить скорѣйшее розысканіе съ преданіемъ виновнаго законному сужденію“.

2 декабря того же 1811 г. Виленское губернское правленіе извѣстило Минскую консисторію, что правленіемъ предписано Вилкомірскому нижнему земскому суду, „чтобы онъ, судъ, пригласилъ къ тому депутатовъ греческаго и римскаго исповѣданій и что по изслѣдованіи окажется, донесъ бы сему правленію“.

20 іюля 1813 г. Минская духовная консисторія отношеніемъ за № 1542 спрашивала Виленское губернское правленіе, что сдѣлано по вышепрописанному предписанію Вилкомірскому нижнему земскому суду.

Не получивъ отвѣта, Минская консисторія отношеніемъ отъ 4-го декабря того же 1813 г. *вторично* спрашивала Виленское губернское правленіе, что сдѣлано по этому дѣлу.

28 февраля 1814 г. Виленское губернское правленіе сообщило Минской консисторіи слѣдующее:

„Въ семъ правленіи докладывано: что оная консисторія по дѣлу, производящемуся въ оной о повѣнчаніи Аникштинскимъ пробощемъ Тарулевичемъ Сурдецкаго монастыря прихожанъ, сообщеніемъ отъ 15-го іюля прошлаго 1811 г. требовала учинить розысканіе при депутатахъ греко-россійскаго и римско-католическаго исповѣданія, дѣйствительно-ли тѣ браки ксендзомъ Тарулевичемъ были вѣнчаны, или, по словамъ его, Тарулевича, надъ лицами въ костелѣ одна только читана была молитва, несоставляющая важности, и предать виновнаго законному сужденію, извѣщая, что о семъ оная консисторія дала знать и депутату іеромонаху Софронію, почему сіе правленіе 1-го декабря того же года Вилкомірскому нижнему земскому суду предписало, чтобы выполнилъ таковое требованіе, пригласивъ къ производиться имѣющемуся о томъ слѣдствію депутатовъ греко-россійскаго и римско-католическаго исповѣданія, и что по изслѣдованіи окажется, донеся немедленно съ представленіемъ и самаго слѣдствія, о чемъ тогда же увѣдомила Виленскую римско-католическую и Минскую греко-россійскую духовные консисторіи, но когда на таковое предписаніе не было отъ того суда никакого донесенія, а оная консисторія повторила о выше поясненномъ требованіе, то сіе правленіе по первой своей резолюціи послало ономужъ суду дубликатный указъ, а по состоявшейся на поясненное вторичное

Digitized by Google

требованіе резолюціи, въ третій разъ послало оному суду указъ, съ строжайшимъ подтвержденіемъ, дабы данные отъ сего правленія первые предписанія выполнилъ немедленно, стараясь впредь не наводить начальство на неоднократную по оному предмету переписку; но произведено ли таковое слѣдствіе, что по оному оказалось и почему таковое по сіе время въ сіе правленіе не доставлено, по сіе время не имѣется никакого донесенія, а оная консисторія вновь повторяетъ о томъ свои требованія, **опредѣленно:** Вилькомірскому нижнему земскому суду подтвердить (и подтверждено) еще разъ указомъ о самоскорѣйшемъ исполненіи вышепоясненныхъ сего правленія предписаній съ таковымъ изъясненіемъ, что буде и за симъ не исполнитъ ему повеленнаго, то за сіе члены его и секретарь подвергнутся взысканію по всей строгости законовъ; почему же сіе не выполнено по первымъ сего правленія предписаніямъ съ 1811-го года по сіе время, прислалъ бы сему правленію отвѣтъ; о чемъ оной консисторіи дать (и дается) симъ знать.

23 мая 1814 г. Литовско-Виленское губернское правленіе сообщило Минской консисторіи слѣдующее:

„Сіе правленіе, слушавъ рапортъ Вилькомірскаго нижнято земскаго суда, коимъ на предписаніе сего правленія отъ 28-го февраля сего года съ подтвержденіемъ о самоскорѣйшемъ выполненіи первыхъ сего правленія предписаній произведеніемъ слѣдствія о повѣнчанныхъ аникштинскимъ пробощомъ ксендзомъ Тарулевичемъ Сурдецкаго монастыря прихожанъ, донесъ: что такъ какъ прежніе по сему дѣлу насланные во оный изъ сего правленія указы по нашествіи въ 1812-мъ году непріятельскихъ войскъ съ прочими бумагами и дѣлами истреблены, то и никакъ не можетъ оный судъ дать достаточнаго отвѣта, что по онымъ учинено, а хотя и былъ для сего командированъ членъ онаго суда, но что имъ учинено, выправки сдѣлать невозможно, а за симъ проситъ подробнаго повелѣнія: какіе именно сочетаемы были браки ксендзомъ Тарулевичемъ, дабы могъ снабдить командированнаго для сего засѣдателя своего достаточнымъ свѣдѣніемъ. А по справкѣ оказалось: оная консисторія по дѣлу производящемуся въ ней о повѣнчаніи аникштинскимъ пробощемъ Тарулевичемъ Сурдецкаго монастыря прихожанъ сообщеніемъ отъ 15-го іюня 1811 года и послѣ того полученными требовало учинить розысканіе при депутатахъ греко-россійскаго и римско-католическаго исповѣданія, дѣйствительно ли тѣ браки ксендзомъ Тарулевичемъ были вѣнчаны или, по словамъ его, надъ лицами оныхъ въ костелѣ одна только читана была молитва, несоставляющая важности, съ преданіемъ виновнаго законному сужденію, извѣщая при томъ, что о семъ дала знать іеромонаху Софронію, яко по сему дѣлу за депутата наряженному; посему сіе правленіе о произведеніи таковаго слѣдствія при депутатахъ греческаго и римскаго исповѣданія и о донесеніи сему правленію, что по оному окажется съ представленіемъ и самаго слѣдствія, *пять разъ* предписывано Вилькомірскому нижнему земскому суду съ таковымъ въ послѣдній разъ изъявленіемъ, что ежели и за симъ не исполнитъ ему повелѣннаго, то за сіе члены его и секретарь подвергнутся взысканію по всей строгости законовъ, почему же сіе не выполненно по первымъ сего правленія предписаніямъ съ 1811 года, велѣно доставить отвѣтъ. **Опредѣлило:** поелику Вилькомірскій нижній земскій судъ доноситъ, что первые сего правленія предписанія о произведеніи слѣдствія о повѣнченныхъ ксендзомъ Тарулевичемъ бракахъ во время нашествія сюда непріятеля въ 1812 году истреблены, а потому ни донесть о томъ, что по онымъ тѣмъ судомъ учинено, ниже произвесть наново слѣдствіе не можетъ, то въ предметѣ удовлетворенія въ самоскорѣйшемъ времени требованія оной консисторіи препроводить (и препровожденно) таковое въ тотъ

Digitized by Google

судъ въ копіи за надлежащею скрѣпою съ подтверждѣніемъ, чтобы тотчасъ, пригласивъ депутатовъ греческаго и римскаго исповѣданія, занялись таковымъ обслѣдованіемъ и что по оному окажется, съ представленіемъ подлиннаго слѣдствія немедленно донесъ, о чемъ оную консисторію симъ увѣдомить. 1814 г. мая 23. *(л. 60)*.

1814 года декабря 2-го дня, въ журналѣ Минской духовной консисторіи записано подъ № 14. **Докладывано:** что по рапорту Сурдецкаго монастыря братіи, вступившему въ консисторію прошлаго 1808 г. октября 24-го дня, о преподаваніи Вилькомірскаго повѣта проживающимъ въ мѣстечкѣ Аникштахъ пробощемъ ксендзомъ Таруневичемъ прихожанамъ онаго монастыря разныхъ христіанскихъ требъ, дѣло остается нерѣшеннымъ за непроизведеніемъ Вилкомірскимъ нижнимъ земскимъ судомъ по предписанію губернскаго правленія слѣдствія, а поелику въ настоящемъ 1814 году послѣдовалъ всемилостивѣйшій его императорскаго величества манифестъ, въ 30-й день августа сего года состоявшійся, коимъ между прочимъ велѣно всѣхъ находящихся нынѣ подъ слѣдствіемъ и судомъ всякаго званія людей по дѣламъ, не заключающимъ въ себѣ смертоубійства, разбоя и грабежа, учинить отъ суда и слѣдствія свободными и дѣла предать забвенію, для того **приказали:** на основаніи помянутаго всемилостивѣйшаго манифеста дѣло сіе, исключивъ изъ числа нерѣшенныхъ, предать забвенію и о томъ для свѣдѣнія послать Сурдецкаго монастыря смотрителю іеромонаху Софронію указъ.

Дѣло № 335 л. 65.

165.

1811 г. Августа 28. Прошеніе Сурдецкаго монастыря іеромонаха Софронія Минскому архіепископу Іову о дозволеніи построить вмѣсто старой новую каменную церковь.

Ригское благочестивое общество желаетъ съ пособіемъ Сурдецкаго монастыря на мѣсто нынѣ находящейся при ономъ монастырѣ старой каменной и къ паденію по древности ея клонящейся церкви на томъ же самомъ мѣстѣ воздвигнуть вновь каменную большую церковь, на что приготовлено уже не малая часть матеріалу, какъ то: кирпича до ста тысячъ, извести бочекъ до 80 и камня нѣсколько саженей; въ наличности же церковной суммы имѣется серебромъ 400, ассигнаціями 700, мѣдью 200 рублей, почему ваше высокопреосвященство всенижайше прошу означенную старую церковь разобрать и на томъ самомъ мѣстѣ каменную большую строить, и находящіяся нынѣ какъ въ наличности вышеупомянутыя деньги, такъ и привѣсныя деньги при иконѣ Божіей Матери въ золотѣ и серебрѣ употребить въ пособіе ригскаго общества дозволить и о томъ учинить архипастырское благоразсмотрѣніе и резолюцію. О семъ проситъ іеромонахъ Софроній. 1811 года августа 28-го.

Резолюція архіепископа:

Новую каменную церковь воздвигнуть, и деньги наличныя въ ассигнаціяхъ всѣ употребить дозволить, а изъ серебреныхъ денегъ употребить 300 рублей, остальные 100 рублей оставить на непредвидимые нужные расходы, касательножъ привѣсокъ въ золотѣ и серебрѣ, буде оные висятъ при иконѣ, то оставить при иконѣ, а буде хранятся привѣски въ соблюденіи, то таковые употребить дозволить, въ прочемъ стараться просить вспомоществованія отъ рижскихъ жителей, кои желаютъ быть помощниками въ сооруженіи церкви, а потому и дать отъ консиссоріи прошнурную книгу для записи

Digitized by Google

какъ прихода на построеніе церкви, такъ и расхода, а что изъ привѣсокъ употреблено будетъ, буде они въ храненіи, то о томъ особенно сочинить реестръ и представить для исключенія.

1813 г. апрѣля 30, тотъ же іеромонахъ Софроній, донося о построеніи новой каменной церкви, просилъ архіепископа Минскаго Серафима о дозволеніи освятить эту церковь „во имя прежде бывшей старой церкви въ праздникъ Сошествія Св. Духа“, что ему и дозволено было.

Дѣло № 437.

166.

1816 г. Октября 24. Минской духовной консисторіи архіепископу Анатолію докладъ по рапорту игумена Сурдецкаго монастыря Маркіана съ просьбою о предложеніи Вилкомірскому нижнему земскому суду вести дѣловую переписку на русскомъ языкѣ.

Изъ Вилкомірскаго нижняго земскаго суда поступаютъ въ монастырь разныя бумаги на польскомъ языкѣ, котораго въ монастырѣ никто не знаетъ, такъ что приходится обращаться къ постороннему лицу, вдали отъ монастыря живущему „ученому“ помѣщику, да и тотъ не всегда можетъ разобрать и прочесть написанную мелкимъ неразборчивымъ почеркомъ бумагу, а иногда и вовсе нельзя сыскать переводчика, а потому и замедленіе бываетъ, особливо въ скоромъ требованіи“. Игуменъ проситъ сообщить куда слѣдуетъ, чтобы присылаемыя въ монастырь бумаги писались на русскомъ языкѣ.

Сія консисторія, слушавъ рапортъ къ вашему высокопреосвященству изъ Сурдецкаго Святодухова монастыря отъ 19-го минувшаго сентября присланный съ донесеніями, что изъ Вилькомірскаго нижняго земскаго суда присылаются въ оный монастырь разныя бумаги о земскихъ повинностяхъ и податяхъ, а такъ же о дачѣ подводъ, на польскомъ языкѣ, которыхъ ни настоятель онаго монастыря, яко малороссіянинъ, и никто изъ братіи не можетъ прочесть и силы требованія узнать, да и за милю отъ монастыря живущій одинъ обыватель, польскій ученый уроженецъ, призываемый часто въ монастырь для прочтенія помянутыхъ бумагъ, едва съ великимъ трудомъ оныя бумаги можетъ разобрать по причинѣ мелкихъ и связныхъ на польскомъ діалектѣ пишемыхъ словъ; какъ же въ таковомъ незнаніи силы требованія судейскаго бываетъ для монастыря напрасный трудъ и лишняя издержка, состоящая въ посылкѣ и прошеніи другихъ, а иногда и сыскать неможно таковаго переводчика, а потому и замедленіе бываетъ, а особливо въ скоромъ требованіи, черезъ что удобно можетъ монастырю за неисполненіе по невѣденію послѣдовать штрафъ и монастырскимъ крестьянамъ отъ проходящихъ полковъ великая обида, для того проситъ сообщить куда слѣдуетъ, дабы на россійскомъ языкѣ изъ онаго суда о разныхъ требованіяхъ присылаемы были бумаги въ Сурдецкій Святодуховъ монастырь и изъ онаго тоже принимаемы на россійскомъ же, на которомъ рапортѣ состоялась отъ вашего высокопреосвященства въ 28 день тогожъ сентября резолюція такова: „Консисторіи разсмотрѣть и доложить съ мнѣніемъ“. Положили мнѣніе: Съ прописаніемъ сего рапорта сообщить въ Литовско-Виленское губернское правленіе съ тѣмъ, дабы оно благоволило по уваженію изъясненныхъ въ ономъ обстоятельствъ учинить Вилькомірскому нижнему земскому суду предписаніе, чтобы оный впредь всѣ свои законныя требованія присылалъ въ Сурдецкій монастырь не на польскомъ, но на одномъ россійскомъ языкѣ непремѣнно,

Digitized by Google

дабы по не вразумѣнію силы польскаго языка не могло происходить въ удовлетвореніи земскихъ требованій остановки и черезъ то монастырь не имѣлъ бы напраснаго убытка и затрудненія, равно и отъ монастыря присылаемыя и подаваемыя бумаги по дѣламъ онаго принималъ бы судъ на одномъ россійскомъ діалектѣ, не требуя, чтобы оныя были писаны на польскомъ, и о послѣдующемъ увѣдомить консисторію, о чемъ дать знать указомъ и настоятелю Сурдецкаго монастыря соборному іеромонаху Маркіану съ братіею, а повелѣно-ль будетъ по сему учинить вашему высокопреосвященству, консисторія почтеннѣйше представляя, испрашиваетъ архипастырской резолюціи.

Резолюція архіепископа:

„1816 г. октября 24. Учинить посему“.

18-го ноября 1816 г. Литовско-Виленское губернское правленіе увѣдомило консисторію, что правленіемъ посланъ указъ Вилкомірскому нижнему земскому суду съ предписаніемъ вести переписку дѣловую съ Сурдецкимъ монастыремъ на русскомъ языкѣ.

Дѣло № 596.

167.

1816 г. Октября 23. Дѣло по рапорту Бѣльскаго Николаевскаго монастыря игумена Іоны архіепископу Минскому Анатолію о построеніи уніатами церкви вмѣсто часовни въ деревнѣ Августово. № 604.

Прихожане Бѣльской унитской церкви, по наущенію своего ксендза Гижевскаго, при деревнѣ Августово, рядомъ съ православнымъ кладбищемъ, построили часовню, въ которой въ праздничные дни совершалось богослуженіе по унитскому обряду. Часовню эту униты построили съ единственною цѣлью совращенія православныхъ въ унію, чему уже много было примѣровъ. По разсмотрѣніи этого дѣла въ консисторіи постановлено было отнестись въ Бѣлостокское областное правленіе съ просьбою о закрытіи этой часовни. Бѣлостокское правленіе предписало Бѣльскому земскому суду произвести слѣдствіе. Хотя по слѣдствію и оказалось, что въ часовнѣ въ праздничные дни совершается богослуженіе (обѣдня, вечерня и др.) и священники унитскіе преподаютъ православнымъ христіанскія требы, Областное правленіе „не нашло однако законныхъ причинъ“ къ закрытію каплицы.

Въ Минской духовной консисторіи слушали рапортъ къ его высокопреосвященству Бѣльскаго Николаевскаго монастыря настоятеля игумена Іоны, въ коемъ прописываетъ, что прихода Бѣльскаго Николаевскаго монастыря не въ далекомъ разстояніи отъ деревни Августово находится кладбище людей благочестиваго нашего исповѣданія, гдѣ прихожане, намѣреваясь съ давняго времени построить часовню для отправленія панихидъ надъ умершими и похоронъ въ непогодливое время, не занимали единственно для сей надобности мѣста на горѣ, которая землею въ большей части принадлежитъ крестьянину Степану Радецкому, а меньшая часть не болѣе четырехъ градокъ есть унитскаго прихожанина Лешкевича, съ одной же и съ другой стороны той горы суть земли прихожанъ нашихъ. Но въ прошломъ 1813 году уніятской Бѣльской церкви прихожане, сдѣлавъ свое кладбище въ смежности съ нашимъ, съ отдѣленіемъ только рвомъ, а прежде за прусскаго правленія похоронялись на городскихъ кладбищахъ, заняли не только прописанную часть земли ихъ прихожанина Лешкевича, но и помянутаго Радецкаго землю и на семъ мѣстѣ, не имѣя ни отъ гражданскаго правительства, ни отъ своего діоцезальнаго епископа позволенія, въ противность узаконеній, начали строить

Digitized by Google

деревянную каплицу, постройка коей, по объявленію моему съ прихожанами, отъ земской полиціи имъ запрещена. Затѣмъ прихожане наши, испрося отъ Минской духовной консисторіи и отъ гражданскаго правительства позволенія, основали на томъ же самомъ мѣстѣ вокругъ ихъ каплицы свою часовню, положивъ каменья и поставивъ два креста съ освященіемъ мѣста, до приуготовленія дерева и другихъ матеріаловъ; но они, униты, особливо ихъ дзеканъ Маркевичъ и ксендзъ Гижевскій, сопротивляясь сему, посредствомъ своего начальства испросили отъ Бѣлостокскаго областнаго правленія, чтобы для удостовѣренія о принадлежности ихъ прихожанину Лешкевичу и Радецкому земли, на которой они начали строить каплицу, произвесть на мѣстѣ слѣдствіе, при которомъ, хотя оказалось, что земля, на коей униты начали строить каплицу, есть та самая, которую наши прихожане означили еще съ 1802 г. для постройки часовни, но не могли сего сдѣлать по причинѣ бывшей прусской и съ французами войны и оная земля принадлежитъ большей частью католику, имѣющему жену нашего исповѣданія, Степану Радецкому, который единственно для постройки благочестивымъ прихожанамъ часовни документомъ, 29-го сентября 1815 года даннымъ Бѣльскаго монастыря братству, уступилъ навсегда, но Бѣлостокское областное правленіе, по слѣдствію заключивъ, что греко-россійскаго исповѣданія жителей кладбище отъ таковагожъ унитовъ совсѣмъ рвомъ отдѣлено, и что униты начали строить каплицу на своемъ кладбищѣ, занимая малую часть земли означеннаго крестьянина Радецкаго, но который къ сему никакой претензіи не имѣетъ и ту землю добровольно уступаетъ, дозволило имъ унитамъ начатую каплицу построить, чего благочестивымъ прихожанамъ не препятствуетъ. Въ таковомъ случаѣ, хотя удобнѣе было бы построить имъ унитамъ каплицу при своихъ деревняхъ Стрикахъ и Шасталахъ, въ коихъ нашихъ людей мало, а паче при Грабовцѣ, гдѣ люди всѣ почти ихъ исповѣданія, а греко-россійскаго нѣтъ, но они, особливо ксендзъ ихъ Гижевскій, единственно чтобъ совращать нашихъ прихожанъ на свой обрядъ, что уже и дѣлаетъ (ибо какъ прежде, такъ и нынѣ исправляетъ нѣкоторымъ благочестивымъ прихожанамъ требы, о чемъ по донесеніямъ моимъ и дѣла въ Минской консисторіи имѣются, за что онъ, Гижевскій, въ прошломъ 1810 году былъ подъ судомъ и нынѣ состоитъ за подобныежъ поступки подъ слѣдствіемъ), вмѣсто каплицы построили церковь и въ оной не только въ праздники по своей религіи, но и каждой недѣли отправляетъ помянутый ксендзъ Гижевскій вечерню, обѣдню, акаѳисты и молебны, куда людей нашего исповѣданія своею церемоніею, идя изъ города съ процессіею до кладбищъ, такъ привлекли, что они оставивъ свою въ монастырѣ церковь, ходятъ на богомоленіе въ новопостроенную уніятскую и дѣлаютъ разныя имъ приношенія, чрезъ что нѣкоторые уклоняются отъ исповѣданія своей греко-россійской религіи и могутъ совращаться въ унію, празднуя вмѣстѣ съ ними дни святыхъ ихъ; кромѣ того, когда въ день св. Іосафата прихожанина благочестиваго исповѣданія Михаила Веремейка наемникъ ѣхалъ въ лѣсъ, то уніятскій священникъ Гижевскій и его прихожане увидя, укоряли его, почему онъ въ день праздника ихъ работаетъ; также въ деревнѣ Августовѣ и другихъ въ окружности состоящихъ находятся люди греко-россійскаго исповѣданія, а въ самомъ Августовѣ нашего исповѣданія большая часть, а унитовъ весьма мало, ибо нашихъ обоего пола 60 дворовъ, кромѣ такихъ, кои одно лицо нашего исповѣданія, а другое уніятскаго, 30 дворовъ, ихъ же не болѣе 20 домовъ, да обоего исповѣданія 15, то представляя изъясненныя обстоятельства на благоуваженіе вашего высокопреосвященства, покорнѣйше прошу, чтобы прихожане нашего исповѣданія не оставляли своей церкви и по поводу сего не совра-

Digitized by Google

щались бы въ другую религію (чрезъ что монастырь лишается своихъ доходовъ и благолѣпія въ храмѣ), учинить съ кѣмъ слѣдуетъ свое сношеніе, дабы построенная унитами вмѣсто дозволенной каплицы церковь была запечатана и служеніе въ ней запрещено, ибо ежели сего въ скорости не учините, то безъ сомнѣнія унитскіе священники людей нашего исповѣданія привлекутъ въ свою религію и въ оной ихъ утвердятъ. Поелику же уніяты каменья, которые положены были для основанія нашей часовни, разбросили и насмѣхаясь, что поставленные нами два креста прикрашиваютъ ихъ церковь, говорятъ, будемъ-ли переносить на свои кладбища и строить тамъ часовню, то повелѣно-ль будетъ тѣ кресты снять или оставить до окончанія дѣла на настоящемъ мѣстѣ, испрашивалъ повелѣнія. Къ томужъ учиненную въ консисторіи справку, по коей оказалось 1) что въ 58 статьѣ Устава благочинія сказано:

„Управа благочинія имѣетъ смотрѣніе, дабы въ городѣ никто не строилъ вновь православныхъ монастырей безъ благословенія Синода и православныхъ церквей безъ дозволенія епархіальнаго архіерея; храмовъ же для моленія иновѣрныхъ безъ дозволенія губернскаго правленія. Указомъ же изъ Св. Синода отъ 10-го генваря 1800 года между прочимъ дано знать: остающихся по прежнему въ уніи жителей тамъ, гдѣ по превосходному количеству воспріявшихъ благочестіе и церкви приходскія обращены будутъ въ благочестивые, буде ихъ число не велико, приписывать къ ближайшимъ унитскимъ церквамъ, а ежелиже ихъ останется такое количество душъ, что можно имъ построить вновь церковь унитскую, то хотя имъ сіе и дозволять, но не инако какъ ограничa епархію унитскую точнымъ и извѣстнымъ числомъ церквей такъ, что буде бы послѣдовала гдѣ надобность вновь оныя строить, то по силѣ Устава благочинія 58-й статьи архіепископъ унитскій самъ собою, безъ губернскаго правленія, на построеніе ихъ дозволенія давать не отваживался бы“.

На которой справкѣ состоялась отъ его высокопреосвященства въ 20 день настоящаго февраля резолюція такова:

„Изъ рапорта видно, что каплица снова построена не для похоронъ, потому что на прежнемъ кладбищѣ ее не было, да прежде построенія мертвыя тѣла уніатовъ на семъ мѣстѣ не хоронились, но для обыкновеннаго священнослуженія, дабы совращать благочестивыхъ, какъ то изъ послѣдствій открывается. Приходской же церкви, въ которой бы отправляемо было богослуженіе обыкновенное, а не похороны только, по превосходному количеству благочестивыхъ, за силою указа 1800 года февраля 10 дня, строить не слѣдовало. Для того сообщить куда слѣдуетъ, чтобы благоволено было оную каплицу запечатать и что по сему учинено будетъ увѣдомить“. **Приказали:** съ прописаніемъ рапорта игумена Іоны, а также справки и состоявшейся на оной отъ его высокопреосвященства резолюціи сообщить въ Бѣлостокское областное правленіе и требовать, дабы оно благоволило о запечатаніи вышеупомянутой каплицы, яко для совращенія благочестивыхъ прихожанъ построенной, учинить законное постановленіе и о послѣдующемъ увѣдомить сію консисторію.

2 априля 1817 г. Бѣлостокское правленіе сообщило Минской консисторіи состоявшееся въ семъ правленіи слѣдующее постановленіе:

„Бѣльскому земскому суду предписать указомъ, чтобы противу всѣхъ изъясненныхъ въ ономъ (отношеніи консисторіи) обстоятельствъ, произвелъ при депутатѣ съ духовной стороны самоаккуратнѣйшимъ образомъ изслѣдованіе и что окажется въ самоскорѣйшемъ времени донесъ обстоятельно правленію для дальнѣйшаго по сему предмету постановленія. О чемъ Минскую духовную консисторію увѣдомить сообщеніемъ, а также дать знать и Брестской римско-унитской консисторіи *(л 14)*.

Digitized by Google

1817 г. мая 19 дня. Гродненскаго Софійскаго собора протоіерей Θома Сосновскій репортовалъ Минской консисторіи слѣдующее:

„Указъ изъ Минской духовной консисторіи отъ 21 истекшаго апрѣля за № 1047 о командированіи меня за депутата Бѣлостокской области въ городъ Бѣльскъ для произведенія слѣдствія о построеніи унитами на кладбищѣ церкви мною тогожъ апрѣля 29-го числа полученъ. Во исполненіе таковаго прибылъ я въ городъ Бѣльскъ 3-го числа сего мая по приглашенію тамошняго Николаевскаго монастыря игумена отца Іоны, съѣзжалъ я обще съ нимъ въ селеніе Августово, при бытности благочестивыхъ прихожанъ селенія Августоважъ жителей, дабы предварительно узнать о мѣстѣ, гдѣ церковь построена; и по показанію тѣхъ же благочестивыхъ прихожанъ, а равно по разсмотрѣнію оказалось, что дѣйствительно церковь сія выстроена на томъ самомъ мѣстѣ, гдѣ прежде заложена была благочестивыми часовня, чему есть и нынѣ доказательства: сдѣлянный уже благочестивыми на основаніе каплицы ровъ. положено было изъ камней основаніе и постановленные ими же два креста, находящіеся и доселѣ съ правой и лѣвой стороны нынѣшней унитской каплицы. Но основаніе сіе разброшено унитами при постройкѣ своей церкви. Затѣмъ, по учиненіи о прописанномъ дѣлѣ изслѣдованія засѣдателемъ Бѣльскаго земскаго суда Гриневицкимъ при мнѣ и депутатѣ со стороны унитскаго духовенства священникѣ Михневичѣ и объ окончаніи онаго честь имѣю представить при семъ копію того слѣдственнаго дѣла, въ польскомъ діалектѣ писаннаго, на благоразсмотрѣніе Минской духовной консисторіи, донося при томъ всепокорнѣйше, что освященный, какъ изъ слѣдствія видно, ручей изъ подъ горы, на коей состроена унитами каплица, истекающій (почитаемый уже ими священнымъ) хожденіе туда працессіею изъ г. Бѣльска, въ 6-ти верстахъ отстоящаго, и нерѣдкое въ каплицѣ въ противность данного отъ уницкаго начальства благословенія, въ праздни жеміе, при многочисленномъ собраніи есть для благочестивыхъ непримѣтны тиканіемъ и утонченнымъ умысломъ влеченію отъ православной церкви; оставшаяся въ той странѣ часть благ выхъ стекается туда—одна для любоп другіе, дабы избѣгнуть упрековъ у что наши не участвуютъ въ ихъ ніяхъ и обрядахъ, иные же и дѣйств привлечены чрезъ сіи церемоніи в моленіе, какъ изъ показанія села Ав жителя благочестиваго исповѣданія Осташевскаго видно. И ежели проп унитская каплица уничтожена не буд благочестивые чрезъ таковыя церемон влеченные любопытствомъ и набож современемъ могутъ удобно прекл къ сторонѣ унитовъ. Протоіерей Θо сновскій. 1817 г. мая 19. Гродна

15 іюня 1817 г. Отношеніемъ за Бѣлостокское областное правленіе со Минской духовной консисторіи слѣ свое постановленіе:

„Какъ по произведенному Бѣл земскимъ судомъ вмѣстѣ съ депута стороны греко-россійскаго и унитск ховенства слѣдствію оказалось, что янами унитскаго исповѣданія постр кладбищѣ при деревнѣ Августовѣ к а не церковь, и то по дозволенію наго правленія, въ которой, на ос рескрипта унитскаго епископа Булга правляется богослуженіе только въ ничные дни по обряду унитскаго данія, а въ буденные одно поминанье, же и вечерни кромѣ тѣхъ праздн дней никогда не было. При чемъ не лось по слѣдствію и того, что ксенд жевскій совращалъ греко-россійскаго данія людей въ унитскую религію и у служителя крестьянина греко-росс исповѣданія Кондрата Охремѣнки, ч въ унитскій праздникъ занимался р но какъ изъ собственнаго его по видно, что наговорилъ его не работ

Digitized by Google

тотъ день другой работникъ унитскаго исповѣданія Еліашъ Осташевичъ, то о семъ Минскую духовную консисторію увѣдомить сообщеніемъ, съ тѣмъ что правленіе не находитъ законныхъ причинъ къ запечатанію унитской каплицы, а если консисторія признаетъ данное епископомъ Булгакомъ дозволеніе отправлять въ оной богослуженіе въ праздничные дни несовмѣстнымъ, то предоставляется просить о томъ высшее начальство. Чтожъ касается до окрещенія унитскимъ ксендзомъ Гижевскимъ дочери крестьянина Вивульскаго, которой мать греко-россійскаго исповѣданія, то обстоятельство сіе предоставить разсмотрѣнію духовному его начальству и для того въ Брестскую римско-унитскую консисторію сообщить". Іюня 15 дня 1817 года.

Дѣло № 604.

168.

1816—1821 г. Дѣло о нарушеніи фундушевой записи, данной ктиторомъ Заблудовской Успенской церкви А. Ходкевичемъ, относительно десятины съ крестьянъ Заблудовскаго графства. № 562.

Повѣренный княжны Стефаніи Радивилъ сдѣлалъ новое росписаніе деревень, которыя должны давать десятину Заблудовскому монастырю. Въ росписаніе вошли такія деревни, которыя никогда не давали десятины. Вопреки первоначальному фундушу, десятину монастырь самъ долженъ былъ собирать. Съ введеніемъ этихъ новыхъ порядковъ нѣкоторыя деревни вовсе отказались давать десятину, другія не все установленное давали; накопилось такимъ образомъ много недоимокъ за разные годы, и монастырь поставленъ былъ въ затрудненіе относительно средствъ содержанія. Минская духовная консисторія отнеслась въ т. н. Радивиловскую комиссію съ требованіемъ предписать кому слѣдуетъ, чтобы хлѣбную ссыпку (десятину) монастырь не самъ собиралъ съ крестьянъ, а поссесоры Заблудовскаго графства. Комиссія отвѣчала, что такъ какъ „она не можетъ удостовѣриться о истинѣ таковаго фундуша", то, въ силу высочайше утвержденнаго положенія объ образованіи Радивиловской комиссіи, консисторіи предоставляется возстановить права Заблудовскаго монастыря относительно десятины исковымъ порядкомъ—„посредствомъ позва и актората". Консисторія, на основаніи существующихъ узаконеній и постановленій правительственныхъ, доказывала, „что указываемый комиссіею порядокъ рѣшенія спорныхъ дѣлъ, касающихся имѣній Радивиловскихъ, установленъ „для партикулярныхъ дѣлъ, а не казенныхъ", и потому требовала удовлетворенія по первому своему отношенію. Комиссія осталась при прежнемъ своемъ мнѣніи. Минскій архіепископъ сносился по этому дѣлу съ Литовско-Виленскимъ военнымъ губернаторомъ Римскимъ-Корсаковымъ, который увѣдомилъ архіепископа, что онъ предложилъ Радивиловской комиссіи „не подвергать имѣющихся съ духовенствомъ дѣлъ порядку, установленному для частныхъ лицъ", т. е. по позвамъ и акторатамъ. Консисторія снова отнеслась въ комиссію съ просьбою объ удовлетвореніи по первому ея требованію. Комиссія отвѣчала, что по высочайшему указу отъ 17-го апрѣля судопроизводство въ комиссіи отсрочено по 16-е марта 1819 г., и потому комиссія не вправѣ разбирать требованія Заблудовской церкви до истеченія сего срока. По истеченіи этого срока, спустя два почти мѣсяца, не получая изъ комиссіи обѣщаннаго ею разсмотрѣнія дѣла, консисторія снова отнеслась въ комиссію съ тѣмъ же запросомъ, и получивъ въ отвѣтъ, что судопроизводство въ комиссіи снова отсрочено до 1-го сентября, и потому...По истеченіи и сего срока консисторія не получила никакого удовлетворенія до 3-го іюля 1820 г., и потому снова отнеслась въ комиссію съ тѣмъ же запросомъ. Комиссія отвѣчала, что большая часть крестьянъ Заблудовскаго имѣнія уже проданы (446 дворовъ), осталось во владѣніи Радиviловъ только 178 дворовъ, и что новымъ владѣльцамъ сдѣланъ запросъ, согласны-ли они или не согласны производить лежавшую на купленныхъ ими крестьянахъ повинность на Заблудовскую церковь; а пока сіе не послѣдуетъ, дабы наданіе или фундушъ не понесъ никакого ущерба", комиссія постановила „утвердить распоряженіе Бѣлостокскаго областнаго правленія по предмету вы-

Digitized by Google

сканія сей ссыпки, состоявшееся. 1821 года августа 31-го коммиссія увѣдомила консисторію, что новые владѣльцы Заблудовскаго имѣнія согласились на взносъ ихъ крестьянами десятины въ пользу Заблудовскаго монастыря съ обязательствомъ, чтобы дворовое управленіе само собирало установленное количество зерноваго хлѣба и отдавало монастырю, а монастырь обязуется, согласно фундушевой записи Ходкевича, содержать школу для дѣтей.

1817 г. апрѣля 3 дня. Минской духовной консисторіи докладъ архіепископу Анатолію.

Заблудовскаго Успенскаго монастыря строитель іеромонахъ Филаретъ рапортомъ 26-го числа февраля прошедшаго 1816 года, въ консисторіи полученнымъ доносилъ, что при произведеніи въ Заблудовскомъ графствѣ вновь размежеванія земли, принадлежащей княжнѣ Стефаніи Радзивилѣ, присланный отъ опеки ея въ оное имѣніе повѣренный Саковичъ для сдѣланія вновь описи той землѣ, запретилъ княжескимъ крестьянамъ, состоящимъ въ приходѣ означеннаго Заблудовскаго монастыря, давать ему слѣдующую десятину по старому положенію, объявляя, что, по описаніи земли, оные крестьяне будутъ давать сказанную десятину будто бы не по старому, но уже по новому росписанію, почему монастырь, ожидая не малое время таковаго росписанія, входилъ къ нему, повѣренному, нѣсколько разъ съ прошеніемъ, который написалъ наономъ одни только деревни, а сколько въ оныхъ числится волокъ земли и сколько дворовъ, объ ономъ не изъяснилъ. Сверхъ того, помянутый повѣренный много показалъ деревень такихъ, которыя никогда не давали ни монастырю, ни прочимъ мѣстамъ никакой десятины, а потому и не можетъ монастырь съ оныхъ деревень получать десятину тѣмъ болѣе, что сей повѣренный ко взысканію оной не дѣлаетъ никакого вспомоществованія. Затѣмъ Заблудовскій монастырь представлялъ помянутому повѣренному подтвержденіе фундуша, воеводою Сапѣгою учиненное, съ изъясненіемъ, что онъ не можетъ по новому росписанію брать десятины самъ по себѣ безъ вѣдома духовнаго начальства потому, что въ фундушѣ и подтвержденіи сказано: со всякой волоки земли показанныхъ деревень давать монастырю по одной копѣ, то есть одну половину копы ржи, а другую яроваго хлѣба. Поелику же сказанный повѣренный, не смотря ни на фундушъ, ни на подтвержденіе его, объявилъ монастырю, что прописанная десятина только сего т. е. 1816 года по оному росписанію будетъ отдана, а послѣ все уничтожитъ и не будетъ болѣе монастырь получать оной, то просилъ онъ, строитель, его, повѣреннаго, чтобы повелѣлъ отдать хотя недоимку десятины, слѣдуемой за прошедшіе годы, какъ съ крестьянъ, такъ и помѣщиковъ, пользующихся тою землею, которую по умершихъ и разными случаями убылыхъ присвоили они себѣ и коей большая часть состоитъ въ недоимкѣ; но онъ о семъ и слушать не захотѣлъ, а сказалъ, что все пропало; почему прилагая при ономъ рапортѣ двѣ копіи, одну съ прописаннаго росписанія, а другую съ подтвержденія фундуша, просилъ сообщить куда слѣдуетъ, дабы монастырь форменное росписаніе на упомянутую десятину и сказанную недоимку получилъ. А потому консисторія резолюціею своею заключила: какъ означенный Заблудовскій Успенскій монастырь на основаніи высочайшаго именнаго повелѣнія, въ 5-й день іюня прошлаго 1809 года состоявшагося, оставленъ въ томъ самомъ по фундушу положеніи, какъ онъ прежде существовалъ, то съ прописаніемъ сего рапорта и съ приложеніемъ обѣихъ копій вновь учиненнаго росписанія на десятину и подтвержденія фундуша отнестись и относилась 26-го числа апрѣля тогоже 1816 г. къ главноуправляющему имѣніемъ княжны Стефаніи Радзивиллъ Минскаго главнаго суда 2-го департамента г. предсѣдателю Ходзкѣ, дабы благоволилъ понудить кого слѣдуетъ, чтобы

Digitized by Google

слѣдуемыя по фундушу на Заблудовскій Успенскій монастырь, яко по высочайшему повелѣнію въ прежнемъ его существованіи оставленный, хлѣбная ссыпка съ каждой волоки земли княжескими крестьянами, кои состоятъ въ приходѣ Заблудовскаго монастыря, занимаемой, по половинѣ копы ржи и по столько же яроваго хлѣба была непремѣнно и сполна каждогодно отдаваема; ибо безъ таковой ссыпки монастырь никакъ не можетъ имѣть своего содержанія, и о послѣдующемъ увѣдомить сію консисторію въ непродолжительномъ времени, о чемъ дано знать и строителю іеромонаху Филарету указомъ. На что онъ г. Ходзко отъ 17-го сентября тогожъ года отвѣтнымъ сообщеніемъ увѣдомилъ консисторію, что отъ него упоминаемому землемѣру Саковичу предписано, чтобы онъ разсмотрѣлъ на мѣстѣ доказательства фундушевыя со стороны Заблудовскаго монастыря и по онымъ учиня заключеніе посредствомъ мѣръ, ему предписанныхъ, привелъ въ дѣйство. Затѣмъ означеннаго монастыря строитель іеромонахъ Филаретъ 24-го минувшаго февраля сего 1817 года рапортомъ доноситъ, что по вновь сдѣланному росписанію землемѣромъ Саковичемъ на положенную фундушемъ монастырю ссыпку не малое число вновь приданныхъ деревень, на разныхъ правахъ состоящихъ, а паче боярскія, никогда ссыпки монастырю не давали, который, употребляя разныя средства преклонить ихъ къ отдачѣ, даже военною экзекуціею, понесъ значущіе убытки и получилъ не болѣе какъ на заплату долговъ, ибо вновь назначенныя деревни, нѣкоторыя по упрямству, а нѣкоторыя по бѣдному состоянію не отдаютъ и впредь не обѣщаютъ давать, чрезъ что монастырь почти половинную часть потерялъ ссыпки и остается въ неизвѣстности, по старому ли фундушу получать ссыпку, или по новому росписанію землемѣра Саковича взыскивать. А потому, прилагая таковое росписаніе вмѣстѣ съ фундушемъ вышеписаннымъ изъ дѣлъ градскихъ Минскихъ, просилъ учинить обо всемъ разсмотрѣніе и монастырь не оставить въ обидѣ, безъ удовлетворенія. А изъ фундуша отъ гетмана Хоткевича 1567 года іюня 6-го дня наданнаго значится, что Заблудовской благочестивой церкви положено давать всякаго года съ уволоки земли по половинѣ копы жита и по столько же яроваго, что и другимъ документомъ 1708 года августа 3-го числа, отъ графа Сапѣги даннымъ, подтверждено съ тѣмъ, чтобы каждый годъ содержатель или поссесоръ грунтовъ, деревень и фольварковъ, къ Заблудову принадлежащихъ, по силѣ правъ отъ фундаторовъ данныхъ, съ которыхъ грунтовъ слѣдуетъ десятину хлѣба, съ волоки по одной копѣ, безъ всякихъ отговорокъ по прежнему давать. Въ новомъ же росписаніи землемѣра Саковича написано, что до сего времени крестьяне нѣкоторыхъ деревень отдавали десятину по корцу съ волоки земли съ такою трудностью, что не были въ состояніи исполнять сего. Нынѣ чрезъ уравненіе грунтовъ крестьянскихъ сдѣлано росписаніе десятины, церкви надлежащей, въ пропорцію съ хлѣбопахатнаго двора по 6 гарцевъ жита и но столько же ярины, возлагая сборъ оной на монастырь, который, въ случаѣ же упрямства въ отдачѣ, имѣетъ просить нижняго земскаго суда о принужденіи ихъ экзекуціею; всей же ссыпки назначено собирать въ годъ по 250 корцевъ. Для того Минская духовная консисторія положили **мнѣніе:** какъ изъ вышеприведенной справки явствуетъ, что въ фундушѣ, отъ гетмана Хоткевича въ 1567 году іюня 6-го числа данномъ, постановлено монастырю Заблудовскому съ уволоки земли давать всякаго года по одной копѣ озимаго и яроваго хлѣба, да и другимъ документомъ въ подтвержденіе того фундуша 1708 года августа 3-го числа отъ графа Сапѣги подтверждено съ тою только разницею, чтобы не крестьяне, но содержатели или поссесоры имѣнія Заблудовскаго сами давали оному монастырю ссыпку попрежнему, которую монастырь

Digitized by Google

каждогодно получалъ. Хотяжъ по новому коморника Саковича росписанію предположено таковую ссыпку собирать съ состоящихъ въ приходѣ Заблудовскомъ домовъ самому монастырю, но такое собраніе не только противно вышеупомянутымъ фундушамъ, но и весьма отяготительно и даже невозможно для монастыря, какъ сіе явствуетъ изъ рапорта монастырскаго; для того въ обезпеченіе таковой значительной для монастыря пользы и въ сохраненіе фундушевыхъ правъ, съ приложеніемъ въ копіяхъ какъ росписанія коморника Саковича, такъ и фундушей, сообщить въ комиссію, учрежденную по высочайшему повелѣнію въ городѣ Вильнѣ для устройства Радзивильскихъ дѣлъ, дабы благоволено было учинить постановленіе, чтобъ монастырь Заблудовскій по росписанію помянутаго коморника Саковича не самъ собиралъ съ домовъ, приходомъ къ Заблудовской церкви принадлежащихъ, хлѣбную ссыпку, но содержатели или поссесоры Заблудовскаго имѣнія, да и монастырь по упоминаемымъ фундушамъ получалъ бы оную отъ нихъ, содержателей или поссесоровъ, въ такомъ количествѣ, въ какомъ тѣми фундушами положено по прежнему; и что по сему оною коммиссіею учинено будетъ, о томъ увѣдомить сію консисторію, о чемъ къ свѣдѣнію послать къ Заблудовскому строителю іеромонаху Филарету съ возвращеніемъ подлинныхъ фундушей и росписанія—указъ. А повелѣно ль будетъ по сему учинить вашему высокопреосвященству, консисторія почтеннѣйше представляя, испрашиваетъ архипастырской резолюція.

Резолюція:

„Учинить по сему“. (*л. 30—36*).

1817 г. іюня 28 дня. Минской дух. консисторіи докладъ архіепископу Анатолію.

Сія консисторія, слушавъ сообщеніе высочайше учрежденной въ городѣ Вильнѣ для устройства Радзивиловскихъ дѣлъ комиссіи отъ 6-го сего іюня за № 330, коимъ на требованіе оной по дѣлу о неотдаваніи Заблудовскому Успенскому монастырю назначеннаго по фундушамъ съ прихожанъ онаго, а княжескихъ крестьянъ, ссыпочнаго хлѣба, прописывая вытребованное оною комиссіею отъ прокуратора имѣнія княжескаго донесеніе о неизвѣстности ему, прокуратору, по какому поводу землемѣръ Саковичъ пріостановилъ выдачу аннуаты Заблудовскому монастырю, а равномѣрно, что онъ, не имѣя никакихъ подлинныхъ доказательствъ, не можетъ удостовѣриться о истинѣ таковаго фундуша, увѣдомляетъ, что какъ для полученія надлежащаго удостовѣренія о фундушахъ, такъ и для исчисленія количества надлежащей Заблудовскому монастырю аннуаты, искъ таковой отправить законнымъ порядкомъ, ходатайствуя въ семъ дѣлѣ, на основаніи 3 пункта высочайше оной комиссіи начертаннаго образованія, посредствомъ позыва и актората. По учиненной справкѣ положили **мнѣніе**: хотя означенная Виленская комиссія, основываясь на 35 пунктѣ высочайше даннаго оной въ руководство образованія, полагаетъ, чтобы Заблудовскій монастырь искъ свой о неотданіи оному назначенной по фундушамъ съ прихожанъ его и княжескихъ крестьянъ хлѣбной ссыпки произвелъ посредствомъ позыва и актората, но поелику изъ 22-й статьи тогожъ образованія значится, что прописанный порядокъ судопроизводства установленъ для партикулярныхъ дѣлъ, а не для казенныхъ, но и на основаніи именнаго высочайшаго указа 1799 года августа 19-го и высочайше конфирмованнаго о церковномъ правительствѣ положенія въ 13-й день ноября 1801 года, да Правительствующаго Сената указомъ 1798 года февраля 22-го и 1801 года декабря 31-го числа, велѣно производить безъ позвовъ и акторатовъ, но по просьбамъ слѣдственнымъ порядкомъ, притомъ же въ отмѣну таковыхъ законоположеній ни отъ Св. Синода, ни отъ Правительствующаго Сената впослѣдствіи времени особыхъ

Digitized by Google

предписаній еще не послѣдовало; для того вторично сообщить въ означенную Виленскую коммисію съ требованіемъ, дабы она благоволила первоначальное таковоежъ сея консисторіи отъ 15-го апрѣля сего года удовлетворить; буде же и за симъ помянутая коммисія почему либо не согласится на таковое требованіе консисторіи, то въ непродолжительномъ времени увѣдомить о своемъ положеніи для представленія Св. Синоду на благоразсмотрѣніе и разрѣшеніе. А повелѣно ль будетъ посему учинить вашему высокопреосвященству, консисторія, почтеннѣйше представляя, испрашиваетъ архипастырской резолюціи.

Резолюція:

„Учинить по сему". (*л 42*).

1817 года іюля 16-го дня отношеніемъ за № 432 комиссія высочайше учрежденная для устройства Радзивиловскихъ дѣлъ Минской дух. консисторіи сообщила слѣдующее:

Сія коммисія, слушавъ сообщеніе оной консисторіи отъ 30-го прошлаго іюня мѣсяца за № 2259 пущенное, въ отвѣтъ на сообщеніе сей коммисіи за № 630 по дѣлу причитающейся Заблудовскому монастырю десятины послѣдовавшее съ изъясненіемъ, что вышепрописанное дѣло, на основаніи указа отъ 2-го августа 1799 года и по силѣ высочайше конфирмованнаго положенія о церковномъ правительствѣ отъ 13-го ноября 1801 года, а также сообразно съ указомъ Правительствующаго Сената отъ 22-го февраля 1798 и отъ 31-го декабря 1801 годовъ, должно быть рѣшено безъ позыва и актората, но по просьбѣ обыкновеннымъ слѣдственнымъ порядкомъ, сверхъ того оная консисторія прописывая, что якобы 22-мъ образованія высочайше въ руководство сей комиссіи изданнаго, назначенъ тотъ же самый порядокъ, о каковомъ выше упомянуто; и что 35-й пунктъ тогожъ образованія, въ разсужденіи узаконеннаго порядка дѣлопроизводства относится якобы токмо къ частнымъ вѣрителямъ, а не къ духовнымъ; требуетъ затѣмъ, чтобъ коммисія по первоначальному оной консисторіи сообщенію сдѣлала надлежащее удовлетвореніе, **опредѣлила:** такъ какъ 24-мъ и 35-мъ пунктами образованія сей комиссіи именно предписано: что всѣ безъ изъятія какого бы то ни было наименованія претендаторы къ имѣнію покойнаго князя Доминика Радзивила простирающіе свои иски, должны ходатайствовать въ сей комиссіи по дѣламъ своимъ единообразнымъ узаконеннымъ порядкомъ посредствомъ позвовъ и акторатовъ, и какъ упоминаемый консисторіею 22-й пунктъ образованія относится единственно токмо къ особенному казенному долгу, Радзивиловское имущество обременяющему; каковой долгъ повелѣно удовлетворить предпочтительно всѣмъ прочимъ безъ всякаго узаконеннаго порядка, того ради сія комиссія и не можетъ перемѣнить сказаннаго предварительнаго положенія своего по сему дѣлу, согласно образованію послѣдовавшаго. О чемъ оная консисторія и благоволитъ быть симъ извѣстна. 1817 г, іюля 16. (*л. 44*).

1818 года іюня 4 дня въ журналѣ Минской дух. консисторіи записано подъ № 7, **докладывано:**

Посланнымъ изъ сей консисторіи отъ 15-го апрѣля прошлаго 1817 г., за № 952 въ Виленскую комиссію, учрежденную для устройства Радзивиловскихъ дѣлъ, сообщеніемъ требовано учинить постановленіе, чтобы Заблудовскій Успенскій монастырь по росписанію коморника Саковича не самъ собиралъ съ домовъ приходомъ принадлежащихъ къ Заблудовской церкви хлѣбную ссыпку, но содержатели или посессоры Заблудовскаго имѣнія, и монастырь, на основаніи фундушей ему данныхъ, которые при томъ же сообщеніи въ оную коммисію отосланы, получилъ бы таковую ссыпку отъ нихъ, содержателей или посессоровъ, въ такомъ количествѣ, въ какомъ тѣми фундушами положено попрежнему. На что помянутая коммисія хотя отвѣтнымъ своимъ отношеніемъ отъ 6-го іюня того года дала

Digitized by Google

знать, что какъ для удостовѣренія о фундушахъ, такъ и для исчисленія количества слѣдуемой Заблудовскому монастырю аннуаты, какъ таковой долженъ производиться, посредствомъ позыва и актората, на основаніи 35 пункта образованія комиссіи: но господинъ Литовско-Виленскій военный гугубернаторъ и кавалеръ Римскій-Корсаковъ на отношеніе его высокопреосвященства отъ 19-го сего іюня увѣдомилъ, что онъ предложилъ Радзивиловской комиссіи не подвергать имѣющихся съ духовенствомъ дѣлъ порядку, установленному для частныхъ лицъ, по позывамъ и акторатамъ. Для чего **опредѣлено:** сообщить въ означенную Радзивиловскую коммисію и требовать, дабы оная благоволила первоначальное сея консисторіи отношеніе отъ 15-го апрѣля удовлетворить въ полной мѣрѣ и о послѣдующемъ увѣдомить консисторію (*л 48*).

1818 года октября 31-го. Радзивиловская комиссія сообщила Минской консисторіи слѣдующее:

Сія комиссіи, слушавъ сообщеніе оной консисторіи отъ 23-го сего октября мѣсяца, за № 3224 послѣдовавшее, коимъ проситъ, дабы комиссія сія удовлетворила въ самоскорѣйшемъ времени первоначальныя оной консисторіи требованія касательно причитающейся Заблудовскому Успенскому монастырю изъ Радзивиловскихъ имѣній хлѣбной ссыпки, **опредѣлила:** такъ какъ силою именнаго высочайшаго его императорскаго величества указа въ 17 день апрѣля сего года, въ городѣ Варшавѣ изданнаго, судопроизводство сей комиссіи отсрочено по 16-е число марта мѣсяца будущаго 1819 года, потому комиссія сія, будучи для сихъ причинъ не вправѣ разбирать требованія Заблудовской церкви прежде истеченія означеннаго срока, увѣдомляетъ о томъ оную консисторію, съ тѣмъ, что послѣ истеченія сего срока и за открытіемъ судопроизводства комиссіи, комиссія сія не оставитъ разрѣшить претензію Заблудовской церкви сообразно узаконеніямъ и указамъ (*л. 56*).

1819 г. мая 6 дня въ журналѣ Минской духовной консисторіи записано подъ № 6. **Докладывано:**

Виленская комиссія для устройства Радзивилловскихъ дѣлъ высочайше учрежденная по требованіямъ сей консисторіи отъ 15-го апрѣля 1817, 4-го іюля, 24-го августа и отъ 23-го числ октября 1818 годовъ объ учиненіи постановленія, чтобы Заблудовскій Успенскій монастырь по росписанію коморника Саковича не самъ собиралъ съ домовъ, приходомъ къ Заблудовской церкви принадлежащихъ, хлѣбную ссыпку, но содержатели или посессоры Заблудовскаго имѣнія, на основаніи фундушей. Хотя отъ 31-го октября тогожъ года увѣдомила, что такъ какъ силою именнаго высочайшаго указа въ 17-й день апрѣля изданнаго судопроизводство оной комиссіи отсрочено по 16-е число марта сего 1819 года и потому комиссія не вправѣ разбирать требованія сей консисторіи прежде истеченія срока, по истеченіи жъ помянутаго срока, за открытіемъ присутствія, не оставитъ разрѣшить претензіи Заблудовскаго монастыря сообразно узаконеніямъ и указамъ, но что оною комиссіею учинено по вышесказанному дѣлу консисторія доселѣ свѣдѣнія не имѣетъ. **Приказали:** поелику повелѣнный высочайшимъ указомъ срокъ 16-е число марта сего года уже миновалъ и присутствіе комиссіи открылось, для того еще въ послѣдній разъ сообщить въ означенную Радзивиловскую комиссію и настоятельно требовать, дабы она благоволила первоначальное сея консисторіи отношеніе отъ 15-го апрѣля 1817 года въ скорѣйшемъ времени удовлетворить во всей его силѣ. (*л. 54*).

1819 года іюня 2-го дня, отношеніемъ за № 1969 комиссія Радзивиловская сообщила Минской дух. консисторіи слѣдующее:

По сообщенію оной духовной консисторіи отъ 8-го сего мая за № 1065 объ учиненіи постановленія по предмету вношенія хлѣбной ссыпки въ Заблудовскій монастырь комиссія сія **опредѣлила:** увѣдомить (и увѣ-

Digitized by Google

ся), что вслѣдствіе поданнаго про-
юмъ Радзивилловскихъ имѣній пред-
ія и учиненнаго на оное согласія
:а Радзивилловскихъ кредиторовъ,
изводство сей комиссіи, на основаніи
го высочайшаго указа отъ 17-го ап-
318 года, вновь отсрочено сею ко-
еще по 1-е число сентября сего
его ради требованіе оной духовной
оріи и не можетъ быть рѣшено су-
ъ образомъ прежде истеченія озна-
срока (*л. 59*).

г. іюля 3 дня, въ журналѣ Минской
нсисторіи записано. **Докладывано:**
я консисторія многократными сооб-
и, въ Виленскую комиссію, учрежден-
устройства Радзивилловскихъ дѣлъ,
ыми, требовала объ учиненіи поста-
я, чтобы Заблудовскій монастырь по
нію коморника Саковича не самъ
ъ съ домовъ приходомъ къ Заблу-
церкви принадлежащихъ хлѣбную
, но содержатель или посессоръ За-
каго имѣнія, а монастырь, на осно-
ундушей ему данныхъ, которые при
ніи изъ консисторіи отъ 15 апрѣля
го 1817 года въ оную комиссію ото-
получалъ бы таковую ссыпку отъ
содержателей или посессоровъ, въ
количествѣ, въ какомъ тѣми фун-
положено. На что комиссія рѣши-
о отзыва доселѣ въ консисторію не
а. **Приказали:** еще сообщить въ озна-
Виленскую Радзивилловскую комис-
настоятельнымъ требованіемъ, дабы
говолила о самоскорѣйшемъ удовле-
и первоначальнаго духовной конси-
отношенія по сему предмету учинить
споряженіе и о послѣдующемъ увѣ-
ее. (*л. 60*).

о года августа 28 дня. Комиссія Рад-
ская сообщила Минской консисторіи
щее:

двумъ отношеніямъ оной духовной
оріи отъ 15-го апрѣля прошедшаго
№ 952 и отъ 8-го іюля сего года,
за № 1563 въ сію комиссію послѣдовавшимъ, коими консисторія требовала, дабы доводящаяся Заблудовскому монастырю по надані ямъ или фундушамъ хлѣбная ссыпка, а въ 1816 году генваря 22-го дня землемѣромъ Саковичемъ на принадлежащія къ Заблудовскому монастырю деревни расписанная взымывалась монастыремъ не отъ крестьянъ, но чтобы по постановленію князя Ивана Сапѣги, въ 1708 году августа 3-го дня учиненному, собиралась она отъ посессоровъ или владѣльцевъ тѣхъ имѣній и отдавалась монастырю, комиссія предписывала прокуратору Радзивилловскихъ имѣній дать противу сего требованія объясненіе. Во исполненіе чего онъ, прокураторъ, въ представленіи своемъ отъ 23-го августа мѣсяца за № 505 сдѣлалъ замѣчаніе, что князь Иванъ Сапѣга, не бывъ вотчиннымъ владѣльцемъ имѣнія Заблудова, не былъ вправѣ сдѣлать никакихъ прочныхъ постановленій, и объявляя съ тѣмъ вмѣстѣ, что онъ не можетъ дать нынѣ рѣшительнаго по требованію консисторіи отвѣта, потому что изъ числа 624 крестьянскихъ дворовъ, къ производженію сей ссыпки обязанныхъ, часть оныхъ уже продана, и что остается во владѣніи князей Радзивилловъ токмо 178 дворовъ, просилъ: дабы комиссія объявила о требованномъ консисторіею новымъ покупщикамъ Заблудовскихъ имѣній графинѣ Демблинской и Трачевскимъ, за полученіемъ же комиссіею отъ нихъ отвѣтнаго соглашающагося на означенное требованіе, или отвергающаго оное объясненія, онъ, прокураторъ, не оставитъ въ заключеніе дать рѣшительный по сему со стороны Радзивилловской массы отвѣтъ. По выслушаніи сего дѣла, поелику предъ выполненіемъ договоренныхъ условій, съ покупщиками Заблудовскихъ имѣній заключенныхъ, и предъ совершеніемъ въ ихъ пользу купчихъ крѣпостей, комиссія не можетъ почитать ихъ дѣйствительными тѣхъ имѣній владѣльцами, а тѣмъ болѣе по дѣлу относящемуся токмо къ одному Радзивилловскому имѣнію, тре-

Digitized by Google

бовать отъ нихъ объясненія. Для того **определила**: предписать г. прокуратору (и предписано), чтобы онъ, по предмету производженія означенной ссыпки самъ отъ себя снесясь съ графиней Демблинскою и Трачевскими, представилъ бы сей комиссіи по требованію духовной консисторіи рѣшительное со стороны своей объясненіе, а между тѣмъ пока сіе не послѣдуетъ, дабы натаніе или фундушъ не понесъ никакого ущерба, утвердить распоряженіе Бѣлостокскаго областнаго правленія по предмету взыскиванія сей ссыпки состоявшееся, прописанное въ отношеніи онаго отъ 16-го сентября прошлаго 1819 года, сюда послѣдовавшемъ. О чемъ то правленіе и оную духовную консисторію увѣдомить отношеніями (и увѣдомляетъ). *(л. 63)*.

1821 г. августа 31 дня. Комиссія Радзивиловская сообщила Минской консисторіи слѣдующее:

Сей комиссіи докладывано, что оная консисторія отношеніемъ своимъ отъ 17-го апрѣля 1817 года и другими послѣ того числа послѣдовавшими, а именно: послѣднимъ отношеніемъ отъ 3-го іюля прошлаго 1820 года, за № 1593, прилагая копію фундуша для Заблудовской церкви въ 6-й день іюня мѣсяца 1567 года гетманомъ Литовскаго княжества Григоріемъ Александровичемъ Хоткевичемъ изданнаго, а также предписанія Ивана Казиміра Сапѣги 3 августа 1708 г. управителю Заблудовскихъ имѣній, яко тогдашнимъ опекуномъ, даннаго, и постановленія Радзивиловскаго землемѣра Новогрудскаго межеваго судьи Саковича, въ коемъ показано, какія именно деревни должны давать Заблудовскому монастырю хлѣбную ссыпку, 22-го генваря 1816 г. учиненнаго, требовала, дабы комиссія сія, согласно постановленію землемѣра Саковича, предписалабъ кому слѣдуетъ показанную въ ономъ хлѣбную ссыпку всего 250 корцевъ взимать съ крестьянъ дворовыми начальствами и вносить оную въ монастырь оптомъ, по той причинѣ, что взиманіе оной самимъ монастыремъ отяготительно и несообразно фундушамъ. Вслѣдствіе таковаго требованія прокуратора Радзивилловской массы въ представленіи своемъ отъ 24-го августа 1820 года по причинѣ, что Заблудовскія имѣнія проданы графинѣ Демблинской, просилъ, чтобъ сообщить таковое требованіе оной же графинѣ Демблинской. Затѣмъ комиссія сія, по резолюціи своей въ 25-й день августа 1820 года состоявшейся, предписывала ему, прокуратору, учинить съ покупщиками Заблудовскихъ имѣній соглашеніе по сему предмету и по выполненіи того дать сей комиссіи рѣшительное объясненіе. Въ исполненіе таковаго предписанія онъ, прокураторъ, въ представленіи своемъ отъ 19-го сего мѣсяца объявляя, что онъ соглашается на взиманіе хлѣбной ссыпки по учиненному Саковичемъ распоряженію и что покупщики Заблудовскихъ имѣній графиня Демблинская и Домейко приняли сію обязанность, представилъ съ тѣмъ вмѣстѣ писанное къ нему повѣреннымъ графини Демблинской президентомъ Михаловскимъ 21-го сентября 1820 года письмо, въ коемъ онъ, повѣренный, касательно хлѣбной ссыпки изъясняетъ, что къ таковой ссыпкѣ изъ оставшихся во владѣніи Радзивилловской массы деревень принадлежатъ 318 крестьянскихъ дворовъ и 4 незаселенные двора, за исключеніемъ деревни Потоки называемой, которая обязана представлять ежегодно по 6 корцевъ ржи и 6 корц. ячменя, что по силѣ фундушей монастырь долженъ взимать таковую ссыпку съ крестьянъ и требуя оной долженъ непремѣнно привесть въ исполненіе прописанныя въ записи фундушевой условія, т. е. содержать при церкви человѣка для обученія дѣтей. Изъ документовъ же значится, что Григорій Александровичъ Хоткевичъ, издавая 6-го іюня 1567 въ Бѣлевичахъ фундушевую запись, назначилъ изъ Заблудовскихъ имѣній десятину въ пользу римско-католическаго костела и Заблудовской церкви всего 200 копъ ржи и 200 копъ ячменя. Каковую десятину

Digitized by Google

взыскавъ съ крестьянъ, должны были сложить оную въ одно мѣсто, послѣ чего хлѣбъ сей или десятину должно было раздѣлить слѣдующимъ порядкомъ: ксендзу благочестивому 50 копъ ржи и 50 копъ ячменя, дьяку 50 копъ ржи и 50 копъ ячменя, плебану римскаго костела 50 копъ ржи и 50 копъ ячменя; человѣку содержимому при церкви, который бы умѣлъ читать, 25 копъ ржи и 25 копъ ячменя, и столькожъ, т. е. 25 копъ ржи и 25 копъ ячменя должно дать также человѣку при римско-католическомъ костелѣ, которыхъ обоихъ есть долгъ служить церквамъ и обучать дѣтей. А Иванъ Сапѣга выше прописаннымъ предписаніемъ своимъ повелѣлъ, чтобъ управители или содержатели Заблудовскихъ имѣній, взыскавъ съ крестьянъ хлѣбную ссыпку, взносилибъ оную въ монастырь. И, наконецъ, Саковичъ, дѣлая распоряженіе, котораго консисторія не оспариваетъ, показалъ деревни, которыя должны представлять ссыпки по 6 гарнцевъ ржи и по столькожъ яроваго хлѣба, съ тѣмъ однакожъ, что парохи обязаны выполнить прописанное въ фундушовой записи условіе въ разсужденіе содержанія ими приходскаго улилища. По выслушаніи таковаго дѣла поелику оказывается, что по фундушу Григорія Александровича Хоткевича крестьяне должны были представлять Заблудовскому монастырю хлѣбную ссыпку снопами, а судья Саковичъ при регламентѣ земель для лучшей удобности замѣнилъ оную на зерно, назначая съ каждаго крестьянскаго двора по 6 гарнцевъ ржи и по столькожъ яроваго хлѣба, и какъ Минская греко-россійская духовная консисторія, не оспаривая сего распоряженія, требуетъ только, чтобъ показанное тѣмъ распоряженіемъ количество было взимаемо не самимъ монастыремъ отъ крестьянъ, но владѣльцами Заблудовскихъ имѣній и взносилось бы оными оптомъ въ монастырь, и какъ Бѣлостокское областное правленіе отношеніемъ своимъ отъ 17-го сентября 1819 года дало сей комиссіи знать, что предписало уже взыскивать ту ссыпку по распоряженію Саковича; для того комиссія сія, находя въ таковомъ требованіи консисторіи облегченіе для самихъ крестьянъ и обыкновенный необходимый порядокъ, а также имѣя въ виду, что при аккуратномъ взиманіи таковой ссыпки дворовыми начальствами, крестьяне будутъ свободны отъ экзекуціи, которой они прежде подвергались за не представленіе ими въ свое время той ссыпки, что и самимъ владѣльцамъ приносило не малый ущербъ, въ присутствіи духовнаго депутата **опредѣлила:** обязать и назначить согласно давнымъ фундушовымъ наданіямъ и сообразно часто упомянутому распоряженію судьи Саковича, въ 22-й день генваря 1816 года учиненному, чтобъ не самъ монастырь, но дворовыя начальства, показанныя въ томъ же распоряженіи взыскивали бъ въ пользу монастыря хлѣбную ссыпку и представлялибъ оную оптомъ въ монастырь съ каждаго крестьянскаго двора по 6 гарнцевъ ржи и по столькужъ яроваго хлѣба, а всего для Заблудовскаго монастыря 250 корц., считая на каждый корецъ по 32 гарнца, упомянутыя же дворовыя начальства, долженствующія взимать съ крестьянъ, суть слѣдующія: Островокъ, заключающій въ себѣ 42 крестьянскихъ двора или дымы; Мѣнѣвичи—8 дворовъ, Рафаловка 53 и 1 незаселенный, Пасвинки 27, Рудница 4, Косцѣковка 1, Загрушаны и Ятуровце 20, Новосады 38 дв. Жуки 22, Скрибичи 22, Гал... 42, Протелы 23, Гнѣцюки 40, Сольники Заблудовскіе 20, Кринѣцкіе 80, Лѣсника 36, Ковалёвцы 22, 1 незаселенный, Козлики 23, 2 незаселенные, Займа 4, Боброва и Калуски 10, Лукьянишки 4, Кудричи 20 и 1 незаселенный, Германовка 10, Сольники подъ Неводницею 10, Волня 6, Яновичи 23 и особо вся деревня Потока, съ коей назначено представлять по 6 корцевъ ржи и по столькожъ яроваго хлѣба. О чемъ прокуратору Радзивилловской массы дать знать, а въ Минскую греко-россійскую духовную консисторію отнестить сообщеніемъ (и относится) съ тѣмъ,

Digitized by Google

дабы согласно фундушовымъ наданіямъ и требованіямъ прокуратора массы и повѣреннаго графини Демблинской, благоволила предписать Заблудовскому монастырю указомъ содержать при монастырѣ тако вѣка, который бы умѣлъ читать, для дѣтей. О послѣдующемъ же благовол консисторія увѣдомить сію комиссію.

169.

1817—1821 г. Дѣло о причиненіи княземъ Огинскимъ упраздненному Евейск настырю заборомъ земель и прочихъ угодій онаго обидъ. № 628.

Архимандритъ Виленскаго Св.-Духова монастыря Іоиль въ своихъ рапортахъ Минскому архі Іову доносилъ между прочимъ, что князь Огинскій, владѣлецъ мѣстечка Евье, превыша своихъ грабительствъ и самыхъ тяжкихъ притѣсненій монастырскому имѣнію, въ мѣсте находящемуся. Минская духовная консисторія, по повелѣнію архіепископа Іова, отнесла ленское губернское правленіе, дабы оно „благоволило въ скорѣйшемъ времени повелѣть і дуетъ забранную княземъ Огинскимъ землю, плацы и другія угодія, принадлежащіе по Евейскому монастырю, тотчасъ возвратить". Губернское правленіе предписало Трокскому земскому суду, чтобы онъ „обо всѣхъ оныхъ обидахъ и самоуправіяхъ Огинскаго произве ленно самоакуратнѣйшее изслѣдованіе, и что по таковому окажется неправильно отъ м изъ фундуша его забраннымъ, то все возвратилъ тотчасъ въ первобытное владѣніе мон Архимандритъ Іоиль, въ качествѣ повѣреннаго отъ Св.-Духоваго монастыря, неоднократно земскій судъ назначить срокъ для производства слѣдствія на мѣстѣ, т. е. въ Евьѣ, но не отвѣта. Архимандритъ Іоиль репортовалъ архіепископу Іову, что онъ просилъ гражданска натора понудить земскій судъ, и только вслѣдствіе сего понужденія комиссія приступила къ сл разчала его, „а окончить, въ явную понаровку Огинскому, не надумалась. Судъ какъ будто надъ нами". Вслѣдствіе новыхъ повторительныхъ запросовъ Минской консисторіи: „что губернское правленіе усматривая, что земскій судъ „не токмо предписаннаго ему (неоднок привелъ въ исполненіе, но и какое сдѣлалъ на сей предметъ со стороны своей распоряжен сенія не имѣется, за таковую долговременную медленность суда въ исполненіи посланныхъ зовъ (9 апр. 1817 и 21 янв. 1818 г.) и дабы на предъидущее время заставить членовъ онаго і нѣйшему движенію по должности, оштрафовавъ ихъ 50 руб. ассигнаціями,—послать еще о произведеніи слѣдствія 25-го іюня (1818 г.). 31-го марта 1819 г. Виленское губернское сообщило Минской консисторіи, что слѣдствіе земскимъ судомъ произведено, что вслѣдстві требованій консисторіи о произведенія размежеванія монастырскихъ земель съ сосѣдними ками, предписано: земскому суду слѣдственное дѣло отослать въ гродскій судъ, а Троцко вому суду произнесть размежеваніе земель на законномъ основаніи. Дѣло это наконецъ б провождено въ 1-й департаментъ Литовско-Виленскаго главнаго суда, гдѣ оно и рѣшено „пристрастно", съ „понаровкой гг. судей собрату своему" (кн. Огинскому). Депутатъ духов тестовалъ противъ этого рѣшенія, не согласился съ рѣшеніемъ суда губернскій прокуроръ данскій губернаторъ. Князь Огинскій, не дожидаясь вторичнаго разсмотрѣнія дѣла, проси мандрита Іоиля порѣшить дѣло миролюбивой сдѣлкой; князь предлагалъ произвесть измѣрені монастырскихъ и если окажется недочетъ количества земли, показаннаго въ фундушево возвратить монастырю, и сверхъ того предложилъ отдать монастырю въ собственность 30 мо Минская консисторія согласилась на заключеніе мировой сдѣлки. Формальная мир. сдѣлка, съ и обводницей монастырскихъ земель и угодій, заключена и представлена въ консисторію 1824 г.

1817 г. февраля 6. Виленскаго Св.-Духова монастыря настоятеля архим. Іоиля Анатолію архіепископу Минскому рапортъ.

За пять миль отъ гор. Вильны есть въ Троцкомъ повѣтѣ мѣстечко Евье, принадлежащее князю Огинскому, при котором нѣкогда упраздненный Евейскій мон и его фольварокъ. Сіе мѣстечко с въ прошломъ 1812 году непріятел основанія, равно и Евейская церковь, надлежащимъ ему жилымъ строені

Digitized by Google

варокъ, хотя монастырская деревня нѣ-
ько въ сторонѣ расположенная уцѣлѣла
всепоѣдающаго пламени. Теперь Огин-
застраиваетъ оное мѣстечко и къ край-
обидѣ сего монастыря, яко владѣющаго
принадлежностью бывшаго Евейскаго,
мѣняетъ самую дорогу, отъ чего мона-
скіе шинки, стоявшіе прежде у самой
и и приносившіе монастырю немало-
ый доходъ, должны быть въ сильномъ
кѣ; поелику новопроводимая дорога,
аиваемая единственно въ упоръ мона-
ю, съ обѣихъ сторонъ разстояніемъ
ихъ болѣе 20 саженей и нельзя имъ
нуться къ ней, поелику та земля уже
настырская. Какъ же назначеніе дорогъ
итъ собственно отъ правительства,
твенно и перемѣна ихъ; князь же Огин-
приступилъ къ тому самъ собою и тѣмъ
тъ несносное притѣсненіе монастыр-
у имѣнію. Да онъ же безправно завла-
монастырскими озерами и землею, то
йше прошу ваше высокопреосвященство
подъ свою начальственную защиту
поминаемое духовное достояніе и вос-
ть князю Огинскому проводить въ
чкѣ Евьѣ новую дорогу къ обидѣ мо-
ря и его шинковъ, равно сдѣлать свое
слѣдуетъ архипастырское представленіе,
Огинскій не только не тѣснилъ, но
влетворилъ сей монастырь законнымъ
ащеніемъ ему по фундушу его земли
ръ. Архимандритъ Іоиль.

**года февраля 11. Резолюція архіе-
пископа:**

О возбраненіи управляющимъ эконо-
графа Огинскаго перемѣнять дорогу
дить въ губернское правленіе, о без-
номъ же завладѣніи монастырскими озе-
и землею есть ли дѣло въ консисторіи
ить справку, и буде есть, то немедленно
ему приличное теченіе, буде же нѣтъ,
вать отъ архимандрита Іоиля объяс-
, почему о томъ не рапортовано, а при

томъ велѣть
какъ и когда
владѣніе". (

**1817 года о
консисторіи
скому**

Сія конс
роклассного
стыря насто
донесеніемъ
Огинскимъ
Евьѣ пляцов
монастырски
нокоса у сам
женіе свое и
жать самую
арендаторомъ
И хотя писа
Огинскому,
прошеніемъ
ливостей дух
твореніи ар
никакого отв
мѣсяца отъ
лучилъ, а м
кари жалуют
защиты чере
отъ таковых
означенный
нымъ рапор
щенству доне
скій превыша
и самыхъ тя
скому имѣні
щемуся, въ
подлинные д
Синельников
Загоровскаго
Богдановича,
данскимъ пр
оно взяло п
кровительств
зенное имѣні
скому прове

Digitized by Google

скихъ и священническихъ грунтахъ прежнія межи, возвратить арендатору и священнику принадлежащую имъ землю, отдать арендатору 60 возовъ сѣна, которое насильно покосилъ онъ, Огинскій, на монастырскомъ лугу, не вмѣшиваться въ распоряженіе 6-ю монастырскими озерами и 14-ю пляцами, фундушемъ [1]) монастырю наданными, равно и въ шинковую продажу вина и дозволить вольный въѣздъ въ лѣсъ, также фундушемъ опредѣленный, а за всѣ сіи нарушенія княземъ Огинскимъ фундуша предковъ его взыскать съ него повелѣнную тѣмъ фундушемъ пеню. Слова же фундуша таковые: „А если бы кто кольвекъ по животѣ моемъ такъ съ потомковъ моихъ, яко изъ общихъ держащихъ якимъ кольвекъ правомъ мѣстечка Вевейскаго хотѣлъ тотъ мой фундушъ и добровольный записъ бы въ найменшемъ пунктѣ нарушити, а имъ законникомъ въ покойномъ содержанію перешкоду чинити и вступу любо въ пущи, альбо въ ставѣ ново отъ нихъ занятомъ и ихъ властномъ ловенія рыбъ боронити любо-се въ сѣножати въ тручати, любо суммы, якой отъ меня фундушемъ дарованной упоминати, любо въ грунты и подданные ку шкодѣ ихъ вступовати, теды каждый таковый, гды будетъ припозваннымъ, маетъ каждое нарушеніе фундушу и добровольнаго запису моего заплатити вины имъ законникомъ тысячу копъ грошей литовскихъ. А и по заплаченью вины предъ се тотъ фундушъ

на церковь Божію отъ меня учиненный
зуполной моцы заставити маетъ вѣчн
часы". А изъ приложенныхъ архиман
томъ Іоилемъ бумагъ видно, что кн. О
скій дѣйствительной монастырской зем
пляцовъ не малое количество заоралъ и
щеннической земли всѣ межи заораны
морги земля нарѣзана, въ число его, О
скаго, дворной земли. На которомъ рап
состоялась отъ вашего высокопреосвя
ства въ 8-й день сего октября резол
такова: „Консисторіи разсмотрѣть и д
жить съ мнѣніемъ. **Положили мнѣніе**:
изъ рапортовъ Виленскаго архиманд
Іоиля и приложенныхъ бумагъ видно,
князь Огинскій немалое количество м
стырской и священнической земли и
цевъ, въ мѣстечкѣ Евьѣ находящихся.
бралъ самоправно, а также скосилъ н
возовъ сѣна насильно и другія дѣл
притѣсненія и грабительства духовнаго
нія по фундушу на монастырь надан
предками его: то сообщить въ Литов
Виленское губернское правленіе, дабы
благоволило въ скорѣйшемъ времени п
лѣть кому слѣдуетъ всю забранную кня
Огинскимъ землю, пляцы и другія уг
принадлежащія по фундушу Евейскому
настырю, коего имѣніе принадлежитъ
роклассному Виленскому монастырю, по
высочайшаго о губерніяхъ учрежденія 9
статьи, тотчасъ возвратить въ первобы
владѣніе монастыря и священника Е

---

[1]) Князь Богданъ Матвѣевичъ Огинскій съ женою Раиною изъ рода Воловичей при существова
въ имѣніи ихъ Евье двухъ церквахъ Вознесенія Господня и Успенія Пресв. Богородицы, въ 1619 г.
вали монастырь, подарили на содержаніе этого монастыря свой дворъ Евьевскій съ постройками, са
огородами, пашнями, сѣножатями, два села „Олесники" съ землями и крестьянами и 6 озеръ, съ тѣмъ,
иноки Виленскаго Св. Духова монастыря присылали сюда иноковъ годныхъ и способныхъ, не менѣе т
и содержали при немъ школу. Въ это же время была передана Евейскому монастырю и типографія,
ствовавшая при Виленскомъ Св. Духовомъ монастырѣ, закрытая по королевскому повелѣнію 7 мая 16
и перенесенная Богданомъ Огинскимъ въ имѣніе свое Евье. Хотя съ 1620 г. типографія въ Вильнѣ пр
Духовомъ монастырѣ снова начала дѣйствовать, однако и при Евейскомъ монастырѣ типографія также
должала дѣйствовать, какъ ея отдѣленіе. Фундушевая запись кн. Богдана Огинскаго на Евейскій мона
1619 г. іюля 20 напечатана въ Т. XI Актовъ Виленской археогр. коммиссіи № 31 и 32.

Кромѣ этой записи, какъ видно изъ дѣла, Евейскому монастырю дана была другая запись кня
Раиною Богдановой Огинской въ 1639 г. іюня 16, нигдѣ не напечатанная, выписка изъ коей приво
въ этомъ дѣлѣ. См. также л. 151 и 258.

Digitized by Google

) при бытности со стороны Виленскаго стыря за депутата дьякона Ивана Завскаго и повѣреннаго отъ монастыря, раго долженъ избрать архимандритъ ъ, съ строжайшимъ воспрещеніемъ ему, скому, дѣлать впредь какія либо малѣйобиды духовному имѣнію, а за самовіе и насиліе по изслѣдованіи предать вкаго законному сужденію и монастырь семъ удовлетворить съ увѣдомленіемъ слѣдующемъ консисторію безъ замед, о чемъ дать знать и Виленскому арндриту Іоилю для надлежащаго со стоего по вышеписанному распоряженія тавленія черезъ депутата о скорѣйшемъ ращеніи монастырю всего забраннаго.

Резолюція архіепископа:

1817 года ноября 12-го дня: Учинить му". *(л. 34).*

г. мая 20. Виленскаго Св. Духова моыря настоятеля архимандрита Іоиля олію архіепископу Минскому и Литовскому рапортъ.

Иинская духовная консисторія, слушавъ щеніе Виленскаго губернскаго правленія 21-го генваря сего года, увѣдомляющее по ея требованію, что по дѣлу о занасильномъ княземъ Огинскимъ моырскихъ въ Евьѣ плацевъ, земли и ихъ обидахъ, посланъ строгій указъ кому нижнему земскому суду, чтобъ посредствомъ члена своего, при быт повѣтоваго стряпчаго и духовнаго тата, равно и повѣреннаго со стороны нскаго монастыря, обо всѣхъ оныхъ хъ и самоуправіяхъ Огинскаго проъ немедленно на мѣстѣ учиненныхъ овъ самоакуратнѣйшее изслѣдованіе) по таковому окажется неправильно монастыря изъ фундуша его забран, то все, не съѣзжая командированный съ мѣста, возвратилъ бы тотчасъ рвобытное владѣніе монастыря и Евейскаго священника, а самое изслѣдованіе для разсмотрѣнія и поступленія съ виновнымъ по законамъ отослалъ бы нижній оный судъ въ тамошній градскій судъ, дала мнѣ въ 30 день тогожъ генваря указное предписаніе, дабы сходно требованію онаго правленія депутатъ и повѣренный немедленно явились въ Троцкій нижній судъ; было настояніе о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе вышесказаннаго предписанія и духовной консисторіи рапортуемо безъ упущенія. Вслѣдствіе чего, въ предупрежденіе безвременной ѣзды, относился я въ Троцкій оный нижній судъ отъ 6-го февраля, прося о повѣщеніи противную сторону и о назначеніи точнаго срока, когда именно должны явиться въ судъ съ нашей стороны поименованные лица. Видя же его молчаніе и явную понаровку Огинскому, которая теперь еще болѣе усилилась, повторялъ тоже требованіе 12-го марта. Но и за тѣмъ не видя успѣха, обжаловался на бездѣйственный оный судъ 26-го марта правящему должность гражданскаго губернатора г. Виленскому вице-губернатору графу Плятеру-Зибергу, который 31 тогожъ марта увѣдомилъ меня о данномъ отъ него предписаніи частопоминаемому Троцкому оному суду тотчасъ выполнить по сему предмету предписаніе губернскаго правленія во всей силѣ онаго и увѣдомить меня, на какой срокъ могутъ быть присланы нашѣ депутатъ и повѣренный. Въ пресѣченіи же премедленныхъ и даже обыкновенныхъ изворотовъ нижняго онаго суда, выслалъ я депутата и повѣреннаго, котораго съ величайшимъ трудомъ могъ найти и не дешево принужденъ былъ ему заплатить 4-го апрѣля въ Евье и приказалъ имъ требовать неотложной явки членовъ онаго суда къ совмѣстному обслѣдованію вышеписанныхъ самоуправій Огинскаго. Но чины оные, прибывъ на мѣсто, только разсчали дѣло, а окончить въ явную понаровку Огинскому и до сего времени не надумались. Поелику же депутатъ съ повѣреннымъ вторично по сему дѣлу откомандированный въ Евье, равно

Digitized by Google

и для отобранія имѣнія отъ Синельникова доноситъ мнѣ, что Троцкій нижній земскій судъ какъ будто надъ нами смѣется; слѣдствія разсчатаго не оканчиваетъ и имѣнія отъ Синельникова не отбираетъ, а между тѣмъ Огинскій всю насильно забранную землю засѣялъ, дорогу по своей волѣ къ крайней обидѣ монастыря сдѣлалъ, сѣнокосъ заткнулъ на себя и, что всего больнѣе, еще дѣлаютъ похвалки его экономы, что насъ попривязываютъ, то, донося о семъ вашему высокопреосвященству, всепокорнѣйше прошу сдѣлать ваше начальничье съ кѣмъ слѣдуетъ сношеніе, дабы много разъ повелѣнное изслѣдованіе о заборахъ земли и другихъ обидахъ князя Огинскаго имѣнію сего монастыря въ Троцкомъ повѣтѣ было окончено; всѣ неправильные заборы возвращены; убытки вознаграждены; имѣніе отдано по принадлежности монастырю и съ изблевавшими ѣдкія оныя хулы экономами Огинскаго въ прекращеніе дальшихъ послѣдствій поступлено было по законамъ. На все сіе въ покорности ожидать имѣю защитительной архипастырской резолюціи. 1818 г. мая 20. Архимандритъ Іоилъ.

1818 года мая 23 дня. Резолюція архіепископа:

„Буде духовная консисторія по сему дѣлу относилась въ губернское правленіе не болѣе двухъ разъ, то сообщить еще, буде же болѣе, заготовить съ прописаніемъ обстоятельствъ, въ семъ рапортѣ изъясненныхъ, въ приличныхъ выраженіяхъ къ заступающему мѣсто гражданскаго губернатора отношеніе". (*л. 59*).

1818 г. іюля 19. Въ Минскую духовную консисторію Литовско-Виленскаго губернскаго правленія отношеніе.

Сіе правленіе, слушавъ докладъ слѣдующаго содержанія по двумъ сообщеніямъ Минской духовной консисторіи, полученнымъ въ семъ правленіи отъ 17-го фе за № 504 и отъ 15-го ноября прошлаго года за № 3515 по случаю, что помѣ князь Огинскій предпринялъ перемѣ въ мѣстечкѣ Евьѣ дорогу съ обидою I скаго монастыря, и что не малое чество монастырской и священниче земли и пляцевъ, въ томъ же мѣст находящихся, забралъ самоуправно, насильно скосивъ на 60 возовъ сѣна, лаютъ разныя притѣсненія и грабител духовному имѣнію, фундушемъ предкам монастырю наданному, по положенію стечка Евья въ Троцкомъ повѣтѣ, сіе леніе пославъ Троцкому нижнему земс суду указы отъ 9-го апрѣля 1817 и генваря сего 1818 годовъ предписало о первымъ, дабы удостовѣрясь на мѣстѣ, ли помѣщикъ князь Огинскій въ мѣст Евьѣ производитъ новую дорогу съ кра обидою тамошнему монастырю, и буде если и сей поступокъ его есть незакон воспретилъ бы ему сіе сдѣлать и за лостію монастырской собственности и по должности свой надзоръ, равно во тилъ бы монастырю и все то, что незаконно оторгнуто отъ онаго кня Огинскимъ и по исполненіи немедленн портовалъ сему правленію; а вторымъ посредствомъ члена своего при быт повѣтоваго стряпчаго и духовнаго депу а также повѣреннаго Виленскаго второ наго Св. Духова монастыря о всѣхъ ланныхъ со стороны князя Огинскаго рахъ и принадлежности Евейскаго монас и о прочихъ причиненныхъ обидахъ извелъ немедленно на мѣстѣ учинен заборовъ самоакуратнѣйшее изслѣдова что по таковому окажется неправильно монастыря изъ фундуша его забраным все, не съѣзжая командированный с мѣста, возвратилъ бы тотчасъ въ п бытное владѣніе монастыря Евейскаго щенника сходно требованію Минской д ной консисторіи, а самое изслѣдовані разсмотрѣнія и поступленія съ винов

Digitized by Google

чинении монастырю обидъ и незакон-
заборовъ по законамъ въ тамошній
й судъ и по исполнении сего въ по-
сти рапортовалъ сему правленію, о
для объявленія архимандриту Вилен-
Св.-Духова монастыря Іоилю съ тѣмъ,
онъ депутату съ духовной стороны
іренному монастыря для бытія при
нномъ изслѣдовании велѣлъ немед-
явиться въ Троицкій нижній земскій
посланъ тогда же указъ Виленской
кой полиціи, которая отъ 27 генваря
омъ донесла, что архимандриту Іоилю
сего правленія объявленъ съ под-
, отъ Троцкаго же нижняго земскаго
исполнении во всей точности озна-
къ двухъ сего правленія предписаній,
ній не имѣется, **опредѣлило**: Троцкій
земскій судъ указы сего правленія,
ные въ оный отъ 9 апрѣля прошлаго
21 генваря сего года, по сообщенію
ой духовной консисторіи о противу-
ыхъ поступкахъ со стороны князя
каго, содѣлываемыхъ на ущербъ духов-
Евейскаго монастыря фундуша, долженъ
лъ исполнить во всей точности какъ
рѣе и о томъ донести въ подробно-
правленію, но тотъ судъ доселѣ не
предписаннаго ему не привелъ въ
іеніе, но и какое сдѣлалъ на сей пред-
со стороны своей распоряженіе доне-
не имѣется; для того за таковую дол-
енную медленность Троцкаго нижняго
го суда въ исполнении означенныхъ
ныхъ указахъ и дабы на предъидущее
заставить членовъ онаго къ успѣш-
му движенію по должности, оштрафо-
ихъ въ пользу Виленскаго приказа
твеннаго призрѣнія пенею 50 ассигна-
о вычетѣ оныхъ изъ получаемаго
алованія и объ отсылкѣ въ приказъ
ить въ Виленскую казенную палату,
азу объ ономъ дать знать, нижнемужъ
му суду, пославъ еще указъ, строго
ердить, чтобъ непремѣнно на 24 число
юня командировалъ одного благона-
дежнѣйшаго изъ членовъ своихъ для про-
изведенія слѣдствія о заборѣ княземъ Огин-
скимъ Евейскаго монастыря въ мѣстечкѣ
Евьѣ земли, пляцевъ и сѣнокосныхъ луговъ,
о другихъ дѣлаемыхъ притѣснені
вой дорогѣ, каковую онъ, княз
предпринялъ сдѣлать съ крайн
монастыря, съ тѣмъ дабы тотъ
ванный членъ совокупно съ уѣздн
чимъ и депутатомъ съ духовн
не съѣзжая съ мѣста всенепрем
чили помянутое слѣдствіе какъ
и самоакуратнѣйшимъ образомъ
только по изслѣдованію найдено
правильно или самоуправно от
изъ духовной собственности въ
время оставилъ въ дѣйствитель
препятственномъ владѣніи мона
противъ тотчасъ и производить
рогу. Если откроется, что оная
мѣстѣ дѣлается съ обидою мона
чинении на дальшее время ник
духовнымъ имѣніемъ самоуправ
товъ изъ онаго, обязать кого сл
пискою и о неисполнении ея имѣ
ное наблюденіе подъ собственн
ствіемъ, въ противномъ случ
членовъ земской полиціи, слѣд
дѣло для разсмотрѣнія и поступл
новными по законамъ сходно
генваря отослать въ градскій
къ сему слѣдствію явились неп
25-е число іюня Троцкій уѣздны
и депутатъ съ духовной стороны
уѣздному стряпчему послать ук
ленскаго Св.-Духова монастыр
мандриту Іоилю отнестись, и
распоряженіи Минскую духовну
рію симъ увѣдомить *(л. 71)*.

**1819 г. марта 31. Въ Минскую
консисторію Литовско-Виленск
скаго правленія отнош**

По двумъ отношеніямъ оно
ріи, коими просила учинить р

Digitized by Google

къ охраненію духовнаго имѣнія Евейскаго монастыря и къ разграниченію онаго земли не только съ обжалованными симъ монастыремъ Огинскимъ и Юневичемъ, но и со всѣми смежными, какъ то: съ княземъ Пузыною, старостомъ Бражольскимъ, помѣщиками: Матусевичемъ, Шулцомъ, Ромеромъ, Бауромъ, Гроховскою и прочими владѣльцами, при чемъ докладыванъ и рапортъ Троцкаго нижняго земскаго суда съ донесеніемъ на подтвердительный сего правленія указъ, что по первому таковому же для произведенія изслѣдованія обще съ заступавшимъ мѣсто уѣзднаго стряпчаго засѣдателемъ Крживоблоцкимъ и духовнымъ депутатомъ діакономъ Загоровскимъ, о заборахъ якобы сдѣланныхъ княземъ Огинскимъ въ мѣстечкѣ Евьѣ и о притесненіи побоями монастырскихъ шинкарей, командированъ былъ земскій исправникъ, который представя въ судъ таковое слѣдствіе 28-го прошедшаго апрѣля извѣстилъ, что объ означенномъ притѣсненіи княземъ Огинскимъ монастырскихъ шинкарей со стороны Евейскаго монастыря никакихъ доказательствъ не предъявлено, а даже во время начатія того слѣдствія повѣренный Виленскаго Св. Духова монастыря шляхтичь Станиславъ Яхимовичъ въ поданномъ донесеніи ничего по сему обстоятельству не пояснилъ, по разсмотрѣніи же судомъ предсказаннаго слѣдствія открылось: что никакихъ земель, ниже луговъ отъ монастыря княземъ Огинскимъ не отторгнуто, что шинковъ въ мѣстечкѣ Евьѣ монастырь никогда не имѣлъ, а во время ярманковъ (ярмарковъ), и то съ дозволенія помѣщиковъ Огинскихъ, оный монастырь производилъ продажу вина у воротъ монастыря, почему нижній земскій судъ резолюціею своею, 30-го апрѣля состоявшеюся, заключилъ потребовать отъ г-на Огинскаго и отъ повѣреннаго Яхимовича предоставленія ясныхъ документовъ для разсмотрѣнія и доставленія обиженной сторонѣ законнаго удовлетворенія; во исполненіе каковой резолюціи повѣренный Яхимовичъ и явился въ судъ съ к
доказательствами, но не представ
къ дѣлу, объявилъ въ присутст
что яко уполномоченный по дѣлам
скаго Св. Духова монастыря имѣе
риться съ княземъ Огинскимъ и
таковаго дѣла не отсылать въ град
почему онъ, судъ, и пріостановилс
сланіемъ онаго. Послѣ чего втори
земскій исправникъ, съ уѣзднымъ
чимъ и депутатомъ со стороны
дѣлалъ дополнительное слѣдствіе
стечкѣ Евьѣ о сдѣланной новой дор
земъ Огинскимъ съ обидою для м
изъ коего оказалась, что новая до
лана не княземъ Огинскимъ, но Т
уѣзднымъ маршаломъ по распоряж
чальства, а старая, яко кривая
новой лежащая, уничтожена, но кн
скій оную заоралъ, отзываясь, чт
на то власть, яко на своей землѣ
и что нѣту надобности, чтобы въ р
не далѣе двухъ морговъ были двѣ
дороги, сдѣлалъ изъ оной просело
проѣзда отъ монастырскаго фольва
корчмы до почтоваго тракта; заб
Евейскому монастырю со сторон
Огинскаго никакихъ чинимо не был
луга, называемаго Вилкоройстъ,
которые были даны временно бывши
вителемъ имѣнія Стравеникъ Бѣ
арендованому владѣльцу Синельн
что Виленскаго Св.-Духова монасты
мандритъ Іоиль по бытности его
изведеніи того слѣдствія въ мѣсте
представилъ въ судъ два докумен
зывающіе, что фундушами Богданов
ской Евейскому монастырю 1633
зволено изъ лѣса. Скальбушки назы
за рѣчькою Олосою лежащаго, упо
строеваго и прочаго дерева лѣса,
Огинскій вырубывать воспрещаетъ,
въ шести маленькихъ озерахъ,
скому монастырю принадлежащихъ
водилъ рыболовки, то судъ, основы
тѣхъ документахъ, воспретя княз

Digitized by Google

скому, дабы на предьбудущее время лѣса какъ строительнаго, такъ равно и на прочія надобности Евейскому монастырю употреблять не воспрещалъ и вступа къ озерамъ не имѣлъ, обязалъ его подпискою, о наблюденіи чего предписалъ парафіальному смотрителю Шимковскому, просить положенную симъ правленіемъ на членовъ онаго суда пеню снять, и по учиненной въ семъ правленіи справкѣ **опредѣлено:** учинить слѣдующее: 1) въ Троцкій межевый апелляціонный судъ отнестись съ тѣмъ, дабы безъ всякаго отлагательства на законномъ основаніи приступилъ къ разрѣшенію всѣхъ межевыхъ споровъ реченнаго монастырскаго имѣнія при коронныхъ чиновникахъ и депутатѣ съ духовной стороны и тѣмъ оградилъ отъ неправильныхъ присвоеній монастырской собственности. 2) Засѣдателю Виленскаго главнаго суда 1-го департамента г. Забелѣ, въ Троцкомъ повѣтѣ для засѣданія въ межевомъ судѣ при разбирательствѣ граничныхъ дѣлъ имѣній, казеннымъ правомъ защищаемыхъ, находящемуся, строго подтвердить, чтобы о самоскорѣйшемъ разрѣшеніи всѣхъ межевыхъ споровъ сказаннаго монастырскаго имѣнія настоялъ, и какъ сіе, такъ и защиту цѣлости духовной собственности оставить на его отвѣтствіе, велѣвъ ему объ успѣхѣ рапортовать еженедѣльно. 3) Троцкому нижнему земскому суду предписать произведенное слѣдствіе отослать въ тамошній градскій судъ, а съ тѣмъ вмѣстѣ сказать ему, что объясненіе его относительно наложенія симъ правленіемъ пени не токмо не заслуживаетъ никакого уваженія, но еще доказываетъ неточность выполненія начальничихъ предписаній: ибо вмѣсто отсылки слѣдствія, какъ велѣно, въ градской судъ, вошелъ самъ въ сужденіе по оному, между же тѣмъ имѣетъ оный же нижній земскій судъ защищать духовное имѣніе отъ всякаго притязанія, оставя оное во всѣхъ частяхъ въ такомъ состояніи, какъ было до начатія споровъ. 4) Троцкому градскому суду послать указъ, дабы сказанное дѣло по поступленіи онаго тотчасъ рѣшилъ и отослалъ на ревизію подъ опасеніемъ неминуемаго взысканія и за малѣйшую медленность. 5) Минскую духовную консисторію увѣдомя о семъ распоряженіи, требовать, дабы благоволила предписать кому слѣдуетъ о представленіи по принадлежности документовъ въ межевый и градскій судъ. **Приказали:** съ прописаніемъ сего сообщенія дать знать Виленскому архимандриту Іоилю указомъ съ предписаніемъ, чтобы онъ служащіе на монастырскую собственность документы представилъ немедленно по описи въ межевый и градскій суды съ отрепортованіемъ по исполненіи консисторіи. (*л. 88*).

1820 г. мая 31. Въ Минскую духовную консисторію Виленскаго Св.-Духова монастыря настоятеля архим. Іоиля рапортъ.

Дѣло сего монастыря съ графомъ Огинскимъ за разныя его самоуправія, заборы и притѣсненія Евейской монастырской собственности Литовско-Виленскаго главнаго суда въ 1-мъ департаментѣ рѣшено. Нашъ депутатъ, видя понаровку гг. судей собрату своему, долженъ былъ дать особый свой голосъ. Копію онаго и той записки, какую посемужъ дѣлу подалъ я здѣшнему губернскому прокурору, у сего прилагаю. Архимандритъ Іоиль. (*л. 149*).

Голосъ депутата.

Во-первыхъ, что часть земли, за дорогою лежащую, сѣнокосъ, называемый Велькоройстъ, съ его берегами, двѣ смѣны поля за озеромъ, возвратить въ первобытное владѣніе Евейскаго монастыря, не дожидая раздѣлки о томъ граничнымъ судомъ, на сіе я согласенъ: но за ужитки оною землею и сѣнокосомъ не отношу до граничнаго суда; потому что помѣщикъ Огинскій не представилъ своихъ документовъ, которыми бы могъ усправедливить свою собственность. Напротивъ того, монастырь и слѣдствіемъ

Digitized by Google

и фундушемъ доказалъ, что та отторгнутая Огинскимъ земля есть его собственность. А за нарушеніе фундуша въ томъ же фундушѣ сказано, что всякій разъ по 1000 копъ грошей литовскихъ взымать съ нарушителя онаго. Изъ дѣла же видно, что Огинскій разновременно и недавно помянутую землю и сѣнокосъ захватилъ: то и взыскать съ него за трекратное нарушеніе фундуша по 1000 копъ грошей литовскихъ до отсылки въ граничный судъ, а отъ вѣжи освободить. Во вторыхъ, хотя и гродскій судъ и департаментъ не обвиняетъ Огинскаго за выдачу имъ контракта на монастырское озеро Думбле; потому что въ контрактѣ оное имъ не поименовано, но что оное озеро есть монастырское и отъ вступу со стороны Огинскаго исключенное, сіе доказано и фундушемъ и слѣдствіемъ: для того и за такую хитрую поддѣлку, фундушъ нарушившую, оштрафовать его Огинскаго еще 1000 копъ литовскихъ грошей въ пользу монастыря, кои тотъ часъ же и взыскать съ него и доставить монастырю, чѣмъ сей послѣдній будетъ доволенъ и за ужитки онаго. Въ третьихъ, недопущеніемъ со стороны Огинскаго монастырскихъ крестьянъ пользоваться лѣсомъ Огинскаго же такъ же фундушъ нарушается; ибо явственно въ ономъ сказано, что монастырь и крестьяне его должны пользоватьси лѣсомъ Огинскаго. Затѣмъ оштрафовать Огинскаго, на основаніи фундуша, еще 1000 копъ литовскихъ грошей, велѣть ему, до наступленія граничныхъ судовъ, не возбранять крестьянамъ монастырскимъ и самому монастырю пользоваться лѣсомъ, съ тѣмъ однако, дабы онаго крестьяне монастыря не продавали. Относительно же большаго спорнаго озера, называемаго Евье, то какъ оно спорное, отослать монастырь для расправы о томъ въ граничный судъ. И наконецъ понесенные монастыремъ издержки на три слѣдствія и двухъ депутатовъ я полагаю, не отсылая къ граничнымъ судамъ, взыскать чрезъ кого слѣдуетъ съ Огинскаго, а на случай промедленія въ томъ со стороны Огин
указные проценты. (*л. 150.*).

**Записка по дѣлу о новѣйшихъ з
Огинскимъ монастырской собств
въ 1-мъ департаментѣ разсматри**

Хотя и по слѣдствію открылось
мѣщикъ Огинскій въ 1816, 1817
годы, не сдѣлавъ объявленія въ
нижній земскій судъ и не увѣдом
монастырь, единственно по праву
завладѣлъ (кромѣ давнихъ заборов
ланныхъ его предками) не малок
монастырской въ мѣстечкѣ Евьи
подъ предлогомъ, якобы оная нѣк
принадлежала, покосилъ сѣнокосъ,
нялъ вольный вступъ въ лѣсъ и
контракты на монастырскія озера, н
уже о стѣсненіи шинковой прода
чаго вина; а потому за всѣ сіи
согласно указамъ губернскаго п
отъ 21-го генваря и 19-го іюня 18
по точному смыслу фундуша, и
Троцкимъ гродскимъ судомъ: но
ментъ, желая смягчить вину Огинс
влекаетъ заключеніе не изъ сущес
и изъ показанія свидѣтелей, но из
предположеній и умозаключеній, са
разумѣется, пристрастныхъ къ оби
Огинскому и, не сдѣлавъ обиженной
праведнаго, законами повелѣннаго
душемъ требуемаго, удовлетворені
лаетъ ее къ разбирательству гр
суда!! Депутатъ вопіетъ противъ
глашаясь на граничную раздѣлку ка
прежнихъ заборовъ—11 пляцовъ
требуя жъ неотложно возвращені
вновь забраннаго, и законнаго за с
віе взысканія.

Фундушъ 1633 года Богданово
ской говоритъ: „А если бы кто
по животѣ моемъ, такъ съ потомков
яко изъ общихъ, держачихъ якимъ
правомъ мѣстечка Вевейскаго, хот
мой фундушъ и добровольный за

Digitized by Google

іменьшемъ пунктѣ нарушити, а имъ
никомъ въ спокойномъ держаню пере-
чинити, и вступу любо въ пущи, альбо
авъ, ново отъ нихъ занятомъ и ихъ
ъмъ, ловеня рыбъ боронити; любо се
ножати втручати; любо сумы якой,
ене фундушемъ дарованной, упоми-
любо въ грунты и подданные ку шкодѣ
ступовати: теды каждый таковый, гды
ь припозванъ, маетъ за каждое нару-
фундушу и добровольнаго запису моего
тити вины имъ законникомъ тысячу
грошей литовскихъ. А по и заплаченю
предсе тотъ фундушъ на церковь
о отъ мене учиненный при зупелной
заставати маетъ вѣчными часы".
дана таковая господину прокурору
мая 1820 года (*л. 151.*).

**. іюля. Въ Минскую духовную кон-
рію Виленскаго Св. Духова мона-
настоятеля архимандрита Іоиля
рапортъ.**

отя 1-й департаментъ Литовско-Вилен-
главнаго суда и обидное сдѣлалъ опре-
е по дѣлу сего монастыря съ графомъ
кимъ за разные его заборы, само-
ія и притѣсненія Евейской монастыр-
обственности, но дѣло правое не безъ
ь защитниковъ. Еще не оскудѣ пре-
ый. Г. губернскій прокуроръ, сличивъ
ѣленіе онаго суда съ существомъ са-
ѣла, сдѣлалъ противъ онаго протеста-
езъ сомнѣнія и г. гражданскій губер-
ь не попретиворѣчитъ ему. О чемъ
ной консисторіи благопочтенно за ми-
й іюнь рапортую. Архимандр. Іоиль.
4).

**. октября 4. Въ Минскую духовную
сторію того же архимандрита Іоиля
рапортъ.**

къ какъ іюль и августъ для здѣшнихъ
ыхъ мѣстъ вакаціонное время, то дѣло
онастыря съ гр. Огинскимъ за разные
его заборы, самоуправі
настырской собственно
таментѣ здѣшняго гла
противъ коего рѣшені
скій прокуроръ сдѣлали
валось безъ всякаго д
шемъ же сентябрѣ по
скому губернатору, ко
мнѣ депутатъ, согласе
ніемъ г. прокурора. О ч
сторіи благопочтенно з
репортую. Архимандри

**1821 г: октября 12.
консисторіи Анатолію
скому до**

Сей консисторіи док
Св. Духова монастыря
отъ 26-го мая сего го
сланнымъ въ консисто
князь Огинскій, имѣю
тяжбу отъ 1816 года
и самоуправія съ Еве
собственностію Виленс
въ 1-мъ департаментѣ,
непріятности миролюбіе
первобытное владѣніе м
предками его было надан
мандритъ, прилагая зас
въ присутственномъ м
его, Огинскаго, предст
что граничные дѣла вес
комъ не дешевы, да
то полюбовная раздѣлк
мимъ отвѣтчикомъ, кая
тѣмъ паче, что крест
самый фольварокъ терп
выгоду недачею Огинск
на опалъ, но даже хв
домовъ и огородовъ.
и справки изъ дѣла кон
денія вашего высокопре
чила и 23-го іюня пред
Іоилю: „Когда князь О
возвратитъ все то, чт

Digitized by Google

и принадлежитъ монастырю и удовлетворитъ оный за убытки, произшедшіе отъ невладѣнія своею собственностію, то на прекращеніе дѣла сего миролюбіемъ консисторія препятствій не находитъ, въ противномъ случаѣ предоставить теченіе онаго своему порядку, съ тѣмъ, чтобы о послѣдствіи донесъ архимандритъ консисторіи. На указъ сей онъ, архимандритъ, при рапортѣ отъ 14-го іюля представляя въ консисторію за общимъ подписаніемъ миролюбное положеніе, просилъ утвердить оное и возвратить ему для составленія формальнаго документа и надлежащаго по оному дѣйствія, чтобы кроткія сіи мѣры сколько были приличны въ раздѣлкѣ съ свѣтскими людьми, столько могли сдѣлать обязаннымъ и благодѣтельнымъ монастырю потомка благочестивыхъ Огинскихъ. А въ документѣ мировомъ, сего 1821 года іюля 11-го дня архимандритомъ Іоилемъ съ княземъ Огинскимъ учиненномъ, написано: „назначаемаго нами землемѣра Восцеловича обязанностію будетъ измѣрить всю обширность грунтовъ, въ настоящемъ владѣніи монастыря состоящихъ, но въ разныхъ мѣстахъ положеніе имѣющихъ, съ означеніемъ рода и качества оныхъ, также собрать на планъ отшедшія отъ монастыря земли и оныя въ добротѣ тоже различить, затѣмъ ежели окажется недостатокъ въ количествѣ волокъ, фундушемъ монастырю обезпеченныхъ, я, Огинскій, возвратить то обязываюсь, а я архимандритъ съ братіею, на основаніи указаннаго дозволенія духовнаго начальства, соглашаясь, чтобы въ одномъ обрубѣ все количество волокъ фундушемъ обнятыхъ означено было. Я же, Огинскій, находя для себя спокойствіе и выгоду чрезъ уничтоженіе начатой въ 1816 году о границахъ съ Евейскимъ монастыремъ тяжбы, вопервыхъ, въ Троцкомъ градскомъ судѣ, а послѣ Виленскаго главнаго суда въ 1-мъ департаментѣ, на рѣшеніе коего хотя монастырь объявилъ неудовольствіе и аппеляцію, однако при нынѣшнемъ мировомъ положеніи отступаетъ и дѣло кончаетъ, чувствомъ благодарности уступаю Евейскому монастырю сверхъ количества волокъ, фундушемъ ограниченныхъ, на опалъ лѣсу при одномъ обрубѣ 30 морговъ, а упрошеннаго отъ насъ землемѣра Восцеловича обязываемся содержать коштомъ общимъ." Вслѣдъ за симъ архимандритъ Іоилъ въ другомъ рапортѣ, отъ 21 того же Іюля въ консисторію присланнымъ, въ дополненіе перваго рапорта съ мировымъ документомъ, прибавилъ: 1, дознавъ изъ опыта, что самыя лучшія и невиннѣйшія намѣренія не достигаютъ иногда своей цѣли, а нерѣдко и въ худую сторону толкуются, не рѣшается онъ, архимандритъ, отмѣнять Евейскаго фундуша, Огинскими наданнаго, но требовать, чтобы онъ все отдалъ по фундушу и въ тѣхъ именно мѣстахъ, гдѣ что забралъ. 2, Поелику на принадлежащей монастырю землѣ построилъ Огинскій фольварокъ, то въ награжденіе за то пространство земли дозволить взять по выбору соотвѣтственное количество оной или велѣть снять фольварокъ съ вознагражденіемъ за ужитки. 3, Вольный вступъ въ лѣсъ, рыбныя ловли и сѣнокосы, фундушемъ исчисленные и опредѣленныя, равно и шинковую продажу усвоить монастырю, яко не оспоримую его принадлежность. 4, На все сіе требовать отъ Огинскаго письменнаго согласія и потомъ надлежащаго исполненія съ тѣмъ, что ежели на который либо изъ показанныхъ пунктовъ не согласится Огинскій, то представить дѣло своему теченью. Наконецъ Литовско-Виленское губернское правленіе въ сообщеніи, отъ 30 истекшаго сентября въ консисторію присланномъ, прописывая прошеніе князя Огинскаго съ приложеніемъ копіи вышеупомянутаго мироваго документа, о воздержаніи дѣйствія Троцкаго нижняго суда поданнымъ ему отъ Губернскаго Правленія, въ дѣлѣ съ монастыремъ предписаніемъ, доколѣ не послѣдуетъ утвержденія духовнаго начальства означеннаго мироваго положенія, увѣдомило, что по уваженію сего Троцкому нижнему

Digitized by Google

ському суду посланъ указъ, дабы съ вы-
ненiемъ данныхъ ему по изъясненному
мету предписаній до полученія отъ
вной консисторіи увѣдомленія повре-
лъ. А повѣренный его, Огинскаго,
инъ Петръ Добровольскій поданнымъ
о октября въ консисторію прошеньемъ,
сняя о воздержаніи Виленскимъ гу-
скимъ правленіемъ дѣйствія указа
правленія, Троцкому нижнему зем-
у суду даннаго, пока миролюбный до-
нтъ, 11 іюля сего года сторонами учи-
ый, не будетъ утвержденъ, которымъ
йствіе ремиссы Троцкаго межеваго суда
ржится, и представляя у сего засви-
ьствованную довѣренность отъ Огин-
), просилъ помянутый миролюбный
ментъ, съ коего монастырь не только
кой не испытываетъ обиды, но еще
тъ пожертвованныхъ себѣ отъ вѣрителя
Огинскаго даромъ 30 морг. лѣса на тотъ
метъ, чтобы всѣ споры, какіе изъ сего
ника произошли, были уничтожены,
рдить и о томъ въ Виленское губерн-
правленіе о уничтоженіи слѣдствія, а
е Виленскаго главнаго суда въ 1-й
ртаментъ сообщить, а если бы не бла-
дно было консисторіи сказаннаго ми-
бнаго документа утвердить, то споръ
млѣ предоставить разсмотрѣнію Троц-
межеваго суда по послѣдовавшей въ
ь сего года Маія 13 дня ремиссы. По
кѣ въ консисторіи оказалось, что Ви-
ское губернское правленіе на неодно-
ныя оной сообщенія отвѣтнымъ тако-
ъ же отъ 15-го истекшаго августа сего
упоминая о прежнихъ предписаніяхъ
нижнему суду и отношенія въ гранич-
судъ, увѣдомило: 1-е, что Троцкому
ему земскому суду предписано, чтобъ
олученіи онаго тотчасъ командировалъ
своего въ мѣстечко Евье, по произ-
іи коимъ вмѣстѣ съ духовнымъ депу-
ъ мѣстнаго изслѣдованія, буде дѣй-
гельно окажется, что графъ Огинскій
въ 1818 году занялъ подъ постройку

фольварка 15 мор
ному Евейскому
принадлежащей, и
то командированны
мѣста, возвратилъ
первобытное владѣ
щенно - и - церковн
кому слѣдуетъ сня
еніе, какое окажет
представилъ бы в
за общимъ съ де
для отсылки въ на
къ разсмотрѣнію
нымъ за самоупра
же послѣдствіяхъ
земскій судъ неме
ленію и впредь
отъ самовольныхъ
защищалъ на закон
предписаніе велѣн
времени); и 2-е, в
пелляціоный судъ
требованіемъ, дабы
исходящихъ межд
Огинскаго и земля
границахъ споров
къ разрѣшенію о
ронныхъ чиновни
тата, буде сего по
неучинено, о посл
бы оное правлені
положили **мнѣніе:**
Іоиль первымъ св
іюля сего года про
княземъ Огинским
кументъ, чтобы
монастыря земли,
стоящіе, въ цѣло
личеству измѣрен
одномъ обрубѣ, гдѣ
лѣсу онъ, Огинскі
утвердить; и друг
іюня въ дополнені
нарушая фундуша,
чтобы онъ отдалъ
тѣхъ мѣстахъ, г

вольнымъ въѣздомъ въ лѣсъ, рыбными ловлями, сѣнокосами и шинкомъ. Но консисторія полагаетъ, что при отысканіи мѣстъ, гдѣ чего и сколько забралъ князь Огинскій, нужно будетъ открывать и границы оныхъ въ каждомъ мѣстѣ, за которыя могутъ выйти, хотя и при мировомъ положеніи, новые споры и мировая сдѣлка останется безполезною, а ежели какъ документомъ заключено, измѣрено и разсортировано будетъ все количество грунтовъ, Евейскому монастырю фундушемъ въ шаховницахъ наданныхъ и нынѣ владѣемыхъ и невладѣемыхъ, и потомъ сколько не достанетъ въ мѣру фундуша все то количество въ одномъ обрубѣ и также сверхъ фундуша 30 морговъ лѣса дано и отведено Огинскимъ будетъ, то монастырь при одномъ положеніи своего имѣнія будетъ всегда спокойнѣе и границы будутъ извѣстнѣе и прочнѣе; для того вышеописанный документъ, 11 іюня сего года учиненный, на мировую сдѣлку о фундушевой принадлежности утвердить съ тѣмъ, чтобы онъ, князь Огинскій, все количество пахотныхъ и сѣнокосныхъ грунтовъ, фундушемъ изчисленныхъ, то же рыбныя ловли, свободный въѣздъ въ лѣсъ и шинковую продажу отдалъ и привратилъ монастырю цѣлостно и на то выдалъ формальный документъ, ограниченіе и планъ съ признаніемъ въ надлежащемъ присутственномъ мѣстѣ и съ усыпаніемъ граничныхъ навсегда копцовъ, для исполненія чего подлинный тотъ документъ, съ надписаніемъ того позволенія, возвратить архимандриту Іоилю при указѣ и предписать, чтобы онъ по совершенномъ сего дѣла окончаніи донесъ консисторіи съ копіею документа, а въ то время о прекращеніи дѣла съ нимъ, Огинскимъ, по губернскому правленію и въ главномъ судѣ будетъ сообщено въ оныя мѣста.

Резолюція архіепископа:

„1821 года октября 18-го дня. Учинить по сему“. *(л. 178—185).*

1825 года марта 19. Минской духовной консисторіи Анатолію архіепископу Минскому и Литовскому докладъ.

Въ сей консисторіи слушали рапортъ Виленскаго монастыря архимандрита Іоиля, при коемъ представилъ на разсмотрѣніе и утвержденіе: 1, окончательный мировой актъ съ графомъ Габріелемъ Огинскимъ 1824 года мая 22 дня о земляхъ и прочихъ угодіяхъ бывшему Евейскому монастырю предками его наданныхъ и нынѣ имъ, Огинскимъ, по замѣну возвращенныхъ; 2, планъ и 3, обводницу онымъ землямъ, въ Троцкомъ граничномъ аппелляціонномъ судѣ того же 1824 года августа 16 комплетомъ засвидѣтельствованныя, и два старые фундушевые документы, 1-й отъ князя Богдана Огинскаго и жены его Раины 1619 іюля 20, а 2-й отъ ея, Раины Огинской, одной, по смерти мужа 1633 года іюня 16 дня формально данные и въ главномъ литовскомъ трибуналѣ признанные о наданной ими Огинскими вышеописанной земли и угодіяхъ Евейскому монастырю, коихъ нынѣ изчисленно и въ одномъ обрубѣ отдано Виленскому монастырю въ полное на всемъ пространствѣ владѣніе съ усыпаніемъ новыхъ копцевъ: пахотной земли съ сѣнокосами и находящимся на ней лѣсомъ 26 уволокъ, 16 морговъ, 59 прентовъ и 25 прентиковъ; сверхъ того 6 озеръ рыбныхъ собственныхъ монастыря и 5 такихъ, въ кои только вступъ позволяется монастырю для ловли рыбы, рѣчки Веривесу и Олесу, вступъ въ лѣсъ, да 30 морговъ лѣсу, данныхъ отъ Огинскаго за прекращеніе начатаго съ нимъ въ 1816 году о заборѣ Евейской собственности дѣла и за убытки, съ тѣмъ чтобы и оное дѣло, Виленскаго главнаго суда въ 1 департаментѣ и въ тамошнемъ губернскомъ правленіи производящееся, было уничтожено и предано навсегда забвенію, въ особенности отъ обруба лугъ, называемый Гердута, отграниченъ монастырю и копцами усыпанъ, да вольный

Digitized by Google

› оному питей на землѣ юрисдикъ ихъ по такой цѣнѣ, какая будетъ рчмахъ тамъ же Огинскаго и въ со- енныхъ. По справкѣ же въ конси- съ дѣломъ оказалось, что на замѣну ровольному согласію съ обѣихъ сто- прежней фундушевой бывшаго Евей- а нынѣ Виленскаго монастыря, земли ихъ угодій, въ шаховницахъ лежав- на землю князя Огинскаго въ одномъ , по прекращеніи дѣлъ о заборѣ имъ, кимъ, нѣкоторыхъ фундушевыхъ при- ностей, дано позволеніе Виленскому ндриту Іоилю по представленію его прошеніямъ князя Огинскаго, съ вленія духовной консисторіи и утвер- вашего высокопреосвященства про- 1821 года октября 18 дня. Положили : по сличеніи въ духовной конси- старыхъ фундушей отъ Богдана и его Раины Огинскихъ Евейскому ырю на земли, сѣнокосы, озера и угодья, 1619 іюля 20 и 1633 года 6 дня формально данныхъ, съ ново- енными 1824 года маія 22 Вилен- архимандритомъ Іоилемъ и княземъ Огинскимъ документами о той же угодіяхъ, въ Троцкомъ граничном ляціонномъ судѣ 16 августа минув года засвидѣтельствованными, ок что послѣдніе съ первыми докумен писаны согласно и монастырь при ность свою по фундушу получилъ дѣніе сполна. Для того представлен архимандрита Іоиля акты: 1, мир обводницу или ограниченіе и 3, пл настырскимъ землямъ и угодіям года составленныя, съ прежними фундушами Огинскихъ, возврати архимандриту, для храненія навс безопасномъ отъ огня и мокроты Виленскаго главнаго суда 1-му депар и тамошнему губернскому правлені кращеніи заведенныхъ съ княземъ скимъ отъ 1816 года за заборъ им душевой въ Евьѣ собственности д преданіемъ оныхъ забвенію, дать зн консисторіи сообщеніями.

Резолюція архіепископа:

„1825 года марта 12 дня. Учи ссму„. *(л. 258)*.

170.

Дѣло о дозволеніи Троцкаго повѣта въ с. Стравеникахъ унитскую ц анію тамошняго помѣщика Ромера, освятить на грекороссійскій обрядъ.

никъ Евейской церкви Ѳома Мироновичъ репортовалъ Минскому архіепископу І ая церковь, сожженная непріятелемъ (1812 г.), по разнымъ обстоятельствамъ не по ая церковь не освящена, что его прихожане по этому поводу цѣлый годъ не были тказываясь тѣмъ, что „доколѣ домъ Божій не соорудится и не освятится, дотолѣ н ть для исповѣди". По просьбѣ Мироновича помѣщикъ Іосифъ Ромеръ изъявилъ цуюся въ его имѣніи деревянную унитскую каплицу въ с. Страваникахъ освятить в церковь и въ ней совершать богослуженіе, пока не построится церковь въ м. Евьи письменное удостовѣреніе. Священникъ Ѳ. Мироновичъ просилъ архіепископа Іова д ъ эту часовню въ православную церковь, что и было ему дозволено. Церковь эта о была во имя Казанской Божіей Матери.

ода іюня 15-го. Минской духовной торіи Анатолію архіепископу Мин- кому и Литовскому докладъ.

консисторія слушавъ рапортъ, къ высокопреосвященству Евейской сожженной Успенской церкви отъ ника Ѳомы Мироновича присланн коемъ прописываетъ, что со дня о нія его на приходъ къ оной цер усыпно старался онъ и нынѣ стар устройствѣ церкви на мѣсто сожже

Евьѣ, но за всѣмъ его стараніемъ многія обстоятельства пресѣкли ему способъ приступить къ сооруженію новой церкви: во первыхъ, малое количество денегъ собранныхъ съ просительною книгою, во вторыхъ, лѣсъ отъ казенныхъ дачъ не отпущенъ и, въ третихъ, что по просьбѣ его не освящена даже и домовая церковь, а посему и прихожане въ минувшую четыредесятницу не приходили къ слушанію исповѣди, отказываясь тѣмъ, что доколѣ домъ Божій не сооруженъ и не освятится, дотолѣ не будутъ приходить къ исповѣди. Поелику же ему, священнику Миронович у, въ такихъ обстоятельствахъ жить несносно, для того проситъ не благоугодно ли повелѣть, доколѣ не соорyжится въ Евьѣ новая церковь, дозволить ему Троцкаго уѣзда въ селѣ Стравеникахъ, согласно желанію тамошняго помѣщика Ромера, унитскую деревянную церковь, яко въ праздности чрезъ нѣсколько лѣтъ находящуюся и крѣпкую, по внесеніи въ оную иконостаса и прочаго нужнаго до богослуженія, что въ готовности имѣется, по чиноположенію освятить, въ доказательство чего приложилъ оригиналомъ означеннаго помѣщика Ромера писменный видъ, что онъ желаетъ имѣть у себя благочестиваго священника, а при томъ донесъ, что оная церковь дѣйствительно построена коштомъ помѣщика Ромера, разстояніемъ отъ мѣстечка Евья за 10 верстъ, и находится въ самой срединѣ Евейскаго прихода; изъ приложеннаго же письменнаго вида помѣщика граничнаго судьи Ромера значится, что онъ, имѣя на собственной наслѣдственной землѣ въ Странникахъ Каменныхъ выстроенную каплицу, желаетъ, чтобы въ ней отправляемо было богослуженіе, а потому просилъ Евейскаго священника Ѳому Мироновича, дабы онъ за неимѣніемъ въ Евьѣ церкви отправлялъ въ той Стравениковской каплицѣ, по надлежащемъ ея устройствѣ, богослуженіе, онъ же, помѣщикъ Ромеръ, обѣщаетъ выстроитв мѣстопребываніе для пріѣзда священника съ богадѣльнею для нищихъ. На кот рапортѣ состоялась отъ вашего высо освященства въ 13 день сего іюня резо таковая: „консисторіи не медля разсмо и доложить съ мнѣніемъ:“ Положили м поелику изъ рапорта сего значится Троцкаго повѣта, имѣнія помѣщика ничнаго судьи Ромера въ селѣ Стр кахъ Каменныхъ состоитъ отъ нѣск лѣтъ въ праздности унитская дере крѣпкая каплица, которая построена томъ его, Ромера, и находится въ срединѣ Евейскаго благочестиваго пр при томъ же въ мѣстечкѣ Евьѣ грекороссійской церкви, на мѣсто со ной непріятелями, да и выстроить е имъ коштомъ прихожане сами по се малоприходствомъ и бѣдностью не в стояніи, а потому какъ въ минувшу тыредесятницу не приходили они къ щеннику Мироновичу для исповѣди, и впредь приходить отказываются, д храмъ Божій не сооружится и не освя въ Евьѣ, черезъ что самое могутъ титься въ иную вѣру; слѣдовательн удержанія ихъ въ благочестивой р необходимо нужна прописанная въ Стравеникахъ Каменныхъ состоящая вяная праздная каплица, то ежели у наемый помѣщикъ Ромеръ въ допо своего письменнаго вида, въ коем объявляетъ свое желаніе, чтобъ в отправляемо было богослуженіе благоч вымъ священникомъ и кромѣ того щается выстроить богадѣльню для ни съ мѣстопребываніемъ для пріѣзда св ника. Сверхъ выше писаннаго вида, еще отъ себя обязательство въ томъ, оная церковь дѣйствительно выстроен собственнымъ коштомъ и никто из ронних никакой впредь претензіи к имѣть не будетъ, если же бы имѣл сіе беретъ онъ на свою отвѣтствен дозволить тогда устроить сію по на щему и освятить по церковному чин женію черезъ Виленскаго архимандри

Digitized by Google

iера Іоиля, съ тѣмъ чтобы при тако-
ь освященіи находился со стороны
цкаго нижняго земскаго суда засѣдатель,
іандированіи коего, по требованію его,
мандрита, сообщить въ Виленское гу-
ское правленіе съ требованіемъ о по-
ствіи увѣдомленія, а къ Виленскому
мандриту Іоилю и къ Евейскому свя-
тику Мироновичу для должнаго, что для
относится, исполненія послать указы.

Резолюція архіепископа:

1818 г. іюня 15 дня. Учинить по сему".

г. іюля 11. Въ Минскую духовную исторію Виленскаго Св. Духова мо-ыря настоятеля архимандрита Іоиля рапортъ.

о указному предписанію отъ 20 ми-
іаго іюня за № 2024 освящена мною
текущаго іюля по чиноположенію въ
вееникахъ Каменныхъ, принадлежащихъ
щику граничному судьѣ Іосифу Ро-
, деревянная каплица, при бытности
тороны Троцкаго нижняго земскаго
г. исправника Гедимина, и взяли съ
Ромера, дополнительный письменный
іентъ, подлинникомъ у сего, по снятіи ко
стырскимъ дѣламъ копіи, прилагаемый.
устроенный оный храмъ украшается
емъ Казанскія Божія Матери. О чемъ
зной консисторіи благопочтенно рапор-
Архимандритъ Іоиль. (*л. 10*).

г. іюля 8. Удостовѣреніе помѣщика ра Ромера о дозволеніи имъ находя-ся въ его имѣніи униатскую часовню вятить въ православную церковь.

izey podpisany oswiadczam, iz w maiątku
Strawienikach kaplice, niegdys na unią
wyswięconą, a przez lat kilkanascie opusz-
czoną,
naboze
dopoki
modlit
zostani
Jewien
na ich
chcieli,
siebie
utrzym
ani za
w iaki
mnie i
będzie,
iako t
ixx. gr
niu st
oswiad
wolnyn
ną ręl
dnia.
mer.

Ust
od iw.
cego s
utrzym
tymcza
nim w
nie będ
do mie
będące
kow r
wydaią
Jozef
podpisu

Под
печать

171.

1817—1820 г. Дѣло о чинимыхъ Сурдецкаго монастыря настоятелемъ собор іеромонахомъ Маркіаномъ римско-католическаго исповѣданія людямъ насилій тѣсненій къ измѣненію вѣры римской а принятію греко-россійской. № 6

Двеканъ (благочинный) Михаилъ Смольскій донесъ своему епархіальному начальству, что наст Сурдецкаго монастыря іеромонахъ Маркіанъ монастырскихъ крестьянъ римско-католическаго вѣданія чрезъ насиліе и притѣсненіе понуждаетъ къ измѣненію вѣры. Маркіанъ объяснилъ М консисторіи, что онъ „никогда чрезъ насиліе и притѣсненіе не принуждалъ къ вѣроиспов греко-россійской религіи, а только увѣщевалъ духомъ кротости пожелавшихъ и пришедшихъ к обратиться къ греко-россійской своей церкви, которую ихъ предки оставили по причинѣ на православіе. Въ доказательство Маркіанъ представилъ при объясненіи присяжные листы писку присоединенныхъ имъ крестьянъ, что они добровольно, безъ всякаго принужденія, пр нились къ православной церкви. Минская консисторія потребовала чрезъ римско-католическу систорію отъ двекана Смольскаго доказательствъ и объясненія, „въ чемъ состояло то насиліе тѣсненіе, какое онъ, Смольскій, приписалъ іеромонаху Маркіану". Изъ объясненія Смол оказалось, что по показанію ксендза Шульца и самихъ присоединенныхъ, „насиліе и притѣс со стороны Маркіана состояло въ „подчиваніи" присоединенныхъ имъ крестьянъ и „обѣщані денегъ и уволить ихъ отъ платы податей". Въ доказательство таковыхъ „насилій" ксендзъ См представилъ два свидѣтельства, подписанныя представленными ксендзомъ Шульцомъ свидѣт Въ оправданіе свое Маркіанъ заявилъ, что какъ самъ ксендзъ Шульцъ, яко нетрезвой и весьма худаго поведенія, такъ и подписавшіеся на свидѣтельствѣ крестьяне, яко воры, разбо пьяницы и волшебники, не только не заслуживаютъ вѣроятія, но недостойны называться и х нами". Минская консисторія, не усматривая въ объясненіи Смольскаго никакихъ законныхъ зательствъ „насилія и притѣсненія" со стороны Маркіана, постановила: іером. Маркіана от и отъ отвѣта по сему дѣлу освободить, предоставивъ ему за безчестіе и клевету со стороны к Шульца и двекана Смольскаго искать удовлетворенія законнымъ порядкомъ.

1817 г. октября 3. Минской духовной консисторіи Анатолію архіепископу Минскому и Литовскому докладъ.

Второкласнаго Виленскаго Свято-Духова монастыря архимандритъ Іоилъ при рапортѣ отъ 5-го марта сего 1817 года представилъ вашему высокопреосвященству писанное на имя его, архимандрита, отъ Виленскаго официала и прелата Ивана Цивинскаго, по рапорту къ нему дзекана ксендза Михаила Смольскаго, отношеніе, что Сурдецкаго Св. Духова монастыря настоятель соборный іеромонахъ Маркіанъ монастырскихъ крестьянъ Вожделевъ римскокатолическаго вѣроисповѣданія черезъ насиліе и притѣсненіе якобы понуждаетъ къ измѣненію вѣры и что нѣкоторые изъ оныхъ, а именно: Іосифъ Курилисъ и Казиміеръ Масіяшъ помянутымъ образомъ уже дѣйствитетьно препровождены въ грекороссійское исповѣда чемъ выше сказанной деревни крес приходили къ настоятелю Субоцкой ц Ивану Шульцу съ жалобою на таково Маркіяна, утѣсненіе въ исповѣданіи вѣры. Поелику же извѣстно, что выс шими узаконеніями вольность испові вѣры предковъ своихъ безъ изъятія кому предоставлена и понуждать къ ненію вѣры строжайше запрещено, то силъ о предписаніи ему, Маркіяну, онъ, оставя означенныхъ крестьян томъ вѣроисповѣданіи, въ какомъ о селѣ находились, не дѣлалъ имъ въ вѣданіи римскокатолической вѣры ник притѣсненія. Вслѣдствіе чего, по резо вашего высокопреосвященства на рапортѣ въ 7 день тогожъ марта со шейся, и по указу духовной консис потребовано отъ него, Маркіяна, объяс

Digitized by Google

коемъ онъ прописываетъ, что 1) кре-
;тныхъ Сурдецкаго монастыря людей онъ
когда чрезъ насиліе и притѣсненіе не
инуждалъ къ вѣроисповѣданію грекорос-
ской религіи, какъ сіе явствуетъ изъ
иненной ими добровольно присяги, а
ько увѣщевалъ пожелавшихъ и пришед-
хъ къ нему обратиться къ грекороссій-
й своей церквѣ, которую ихъ предки
авили по причинѣ гоненія на правосла-
; 2) такъ же двухъ изъ нихъ Іосифа
рулиса и Казиміера Масіяша да Маля-
ича тоже онъ не принуждалъ къ измѣ-
іію вѣры римскокатолическаго исповѣ-
ія, а къ принятію грекороссійской, но
і какъ прежде увѣщанія его, Маркіяна,
езъ войта Ефрема оба добровольно объ-
или согласіе, такъ и при его, Маркіана,
вщаніи таковое жъ подтвердили при
іхъ и на оное на подпискѣ подписались
стиками, которую съ учиненною прися-
о при семъ приложилъ; 3) что онъ Мар-
нъ дѣйствительно никого чрезъ насиліе
ритѣсненіе изъ крестьянъ не принуждалъ
принятію грекороссійской вѣры, о томъ
исягою два слышавшіе его, Маркіана,
иглашеніе, а именно, дьячекъ Ольферо-
ъ и войтъ Ефремъ добровольно под-
ердили; 4) по выправкѣ двукратной ока-
юсь, что никто изъ крестьянъ настоятелю
ану Шульцу жалобы не заносилъ, ежели
изъ неучинившихъ присягя окажется
торый, что на его, Маркіяна, означенному
ульцу жалобу занесъ, то развѣ тотъ, кто
путной жизни, изъ коихъ онъ за худые
ступки и неповиновеніе нѣкоторыхъ на-
ывалъ. А изъ приложеній значится, что
мянутые крестьяне Іосифъ Курулисъ и
зимиръ Масіяшъ въ учиненной ими при-
ѣ и данной подпискѣ написали, что они
ъ малѣйшаго какого либо принужденія
и притѣсненія со стороны настоятеля іе-
монаха Маркіана, но единственно потому,
о дѣды ихъ, предки и праотцы были
екороссійскаго исповѣданія, съ увѣщанія
комъ кротости настоятеля добровольно
приняли православную вѣру и въ оной,
какъ сами, такъ и дѣти пребывать до конца
жизни обязались, чтоже дѣйствительно они
по волѣ своей присоединены къ нашей ре-
лигіи, въ томъ росписались свидѣтелями
подъ присягою дьячекъ Иванъ Ольферовичъ,
войтъ Ефремъ Ивановъ, Каспаръ Павлов-
скій, Михаилъ Павловскій, Станиславъ Пав-
ловскій, Семенъ Павловскій, Антонъ Глин-
скій, Адамъ Жовберъ и Роговской парафіи
изъ деревни Ячунъ Юзефъ Явайла и Люд-
викъ Лалочко, да вся братія Сурдецкаго
монастыря іеромонахи: Протасій и Варлаамъ
и священникъ Александръ Киркевичъ;
кромѣ того особо свидѣтельствуетъ рогов-
скій капелянъ ксендзъ Амброзій Сангайла,
имѣющій въ своемъ приходѣ монастыр-
скихъ крестьянъ, что онъ ни отъ кого не
слыхалъ, что якобы настоятель іеромонахъ
Маркіянъ кого либо изъ нихъ черезъ на-
силіе или притѣсненіе принуждалъ къ при-
нятію грекороссійской вѣры и что о томъ
никто ему не доносилъ, а потому дзеканъ
Михайло Смольскій несправедливо о томъ
представилъ. Положили **мнѣніе**: Какъ изъ
объясненія настоятеля іеромонаха Маркіана
и приложенныхъ документовъ видно, что
крестьяне Іосифъ Курулисъ и Казимиръ
Масіяшъ присоединены имъ, Маркіяномъ,
къ православной вѣрѣ по добровольному
ихъ желанію, какъ сіе удостовѣряютъ быв-
шіе при такомъ присоединеніи выше пи-
санные свидѣтели, если бы къ сему были
они дѣйствительно принуждены, то навѣр-
ное принесена бъ была жалоба отъ нихъ
самихъ о томъ куда слѣдуетъ, но таковой
нигдѣ они не заносили. Для того не благо-
угодно ли будетъ вашему высокопреосвя-
щенству повелѣть считать ихъ, крестьянъ,
присоединенными изъ римскокатолической
вѣры къ православной и въ вѣдомости въ
Св. Синодъ о принятіи иновѣрцевъ въ
православную вѣру показать; а его, іеро-
монаха Маркіяна, за такое присоединеніе
оставить безъ взысканія, о чемъ ему, Мар-
кіяну, дать знать указомъ, а въ Виленскую

Digitized by Google

римскокатолическую духовную консисторію для объявленія прелату Ивану Цивинскому сообщить. Повелѣно-ль же будетъ по сему учинить, вашему высокопреосвященству консисторія почтенѣйше представляя, испрашиваетъ архипастырской резолюціи.

Резолюція архіепископа:

„1817 года октября 11-го дня. Черезъ посредство римскокатолической духовной консисторіи отъ дзекана Михаила Смольскаго потребовать доказательствъ и объясненія, въ чемъ состояло то насиліе и притѣсненіе, какое онъ приписалъ іеромонаху Маркіяну.“ (*л. 35*).

Изложивши буквально всѣ обстоятельства по данному дѣлу, прописанныя въ докладѣ 1817 года октября 3, положенною на коемъ резолюціею архіепископа Минская консисторія чрезъ посредство римско-католической духовной консисторіи требовала отъ дзекана Михаила Смольскаго доказательствъ и объясненія, въ чемъ состояло то насиліе и притѣсненіе, какое онъ приписалъ іеромонаху Маркіану, Минская консисторія докладываетъ о дальнѣйшемъ ходѣ этого дѣла.

1820 года марта 19. Минской духовной консисторіи Анатолію архіепископу Минскому и Литовскому докладъ.

Виленская римско-католическая духовная консисторія, по требованію сей Минской консисторіи прислала доказательства дзекана Смольскаго при сообщеніи ея отъ 6 мая 1818 года, изъ коихъ значится, что онъ, Смольскій, рапортомъ отъ 10 генваря того года доносилъ Виленской консисторіи по таковому жъ къ нему отъ Субоцкаго ксендза Шульца, что настоятель Маркіянъ деревни Вождел[е]въ своихъ монастырскихъ крестьянъ римско-католическаго исповѣданія людей потчиваніемъ, деньгами и страхомъ принужденно хочетъ обратить на свой обрядъ, о чемъ не только сторонніе д сили ему, Шульцу, но и сами кресті приходили къ нему съ плачемъ, не ж измѣнять вѣры; а другимъ рапортомъ 19 февраля 1817 года доносилъ онъ, Шул ему, дзекану Смольскому, что настоя Маркіянъ двухъ крестьянъ Юзефа Куру и Казимира Масіяша присоединилъ уж своей вѣрѣ, по которымъ рапортамъ і нужденъ былъ онъ, Смольскій, дон высшему начальству; сверхъ того пр жилъ два свидѣтельства: 1) означен Іосифа Курулиса 1817 декабря 31, за дѣтельствованное о вѣрности онаго Ро Адамковичемъ и Юзефомъ Барановск что онъ, Курулисъ, перемѣнилъ рел по настоянію іеромонаха Маркіяна, бу отъ него потчованъ съ обѣщаніемъ денегъ и уволить отъ платежа податеі той же деревни Вождель крестьянъ: хайла Павловскаго, Гаспера Павловск Францишка Авкуна, Адама Жавбера и тона Глинскаго за засвидѣтельствован тѣхъ же Адамковича и Барановскаго, Іосифъ Курулисъ принужденно пере на греко-россійскій обрядъ, бывъ отъ стоятеля Маркіяна наклоненъ разными собами какъ выше значить. Затѣмъ же ксендзъ Шульцъ на запросъ Вилен консисторіи рапортовалъ ей 1818 года раля 12 дня, что Казимиръ Масіяшъ сыномъ своимъ, пользуясь личными бл дѣяніями настоятеля Маркіяна, остаетс греко-россійской вѣрѣ, а Іосифъ Куру желаетъ возвратиться къ своей религі охотно исполняетъ въ приходской с церквѣ всѣ обязанности католика. Нако архимандритъ Маркіянъ въ оправданіе того жъ 1818 года декабря 30 дня, отве всѣ дѣйствія ксендза Шульца и дзе Смольскаго въ составленіи означенн свидѣтельствъ и доносовъ, доказыва что означенный ксендзъ Шульцъ, яко трезвой жизни и весьма худаго повед а подписавшіеся на свидѣтельствѣ за н крестьяне: два Павловскіе, Авкунъ,

Digitized by Google

беръ и Глинскій, яко воры, разбойники, пьяницы и волшебники, не только не заслуживаютъ вѣроятія, но не достойны называться и христіанами, а кромѣ того ксендзъ Шульцъ, чувствуя себя за напрасное его, архимандрита Маркіяна, оклеветаніе и несправедливый доносъ виновнымъ, через тамошняго дозорца и помѣщика Александра Сологуба, пріѣзжавшихъ къ нему просить мира и прощенія, но онъ, архимандритъ, до формальнаго суда не согласился на то, въ прочемъ подтверждаетъ все первоначальное свое объясненіе и приложенныя при ономъ документы присяжныхъ свидѣтельствъ достойныхъ людей, а относительно Іосифа Курулиса, присоединившагося добровольно къ греко-россійской вѣрѣ, доноситъ, что онъ по совѣту и приказанію ксендза своего Шульца паки возвратился на католика. За симъ по справкѣ оказалось, что въ производствѣ сего дѣла прошлаго 1817 года мая 17-го дня архимандритъ Маркіянъ присланнымъ къ вашему высокопреосвященству прошеніемъ просилъ о удовлетвореніи его за безчестіе, причиненное ему дзеканомъ Михайломъ Смольскимъ через неправильный его доносъ и очерненіе предъ начальствомъ, яко бы онъ, Маркіянъ, принуждалъ выше писанныхъ крестьянъ къ измѣненію вѣры, о чемъ онъ достаточно объяснился уже. Вслѣдствіе чего по докладу консисторіи резолюціею архипастырскою 11 октября того жъ года сказано: „разсмотрѣніе о семъ имѣетъ быть по полученіи отъ дзекана Смольскаго объясненія и доказательствъ", которыя онъ, какъ выше значится, и представилъ уже. По выслушаніи чего, духовная консисторія положили мнѣніе: поелику Сурдецкаго монастыря крестьяне Іосифъ Курулисъ и Казимиръ Масіяшъ въ присяжныхъ своихъ подпискахъ сами изъясняютъ, что они безъ малѣйшаго какого либо принужденія или притѣсненія со стороны архимандрита Маркіяна, но единственно потому, что дѣды ихъ, предки и праотцы были греко-россійскаго исповѣданія, добровольно, съ увѣщанія духомъ кротости настоятеля, приняли православную вѣру и въ оной какъ сами, такъ и дѣти ихъ до конца жизни пребывать обязались, о семъ самомъ удостовѣряютъ подъ присягою 14 человѣкъ свидѣтели, слышавшіе и видѣвшіе все то. Напротивъ того, ксендзъ Шульцъ и дзеканъ Смольскій на то, чтобы настоятель Маркіянъ дѣйствительно принужденіемъ обратилъ ихъ къ греко-россійской церквѣ, законныхъ доказательствъ не представляютъ, кромѣ ссылки на свидѣтельство пяти человѣкъ крестьянъ, по худому ихъ поведенію вѣры не заслуживающихъ. Для того его, архимандрита Маркіяна, отъ суда и отъ отвѣта по сему дѣлу освободить и крестьянина Казимира Масіяша съ сыномъ его оставить въ грекороссійскомъ исповѣданіи, показавъ ихъ присоединившимися по вѣдомости Св. Синоду о иновѣрцахъ посылаемый. А какъ другой крестьянинъ Іосифъ Курулисъ, присоединившись добровольно къ благочестію съ учиненіемъ присяги и обязательствомъ подпискою, что онъ и дѣти его до конца жизни пребудутъ въ грекороссійской религіи, перешелъ на католическую вѣру попрежнему, какъ видно, съ приказанія ксендза своего каноника Шульца, то такой противозаконный его поступокъ въ измѣненіи вѣры предоставить разсмотрѣнію и опредѣленію гражданскаго суда. Для чего съ прописаніемъ всего дѣла и сообщить въ Литовско-Виленское губернское правленіе. Относительно жъ просьбы архимандрита Маркіяна о доставленіи ему удовлетворенія за напрасное оклеветаніе его и безчестіе причиненное ему дзеканомъ Смольскимъ через неправильный доносъ, то поелику онъ, Смольскій, сей консисторіи не подсудимъ, предоставить ему, архимандриту Маркіяну, искать на немъ за то законнаго удовлетворенія, буди желаетъ, въ томъ мѣстѣ, которому онъ, Смольскій, подсудимъ. О чемъ дать знать ему, архимандриту, указомъ. А повелѣно ль будетъ

Digitized by Google

посему учинить вашему высокопреосвященству, консисторія почтеннѣйше представляетъ и испрашиваетъ архипастырской резолюціи.

Резолюція архіепископа:

„1820 года марта 19 дня. Учинитъ сему". (*л. 82*).

172.

1817—1822 г. Дѣло о совращеніи заблудовскимъ пробощемъ Цильвиковскимъ тa няго монастыря греко-россійскаго исповѣданія людей въ римско-католическій рядъ. № 667.

Управляющій Заблудовскимъ монастыремъ репортовалъ Минской консисторіи о совращеніи ри католическимъ пробощемъ Цильвиковскимъ православныхъ прихожанъ Заблудовскаго монас въ р.-католическій обрядъ. Минская консисторія отнеслась въ Бѣлостокское областное прав. о преданіи виновныхъ суду. Бѣлостокскій судъ 1-й инстанціи постановилъ предать поступокъ Цильвиковскаго разсмотрѣнію духовной власти, а совращенныхъ имъ лицъ подвергнуть церков покаянію. Совращенные заявили управляющему Заблудовскимъ монастыремъ іеромонаху Исаіи, что не желаютъ возвратиться въ православное исповѣданіе даже еслибы пришлось имъ „пострад Минская консисторія постановила предать упорствующихъ отступниковъ гражданскому суду. предписанію министра духовныхъ дѣлъ кн. Голицына ксендзъ Цильвиковскій преданъ былъ по разслѣдованіи дѣла оказался виновнымъ и по предписанію Могилевской р.-католической к сторіи отрѣшенъ отъ мѣста. Сообщникъ его въ дѣлѣ совращенія православныхъ въ католич органистъ Адамовскій подвергнутъ трехмѣсячной эпитеміи въ Хорощанскомъ доминиканскомъ м стырѣ; ксендзамъ Заблудовскаго костела воспрещено преподавать таинства и христіанскія т совращеннымъ, всему же духовенству р.-католическому Бѣлостокской области подтверждено, опасеніемъ строгой отвѣтственности, исполнять въ точности правительственныя распоряженія, вос щающія совращеніе православныхъ въ иновѣріе.

1819 г. генваря 3. Минской духовной консисторіи архіепископу Анатолію докладъ.

Сей консисторіи докладывано, что по рапорту управляющаго Заблудовскимъ Успенскимъ монастыремъ іеромонаха Исаіи отъ 26 августа 1817 года о совращеніи тамошнимъ римско-католическимъ пробощемъ Цильвиковскимъ онаго монастыря греко-россійскаго исповѣданія прихожанъ въ римскокатолическую религію, а именно: заблудовскаго жителя Ивана Купріяновича, да деревни Каменки крестьянъ: Алексѣя Куликовскаго, Станислава Поплавскаго и деревни Малыхъ Фольварковъ крестьянку Евдокію Анранчукову съ дочерью ея Татьяною, производимо было на мѣстѣ слѣдствіе, по которому оказалось, что они дѣйствительно приняли римско-католическій законъ. Для того предписано было изъ консисторіи 16 генваря 1818 года ему, іеромонаху И чтобы онъ, внушивъ имъ важность тако ихъ преступленія, увѣщевалъ, дабы остались въ прародительской своей в а въ противномъ случаѣ за отступ самовольно отъ религіи будутъ пре законному сужденію, для чего о выс ихъ въ монастырь сообщено и въ Б стокское областное правленіе; на что іеромонахъ Исаія, отъ 9-го марта рапор консисторіи донесъ, что при увѣщані внушеніи означеннымъ людямъ важн ихъ преступленія, не согласились оста попрежнему въ благочестіи. Почем преданіи ихъ за то суду относилась ко сторія въ Бѣлостокское областное правл которое въ отвѣтномъ своемъ отнош отъ 4-го іюня увѣдомило, что Бѣлостокс главнаго суда 1-ый департаментъ сообп

Digitized by Google

ъ исполненію утвержденное прави- области опредѣленіе слѣдующаго ія: „поелику по дѣлу открыто, что пробощъ Заблудовской церкви овскій принялъ къ исполненію со- тайнъ по обряду римскокатоличе- повѣданія выше означенныхъ людей а Яна Купріяновича и крестьянъ: ва Поплавскаго, Алексѣя Кули- , Евдокію Анранчукову и дочь ея исповѣдовавшихъ вѣру греко- ію, въ противность устава благо- 2 статьи и указа 1797 года марта , то сей его, ксендза Цильвиков- ступокъ предать разсмотрѣнію ду- власти, въ вѣдѣніи коей онъ, овскій, состоитъ подъ начальствомъ; ыхъ же лицъ отдать на церковное по распоряженію грекороссійской власти на столько, сколько пред- о будетъ какъ для внушенія имъ сійской вѣры, такъ и для очищенія упленіи ихъ совѣсти. Вслѣдствіе астное правленіе о учиненіи раз- я о поступкѣ ксендза Цильвиков- бщило въ Могилевскую римско- скую духовную консисторію, а отъ требовало о назначеніи вышепи- людямъ церковнаго покаянія и о ніи о мѣстѣ онаго для дальнѣй- споряженія, о чемъ консисторія, ть іеромонаху Исаіи отъ 4-го ав- азомъ, предписывала рапортовать аютъ ли означенные прихожане ся навсегда въ благочестіи и со- до конца жизни непоколебимо. Во іе чего онъ, Исаія, отъ 12 минув- тября вторично донесъ рапортомъ, вѣщаніе его всѣ они объявили ему: е поступили въ римскую вѣру и исповѣданіе оной, то не могутъ ить сего и будутъ въ римскокато- ъ законѣ навсегда съ намѣреніемъ, я будутъ и наказаны за то, но не я въ грекороссійскую вѣру. По- и мнѣніе: хотя Бѣлостокскаго главнаго суда 1-ый департам рилъ выше поименованныхъ монастыря прихожанъ за от отъ прародительской грекоро въ римскокатолическую на ц яніе съ предоставленіемъ на ваго здѣшней консисторіи, ковное покаяніе налагается с начальства тѣмъ только с кои признавъ свое отъ правос отторженіе за преступленіе пожелаютъ обратиться, напр помянутые крестьяне и по ромонаха Исаіи увѣщаніи не янія въ своемъ преступленіи паки возвратиться къ своей г церквѣ, но еще, будучи води комъ и льстивыми внуше соблазнителей, дерзаютъ гов они готовы будутъ, въ случа ненія къ грекороссійской цер дать; слѣдовательно, духовна по таковымъ обстоятельствам о наложеніи на оныхъ кресть епитиміи чинить разсмотрѣні нынѣ за отступленіе свое от обращеніе къ оной, такъ к мающіе ихъ съ требами и ксендзы, по силѣ имяннаго указа 1800 года марта 30 д строгому по законамъ сужде сообщить въ Бѣлостокское о леніе и требовать, дабы оно основаніи прежнихъ духовно требованій съ вышеписанным яко съ отступниками грекоро поступить по силѣ выше имяннаго высочайшаго указа желаютъ обратиться попрежн славной церквѣ, и о посл консисторію увѣдомить.

Справка

Именнымъ его императо ства указомъ, даннымъ г. г натору Обольянинову въ

1800 года, повелѣно: „Новогородской губерніи въ селеніи Чудовѣ и слободѣ и пристанѣ Сосницкой открылись отвергающіеся церкви, ея таинствъ и святыхъ, не признавая государя и предпоставленной власти, которыхъ велѣли мы предать гражданскому суду. Изъ нихъ нѣкоторые по открытіи истинныхъ обмановъ и противныхъ толковъ приняли раскаяніе предъ Богомъ и предъ нами, а тѣмъ самымъ обрѣли наше милосердіе и прощеніе, съ каковымъ обыкли принимать каждаго чистосердечно признающагося въ неумышленномъ преступленіи. Затѣмъ оставшіеся по закоснѣлости сердецъ въ буйномъ зломысліи упорными, подвергли себя всей тягости законнаго наказанія, съ каковыми и впредь въ подобномъ случаѣ поступать". По исповѣднымъ росписямъ, хранящимся въ консисторіи съ присоединенія Бѣлостокской области къ Россійской державѣ, то есть съ 1808 года по 1816 годъ, Заблудовскій житель Иванъ Купріяновичъ и Малыхъ Фольварковъ крестьянка Евдокія Анранчукова, а по первому мужу Чижинска, съ дочерью ея Татьяною, бывшими у исповѣди и святаго причастія показаны, а въ деревнѣ Каменкѣ крестьянъ Алексѣя Куликовскаго и Станислава Поплавскаго по росписямъ не найдено. При слѣдствіи ихъ на допросахъ показали: Станиславъ Поплавскій, что третій годъ какъ онъ принялъ латинскій обрядъ въ парафіяльномъ костелѣ, но отъ рожденія есть русской и крещенъ въ Заблудовской церквѣ. Петръ Куликовскій, что онъ никогда религіи своей не перемѣнялъ и остается въ грекороссійской вѣрѣ, но братъ его вышеписанный Алексѣй перешелъ въ римскокатолическій обрядъ.

Резолюція архіепископа Анатолія:

„1819 года генваря 7-го дня положена резолюція слѣдующая: Поелику оные совращенные отъ православной церкви христіане изъявили готовность свою, въ случаѣ принужденія, и страдать, то мѣры, какія со стороны гражданскаго правительс[...] бы быть употреблены для исправ[...] были бы безполезны. А по моему[...] дѣйствительнѣйшія и приличнѣй[...] суть слѣдующіи: 1, строго запре[...] вѣрцамъ, чтобы ни въ какомъ слу[...] подъ какимъ видомъ оныхъ совра[...] отъ православной церкви христіан[...] ихъ не принимали въ свое общені[...] христіанскихъ отнюдь имъ не с[...] 2, При всемъ томъ почитать ихъ[...] ными отъ церкви православной, н[...] безбрачныхъ пока не раскаютс[...] будутъ сами просить о наложе[...] епитиміи, не допускать къ причап[...] тыхъ христовыхъ таинъ, пока [...] быть епитимія не будетъ исправл[...] случаѣ смерти нераскаянныхъ оста[...] христіанскаго погребенія. О чемъ[...] вить имъ въ Бѣлостокскомъ пра[...] духовенство чрезъ посредство д[...] консисторій обязать подписками; [...] дить заблудовскимъ священнослуя[...] чтобы за исполненіемъ сего и со[...] иновѣрцевъ имѣли внимательное на[...] Но, не приводя сіе въ исполненіе, [...] вить на благоразсмотрѣніе Святѣй[...] ноду и ожидать въ разрѣшеніи [...] какъ разсмотрѣніе о поступкѣ кс[...] вильковскаго предано разсмотрѣні[...] католическаго духовнаго началь[...] просить при томъ о не оставле[...] вниманія того приговора, какой [...] предмету учиненъ будетъ."

1819 г. іюля 7. Указъ Святѣйш[...] вительствующаго Синода преосвя[...] Анатолію архіепископу Минско[...] товскому.

По указу его императорскаго в[...] Святѣйшій Правительствующій Си[...] шали рапортъ вашего преосвяще[...] указъ отъ Святѣйшаго Синода от[...] раля сего года послѣдовавшій по [...] вашего преосвященства о совраще[...]

скокатолическимъ пробощемъ Цильвиковскимъ въ свой законъ прихожанъ Заблудовскаго монастыря: заблудовскаго жителя Ивана Купріяновича, крестьянъ деревни Каменки Алексѣя Кулаковскаго, Станислава Поплавскаго и деревни Малыхъ Фольварковъ вдову Евдокію Анранчукову съ дочерью ея Татьяною, и которымъ указомъ предписано было доставить Св. Синоду свѣдѣніе, что означенные совратившіеся изъ православія въ римскокатолическую вѣру, природные ли христіане, исповѣдавшіе уставы грекороссійской церкви, или обращенные изъ какого либо другаго исповѣданія, изъ какого именно и когда, а крестьяне изъ нихъ вольные ли или помѣщичьи, чьего помѣщика. Въ означенномъ рапортѣ вы донесли, что заблудовскій житель Купріяновичъ и крестьяне Куликовскій и Поплавскій, какъ донесли заблудовскаго монастыря священнослужители, происходятъ изъ грекороссійской вѣры и перваго изъ нихъ рожденіе записано въ метрическихъ книгахъ 1786 года марта 30 дня, а послѣдніе написаны по исповѣднымъ росписямъ по 1816 годъ и показаны бывшими у исповѣди и св. причастія, крестьянка же Анранчукова съ дочерью Татьяною, хотя по исповѣднымъ росписямъ не показана, но происхожденіе ея изъ православной вѣры доказали свидѣтели и сама она созналась, что приняла римскокатолическій законъ по выходѣ уже въ замужество за Анранчука, исповѣдающаго оный; всѣ означенные люди крестьяне княжны Стефаніи Радзивиловны, но состоятъ во владѣніи: Купріяновичъ у бывшаго Бѣлостокскаго главнаго суда президента Дашкевича, Кулаковскій и Поплавскій у люстратора графства Заблудовскаго Каменскаго, а Анранчукова съ дочерью у повѣреннаго радзивилловскаго имѣнія Поплавскаго. Къ чему ваше преосвященство присовокупили, что по исповѣднымъ росписямъ, хранящимся въ консисторіи съ присоединенія Бѣлостокской области къ Россійской державѣ, т. е. съ 1808 по 1816 годъ, Купріяновичъ и Анранчукова съ дочерью Татьяною показаны бывшими у исповѣди и св. причащенія, а Куликовскаго и Поплавскаго по онымъ не найдено, но сами они сознались, что перешли въ римскокатолическій обрядъ. По справкѣ въ канцеляріи Св. Синода оказалось, что по прежнему доношенію вашего преосвященства о сихъ совратившихся, поступокъ пробоща Цильвиковскаго предоставленъ разсмотрѣнію г. министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія. Въ разсужденіи же тѣхъ совратившихся, которые гражданскимъ правительствомъ преданы церковному покаянію грекороссійскаго духовнаго начальства и которыхъ консисторія судила на основаніи именнаго высочайшаго указа 1800 года марта 30 дня, предать гражданскому суду, такъ какъ они не могутъ нести покаянія, отчуждившись отъ нашей церкви, ваше преосвященство полагали: поелику оные совращенные отъ православной церкви изъявили готовность свою въ случаѣ принужденія страдать, то мѣры, какіе со стороны гражданскаго правительства могли бы быть употреблены для исправленія ихъ должны быть безполезны, а, по мнѣнію вашему, дѣйствительнѣйшіе и приличнѣйшіе мѣры суть слѣдующее: 1, строго запретить иновѣрцамъ, чтобы ни въ какомъ случаѣ и ни подъ какимъ видомъ оныхъ совращенныхъ отъ православной церкви христіанъ и дѣтей ихъ не принимали въ свое общеніе и требъ христіанскихъ отнюдь имъ не исправляли. 2, При всемъ томъ почитать ихъ отлученными отъ православной церкви, не вѣнчать брачныхъ пока не раскаются и не будутъ сами просить о наложеніи имъ епитиміи, не допускать ихъ къ причащенію св. христовыхъ таинъ, пока имѣющая быть епитимія не будетъ исправлена, а въ случаѣ смерти нераскаянныхъ оставить безъ христіанскаго напутствованія, о чемъ и объявить имъ въ Бѣлостокскомъ областномъ правленіи, а духовенство чрезъ посредство духовныхъ консисторій обязать подписками,

Digitized by Google

притвердивъ заблудовскимъ священнослужителямъ, чтобы за исполненіемъ со стороны иновѣрцевъ имѣли внимательное наблюденіе. Приказали: вашему преосвященству предписать указомъ, чтобы означенные совратившіеся изъ православія въ римскокатолическую вѣру крестьяне и остающіеся непреклонными въ своемъ заблужденіи согласно съ заключеніемъ консисторіи на основаніи имяннаго высочайшаго указа 30 марта 1800 года преданы были гражданскому суду для поступленія съ ними по законамъ; предположеніе же вашего высокопреосвященства, яко не сообразное силѣ означеннаго законоположенія, не можетъ быть допущено въ дѣйствіи.

На которомъ указѣ состоялась отъ его высокопреосвященства резолюція слѣдующая: „1819 года іюля 26 дня. О полученіи рапортовать, предписанное жъ исполнить".

1819 г. декабря 3. Изъ митрополитской Могилевской римско-католической консисторіи въ Минскую греко-россійскую духовную консисторію.

Докладывано указъ римско-католической духовной коллегіи 1-го департамента отъ 20-го прошлаго ноября за № 955 послѣдовавшій, коимъ согласно двумъ предложеніямъ его сіятельства г. министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія князя Голицына предписано: 1) запретить Бѣлостокской области духовенству, чтобъ оное ни въ какомъ случаѣ ни подъ какимъ видомъ совращенныхъ изъ греко россійскаго въ римско-католическій обрядъ не принимало въ свое общеніе и требъ христіанскихъ не исправляло, подъ опасеніемъ въ противномъ случаѣ поступленія съ виновными по всей строгости законовъ. 2) Удаливъ Заблудовскаго священника Цильвиковскаго (обвиненнаго за совращеніе въ свое исповѣданіе греко-россійскихъ прихожанъ, а имянно: Заблудовскаго жителя мѣщанина Ивана Кипріанова, крестьянъ деревни Каменки Алексѣя Куликовскаго, Ст Поплавскаго и деревни Малыхъ ковъ вдовы Евдокіи Апранчуковоі черью ея Татьяною) отъ настоя должности на время слѣдствія и денія надъ нимъ формальнаго суда, законному сужденію сея консисторіи чтобы съ нимъ, Цильвиковскимъ, лено было по всей строгости зак чтобъ донесено было оному депа о послѣдовать имѣющемъ рѣшеніи. дѣлила: 1) предписать всѣмъ Бѣлостокской области, дабы они, с съ подписками подвластному себ венству вышепоясненное въ первом коллегское запрещеніе, таковыя подлинниками прислали сюда и н наблюдали за точнымъ и непре исполненіемъ онаго. 2) Удаля Заблу священника Цильвиковскаго отъ тельской должности на время слѣ произведенія надъ нимъ суда, съ ніемъ копіи коллегскаго указа, ве лостокскому архідіакону Кубешов Бѣльскому декану Гурскому, чтоб мало немедля произвели обще съ томъ со стороны греко-россійска венства и чиновникомъ гражданск мандированіи коихъ отнестись въ православную духовную консисторі лостокское областное правленіе), о вышеизъясненномъ поступкѣ р ксендза формальное изслѣдованіе и вили оное сюда въ надлежащемъ по описи. 1819 г. декабря 3.

1822 г. генваря 16. Митрополитс гилевской римско-католической д консисторіи въ Минскую греко-рос духовную консисторію отнош

Сія консисторія, слушавъ указъ католической духовной коллегіи 1- тамента отъ 13-го декабря прошл года, за № 994, коимъ по выслуша о обращеніи Заблудовскимъ наст

Digitized by Google

священникомъ Цильвиковскимъ изъ грекороссійскаго въ римско-католическое исповѣданіе мѣщанина Заблудова Ивана Кипріянова и крестьянъ села Каменки Алексѣя Куликовскаго, Станислава Поплавскаго и деревни Малыхъ Фольварковъ вдову Евдокію Апранчукову съ ея дочерью Татьяною, положено: Хотя изъ произведеннаго на мѣстѣ при депутатахъ со стороны гражданской и грекороссійской духовенства слѣдствіе открылось, что Заблудовскій настоятель Цильвиковскій грекороссійскихъ исповѣдниковъ: Ивана Кипріянова, Алексѣя Куликова, Станислава Поплавскаго, Евдокію Апранчукову и дочь ея Татьяну не принималъ самъ въ римско-католическій обрядъ, не уговаривалъ ихъ къ принятію онаго и даже не зналъ о переходѣ ихъ, но какъ послѣ учиненнаго отъ сей консисторіи Бѣлостокскому духовенству, а въ томъ числѣ и оному Цильвиковскому предписанія, чтобы они ни подъ какимъ видомъ не преподавали прихожанамъ грекороссійскаго исповѣданія христіанскихъ требъ, оный Цильвиковскій не учинилъ должнаго распоряженія, коимъ бы пресѣчена была помянутымъ лицамъ (за совращеніе которыхъ былъ уже онъ подъ слѣдствіемъ) всякая удобность исповѣдываться въ Заблудовской католической церквѣ, и они, хотя у постороннихъ и не извѣстно у какихъ именно католическихъ священниковъ, однако были во святую четыредесятницу у исповѣди, а потому онаго Цильвиковскаго за таковое небреженіе своей должности, а равно за порученіе органисту веденія книги о прихожанахъ, на основаніи законовъ удалить отъ Заблудовскаго прихода. Помянутыхъ же прихожанъ Ивана Кипріянова, Алексѣя Куликовича, Станислава Поплавскаго, Евдокію Апранчукову и дочь ея Татьяну изъ приходскихъ книгъ Заблудовской католической церкви исключивъ, запретить заблудовскимъ настоятелямъ, чтобы впредь никогда имъ не преподавали св. таинъ подъ опасеніемъ строжайшаго по законамъ взысканія, чтоже касается до органиста, то въ разсужденіи его состоявшееся въ сей консисторіи рѣшеніе во всемъ утвердить, въ чемъ велѣно надлежащее учинить исполненіе и дано знать о донесеніи того всего г. министру духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія князю Александру Николаевичу Голицину. А по справкѣ оказалось, что по рапорту Заблудовской грекороссійской церкви приходскаго священника своей Минской консисторіи, оной сношенію съ сіею консисторіею и Бѣлостокскимъ областнымъ правленіемъ и по предоставленію Бѣлостокскаго главнаго 1-мъ департаментомъ поступка Заблудовской католической церкви приходскаго священника Цивильковскаго разсмотрѣнію сея консисторіи, а равно по донесенію г. Минскаго архіепископа Анастасія Св. Синоду, отзыву Правительствующаго Синода къ г. министру духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія и предложенію его сіятельства, данному римскокатолической духовной коллегіи 1-му департаменту вслѣдствіе коллегскаго 1819 года ноября 20 дня предписанія и учиненнаго сею консисторіею на оное. 3 декабря того жъ года распоряженія, за сношеніемъ съ Минскою грекороссійскою консисторіею и Бѣлостокскимъ областнымъ правленіемъ, наряженными отъ тѣхъ мѣстъ чиновниками изслѣдовано было въ лицѣ приходскихъ священниковъ грекороссійской и католической заблудовскихъ церквей, совращеніе выше означенныхъ лицъ, съ крѣпкимъ подтвержденіемъ имъ, дабы до разрѣшенія дѣлъ нигдѣ не исполняли по католическому исповѣданію христіанскихъ обязанностей, а католическому духовенству Бѣлостокской области не удерживать сихъ совращенныхъ въ своемъ обрядѣ и онымъ никакихъ требъ не совершать и съ удаленіемъ обвиняемаго за совращеніе священника Цильвиковскаго на время слѣдствія до послѣдняго рѣшенія отъ приходскихъ должностей Заблудовской церкви. Сія консисторія въ 3 и 5 день іюня 1820 года мнѣніемъ, представленнымъ на коллегское

Digitized by Google

разрѣшеніе, положила въ обстоятельствѣ неизвѣстно кѣмъ совращенія противно указамъ 1795 сентября 6 дня, 1798 генваря 13 дня изъ грекороссійскаго въ римско-католическое исповѣданіе Заблудовской церкви прихожанъ Кипріянова, Куликовскаго, Поплавскаго и Апранчукову съ дочерью ея Татьяною, — священника Михайла Цильвиковскаго въ смыслѣ Тридентинскаго собора засѣданія 14 главы 1 о исправленіи за неразсмотрѣніе списка прихожанъ, въ которомъ означенные исповѣдники грекороссійской вѣры органистомъ были показаны, не посѣщеніе своей паствы, отъ чего могъ бы узнать о различіи исповѣданія между супружествами и за неосмотрительность въ томъ, что когда послѣдовало сея консисторіи въ генварѣ 1818 года подтвержденіе о иноисповѣдникахъ, долженъ былъ имѣть за оными и за веденіемъ списка своихъ прихожанъ строгое наблюденіе, предостеречь прочихъ священниковъ и приказать органисту Адамовскому, дабы онъ только Заблудовскаго костела прихожанъ записывалъ, а о прочихъ явившихся устоaccording ронныхъ ему тотчасъ объявлялъ, удалить навсегда отъ Заблудовскаго прихода, а Заблудовскаго костела органиста Іосифа Адамовскаго, аки по ревизіямъ въ числѣ церковнослужителей состоящало и отъ 25 лѣтъ при томъ костелѣ служащаго (а по указамъ имяннымъ отъ 1721 марта 15, 1798 октября 14-го и синодальнымъ 1797 мая 7-го, 1798 годовъ ноября 29 числъ духовному суду подлежащаго за то, что онъ, зная выше прописанныхъ лицъ грекороссійскими исповѣдниками, осмѣлился самъ собою безъ донесенія своему настоятелю и прочимъ ксендзамъ вписать ихъ въ списокъ римско-католическихъ прихожанъ и дать имъ записку къ исповѣди и причастію по католическому обряду, а тѣмъ самимъ за преступленіе государственныхъ въ таковомъ случаѣ запрещеній и за навлеченіе на своего настоятеля суда, посадить на тримѣсячную въ Хрощанскомъ доминиканскомъ монастырѣ епитимію подъ неослабнымъ присмотромъ мѣстнаго начальника съ тѣмъ, чтобы онъ, упражняясь какою-либо работою, среды, пятницы и субботы о хлѣбѣ и водѣ постилъ, въ церквѣ на богослуженіи ежегодно (ежедневно?) бывалъ и въ конецъ со всей своей жизни учинилъ исповѣдь, а послѣ возвратился къ прежней своей должности и впредь велъ себя расторопнѣе съ послушаніемъ волѣ правительства, въ чемъ обязать его подпискою. Определила: о полученіи указа, отрапортовавъ римско-католической духовной коллегіи 1-му департаменту съ прописаніемъ онаго и подведенной справки, велѣть бѣлостокскому архидіакону канонику кіевскому Кубешевскому, чтобы онъ по полученіи сего безъ малѣйшей медленности отправился въ Заблудовъ, все выше значущееся, при бытности гражданскаго чиновника и грекороссійскаго духовнаго депутата, настоятелямъ Заблудовскихъ церквей: римско-католической—Михайлѣ Цильвиковскому и греко-россійской—Чернявскому или тому, кто нынѣ таковымъ состоитъ, Заблудовскаго костела органисту Іосифу Адамовскому и Заблудовской грекороссійской церкви прихожанамъ Кипріанову, Куликовскому, Поплавскому, Апранчуковой и ея дочери Татьянѣ, а равно прочимъ Заблудовскаго костела ксендзамъ съ роспискою объявилъ, священника Цильвиковскаго отъ Заблудовскаго прихода удалилъ, помянутыхъ прихожанъ: Іоанна Кипріянова, Алексѣя Куликовскаго, Станислава Поплавскаго, Евдокію Апранчукову и дочь ея Татьяну изъ приходскихъ книгъ Заблудовской католической церкви исключилъ, заблудовскимъ настоятелямъ и всѣмъ ксендзамъ, чтобы впредь никогда имъ не преподавали св. таинъ подъ опасеніемъ строжайшаго по законамъ взысканія, накрѣпко съ подписью запретилъ, органиста Іосифа Адамовскаго къ отбытію тримѣсячнаго церковнаго покаянія въ Хрощанскій доминиканскій монастырь выслалъ, по выполненіи онымъ таковаго и возвращеніи его къ прежней должности взялъ

Digitized by Google

отъ него положенную сею консисторіею подписку, и съ представленіемъ всѣхъ таковыхъ подлинниками, а равно съ копіею сего объявленную, сей консисторіи о исполненіи донесъ въ узаконенный срокъ, и о томъ для вѣдома въ Минскую грекороссійскую консисторію и Бѣлостокское областное правленіе сообщить (и сообщается). Ассесоръ каноникъ Левъ Сатковскій.

173.

1818—1821 г. Дѣло по рапорту настоятеля Сурдецкаго монастыря архимандрита Маркіана о поступленіи съ кѣмъ слѣдуетъ по законамъ за поставленіе монастырю безвинно экзекуціи. № 753.

Сурдецкій монастырь принялъ въ свою ревизскую сказку 80 душъ вольныхъ людей, православнаго вѣроисповѣданія, поселившихся на помѣщичьихъ земляхъ. Эти вольные люди прибѣгли подъ защиту Сурдецкаго монастыря по той причинѣ, „чтобы избавиться отъ помѣщичьихъ рукъ, кои всѣхъ дѣтей ихъ отдавали въ рекруты, а за то хорошіе деньги изъ казны забирали и также государевы подати сверхъ арендныхъ денегъ за землю вдвойнѣ брали". Монастырь принялъ этихъ вольныхъ людей съ условіемъ, чтобы они чрезъ своихъ выборныхъ старостъ собирали „государевы подати" и представляли монастырю квитанціи въ уплатѣ податей. Въ 1818 году нѣкоторые старосты неисправно внесли подати. Вилком. нижній земскій судъ предписалъ дозорцу Хентинскому поставить экзекуцію у тѣхъ, кои не внесли податей въ казначейство. Дозорецъ Хентинскій, вѣдая, что монастырь уплатилъ всѣ подати, „для безчестія монастыря" велѣлъ двумъ экзекуторамъ поставить трехъ солдатъ на три дня въ Сурдецкій монастырь. Хотя монастырь показывалъ экзекуторамъ квитанціи въ уплатѣ податей, однако они „упрямо" поставили экзекуцію изъ трехъ солдатъ. Монастырь послалъ іеромонаха Паисія къ дозорцу съ квитанціями, прося его снять экзекуцію. Дозорецъ сказалъ посланному іеромонаху: „когда вашъ начальникъ дастъ мнѣ пуру (осьмину) жита, то я изведу экзекуцію". Экзекуторы (католики) нахально требовали отъ настоятеля монастыря назначеннаго имъ содержанія (три раза въ день по фунту говядины на человѣка и по порціи водки, лошадямъ по пуду сѣна и по два гарнца овса). Таковыя обиды дѣлаютъ дозорцы и другіе католики и суды не только Сурдецкому монастырю, но и многимъ грекороссійскаго исповѣданія людямъ". Настоятель монастыря архим. Маркіанъ просилъ Минскую консисторію между прочимъ отнестись куда слѣдуетъ о учиненіи слѣдствія по этому дѣлу, о возвращеніи монастырю понесенныхъ имъ убытковъ „безвинно". Минская консисторія отнеслась въ Литовско-Виленское губернское правленіе, которое извѣстило консисторію (1819 г. мая 12) о сдѣланномъ Вилкомірскому суду предписаніи дать „съ первою почтою" объясненіе. Послѣ сего консисторія *четыре* раза относилась въ губернское правленіе (17 октября 1819 г., 8 іюля и 2 декабря 1820 и 11 іюня 1821 г.) съ запросомъ, что сдѣлано по первому ея отношенію (20 февраля 1819 г.), но отвѣта не послѣдовало.

1818 г., Ноября 14. Сурдецкаго Св.-Духова монастыря Настоятеля Архимандрита Маркіана Анатолію архіепископу Минскому и Литовскому рапортъ.

По пріѣздѣ моемъ прошлаго 1816 г., Августа 14 числа на начальство въ Сурдецкій Св.-Духовъ монастырь, 18 числа онаго мѣсяца привезъ изъ Вильны монастырскую ревизскую сказку нанятый братіею до пріѣзда моего адвокатъ Юзефатъ Величко и, по заплатѣ ему отъ монастыря за крѣпостныхъ предъ дачею ему ревизской сказки 16 р. и 50 коп. и по выбраніи имъ, адвокатомъ, тоже особо денегъ изъ вольныхъ людей, къ монастырю по прошенію приписавшихся, не малое число денегъ по пріѣздѣ своемъ изъ Вильны со сказкою требовалъ еще отъ меня, въ новоначаліи бывшаго, 24 р. сребромъ за привезеную сказку; какъ же невѣденіемъ того я отрекался, то онъ ссорился со мною, хотѣлъ было оную сказку разодрать, почему я за согласіемъ братіи принужденъ былъ ему требуе-

Digitized by Google

мыя деньги уплатить свои, каковыхъ всѣхъ денегъ, по признанію его самого, какъ отъ монастыря, такъ и отъ вольноприписныхъ получилъ за ревизскую сказку 157 р. 50 к. сребромъ, о чемъ я нижнему земскому Вилкомірскому суду для вѣденія по требованію его сообщилъ. Потомъ 22 августа того же года, хотѣлъ экзекуторъ по предписанію Вилкомірскаго н. земскаго суда въ монастырѣ поставить экзекуцію за не отдачу за три года Сурдецкимъ монастыремъ земскихъ повинностей за 32 души, бывшихъ записанными по ревизіи 1811 года. Я, видя таковыя худыя приключенія въ новоначаліи моемъ, по совѣту обывателей, подобно имъ, давъ два рубля сребромъ, упросилъ его на двѣ недѣли отсрочки и чрезъ оный срокъ, выбравъ деньги изъ виновныхъ, отослалъ оныя въ Вилкомірское повѣтовое казначейство. Августа же 29 того же пришли ко мнѣ вольноприписные добровольно, по прошенію записавшіеся въ ревижской сказкѣ Сурдецкаго монастыря грекороссійскаго исповѣданія люди, просить меня о выдачѣ каждому изъ нихъ свидѣтельства, что они записаны въ сказкѣ Сурдецкаго монастыря 59 душъ (сверхъ прибавочныхъ 21 и коренныхъ 25). Я видя, что отъ таковой записи вольноприписныхъ лишнія хлопоты, а пользы мало и усматривая могущія воспослѣдовать для Сурдецкаго монастыря несчастныя приключенія, очень таковою припискою оскорбился и не вдругъ дая имъ свидѣтельство, далъ братіи запросные пункты, позволилась ли она М. Д. Консисторіи въ пріемѣ въ монастырскую зказку вольныхъ людей? и будетъ ли она черезь 25 лѣтъ уплачивать государевы подати въ казну за тѣхъ, кои умрутъ или избѣгутъ? На таковые вопросные мои пункты она отвѣтствовала: 1) что по письменному совѣту и порученію за нихъ Виленскаго архимандрита Іоиля Ѳома Мироновичъ священникъ ихъ принялъ, и въ доказательство своего оправданія представили мнѣ, какъ письма просительные и поручительные Виленскаго архимандрита, такъ книгу со свидѣтельствомъ, Ѳомою выданную, и избракованную вилкомирскую ревижскую сказку, по коей онъ нѣкоторымъ уже повыдавалъ свидѣтельства о принятии ихъ въ монастырскую р. сказку, по коей братія, вторичную учинивъ, отослала съ прибавкою душъ въ Вильню, 2) объ отдачѣ же въ казну податей государственныхъ будетъ она стараться взыскивать съ вольноприписныхъ душъ, яко они всѣ хозяины. Я получивъ таковое отъ братіи объясненіе, не совсѣмъ основательное, думалъ о томъ вашему высокопреосвященству на разрѣшеніе представить, что сдѣлать со столь великою ошибкою, учиненною Ѳомою Мироновичемъ и братіею по прошенію и совѣту Виленскаго архимандрита. Но какъ черезъ два дня не дается покоя, неотступно просили меня со слезами о выдачѣ имъ свидѣтельствъ, а при томъ зная, что этой ошибкѣ и никто уже не въ силахъ передѣлать; поелику въ двухъ сказкахъ они записаны: въ Вилькомирской, т. е. избракованной, самимъ Ѳомою Мироновичемъ подаванной, и въ другой—Виленской, братіею подаванной, по Ѳоминой съ прибавкою душъ; а особливо усматривая, что люди тѣ вольные грекороссійскаго исповѣданія вѣры и парохіане Сурдецкаго монастыря, по той причинѣ прибѣгшіе подъ защиту Сурдецкаго монастыря, чтобы избавиться отъ помѣщичьихъ рукъ, кои всѣхъ дѣтей ихъ отдавали въ рекруты, а за то хорошіе деньги изъ казны забирали и также государевы подати сверхъ арендныхъ денегъ за землю вдвойнѣ брали. А если я, говорили они мнѣ, выключу ихъ изъ ревижской монастырской сказки, то съ печали принуждены будутъ всѣ уклониться съ расколъ, какъ другіе изъ нихъ уклонились, когда монастырь имъ единовѣрнымъ и своимъ парохіанамъ не хочетъ своего благотворенія учинить; для того по таковымъ обстоятельствамъ на таковой воль людской принужденъ былъ согласиться повыдавать каждому свидѣтель-

Digitized by Google

ство. Но предъ дачею имъ свидѣтельствъ, когда я отъ нихъ извѣстился, что не было у нихъ ни сборщиковъ и ни старостовъ, но всѣ рядовые, а самому монастырю собирать изъ нихъ подати государевы была бы величайшая трудность, для того, приведши всѣхъ оныхъ 59 душъ нольноприписныхъ къ присягѣ, что они вѣрно будутъ всѣ подати государевы уплачивать въ монастырѣ, рекрутовъ отъ себя сдавать, если повелѣно будетъ, приказалъ имъ выбрать изъ нихъ самыхъ старостовъ для сбора денегъ и представленія въ монастырь для отсылки въ Вилькомирское казначейство. И выбраннымъ старостамъ пяти: Игнату, Ѳедоту, Андрею Рудковскимъ, живущимъ въ деревнѣ Погравжѣ, Антону Комару—въ Новянахъ, Андрею Шаваровскому—въ Сурдекахъ, велѣлъ, дабы они дали обязательную роспиcку Сурдецкому монастырю въ уплатѣ государевыхъ податей и монастырскихъ повинностей черезъ цѣлую ревизію за всѣхъ въ подвѣдомствѣ ихъ находящихся, отъ коихъ получивъ обязательства, подавалъ имъ инструкціи въ родѣ свидѣтельства утвердительнаго, состоящаго въ повелѣніи избирать всенепремѣнно всѣ государевы подати и монастырскія повинности изъ каждаго, въ вѣдомствѣ старосты находящагося числа душъ и взнесеніи оныхъ денегъ въ монастырь, когда имъ приказано будетъ, а неуплатныхъ, по троекратномъ требованіи, за позволеніемъ монастыря, штрафовать и тоже бродящихъ въ разныя мѣста безъ ихъ позволенія и вѣдома; ссорящихся же со старостами и воровство чинящихъ отдавать въ рекруты. Когда же я въ свободное время разобралъ сказку ревижскую и сказковыхъ нѣсколько разпозналъ, то увидѣлъ, что не малая была въ ревижской монастырской сказкѣ ошибка. Ибо 1) нѣкоторые служители, съ давнихъ временъ монастырю безденежно служащіе за спасеніе души, пропущенны были, каковыхъ безъ вписанія въ ревижской сказкѣ по манифестамъ, вездѣ зашедшимъ, не можно было держать нигдѣ; высылать же изъ монастыря много лѣтъ трудившихся было бы безсовѣстно и грѣшно. 3) Монастырскія крѣпостныя лѣтъ по 80 и 90, хотя были престарѣлые, а нѣкоторые и милостыни просящіи, но не были записанные. 4) Въ селеніи монастырскомъ не 9 было и есть семействъ, но 7, и по таковой неправильности всегда взымаемо было 9 подводъ. 5) Нищіе и калѣки питаемые отъ монастыря и отъ входящихъ въ оный тоже не были записаны при монастырѣ, у коихъ дозорцы, т. е. смотрители, по узнаніи, что они нигдѣ не записаны и свидѣтельствъ не имѣютъ, отбирали хлѣбъ и деньги выпрошенныя, о чемъ они мнѣ многократно, яко православные, жаловались. 6) Нашего исповѣданія люди, ходившіе по всѣмъ судамъ и обывателямъ для записанія въ ревижскую сказку черезъ цѣлый годъ и убытокъ учинившіе себѣ по 10 рублей серебромъ на обманщиковъ и нигдѣ не бывъ записанные, черезъ двѣ недѣли просили меня о записаніи ихъ, 21 человѣка, въ сказкѣ монастырской, кои съ условіемъ были мною записаны, если то есть возможно будетъ ихъ принять по ходатайству моему. Для того я, тронувшись слезною просьбою и на обиду чинимую нашимъ единовѣрцамъ, принужденъ былъ въ полученной изъ Вильны ревижской сказкѣ: 1) ошибки исправить, живыхъ написать живыми; 2) престарѣлыхъ крѣпостныхъ помѣстить въ больницѣ монастырской и нищихъ также и калѣкъ; 3) въ селеніи Вожделяхъ написать 7 семействъ. 4) Составивши прибавочную ревижскую сказку, написалъ въ оной 21 человѣка послѣ присяги, ими учиненной, въ отдачѣ всѣхъ государевыхъ податей ежегодно монастырю, въ которой помѣстилъ какъ монастырскихъ служителей, въ родѣ послушниковъ, такъ и въ больницѣ приписалъ нищихъ, калѣкъ и престарѣлыхъ монастырскихъ крѣпостныхъ (коимъ и шпиталь имѣетъ быть отъ меня самаго составленъ съ помощію другихъ, а равно особо разстояніемъ за версту и домъ

Digitized by Google

ыхъ вдовъ и сиротъ сей Сурдецкой безпомощныхъ). И таковыя двѣ я сказки: *первую* исправленную о иписныхъ 59 и *вторую* прибавоче о вольноприписныхъ 21 съ моими служителями и больничными ъ чéрезъ нарочно нанятаго отъ окáта россійскаго въ Вильно, помоему прошенію, какъ первая нная, такъ и вторая прибавочная исными принята и выданы обѣ ъ Виленской ревижской экспедиціи ію и квитанціями, полученными отомъ таковыя монастырю данныя и староствъ обязательства и вы онастыремъ инструкціи въ Вильмъ нижнемъ земскомъ судѣ ствер всѣ вольноприписные люди въ ь того суда внесены съ условіемъ о если монастырь не въ состояніи цетъ взыскать изъ вольноприпис одей государевы подати или всѣ зомрутъ, то чтобъ Вилкомірскій судъ оныя деньги взыскивамъ изъ въ, яко поручниковъ за всѣ души, его времени вѣрно уплачивали на отя же по мнѣнію строгой власти ило бы обвинить Виленскаго архи, священника Мироновича Ѳому, го монастыря братію и меня за ное написаніе въ монастырской й сказкѣ вольныхъ людей и паро го монастыря безъ доноса о томъ вашему высокопреосвященству и духовной консисторіи, но какъ инено въ цѣль св. писанія; 2) таиписною многіе души спасены отъ ікола; 3) болѣе стали быть при они къ Сурдецкому монастырю и ію, чрезъ учиненное имъ благосостоящее въ припискѣ ихъ въ й сказкѣ; 4) подобно крѣпостнымъ тъ свое послушаніе, когда ихъ ь приглашаетъ на какую либо и тяжелую монастырскую работу; оплачиваютъ государевы подати, рекрутскія деньги и монастырскія повинности: для того, по таковымъ обстоятельствамъ, по мнѣнію моему, не слѣдуетъ никого изъ насъ обвинять за приписку вольноприписныхъ людей въ монастырской ревизской сказкѣ. Но таковый порядокъ вѣдая Вилькомирскій земскій нижній судъ и искрѣпивъ 2 іюля сего года выданную квитанцію Сурдецкому монастырю о взносѣ всѣхъ государевыхъ податей за 1-ю половину сего года, взысканныхъ съ 80 вольноприписныхъ людей 357 р. и 20 коп. ассигнаціями и мѣдью и 18 р. и 55 коп. серебромъ, а съ коренныхъ 25 душъ за весь годъ, т. е. за 2-ю половину прошлаго 1817 года и за 1-ю сего 1818 года, предписалъ куписскому дозорцу о постановленіи экзекуціи во всѣхъ тѣхъ, кои не взнесли государственныхъ податей въ Вилькомирское казначейство, который дозорецъ Хентинскій, вѣдая, что монастырь уплотилъ всѣ подати, (ибо іеромонахъ Протасій на посылаемый на польскомъ языкѣ курсорій подписался, что подати зъ монастыря уже взнесены въ казначейство и квитанціи о томъ имѣются), для безчестія монастыря велѣлъ двумъ экзекуторамъ постановить трехъ солдатовъ на три дни въ Сурдецкомъ монастырѣ 9-го іюля сего года. Хотя же я онымъ двумъ экзекуторамъ самъ лично двѣ квитанціи показывалъ о взносѣ денегъ всѣхъ и они читали, однако противу желанія монастыря упрямо постановили 3 солдатовъ, приказавъ давать каждому солдату три раза въ день непремѣнно ѣсть, по фунту говядины и по порціи водки, а лошадямъ по пуду сѣна и по два гарнца овса три раза въ день, сказывая монастырю, что такъ велѣлъ сдѣлать куписскій дозорецъ, и судную бумагу показывали на польскомъ языкѣ, которой монастырь не могъ прочитать, только видѣлъ подписавшагося на оной ассесора Акрейца. У сосѣда же Шамбеляна Довгіяла, арендатора Сурдецкаго двора, за цѣлый годъ не уплатившаго тогда податей, не постановили экзекуціи. Въ таковой обидѣ и без-

Digitized by Google

честии монастыря, я посылалъ депутата іеромонаха Протасія къ куписскому дозорцу съ квитанціями того же 9 іюля просить о изведеніи изъ монастыря экзекуціи; но онъ, прочитавши оныя, сказалъ депутату Протасію, что когда вашъ начальникъ дастъ мнѣ пуру жита, то я изведу экзекуцію. А между тѣмъ одинъ католикъ солдатъ, не уважая духовной власти, требовалъ отъ меня по фунту мяса, по полученіи уже изъ монастыря для лошадей по пуду сѣна, по два гарнца овса, а для себя по порціи водки, хлѣба и по куску варенаго сала; но какъ весь скотъ былъ въ полѣ, то совѣтовалъ я ему обождать покамѣстъ приженется въ обѣденное время; онъ же, католикъ-солдатъ, не довольствуясь тѣмъ, началъ мнѣ грубить и чуть-чуть не схватилъ меня за груди за недачу говядины на снѣданіе, но я, уклонившись, скорѣе отъ него въ свой покой, велѣлъ и послѣдняго индюка зарѣзать для солдатовъ. На другой же день, въ обѣднее время, сведены были изъ монастыря солдаты съ заплатою имъ притомъ за экзекуцію по 10 коп. серебромъ. Таковыя ежечасныя обиды не только дѣлаютъ дозорцы и другіе католики и суды Сурдецкому монастырю, но и многимъ грекороссійскаго исповѣданія людямъ, изъ коихъ первый новянскій староста надъ вольноприписными Сурдецкаго монастыря людьми постановленный, какъ словесно нѣсколько кратъ жаловался, такъ и на бумагѣ прошеніе подалъ объ обидѣ, ему учиненной отъ коварскаго дозорца Неткевича и объ отнятіи у него напрасно его лошади и вещей, прописныхъ въ его прошеніи, которыхъ даже до сего времени не отдалъ ему, новянскому старостѣ Антону Комару; второй же Димитрій Терентіевъ сказковой и пароxіанинъ сего монастыря тоже, подавъ прошеніе на дозорца аникштанскаго о великихъ ему побояхъ учиненныхъ, и оба просятъ имъ защищеніе учинить отъ безбожныхъ дозорцевъ. Каковыя прошенія и чинимыя даже монастырю обиды хотя всегда сокрушали меня и внушали мнѣ совѣсть, разумъ и Божіе слово о нихъ представить высшей власти, но по занятію меня тысячными дѣлами по монастырю, не успѣлъ представлять и думалъ уже умолчать, но какъ просители меня часто безп
въ своей развратности
болѣе съ жалобами на
люди ко мнѣ приходятъ,
дозорцы не имѣютъ, что
выхъ и пароxіанъ сего
и грабить, а только влас
ныхъ въ великомъ дѣл
своихъ въ Вилькомирск
судъ представлять, а въ
словесный судъ дѣлать,
сказковыхъ въ монастыр
ловажномъ дѣлѣ къ сужд
и даже къ тѣлесному нак
денной судомъ инструк
сочиненной. Для того те
время вашему высокопре
шепрописанномъ съ пок
сущей правдѣ рапортуя,
при томъ четырехъ обя
инструкціи, двухъ прош
танцій для вѣроятія на
нижайше прошу отнести
1) чтобы слѣдствіе было
учиненныхъ Антону Ком
старостѣ, и Димитрію Т
татѣ Сурдецкаго монас
старостахъ почетныхъ:
скомъ, мѣстечка Сурдек
Θедотѣ и Андреѣ Руд
Новянъ жителяхъ, на
даго члена коштѣ; ибо о
суда содержать на своем
чинѣ ихъ бѣдности и
помѣщикамъ за землю,
вутъ и орютъ. 2) При о
поданные мнѣ прошонія
ской власти. 3) По учин
лѣть обидимымъ забран
за обиду учиненную имъ
фовать по законамъ. 4)

Digitized by Google

издержанные монастыремъ на трехъ солдатовъ 5 руб. сребромъ напрасно и невинно, возвратилъ бы куписскій дозорецъ Хентинскій въ Сурдецкій монастырь. 5) Его по суду литовскихъ правъ обвинить за обезчещеніе монастыря черезъ постановленіе экзекуціи. 6) Упомянуть, дабы дозорцы не тираничали людей и особливо грекороссійскаго исповѣданія, но въ воровствѣ изобличенныхъ представляли бъ въ судъ (ибо всѣми царскими узаконеніями запрещено пытку дѣлать) а въ маловажномъ сами судили и примиряли, а нехотящихъ отсылали бы сказковыхъ людей Сурдецкаго монастыря къ рѣшенію въ монастырь. 7) Также отнестись, дабы впредь никогда въ Сурдецкомъ монастырѣ не становили солдатовъ на экзекуцію, еслибы когда довелось монастырю не взнести денегъ въ Вилькомирское казначейство, понеже изъ древнихъ вѣковъ всѣми государями строжайше запрещено постою въ монастыряхъ ни въ какое время не становить, а приказано было бы каждому земскому суду экзекуцію разводить къ старостамъ, яко поручителямъ, по объявленію монастыря, яко по 1-му Вилькомирскаго повѣта парафіи Субоцкой мѣстечка Сурдекъ сотнику и старостѣ Андрею Шаваровскому, 2-му Вилком. повѣта парафіи Аникштанской деревни Погравже старостамъ Игнату, 3-му Ѳедоту, 4-му Андрею Рудковскимъ, 5-му Вилкомирскаго повѣта парафіи Аникштанской деревни Новянъ старостѣ Антону Комару, а сіи старосты 5 разводили бы солдатовъ конныхъ къ неуплатнымъ людямъ сказковымъ Сурдецкаго монастыря, если бы какіе оказались, такъ какъ обыкновенно дѣлается и съ помѣщиками Вилькомирскаго повѣта; 8) отнестись, чтобы Вилькомирскій нижній судъ новоизбранный впредь никогда воровъ не выпускалъ на коруки по своему корыстолюбію, такъ какъ черезъ всѣ года дѣлаемо было имъ: по причинѣ коего суда поблажки черезъ взятіе денегъ и на всегдашнее выпущеніе на поруки, тысячи воровъ умножились въ Вилькомирскомъ повѣтѣ, такъ что даже съ глазъ во всѣхъ мѣстахъ воры похищаютъ, не столько домовыя вещи, сколь рогатый и мелкій скотъ, а особливо лошадей и въ монастырѣ и у крѣпостныхъ и у другихъ, какъ католики, жиды, такъ особливо раскольники; 9) упомянуть въ ономъ отношеніи, чтобы суды вилькомирскіе не извинялися невѣденіемъ законовъ. Ибо, когда я былъ по монастырскому дѣлу у Субоцкаго коньника и между рѣчами на единѣ обличилъ одного ассесора за выпущеніе воровъ изъ тюрьмы на поруки, то онъ предо мною извинялся, что онъ того закона не вѣдаетъ, что царскими указами не велѣно воровъ никоимъ образомъ выпускать на поручительство, когда же я ему предложилъ, что судейскому человѣку нельзя оправдываться незнаніемъ, то онъ въ оправданіе свое сказалъ, что я тѣхъ воровъ на поруки не выпущалъ и не подписывался, но прочіи мои сотрудники, въ судѣ присутствующіе; 10) по благоразсмотрѣніи пожаловать возвратить Сурдецкому монастырю 4 обязатесьства, квитанціи двѣ и одно свидѣтельство и на сей рапортъ извѣстить консисторскимъ указомъ.

Сурдецкаго Св. Духова монастыря настоятель архимандритъ Маркіанъ.

Резолюція архіепископа:

„1818 г. ноября 22. Консисторіи разсмотрѣть и доложить съ мнѣніемъ".

Мнѣніе консисторіи:

Какъ изъ рапорта (архим. Маркіана) и приложенныхъ двухъ квитанцій Вилькомирскаго повѣтоваго казначейства, явленныхъ въ тамошнемъ нижнемъ земскомъ судѣ, видно, что Сурдецкій монастырь уплатилъ всѣ подати за крестьянъ коренныхъ и вольноприписныхъ людей за 2-ю половину 1817 года 6 марта 1818 года, а за 1-ю онаго года 2 іюля, но куписскій дозорецъ поставилъ монастырю экзекуцію трехъ солдатъ 9-го іюля и хотя архимандритъ

Digitized by Google

Маркіянъ экзекутникамъ предъявлялъ квитанціи и съ оными посылалъ іеремонаха Протасія къ нему, дозорцу, тогожъ числа, прося свести экзекуцію, но онъ, дозорецъ, прочитавши сказалъ, что когда начальникъ дастъ ему пуру жита, то онъ сведетъ экзекуцію; между тѣмъ монастырь издержалъ на нихъ 5 р. серебромъ понапрасну; для того сообщить въ Литовско-Виленское губернское правленіе и требовать, дабы оно благоволило немедленно взыскать съ куписскаго дозорца издержанные монастыремъ понапрасну на экзекуцію 5 р. серебромъ и возвратить монастырю подъ роспиську архимандрита Маркіана, а за злоупотребленія его въ поставкѣ монастырю невинно экзекуціи и въ требованіи за сводъ оной пуры жита поступить съ нимъ по строгости законовъ, подтвердивъ земской полиціи, чтобы впредь экзекуціи въ монастырь наводимы не были, но ставлены бъ были виновнымъ, кои не плотятъ податей и другихъ земскихъ повинностей. Относительно жъ причиненныхъ дозорцами вольноприписнымъ къ Сурдецкому монастырю и другимъ людямъ греко-россійскаго исповѣданія побоями и грабежами обидъ и о намножившихся ворахъ по Вилкомирскому повѣту, предать особому разсмотрѣнію и опредѣленію того жъ губернскаго правленія, въ которое отослать и означенныя два прошенія: 1-е новянскаго старосты и 2-ое Дмитрія Терентіева, яко по роду своему гражданскаго правительства и суда принадлежащіе, о чемъ дать знать и архимандриту Маркіяну указомъ съ возвращеніемъ подлинныхъ двухъ казначейскихъ квитанцій и четырехъ обязательствъ вольноприписныхъ людей съ предписаніемъ ему, Маркіяну, чтобы онъ впредь бумагъ, непринадлежащихъ до разсмотрѣнія духовнаго суда, не принималъ и въ консисторію не представлялъ.

Резолюція архіепископа:

„1819 г. февраля 8. Учинить по сему".

1819 г. 12 мая. Въ Минскую духовную консисторію Литовско-Виленскаго губернскаго правленія отношеніе.

По сообщенію оной консисторіи отъ 20 февраля за № 413-мъ въ семъ правленіи опредѣлено: съ изъясненіемъ онаго сообщенія и съ приложеніемъ прошенія новянскаго старосты и Дмитрія Терентьева Вилькомирскому нижнему земскому суду предписать указомъ, чтобы о причиненныхъ купискимъ и прочими дозорцами обидахъ Сурдецкому монастырю и поселянамъ онаго произвелъ обще съ уѣзднымъ стряпчимъ и духовнымъ депутатомъ строгое изслѣдованіе безъ малѣйшаго промедленія времени и таковое отправивъ въ гродскій судъ для поступленія съ виновными по законамъ, рапортавалъ по исполненіи сего губернскому правленію, велѣвъ между тѣмъ издержанные Сурдецкимъ монастыремъ на содержаніе экзекуціи 5 р. серебромъ взыскать съ виновныхъ и отдать деньги за роспискою архимандриту Маркіяну, равно возвратить старостѣ новянскому отнятые у него дозорцемъ Петкевичемъ лошадь и вещи, также не отягощать впредь безвинно Сурдецкаго монастыря экзекуціею и воспретить дозорцамъ входить въ разсмотрѣніе тяжебныхъ дѣлъ, а почему нижній земскій судъ дозволилъ ставить въ томъ монастырѣ экзекуцію, тогда какъ подати имъ сполна уплочены и квитанціи въ ономъ были явлены, освобождаетъ воровъ на поручительства и не старается по обязанности своей ихъ истреблять, подвергая всякаго суду, доставилъ бы съ первою почтою сему правленію подробное объясненіе: кто изъ воровъ на поручительство освобожденъ для учиненія законнаго положенія, впредь же, не распространяя экзекуціи на монастырь, понуждалъ къ платежу самихъ крестьянъ, кои, бывъ вольными, и токмо приписавшись къ монастырскому имѣнію, сами должны подати уплачивать, а не монастырь, о чемъ и Минскую дух. консисторію увѣдомить.

Digitized by Google

1820 года іюля 8 дня въ журналѣ Минской д. консисторіи записано. Докладывано: что по отношенію Литовско-Виленскаго губернскаго правленія прошедшаго 1819 года отъ 12 мая за № 10234 съ увѣдомленіемъ, что о произведеніи строгаго изслѣдованія при духовномъ депутатѣ и уѣздномъ стряпчемъ о причиненныхъ куписскимъ и прочими дозорцами обидахъ Сурдецкому монастырю и поселянамъ онаго постановленіемъ неправильной экзекуціи и о прочемъ Вилькомирскому н. з. суду предписано указомъ сообщала Минской д. консисторіи, а отъ 17 октября того жъ 1819 года въ помянутое Виленское г. правленіе о понужденіи кого слѣдуетъ къ скорѣйшему исполненію таковаго своего постановленія, на что оное губернское правленіе до селѣ ничего не отвѣчало, приказали: еще сообщить въ Литовско-Виленское губернское правленіе и требовать, дабы оно благоволило въ скорѣйшемъ времени удовлетворить первоначальное д. консисторіи по сему дѣлу требованіе и о послѣдующемъ увѣдомить ее.

1820 г. октября 21. Въ Минскую духовную консисторію Сурдецкаго Св. Духова монастыря рапортъ.

Его императорскаго величества указъ изъ оной консисторіи отъ 30 сентября сего года за № 2274-мъ послѣдовавшаго о немедленномъ рапортованіи въ оную консисторію, произведено ли слѣдствіе Вилькомирскимъ нижнимъ земскимъ судомъ о причиненныхъ обидахъ сему монастырю купишскимъ дозорцемъ черезъ постановленіе въ прошедшемъ году неправильной экзекуціи въ монастырѣ субоцкимъ дозорцемъ Пугачевскимъ, черезъ выпущеніе къ нему посланнаго человѣка сказковаго Клима Стефанова о взысканіи съ него казенныхъ денегъ 15 р. серебромъ, бывшаго записаннаго при монастырѣ 1811 года и никакихъ денегъ черезъ 4 года не уплатившаго, и о причиненной обидѣ курильскимъ дозорцемъ за прибитіе даже до смерти суковатою палкою новянскаго старосты Антона Комара и отнятіе у него собственнаго коня и забраніе всѣхъ его вещей, ѣздившаго какъ съ продажею колесъ въ мѣстечко Курли на ярмолокъ, такъ и для требованія казенныхъ денегъ отъ вольноприписныхъ въ его старосствѣ находящихся, полученъ 18-го октября. Въ силу таковаго указа Минской духовной консисторіи, сей монастырь почтеннѣйше доноситъ: 1) что отъ прошедшаго года даже до сего времени никакое не учинено слѣдствіе надъ купишскимъ дозорцемъ; ибо не звано изъ сего монастыря депутата на оное, думать же можно, что отъ него потребовано только объясненіе и тѣмъ кончено. 2) Субоцкій дозорецъ Пугачевскій, бывшій въ монастырѣ, между прочимъ объявилъ, что когда потребовано его было въ Вилькомирскій нижній земскій судъ, то онъ таковому суду далъ только объясненіе о отпускѣ человѣка Клима Стефанова, опроверженіе въ ономъ сего монастыря правильное донесеніе въ Минскую духовную консисторію подаванное; противъ коего несправедливо имъ даннаго оному суду объясненіе, якобы онъ велѣлъ привести его обратно въ монастырь, монастырскій человѣкъ опровергая его запирательства, присягою подтвердивъ, что онъ не приказывалъ ему его, Стефанова, обратно въ монастырь привесть, а давши на 3 недѣли ему срока, сказалъ, что ты, Козма Малеровичъ, ступай въ монастырь, а ты, Климъ Стефановъ, и твоя жена ступайте въ домъ свой и старайтесь уплатить подати государевы черезъ срокъ 3-хъ недѣльный (а между тѣмъ онъ, Климъ Стефановъ, 3-го дня со всѣмъ семействомъ убѣжалъ неизвѣстно куда), что самое и въ росписи имъ монастырю выданной, въ Вилькомирскую полицію отправленной, прописалъ, но своего имени субоцкій дозорецъ на роспискѣ по своей хитрости не подписалъ, а только одного Климаша Стефанова,

Digitized by Google

ками подписавшагося; для увѣренія
нутаго, сей монастырь присягу при
іго, Кузьмы Малеровича, прилагаетъ.
ошевскаго же дозорца, крайне обидив-
реко-россійскаго исповѣданія старосту
а Комара судилъ самъ Богъ, ибо сѣ-
въ дому апоплексіею былъ ударенъ,
езъ покаянія и скончался, а онаго
ты какъ конь пропалъ, такъ и всѣ
имъ забранные, но представлять вто-
на упомянутыхъ двухъ дозорцевъ,
ивыхъ еще находящихся, сей мона-
съ своей стороны на то не согла-
і; ибо изъ того никакого ни правиль-
равосудія и ни добра не произойдетъ,
ько большее воспослѣдуетъ для бѣд-
прихожанъ разореніе и вящее сему
ырю оскорбленіе и напрасные труды
еписки. Почему же? „спрашиваетъ
онсисторія причины. Потому самому,
прописывается въ исторіи объ уніи;
оказательства сего прилагаетъ оной
ой духовной консисторіи сей мона-
при семъ учиненные запросные
ы [1]), сему монастырю данные о заборѣ
когда собрались было члены въ оный
иненія слѣдствія въ силу губернскаго
нія указа и другое учиненное слѣд-
съ поводу поданнаго прошенія оби-
ми прихожанами Виленскому воен-
губернатору. Октября 21 дня 1820 г.
цкаго Свято-Духова монастыря насто-
архимандритъ Маркіанъ.

**г. ноября 28. Журнальное опредѣ-
іе консисторіи по сему рапорту.**

ще въ третій и послѣдній разъ со-
ь въ Виленское губернское правленіе

и требовать,
нему своему
рѣйшимъ до
творенія обия
и на сей кон
понудить, да
безъ продолж
щемъ увѣдом
семъ дать з
указомъ."

1821 г. іюня

Ми

Доклад
консисторія
то: отъ 17 о
декабря 1820
правленіе съ
волило по п
поспѣшить
коннаго удов
кому монаст
ной екзекуціи
строжайше
исполнено бы
и о послѣдую
но что въ о
по сему учин
получила дос
еще въ четве
щить въ Ви
требовать, д
рѣйшемъ вр
писанныя ко
шенія.

NB. Этим

---

[1]) Пунктовъ этихъ въ дѣлѣ нѣтъ.

Digitized by Google

174.

1823 г. Дѣло по рапорту Заблудовскаго священника Ивана Загоровскаго о нападеніи тамошними мѣщанами евреями и христіанами въ ночное время на домъ его.

Заблудовскій монастырь „часто претерпѣваетъ гоненія отъ иновѣрцевъ нападеніями толпою народа", иногда даже во время богослуженія въ праздничные дни. Таковое нападеніе сдѣлано, между прочимъ, въ 1823 г. марта 25. Въ силу приказа земскаго Бѣлостокскаго суда, „напавъ на домъ священника Загоровскаго, въ ночное время, съ немалою толпою евреевъ, съ тремя солдатами, неизвѣстно за что поставили экзекуцію". Экзекуція была поставлена будто бы за неуплату назначеннаго откупщикомъ евреемъ налога „на убой свиней". Хотя священникъ не убилъ въ текущемъ (1823) году ни одной свиньи и даже не имѣлъ таковыхъ, новый откупщикъ еврей потребовалъ уплаты налога не только за первое полугодіе текущаго года, но и за прошлогодній убой свиней, за каковой налогъ былъ уплоченъ прежнему откупщику. „Возможно ли даже противъ человѣческаго разсудка и права гражданскаго, пишетъ священникъ Загоровскій, чтобы Заблудовское грекороссійское духовенство подлежали въ вѣдѣніе поганыхъ евреевъ и платежамъ тѣмъ, кои только по прихотямъ ихъ и сами они съ Заблудовскими мѣщанами христіанами (католиками) налагаютъ несоразмѣрный на Заблудовское грекороссійское духовенство платежъ" (*шесть* рублей сер. въ годъ)? Священникъ вынужденъ былъ заплатить 30 коп. „экзекутнаго" и 1 р. 50 к. за убой свиней, „хотя въ семъ году ни одной еще не билъ". Священникъ Загоровскій проситъ консисторію учинить съ кѣмъ слѣдуетъ сношеніе „о прекращеніи таковаго зла, нападенія, грабительства, военною экзекуціею чинимаго во дни годовыхъ праздниковъ, чего даже за польскимъ правительствомъ никогда такъ грекороссійское духовенство не претерпѣвало, какъ нынѣ"... Консисторія отнеслась въ Литовско-Виленское губернское правленіе, которое въ свою очередь потребовало объясненія по этому дѣлу отъ Бѣлостокскаго нижняго земскаго суда.

1823 г. марта 31. Въ Минскую духовную консисторію Заблудовскаго Успенскаго монастыря рапортъ.

Въ мѣстечкѣ Заблудовѣ до нѣсколькихъ сотъ лѣтъ какъ уже состоитъ грекороссійскій Успенскій монастырь, фундушемъ наданный блаженной памяти Григоріемъ Александромъ Ходкевичемъ, имѣлъ за польскимъ правительствомъ всѣ вольности, права, преимущества и свободу отъ разныхъ налоговъ и податей. Нынѣ же, находясь подъ державою господствующей вѣры всеавгустѣйшаго государя императора Александра Павловича, часто претерпѣваетъ гоненія отъ иновѣрцевъ нападеніями толпою народа, какъ въ запрошломъ 1821 году августа 6 числа, въ день праздника Преображенія Господня, во время отправленія церковной службы, также и сего марта 25 числа въ день годоваго праздника Благовѣщенія Богоматери, уже по захожденіи солнца, въ ночное время, напавъ на домъ священника Іоанна Загоровскаго, съ не малою толпою евреевъ, заблудовскихъ мѣщанъ-христіанъ, съ тремя военными солдатами, неизвѣстно за что поставили военную экзекуцію трехъ человѣкъ солдатъ, жена же моя, будучи при смерти больною уже черезъ семь недѣль, отъ испугу черезъ таковое ими учиненное нападеніе едва не лишилась жизни, да и нынѣ надежды къ поправленію здоровья ея мало что предвидится. А какъ при ономъ монастырѣ въ амбарѣ имѣется еще не малое количество прошлогодняго ссыпочнаго казеннаго хлѣба и церковныхъ вещей, то дабы черезъ таковые частые нападенія евреевъ съ заблудовскими мѣщанами-христіанами, въ удобное время высмотрѣвъ, не учинили бы воровства, какъ уже на опытѣ неоднократно было, повелѣно было бы кому слѣдуетъ прекратить сіе зло, ибо какъ видно изъ всего, что Бѣлостокскій земскій судъ хочетъ Заблудовскій монастырь разорить до послѣдка своими приказаніями и экзекуціями, вовсе не принадле-

Digitized by Google

жащими къ монастырю, съ каковаго приказа при семъ копію препровождаю, равно и два квита о заплатѣ за прошлый 1822-й и настоящій годы акцызы. Возможно-ль даже противъ человѣческаго разсудка и права гражданскаго, чтобы Заблудовское греко-россійское духовенство подлежали въ вѣденіе безсурманъ поганыхъ евреевъ и платежамъ тѣмъ, кои только по прихотямъ ихъ и сами они съ заблудовскими мѣщанами-христіанами налагаютъ несоразмѣрный на заблудовское греко-россійское духовенство платежъ. Извѣстно, что всякій хозяинъ кормитъ въ осенье время свиней и убиваетъ въ зимнее, предъ праздникомъ Рождества Христова, за который прошлогодній убой мною уплачены деньги. Сего жъ 1823 года еще ни одного кабана не было и не имѣется, а развѣ на осень для корму купится и въ то время, ежели надлежать будетъ, слѣдуемое по тарыфѣ за акцызу платежъ заплатится или огуломъ договоръ сдѣлается; нынѣ же Заблудовское общество само собою наложило на монастырь несоразмѣрный за означенную консумпцію платежъ *шесть* рублей серебромъ въ годъ, а болѣе всего усиливаются, дабы за прошлогодній убой, уже заплаченный прежнему откупщику, еще и другой разъ заплатилъ бы. Посему видя себя Заблудовскій монастырь крайне угнетеннымъ и тремя солдатами военною мучимый экзекуціею, заплатилъ священникъ Іоаннъ Загоровскій экзекутнаго серебромъ 30 коп., и одинъ рубль пятьдесятъ копеекъ серебромъ за половину сего года за убой свиней, хотя въ семъ году ни одного еще не билъ.

О чемъ прежде сего въ запрошломъ 1821 году духовной консисторіи жаловался сей монастырь, но хотя и было оною сообщаемо въ Бѣлостокское областное правленіе того 1821 года августа 25 числа за № 2302, такъ монастырь прошлаго 1822 года отъ 17 ноября за № 64 въ оное областное правленіе, во 2-ое отдѣленіе, входилъ съ бумагою съ прошеніемъ, дабы при заключеніи о консумпціи контракта исключило бы сей монастырь отъ такого платежа наравнѣ прочихъ монастырей, оное же правленіе отношеніемъ своимъ сего г... ...
раля за № 785 сей монас...
что на отдачу въ новый 4...
съ 1-го генваря сего 1823...
ющихъ по городамъ и м...
изводились въ правительств...
который указомъ отъ 20 н...
года предписалъ оному прав...
на оные зборы съ новым...
контрактъ сообразно прежн...
щему до 1 генваря 1823 г...
блудовскій монастырь остал...
призрѣнія и защиты. Для то...
всѣ сіи обстоятельства на...
Минской духовной консисто...
проситъ со стороны своей...
конномъ основаніи напред...
ложеніе, учиня съ кѣмъ сл...
о прекращеніи таковаго зла,...
бительства военною экзек...
во дни годовыхъ праздник...
за польскимъ правительс...
такъ греко-россійское духо...
терпѣвало. какъ нынѣ за ро...
вою господствующей вѣры г...
никъ Іоаннъ Загоровс...

1823 г. марта 24. Приказъ ...
земскаго суд...

Od Białostockiego ziemski...
przykaz. Poniewaz mieszczan...
dowia y klasztor Uspenski ...
opłaca odkupszczykom nalezn...
poslim; posyła się na exeku...
niezy. ktorzym powinna by...
woyna porcyia w iedzeniu...
ustąpienie znak z pieczęcią są...
dnia 1823 r. Białostockiego...
kommis. y kawaler Ołdako...

1823 г. апрѣля 8. Журн...
леніе Минской духовной...

„Поелику духовенство по...
рода, исключая тяжкихъ гос...

Digitized by Google

принадлежитъ къ вѣдомству и суду по узаконеніямъ духовнаго правительства, а Бѣлостокскій нижній земскій судъ безъ оповѣщенія Заблудовскаго греко-россійскаго монастыря и безъ сношенія съ духовнымъ начальствомъ, которое само учинило бы какое слѣдуетъ взысканіе съ онаго, наслалъ экзекуцію священнику Загоровскому самовольно и непринадлежаще, притомъ и заблудовское общество тоже по своей волѣ налагаетъ на монастырь подати незаконно; для того сообщить въ Бѣлостокское областное правленіе, дабы оно благоволило о нападеніи два раза на Заблудовскій монастырь тамошними евреями и другими иновѣрными людьми, поступивъ законнымъ порядкомъ, виновныхъ предать суду, а подобныя самовольства и нападенія прекративъ нынѣ же, о послѣдующемъ увѣдомить консисторію."

1823 г. іюля 21. Бѣлостокскаго областнаго правленія въ Минскую духовную консисторію отношеніе.

Областное правленіе по выслушаніи сообщенія оной духовной консисторіи отъ 19 прошлаго мая за № 985, опредѣл[…] противу прописаннаго въ сообщеніи […] ской грекороссійской духовной консис[…] донесенія Заблудовскаго Успенскаго […] стыря священника Загоровскаго, пот[…] вать отъ Бѣлостокскаго земскаго суда […] ясненія, по какому поводу посылаема […] къ нему въ ночное время воинская […] куція за неуплату имъ за прошлый 18[…] акцизы и какимъ порядкомъ взымается […] въ мѣстечкѣ Заблудовѣ, ибо священ[…] Загоровскій жалуется, что тамошнее о[…] ство наложило несоразмѣрный платежъ […] сумпціи, и что принужденъ онъ был[…] платить за убой свиней за половину […] года 1 р. 50 коп. серебромъ, тогда […] въ теченіи сего времени ни одного ка[…] не убито. О чемъ основательнѣе удост[…] риться и обстоятельно обо всемъ с[…] можно поспѣшнѣе донести област[…] правленію и о томъ земскому суду пос[…] указъ и Минскую духовную грекоро[…] скую консисторію увѣдомить сообщені[…]

NB. Этимъ отношеніемъ и заканчива[…] дѣло.

175.

1818—1830 г. О построеніи помѣщикомъ Орвидомъ вблизи Кронской правосла[…] церкви уніатской приходской церкви [1]) въ деревнѣ Вилунцахъ. Дѣло № 75[…]

25 ноября 1818 года священникъ Кронской церкви Петръ Мироновичъ донесъ архіепископу […]скому Анатолію, что въ 5 верстахъ отъ Кронской церкви, при деревнѣ Вилунцахъ, помѣщикъ

[1]) Дѣло это началось въ 1818 г. по рапорту священника Кронской церкви Петра Мироновича а[…]пископу Минскому Анатолію. Началась обычная переписка. Минская консисторія отнеслась (14 Де[…] 1818 г.) въ Виленское губ. правленіе съ запросомъ, новоустроенная церковь при Вилунцахъ съ до[…]нія-ли губер. правленія выстроена и на какой предметъ. Губернское правленіе спустя семь мѣсяцевъ […] Іюня 1819 г.) отвѣчало, что оно предписало Ковенскому ниж. земскому суду справиться „вѣрнѣй[…] образомъ", съ чьего дозволенія и на какой предметъ построена церковь при Вилунцахъ и сколько пр[…] униатскихъ прихожанъ. 1 Октября 1819 г. священникъ Мироновичъ репортовалъ консисторіи, что […] земскимъ судомъ слѣдствіе произведено и препровождено въ губ. правленіе. 29 Декабря 1819 г. Виле[…] губ. правленіе сообщило Минской консисторіи объясненіе помѣщика Франциштка Орвида о построенной […] его деревнѣ Вилунцахъ уніатской церкви. По объясненію Орвида,—„къ сей церкви принадлежитъ п[…]жанъ мужеска пола 18, а женска 6, всего 24 души. Построена церковь въ 1811 г. завѣдома римско-у[…]ской митрополичей консисторіи, коштомъ покойнаго Ѳадея Орвида, на тотъ предметъ, дабы там[…] крестьяне и окрестные жители, а также путешественники уніатскаго исповѣданія имѣли способность к[…]гомоленію" (л. 35). Дальнѣйшій ходъ этого дѣла подробно излагается въ текстѣ.

Digitized by Google

толикъ) Орвидъ построилъ каменную приходскую церковь унитскую ед
щенія православныхъ въ унію, такъ какъ прихожанъ при этой церкви і
пять душъ. По разсмотрѣніи этого дѣла въ консисторіи найдено, что
церкви (при Вилунцахъ) и пребываніе при ней уніатскаго священника,
и ко вреду для вѣры господствующей, терпимы быть не могутъ, о чем
губ. правленіе „для разсмотрѣнія о семъ и учиненія законнаго постано
лась консисторія въ губерн. правленіе съ тѣмъ же требованіемъ, но ни
такъ что вынуждена была отнестись къ губернскому прокурору съ прос
однократныя требованія консисторіи удовлетворены были“ губер. пра
пришлось также вторично напомнить о томъ же. Прокуроръ извѣстилъ
женіе каменной унитской церкви еще не наступило по причинѣ неоты
ріи, которое видно затрачено по упущенію канцеляріи“, и потому прос
правленіе копію. Губерн. правленіе сообщило Минской консисторіи, что
въ 1811 г., а указъ, на основаніи коего консисторія требуетъ закрытія
1819 г.; поэтому губ. правленіе считаетъ себя не въ правѣ закрывать
ставила это дѣло на усмотрѣніе министра вн. дѣлъ и нар. просвѣщ
архіепископа, что имъ сдѣлано распоряженіе о производствѣ слѣдств
было, но односторонне и пристрастно: слѣдственная комиссія не прин
священника Кронской церкви и депутата отъ православнаго духовенства,
показанія уніатскаго священника Арена о числѣ прихожанъ новоустрое
комиссія, основываясь на желаніи окрестныхъ семи помѣщиковъ катол
ковъ, и также на свидѣтельскихъ показаніяхъ ихъ дворовыхъ людей ун
ковъ „не служитъ препятствіемъ для православныхъ прихожанъ Кронс
ществованіе Вилунской *приходской* церкви необходимымъ, съ чѣмъ не со
вославнаго духовенства на основаніяхъ, изложенныхъ имъ въ особой з
дѣло, по разсмотрѣніи его въ подлежащихъ правительственныхъ учреж
въ грекоунитской духовной коллегіи, поступило въ Правитель. Сенатъ,
грекоунитской дух. коллегіи, которая полагала считать Вилунскую церко
унитской церкви, съ предоставленіемъ Меречскому священнику права пр
ковь для совершенія требъ прибывающимъ туда унитамъ съ плотовъ и
Нѣману. Архіепископъ Минскій просилъ Св. Синодъ ограничить это пр
священникъ, пользуясь имъ, могъ бы пріѣзжать въ Вилунцы на все лѣт
данія требъ унитамъ, прибывающимъ туда съ плотовъ и барокъ, сплавля
самомъ дѣлѣ для совращенія православныхъ; ибо невѣроятно, чтобы лк
пріѣзжающіе на баркахъ, когда-либо посѣщали Вилунскую каплицу по
за 7 верстъ и по занятію тѣхъ людей обыкновенно только наемными р
отъ плывущихъ судовъ отлучаться въ такія путешествія“. Архіепископъ
речскому священнику пріѣзжать въ Вилунцы только по „требованію“,
на одинъ только день.

1820 г. мая 28. Минской духовной консисторіи архіепископу Минскому Анатолію докладъ.

Кронской Троицкой церкви священникъ Петръ Мироновичъ отъ 25-го дня ноября 1818 года донесъ, что Ковенскаго повѣта при деревнѣ Вилунцахъ, разстояніемъ отъ означенной Кронской церкви за пять верстъ, умершимъ помѣщикомъ отъ двора Плытникъ г. Орвидомъ, содержащимъ римско-

католическое испо
года выстроена уніа
съ назначеніемъ на
ной и сѣнокосной
такъ же ежегодно і
отпускается по 3(
на содержаніе свящ
прошедшаго 1813 і
освящена, а 1816 г
уніатскій священни
водомъ новоустрои
при деревнѣ Вилун

не существовало, прихожане Кронской церкви, имѣющіе жительство за версту отъ оной уніатской церкви въ деревнѣ Кравчишкахъ, начали уклоняться отъ своей церкви съ требами и относятся къ Вилунскому уніатскому священнику, какъ то: прошлаго 1817 деревни Кравчишекъ жителька Устинія Михайловна, вдова, во время недуга своего помянутымъ священникомъ слушаема была у исповѣди, а по смерти самыми жителями погребена, по дозволенію уніатскаго священника, при Вилунской уніатской церкви; того года и тоя же деревни житель Иванъ Ермаловичъ въ святую четыредесятницу въ той же Вилунской церквѣ слушалъ исповѣдь отъ уніатскаго священника Арена. 1818 года житель деревни Кравчишекъ Иванъ Шатевичъ погребенъ жителями при той же Вилунской церкви, и сіе послѣднее обстоятельство, вѣроятно, сдѣлано по дозволенію уніатскаго священника; а также, что при новоустроившейся уніатской церкви прихожанъ не болѣе обрѣтается какъ мужска и женска пола 5 душъ, но и сіи прихожане не коренные, а недавно появившіеся, когда уніатская церковь сооружилась. На котором̃ъ рапортѣ отъ вашего высокопреосвященства 2 декабря 1818 года состоялась резолюція слѣдующая: „поелику при той новоустроенной уніатской церквѣ, какъ доноситъ священникъ Петръ Мироновичъ, только пять душъ мужска и женска пола и тѣ не коренные жители, но зашедшіе туда уже по сооруженіи той церкви, то и вѣроятно, что оная сооружена только для совращенія въ унію содержащихъ грекороссійское исповѣданіе; потому сообщить въ губернское правленіе, съ позволенія ли его та церковь построена и на какой предметъ?“ Вслѣдствіе чего сообщено было о томъ въ Виленское губернское правленіе, которое при отвѣтномъ таковомъ же прислало въ консисторію объясненіе Ковенскимъ нижнимъ земскимъ судомъ, по сему дѣлу вытребованное отъ судьи Ковенскаго градскаго Франциска Орвида, съ котораго значится: 1-ое, что оная церковь выстроена въ 1811 году, завѣдома Виленской римско-уніатской митрополической консисторіи, коштомъ покойнаго помѣщика Ѳадея Орвида; освящена 1813 іюня 29 ксендзомъ Иваномъ Василевскимъ. 2-ое, устроена сія церковь на тотъ предметъ, чтобы сосѣдніе жители, какъ и переѣзжающіе, содержащіе уніатское исповѣданіе, могли относиться съ требами, ибо во всемъ Ковенскомъ повѣтѣ одна таковая церковь. 3-е, принадлежитъ къ сей церквѣ прихожанъ мужска пола 18, и женска 6 душъ. 4-ое, фундушъ наданъ помѣщикомъ Ѳадеемъ Орвидомъ, хорунжимъ Ковенскаго повѣта, учиненный 1814 года мѣсяца октября, которымъ назначено на ту церковь 8,000 польскихъ золотыхъ и обезпечено на имѣніи Орвида, съ тѣмъ чтобы проценты отъ той суммы 300 золотыхъ выдаваемы были всякій годъ ксендзу, а сверхъ того въ пользу его отведено по 2½ морга пахотной и сѣнокосной земли. Почему духовная консисторія положила мнѣніе: какъ изъ обстоятельствъ сего дѣла видно, что означенная церковь въ Вилунцахъ построена помѣщикомъ Орвидомъ съ дозволенія уніатскаго духовнаго начальства по назначенію къ содержанію той церкви священно - и - церковно - служителей довольнаго количества суммы, а притомъ церковь сія состоитъ по вѣдомости о римскихъ и уніатскихъ церквахъ, отъ вашего высокопреосвященства въ Св. Синодъ представленной, то дальнѣйшее по сему дѣлу теченіе оставить; Кронскому же священнику Петру Мироновичу предписать указомъ, чтобы онъ наблюдалъ, дабы нашего исповѣданія прихожане помянутой церкви отъ уніатскаго духовенства ни подъ какимъ видомъ не были совращаемы въ унію, а если бы таковое совращеніе паче чаянія оказалось, тогда о томъ обстоятельно доносилъ бы духовной консисторіи немедленно. Повелѣно-ль-же будетъ по сему учинить, вашему высокопреосвященству духовная коосисторія почтен-

Digitized by Google

нѣйше представляетъ съ испрашиваніемъ архипастырской резолюціи.

Резолюція архіепископа Минскаго Анатолія.

„Въ вѣдомости, представленной Св. Синоду, не всѣ обстоятельства о сей церквѣ прописаны, а потому приличнаго объ ней рѣшенія тамъ учинить не можно, поелику же сія церковь построена и существуетъ въ противность узаконеній: 1, не умножать числа уніатскихъ церквей; 2, не строить тамъ, гдѣ нѣтъ надлежащаго количества прихожанъ и особливо, гдѣ таковая церковь можетъ служить къ совращенію людей православнаго исповѣданія въ унію; 3, не строить безъ позволенія начальства и безъ сношенія съ грекороссійскою консисторіею, для того учинить выписку изъ законовъ и представить къ нашему разсмотрѣнію съ мнѣніемъ.

Выписка изъ узаконеній.

Въ указѣ изъ Святѣйшаго Правительствующаго Синода отъ 14 іюля 1819 года изображено: что г. министръ духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія представлялъ Правительствующему Сенату, не благоугодно ли будетъ предписать губернскимъ начальствамъ присоединенныхъ отъ Польши губерній и римскокатолической духовной коллегіи, чтобы первые сами собой не позволяли строить римскокатолическихъ и грекоуніатскихъ церквей, а послѣдняя бъ сдѣлала предписаніе подвѣдомственнымъ ей епархіальнымъ начальствамъ, чтобъ онѣ, не умножая безъ надобности церквей, наблюдали, дабы въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ находится довольное число прихожанъ не на большемъ разстояніи, одинъ приходъ составлялъ не менѣе 100 дворовъ, полагая на каждый дворъ по 4 души, и чтобъ сіи епархіальные начальства всякій разъ представляли въ коллегію, а коллегія министерству духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія, о построеніи церкви, гдѣ откроется въ томъ надобность, съ показаніемъ числа дворовъ, долженствующихъ составлять приходъ, и съ объясненіемъ всѣхъ побудительныхъ причинъ, для коихъ построеніе церкви признается необходимымъ, наблюдая притомъ, дабы для отвращенія оказывающихся неудобностей въ близкомъ разстояніи сихъ церквей отъ грекороссійскихъ, испрашиваемо было дозволеніе строить оные, гдѣ сіе возможно, въ отдаленности отъ церквей (грекороссійскихъ). А 1819 же года, мая отъ 31 дня Св. Синоду вѣденіемъ изъ Правительствующаго Сената знать дано, что согласно оному представленію г. министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія всѣмъ губернскимъ правленіямъ присоединенныхъ отъ Польши губерній и римскокатолической духовной коллегіи предписано для должнаго исполненія указами. 2) Устава благочинія въ 58 статьѣ: „управа благочинія имѣетъ смотрѣніе, дабы въ городѣ никто не строилъ вновь православныхъ монастырей безъ дозволенія Синода, и православныхъ церквей безъ дозволенія епархіальнаго архіерея, храмовъ же для моленія иновѣрныхъ безъ дозволенія губернскаго правленія“.

Резолюція архіепископа:

„Поелику та уніатская церковь построена отъ Кронской благочестивой церкви за пять только верстъ, а отъ прихожанъ благочестивыхъ за одну версту, гдѣ людей уніатскаго исповѣданія вовсе не было, то сомнѣнія нѣтъ, что она построена и существуетъ единственно для совращенія людей благочестиваго исповѣданія на унію. Хотя нынѣ и появилось пять душъ, по показанію священника Мироновича, а по показанію ковенскаго градскаго судьи Францишка Орвида 18 мужска и 6 женска пола, но сіе число для составленія прихода не достаточно, да и то вѣроятно, что пріобрѣ-

Digitized by Google

тено черезъ совращеніе, какъ то священникъ Мироновичъ доказываетъ примѣрами, и потому существованіе сей уніатской церкви и пребываніе при ней уніатскаго священника въ противность узаконеній и ко вреду для вѣры господствующей терпимы быть не могутъ. Для разсмотрѣнія же о семъ и учиненія законнаго постановленія сообщить въ Виленское губернское правленіе, требуя о послѣдующемъ увѣдомленія." 1820 г. іюня 15. (*л. 41—45*).

28 октября 1820 г. Минская духовная консисторія вторично просила губернское правленіе „о скорѣйшемъ удовлетвореніи по первому своему отношенію." (19 іюня). (*л. 51*).

30 декабря 1820 г. Не получивъ отвѣта и по второму своему отношенію, консисторія постановила: „Въ третій и *послѣдній* разъ сообщить въ Виленское губернское правленіе и требовать, дабы оно благоволило первоначальныя оной консисторіи два отношенія въ скорѣйшемъ времени удовлетворить и о послѣдующемъ увѣдомить."

23 іюня 1821 г. Въ Минской консисторіи слушали докладъ о томъ, что и на *третье* отношеніе консисторіи изъ Виленскаго губ. правленія не получено отвѣта, и потому постановлено было: „Отнестись къ Виленскому губернскому прокурору, дабы благоволилъ настоять въ губернскомъ правленіи, чтобы неоднократныя консисторіи по сему дѣлу требованія удовлетворены были въ скорѣйшемъ времени." (*л. 58*).

21 сентября 1821 г. Консисторіи доложено, что и отъ губернскаго прокурора не получено еще отвѣта; постановлено *вторично* отнестись къ прокурору и требовать, чтобы поспѣшилъ удовлетвореніемъ по первому къ нему отношенію консисторіи. (*л. 60*).

2 октября 1821 г. Губернскій прокуроръ сообщилъ консисторіи слѣдующее:

Вслѣдствіе двухъ отзывовъ оной консисторіи отъ 28 іюня и 22 числа сентября сего года о уничтоженіи каменной уніатской церкви, построенной въ Ковенскомъ повѣтѣ, но сего еще не наступило по причинѣ неотысканія помянутаго сообщенія, которое видно затрачено по упущенію канцеляріи. Увѣдомляя о семъ консисторію съ тѣмъ, не угодно ли будетъ оной прислать въ губернское правленіе засвидѣтельствованную копію съ того сообщенія и о послѣдующемъ не оставить меня безъ увѣдомленія. (*л. 61*).

9 ноября 1821 г. Литовско-Виленское губернское правленіе сообщило Минской консисторіи слѣдующее:

По сообщенію оной консисторіи отъ 13 октября за № 2696 въ семъ правленіи опредѣлено: какъ изъ объясненія ковенскаго градскаго судьи Францишка Орвида, въ сообщеніи Минской духовной консисторіи изъясненнаго, видно, что грекоуніатская церковь Ковенскаго повѣта въ деревнѣ Вилунцахъ выстроена еще въ 1811 году, завѣдома Виленской римскоуніатской митрополитальной консисторіи, и указомъ Правительствующаго Сената, отъ 31 мая 1819 года послѣдовавшимъ, хотя и велено, чтобы въ надобности въ построеніи римскокатолическихъ церквей всякій разъ епархіальные начальства представляли въ римскокатолическую духовную коллегію, а сія въ министерство духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія, то въ томъ указѣ нѣтъ предписанія, чтобы церкви, построенныя до состоянія онаго терпимы быть не могли, какъ въ отношеніи своемъ полагаетъ Минская грекороссійская духовная консисторія и домогается уничтоженія реченой уніатской церкви, помѣщикомъ Орвидомъ до воспослѣдованія онаго жъ указа построеной, завѣдома (какъ помѣщикъ Орвидъ утверждаетъ) Виленской римскоуніатской митрополитальной консисторіи, распоряженіе коей ниже правленіе, ниже Минская грекороссійская консисторія уничтожить или перемѣнить не въ правѣ, но все сіе относится къ разрѣшенію вышняго начальства, и для того, не приступая нынѣ

Digitized by Google

къ удовлетворенію сказаннаго Минской грекороссійской консисторіи требованія, съ прописаніемъ онаго отъ лица управляющаго губерніею представить г. министру духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія на разрѣшеніе. и на сей конецъ копію сей резолюціи передать къ дѣламъ г. гражданскаго губернатора, потомъ увѣдомить помянутую консисторію. (*л. 71*).

1822 г. марта 23. Отношеніе министра духовныхъ дѣлъ кн. Александра Голицына къ архіепископу Минскому Анатолію.

Преосвященнѣйшій владыко! милостивѣйшій государь мой и архипастырь!

Виленское губернское начальство представило на мое разрѣшеніе о требованіи Минской консисторіи, дабы закрыта была недавно построенная въ Ковенскомъ повѣтѣ при деревнѣ Вилунцахъ грекоуніатская каменная церковь, такъ какъ оная не имѣетъ прихода и по весьма близкому разстоянію отъ прихожанъ Кронской грекороссійской церкви предстоитъ опасеніе, что люди господствующаго исповѣданія могутъ быть совращаемы въ унію. Я потребовалъ о семъ объясненія отъ грекоуніатскаго епархіальнаго начальства, и поелику оно оправдывается тѣмъ, что не только во владѣніи помѣщика Орвида, устроившаго означенную уніатскую церковь, но и у сосѣднихъ помѣщиковъ находится много людей грекоуніатскаго исповѣданія, то я отнесся къ г. Литовскому военному губернатору, дабы учинено было чрезъ гражданское начальство, при бытности депутатовъ отъ грекороссійскаго и грекоуніатскаго духовенства надлежащее изслѣдованіе о томъ, какіе именно прихожане причислены къ новоустроенной греко-уніатской церкви, въ какомъ разстояніи живутъ они отъ сей церкви и сколько людей сего исповѣданія имѣется въ имѣніяхъ Орвида.

Сообщая вашеі
я покорнѣйше пр
сударь мой, назн
слѣдствію изъ п
ныхъ чиновникої
г. литовскаго вое
честь быть и про
Голицынъ.

Резолюці

1822 года ап
депутата къ сему
Протасія, внуши
варительно развѣ
хожанъ Кронско
совратившихся н
преподаваемы х
уніатскаго, свяще
таковое откроетс
видъ слѣдственно
бы мнѣ съ изъясн
представленія ко
О семъ отцу арх
указъ. Къ свѣдѣ
военному губерн
шеніе." (*л. 74*).

**1823 г. іюля 5.
Минскому и Ли
Духова монасты
дрита и благоч**

По прошедшей
консисторіи объ
воустроенной по
менной уніатской
лунцахъ въ пяти
благочестивой це
же, что неприня
сіею бумаги отъ
скаго священника
тивъ чего роспис
дѣлу же необходи
по слѣдующей по
разсмотрѣнію. Н

къ вашему высокопреосвя-
рнѣйшею просьбою пріоб-
дѣлу черезъ посредство
овныхъ дѣлъ и народнаго
ія Александра Николаевича
уть самый вѣрный и про-
нельзя будетъ успѣть ни
дѣлкѣ, а тѣмъ самымъ и
благочестіе надъ иновѣ-

ія архіепископа:

ія 17 дня. „Консисторіи
смотрѣть съ мнѣніемъ."

Минской духовной кон-
скопу Анатолію докладъ.

исторіи слушали рапортъ
мандрита и благочиннаго
іюля съ представленіемъ
о священника Петра Ми-
нныхъ имъ въ слѣдствен-
вшую въ деревнѣ Вилун-
еніи тамъ помѣщикомъ
кой каменной церкви къ
ихъ благочестивыхъ при-
коммисіею не принятыхъ
ь ему, Мироновичу, съ
іно: 1-ое, Отношеніе его,
оммисію 27 іюня за № 133
предъявленіи ему пред-
атскимъ вилунскимъ свя-
ическихъ книгъ и испо-
і о числѣ прихожанъ его,
отивъ того; 2-ое, Реестръ
дза Арена, показывающій
за сей годъ 26 мужескаго
, Отношеніе его жъ, Ми-
ѣдственную коммисію 28
ніемъ о неправильности
неимѣніи столько душъ,
4-ое, Подлинное письмо
дза Волейша, 29 іюня,
кевичъ съ сынами не въ

уніатскомъ, а въ латинскомъ исповѣданіи находится; 5-ое, Копія особаго голоса депутата со стороны духовной грекороссійской іеромонаха Протасія о закрытіи Вилунской церкви, какъ неимѣющей прихожанъ, или о приписаніи ея къ приходской Меречанской церкви; 6-ое, Рапортъ его, депутата, Виленскому архимандриту Іоилю 29 іюня о дѣйствіи слѣдственной коммисіи противъ доказательствъ священника Мироновича и защиты его, депутата; 7-ое, Свидѣтельство Евейскаго благочестиваго священника Савицкаго, 30 іюня данное, съ удостовѣреніемъ. что деревня Баландишки, которая показана ксендзомъ Ареномъ въ числѣ унитскихъ своихъ прихожанъ, дѣйствительно принадлежитъ къ Евейскому приходу, и люди оной благочестивые суть. По сему резолюціею вашего высокопреосвященства 17 сего іюня повелѣно: „консисторіи разсмотрѣть и доложить съ мнѣніемъ." А по справкѣ въ оной съ дѣлами оказалось, что слѣдствіе о построеніи помѣщикомъ Орвидомъ въ деревнѣ Вилунцахъ унитской каменной церкви близъ благочестивыхъ кронскихъ и евейскихъ прихожанъ производилось по отношенію г. министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія князя Голицына къ литовскому военному губернатору Корсакову, прошлаго 1822 года марта 23 послѣдовавшему, о обстоятельствахъ слѣдующихъ: какія именно прихожане причисленны къ новоустроенной унитской церкви, въ какомъ разстояніи живутъ они отъ сей церкви и сколько людей сего исповѣданія имѣется въ помѣстьяхъ Орвида. Положили мнѣніе: „поелику слѣдственная коммисія, бывшая сего года въ іюнѣ мѣсяцѣ въ деревнѣ Вилунцахъ по дѣлу о новоустроенной тамъ помѣщикомъ Орвидомъ каменной унитской церкви ко вреду благочестивыхъ прихожанъ, подаванныхъ кронскимъ священникомъ Мироновичемъ бумагъ съ доказательствами о неимѣніи при оной церквѣ прихожанъ не приняла и возвратила ему съ надписью,

Digitized by Google

му что яко бы онъ поздно вошелъ съ ми и что въ указѣ губернскаго прав- і не сказано того дѣлать; доказательства іи почитаются нужными къ настоящему ·, то препроводить оныя бумаги при шеніи отъ имени вашего высокопре- щенства къ Виленскому г. военному рнатору для пріобщенія оныхъ къ изведенному слѣдствію и представленія стѣ къ г. министру духовныхъ дѣлъ ѣмъ, чтобы о послѣдующемъ благово- › увѣдомить ваше высокопреосвящен- . О чемъ дать знать архимандриту ю указомъ. А повелѣно ль будетъ по учинить вашему высокопреосвящен- консисторія благопочтеннѣйше пред- ляетъ съ испрашиваніемъ резолюціи.

Резолюція архіепископа:

823 года іюля 29 дня, „Учинить по ." (*л. 87*).

ł г. мая 26. Въ Минскую духовную исторію Виленскаго Свято-Духова стыря настоятеля архимандрита и благочиннаго Іоиля рапортъ.

Кронскій священникъ Петръ Мироно- ъ освѣдомившись, что слѣдственное о устроеніи помѣщикомъ Орвидомъ гской церкви при деревнѣ Вилунцахъ и Кронскаго благочестиваго прихода ѣ еще находится въ Виленскомъ гу- скомъ правленіи, а не отослано по надлежности къ г. министру духовныхъ ъ и народнаго просвѣщенія на его бла- аженіе, проситъ представить куда слѣ- ъ, дабы дѣло оное въ непродолжитель- ъ времени отослано было къ разсмот- ю и верховному рѣшенію его сіятельства. ѣмъ могъ бы я отнестись въ губернское леніе, но сообщеніе духовной консисто- сильнѣе на него дѣйствуетъ, для того опочтенно о томъ ей рапортую. Мая дня 1824 года. Архимандритъ Іоиль. *98)*.

18ł сій Ви

ща ду: въ № г. яс Ви ста рѣ Ми за ве гр ка бл ск оп вѣ чт яс Го Ор св гр ст кр ст 18 лія въ пр и ск сл пр то пр ко по въ

Digitized by Google

щиковъ находится не малое число грекоуніатовъ, кои не хотятъ въ своихъ требахъ относиться къ римскокатолическимъ священникамъ и что многіе приходящіе на баркахъ люди нерѣдко требовали грекоуніатскаго священника для пасхальнаго исповѣданія и пріобщенія св. таинъ; что послѣ таковаго представленія суфрагана Головни, получилъ г. министръ духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія донесеніе Кронскаго грекороссійскало священника, удостовѣряющаго. что помѣщикъ Орвидъ съ семействомъ его содержитъ римскокатолическое исповѣданіе и построилъ церковь не для себя и не для своихъ крестьянъ, ибо она не при господскомъ дворѣ состоитъ, а въ двухъ верстахъ отъ онаго, и крестьяне, ему принадлежащіе, того же римскокатолическаго исповѣданія, уніатовъ же всѣхъ находится въ окружности 10 душъ обоего пола да и то принадлежащихъ другимъ помѣщикамъ, почти несмежнымъ съ Орвидомъ; и наконецъ, что по несогласнымъ показаніямъ Кронскаго настоятеля и грекороссійской консисторіи, а съ другой стороны Виленскаго грекоуніатскаго суфрагана, г. министръ народнаго просвѣщенія и духовныхъ дѣлъ не могъ приступить ни къ какому рѣшительному заключенію и, признавъ за нужное, дабы учинено было надлежащее изслѣдованіе, какіе именно прихожане причислены къ новоустроенной грекоуніатской церквѣ, въ какомъ разстояніи живутъ они отъ сей церкви и сколько людей сего исповѣданія имѣется въ помѣстьяхъ Орвида, просилъ г. военнаго губернатора сдѣлать распоряженіе, чтобы таковое слѣдствіе учинено было черезъ гражданскихъ чиновниковъ при бытности депутатовъ отъ грекороссійскаго и грекоуніатскаго духовенства и объ оказавшемся извѣстить его, г. министра, о назначеніи депутатовъ, онъ же, г. министръ, отнесся къ преосвященному Минскому епископу Анатолію и предложилъ уніатскому департаменту римскокатолической духовной коллегіи, которому при томъ далъ знать, дабы слѣдственное дѣло, произведенное по изъясненному предмету, прежде оффиціаломъ греко-уніатской консисторіи препровождено было для повѣрки къ чиновникамъ, кои по сему дѣлу наряжены будутъ. Копію таковаго отношенія г. военный губернаторъ препроводилъ къ гражданскому губернатору, его же превосходительство при предложеніи отъ 19 апрѣля 1822 г. за № 9151 приславъ въ сіе правленіе, предлагалъ, сообразивъ оное съ дѣломъ посему предмету, въ правленіи имѣющемся, сдѣлать законное постановленіе и съ онаго передать къ дѣламъ его превосходительства копію. 2) Вслѣдствіе чего сіе правленіе, разсмотрѣвъ производившуюся по сему предмету прежнюю съ Минской духовной консисторіей переписку, по резолюціи 9 апрѣля 1823 года состоявшейся, для произведенія изъясненнаго въ отношеніи г. министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія къ Литовскому г. военному губернатору послѣдовавшемъ слѣдствія о возникшихъ спорахъ касательно построенной помѣщикомъ Орвидомъ въ Ковенскомъ повѣтѣ при деревнѣ Вилунцахъ грекоуніатской каменной церкви, назначило со стороны гражданской ковенскаго земскаго исправника, коему съ прописаніемъ всего выше значущагося пославъ указъ, велѣло, чтобъ приступая къ сему изслѣдованію съ имѣвшимися командироваться отъ грекороссійскаго и уніатскаго духовенства депутатами, кончилъ оное безъ промедленія и съ краткою, но ясною, объ оказавшемся выпискою представилъ въ губернское правленіе для дальнѣйшаго положенія. 3) Воисполненіе таковаго предписанія ковенскій земскій исправникъ при рапортѣ отъ 9 іюля 1823 года представилъ произведенное имъ при духовныхъ депутатахъ со стороны грекороссійскаго и грекоуніатскаго исповѣданія по выше изъясненному предмету изслѣдованіе съ краткою изъ онаго выпискою, изъ которой и подлиннаго слѣдствія значится: что слѣдователи, при-

Digitized by Google

ступая къ дѣлу, первоначально требовали отъ священника Вилунской церкви Арена списка прихожанъ греко-уніатскаго исповѣданія, который, представляя таковой, показалъ прихожанъ обоего пола 33 и бывшихъ въ 1823 году изъ барокъ и плотовъ у пасхальной исповѣди 165 душъ; священникъ же Кронской грекороссійской церкви на требованіе слѣдователей доказательствъ и свидѣтелей касательно опасенія въ превращеніе прихожанъ той церкви въ унію, представивъ копію рапорта, посланнаго о томъ въ 1817 году ноября 25 къ архіепископу Анатолію, изъяснилъ: вопервыхъ, Петръ Ярмоловичъ достаточно знаетъ, что отецъ его, Иванъ Ярмоловичъ, былъ совращенъ на унію и въ великій постъ исповѣданъ былъ въ Вилунской церквѣ священникомъ Ареномъ, однако при кончинѣ жизни съ увѣщанія вновь было совратился къ благочестію. Вовторыхъ, Іустинья Михайлова, вдова, во время четыренедѣльной болѣзни была слушана у исповѣди упомянутымъ священникомъ Ареномъ и, не возвратясь къ благочестію, кончила жизнь и погребена на Вилунскихъ кладбищахъ. Въ третихъ, житель деревни Кравчишекъ Шатевичъ, бывъ благочестивымъ, погребенъ на кладбищахъ Вилунскихъ, а 1823 года священникъ Аренъ прихожанина Кронской церкви Ивана Адамовича слушалъ у пасхальной исповѣди, послѣ сего тотъ священникъ Мироновичъ при доношеніи отъ 20 іюня № 122 представилъ именный списокъ прихожанамъ Кронской грекороссійской церкви, живущимъ въ близости церкви Вилунской. Администраторъ же оной противу показанія священника Мироновича объясняется: 1-е, что Ивана Ярмоловича никогда не слушалъ исповѣди и не совращалъ въ никакое исповѣданіе; 2-е, что Іустины Михайловой не слушалъ исповѣди, а хотя и съѣзжалъ въ домъ ея, но узнавъ, что она есть грекороссійскаго исповѣданія, не исповѣдая ея, отчиталъ токмо ексорту, о томъ же, что она погребена на кладби-

щахъ Вилунскихъ, первый раз
3-е, что Степана Шатевича не
а похороненъ онъ въ Вилунца
дома его, ибо въ то время на
въ Коваляхъ для слушанія исп
Ивана Адамовича и прочихъ
Кронской церкви въ 1823 год
не слушалъ исповѣди; предста
при отношеніяхъ помѣщика Ли
управителя имѣнія Езно Адамо
жане грекоуніатскаго исповѣда
лежащіе къ церкви Вилунской,
сахъ подъ присягою показа
деревни Кравчишекъ помѣщи
Мартинъ Яцкѣвичъ, что, как
вѣстно, прихожанъ церкви Ви
слишкомъ 30 душъ по разным
найдалѣе въ 21 версты живущи
въ требахъ своихъ всегда отно
церковь, а въ весеннее время
уніатскаго исповѣданія ежегодн
для моленія и пасхальной исп
200 душъ, дабы же настоятел
церкви священникъ Аренъ сов
хожанъ Кронской церкви въ
слушалъ исповѣди не слышалъ
что же касается похороненья С
тевича и Іустины Михайловой
щахъ Вилунскихъ, то сіе послѣ
вѣдома ксендза Арена и свящ
роновича, и людей грекороссій
вѣданія, приходящими въ Вил
ковь на моленіе, не видалъ,
Кронская и Вилунская положен
другой въ разстояніи 5-верстно
Яцкевичъ показаніе таковое ут
бавилъ, что весною для пасха
вѣди приходитъ уніатовъ до
душъ; жители деревни Буды,
города Ковна принадлежащей
Дзещеронокъ и Ярмакъ Дзеще
до построенія церкви въ Вил
для моленія и пасхальной испо
въ разныя мѣста, по построен
прибытіи ксендза присоединили
прихожанъ къ церквѣ Вилунс

Digitized by Google

ішкомъ 30 душъ обоего пола, подалече живутъ и въ своихъ носятся всегда въ ту церковь; ы изъ барковъ приходитъ уніа:повѣди до 200 слишкомъ душъ, ященникъ Аренъ какое препятітелю Кронской церкви священовичу въ совращеніи прихожанъ слышали и вовсе не знаютъ. лунская необходимо есть нужна ь не есть препятствіемъ для нской и прихожанамъ ея. Жиі Пурвиникъ и Езна Павелъ , Дзенисъ Леляковскій, Проювичъ, Моисей Буякъ, Игнатій Бартломей Буякъ, Карпуха Во:ондратъ Дроздъ, Авраамъ МоФома Книмастецкій, Данило Сидоръ Магилевчикъ единозали, что они суть прихожанами церкви и всегда въ требахъ ъ оную, что уніатовъ изъ барй весны для исповѣди въ Виодитъ немалое количество и что никакимъ не есть препятствіемъ ой церкви и прихожанамъ ея, священникъ Аренъ совращалъ россійскаго исповѣданія въ унію о не слышали и не вѣдаютъ. іѣщики Ковенскаго уѣзда въ цъ 22 іюня 1823 года вошли цѣлаго уѣзда съ доношеніемъ, ъ церкви Вилунской (такъ какъ въ уѣздѣ находится) непреа для всякой экстренности и хотя не въ большомъ числѣ , да уніатовъ въ деревняхъ въ разныхъ мѣстахъ находящихся, мянутую церковь на правилахъ », какъ уже она съ 1815 года , навсегда оставить. Прихожане і грекороссійской церкви, поясствѣтѣ священника Мироновича, ою показали, а именно: Иванъ , что назадъ тому 6-й годъ, во ьства въ деревнѣ Кравчишкахъ подъ помѣщикомъ Орвидомъ, отецъ его Иванъ ходилъ въ Вилунскую церковь для исповѣди и говорилъ, что былъ у исповѣди, но дѣйствительно удостовѣрить не можетъ, исповѣдался ли онъ или нѣтъ, послѣ же и предъ кончиною жизни исповѣдался у Кронскаго настоятеля и похороненъ на кладбищахъ Кронскихъ. Іустынья Михайлова похоронена на кладбищахъ Вилунскихъ въ то время, когда не было священника при той церквѣ; что Степана Шатевича сынъ его Михайло похоронилъ на тѣхъ же кладбищахъ безъ вѣдома священника Арена, ибо онъ тогда находился въ Коваляхъ, а дабы онъ, Аренъ, прихожанъ Кронской церкви слушалъ исповѣди и совращалъ въ унію, не слышалъ и самъ не видѣлъ. Михайло Шатевичъ, показаніе Петра Ярмоловича утверждая, добавилъ: что отца своего Степана Шатевича назадъ тому 6 лѣтъ по поводу худой въ то время дороги похоронилъ на кладбищахъ Вилунскихъ безъ вѣдома священниковъ Мироновича и Арена, а послѣ увѣдомивъ священника Мироновича, за погребеніе уплатилъ одинъ рубль. Родіонъ Шишкровъ, что Іустины Михайловой священникъ Аренъ не исповѣдалъ, а узнавъ, что она есть грекороссійскаго исповѣданія, отчиталъ только эксорту, послѣ же кончины оную безъ вѣдома священника Арена на кладбищахъ Вилунскихъ похоронилъ, а чтобы священникъ Аренъ прихожанъ грекороссійскаго исповѣданія совращалъ въ унію, ни отъ кого не слышалъ и не вѣдаетъ, равно, чтобы церковь Вилунская для церкви Кронской была какимъ препятствіемъ, не полагаетъ. А сверхъ того прихожане Кронской грекороссійской церкви въ ближайшихъ мѣстахъ около церкви Вилунской живущіе и по сему дѣлу спрашиванные: Ѳедоръ Шашоровъ, Лукашъ Садовскій, староста Кронской церкви, Леонъ Заремба, Савелій Заремба, Тимофей Ивановъ, Марко Заремба, Прокопъ Ляшко, Михайло Лавренъ, Парфенъ Дементіевъ, Лукашъ Іесукъ, Митрофанъ Васильевъ, Михайло Соколъ и Семенъ Ха-

Digitized by Google

ритоновъ единогласно показали, что священникъ Аренъ никакого препятствія прихожанамъ грекороссійскаго исповѣданія не дѣлаетъ, въ унію ихъ совращаетъ или нѣтъ не слышали и о томъ не вѣдаютъ; церковь же Вилунская никакимъ препятствіемъ не есть для ихъ. А 27-го 1823 года явясь лично священникъ Мироновичъ объявилъ, что хотя Родіонъ Шишаровъ на допросѣ объяснилъ, что Іустину Михайлову или Степаниду священникъ Аренъ исповѣди не слушалъ, но только эксорту читалъ и что она погребена безъ вѣдома священника Арена, но представляемыя имъ, Мироновичемъ, свидѣтели докажутъ, которые бывъ допрашиваемы подъ присягою показали: Якубъ Логовскій, пономарь Кронской церкви, Лукашъ Садовскій и Иванъ Пернявскій, что Родіонъ Шишаревъ въ 1823 году на святую Троицу, прибывъ въ приходъ Кронской церкви, сказывалъ, что дѣйствительно священникъ Аренъ слушалъ исповѣди и причащалъ Іустинью Михайлову и что болѣе ничего не знаютъ и не слышали. По случаю ихъ разногласія въ показаніяхъ даваемы были очныя ставки, при коихъ священникъ Мироновичъ, Яковъ Логовскій, Лука Садовскій и Иванъ Чернявскій лично доказывали Родіону Шишарову, что онъ въ Кроняхъ дѣйствительно говорилъ имъ, что священникъ Аренъ покойной Іустины Михайловой слушалъ исповѣди и причащалъ. Родіонъ Шишаровъ, запираясь въ томъ, остался при первомъ показаніи, добавляя, что не знаетъ ексорту или молитву священникъ Аренъ, читалъ ли или нѣтъ, ибо въ то время всѣ вышли изъ хаты; а онъ, священникъ Аренъ, объясняется, что бывъ приглашенъ Родіономъ для слушанія исповѣди Михайловой, когда узналъ, что она грекороссійскаго исповѣданія, не слушавъ ея исповѣди, прочиталъ токмо эксорту. А доставленные при рапортѣ смотрителя Колышки отъ 25 іюня 1823 года № 97 Иванъ Адамовичъ и мать его Магдалина Сорокова показали: первый, что онъ будучи грекороссійскаго исповѣданія первый разъ исповѣдался въ Кронской церквѣ, а послѣ, перейдя въ римско-католическую вѣру, исповѣдался въ разныхъ костелахъ и то въ большіе праздники, а въ церквѣ Вилунской никогда не бывалъ и не исповѣдывался, въ 1823 году былъ у исповѣди пасхальной въ костелѣ Дорсунишскомъ, но у котораго священника—не знаетъ, ибо туда священники прибываютъ изъ разныхъ мѣстъ, и что скрывался онъ до сего слѣдствія потому, что былъ угрожаемъ дьячкомъ Кронской церкви Иваномъ Мироновичемъ наказаніемъ; и вторая Магдалина Сорокова, что сынъ ея Иванъ Адамовичъ скрылся было для того, что былъ дьячкомъ угрожаемъ тѣлеснымъ наказаніемъ, отъ времени первоначальнаго исповѣданія въ Кроняхъ перешелъ въ римскій обрядъ, въ которомъ понынѣ состоитъ, къ принятію же сего исповѣданія никто его не подговаривалъ и дабы онъ у священника Арена былъ у исповѣди не знаетъ и первый разъ его, священника, видитъ; спрашиванные же противу сихъ показаній свидѣтели Илья Заремба и Семенъ Адамовичъ показали, что Иванъ Адамовичъ родился въ деревнѣ Погулянкѣ и крещенъ въ Кронской церквѣ и, когда имѣвъ 12 лѣтъ отъ рожденія, исповѣдался въ той церквѣ, а послѣ онъ, Адамовичъ, исповѣдался ли по обряду грекороссійскаго исповѣданія или другаго какого и гдѣ именно, также дабы священникъ Аренъ исповѣдалъ его, не знаютъ и отъ никого не слышали. По таковыхъ показаніяхъ даваема была очная ставка, на которой Илья Заремба и Семенъ Адамовичъ доказывали Ивану Адамовичу, что онъ, имѣя 12 лѣтъ, первый разъ былъ у исповѣди въ церквѣ Кронской, на что Иванъ Адамовичъ согласился, добавивъ, что дѣйствительно у Томаша Мироновича, отца нынѣшняго священника, первый разъ исповѣдался, а послѣ по разныхъ римскихъ костелахъ, не возвращаясь въ грекороссійскій обрядъ, въ уніатскаго же священника

Digitized by Google

Въ предметѣ уграживанія
іа и матери его Магдалины
ъновичемъ показалъ онъ,
ѣдая довольно, что Иванъ
шелъ изъ обряда грекорос-
гіе и слыша, что онъ въ
ъ въ римскокатолическія
ъ, приходя въ домъ, дабы
очестивую церковь и обра-
іачальное исповѣданіе; од-
іовича, никогда никакимъ
угрожалъ; на очныхъ же
Адамовичъ и мать его
ова, да дьякъ Иванъ Ми-
съ при своихъ показаніяхъ;
анія Ивана Адамовича, что
сповѣди въ 1823 году въ
шскомъ, даваны были за-
ю Дорсунишскому священ-
кому, который отвѣчая, по-
ванъ Адамовичъ былъ ли
исповѣди въ костелѣ Дор-
котораго священника, и
знаетъ, потому что свя-
ушанія исповѣди прибыва-
іших мѣстъ и изъ-за Нѣ-
менно во время пасхальной
неупомнитъ; священникъ
въ поданномъ доношеніи
священникъ Аренъ Кате-
і Козловой въ день св.
ра и Павла, состоящей въ
исповѣданіи, въ Вилун-
іалъ исповѣди и св. таинъ
священникъ Аренъ на за-
противу сего, что Катерины
лъ и не знаетъ и даже не
къ исповѣди, а она, Кате-
юказала, что назадъ тому
ія праздника св. апостолъ
въ церквѣ Вилунской, гдѣ
ство людей было, бывъ тогда
зумѣя, что исповѣдь есть
ыхъ съ уніатами, исповѣ-
гіе св. таинъ приняла, но
екороссійскаго исповѣданія,

затаила сіе предъ священникомъ, бы
остережена, что сдѣлала религійную ош
тотчасъ пошла къ священнику въ
и тамъ вновь приняла грекороссійскую
а чтобы священникъ Аренъ ея или
другаго подговаривалъ къ совращен
унію, не слышала и не вѣдаетъ. Каса
сихъ противурѣчивыхъ показаній
была очная ставка, на которой Кат
Козлова, утверждая свое показаніе, до
вала, что дѣйствительно была у исп
у священника Арена, не говоря какого
вѣроисповѣданія, и отъ него, Арен
была спрашивана; священникъ же А
утвердивъ свой отвѣтъ, изъяснилъ
той женщины не знаетъ и первый ра
дитъ, а была-ли у него на исповѣди,
нить не можетъ. Судья Орвидъ на во
по сему дѣлу въ отвѣтѣ написалъ
фундушъ дядею его покойнымъ Ѳа
Орвидомъ учиненный понынѣ существ
что при церквѣ Вилунской находится
хожанъ не малое число, причисленныхъ
ближайшихъ мѣстъ и мызъ, какъ у
вѣряетъ о томъ регистръ священни
той же церкви къ дѣлу представленны
имѣніи же его находится уніатов
только души и что изъ Ковенскаго
и изъ барокъ, плывущихъ весною п
камъ, приходятъ въ ту же церковь
уніатскаго исповѣданія въ своихъ тр
и наконецъ, чтобы священникъ Арен
вращалъ или подговаривалъ людей
россійскаго исповѣданія не знаетъ
отъ кого не слышалъ. Священникъ ж
роновичъ, любящій дѣлать безпокоі
со всѣми помѣщиками въ разныхъ об
тельствахъ, не исключая его и свяще
Арена отъ преслѣдованія, завелъ дѣ
церквѣ Вилунской, построенной на п
лахъ приходскихъ, намѣреваясь уничто
волю фундатора и желаніе всѣхъ пом
ковъ, въ Ковенскомъ уѣздѣ житель
щихъ. По окончаніи таковаго дѣлоп
водства, слѣдователи 28 іюня 1823
заключили: поелику свидѣтели греко

Digitized by Google

скаго исповѣданія 16 человѣкъ подъ присягою удостовѣряютъ, что прихожанъ уніатовъ не малое число принадлежитъ къ Вилунской церквѣ и что сія церковь непремѣнно нужна, а дабы она была какимъ препятствіемъ для Кронской грекороссійской церкви, того по слѣдствію не открыто, да и свидѣтели, прихожане Кронской церкви, подъ присягою утвердили, что Вилунская церковь ни имъ, ни церкви Кронской въ обрядахъ религіи никакого не дѣлаетъ препятствія, и администраторъ священникъ Аренъ никогда ихъ въ унію не совращалъ; Иванъ же Адамовичъ, хотя изъ грекороссійскаго исповѣданія принялъ другое, но однако не уніатское, а римско-католическое и исповѣдаясь по разнымъ мѣстамъ, въ послѣдній разъ былъ у исповѣди пасхальной въ костелѣ Дорсунишскомъ, но у котораго священника — обнаружить слѣдствіемъ не возможно. Почему слѣдователи, находя одного только прихожанина Кронской церкви Ивана Адамовича перешедшаго изъ грекороссійскаго исповѣданія въ римско-католическое, приказали тотчасъ возвратиться въ грекороссійское исповѣданіе. А какъ изъ показанія свидѣтелей и прикосновенныхъ къ дѣлу лицъ, равно очныхъ ставокъ, открыто, что церковь Вилунская никакого препятствія для церкви Кронской и прихожанъ оной не дѣлаетъ, а построена и существуетъ на правилахъ духовныхъ по сдѣланному фундушу и что администраторъ той церкви священникъ Аренъ никакихъ злоупотребленій никогда не дѣлалъ; равномѣрно, поелику помѣщики Ковенскаго уѣзда подали имъ, слѣдователямъ, доношеніе, дабы сія церковь была всегда парафіяльною, какъ для прихожанъ, къ ей причисленныхъ, такъ и для относящихся съ требами изъ барковъ и плотовъ, то они, слѣдователи, признали существованіе ея въ Ковенскомъ повѣтѣ необходимо нужнымъ тѣмъ болѣе, что оная выстроена, освящена и въ приходскую церковь духовенствомъ обращена до изданія въ 1819 году указа; по соображеніи же слѣдствія, произведеннаго грекоуніатскимъ духовенствомъ въ 1815 году оказалось, что далеко большее число прихожанъ въ Вилунскую церковь прибыло, нежели прежде состояло, и что фундушъ, назначенный при оной церквѣ, состоитъ ненар[...]
При семъ заключеніи, депутатъ [...]
грекороссійской церкви іеромонах[...]
подалъ къ дѣлу противу онаго го[...]
ясняя, что какъ изъ произведен[...]
ствія не открылось, дабы помѣщи[...]
могъ усправедливить себя, что [...]
его суть уніаты, кромѣ деревни Кр[...]
гдѣ оказалось ихъ не болѣе тре[...]
да и тѣ не коренные. Сверхъ се[...]
веденное оффиціаломъ Мокржицк[...]
ствіе, его, Орвида, не оправдыва[...]
гистръ уніатскаго священника [...]
причислившихся прихожанахъ не[...]
ихъ коренными, хотя же есть [...]
нѣкоторыхъ сосѣднихъ помѣщико[...]
уніатскую церковь оставить для в[...]
прошеніе сіе вступило тогда, ког[...]
слѣдствіе возникло, а помѣщикъ [...]
соучастники его суть римскокато[...]
исповѣданія; сверхъ того, поелику [...]
фундаторъ Ѳадей Орвидъ по ус[...]
освященіи объявилъ къ Меречан[...]
писною и только было желаніемъ [...]
тить оную въ приходскую тогда, [...]
начальства было бы дозволеніе, [...]
сего нынѣ домогается Францъ Ор[...]
какъ домогательство таковое п[...]
узаконеніямъ, которыми предпис[...]
умножать уніатскихъ церквей; 2, [...]
тамъ, гдѣ могутъ служить къ с[...]
благочестія, а паче буде не окаж[...]
наго количества приходскихъ двор[...]
же таковые узаконенія прежде [...]
Вилунской церкви послѣдовали, т[...]
ваніи оныхъ надлежало бъ и ону[...]
а если по желанію покойнаго Ѳад[...]
оставить въ существованіи, то н[...]
скою, а приписною къ Меречанско[...]
ской церквѣ съ подтвержденіе[...]
священникъ въ Вилунцахъ не ж[...]

Digitized by Google

ъ Мереча для нѣкоторыхъ нуждъ
зжалъ бы, и наконецъ, буде уза-
не противно, то оную церковь
въ римскокатолическій костелъ,
:обомъ вѣрно прекратятся споры
квами Кронскою и Вилунскою;
кій земскій исправникъ послѣ
ія выше означеннаго изслѣдо-
рапортѣ отъ 5 ноября 1823 года
то же представилъ препровож-
нему при предложеніи г. граж-
убернатора бумаги Кронскаго
Мироновича всего 8 штукъ,
къ означенному изслѣдованію
знія къ оному, изъ числа коихъ
какъ то: а) съ подлиннаго отзыва
енную коммисію Кронской Тро-
ви священника Петра Мироно-
27 іюня 1823 года, которымъ
ѣдственную коммисію снабдить
ескими книгами и исповѣдными
уніатской Вилунской церкви за
ри оной священника Арена, буде
ія къ слѣдствію представленны,
отиву оныхъ въ неправильности
эженія; б) съ подлинной надписи
ъ отзывѣ слѣдственною комми-
зъ 27 іюня учиненной, что въ
нскаго губернскаго правленія
требованія отъ священника Аре-
бщенія къ дѣлу метрическихъ
го не сказано, да и священникъ
ъ съ требованіемъ своимъ о
ъ поздно, а именно, при окон-
паго слѣдствія, то объявить ему,
творенія своего желанія просилъ
/, законами предписанному, у
ачальства, причемъ коммисія
копію регистра прихожанамъ
церкви, отъ священника Арена
вію представленнаго, по коему
оказано: въ деревнѣ Кравчиш-
цива Орвида, во дворѣ имѣнія
щика Пенчковскаго, въ деревнѣ
имѣнію города Ковно принадле-
дворѣ Пурвянишкахъ помѣщика
Лапинскаго, и въ деревнѣ Бландишкахъ
Ейсманта, всего мужска 26 и женска 7
душъ, да сверхъ того въ 1823 году въ
весеннее время показано бывшихъ въ Ви-
лунской церквѣ у пасхальной исповѣди
уніатскаго исповѣданія людей мужескаго
пола всего 165 душъ; в) съ подлиннаго
отзыва въ вышеозначенную слѣдственную
коммисію Кронской церкви священника
Петра Мироновича отъ 28 іюня 1823 года
за № 134 поданнаго: 1-е, что регистръ
прихожанъ Вилунской церкви не заслужи-
ваетъ уваженія и не можетъ быть неоспо-
римымъ доказательствомъ, потому что оный
безъ скрѣпы благочиннаго, духовнаго прав-
ленія и уніатской духовной консисторіи, и
что по оному не означено лѣтъ прихожа-
намъ и не изъяснено, коренные-ли они или
вольные или же другаго какого сословія,
а потому священникъ Аренъ долженъ въ
доказательство сего представить метриче-
скія книги и исповѣдныя росписи; 2-е, что
касается до мызъ и деревень, показанныхъ
по регистру и составляющихъ приходъ
Вилунской церкви, состоящихъ въ разсто-
яніи, по тому регистру показанномъ, онъ,
священникъ Мироновичъ, согласенъ, кромѣ
двора Езна, въ 11 верстахъ отъ той цер-
кви состоящаго; 3-е, что относится уніат-
скихъ прихожанъ въ имѣніи помѣщика
Францишка Орвида въ деревнѣ Кравчиш-
кахъ, по случаю жительства тамъ благо-
честивыхъ прихожанъ, бывая онъ въ той
деревнѣ, не слышалъ, дабы они исповѣдали
уніатскую религію, однако если Ковальскій
плебанъ римскокатолическій ксендзъ при-
знаетъ сихъ людей дѣйствителными уніа-
тами и утвердитъ присягою, тогда онъ,
священникъ Мироновичъ, дѣло объ нихъ
кончитъ; во дворѣ же Езнѣ дворовые слу-
жители собраны по распоряженію помѣщика
изъ другихъ его помѣстьевъ и мѣстечка
Головчина изъ Могилевской губерніи, не-
смежной съ Виленскою губерніею, и по
волѣ помѣщика число служителей его мо-
жетъ прибавляться и уменьшаться, что

Digitized by Google

самое существуетъ и во дворѣ Пурвяникахъ; слѣдственно, посему ихъ признавать коренными жителями и прихожанами Вилунской церкви невозможно; а жители деревни Буды, Ковенской городской думѣ принадлежащей, до устройства въ Вилунцахъ церкви относились съ требами въ Меречанскую приходскую церковь и въ Виленскій базиліанскій монастырь, въ которые и нынѣ относиться могутъ; и наконецъ деревня Баландишки съ имѣніемъ Орвида несмежна, существуетъ въ Евейскомъ благочестивомъ приходѣ и положеніе имѣетъ въ Трокскомъ повѣтѣ, почему Вилунская церковь распространила приходъ свой въ другой уѣздъ и другой благочестивый Евейскій приходъ; а какъ жители сказанной деревни были прихожанами Виленскихъ базиліановъ, то и нынѣ могутъ при нихъ остаться; что же относится людей уніатскаго исповѣданія, приходящихъ на баркахъ и плотахъ, коихъ священникъ Аренъ показалъ бывшими у него въ 1823 году въ исповѣди 165 душъ, то противу сего священникъ Мироновичь изъясняетъ: что рѣка Нѣманъ отъ Вилунской церкви протекаетъ въ разстояніи за милю, а потому для сплавливающихъ плоты и барки людей нѣтъ никакой удобности; сухопутный же путь, по коему возвращаются рабочіе изъ барокъ и плотовъ, разстояніемъ отъ церкви въ одну версту и проходящимъ открывается удобность, ибо они возвращаются по дорогѣ, существующей около мѣстечка Мереча, въ которомъ состоитъ уніатская церковь, священникъ же Аренъ, показывая бывшихъ у него въ исповѣди таковаго рода людей не объясняетъ ихъ мѣста жительства, именъ и прозваній; г) съ копіи протеста духовнаго грекороссійскаго исповѣданія депутата іеромонаха Протасія, поданнаго имъ къ слѣдственному дѣлу, значутся тѣ самыя обстоятельства, какія изъяснены выше, при окончаніи выписки изъ слѣдственнаго дѣла и д) съ подлиннаго рапорта того депутата отъ 29 іюня 1823 года, писаннаго на имя Виленскаго Свято-Духова монастыря настоятеля архимандрита Іоиля, что онъ, представляя всѣ упомянутые подъ литерами: а, б, в, г, бумаги, доноситъ, что существованіе Вилунской уніатской церкви тамъ вовсе ненужно; что священникъ Петръ Мироновичъ во время слѣдствія доказалъ, что прихожане его, именно: Иванъ Ярмоловичъ, Екатерина Андреева и Стефанида Михайловна совращены были изъ благочестія на унію по поводу новоустроенной въ Вилунцахъ церкви, а въ 1823 году кронскій прихожанинъ Иванъ Адамовичъ, по подозрѣнію его, священника Мироновича, былъ тоже въ унію совращенъ, помимо же того дѣлается непорядокъ въ Кронскомъ приходѣ, служащій къ разврату и соблазну благочестивыхъ прихожанъ, ибо мимо вѣденія Кронской церкви самими крестьянами преданы погребенію при Вилунской церквѣ Стефанида Михайлова и Степанъ Шатевичъ, о каковыхъ противу религіи погребеніяхъ уніатскій священникъ хотя зналъ, но до свѣдѣнія Кронскаго священника не доводилъ. 5-ое, Минская грекороссійская духовная консисторія отношеніемъ отъ 27 октября 1823 года требуетъ означенное слѣдственное дѣло отослать на разсмотрѣніе къ г. министру духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія и о послѣдующемъ увѣдомить консисторію; здѣшній же г. гражданскій губернаторъ и кавалеръ отъ 21 ноября того жъ года предлагаетъ сдѣлать по тому слѣдствію законное постановленіе, изъ онаго къ дѣламъ его превосходительства передать копію съ изъясненіемъ объ оказавшемся по слѣдствію. Опредѣлило: изъ выше писаннаго явствуетъ: здѣшній г. гражданскій губернаторъ, препровождая при предложеніи копію съ отношенія бывшаго министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія на имя Литовскаго г. военнаго губернатора и кавалера послѣдовавшаго о произведеніи черезъ гражданскаго чиновника при бытности со стороны духовной грекороссійскаго

Digitized by Google

іатскаго исповѣданія депута-
остроенной Ковенскаго повѣта
ѣ Вилунцахъ, къ имѣнію по-
Эрвида принадлежащей греко-
(еркви, предлагалъ по соображе-
:ношенія съ дѣломъ учинить къ
› онаго законное постановленіе,
(еніи же, въ слѣдствіе предпи-
іравленія, Ковенскимъ земскимъ
мъ при бытности депутатовъ
скаго и грекоуніатскаго духо-
омянутой церквѣ изслѣдованія,
гражданскій губернаторъ отъ
1823 года предлагаетъ сдѣлать
аконное постановленіе и къ дѣ-
ревосходительства передать копію
ніемъ объ оказавшемся по слѣд-
'. министръ духовныхъ дѣлъ и
росвѣщенія выше прописаннымъ
ь проситъ токмо извѣстить его
а то же объ оказавшемся по
касательно построенной въ де-
унцахъ уніатской церкви: для
ідя въ разсмотрѣніе помянутаго
для извѣщенія г. министра на-
свѣщенія о томъ, что по оному
і какого содержанія поданъ къ
ротиву заключенія слѣдователей
путатомъ грекороссійскаго испо-
монахомъ Протасіемъ, передать
журнальной статьи къ дѣламъ
каго губернатора, а Минскую
:кую и Виленскую грекоуніат-
ныя консисторіи увѣдомить от-
предоставивъ разсмотрѣнію ду-
ь нихъ первой, суда поступки
:овича и Екатерины Козловой,
івъ, какъ по произведенному
о открылось, грекороссійскаго
, первый изъ нихъ принялъ
кокатолическую, а вторая, въ
› правилъ религіи, была одинъ
іовѣди у священника грекоуні-
овѣданія Арена, съ тѣмъ чтобы
о послѣдующемъ увѣдомить сіе
л. 102—127).

1830 г. марта 8. № 2126. Указъ Св. Синода Анатолію архіепископу Минскому и Литовскому.

По указу его императорскаго величества Святѣйшій Правительствующій Синодъ слушали предложенный г. синодальнымъ оберъ-прокуроромъ княземъ Петромъ Сергѣевичемъ Мещерскимъ на усмотрѣніе Св. Синода списокъ съ отношенія къ нему главноуправляющаго духовными дѣлами иностранныхъ исповѣданій съ прописаніемъ утвержденнаго Правительствующимъ Сенатомъ рѣшенія грекоуніатской духовной коллегіи по дѣлу о существующей въ Виленской губ., при деревнѣ Вилунцахъ, грекоуніатской каменной каплицѣ, изъ коего видно: въ декабрѣ 1821 года Виленское губернское начальство представило на разрѣшеніе бывшаго министра духовныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія о требованіи Минской грекороссійской духовной консисторіи, чтобы закрыть построенную въ Ковенскомъ повѣтѣ Виленской губ., при деревнѣ Вилунцахъ, грекоуніатскую каменную церковь, такъ какъ оная не имѣетъ прихода и по весьма близкому разстоянію отъ прихожанъ Кронской грекороссійской церкви предстоитъ опасенье, что люди господствующаго исповѣданія могутъ быть совращаемы въ унію. Вслѣдствіе сего требуемы были объясненія отъ управляющаго Виленскою грекоуніатскою уже упраздненною епархіею Головни, и который донесъ, что помѣщикъ Орвидъ, не имѣя вблизи имѣнія своего Плитники грекоуніатской церкви, выстроилъ въ деревнѣ Вилунцахъ въ 1811 году для себя и для своихъ крестьянъ грекоуніатскаго обряда каменную каплицу, которая въ 1813 году была объявлена филіальною Мерецкой приходской церкви, а въ 1815 году, по опредѣленію Виленской грекоуніатской консисторіи, обращена въ церковь приходскую. Епископъ Головня, основываясь на показаніяхъ Орвида, объяснялъ, что какъ въ его имѣніи, такъ и сосѣднихъ

Digitized by Google

помѣщиковъ находится не малое число уніатовъ и что многіе приходящіе на баркахъ люди требуютъ также грекоуніатскаго священника для исповѣди и причащенія святымъ тайнамъ. Напротивъ того Кронскій грекороссійскій священникъ доноситъ, что Орвидъ и его семейство содержитъ исповѣданіе римскокатолическое и что онъ построилъ церковь не для себя, ибо она находится отъ господскаго дома въ двухъ верстахъ, и не для своихъ крестьянъ, кои также римскокатолическаго обряда, и что унитовъ въ окрестности находится только 10 душъ обоего пола, да и тѣ принадлежатъ другимъ помѣщикамъ, почти несмежнымъ съ Орвидомъ. По таковымъ несогласнымъ показаніямъ признано было за нужное произвести черезъ гражданскихъ чиновниковъ при депутатахъ отъ духовенства грекороссійскаго и грекоуніатскаго исповѣданія изслѣдованіе, какіе именно прихожане причисленны къ помянутой новоустроенной грекоуніатской церкви, въ какомъ разстояніи живутъ они и сколько людей сего исповѣданія имѣется въ помѣстьи у Орвида. Въ мартѣ минувшаго 1829 года Литовскій военный губернаторъ сообщилъ ему копію съ журнала Виленскаго губернскаго правленія, въ коемъ означено произведенное Ковенскимъ земскимъ исправникомъ, при депутатахъ грекороссійскаго и уніатскаго духовенства слѣдствіе, изъ коего между прочимъ видно, что при Вилунской церквѣ прихожанъ грекоунитскаго исповѣданія, живущихъ въ разныхъ помѣщичьихъ селеніяхъ, въ 2 уѣздахъ, съ небольшимъ 30 душъ неосѣдлыхъ и въ томъ числѣ въ имѣніи помѣщика Орвида трое, и подтверждаются жалобы духовенства грекороссійскаго на уніатское въ отправленіи послѣднимъ требъ для людей православнаго исповѣданія, черезъ что они отдѣлялись отъ своей церкви. Къ устраненію дальнѣйшихъ безпорядковъ духовенство грекороссійское предлагало между прочимъ, чтобы Вилунскую церковь отдать въ вѣдомство духо-

венства римскокатол
противно узаконенія
ховная коллегія, ко
разсмотрѣть сіе дѣл
изъ слѣдствія оказы
Вилунской пользует
не малое число людей
вѣданія, проходящих
по рѣкѣ Нѣманѣ, с
тѣхъ мѣстахъ живу
сей церкви въ вѣдо
скаго духовенства о
жащаго духовнаго н
по уставу своего о
уклониться въ обряд
признаетъ невмѣстн
Вилунскую изъ вѣдо
Но какъ требованіе
яннаго уніатскаго с
числа уніатовъ не
томъ даетъ поводъ
грекороссійскаго испо
духовенства сего об
лагая находящагося
щенника перевести в
на будущее время п
къ церкви Вилунско
тать оную приписн
ходской церкви, как
года; священнику
весьма удобно испол
не имѣетъ грекоуні
фундушъ ея состои
локъ земли. Находя
сихъ распоряженій
прекращенія безпоря
лось грекороссійское
Литовской епархіи, с
ключеніи Грекоуніат
усмотрѣніе Правител
торый, утвердивъ он
салъ для надлежаща
грекоуніатской колле
чальству. Приказ
отношенія г. главн
ными дѣлами и утве

Digitized by Google

ɔѣшеніи Грекоуніат-
ьно существованія
деревнѣ Вилунцахъ
ой каплицы къ ва-
нству послать указъ
ено было вниманіе на
е о каплицѣ распо-
ь огражденію людей
анія отъ совращенія
ющемъ донесть Св.
830 года.

ископа Анатолія:

19 дня. Съ прописа-
священнику нослать
отъ него свѣдѣній:
кой каменной унит-
еніе, не входятъ ли
авнаго исповѣданія,
оная каплица отъ
о ли пріѣзжаетъ уні-
) оную каплицу, не
кристіанскихъ требъ
къ нему проѣзжаю-
ману и не видно ли
для людей православ-
бы они не были со-
ι. 141—142).

ѣйшему Правитель-
атолія архіепископа
вскаго рапортъ.

за Святѣйшаго Пра-
да отъ 8 числа марта
ко мнѣ послѣдовав-
братить вниманіе на
но сдѣланное Греко-
Вилунской каплицѣ
жденію людей право-
отъ совращенія въ
я находящагося при
ика къ другому при-
будущее время къ
я таковую каплицу
ой приходской цер-

кви,—предписано было Кронскому св
нику Іоанну Барановскому доставить
дѣнія: относятся ли къ Вилунскому
скому священнику проѣзжающіе на с
по Нѣману и не видно ли причинъ к
сенію для людей православнаго испові
когда Вилунская каплица будетъ при
къ Мерецкой уніатской церквѣ съ
ставленіемъ тамошнему приходском
щеннику временно пріѣзжать въ Ви
для исправленія христіанскихъ требъ
тамъ. На сіе священникъ Баранонск
вѣтствовалъ, что при такомъ распор
онъ не находитъ причинъ къ опасен
людей грекороссійскаго исповѣданія.
носятся ли къ выше упомянутому
скому священнику пріѣзжающіе на с
по рѣкѣ Нѣманѣ, сего онъ, Баран
ни отъ кого не могъ узнать, кром
только, что оный священникъ самъ
зываетъ, но кажется, что проѣзжаю
судахъ люди не относятся къ нему с
бами, потому что оная каплица нах
въ сторонѣ отъ судоходной рѣки Н
за семь верстъ. Поелику же Грекоуні
коллегія полагаетъ обязанность на св
ника Мерецкой церкви, чтобы онъ я
по временамъ въ Вилунскую каплиц
отправленія духовныхъ требъ тамо
уніатамъ, особенно тогда, когда про
барки и плоты, то изъ сего распор
можетъ быть извлекаемо право прі
туда и на все лѣто, а при таковых
посѣщеніяхъ грекороссійская церк
можетъ быть обезпечена, да и невѣр
чтобы люди уніатскаго исповѣданія,
жающіе на баркахъ, когда либо пос
Вилунскую каплицу по разстоянію
7 верстъ отъ Нѣмана и по занятіи
людей обыкновенно только наемными
тами, не позволяющими отъ плыв
судовъ отлучаться въ такія путеш
Для того нужнымъ почитаю предос
мерецкому уніатскому священнику
жать въ деревню Вилунцы только і
бованіямъ въ нарочитые праздни

Digitized by Google

устраненіемъ всякаго предлога къ пребыванію тамъ далѣе одного дня послѣ исправленія требъ христіанскихъ или священнодѣйствія. О чемъ Святѣйшему Правительствующему Синоду на благоразсмотрѣніе нижайше рапортую. 1830 г. мая 8. (*Черновое, л. 158*).

1831 г. марта 24. Указъ Св. Синода Анатолію архіепископу Минскому.

По указу его императорскаго величества Св. Правительствующій Синодъ слушали предложеніе г. тайн. сов. синодальнаго оберъпрокурора и кавалера князя Петра Сергѣевича Мещерскаго, что вслѣдствіе опредѣленія Св. Синода отъ 7 ноября 1830 г. относился онъ г. оберъпрокуроръ къ состоящему въ должности главноуправляющаго духовными дѣлами иностранныхъ исповѣданій о представленіи вашего преосвященства, чтобы священнику Мерецкой грекоунитской приходской церкви, къ коей, по распоряженію Грекоунитской духовной коллегіи, утвержденному Правительствующимъ Сенатомъ, присоединена каплица въ селеніи Вилунцахъ въ Виленской губерніи, было предоставлено пріѣзжать въ означенное селеніе тольк
нарочитые праздн
каго предлога къ
исправленія треб
И что нынѣ онъ,
главноуправляющ
странныхъ испов
оберъпрокурора,
коллегіи предписа
ской консисторія,
ніи мѣстныхъ о
время, въ котор
церкви долженъ
каплицу для отпр
стѣсняя его однак
для тамошнихъ п
могъ пріѣзжать т
О семъ распоряж
оберъпрокуроръ,
И по учиненной
опредѣленіе Св. С
года послѣдовало
преосвященства
приказали: о
управляющаго дух
ныхъ исповѣданій
дать знать указом
Дѣло № 754, .

176.

1821—1823. Дѣло по рапорту заблудовскихъ священников ковича съ представленіемъ документа, даннаго княгинек на полтораста тысячъ злотыхъ польскихъ для Заблудовск

Послѣ пожара въ Заблудовѣ, истребившаго между прочимъ Заблудовску ровскій и Бирюковичъ, разбирая спасенные отъ пожара дѣла и докум духовное завѣщаніе кн. Маріи Янушевой Радивиловой, урож. молдавск разныхъ православныхъ монастырей и церквей, въ томъ числѣ и въ 150.000 злотыхъ польскихъ. Документъ этотъ представленъ ими въ Минск о взысканіи по нему записанной Заблудовской церкви суммы. Минск копію этого документа въ Радивиловскую комиссію съ просьбою сдѣл а въ Виленское губернское правленіе съ просьбою предписать губернск стряпчему имѣть наблюденіе за скорѣйшимъ рѣшеніемъ этого дѣла. Губ требованіе консисторіи, какъ несогласное съ постановленіями о губерн

Digitized by Google

Радивиловская комиссія препроводила въ Минскую консисторію, въ отвѣтъ по возбужденной ею исковой претензіи, представленіе прокуратора массы Радивиловскихъ имѣній, въ которомъ подробно изложивъ всѣ обстоятельства, послѣдовавшія послѣ кончины княгини Маріи Янушевой Радивиловой, прокураторъ доказывалъ, что духовное завѣщаніе княгини Маріи Радивиловой—подложное, написанное духовникомъ ея Мартіаномъ Волосовичомъ на одномъ изъ похищенныхъ имъ бланкетовъ, съ вѣдома и согласія настоятеля Виленскаго Св. Духова монастыря Іосифа Нелюбовича Тукальскаго. Опекунъ малолѣтней дочери Януша Радивила Анны Маріи Богуславъ Радивилъ возбудилъ уголовное дѣло противъ Мартіана Волосовича по поводу будто бы похищенія имъ разныхъ драгоцѣнныхъ вещей, оставшихся по смерти Маріи господаровны молдавской Радивиловой и составленія подложнаго духовнаго завѣщанія отъ ея имени. Дѣлу этому почему-то не былъ данъ надлежащій ходъ; по смерти Богуслава Радивила всѣ имѣнія Януша и Богуслава Радивиловъ достались Людвикѣ Каролинѣ Радивиловой, отъ имени которой заключена была мировая сдѣлка (1683 и 1688) съ настоятелемъ Виленскаго Св. Духова монастыря, который отъ имени другихъ монастырей и церквей (кромѣ Заблудовскаго м.) отрекся отъ всѣхъ записей, составленныхъ отъ имени Маріи молдавской господаровны Радивиловой, и отъ всѣхъ исковъ, возбужденныхъ монастырями и церквами на основаніи этихъ записей; за таковое отреченіе кн. Людвика Радивилова „пожертвовала" 30 тыс. польск. злотыхъ. По уплатѣ этой суммы, настоятель Св. Духова монастыря Петръ Пашкевичъ съ братскими старшинами выдали квитанцію (1690 г.), коего отрекались отъ всѣхъ документовъ и начатыхъ по нимъ исковъ и отдали ихъ въ руки Радивиловъ, обязавшись за себя и за своихъ преемниковъ не возобновлять болѣе этихъ исковъ подъ зарукою уплаты 30 тысячъ злотыхъ польскихъ, въ случаѣ нарушенія этого условія. На основаніи этой квитанціи и „заруки" въ ней прописанной, прокураторъ Радивиловскихъ имѣній требовалъ взысканія съ архіепископа Минскаго 30 т. злотыхъ польскихъ за незаконно начатый имъ искъ. Минская консисторія признала доводы прокуратора Радивиловскихъ имѣній недоказательными, шаткими; что начальникъ и братья Виленскаго монастыря, судя по объясненію прокуратора, были подкуплены со стороны администраціи Радивиловскихъ имѣній и прекратили процессъ, получивъ за то 30 т. злотыхъ, и мировая ихъ сдѣлка, заключенная за счетъ другихъ монастырей, ничего не значитъ. Такъ какъ достоинство представленнаго Заблудовскими священниками документа, какъ видно изъ объясненія прокуратора, нигдѣ въ присутственныхъ мѣстахъ не опорочено, давность же земская на опроверженіе его администраціею радивиловскихъ имѣній пропущена, то, по мнѣнію консисторіи, безъ дальнѣйшихъ разбирательствъ надлежитъ оный фундушъ привести въ дѣйствіе. Комиссія Радивиловская, опираясь исключительно на доводы, приведенные прокураторомъ въ его представленіи, въ удовлетвореніи по предъявленному Минскою консисторіею иску отказала.

1821 г. іюля 14. Въ Минскую духовную консисторію Заблудовскаго Успенскаго монастыря рапортъ.

Послѣ пожара сего іюня 5-го числа, сдѣлавшагося въ мѣстечкѣ Заблудовѣ, найдя я между разбирательствомъ монастырскихъ бумагъ три документа, въ одной силѣ писанные 1660 года генваря 24 дня и оный признанный и экстрактомъ вынятый, въ которомъ именно сказано: что „я, княгиня Марія господаровна молдавская Янушева Радзивиллова, воеводина гетмановая В. Кн. Литовскаго, надаю и записываю на оный Заблудовскій монастырь шесть кроць ста тысячи злотыхъ польскихъ". Нынѣ же не имѣемъ мы ни откуда никакой помощи для выстроенія какъ церкви, колокольни, такъ и жилыхъ комнатъ и прочаго, то представляя при семъ оный документъ на благоразсмотрѣніе Минской духовной консисторіи, покорнѣйше просимъ не оставить учинить о семъ свое начальственное положеніе; ибо нѣтъ при нынѣшнихъ худыхъ временахъ ни откуда никакого больше способа, и черезъ невыстройку церкви, живя прихожане между иновѣрцами, аки между волками, могутъ всѣ развратиться и разойтись по одному, а мы, пастыри, имѣя врученное намъ стадо, дабы на случай не подпали за такую оплошность суду и не дали бы во всемъ предъ Богомъ и начальствомъ отвѣта. Священникъ Іоаннъ Загоровскій. Священникъ Θеодоръ Бирюковичъ. 14 іюня 1821 г. Заблудовъ.

Digitized by Google

1821 г. сентября 27. Минской духовной консисторіи архіепископу Анатолію докладъ.

Въ сей консисторіи слушали рапортъ Заблудовскаго Успенскаго монастыря священника Іоанна Загоровскаго и Θедора Бирюковича отъ 14 минувшаго іюня, при которомъ представляя документъ княгини Маріи Радзивилловой, экстрактомъ изъ книгъ Пинскаго гродскаго суда 1733 года мая 10 дня выданный, просятъ о взысканіи съ кого слѣдуетъ записанныхъ по оному документу для Заблудовскаго монастыря 600 тысячъ злотыхъ польскихъ, учинить разсмотрѣніе, а изъ документа того, 1659 года ноября 20 дня въ Любечу при свидѣтеляхъ писаннаго, а въ Пинскомъ градскомъ повѣтовомъ судѣ Пинскаго монастыря намѣстникомъ іеромонахомъ Антоніемъ Васильевичемъ Скаминскимъ 1660 г. генваря 24 дня признаннаго, значится такъ: „Я Марія княгиня владѣтельница земель Молдавскихъ Янушова Радзивиллова, воеводзина Виленская, гетманова В. Кн. Литовскаго, казимирская, борисовская, сейвейская, вилкиская и проч. старостина, извѣстно дѣлаю и признаваю тымъ моимъ добровольнымъ записомъ, кому бы о томъ вѣдать надлежало, что я имѣя по общимъ узаконеніямъ волю какъ угодно распоряжать своею собственностію и сообразуясь воли и намѣренію покойнаго мужа моего князя Януша Радзивилла, воеводы виленскаго, гетмана В. Кн. Литовскаго, желаю, чтобы запись моя и память благодѣянія на вѣчныя времена была дѣйствительною, монастырь въ мѣстѣ Заблудовѣ при церквѣ Успенія Пресвятыя Богородицы, который еще за жизни мужа моего помянутаго князя Радзивилла отданъ подъ управленіе и распоряженіе братства монастыря при церквѣ Святаго Духа, не въ уніи въ Вильнѣ состоящаго, въ томъ мѣстѣ Заблудовѣ заложенъ для монаховъ закону Св. Василія. Почему для большаго размноженія славы

Божіей и для воспитані
ныхъ православныхъ гр
стіанскихъ дѣтей, на у
латинскія (то есть кол
собственной суммы, м
жемъ моимъ записанно
тыхъ польскихъ на и
въ Гродненскомъ и Бѣ
повѣтахъ лежащихъ вн
ной, фундовала полтора
польскихъ суммы, изъ
сячной суммы на выш
довскій монастырь и
при немъ будутъ, так
Духа Виленскую и на
наховъ и монахинь, п
внося такую полторас
польскихъ сумму на ф
ковщизна называемый
блудовскаго имѣнія пр
на деревню „Фольваркъ
Mieyski) названную, во
имѣющую, отъ имѣнія
ную, на вѣчныя време
бливый на то высоко
Іосифу Нелѣбовичу Т
мандриту Лѣщинскому,
скому и преемникамъ е
ный вѣчистый запись
ширней и справедлив
отъ себя дала, который
фундацiйный записъ н
въ подтвержденіе онаго
ваю и обовязываюсь,
1660 году предъ судом
грудскимъ въ Новогру
гоявленскихъ по трет
утра дня судоваго, а
тыхъ роковъ, на дру
оныхъ въ Новогрудку
же по третьимъ возва
признать имѣю и пови
платою полтораста тыс
скихъ и награжденіемъ
бы я княгиня или поза
гимъ какимъ причинам

Digitized by Google

дацiйнаго записа моего, на помянутыхъ срокахъ непризнала и просрочила, тогда за то поимянованные убытки безъ всякаго доводу и присяги отцу старшему Виленскому нынѣшнему, наступающимъ по немъ и каждому, належно тотъ фундушъ мой имѣющему, наградить имѣю и повинна буду, о каковое непризнанiе листа и записа моего фундацiйнаго а также о поруки и школы отцу Тукальскому, нынѣшнему Виленскому старшему и по немъ наступающимъ начальникамъ, даю вольность и позволяю меня до всякаго какого нибудь воеводства и повѣта земскаго и гродскаго, также главнаго трибунальнаго короннаго и задворнаго ассесорскаго суда порядкомъ правнымъ запозвать, а я за таковымъ позвомъ предъ всякимъ судомъ и урядомъ незащищаясь никакими неправными а болѣе несправедливыми отговорками и лично ставши, безъ всякихъ исключенiй, оборонъ и аппелляцiй удовлетворить имѣю и повинна буду, а судъ и урядъ всякiй, какъ за явкою, такъ и неявкою моею, смотря только на оный листъ, тотъ фундацiйный записъ признать обязанъ повелѣть, а за непризнанiе онаго въ срокъ убытки на всякомъ имѣнiи моемъ, движимыхъ денежныхъ суммахъ гдѣ нибудь будущихъ указавши, взысканiе произвесть имѣетъ и властенъ будетъ, а по учиненiи за поруки и школы отправы тотъ мой фундушъ подъ столь великими, какъ декретомъ велѣно будетъ, поруками безъ всякаго, какъ суда о неправный судъ, такъ равно и стороны о заочный переводъ права, затрудненiя признать имѣю и повинна буду". Положили мнѣнiе: Поелику фундуши духовныхъ имѣнiй, состоящихъ подъ защитою и правомъ наравнѣ съ казенными имѣнiями, не могутъ быть никѣмъ нарушены и ни въ какомъ разѣ безъ высочайшей воли уничтожены или отмѣнены, какъ равно и фундушевая, на вѣчныя времена княгини Марiи Радзивилловой Заблудовскому и Виленскому монастырямъ на 150 тысячъ польскихъ золотыхъ записъ должна существовать и исполняема быть навсегда, то съ приложенiемъ означеннаго экстракта фундуша сообщить въ Виленскую Радзивилловскую коммисiю, дабы она благоволила, какъ о возстановленiи въ силѣ и дѣйствiи отнынѣ напредь онаго фундуша, дабы Заблудовскiй и Виленскiй монастыри безъ задержанiя получали ежегодно записанную сумму изъ того имѣнiя княжескаго, на которомъ обезпечена оная, такъ и о удовлетворенiи за все прошедшее время таковою суммою сполна учинить постановленiе и распоряженiе съ увѣдомленiемъ о томъ духовную консисторiю. А чтобы дѣло сiе безъ продолженiя времени возимѣло скорѣйшее теченiе и окончанiе съ пользою Заблудовскаго и Виленскаго монастырей, отнестись изъ консисторiи въ Виленское губернское правленiе, дабы благоволило ходатайство по оному и настоянiе поручить губернскому прокурору и губернскому казенныхъ дѣлъ стряпчему, увѣдомивъ о послѣдующемъ консисторiю, въ чемъ дать знать архимандриту Iоилю и Заблудовскимъ священникамъ указами.

Резолюцiя архiепископа:

„1821 г. сентября 28. Учинить по сему". (*л. 2*).

1821 г. декабря 21. Литовско-Виленскаго губернскаго правленiя въ Минскую грекороссiйскую духовную консисторiю отношенiе.

По отношенiю оной консисторiи отъ 30-го минувшаго сентября съ № 2584-мъ послѣдовавшему о взысканiи съ княгини Марiи Радзивилловой 600 тысячъ золотыхъ польскихъ, отказанныхъ ею для Заблудовскаго монастыря, въ семъ правленiи опредѣлено: хотя Минская грекороссiйская духовная консисторiя относится въ сiе правленiе о порученiи гг. губернскимъ про-

Digitized by Google

курору и казенныхъ дѣлъ стряпчему, дабы они по означенному иску ходатайствовали въ Коммисіи для устройства радзивиловскихъ дѣлъ, въ городѣ Вильнѣ учрежденной, но какъ въ образованіи сей коммисіи не значится того, чтобъ губернскіе прокуроръ и казенныхъ дѣлъ стряпчій могли имѣть въ оной на производство дѣлъ таковое вліяніе, какое имѣютъ въ губернскихъ присутственныхъ мѣстахъ, какъ сія жъ коммисія установлена на особыхъ правилахъ и кромѣ того, хотя дѣла о фундушахъ, духовенству принадлежащихъ, защищаются правомъ казеннымъ, но дабы губернскіе стряпчіе обязаны были по нимъ ходатайствовать, о томъ, ни въ послѣдовавшихъ въ семъ предметѣ указахъ, ниже въ должности ихъ въ высочайшемъ объ управленіи губерній учрежденіи узаконенной, ничего не сказано, да и нѣтъ надобности симъ же принимать на себя по дѣламъ духовенства лицо истца, тогда когда само духовенство обязано и имѣетъ право входить по своимъ претензіямъ во всякое присутственное мѣсто, а долженствующій быть по указанному порядку при разсмотрѣніи сего рода дѣлъ депутатъ съ духовной стороны есть защитникомъ духовной собственности отъ всякаго ущерба, то и дать знать помянутой консисторіи отношеніемъ, что сіе правленіе по выше сказаннымъ причинамъ означеннаго требованія ея удовлетворить не можетъ, а надлежитъ въ произведеніи сказаннаго иска, къ массѣ Радзивилловскихъ имѣній простираемаго, руководствоваться ей правилами, изложенными въ образованіи реченой коммисіи, въ началѣ коего именно сказано: „мы повелѣли и повелѣваемъ, дабы нижеписанное образованіе сіе въ точности было исполнено, яко положительный законъ, нами изданный, вслѣдствіи чего, всѣмъ до кого сіе надлежать будетъ, повелѣваемъ съ тѣмъ непремѣнно сообразоваться",—о чемъ и Коммисію, для устройства Радзивиловскихъ дѣлъ учрежденную, увѣдомить. (*л. 8*).

1822 г. апрѣля 24. Коммисіи для устройства Радзивиловскихъ дѣлъ въ Минскую духовную консисторію отношеніе.

По отношеніямъ оной Консисторіи отъ 30-го сентября и 3-го декабря прошлаго 1821 года, а также отъ 25-го февраля сего года, о оставленіи въ полной силѣ документа, княжною Маріею Радзивиловою, молдавскою господаровною, въ 1659 году ноября 20 дня въ Любчѣ изданнаго, а въ 1660 генваря 24 признаннаго, назначающаго для Виленскаго и Заблудовскаго монастырей фундушевой суммы 150,000 золотыхъ и о приведеніи того документа въ надлежащее исполненіе; такъ какъ главный прокураторъ Радзивиловскихъ имѣній при представленіи своемъ въ ту коммисію отъ 22-го прошлаго марта мѣсяца за № 137, прилагая при особой описи разныя доказательства, утверждаетъ, что помянутый искъ простирается несправедливо, и что дѣло объ томъ давно уже кончено. Для того въ сей коммисіи опредѣлено: таковое его прокуратора представленіе, въ переводѣ на россійскій діалектъ, вмѣстѣ съ описью представленнымъ бумагамъ, препроводить при отношеніи въ оную духовную консисторію (и препровождается) съ тѣмъ, дабы благоволила учинить противу онаго объясненіе. (*л. 15*).

1822 г. марта 22. Въ Коммисію для разбора Радзивиловскихъ дѣлъ отъ главнаго прокуратора массы Радзивиловскихъ имѣній представленіе (Переводъ съ польскаго).

Погрѣшность священниковъ Ивана Загоровскаго и Ѳеодора Бирюковича, представившихъ духовному своему начальству копію документа, будто княжною Маріею Радзивиловою, урожденною Молдавскою господаровною, изданнаго, можетъ быть извинена по той причинѣ, что они могли не знать государственныхъ законовъ и испрашивали разрѣшенія у своего начальства. Но пове-

Digitized by Google

деніе духовнаго начальства, знающаго совершенно государственныя узаконенія, не можетъ оставаться безъ порицанія. Должно, чтобъ духовное начальство, яко простирающее несправедливый искъ, яко защищающее оный титломъ казенной собственности, было законнымъ образомъ наказано.

Представленный священниками Заблудовскаго монастыря документъ есть не что иное, какъ только оффиціальная копія бланкетнаго письма, будто отъ княжны Маріи господаровны Молдавской княгини Янушовой Радзивиловой, на признаніе фундушеваго документа на Заблудовскій и Виленскій монастыри старшему Виленскаго монастыря Лещинскому архимандриту Іосифу Нелюбовичу выданнаго. Духовное начальство, получивъ таковой документъ, должно было разсудить: можно ли простирать какой-либо искъ и производить тяжбу по одной лишь копіи письма, увѣряющаго о признаніи документа? Можно ли въ какомъ либо присутственномъ мѣстѣ требовать исполненія таковаго документа? Ибо когда упомянутое бланкетное письмо дано только въ томъ, что княгиня Янушева Радзивилова обязывалась признать предъ Новогрудскимъ земскимъ судомъ выданный въ 1660 году священнику архимандритѣ Тукальскому документъ, слѣдовательно, нельзя было требовать другихъ слѣдствій, какъ только тѣхъ, которые прописаны въ упомянутомъ письмѣ, то есть, требовать признанія; а возможно ли начинать объ томъ тяжбу въ 160 лѣтъ? какъ то сдѣлало духовное начальство. Духовное начальство, имѣя въ своихъ рукахъ одну только копію письма, увѣряющаго о признаніи, для чего не изволило разсудить, что по истеченіи 160 лѣтъ нельзя уже требовать признанія такого документа, о признаніи котораго увѣряетъ одна только оставшаяся копія письма, что не только что не можетъ имѣть никакого успѣха, но, напротивъ, подвергнетъ еще отвѣтственности и самое духовное начальство за обезпокоиваніе невинныхъ лицъ. Поспѣшный шагъ сей духовнаго начальства къ тяжбѣ обнаруживаетъ склонность онаго къ ссорѣ тогда, когда оное начальство должно быть примѣромъ любви, мира и тишины. Прокураторія массы имѣній княжны Стефаніи Радзивиловны, резолюціею оной коммисіи бывъ извѣщена о сей претензіи духовенства, не почитала сей шагъ рѣшительнымъ, напротивъ, полагала, что духовное начальство, справясь точнѣе, само сыщетъ причины прекращенія толь несправедливо начатаго иску, а потому не спѣшила съ дачею противу онаго объясненія; но когда время увѣрило, что духовное начальство находитъ пріятность въ тяжебномъ спорѣ, что непремѣннымъ онаго желаніемъ есть простирать къ имѣнію княжны Радзивиловны несправедливую претенэію, когда оное начальство возобновило свой искъ толико кратными отношеніями, для того пусть внемлетъ, какая исторія извлечена онымъ изъ забвенія.

Это неоспоримо, что Литовскій подкоморій, а послѣ Виленскій палатинъ и Литовскій гетманъ князь Янушъ Радзивиллъ женился на княжнѣ Маріи, дочери Молдавскаго господаря, князя Базылія (Василія), что записалъ въ ея пользу сумму 600,000 золотыхъ, обезпечивъ оную закладнымъ правомъ на имѣніяхъ своихъ Бѣлицѣ, что въ Лидскомъ, и Заблудовѣ, что въ Гродненскомъ повѣтѣ, какъ объ томъ удостовѣряетъ: въ 1645-мъ году обктября 20 дня изданный, а тогожъ мѣсяца 21 числа въ Брестскомъ земскомъ судѣ признанный дарственный закладный документъ. По таковому документу княжна Молдавская господаровна Марія владѣла имѣніями Бѣлицею и Заблудовомъ, но когда князь Янушъ Радзивиллъ переказалъ въ ея пользу разныя староства и исходатайствовалъ на ея имя привилегій, когда на имѣніяхъ своихъ Любчѣ и Оршѣ обезпечилъ дожизненность, тогда княжна Молдавская господаровна Марія, получая въ

Digitized by Google

свое владѣніе староства Сейвы, Нижайны, Быстржицы, Казимиръ, Вильки, Борисовъ и Ретовское тивунство, чинившее въ то время годоваго дохода слишкомъ 150.000 золотыхъ, а притомъ пожизненное владѣніе имѣнія Любча и Орши, отказалась отъ записанной ей суммы 600,000 золотыхъ и отъ закладнаго владѣнія имѣнія Бѣлицы, возвратила обратно и уничтожила подлинный закладной документъ, какъ объ томъ удостовѣряетъ въ 1654 г. октября 20 дня изданный, а въ 1655 году генваря 13 въ Ошмянскомъ земскомъ судѣ признанный, въ 1662 г. декабря 12 въ Литовскомъ трибуналѣ, а въ 1677 году марта 16 въ Литовскихъ метрикахъ [1]) записанный отказной кассаціонный документъ княгиніею Маріею Янушевою Радзивиловою мужу своему выданный. По силѣ таковаго отказнаго документа княгиня Марія Молдавская господаровна Янушева Радзивиллова не имѣла уже никакой денежиой суммы на имѣніяхъ своего мужа, но получала толь знатные изъ толь многихъ имѣній пожизненные доходы. Князь Янушъ Радзивиллъ скончался въ началѣ 1656 г., оставивъ одну дочь, прижитую съ княгиніею Молдавскою господаровною, княжну Анну Марію Радзивилловну, коей опекуномъ сдѣлался князь Богуславъ Радзивиллъ. Княгиня господаровна Радзивилова, владѣя пожизненно недвижимыми имѣніями, управленіе тѣми имѣніями и доходами съ оныхъ предоставила духовнику своему Мартіану Волосовичу, а въ военное время, для лучшей безопасности, со всею своею свитою пріѣхала на житье въ Слуцкій дворецъ, въ которомъ въ 1660 году генваря 15 скончалась. Священникъ Мартіанъ Волосовичъ, управляя всѣми дѣлами княгини, Молдавской господаровны, Янушевой Радзивиловой, нетолько что собранные имъ съ имѣній большіе доходы употребилъ въ свою пользу, но сверхъ того всѣ бланкеты, печати и драгоцѣнныя вещи, забравъ къ себѣ оныя бумаги, отдалъ Лещинскому архимандриту священнику Іосифу изъ Нелюбова Тукальскому, въ чемъ онъ самъ признался при производствѣ описи оставшемуся послѣ княгини имуществу. Ибо князь Богуславъ Радзивиллъ, яко опекунъ наслѣдницы княжны Анны Маріи Радзивилловны, приказалъ своимъ комисарамъ Казимиру Клопоцкому и Владиславу Гуринову сдѣлать оффиціальную опись, которые, пригласивъ вознаго Станислава Бѣлявскаго и шляхтичей Николая Дубейковскаго и Ивана Керножицкаго, произвели въ 1660 г. генваря 17, а того жъ мѣсяца 30 числа въ Новогрудскомъ гродскомъ судѣ признанную оффиціальную опись [2]), изъ коей прописываются здѣсь слѣдующіе слова: „съ каковыми гг. друзьями, прибывъ въ горницу, въ которой покоилось тѣло блаженной памяти княгини, и нашедъ въ оной духовника покойной княгини священника чернца Мартіяна Волосовича, а также служителей покойной княгини Юрья Байковскаго, Александра Носовича, Ярошу Ягеллу, Бавылія Хилькевича, а также ключницу Рендорфову и старшую горничную дѣвицу Анну Корсаковну, спросили мы ихъ, не сдѣлала ли покойная княгиня какихъ либо предъ кончиною распоряженій и кому предоставила исполненіе оныхъ, а также у кого нахо-

[1]) По наведеннымъ нами справкамъ въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ оказалось слѣдующее: актовыхъ книгъ Ошмянскаго земскаго суда за 1655 годъ вовсе нѣтъ; актовыя книги Литовскаго трибунала за 1662 г. хотя и существуютъ въ Архивѣ, но документа „отказцого“ или „отрекательнаго“ кн. Маріи Янушевой, записаннаго будто бы въ триб. акты 12 декабря 1662 г., нѣтъ, такъ какъ триб. акты *Виленской* каденціи за 1662 г. заканчиваются 26 октября; *Новогрудская* же каденція Литов. трибунала начиналась послѣ Пасхи, которая въ 1662 г. била 9-го апрѣля. Литовскихъ метрикъ въ Вилен. Центр. Архивѣ нѣтъ.

[2]) Актовыя книги Новогрудскаго гродскаго суда за 1660 г. хотя и существуютъ въ Вилен. Центр. Архивѣ, но *описи* имущества кн. Маріи Янушевой Радзивиловой нѣтъ въ актахъ за этотъ годъ.

Digitized by Google

дятся въ сохраненіи всѣ дѣла, монументы, письма, облиги, денежные капиталы, золото, драгоцѣнные камни, жемчугъ, серебро, цер- ...аряды и всѣ прочія недвижимыя ...авшіяся послѣ княгини, желая ...нымъ порядочную опись и взять ... сохраненіе. На что г. Байков- ...ѣ съ упомянутыми лицами ото- ...то блаженной памяти княгиня ... никакихъ распоряженій и не ...уховнаго завѣщанія, что же ка- ...ъ, монументовъ, наличныхъ де- ...кже золота, драгоцѣнныхъ кам- ...уга, серебра и церковныхъ сна- ... всѣ таковыя вещи, какъ прежде ..., такъ и теперь находятся въ ... у духовнаго покойной княгини ...а Волосовича. По какому объя- ...да помянутые гг. коммисары по- ... отъ священника Волосовича, ...тавилъ тѣ вещи для учиненія ...мъ, тогда священникъ Волосо- ...вался: что касательно дѣлъ, му- ..., писемъ, записей, порожныхъ ... на заемныя письма съ подписью ...составленныхъ, то всѣ оныя бу- ...ы имъ, Волосовичемъ, для без- ...го сохраненія начальнику его ...у архимандриту священнику Іо- ... Нелюбовичъ Тукальскому; цер- ...снаряды, которые, какъ за жизни ...аходились въ его распоряженіи, ...нѣ состоятъ въ его вѣдомствѣ, ...готовъ онъ представить подроб- ...къ; что же касается всего про- ...жимаго имѣнія княгини, то та- ...ставляетъ онъ при описи, а когда ...юсь чтеніе той представленной ...омъ Волосовичемъ описи, тогда ... покойной княгини, а именно: ...ндръ Носовичъ и Хилькевичъ ... что въ сей описи не помѣщенъ ...лмазный брачный перстенъ по- ...ягини, стоющій 12000 талеровъ, и что оный перстенъ незадолго ... кончиною княгини былъ ими ви... также не прописано въ описи ... драгоцѣнныхъ камней, жемчуга и ... жимыхъ вещей, нѣкоторые же хот... казаны въ описи, но не предста... на лицо, потому упомянутые сл... княгини утвердили: что тотчасъ ... кончины княгини священникъ Воло... вмѣстѣ съ г. Быковскимъ сами ... двое открывали и пересматривали ... покойной княгини съ драгоцѣнн... вещами. По каковому объявлені... гг. коммисары потребовали отъ ... ника Волосовича доставленія перстн... чуга и другихъ драгоцѣнныхъ веще... непоказанныхъ, такъ и показанн... описи; тогда оный священникъ Вол... возвратилъ въ нашемъ присутстві... шнуръ большаго уріанскаго жемчуг... стальныхъ, а о большомъ перстнѣ о... лосовичъ, объявилъ, что вовсе не ... прочія же драгоцѣнные вещи сама ... при жизни своей велѣла раздать ... лицамъ, однако онъ, Волосовичъ, н... дилъ того доказательствами и не ... тилъ таковыхъ вещей". Заграбле... щенникомъ Мартіаномъ Волосовиче... личныхъ денегъ, драгоцѣнныхъ ... золота, серебра и жемчуга, а паче ... нихъ бланкетовъ не только что пр... большой ущербъ наслѣдницѣ, но пр... еще справедливое опасеніе, чтобъ за... ные имъ съ подписью княгини п... бланкеты не были употреблены во ... потому въ имени князя Богуслава ... вилла, яко опекуна, подана въ суд... фестная жалоба на священника Вол... о чемъ удостовѣряетъ учиненный ... вогрудскомъ гродскомъ судѣ 16... генваря 30 дня манифестъ [1]). Юрій ... скій, бывъ позванъ въ судъ вмѣ... священникомъ Волосовичемъ, оправ... посредствомъ объявленія, изъясн...

...и этого документа въ актовыхъ книгахъ Новогрудскаго гродскаго суда за 1660 г.

Digitized by Google

ономъ: „что покойная княгиня Радзивиллова употребляла его къ управленію домомъ ея и служителями, а управленіе доходовъ, драгоцѣнныхъ вещей и бумагъ состояло въ вѣдомствѣ духовнаго (духовника) священника Волосовича, что когда княгиня была больна, всѣ служители ея настаивали о учиненіи описи недвижимому имѣнію и бумагамъ, а паче порожнимъ бланкетамъ, коихъ большое число находилось въ рукахъ священника Волосовича, но онъ, Волосовичъ, не допустилъ къ тому, а послѣ кончины княгини захватилъ и удержалъ у себя множество драгоцѣнныхъ камней, жемчуга, всѣ бумаги, а паче порожніе бланкеты вмѣстѣ съ ящикомъ; потому, чтобы тѣ бланкеты не были употреблены во зло и чтобъ онъ не былъ подверженъ отвѣтственности за вину священника Волосовича, онъ, Быковскій, дѣлаетъ въ томъ торжественное объявленіе, о каковомъ его объявленіи удостовѣряетъ: поданный имъ въ 1660 году декабря 30 дня въ Новогрудскій гродскій судъ манифестъ [1]). Священникъ Мартіанъ Волосовичъ, будучи виновникомъ толь многихъ проступковъ, не могъ оставаться свободнымъ и потому онъ былъ арестованъ въ городѣ Слуцкѣ и вѣрно оставался бъ подъ приличнымъ присмотромъ, еслибъ Слуцкій архимандритъ митрополитальный намѣстникъ Теодозы Василевичъ не далъ за него князю Богуславу Радзивиллу поручательства, увѣряя въ ономъ: что доставитъ священника Волосовича по всякому княжескому требованію, о чемъ удостовѣряетъ выданный въ 1661 году марта 15 Слуцкимъ архимандритою митрополитальнымъ намѣстникомъ Теодозымъ Василевичемъ поручительный документъ. Священникъ Мартіанъ Волосовичъ вмѣстѣ съ священникомъ Іосифомъ Нелюбовичемъ Тукальскимъ, Лещинскимъ архимандритою, старшимъ Виленскаго монастыря, употребляя во зло захваченные у княгини Янушевой Радзивилловой бланкеты, записали на оныхъ разныя обязательства и духовное завѣщаніе княгини Радзивилловой: князь Богуславъ Радзивиллъ, узнавъ объ томъ, сдѣлалъ манифестъ противу священниковъ Волосовича и Тукальскаго, какъ объ томъ удостовѣряетъ учиненный въ 1661 году ноября 12 дня въ Упитскомъ гродскомъ судѣ манифестъ [2]), въ которомъ изображено между прочимъ слѣдующее: „что послѣ кончины ея сіятельства княгини Виленской палатинши Радзивилловой упомянутый священникъ Волосовичъ, имѣя въ своемъ вѣдомствѣ принадлежащіе княгинѣ ящики и слѣдуя совѣту священника Тукальскаго, захвативъ всѣ бланкеты и дѣла, хранившіеся въ ящикахъ, съ явною обидою нынѣшнихъ наслѣдниковъ, отдаетъ оныя бумаги священнику Тукальскому, на каковыхъ бланкетахъ, пока окажется что либо другое, между тѣмъ, какъ дошло свѣдѣніе до его сіятельства, сочинено духовное завѣщаніе упомянутой княгини господарини Янушевой Радзивилловой и, какъ оказывается, завѣщаніе сіе составлено съ большимъ ущербомъ и съ большою обидою наслѣдницы, дочери покойной княгини, въ которомъ завѣщаніи, не взирая, что покойная княгиня Радзивиллова выданными мужу своему князю Янушу Радзивиллу сдѣлками, отказалась отъ всякаго участія въ имѣніи, записано большую сумму нѣсколько сотъ тысячъ злотыхъ въ пользу разныхъ церквей, монастырей, госпиталей и другихъ богоугодныхъ заведеній, съ обидою и съ ущербомъ княжны наслѣдницы, сдѣланы въ ономъ разнымъ не принадлежащимъ лицамъ разные подарки; а дабы сіе впослѣдствіи не произвело какого вреда, не только что онъ, князь Богуславъ Радзивиллъ, яко опекунъ, дѣлаетъ торжественное противу несправедливаго завѣщанія

[1]) Нѣтъ и этого документа въ актовыхъ книгахъ Новогрудскаго гродскаго суда за 1660 г.

[2]) Актовыхъ книгъ Упитскаго гродскаго суда въ Вилен. центр. архивѣ за 1661 г. нѣтъ.

Digitized by Google

нифестъ
записей,
ченныхъ
ичъ, за-
й Радзи-
ть, такъ
никакого
съ свя-
ъ на за-
аписи и
на блан-
я тѣ за-
которую
езпечилъ
хъ Бѣ-
которой,
ожизнен-
Орли,
ужу сво-
омъ зем-
омъ [1]). И
тъ уни-
ій и Во-
потому,
аніе со-
льскимъ,
кетныхъ
ого, что
орой от-
режде до-
оряжаема
. Копія
кумента,
онастыря
изъ Не-
нная ны-
тавленна

самимъ священникомъ Тукальскимъ
лосовичемъ. Оные священники Тук
и Волосовичъ сочиненнымъ ими на
кетѣ документомъ и завѣщаніемъ за
въ пользу Заблудовскаго монастыря,
ящаго подъ покровительствомъ на
ковъ Виленскаго монастыря, сумму 1
злотыхъ къ распоряженію священни
кальскаго; но когда князь Богуслав
зивиллъ сталъ обвинять ихъ о сей
покъ, тогда оные священники от
отъ ложно ими составленныхъ фу
выхъ записей и уничтожили оные
вопервыхъ, Кіевскій, Галицкій и все
митрополитъ, супрасльскій архима
Габріель Коленда, отъ имени Заблудо
монастыря отрекся отъ записанной
150,000 злотыхъ, на которую пред
ется нынѣ копія письма на признан
же, митрополитъ, уничтожилъ всѣ
составленныя на бланкетѣ и выдалъ
ску, что Заблудовскій монастырь не
никакой претензіи; въ удостовѣрен
лагается у сего: составленный въ 1
марта 10 дня, а въ 1682 году апр
дня въ Литовскомъ трибуналѣ приз
Кіевскимъ Галицкимъ и всея Русіи
политомъ, супрасльскимъ архимандр
Габріелемъ Колендою выданный в
отрекательный квитанціонный докум
коимъ объявляется, что Заблудовск
настырь отрекается отъ претензіи на
150,000 злот. будто записанныхъ въ
онаго княгинею господаршею Янушев
зивилловою съ письмомъ на призна

По примѣру Заблудовскаго мон
и митрополита всей Руси, когда оста

о ни подлиннаго, ни въ формѣ выписи изъ актовыхъ
нскомъ архивахъ князей Радивиловъ. Не можетъ быть, ч
ескаго Сборника сочли этотъ документъ *неважнымъ* и п
ѣ; трудно повѣрить этому потому, что въ VII томѣ, въ
вижскаго архива, есть нѣсколько документовъ, въ которы
а по духовному завѣщанію кн. Маріи Молдавской (№№ 1
Арх. Ком. № 72. На основаніи приведенныхъ справокъ
, слѣдуетъ заподозрить *подлинность* этого документа по

послѣ князей Януша и Богуслава Радзивилловъ имѣніе перешло въ полное владѣніе княгини Людвиги Каролины Радзивилловой, когда не было еще кончено начатое судебнымъ порядкомъ тяжебное дѣло о уничтоженіи составленныхъ на бланкетахъ записей, заключена между тѣмъ сдѣлка между епископомъ Бѣлорусскимъ номинатомъ, старшимъ Виленскаго Свято-Духова монастыря Клеменсомъ Трызною, Андреемъ Колодзежинскимъ и Лукашемъ Кочарскимъ, въ имени братства Виленскаго монастыря, Минскаго монастыря черновъ и черницъ, монастыря въ Іевіи (Евьи), Черпскаго (Цеперскаго?) монастыря, Плотницкой церкки, Виленской бурсы и прочими, съ одной стороны, а Незабитовскимъ въ имени княжны Людовики Каролины Радзивилловны съ другой; каковою сдѣлкою уничтожены всякія записи и завѣщанія, на бланкетахъ составленныя, уничтожены также и всѣ по онымъ иски монастырей, обнадежена также квитанція и выдача обратно всѣхъ записей, будто княгинею Маріею господаршею Радзивилловою составленныхъ, а со стороны княжны Радзивилловны пожертвована за сіе сумма 24,000 злотыхъ, изъ коей 3,000 злотыхъ уплачено ею при подписаніи той сдѣлки, а остальные деньги обнадежено уплатить въ двухъ срокахъ; въ чемъ удостовѣряетъ прилагаемая при семъ, составленная въ 1683 году февраля 20 дня упомянутая мировая сдѣлка. За на-

ступленіемъ положеннаго въ
когда княжна Радзивилловн
свою обязанность, Виленскій
ше прописанные монастыри н
полной квитанціи и не возвра
уничтоженныхъ записей, а п
роны княжны Радзивилловны
томъ въ 1683 г. августа 10
начата ею тяжба въ Литовско
противу Бѣлорусскаго еписко
монастырей. По причинѣ, ч
монастырь и братство, поно
на погребеніе тѣла княгини
Радзивилловой, простирали о
особую претензію, потому вп
другая мировая сдѣлка, и Ви
стырь и братство, на осно
сдѣлки, утверждая во всѣ
оную, предварительно составл
отреклись отъ претензіи за
похороны, и, уничтоживъ вс
обязались возвратить оные,
княжны, какъ по первой сд
за новую претензію духовен
ронныя издержки пожертв
30,000 злотыхъ, о чемъ уд
мировая квитанціонная сдѣлк
февраля 20 между уполномоч
монастырей и братства Роман
и экономомъ княжны Незабитов
ченная [1]). Послѣ уплаты княж
ноюРадзивилловною суммы 30,
старшій Виленскаго братска

[1]) Для возстановленія истины приводимъ выдержку изъ письма Виленскаго Св.-Духовска
мая 1688 г. къ Бранденбургской маркграфинѣ княгинѣ (Людовикѣ-Каролинѣ) Радивиловой.
тельную сумму, записанную Виленскому и другому къ нему принадлежащему (Зублудовск
и всему братству Виленскому по духовному завѣщанію свѣтлѣйшею княгинею Радивиловою,
ленскою, господаровною Валашскою, и обезпеченную на имѣніяхъ Заблудовѣ и Бѣлицѣ, на
тысячъ, о взысканіи которой мы уже нѣсколько десятковъ лѣтъ ведемъ тяжбу, по предложені
имѣнія его свѣтлости и вашей свѣтлости, при участіи разныхъ посредниковъ, пріостано
и наконецъ, желая покончить эту тяжбу, упустивши столь значительную сумму и штрафы
слѣдовавшіе, мы приняли въ прошломъ (1667 г.) предложеніе е. м. пана Незабитовскаго, к
насъ, что намъ будутъ отданы всѣ церковныя аппараты, серебро и образа, принадлежащіе по
Маріи Валашской, стоимостью около 30 тысячъ злотыхъ, или вмѣсто того намъ будетъ уп
ствующая сумма. Но мы были обмануты и потому обращаемся къ вашей свѣтлости, уповая
ведливость и безпристрастіе, надѣемся, что не допустите насъ бѣдныхъ иноковъ, вашихъ бого
братство до разоренія“. Арх. Сбор. Т. VII, № 123.

Digitized by Google

ь Пашкевичъ, а также
ные и свѣтскіе братья:
Андрей Колодзежинскій,
ичъ и Лукашъ Пастер-
венно выдали княжнѣ
чистую квитанцію объ
записямъ и завѣщанію,
подаровны Радзивилло-
фундушевыхъ наданіяхъ
и всю тяжбу уничто-
оные обратно въ под-
е въ залогъ предоста-
танціи, что оспариваю-
будутъ уплатить сумму
чемъ удостовѣряетъ:
Каролинѣ Радзивилловнѣ
дня вѣчистая квитан-
на признаніе оной. Въ
кій монастырь, возвра-
шые документы, возвра-
ими подписями, помѣ-
о, по исполнени всего,
обратно, о чемъ удо-
нная монастыремъ въ
я помѣтка на интерми-
такъ весь непристойный
никовъ Тукальскаго и
ъ и преданъ забвенію,
зволительно на бланке-
жены и возвращены въ
тью формальными кви-
весь искъ духовенства,
нынѣ только копія
іе не должна была воз-
ъ начатію тяжбы, изъ
льза, что то, что отъ
забвенію, опять воспо-
толиками квитанціями
логъ сумма, которую
ачинающіе ссору о уни-
яхъ, когда теперешній
мъ его высокопреосвя-
нскимъ и Литовскимъ
гда масса имѣній княж-
онесло большія издержки
на отыскиваніе отъ 160

лѣтъ разныхъ по сему дѣлу док
и оная коммисія была напрасно у
для того главный прокураторъ
ловской массы проситъ оной
чтобъ, уничтоживъ навсегда искъ
говолила приказать кому слѣдуетъ
тить въ Радзивилловскій архив
письма на признаніе, а на его вы
освященствѣ архіепископѣ прису
лога 30,000 злотыхъ, да особо тя
издержекъ 10,000 злотыхъ. Подли
писалъ: заступающій мѣсто глав
куратора, Виленскій повѣрепны
доръ Сальмоновичъ. (*л. 17*

1822 г. іюня 13. Минской духов
систоріи архіепископу Анатолію

Сей консисторіи докладано: Б
ской области Заблудовскаго монаст
щенники: Иванъ Загоровскій и Ѳео
рюковичъ, представляя при рапо
14 іюня 1821 года въ духовную
рію документъ княгини Маріи Ра
вой экстрактомъ изъ книгъ Пинск
скаго суда 1733 года мая 10 дня в
просили о взысканіи съ кого слѣд
писанныхъ по оному документу д
довскаго монастыря 600 тысячъ
польскихъ учинить разсмотрѣніе
документа того 1659 года ноябр
въ Любечу при свидѣтеляхъ писа
въ Пинскомъ повѣтовомъ судѣ
монастыря намѣстникомъ іеромона
тоніемъ Василевичемъ Скаминским
генваря 24-го дня признаннаго,
такъ:

(Слѣдуетъ выписка этого документа
таннаго въ русскомъ переводѣ выше, с

По выслушаніи сего консисто
утвержденія вашего высокопреосв
28 сентября того жъ года заключ
елику фундуши духовныхъ имѣній
щихъ подъ защитою и правомъ
съ казенными имѣніями, не могу
никѣмъ нарушены и ни въ како

безъ высочайшей воли уничтожены или отмѣнены, какъ равно и фундушевая на вѣчныя времена княгини Маріи Радзивилловой Заблудовскому и Виленскому монастырямъ на 150 тысячъ польскихъ злотыхъ запись должна существовать и исполняема быть навсегда, то съ приложеніемъ означеннаго экстракта фундуша сообщить въ Виленскую Радзивилловскую коммисію, дабы она благоволила искъ о возстановленіи въ силѣ и дѣйствіи отнынѣ напредь онаго фундуша, дабы Заблудовскій и Виленскій монастыри безъ задержанія получали ежегодно записанную сумму изъ того имѣнія княжескаго, на которомъ обезпечена, такъ и о удовлетвореніи за все прошедшее время таковою суммою сполна, учинить постановленіе и распоряженіе съ увѣдомленіемъ о томъ духовную консисторію. Въ отвѣтъ на сіе требованіе Виленская коммисія, при отношеніи своемъ отъ 24 минувшаго апрѣля препровождая въ консисторію переводъ съ польскаго представленія заступающаго мѣсто главнаго прокуратора законнаго повѣреннаго Исидора Сальмановича въ родѣ возраженія, требовала противъ онаго отъ консисторіи объясненія. А представленіе его, Сальмановича, состоитъ въ словахъ и выраженіяхъ слѣдующихъ:

(Слѣдуетъ выпись представленія прокуратора Сальмановича, напечатаннаго выше стр. 349).

Посему было предписано изъ консисторіи отъ 10 минувшаго мая Виленскому архимандриту Іоилю и правленію Слуцкаго Троицкаго монастыри указами, чтобы они всѣ документы, какіе только найдутся, подкрѣпляющіе или уничтожающіе означенный документъ Маріи Радзивилловны на 150 тысячъ злотыхъ, прислали по описи въ консисторію. Но изъ рапортовъ ихъ отъ 16 и 18 чиселъ мая оказалось, что требуемыхъ документовъ за расхищеніемъ архивовъ въ нашествіи непріятеля (въ 1812 г.) не найдено. Въ духовной же консисторіи въ книгѣ копій фундушей и разныхъ документовъ православныхъ монастырей и церквей найдено завѣщаніе княгини Маріи Радзивилловны 1659 года, ноября 29 дня въ Любечу при свидѣтеляхъ писанное, а въ Пинскомъ гродскомъ судѣ 1660 генваря 24 явленное и два фундуши ея Радзивилловой 1659 ноября 20 дня, которыми она, княжна Радзивиллова, между прочими записями значительныхъ суммъ па разныя православные монастыри и церкви изъ суммы 600,000 злотыхъ, записанныхъ ей мужемъ ея, княземъ Янушемъ Радзивилломъ и обезпеченныхъ законнымъ порядкомъ на имѣніяхъ его въ Бѣлицѣ и другихъ мѣстахъ, записала на монастырь Заблудовскій и школы при немъ 150.000 злотыхъ и особо на два Виленскіе монастыри мужскій и женскій 100.000 злотыхъ съ тѣмъ, что ежели бы она не успѣла за жизни своей признать тѣхъ документовъ и завѣщанія на оныя суммы, то утверждаетъ особо данныя отъ ея на признаніе оныхъ листы и облиги. Кромѣ того въ завѣщаніи своемъ повелѣла отдать Виленскому монастырю изъ той же 600.000 суммы, взятые ею подъ облигъ у старшаго Виленскаго архимандрита Нелюбовича Тукальскаго и всею братіею для храненія въ военное время 200.000 злотыхъ, которые издержала она на содержаніе своего двора. А законами повелѣно: въ Регламентѣ для монастырей и церквей, 1798 года ноября 3 высочайше конфирмованнымъ, пунктами: 6-мъ „Какъ селы, деревни, фольварки, земли, лѣса, огороды, сѣнокосы, озера, рыбныя ловли и всякія тому подобныя угодьи, равномѣрно и денежныя суммы, капитальныя и процентныя и прочія бѣлаго и чернаго духовенства стяжанія, суть общее ихъ достояніе, то и запрещается всѣмъ монастырямъ продавать ихъ, дарить и вымѣнивать, равно какъ и отъ нихъ оныя отбирать безъ особливаго монаршего соизволенія“; и 19-мъ: „Въ разсужденіи приращенія церковныхъ и монастырскихъ доходовъ, сбереженія лѣсовъ, яко общественной пользы, протопресвите-

Digitized by Google

ямъ требовать совѣта
воего архіерея, сему же
блюдать, чтобъ церков-
не была употребляема
„Генеральнаго Регла-
При семъ объявляется
обливо, какого бъ чина
ни былъ, чтобъ никто
ми коллегіи касатися
ле, которые тому про-
тоянію обстоятельствъ,
помѣшатели добрыхъ
покоя, такожде яко
ятели его величества
на тѣлѣ и лишеніемъ
казаны быть имѣютъ:
ой противъ рѣшенія и
у его императорскаго
или милости просить
ить ему сіе съ надле-
мъ чинить и почтеніе
повреждать, и тако не
омъ сущемъ дѣлѣ до-
азами: 1-мъ, 1753 но-
твѣтчику передъ судь-
ть вѣжливо и смирно,
ъ невѣжливыхъ словъ
себя не браниться, и
акъ и на словахъ въ
людямъ безчестныхъ
въ отнюдь не чинить,
еломъ и писать пря-
о ничего не писать,
ишнихъ словъ, кромѣ
ому лежитъ къ оправ-
у не примѣшивать, и
ому съ ясными сви-
улики, и писать пря-
ыя, а не притворныя
кого званія ни былъ,
и укорять письменно,
ъ ни есть касающимся
прежде приказной ре-
дабы отъ того во из-
дѣломъ остановки, а
ишенія и коллегіямъ

и всякому мѣсту поврежденія не
ежели кто впредь въ такихъ и
добныхъ продерзостяхъ окажутся,
изслѣдованіи объ нихъ поступлен
съ ними по указамъ безъ всякаг
нія"; 2-мъ, 1764 сентября 13 д
вѣстно учинилось ея императорс
личеству, что хотя въ прошломъ
ноября 29 дня указомъ отъ Се
публиковано, чтобъ челобитчики
ваемыхъ противъ своихъ соперн
лобитныхъ не употребляли бранны
однакожъ и затѣмъ оказалось, чт
чинить отваживаются, и что, та
бранными словами челобитные н
судебныя мѣста принимая, произв
рѣшеніе по онымъ дѣлаютъ. Сего
высочайшему ея императорскаго
ства имянному повелѣнію въ пот
помянутаго 1753 года ноября 2
прочихъ о томъ же указовъ П
ствующій Сенатъ приказали: даб
во всѣхъ судебныхъ мѣстахъ
съ поносительными и къ дѣлу,
прошеніе есть, не принадлежащим
челобитенъ подаваемо, и нигдѣ пр
и въ посылаемыхъ указахъ и сн
писано не было подъ опасеніемъ
какій за пренебреженіе формы о
указу 1723 года ноября 5 дня п
публиковать во всемъ государств
ными указами"; 3-мъ, 1810 г. ап
на имѣніи государственнаго совѣт
явшимся о мѣрахъ къ постановле
требляемыхъ при подачѣ въ суде
ста просьбъ, укорительныхъ и
непринадлежащихъ словъ, чтобъ в
дебнымъ мѣстамъ руководствова
сихъ случаяхъ существующими у
коненіями, какъ то: Генеральным
ментомъ главы 55, воинскими ар
32 и 149, указомъ 29 ноября 175
наконецъ указомъ 1764 года сент
дня, изъ коихъ въ семъ послѣд
держится ясное постановленіе, что
ваго рода прошенія съ поноситель

Digitized by Google

къ дѣлу непринадлежащими словами отнюдь принимаемы не были, почему наистрожайше и подтвердить, чтобъ всѣ сіи узаконенія исполняемы были со всею точностью безъ малѣйшаго послабленія; и 4-мъ, Правительствующаго Сената общаго собранія московскихъ департаментовъ г. министру финансовъ графу Гурьеву, 28 апрѣля 1820 года послѣдовавшимъ, а отъ его, г. министра, въ Минскую казенную палату, а изъ Св. Синода въ Минскую духовную консисторію, для руководства присланнымъ по дѣлу Слободоукраинской губерніи Волковскаго уѣзда слободы Коломаки умершаго капитана Виталія Сурдина съ обывателями о землѣ неправильно завладенной сказано, что всемилостивѣйшій манифестъ 1787 года о десятилѣтней давности на неправильное и подложное казенной земли владѣніе простираться не можетъ. Положили мнѣніе: Духовная Консисторія, разсматривая представленный Заблудовскими священниками Загоровскимъ и Бирюковичемъ княгини Маріи Радзивилловой документъ 1659 года ноября 29 и самое духовное завѣщаніе ея, княгини Радзивилловой, тогожъ года и мѣсяца сдѣланное и признанное, о количествѣ записанныхъ ею на Заблудовскій и Виленскій и на разныя православныя монастыри и церкви суммахъ и о другихъ богоугодныхъ наданіяхъ, и противъ оныхъ объясненіе повѣреннаго радзивилловской прокураторіи Исидора Сальмановича, находитъ и признаетъ уважительнымъ: 1) Въ объясненіи повѣреннаго, описывающаго запись князя Януша Радзивилла женѣ своей княгинѣ Маріи Радзивилловой 600.000 злотыхъ на имѣніяхъ своихъ Заблудовѣ, Бѣлицѣ и другихъ отреченіе ея, княгини, послѣ того отъ сей записи, когда получила она старостинскія имѣнія, и смерть ея, послѣдовавшую 1660 года генваря 15 дня, съ оставленіемъ яко бы бланкетовъ забранныхъ

духовникомъ Волосовичемъ, но не выражено: признаны ли судомъ за подложныя
и писанныя на бланк[...]
щаніе княгини Марі[...]
фундушъ ея, Заблуд[...]
монастырямъ данный[...]
сіе преступленіе свя[...]
и архимандритъ Тука[...]
дѣтели, на одномъ [...]
подписавшіеся; безъ [...]
касающіеся фундуше[...]
реса, не могутъ быт[...]
даны забвенію. 2) О[...]
ріи Радзивилловой [...]
признано въ 1662 го[...]
спустя по смерти ея[...]
сего отреченія сомн[...]
что, минуя сіе отре[...]
княгинею Радзивилло[...]
церкви суммахъ, пр[...]
30 лѣтъ, а именно: [...]
дня, пока двукратны[...]
ромъ уничтожена он[...]
отреченіе было вѣрно[...]
было бы представлен[...]
бы кончилось, да и [...]
семъ отреченіи не з[...]
гини священникъ Во[...]
шійся такою довѣрен[...]
ралъ доходы съ имѣн[...]
будто ему даже блан[...]
3) Отъ суммы, прин[...]
скому монастырю, К[...]
Коленда [1]) и Бѣлорус[...]
съ прочими могли от[...]
оная не была ихъ со[...]
отреченіе для монасты[...]
чего не значитъ и дл[...]
скихъ имѣній безпол[...]
зомъ отреченіе и н[...]
монастырѣ съ братст[...]
уважено, ибо та сум[...]
починки церкви и н[...]

[1]) Гавріилъ Коленда былъ митрополитъ *уніатскій* и потому не имѣлъ ни[...] въ дѣла *православныхъ* монастырей и церквей. Посему и этотъ документъ *подоз*[...]

Digitized by Google

только время существовать долженствовавшіе, но и во времена потомственныя, и начальники монастырей имѣнія монастырскаго, по силѣ Регламента, не въ правѣ дарить, продавать, закладывать или другимъ способомъ выпускать во владѣніе партикулярныхъ людей безъ высочайшей воли. 4) По объясненію повѣреннаго видно, что начальникъ и братія Виленскаго монастыря, производившіе искъ за фундушевыя записи, подкуплены со стороны администраціи Радзивилловскихъ имѣній и прекратили процессъ, начатый ихъ предмѣстниками, получивъ за то 30 т. злотыхъ. Поелику же а) процессъ сей производился не за ихъ собственность, притомъ же по духовному завѣщанію княгини Маріи Радзивилловой, Молдавской господаровны, не только 150.000 Заблудовскому и Виленскимъ монастырямъ записаны, но всего до 600.000 злотыхъ отказано на разныя монастыри и церкви и о всемъ томъ, какъ повѣренный объясняетъ, дѣло производилось совокупно, то мировая ихъ сдѣлка ничего не значитъ. b) По узаконеніямъ Устава благочинія, въ статьяхъ 251 и 252, какъ тотъ, кто дастъ посулы или подкупы, такъ и тотъ, кто принимаетъ ко вреду казеннаго интереса, подлежитъ суду и наказанію, а тѣмъ паче сдѣланное ими не можетъ служить основаніемъ къ уничтоженію фундушевой записи. c) Хотя адвокатъ Сальмановичъ не показываетъ, рѣшено ли сіе дѣло узаконеннымъ порядкомъ и никакого декрета не представилъ къ дѣлу, но весьма невѣроятно, чтобы фамилія князей Радзивилловъ въ правомъ дѣлѣ своемъ черезъ 30 лѣтъ не могла дойти суднаго постановленія и чтобы дочь князя Богуслава Каролина фольграбиня Рейская, не чувствуя справедливости на сторонѣ своихъ соперниковъ, рѣшилась сдѣлать для нихъ такое пожертвованіе. Вмѣсто того повсѣмъ обстоятельствамъ оказывается и можно полагать за несумнительное, что дѣло рѣшено въ пользу духовенства и что сіи послѣдніе, предвидя затрудненіе въ самомъ взысканіи присужденной суммы, а можетъ быть опасаясь мщенія со стороны противной и бывъ стѣсняемы другими не благопріятными обстоятельствами своего времени, принуждены были согласиться на принятіе предлагаемой суммы и отступиться отъ справедливаго иска, который по доброй совѣсти для блага общественнаго продолжать были обязаны. Сіе подтверждается и тѣмъ, что всѣ бумаги по сему дѣлу отобраны отъ духовенства, для большаго же предохраненія, чтобъ сіе дѣло не было возобновляемо, назначено пени 30 тысячъ злотыхъ и мировой актъ удержанъ въ архивѣ Радзивилловскомъ. Все сіе доказываетъ, что наслѣдница Радзивилловскихъ имѣній имѣла справедливое опасеніе со стороны грекороссійскаго духовенства. Впрочемъ, какъ бы то ни было, Заблудовская церковь и долженствующее быть при ней училище черезъ противузаконный поступокъ настоятеля и братіи Виленскаго монастыря не должны лишаться вѣчнстаго своего фундуша, тѣмъ паче, что, какъ видно по объясненію адвоката Сальмановича, братія Заблудовскаго монастыря въ той мировой и не участвовали, и ежели сіе дѣло не рѣшено въ присутственныхъ мѣстахъ правительства польскаго, то должно быть рѣшено нынѣ въ Радзивилловской коммисіи, не смотря на сто тридцатилѣтнюю давность, которая промолчана духовенствомъ частію потому, что современники наслѣдницы подкуплены, а частію потому, что чрезъ умышленное отобраніе всѣхъ бумагъ въ архивъ Радзивилловскій и слѣды о семъ дѣлѣ были изглажены. А поелику о существованіи помянутаго фундуша ни малѣйшаго нѣтъ сомнѣнія и достоинство онаго, какъ видно по объясненію адвоката Сальмановича, нигдѣ въ присутственныхъ мѣстахъ не опорчено; давность же земская на опроверженіе онаго администраціею радзивилловскихъ имѣній пропущена, то безъ дальнѣйшихъ разбирательствъ надлежитъ оной фундушъ только

Digitized by Google

привести въ дѣйствіе и счесть проценты за стошестидесятилѣтнюю проволочку. Для того вновь сообщить въ Виленскую Радзивилловскую Коммисію и требовать, дабы она благоволила по силѣ указа Правительствующаго Сената общаго собранія московскихъ департаментовъ, 1820 г. апрѣля 28 г. министру финансовъ послѣдовавшаго, не предавая сего дѣла забвенію, принять изъясненные замѣчанія консисторіи въ разсужденіе и рѣшить оное на основаніи законномъ съ увѣдомленіемъ о послѣдующемъ. А притомъ дать знать коммисіи, что она, получивъ отъ повѣреннаго Сальмановича объясненіе, наполненное укорительными и весьма обидными для присутственнаго мѣста выраженіями, нетолько приняла къ разсмотрѣнію своему и въ дѣйство оное въ противность выше изъясненныхъ высочайшихъ узаконеній, но требуетъ отъ Консисторіи объясненія, такъ какъ отъ мѣста ей подвѣдомственнаго. А какъ духовная консисторія относилась въ Виленскую Радзивилловскую коммисію съ требованіемъ о учиненіи разсмотрѣнія и постановленія о фундушевой записи княгини Маріи, господаровны Молдавской, Радзивилловой на 150.000 злотыхъ Заблудовскому и двумъ Виленскимъ монастырямъ 1659 года данной, не по какимъ либо видамъ своекорыстнымъ или частнымъ, но по формальному представленію ей отъ Заблудовскихъ священниковъ документа, котораго оная консисторія всѣ достоинства и важность, какъ въ словахъ, такъ и въ самомъ существѣ, не могла ни скрыть, ни оставить онаго безъ дѣйствія, и дѣйствуетъ по обязанности своей защищать и охранять церковные и монастырскіе имущества и капиталы отъ утраты и ущерба, не зная ни о

какихъ послѣдствіяхъ с
ный же Радзивилловской
мановичъ, отвѣтствуя
мента, помѣстилъ въ
такіе слова и выражен
поноситъ и порицаетъ
ство съ крайнимъ неув
присутственнаго мѣста,
сочайшимъ указаніямъ
рія, постановленная на
въ губерніи судебными
ступленіи съ нимъ, С
поношеніе и обиду су
узаконеній: Генеральнаг
55-й и указовъ 1753 н
тября 13, и 1810 года
общить въ Литовско-Ви
Правленіе съ тѣмъ, да
о опредѣленіи своемъ
увѣдомить консисторію.

7-го мая 1823 г. Пост
ловской ко

По выслушаніи тако
смотрѣніи представленн
(консисторіею и прокур
ловской массы)[1], хотя
сійская духовная конси
что искъ пароховъ З
Бируковича и Загоровс
а тѣмъ самымъ требуе
въ дѣйство духовное
Маріи господаровны Мо
требованіе свое на том
литъ Коленда, ни стар
настыря, ни Виленское
въ правѣ отрекаться
записанныхъ въ пользу
елику изъ представленн

[1]) Прокураторъ массы Радзивилловскихъ имѣній Залескій въ представленіи с
января 1823 г. за № 9, ссылаясь во всемъ на прежнее объясненіе, помощникомъ его С
о несправедливомъ притязаніи Заблудовскаго и Виленскаго монастырей, касател
сторіи обиды подробнымъ изъясненіемъ въ объясненіи того дѣла, объявилъ, что о
ничего такого не находитъ, чтобы не согласовалось съ узаконеніями и чтобы был
того дѣла. *Дѣло № 904, стр. 75.*

Digitized by Google

) издании въ
гожъ мѣсяца
мскомъ судѣ
аднаго доку-
морія князя
Маріи Мол-
), отдающаго
имѣнія За-
)00,000 злот.
ь оною сум-
князь Янушъ
воей молдав-
)ства, исхо-
ивиллегіи, и
обчѣ и Орлѣ
ненность, въ
даровна, по-
)ства Сейвы,
ръ Великій,
тво, возвра-
оный заклад-
уничтоживъ
ь отъ суммы
омъ удосто-
инею госпо-
ı 20-го, а въ
инскомъ зем-
662 году де-
уналѣ, а въ
)вскихъ мет-
я квитанція,
ı, а тѣмъ са-
ı помянутого
ря 20-го из-
ущессвовалъ,
ıеніи прежде
ія, ясно ока-
ь 5-го арты-
ıкаго статута
хотяже и ве-
авѣщаніи и
ı, но поелику
документомъ
1-е въ имени
кій, Галицкій
Супрасльскій

архимандритъ, Габріель Коленда о
150,000 злотыхъ, будто на оный м
записанное, отрекся документомъ
году марта 10 дня изданнымъ а 1682 года
апрѣля 25 въ Литовскомъ тр
дѣтельствованнымъ, упомяну
неважности помянутаго зав
давъ формальную квитанцію
Виленскаго св. Духа и про
рей послѣ предварительныхъ
1683 году февраля 20 и въ
20-го заключенныхъ, Виле
подъ предводительствомъ в
настыря священника Петра I
локонскаго и мѣстной духов
казалось отъ всей претензіи,
простираемой, и выданною
іюля 10-го дня квитанціею у
всегда оный искъ, возврати
бумаги; 3-е. въ имени Слуц
и Грозовскаго монастырей С
зовскій архимандритъ свя
фіонъ Полховскій выдалъ пол
въ 1690 году ноября 30; а
время духовенство не было
ключать по дѣламъ своимъ
никакими Литовскими прав
нено, и по совершеніи так
ничего не здѣлано противу
роны духовенства; дѣянія тѣ
риваемы и не принесена на
жалоба, а такъ когда упоми
сторіею узаконенія не могут
законно составленныхъ въ
кументовъ, послѣ толиколѣ
и когда оные документы,
малѣйшему сомнѣнію по си
4-го раздѣла Литовскаго ста
ляютъ возобновлять прописан
дѣла, яко конченнаго миром
симъ причинамъ комиссія сія
по завѣщанію княгини Маріи
молдавской Янушовой Радз
1659 году ноября 20-го сост
ленскимъ, Заблудовскимъ
ономъ завѣщаніи упоминае

Digitized by Google

рями простираемый, уничтоживаетъ, навсегда истребляетъ, назначаетъ выдачу въ Радзивилловскій архивъ записи на признаніе въ копіи консисторіею изъ Пинскихъ актовъ представляемой, и обѣщаетъ учинить сношеніе о истребленіи помянутаго завѣщанія и записи на признаніе въ 1660 году генваря 24-го въ Пинскихъ гродскихъ актахъ записанной. А что касается требованія прокуратора, чтобъ присудить на духовенствѣ залогъ за несправедливое обезпокоиваніе въ томъ дѣлѣ, такъ какъ оказывается, что духовенство, основываясь только на копіи письма на признаніе, не вѣдая о вѣчномъ уже рѣшеніи того дѣла, завело объ ономъ искъ, для того комиссія, не обременяя духовенства штрафами, освобождаетъ оное отъ платежа залога. О каковомъ постановленіи Минской греко-россійской духовной консисторіи дать знать отношеніемъ, и вмѣстѣ съ тѣмъ на замѣчаніе оной консисторіи, что будто не свойственно требовано отъ нея объясненіе противу представленія заступающаго мѣсто прокуратора массы, увѣдомить оную консисторію, что комиссія, получая посредствомъ консисторіи искъ Заблудовскихъ священниковъ Бируковича и Загоровскаго, не могла инако, какъ только посредствомъ онойже консисторіи, требовать объясненія на дѣлаемые прокураторомъ споры, кольминаче, что комиссія находила въ ономъ представленіи достаточное и на доказательствахъ основанное дѣлоизложеніе.

1690 г. іюля 10. Квитанція, данная старшим Виленскаго св. Духова монастыря Петромъ Пашкевичемъ Толоконскимъ и старшинами братства кн. Каролинѣ Радивиловой.

„Что касательно долговой суммы 200,000 злот., издавна отыскиваемой Виленскимъ нашимъ братствомъ по обязательству блаженной памяти княгини Маріи господаровны молдавской Янушевой Радзивилловой, и завѣщаніемъ оной княгини признанной, при томъ 150,000 злотыхъ для нашей св. Духа церкви и монастыря, а также въ особенности для нѣкоторыхъ монастырей и гошпиталей, вѣдомству нашему принадлежащихъ, а именно: для Ми
братскихъ монас
стыря въ Іевіи
монастыря 1,000
для монастыря в
ницкой церкви 5
1,000 злотыхъ, д
1,500 злотыхъ, д
для отца Марееи
помянутою княг
душовыми, обяз
такъже касател
печенной на Ви
княгинею по за
издержки при п
о каковыя фунду
тѣсненіи насъ из
дены мы были с
Людвики Кароли
въ слѣдствіи ко
были исходатайс
какъ оную начат
мы должны бы б
вѣту честныхъ
сторонъ и по п
уступочной зап
Маріи Янушевой
ея князя Януш
земскомъ судѣ п
гая дальнѣйших
жекъ, которые
пѣвать, естьлиб
того по симъ и
всѣ сіи вышеупо
лежащимъ къ на
душовыя наданія
гини Янушевой
вимая условлен
всему братству н
тридцать тысячъ
договору г. Шиш
примирились мы

времена единодушно, довольствуясь только оною денежною суммою 30,000 злотыхъ за всѣ притязанія наши, и потому мы и все виленское братство наше, бывъ въ томъ совершенно удовлетворены со стороны княжеской, сею нашею записью объявляемъ вѣчную со всею квитанціею, а также всѣ бумаги, а именно: обязательства, фундушовыя наданія, записи и подлинное завѣщаніе блаженной памяти княгини Янушевой Радзивилловой, трибунальскіе приговоры и всѣ въ пользу нашу изданные бумаги, бывъ совершенно удовлетворены, уничтожаемъ, отрекаемся отъ слѣдствій оныхъ и возвращаемъ оныя управителямъ княжескихъ имѣній, и уже со времени изданія сей нашей вѣчной квитанціи, ни мы сами, ни наслѣдникамъ братства нашего и иному другому въ нашемъ имени не предоставляемъ никакого права отыскивать оныя фундушовыя записи и похоронныя издержки, и буде бы въ нашемъ имени сталъ кто впредъ отыскивать оныя судебнымъ порядкомъ, то объявляемъ, что сіе не будетъ имѣть никакой силы и важности, и потому по изданіи сей записи нашей не станемъ мы позывать и обезпокоивать княгиню, и ни мы сами, ни наслѣдники н[а] вѣчныя времена не будемъ въ правѣ возоб[новлять] сей тяжбы, напротивъ того въ имени пом[янутыхъ] вѣдомству нашему принадлежащихъ мона[стырей] будебы кто либо сталъ въ имени оныхъ [вы]сгирать о томъ претензію, должны мы возражать противу того и сему воспре[щ]вать, подвергая за то въ залогъ сумму злотыхъ, о каковой залогъ предоставляем[ъ] [кня]гинѣ право позвать насъ Виленское брат[ство и] наслѣдниковъ братства нашего во всякій въ земскій ли, въ гродскій, въ главный л[и три]буналъ или въ ассесорскій судъ. Мы Вил[енское] братство церкви св. Духа, бывъ позваны в[о] оный судъ, сами лично, а не посредствомъ [пове]ренныхъ нашихъ, должны будемъ опра[вдать] себя при уплатѣ онаго залога, послѣ же онаго, хотябъ нѣсколькократно, однако сія наша вѣчистая квитанціонная запись имѣетъ пребыть важною и непоколебимою на вѣчныя времена, и въ томъ выдали мы и проч. и проч.".

Дѣло № 904, стр. 70.

Digitized by Google

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗ.

I. ИМЕНЪ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Л.

М.

Н.

]

Digitized by Google

С.

Digitized by Google

Т. У.

Ф. Х.

Ц. Ч

Ш. Щ

Ю. Я.

Digitized by Google

ВОТЪ.

В. Г.

Д. Е.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ш. Щ.

Я.

Digitized by Google

Digitized by Google